BILINGUAL
TEXT BOOK

Sem-II

First Year B.A.

MEDIEVAL INDIAN HISTORY & CULTURE
(1206 C.E to 1764 C.E)

ANDHRA PRADESH STATE COUNCIL OF HIGHER EDUCATION
(A Statutory Body of the Government of A.P)

BILINGUAL TEXT BOOK

Sem- II

First Year B.A.

MEDIEVAL INDIAN HISTORY & CULTURE (1206 C.E to 1764 C.E)

EDITOR

Prof.N.KRISHNA REDDY
M.A(Tel)., M.A(Skt)., M.A(AIH&E).,Ph.D
Dept.of AIHC&Archaeology
S.V. University, Tirupati.

AUTHORS

Dr.K.BADE SAHEB
M.A(HISTORY), MLISc, Ph.D, AP SET
Lecturer in History Government Degree College, Banaganapally.

Dr.V.RAJ MAHAMMAD
M.A(Eng), M.A (HISTORY), M.Phil, Ph.D, JRF/NET&SET
STSN Government Degree College, Kadiri.

Sri.BALAGONDA GANGADHAR
M.A(HISTORY)., M.Phil
Lecturer in History,
Government Degree College, Vempalli, Kadapa.

ANDHRA PRADESH STATE COUNCIL OF HIGHER EDUCATION
(A Statutory Body of the Government of A.P)

B.A.(First Year - Semester - I) : History MEDIEVAL INDIAN HISTORY & CULTURE (1206 C.E TO 1764 C.E.)

Authors : Dr.K.Bade Saheb_1, Dr.V.Raj Mahammadh_2, Balagonda Gangadhar_3;

Editor : Prof. N.Krishana Reddy. First Edition: 2023 **No. of pages:** 341

All Copyrights @ APSCHE
First Edition: 2023

Published by APSCHE, Atmakur (V), Mangalagiri (M), Guntur, Andhra Pradesh, Pin - 522 503

9 789391 693503

All Rights whatsoever in this book are strictly reserved and no portion of it may be reproduced by any process for any purpose without the written permission of the copyright owners.

PRINTERS : JENNY VAS. KNL

APSCHE TEXTBOOK COORDINATING COMMITTEE

Prof. K. Rama Mohana Rao, Ph.D
Vice-Chairman

Dr. B.S. Selina, M.A., Ph.D
Academic Officer

Sri. G. Srirangam Mathew, M.Sc., (Ph.D)
Academic Officer

Foreword

The Andhra Pradesh State Council of Higher Education, in line with the directions of the Hon'ble Chief Minister of Andhra Pradesh, introduced English Medium in all Degree programmes from this academic year 2021-22. As part of empowering the students joining Degree programmes from vernacular medium, the AP State Council of Higher Education is bringing out *podcasts, video casts* and notably the *bilingual text books*. These bilingual books are written in English, with the gist of the content in Telugu to enable the students to comprehend the content in their mother tongue. The bilingual text book is envisioned on the core concept of Outcome Based Education, highlighting the learning outcomes for every chapter. These are better called as bilingual resources rather than textbooks, as the APSCHE has developed a template for the bilingual textbooks designing them with concepts and frameworks going beyond the usual reading material.

Furthering the detailed description of the topics, as per the common syllabus of the Redesigned Curricular Framework for Choice Based Credit System, the bilingual text book contains **Glossary**, where certain important terms which the student might be unfamiliar with are identified and explained in one or two sentences, which is not a mere dictionary meaning. Links to online videos or audios which will be useful for further reading and understanding of the topics are given under the **Interactive links**. To foster further reading, information on online resources, articles or another text book pertaining to the content are provided. To make the text book more of a resourceful book, **Curricular Activities**, wherein suggested activities that could be taken up in realization of the outcomes are provided for the benefit of students. To help the students to assess understanding of the content, **Self Assessment** instruments are provided. For **Advanced Learners**, caters to the needs of advanced learners providing them with additional material about the topics. Finally, for every chapter **References** are provided.

I sincerely appreciate the Authors and the Editors for taking pains in bringing out this bilingual text book in a record time, replete with knowledge which fosters the academic progression of students. I earnestly thank my Academic Officers, Dr. B. S. Selina, Sri. Srirangam Mathew for their coordinating activities and Prof. K. Rama Mohana Rao, the Vice-Chairman of APSCHE under whose guidance the publication is brought out.

K. Hemachandra Reddy
Chairman, APSCHE

PROGRAMME: FOUR-YEAR B.A.

(With History, Economics and Political Science Disciplines)

Domain Subject: History

Semester-wise Syllabus under

CBCS I Year B. A. – Semester –II

Course 2:MEDIEVAL INDIAN HISTORY & CULTURE (1206 A.D to 1764 A.D)

Learning Outcomes

After successful completion of this course, the student will be able to:

- Understand the socio, economic and cultural conditions of medieval India
- Describe the advent of Islam in India and study the traces of political and culturalexpansion of Turks & Afghans
- Explain the Administration and art and architecture of Vijayanagar Rulers, Mughalsand also analyse the rise of the Marathas and the contribution of Shivaji
- Evaluate the establishment of the British rule in India and understand the dangerousconsequences disunity at all levels
- Analyze the emergence of composite culture in Indian

Syllabus

Unit - 1

Impact of Turkish Invasions – Balban, AllauddhinKhilji, Md. Bin Tughlaq - Administration, Society, Economy, Religion and Cultural developments under Delhi Sultanate (from 1206 to 1526 AD)

Unit - II

Impact of Islam on Indian Society and Culture – Bhakti Movement; Administration, Society, Economy,
Religion and Cultural developments under Vijayanagara Rulers

Unit - III

Emergence of Mughal Empire – Babur – Sur Interregnum - Expansion & Consolidation of Mughal Empire – Akbar, Jahangir,Shah Jahan, Aurangazeb

Unit - IV

Administration, Economy, Society and Cultural Developments under the Mughals – Disintegration of Mughal Empire - Rise of Marathas under Shivaji

Unit - V

India under Colonial Hegemony : Beginning of European Settlements - Anglo-French Struggle – Conquest of Bengal by EIC

Mandatory Co-Curricular Activity

Map pointing should be a compulsory activity as it helps student to understand vividly and clearly than the text and should be made part of Internal Examination by allotting marks for this skill-based activity.

Suggested Co-Curricular Activities

Book Reading

Student seminars

Viva voce interviews

Quiz Programs

Individual / Group Field Studies

Co-operative learning

Students should be encouraged to prepare a chart on sequence of events Collection of news reports and maintaining a record of paper-cuttings relating totopics covered in syllabus

Group Discussions on problems relating to topics covered by syllabus Examinations (Scheduled and surprise tests)

Students may be asked to prepare a project on influence of Islam and Hinduism intheir respective localities

CONTENTS

UIT NO	NAME OF THE UNIT	PAGE NO
I	Impact of Turkish Invasions – Balban, AllauddhinKhilji, Md. Bin Tughlaq - Administration, Society, Economy, Religion and Cultural developments under Delhi Sultanate (from 1206 to 1526 AD)	6 -161
II	Impact of Islam on Indian Society and Culture – Bhakti Movement; Administration, Society, Economy, Religion and Cultural developments under Vijayanagara Rulers	162-189
III	Emergence of Mughal Empire – Babur – Sur Interregnum - Expansion & Consolidation of Mughal Empire – Akbar, Jahangir,Shah Jahan, Aurangazeb	190 -268
IV	Administration, Economy, Society and Cultural Developments under the Mughals – Disintegration of Mughal Empire - Rise of Marathas under Shivaji	269 - 312
V	India under Colonial Hegemony : Beginning of European Settlements - Anglo- French Struggle – Conquest of Bengal by EIC	313 - 341

Unit - 1

Impact of Turkish Invasions – Balban, AllauddhinKhilji, Md. Bin Tughlaq - Administration, Society, Economy, Religion and Cultural developments under Delhi

టర్కుల దండయాత్రలు : మహమ్మద్ గజిని & ఘోరి

పరిచయం

సా.శ. (647లో హర్షవర్ధనుని మరణం తర్వాత ఉత్తరభారతదేశంలో రాజకీయ అనైక్యత చోటు చేసుకొని రాజ్యాలమధ్య తరచూ యుద్ధాలు జరిగేవి. దీనిని అవకాశంగా తీసుకొని అరబ్బులు భారతదేశంపై దండెత్తారు. భారతదేశంలోని రాజకీయ పరిస్థితులు అరబ్బులకు అనుకూలించడం, ఇస్లాం మతాన్ని వ్యాప్తి చేయాలనే లక్ష్యంతో గజని, ఘోరి మహమ్మద్‌లు భారతదేశంపై దండెత్తారు. గజని, ఘోరి మహమ్మద్‌లు అనేక ప్రాంతాలను ఆక్రమించి భారతదేశంలో తురుష్కుల పాలన ప్రారంభించారు. ప్రాచీన కాలం నుండి అరబ్బులు భారతదేశంతో వ్యాపారం చేయడం వల్ల మంచి సంబంధాలు ఉండేవి. దీనివల్ల అనగా ఇస్లాం, హిందూమత సంస్కృతుల కలయికవల్ల మిశ్రమ సంస్కృతి ఆవిర్భావానికి నాందిపడింది. సింద్ ఆక్రమణతో ప్రారంభమైన పాలన క్రమంగా ఢిల్లీ సుల్తానులు, మొగలుల పాలన వలన ముస్లిం పాలకులు భారతదేశాన్ని పాలించారు. ఈ కాలంలో రాజకీయ, సామాజిక, ఆర్థిక, మత, సాంస్కృతిక రంగాలలో ఎన్నో మార్పులు చోటు చేసుకున్నాయి.

సా.శ. 1000లో భారతదేశంలోని రాజకీయ పరిస్థితులు :- మహమ్మద్ గజనీ భారతదేశంపై దండెత్తే నాటికి భారతదేశం అనేక చిన్న చిన్న సైనిక కూటములుగా చిన్న చిన్న రాజ్యాలను పాలించుకుంటూ ఉంది. మొదటిగా రెండు అరబ్బు రాజ్యాలు – ముల్తాన్, మన్సురాలు, ముల్తాన్ పాలకుడు ఫతేదావూద్ వుండగా, తరువాత హిందూ షాహీ రాజ్యం పంజాబ్‌లో జీలం నంది వరకు విస్తరించి ఉంది. దీని రాజధాని వైహిద్ / ఉద్భందాపూర్. దీనిని ఆనందపాలుడనే రాజపుత్రరాజు పాలిస్తున్నాడు. కాశ్మీరులో సంగ్రామ రాజు, కనోజ్ పార్థియన్ల పాలనలో ఉంది. దీని పాలకుడు రాజ్యపాలుడు. బెంగాల్ పాలవంశస్థుడైన మహీపాలుని పాలనలో ఉంది. రాజస్థాన్‌లో మాల్వా రాజ్యాన్ని భోజుడు పాలిస్తున్నాడు. ఇతని రాజధాని అన్హిల్‌వాడ. బుందేల్‌ఖండ్‌ను చందేల వంశపురాజు విద్యాధరుడు పాలిస్తున్నాడు. దక్షిణ భారతదేశంలో తంజావూరు కేంద్రంగా చోళ పాలకుడు రాజేంద్ర గంగై కొండ చోళుడు పరిపాలిస్తున్నాడు. అయితే ఇతనికి ఉత్తరభారత దేశ రాజకీయాలలో జోక్యం చేసుకునేంత సమయం లేదు.

గజనీ రాజ్య విజృంభణ : తురుష్కులు ఇస్లాంను స్వీకరించారు. దీనితో ఇస్లాం మత వ్యాప్తిని వారు చేపట్టారు. 10వ శతాబ్దంలో ఖలీఫాల ప్రాబల్యం తగ్గిన తరువాత తురుష్కులు ప్రాబల్యంలోకి వచ్చారు. గజనీ కేంద్రంగా సా.శ. 962లో అలప్తజిన్ తురుష్క సామ్రాజ్యం స్థాపించాడు. అతని వారసుడు సబక్తజిన్‌కు ఆనందపాలునికి మధ్య వివాదాలు ప్రారంభమయ్యాయి. సుబక్తజిన్ రాజపుత్రుల నుంచి పెషావర్‌ను ఆక్రమించుకున్నాడు. సబక్తజిన్‌కు 'మీర్‌ఉల్‌అయాని' అనే బిరుదుంది.

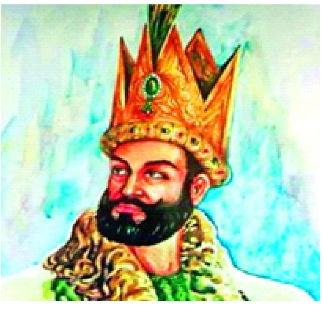

Muhammad Ghazni
Source: https://eastwestknowledge.com/mahmud-gaznavi/

మహమ్మద్ జగనీ (978–1030) : సుబక్తజిన్ తరువాత అతని కుమారుడు మహమ్మద్ పాలకుడయ్యాడు. ఇతనికి ఖలీఫా యామిన్ ఉద్దౌలా, అమీన్ ఉల్‌మిల్లత్ అనే బిరుదులిచ్చి సత్కరించాడు. ఇతను చసిన దండయాత్రన్నీ అతని ఆస్థాన చరిత్రకారుడు 'ఉద్బి' రికార్డు చేశాడు. భారతదేశంపై పవిత్రయుద్ధం చేసి విగ్రహారాధన నాశనం చేసి అపారధన రాసులను దోచుకువచ్చినట్లు ఉద్బి పేర్కొన్నాడు. భారతదేశంపై 12 సార్లు 17 దండయాత్రలు నిర్వహించినట్లు ఉద్బి పేర్కొన్నాడు. సర్ హెన్రీ ఎలియట్ భారతదేశంపై మహమ్మద్ గజని 17 సార్లు దాడిచేశాడని తెలిపాడు. ఖలీఫా కాదిర్ బిలాబ్ ప్రోత్సాహంతో ప్రతి సంవత్సరం భారతదేశంపై దాడి చేశాడు.

గజని లక్ష్యాలు :-(

1. భారతదేశంలో విగ్రహారాధన నిర్మూలించి ఇస్లాం మతాన్ని వ్యాప్తిచేయడం.

Unit-1

Chapter-I

Impact of Turkish Invasions: Mohammad Ghazini and Ghori

1.1. Objectives and Learning outcomes

1.2. Introduction

1.3. The Early Turk Invasions of India

1.4. India's political Conditions in 1000 AD

1.5. Muhammad Ghazini (997-1030 AD)

1.6. Ghazini Muhammad Objectives

1.7. Ghazini Invasions

1.8. Impact of the Invasions of Ghazini

1.9. Estimate of Ghazini Muhammad

1.10. Invasions of Ghori Muhammad

1.11. India's political conditions during the Ghori Invasions

1.12. Muhammad Ghoris Invasion of India

1.13. First Battle of Tarain

1.14. Second Battle of Tarain

1.15. Battle of Chandawara

1.16. Other Invasions

1.17. Impact of Ghoris Invasions

1.18. Reasons for the Defeat of the Indians

1.19. Essay Questions

1.20. Short Questions

1.21. Multiple Choice Questions

1.22. Suggested Readings

2. ఇస్లాం సామ్రాజ్యాన్ని స్థాపించడం.

3. అపార ధనరాశులు కొల్లగొట్టడం.

గజని దండయాత్రలు - సా.శ. 1000-1026)

1. సా.శ. 1000లో కైబర్ కనుమలోని కొన్ని కోటలు, పట్టణాలు ఆక్రమించాడు.

2. సా.శ. 1001లో భారత్‌లో ప్రవేశించిన గజనీ పెషావర్ పాలకుడు జయపాలుని ఓడించి బందీగా తీసుకుపోయాడు. అతనిని విడుదల చేయుటకు పెద్ద మొత్తం వసూలు చేశాడు.

3. సా.శ. 1003లో భాటియా రాజ్యంపై దాడిచేసి 'బిజైరాయ్'ని ఓడించి అనేక మందిని ఇస్లాంలోకి మార్చాడు.

4. సా.శ. 1006లో సింధూనదిని దాటి ముల్తాన్‌పై దాడి చేశాడు. దీని పాలకుడు ఫతేదావూద్‌ను బంధించి అతని రాజ్యాన్ని ఆక్రమించుకున్నాడు. దీనికి శుక్రపాలున్ని రాజుగా చేసాడు. ఇతడు బలవంతంగా ఇస్లామ్‌లోకి మార్చబడ్డాడు. ఇతినికి నవాపాషా అనే పేరు పెట్టాడు. ముల్తాన్‌కు రాజును చేశాడు.

5. మహమ్మద్ గజనీ వెళ్లిపోగానే 'నవాపాషా' స్వతంత్రించి ఇస్లాం మతాన్ని విడిచిపెట్టాడు. దీంతో సా.శ. 1007లో నవాపాషాపై గజని దండెత్తి ఓడించి జీవితఖైదు విధించాడు.

6. అనంతపాలుడు గజనీతో తలపడడానికి సిద్ధమయ్యాడు. ఉజ్జయిని, గ్వాలియర్, కలంజర్, కనోజ్, ఢిల్లీ పాలకులతో కలిసి ఒక సమాఖ్య ఏర్పరిచాడు. కాని సా.శ. 1008లో గజనీ వీరందరిని 'రోహింద్' యుద్ధంలో ఓడించాడు. నాగర్‌కోట, నారాయణపూర్‌లను దోచుకున్నాడు. ఒక్క నారాయణపూర్ నుంచి దాదాపు 700 మణుగల బంగారం దోచుకున్నట్లు రికార్డులు చెబుతున్నాయి.

7. సా.శ. 1009లో నాగర్‌కోట్‌ను ఆక్రమించి అపార సంపదను గజనీకి తీసుకెళ్లాడు.

8. సా.శ. 1010లో రెండవసారి ముల్తాన్‌పై దాడి చేశాడు. దావూద్‌ను శిక్షించాడు.

9. ఆనందపాలుడు తన రాజధానిని వహీద్ నుంచి నందనంకు మార్చాడు. అతని తరువాత త్రిలోచనపాలుడు రాజయ్యాడు. బుందేల్‌ఖండ్ పాలకుడు చందేల వంశస్థుడైన విద్యాధరునితో కలిసి గజనీపై త్రిలోచన పాలుడు, తన దండయాత్రలు సాగించాడు. కానీ గజనీ చేత 1014లో ఓడించబడ్డాడు. హిందూపాషా వంశం అంతమైంది. నందనంను గజనీ ఆక్రమించుకున్నాడు.

10. సా.శ. 1014లో గజనీ స్థానేశ్వరంపై దాడి చేశాడు. చక్రస్వామి దేవాలయాన్ని దోచుకొని ధ్వంసం చేసాడు.

11. తరువాత 1015, 1021 లలో కాశ్మీర్‌పై దాడులు నిర్వహించాడు.

12. 1018లో మధుర నగరాన్ని ధ్వంసం చేసాడు. కృష్ణుని జన్మస్థానంగా చెప్పబడే మధుర నుంచి అపార ధనరాసులు దోచుకున్నట్లు తానే స్వయంగా పేర్కొన్నాడు.

13. మధుర నుంచి గజనీ కనోజ్‌వైపు వెళ్ళడు. రాజ్యపాలుని ఓడించి నగరాన్ని నాశనం చేసాడు. ఇక్కడ కూడా గజనీ అపార ధనరాసులను దోచుకున్నట్లు తెలుస్తున్నది.

14. విద్యాధరుడు బుందేల్‌ఖండ్ పాలకుడు రాజ్యపాలుని పట్ల తీవ్రమైన వ్యతిరేకత కలిగి ఉన్నాడు. అందుచేత రాజ్యపాలునిపై దండెత్తి అతన్ని చంపాడు. అయితే మహమ్మద్ గజనీ విద్యాధరునిపై దాడిచేసి విఫలుడయ్యాడు. గజనీ ఓడించలేక పోయిన ఏకైక రాజపుత్ర నాయకుడు విద్యాధరుడేనని చెప్పవచ్చు.

15. సా.శ. 1019లో గజని కలింజర్ పాలకుడు 'గోవిందురాజు'పై డాదిచేసి అపార సంపదను దోచుకున్నాడు.

1.1. Objectives:

The main objectives of the chapter is

1. Understand the early Turk invasions in India

2. Analyze the Muhammad Gazini invasions in India

3. Understand the Nature of Muhammad Ghori Invasions

4. Impact of Ghazini and Ghori Invasions

Learning out comes:

After reading this chapter, the student will be able to;

1. Know the background for understanding foreign invasions in early India.
2. Understand the India's Political conditions during the 11th and 12th Centuries.
3. Assess the causes of Muhammad Ghazini Invasions and his impact
4. Explain the reasons for Muhammad Ghori Invasions and his impact
5. Describe the causes for the defeat of the Indians.

1.2 Introduction:

After Harshavardhana's death in 647 C.E. political disunity arose due to frequent wars between the kingdoms in northern India. Arabs took advantage of this and invaded India. Arabs benefit from favourable political conditions as well. In India, Turks were similarly invaded. The spread of Islam, the expansion of the empire, and the riches of India were the main reasons for the invasion of India by Muhammad of Ghazni and Ghori. They invaded many areas and started the rule of the Turks in India. But, since ancient times, the Arabs and Turks had good relations with India due to trade, which led to the emergence of a mixed culture, i.e., a fusion of Islam and Hindu culture. India was ruled by Muslim rulers, beginning with the invasion of Sindh and gradually ending with the rule of the Delhi Sultans and the Mughals. During this period, many changes took place in the political, social, economic, religious, cultural, artistic, and literary fields.

The Turks were brave, energetic, and enthusiastic people who poured into India from beyond the Afghan hills. The Turks were barbaric people who were employed by the Khalifas to protect their people. The Turks were different from Arabs; they were more aggressive, and they spread Islam at the point of a sword. After the fall of Khalifa omaxyad, the Arabs' power began to wane. The new Khalifa Abbasibs began to

16. సా.శ. 1021–22లో గ్వాలియర్‌ను ఆక్రమించి గోవిందరాజు గజనితో సంధిచేసుకొని ధనం అప్పగించాడు.

17. సా.శ. 1026లో గుజరాత్‌లోని సోమనాథ దేవాలయంపై గజని దాడి చేసాడు. అన్హిల్‌వాడ పాలకుడైన సోలంకి వంశస్థుడు భీమదేవుని ఓడించి దేవాలయాన్ని దోచుకున్నాడు. మరలా 1027లో సింధ్‌లోని జాట్‌లను ఓడించి సోమనాథ్ దేవాలయం దోచుకొని అపార ధనరాశులతో గజనికి వెళ్లాడు. మార్గమధ్యంలో జాట్‌లు గజనికి కొంత సైనిక నష్టం చేయడంతో చాలా మంది జాట్‌లను గజని వధించి గజనికి వెళ్లాడు. 1030లో గజని మమహ్మద్ మరణించాడు.

గజని దండయాత్ర ప్రభావం :

1. హిందూ షాహీ వంశం పతనమైంది. పంజాబు గజనీ వశమైంది. అరబ్బు రాజ్యాలు ముల్తాన్, మన్సూరాలు కూడా నాశనమయ్యాయి. పంజాబు, ముల్తాన్, మన్సూరాలు గజని రాజ్యభాగాలయ్యాయి. ప్రతీహార రాజ్యం కూడా పతనమైంది.

2. గొప్ప నగరాలుగా ప్రసిద్ధి చెందిన ఉత్తర భారతదేశ నగరాలు నిర్వీర్యమైపోయాయి. పవిత్ర దేవాలయాలైన మధుర, కనూజ్, సోమనాథ్, నాగర్‌కోట నాశనం చేయబడ్డాయి. ఈ సంపదనంతా గజనీ రాజ్య అభివృద్ధికి వెచ్చించబడ్డాయి. అక్కడ అందమైన వనాలు, సమాధులు, కళాశాలలు, మసీదులు నిర్మించబడ్డాయి. అల్‌బెరూని, ఉస్సూరి, పుక్రి, ఉద్బి, ఫిర్‌దౌశి వంటి గొప్ప కవులకు గజనీ ఆస్థానం ఆశ్రయమైంది. ఫిర్‌దౌసి షానామా అను గ్రంథాన్ని వ్రాసాడు.

3. గజని సామ్రాజ్యం ఇరాక్, కాస్పియన్ సముద్రాల నుంచి గంగానది వరకు విస్తరించింది. భారతదేశంలో తరుష్కుల రాజ్యస్థాపనకు గజని కారకుడయ్యాడు. తరువాత 175 సం॥లకు ఆఫ్ఘన్ సామ్రాజ్య స్థాపనకు పరోక్షంగా కారకుడయ్యాడు. అయితే అతని దండయాత్రలన్నీ భారతదేశాన్ని దోచుకోవడమే లక్ష్యంగా జరిగాయి. కానీ సామ్రాజ్య స్థాపన దిశగా సాగలేదనేది స్పష్టం. ఇస్లాం మతవ్యాప్తి కూడా స్పష్టంగా కనబడదు. అవకాశం లభిస్తే మతమార్పిడికి పాల్పడ్డారు. కాని కావాలని మతాన్ని వ్యాప్తి చేయలేదు. ఇతడు మంచి పాలనాదక్షుడు కాదు. ఎందుచేతనంటే తాను జయించిన రాజ్యంలో మంచి పాలనను ఏర్పాటు చేయలేకపోయాడు.

4. పంజాబ్, ముల్తాన్‌లను ఆక్రమించుకొని తురుష్కుల పాలనకు నాందిపలికాడు.

5. ఈ దాడుల తర్వాత కూడా భారతదేశ రాజులు సైనిక శక్తిని పెంచుకోలేకపోయారు.

6. భారతదేశ ఆర్థిక పరిస్థితి దిగజారింది. భారతీయ శిల్పకళకు నష్టం జరిగింది.

గజనీ మహమ్మద్ ఘనత:-

ప్రపంచ చరిత్రలో గజనీ మహమ్మద్ ప్రపంచ నాయకులలో ఒకడని చెప్పక తప్పదు. సేనా నాయకుడిగా సాధించిన ఘన విజయాలవల్లనే కాకుండా, సాహిత్య, కళాపోషకుడిగా కూడా, అతని పేరు చరిత్రలో నిలిచింది. భారతదేశంలో తన శక్తినంతా, విధ్వంసక చర్యలకే వినియోగించాడు. కానీ, తన స్వదేశంలో తన శక్తిని నిర్మాణాత్మక కార్యక్రమాలకు ఉపయోగించాడు. గజనీ పట్టణాన్ని ఎంతో సుందరంగా రూపొందించాడు. గొప్ప మసీదులను, భవనాలను, విశ్వవిద్యాలయాలను నిర్మించాడు. అల్బెరూనీ, ఉత్బీ, ఫిరదౌసి తదితర రచయితలను సత్కరించి పోషించాడు. ఈవిధంగా గజనీ మహమ్మద్ గొప్ప సేనానిగా, ఇస్లాం మత వ్యాప్తికి కారకుడుగా చరిత్రలో నిలిచిపోయాడు. గజనీ తరువాత ఖుస్రూమాలిక్ చివరి రాజయ్యాడు. కానీ మొమిజోద్దీన్ మహమ్మద్-బిన్-సమ్ (షిహబుద్దీన్ మహమమ్మద్ ఘోరి) అతన్ని వధించి రాజ్యానికి వచ్చాడు.

మహమ్మద్ ఘోరీ దండయాత్రలు (సా.శ. 1173–1206):-

ఘోరీ అనేద గజనీ, హీరట్‌ల మధ్య గల చిన్న రాజ్యం. గజనీ వంశం పతనమైన తరువాత ఘోరీలు విజృంభించారు. మహమ్మద్ ఘోరీగా ప్రసిద్ధి చెందినవాడు షహబుద్దీన్. గజనీకి వారసునిగా తనను ప్రకటించుకుని గజనీ రాజ్య భాగాలైన పంజాబ్, సింధులను జయించాలని భావించాడు. భారతదేశంలో ఇస్లాం మతాన్ని వ్యాప్తిచేయడం ఇతని లక్ష్యం. ముస్లీం పాలన స్థాపించాలనేది ఇతని ఆశయం.

ఘోరీ తొలి దాడులు :-

disregard Arabs and entrusted administration to Persian officials. In the course of time, the Khalifas' power was greatly diminished; this encouraged the local governors to assert their independence, and a number of independent states appeared, which were ruled by the Persians, Turks, Kurds, Arabs, and others. Slowly, the Turks established their dominance and conquered much of western Asia. They extended their dominance beyond Sind and Multan in India. Lane-Poole describes the expansion of the Turks as "the master movement in the Mohammadan Empire in the tenth and eleventh centuries."

1.3 The Early Turk Invasion of India:

Alaptgin was the first Turkish invader whose name is associated with the story of the Muslim conquest of India. He founded the Turkish Empire. After the death of Alaptgin, Subuktgin (977-997) became the king of Ghazni. He attacked the Indian Territory for the first time. He conquered forts and captured cities. The first Indian ruler he had to meet was Raja Jai Pal of the Shahi Dynasty, whose kingdom extended from Kashmir to Multan. He was defeated and offered wealth to Subuktign with 200 elephants, but in 997 **C.E.**, Subuktign died. After Subuktign, Mahammad Ghazini became the ruler.

1.4 India's Political Situation in 1000 C.E.

By the time of Muhammad Gaznis's invasion of India, India was ruled by many military confederations of small kingdoms. First, there were two Arab kingdoms, Multan and Mansura. The ruler of Multan was Fateh Daud. The Hindu Shahi kingdom extends up to the River Jhelum in the Punjab. Its capital is Vaihid (Udbandapur). It is ruled by a Rajput named Anandapala. Kashmir was ruled by the King of Sangrama. Kanauj was ruled by the Parthians. Its ruler was Rajyapala. The ruler of Bengal was Mahipala. The Kingdom of Malwa (Rajasthan) was ruled by Bhoja. His capital was Ujjaini, and Gujarat was ruled by Bhima of the Solanki dynasty. His capital was Anhilvada. Bundelkhand was ruled by the Chandela dynasty. Thanjavur in south India was ruled by the Chola ruler Rajendra Gangaikonda Chola, but he did not have enough time to interfere in the politics of north India.

1.5 Mohammad Ghazni (997-1030 C.E.):

Mohammad was Subuktgin's son, and he ascended to his father's throne after defeating his younger brother Ismail. He was born in 971 **C.E.**. His mother was the daughter of a noble of Zabulistan, a district around Ghazni. It is for this reason that Mahammad is sometimes called Mahamud Zabuli. He got training in the arts of warfare and administration and was also made an expert in the science of statecraft. He was in charge of Khorasan during his father's rule. At the age of twenty seven years, he became the king of Ghazni in 998 AD. Kalifa Al-Qadir-Billah gave Muhamud a robe of honour and also conferred on him the title of ***Yamin-ud-Daulah***, which means "the right hand of the empire" and ***"Amin-ul-Millat"*** (Custodian of the Faith). Muhmud

1. సా.శ. 1175లో మొదట ఘోరీ తన దాడిని ముల్తాన్‌పై చేసాడు.

2. ముల్తాన్, ఉచ్‌లను ఆక్రమించాడు. తరువాత 1182లో దిగువ సింధును జయించాడు.

3. 1179లో గుజరాత్‌లోని అన్హిల్‌వాడపై దాడి చేసాడు. అయితే దీని పాలకుడు రెండవ భీముడు ఘోరీని దారుణంగా తరిమికొట్టాడు. గుజరాత్ అటువంటి ప్రతిఘటన ఇస్తుందని ఘోరీ ఊహించలేదు.

4. దీనితో ఘోరీ భారత్‌లో ప్రవేశించడానికి గుజరాత్ సరైన మార్గం కాదని భావించాడు. అందుకు పంజాబు, సింధులను ఎంచుకున్నాడు. తిరిగి 1179లో పెషావర్‌ను ఆక్రమించాడు.

5. 1185లో పంజాబ్, సియాల్ కోటలను జయించాడు. లాహోర్ కోటను ముట్టడించి దాని పాలకుడు ఖుస్రూను ఖైదు చేసాడు. దీనితో పంజాబుపై తన అధికారం స్థిరపరచుకొని భారత్‌లోకి చొచ్చుకుని రావడానికి అనుకూలతను ఏర్పరచుకున్నాడు.

1. తరాయిన్ యుద్ధాలు :-

మొదటి తరాయిన్ యుద్ధం: (సా.శ. 1191) ఘోరీ వరుస దాడుల నేపథ్యంలో అజ్మీర్ పాలకుడు పృథ్వీరాజ్ చౌహాన్ ఘోరీని ఎదుర్కోవడానికి రాజపుత్ర రాజ్యాలతో కూడిన సమాఖ్యను ఏర్పాటు చేసాడు. అయితే రాజపుత్రుల మధ్య అంత సయోధ్య లేకపోయినప్పటికీ ఘోరీ ప్రమాదం పొంచి ఉండడంచేత కనోజ్ పాలకుడు జయచంద్రుడు, బెంగాల్ పాలకుడు లక్ష్మణసేనుడు, అన్హిల్‌వాడ పాలకుడు రెండవ భీముడు ఇతనికి సహకరించారు. అయితే ఘోరీ మొదట పంజాబులోని భటిండా కోటను ఆక్రమించాడు. తరువాత 1191లో చౌహాన్ సైన్యాలపై దాడి చేసాడు. ఈ యుద్ధం తరాయిన్ అనే గ్రామం వద్ద జరిగింది. అందుచేత దీనిని మొదటి తరాయిన్ యుద్ధమని అన్నారు. ఈ యుద్ధంలో ఘోరీ గాయాలపాలై పారిపోయాడు. భటిండా కూడా చౌహాన్ వశమైంది.

రెండవ తరాయిన్ యుద్ధం: (సా.శ. 1192) ఘోరీలో ఈ పరాభవం తీవ్ర ప్రతీకారాన్ని పెంచింది. ఈలోపు మొదటి తరాయిన్ యుద్ధంలో విజయాన్ని పొందిన పృథ్వీరాజ్ పట్ల అసూయ చెందిన తోటి రాజపుత్ర రాజులు సమాఖ్యను విచ్ఛిన్నం చేసారు. ఇది తెలిసి ఘోరీ 1192లో మరలా అజ్మీర్‌పై దాడి చేసాడు. ఇరుసైన్యాలు మరలా తరాయిన్ వద్ద తలపడ్డాయి. దీనిని రెండవ తరాయిన్ యుద్ధం అంటారు. ఈ యుద్ధంలో పృథ్వీరాజ్‌ను ఘోరీ ఓడించాడు. ఢిల్లీ, అజ్మీర్‌లు ఆక్రమించబడ్డాయి. ఘోరీ కుతుబుద్దీన్ ఐబక్‌ను తన ప్రతినిధిగా ఢిల్లీలో నియమించాడు. అజ్మీర్‌ను పృథ్వీరాజ్ కుమారుడు గోవిందరాజుకు అప్పగించి కప్పం వసూలు చేసారు. సా.శ. 1195-96లో బయానా, గ్వాలియర్‌లకు ఆక్రమించాడు. సా.శ. 1205లో 'ఖోఖరు'లపై దాడి చేసి వారిని బానిసలుగా మార్చాడు.

రెండవ తరాయిన్ యుద్ధం తరువాత భారతదేశంలో ముస్లింల రాజ్యాధికారం స్థిరపడింది. దీనిని స్థిరపరచిన వారు ఘోరీ రాజప్రతినిధులు కుతుబుద్దీన్ ఐబక్, మహమ్మద్ బీన్ భక్తియార్‌లు. ఘోరీ ఆస్థానంలో ఫక్రుద్దీన్, నిజాం అను కవులుండేవారు. మహమ్మద్ ఘోరీ పంజాబు నుండి ఆఫ్ఘనిస్తాన్ వెళ్లే మార్గంలో 1206లో హత్య గావించబడ్డాడు.

Remains of Somnath Temple in 1869

Source: https://www.islam-hinduism.com/somanatha-raided-mahmud-ghazni/

రెండవ తరాయిన్ యుద్ధం ప్రాధాన్యత :-

1. రెండవ తరాయిన్ యుద్ధం భారతదేశ చరిత్రలో ఒక మైలురాయి అని ఈశ్వరచారిత్ర ప్రసాద్ లాంటి చరిత్రకారుల అభిప్రాయం. రాజపుత్రుల ఆధిపత్యం అంతమై ముస్లిం పాలన భారతదేశంలో ప్రారంభమగుటకు కారణమైంది.

was an extremely ambitious man who wanted to carve out a vast empire. He had heard stories about India's fabulousness and thirst for military glory, which encouraged him to invade that country. Historians point out that when the Khalifa appointed Mahmud as his lieutenant, he asked him to lead an expedition against India every year, so it's no surprise that Mahammad led a large number of expeditions against India. Muhammad Ghazni's conquests were recorded by the court historian "Utbi." He claims to have carried out 17 invasions of India in 12 years. Sir Henry Eliot said that Mahammed had attacked India 17 times with the encouragement of the Khalifa.

1.6 Ghazni Muhammad's Objectives:

There are different opinions that have been expressed by historians regarding the motives of invasions in India.

- According to Prof. Habib, the Hindu temples attracted a powerful and cruel invader to do some unholy deed.
- Historian Zafar writes that Mahmud was more of a conqueror than a religious propagator.
- Lane-Pool also expressed that Mahmud's attacks are considered part of his ambition to acquire wealth.
- According to contemporary historians, the main object of Mahmud's Indian invasions was the spread of Islam.
- Some historians consider the acquisition of elephants from India to be another cause of the Indian invasions.
- Another point of view is that Mahmud carried out repeated attacks on India, inspired by his desire to acquire prestige.
- Some historians have expressed the opinion that one object of Mahmud's invasion was the acquisition of skilled artisans because Mahmud was very fond of constructing beautiful buildings.
- Many historians hold that the basic and real motive of Mahmud's invasions was the establishment of a Turko-Persian empire in central Asia. The eradication of idolatry in India and the spread of Islam are also other causes of invasions.

2. భారతదేశంలో ముస్లింల పాలనకు శ్రీకారం చుట్టబడింది. ముస్లింలు దాదాపు ఆరున్నర శతాబ్దాలు భారతదేశాన్ని పాలించడానికి ఈ యుద్ధం హేతువైందని చెప్పాలి.

3. ఇప్పటి వరకు ఉత్తరదేశ రాజకీయాల్లో కనోజ్ ప్రధానపాత్ర వహిస్తే ఇప్పటి నుంచి ఈ స్థానం ఢిల్లీకి మారింది.

ఘోరీ మహమ్మద్ ఇతర దండయాత్రలు:-

1. ఘోరీ తన స్థానాన్ని స్థిరపరచుకోవడానికి దండయాత్రలు సాగించాడు. ముస్లింలను భారతదేశం నుంచి తరిమి వేయడానికి రాజపుత్రులు ప్రయత్నిస్తూనే ఉన్నారు. పృథ్వీరాజ్ సోదరుడు హరిరాజు రణతంబోర్ నుంచి ప్రయత్నాలు చేస్తున్నాడని తెలిసి ఘోరీ మీరట్, ఢిల్లీ బులంద్ షహర్ కోటలను ముట్టడించి ఆక్రమించాడు.

2. కనోజ్‌ను ఆక్రమించకుండా తనకు స్థిరత్వం రాదని గ్రహించిన ఘోరీ కనోజ్ పైకి సైన్యాలను నడిపించాడు. కనోజ్ పాలకుడు జయచంద్రుడు ఇరు సైన్యాలు 1194 చందేవార్ వద్ద తలపడ్డాయి. జయచంద్రుని ఓడించిన ఐబక్ – కనోజ్, బెనారస్‌లను ఆక్రమించుకున్నారు. బెనారస్‌లో ఐబక్ దోపిడీ చేసిన ధనాన్ని 1400 ఒంటెలపై తీసుకువెళ్లాడని ప్రతీతి. తరువాత మహమ్మద్ ఘోరీ గజనీకి వెళ్ళిపోయాడు.

3. తన యజమాని వెళ్లిన తరువాత ఐబక్ గ్వాలియర్ పాలకుడు శుక్తపాలుడిని 1196లో ఓడించాడు. తరువాత కలంజర్‌ను ముట్టడించి పరమార్థదేవుని ఓడించాడు. బుందేల్‌ఖండ్‌ను ఆక్రమించాడు. అన్హిల్‌వాడ పాలకునిపై ఐబక్ విజయం సాధించాడు. రెండవ భీమదేవుని 1197లో ఐబక్ ఓడించాడు.

4. ఘోరీ సేనాని మహమ్మద్‌బిన్ భక్తియార్ బెంగాల్‌పై దాడిచేసి బెంగాల్ పాలకుడు లక్ష్మణ సేనున్ని ఓడించాడు. 1197లో బీహార్, బెంగాల్‌లు ముస్లింల వశమయ్యాయి. భక్తియార్ బెంగాల్ నుంచి బీహార్ వెళ్లే మార్గమధ్యమంలో నలందా విశ్వవిద్యాలయాన్ని నేలమట్టం చేసాడు. వేదాంతపురి, విక్రమశిల విశ్వవిద్యాలయాలను కూడా భక్తియార్ నాశనం చేసాడు. దారి పొడవున అనేక బౌద్ధ విగ్రహాలను ధ్వంసం చేసాడు. లక్ష్మణసేనుడు పారిపోయి నాడియాలో తలదాచుకున్నాడు.

టర్కుల దండయాత్రల ప్రభావరాభారతీయుల ఓటమికి గల కారణాలు:-ఎడారితో సమానమైన, ఎటువంటి వనరులు లేని ఆఫ్ఘనిస్తాన్‌కు చెందిన టర్కులు, ఎన్నో వనరులతో పుష్కలంగా ఉన్న భారతదేశాన్ని జయించడం నిజంగా ఆశ్చర్యం. ఈ విషయం అంతుచిక్కని అంశం. భారతీయ పాలకుల సైనిక సంఖ్య శత్రువుల సైనిక సంఖ్య కంటే ఎన్నో రెట్లు ఎక్కువ ఉన్నప్పటికీ ఓటమిపాలు కాకతప్ప లేదు. చివరికి బలమైన తిరుగుబాటు ఇవ్వలేకపోయారు. దీనికి కారణాలు అనేకం.

1. భారతీయ పాలకులలో ఐక్యత కొరవడడం మరో కారణమని చెప్పవచ్చు. సరిహద్దులను పరిరక్షించగలగే శక్తివంతమైన సార్వభౌముడు ఈ దేశానికి లేకపోవడం లోపం. ఉత్తర భారతదేశం దాదాపు 15 చిన్న చిన్న రాజ్యాలుగా తమలో తాము దాడులకు దిగుతున్న తరుణంలో వారి కలహాలు పక్కనపెట్టి కలిసి విదేశీయులను ఎదుర్కొందామనే జ్ఞానం కూడా వీరికి లేదు. ఘోరీ పృథ్వీరాజును ఓడించే సమయంలో జయచంద్రుడు, లక్ష్మణసేనుడు పృథ్వీరాజ్ ఓటమికి సంతోషపడ్డారే గాని రేపు తనకు ఇటువంటి పరిస్థితి వస్తుందనే సంగతి మరిచాడు. భారతీయుల అహింసా సిద్ధాంతాలు, ఆచార, సాంప్రదాయాలు, మూఢవిశ్వాసాలు హిందూరాజుల ఓటమికి ఒక కారణం.

2. సైనిక వ్యవస్థ లోపభూయిష్టంగా ఉండేది. నూతన యుద్ధపద్ధతులు పాటించలేదు. క్రమశిక్షణ, నాయకత్వ లోపం ప్రధానలోపాలు.

3. ముస్లింలు శారీరకంగా బలవంతులు, చలి ప్రాంతాలకు చెందిన వారగుల చేత వారిలో శారీరక దారుఢ్యం ఎక్కువని చాలా మంది చరిత్రకారుల అభిప్రాయం. అదే సమయంలో భారతీయులు శారీరకంగా దుర్భరులు. ఉష్ణోగ్రత అధికంగా ఉండడం చేత తొందరగా అలసిపోయే గుణం ఉంది.

1.7 Gazani Invasions:

Muhammad led a very large number of expeditions against India. According to ***Sir Henry Elliot***, Mahmud led as many as seventeen expeditions. However, some historians place the figure at 12.It appears that the number 17 is more correct. His invasions can be summarised as follows:

1. The First Expedition of Mahammad was directed against the frontier towns in 1000 C.E he occupied some forts and towns in the Khyber Pass. According to Sir Wolseley Haig, "this expedition was apocryphal or doubtful."

2. The second expedition was against Jayapala, the king of Punjab, on November 28th, 1001 C.E and Muhmud was planning to recapture his lost territories across the Indus. The main battle was fought near Peshawar; Jayapala was defeated and imprisoned. He was released on a payment of 2,50,000 dinars. He was unable to bear the disgrace of defeat, and he burned himself to death. He was succeeded by his son Anandapala in 1002 C.E . Gazani returned with huge wealth.

3. The third expedition was against the Raja of Bhatia in 1005 C.E . After defeating Bhij Roy, a large number of Hindus were massacred, and only those who became converts to Islam were spared.

4. In 1006 C.E , Mahmud crossed the Indus River and attacked Multan, whose ruler was Fatehe Daud. Mahmud occupied Multan within seven days and put Sukhpala (the grandson of Jaipala) in charge of the Punjab and Multan. He was forcibly converted to Islam and named Nawasa Shah.

5. When Muhammad went to Ghazni, "Nawasa Shah" became independent and left Islam, so in 1007 C.E Muhammad invaded India again in order to punish Sukhpal. He was attacked and defeated by Ghazni, then sentenced to life imprisonment.

6. The Sixth Expedition of Mahmud was directed against Anandapala in 1008 C.E According to Ferishta, Anandapal formed a federation with the rulers of Ujjain, Gwalior, Kalinjar, Kanauj, Ajmer, and Delhi. Khokhars from Multan also joined the Hindus against Mahmud. The military strength of Anandapala was superior to that of the invaders, but unfortunately, the elephant on which Anandapal was seated got frightened and ran away from the battle field. A large number of Hindus were captured and put to death. A huge booty fell into the hands of Muslims. Ghazni defeated them all in the battle of Waihind and plundered Nagarkot and Narayanpur. Records show that the gold was looted. According to Dr. Ishwari Prasad, "*the forces of race, religion, and patriotism were arrayed against him for the preservation of Hindu culture and civilization, the Hindu hearth, and the home from the barbarian inroad.' According to Prof. Habib, "a patriotic breeze swept over the towns and hamlets of*

4. భారతీయులు, వారి ఆహారపు అలవాట్లలో శాఖాహారులు కావడం చేత వారికి యుద్ధానికి కావాల్సిన శక్తి, ధైర్యసాహసాలు కొరవడుతున్నాయంటాడు. సి.వి. వైద్య అనే చరిత్రకారుడు, బౌద్ధమత సిద్ధాంతమైన అహింస కూడా భారతీయులలో ఒక రకమైన శాంతి భావనలు కలిగించాయి. యుద్ధానికి దూరం చేసాయని తెలిపాడు.

Muhammad Ghori

5. భారతదేశ రాజులకు తమ గతానుభవాల నుంచి గుణపాఠం నేర్చుకొనే అలవాటు లేదు. గజనీకి, ఘోరీకి మధ్య దాదాపు 150 సం॥ల వ్యవధి ఉన్నా తగిన ఏర్పాట్లతో ఘోరీని ఎదుర్కోవడంలో స్థానికరాజులు విఫలమయ్యారు. ముస్లీం యుద్ధవ్యూహాలు అర్థం చేసుకోవడంలో విఫలమయ్యారు. గజనీ మహమ్మద్ సోమనాథదేవాలయంపై దాడి చేసిన తరువాత దాదాపు 168 సం॥లకు తరాయిన్ యుద్ధం జరిగింది. కానీ ఈ యుద్ధాలలో హిందువులు విజ్ఞతను ప్రదర్శింపక ఏవిధంగానూ ముస్లింల నుండి ఏమి గుణపాఠం నేర్చుకోలేదు.

6. యుద్ధ విద్యలలో వచ్చిన మార్పులను హిందూ రాజులు గ్రహించలేకపోయారు. హిందూ రాజుల సైన్యంలో ఏనుగులు శత్రువులను హతమార్చేకంటే సొంత సైన్యాన్నే బలి తీసుకోవడం కనపడుతుంది. అంతేగాక మన సైనికులలో నైతిక విలువలు ఉండేవి. శత్రువులకు అవి లేవు. నమ్మించి మోసం చేయడం వారికి అలవాటు. దీనిని బాగా భారతీయుల మీద ముస్లింలు ఉపయోగించుకొన్నారు. మరియొక వైపు తురుష్క అశ్వాలు యుద్ధంలో చురుగ్గా ఉండేవి. సైన్యాన్ని వేగంగా నడపలేకపోవడం మరొక్క కారణం.

7. హిందువులు యుద్ధాన్ని ఒక నైతిక ధర్మంగా భావిస్తారు. దీనికి విధివిధానాలు పాటిస్తారు. శత్రువులను అంతమొందించడానికి ఎన్నో పాశవిక, దుర్మార్గపు, క్రూర కృత్యాలకైనా ముస్లిం సైనికులు పాల్పడేవారు. ఈవిధంగా జరిగిన పోరాటంలో హిందువులు అనేకమార్లు వంచింపబడ్డారు.

8. హిందువులలో ఉన్న మరో లోపరా మన లోపాన్ని శత్రువులకు మన వాళ్ళే తెలియజేయడం. సంపద ఎక్కడ ఉంటుంది, శత్రువులకు కోటలు ఎక్క డ బలహీనంగా ఉంటాయి వంటి సమాచారం అసూయా ద్వేషాలతో చేరవేడయం మనరాజులకు అలవాటు.

9. హిందూ సమాజం కులవ్యవస్థ పేరుతో విడిపోవడం జరిగింది. క్షత్రియులు మాత్రమే యుద్ధాలు చేయాలి. మిగిలినవారు పాలితులు అనే భావనతో క్షత్రియ వర్గాలు తప్ప మిగిలిన వారు యుద్ధాల జోలికి పోలేదు. ఒక వర్గం ప్రయోజనమే యుద్ధమన్నట్లు చూపారు.

10. టర్కీ సైన్యం మతోన్మాదంతో ఇస్లాం మత వ్యాప్తికి కృషిచేసింది. భారతీయ సైన్యాలకు ఇలాంటి లక్షణాలు లేవు. వారు కిరాయికి పనిచేసే సైన్యాలు, హిందువులు కర్మ సిద్ధాంతం నమ్మి దైవధ్యాసలో ఉంటారని అల్‌బెరూని వర్ణించాడు.

11. హిందూ రాజులు ఎవరికివారు ఏకాంతంగా ఉండి, దేశ రాజకీయాలను అర్థం చేసుకోవడంలో విఫలమయ్యారు.

మొత్తానికి మహమ్మద్ ఘోరీ తన ఆశయాలను కార్యరూపంలో సాధించాడు. తన దిగ్విజయ యాత్రల ద్వారా భారతదేశంలో తురుష్కుల సామ్రాజ్యాన్ని స్థాపించాడు. గొప్ప విజేతగా, విశాల సామ్రాజ్య నిర్మాతగా భారతదేశ చరిత్రలో నిలిచిపోయాడు.

Hindustan, calling its men to arms. Hindu women sold their jewels and sent the proceeds to be used against the Mussalmans.

7. The seventh expedition in 1009 was against Nagarkot in the Kangra Hills. According to **Ferishta ,** "*Muhammad carried away seven lacks of gold dinars, 700 maunds of gold and silver plates, 200 maunds of pure gold in ingots, 2000 maunds of unwrought silver, and 20 maunds of jewels, pearls, diamonds, rubies, and other precious stones.*" **Utbi also stated that vast amounts of gold and wealth had been looted.**He occupied Nagarkot and took immense wealth to Ghazni. According to Dr. Ishwari Prasad, "*the acquisition of vast treasures whetted the rapacity of these adventures, and they repeated their raids with astonishing frequency.*".

8. In 1010 C.E , Mahmud attacked Multan and defeated and punished the rebellious chief, Daud.

9. The Ninth Expedition Anandapala shifted his capital to Nandanah, and he was succeeded by Trilochanapala in 1014 C.E , the ruler of Bundelkhand, accompanied by Vidyadhara of the Chandela dynasty. He launched his campaigns against Ghazni, but he was defeated in a battle near the Ram Ganga by Ghazni. Later, his son Bhimpal came, but he was also killed in 1026 C.E The Hindu Shahi dynasty has come to an end. The Nandanah were occupied by Ghazni.

10. In 1014 C.E , when Ghazni attacked Thaneshwar, the Hindus fought desperately, but were defeated. Ghazni Muhmud took control of Thaneswar's fort and its large booty.The Chakraswami Temple was looted and destroyed. The image of the temple was sent to Ghazni, where it was thrown in the public square.

11. On the eleventh expedition, between 1015 and 1021 C.E , he made two attempts to conquer Kashmir, but he was unsuccessful.

12. In 1018, Ghazini marched against Kanuaj, the imperial capital of Hindustan. Muhammad reached Bulandar or Baran; its ruler was Haradatta. He surrendered and became a convert to Islam along with 10,000 men. After that, Muhammad marched against Kulachand, the ruler of Mahawan, which is now in Mathura district. Here, about 50,000 men were killed and drowned in the river Jamuna. Kulachand killed himself. A huge booty, including 185 elephants, fell into the hands of Muhmmad.

13. In the Thirteenth Expedition, Muhmmad destroyed the city of Mathura, which was a sacred city to Hindus, and claimed to have looted enormous sums of money. Utbi describes Mathura as a wonderful

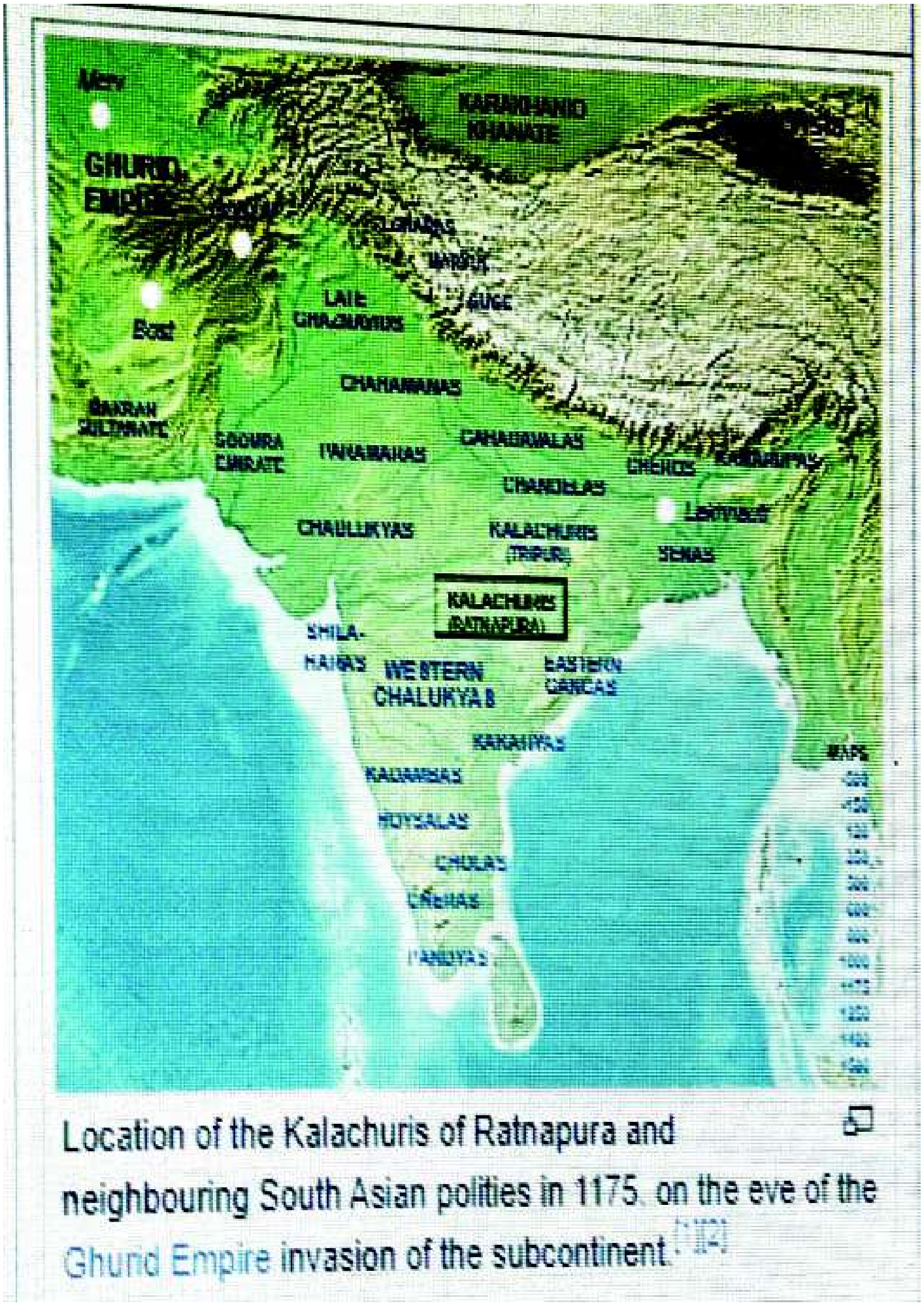

Location of the Kalachuris of Ratnapura and neighbouring South Asian polities in 1175, on the eve of the Ghurid Empire invasion of the subcontinent.[1][

city and a paradise-like structure. He says that the temples contained idols of pure gold. Ghazni destroyed the city, and it appears that Ghazni looted enormous wealth.

14. Rajyapala was the ruler of Kanuaj at the time of the Fourteenth Expedition in January 1019 C.E He was defeated without a fight. All seven forts were captured in one day. All 10,000 temples were destroyed. The inhabitants were slain, and their wealth was plundered. He also invaded Brindaban and took enormous booty.The booty carried by Mahmud to Ghazini was 30 lacs of dirhams, 55,000 slaves, and 250 elephants.

15. In 1019 C.E Kanauj Ruler Rajyapala surrendered to Ghazini without any war, which was resented by other Rajput rulers, particularly Gonda, the Chendela ruler of Kalinjar. Gondaraja entered into an alliance with the ruler of Gwalior and attacked and killed Rajyapala. Muhmud got this information and decided to punish the Chandela ruler. According to Firishta, the army of Gonda consisted of 36,000 horses, 45,000 foot soldiers, and 640 elephants, but Gonda ran away from the battle field. Muhmmad got an unexpected victory and also got a huge booty. Historians say that Vidyadhara was the only Rajput leader who could not defeat Ghazni.

16. In 1021-22 C.E Mohammad Ghazini marched on Kalinjar; the King of Gonda fought bravely but was defeated. He made a treaty with Ghazni and handed over the money.

17. The Seventeenth Expedition, led by Ghazni, attacked Anhilwara in January 1025 C.E 00 Raja Bhima Dev was the ruler; he ran away from the capital with all of his followers. After that, Mohammad made his way to Somnath in Gujarat. The temple, according to Al Qazwini (1203-83), Somnath is an idol name in the temple; it's a pilgrimage centre for Hindus. It's one of the richest and most beautiful temples in India.

The temple was endowed with more than 10,000 villages, and a thousand Brahmins were employed in worshipping the idol. 500 damsels sang and danced at the door of the temple. The edifice was built upon fifty-six teak pillars covered with lead. The shrine of the idol was dark but lighted by jewelled chandeliers of great value. Near it was a chain of gold weighing 200 maunds. Ibn-Al-Athir tells us that after the fall of Somnath, Muhammd wanted to break the idol, but the Brahmins requested him not to do so and take whatever he pleased. However, Muhammad responded that he did not want to be known as an idol seller, but rather as "Muhmud, the breaker of idols."This story was released by Firishta but rejected by Prof. Irfan Habib and Dr. Nazim, who have done extensive research on the subject. The idol was broken, and its pieces were sent to

ఢిల్లీ సుల్తానులు

పరిచయం

మహమ్మద్ ఘోరి మరణం తర్వాత అతని ప్రతినిధి కుతుబుద్దీన్ ఐబక్ సా.శ. 1206లో ఢిల్లీ రాజధానిగా స్వతంత్ర్య ముస్లిం రాజ్యాన్ని స్థాపించాడు. ఇది ఒక చారిత్రక సంఘటన. సా.శ. 1206 నుంచి సా.శ. 1857 సిపాయిల తిరుగుబాటు వరకు ముస్లిం పాలన కొనసాగింది. ఈ సుదీర్ఘమైన పరిపాలనను చరిత్రకారుడు రెండు భాగాలుగా విభజించారు. 1. ఢిల్లీ సుల్తానుల యుగం (సా.శ. 1206–1526), 2 మొఘలాయిల యుగం (సా.శ. 1526–1857).

ఢిల్లీ సుల్తానుల యుగంలో వివిధ రాజవంశాలు పాలించి, అనేక దండయాత్రలుచేసి, విశాల సామ్రాజ్యాన్ని స్థాపించి ప్రజాశ్రేయస్సే పరమావధిగా భావించి, సాంఘిక, ఆర్థిక,మత, కళా, సాహిత్యం రంగాలలో గణనీయమైన అభివృద్ధిని సాధించి ఇస్లాంమత వ్యాప్తికి ఎంతగానో సేవలుచేశారు. వివిధ రకాల ముస్లీం జాతులు భారతదేశాన్ని పాలించడం వల్ల వైవిధ్యమైన సంస్కృతి ఏర్పడింది. ఈ సంస్కృతి భారతీయ సంస్కృతిపై చెరగని ముద్రవేసింది. ఢిల్లీని పాలించిన పాలకులందరూ 'సుల్తాన్' అనే బిరుదుతో పాలించడం వల్ల వీరిని 'ఢిల్లీ సుల్తానులు' అంటారు. ఢిల్లీ కేంద్రంగా మొత్తం ఐదు రాజవంశాలు భారతదేశాన్ని పాలించాయి.

(1) బానిస వంశం (సా.శ. 1206–1290)

(2) ఖిల్జీ వంశం (సా.శ. 1290–1320)

(3) తుగ్లక్ వంశం (సా.శ. 1320– 1414)

(4) సయ్యద్ వంశం (సా.శ. 1414– 1451)

(5) లోడి వంశం (సా.శ. 1451–1526)

ఈ రాజవంశాలు సుమారు 320 సం॥లు పాలించాయి. అరబ్బులు, గజనీ, ఘోరి కాలంలో ముస్లింల అధికారం కేవలం ఉత్తరభారతదేశంలోని కొన్ని ప్రాంతాలకే పరిమతం కాగా, ఢిల్లీ సుల్తానుల యుగంలో వారి అధికారం దక్షిణ భారతదేశానికి వ్యాపించింది. బానిస వంశంతో ప్రారంభమైన ఢిల్లీ సుల్తానుల యుగం లోడివంశ పతనం అయిన తరువాత మొఘలుల ఆధీనంలోకి వచ్చింది.

బానిస వంశం (సా.శ. 1206–1290)

బానిస వంశ స్థాపకుడు కుతుబుద్దీన్ ఐబక్. ఇతడు మొదట బానిసగా జీవితం ప్రారంభించి శక్తిసామర్థ్యాలతో చివరికి 'సుల్తాన్' అయ్యాడు. ఈ వంశస్తులు మొత్తం 10 మంది పాలించారు. కాని వారిలో ఐబక్, అరామ్‌షా, ఇల్‌టుట్‌మిష్ మాత్రమే బానిసలుగా జీవితం ప్రారంభించి తరువాత సుల్తాన్‌లు అయ్యారు. వీరు తురుష్క జాతికి చెందినవారు.

Qutb-ud-din-Aibak

Source: https://www.historyforexam.com/2018/11/qutbuddin-aibak.html

కుతుబుద్దీన్ ఐబక్ : (సా.శ. 1206–1210) ఇతడు టర్కీలో జన్మించాడు. బాల్యంలోనే నిషాపూర్‌లోని స్థానిక 'ఖాజీ'కి బానిసగా అమ్ముడుపోయాడు. తర్వాత గజని నగరానికి వచ్చి అక్కడ మహమ్మద్ ఘోరికి బానిసైయ్యాడు. ఘోరి అభిమానం పొంది 'అమీర్–ఎ–అఖార్' (అశ్వాదళాధిపతి) పదవి పొందాడు. భారతదేశపు దండయాత్రలో ఘోరికి సాయంచేసి, రెండవ తరాయిన్ యుద్ధానంతరం తాను జయించిన భారతదేశ ప్రాంతాలకు రాజప్రతినిధిగా ఐబక్ నియమించపడ్డాడు. ఐబక్ బానిసవంశంలో 'ఇల్బరి' తెగకు చెందినవాడు. ఐబక్ అనగా 'చంద్రునికి ప్రభువు' అని అర్థం. కుతుబుద్దీన్ ఐబక్ పాలనను రెండుగా విభజిస్తారు. ఒకటి రాజప్రతినిధిగా, రెండవది ఢిల్లీ సుల్తానుగా అని చెప్పవచ్చు.

రాజప్రతినిధిగా : (సా.శ. 1192–1206) మహమ్మద్ ఘోరికి సేవకునిగా 1192 రెండద తరాయిన్ యుద్ధం నుంచి తన యజమాని కొరకు పనిచేసాడు.

Ghazni. The treasures of the temple were looted. After Somnath, the ruler of the Anhilwara was attacked, but he was defeated and ran away. According to Iswari Prasad, "*the victory of Somnath added fresh laurels to Muhammad's brow.*"

The last expedition was against the Jats of the Salt Range. On the way from Somnath, the Jats caused some military damage to Ghazni; hence, he killed many Jats and went to Ghazni with immense wealth. In 1030 A.D., Ghazini Mohammad died.

1.8 Impact of the Invasions of Ghazni:

1. The Hindu Shahi dynasty collapsed. The Punjab and Prathihara kingdoms fell to Ghazni. The Arab kingdoms of Multan and Mansur were also destroyed. The Punjab, Multan, and Mansur became parts of the kingdom of Ghazni, and the Pratihara kingdom disappeared.

2. The cities of north India, which were known as the great cities, were debilitated, and the holy temples of Mathura, Kanuj, Somnath, and Nagar fort were destroyed. All this wealth was spent on the development of the kingdom of Ghazni, where beautiful gardens, tombs, colleges, and mosques were built. The court of Ghazni produced great poets such as Alberuni, Unsari, Farrukhia, Asjadi, and Firdausi. Firdausi wrote the book "Shanama." Utbi wrote 'Kitab-ul-Yamini' or "Tariq-I-Yamini," one of the most prominent books.

3. The Kingdom of Ghazni extended from Iraq and the Caspian Seas to the Ganges. Ghazni was responsible for the establishment of the Kingdom of the Turks in India. He was indirectly responsible for the establishment of the Afghan Empire, but all his campaigns were aimed at plundering India, and it is clear that they did not move towards the establishment of an empire. The spread of Islam is also not clearly visible, and if the opportunity arises, he converts but deliberately does not spread the religion. He was not a good administrator because he could not establish good governance in the kingdom he had conquered.

4. He occupied the Punjab and Multan and initiated the rule of the Turks. The Indians lost almost every battle in this series of invasions.

5. Thousands of brave Indian soldiers were killed. After these invasions, the kings of India could not increase their military power.

1. మొదటి ఢిల్లీ అజ్మీర్‌లలో జరిగిన తిరుగుబాట్లను అణచివేసాడు. హరిరాజును అజ్మీర్ పాలకుడుగా నియమించాడు.

2. 1193లో మీరట్‌ను జయించాడు.తరువాత అలీఘర్, ఢిల్లీలలో రాజపుత్ర రాజ్యాలను ఓడించాడు.

3. 1193లో జయచంద్రుని ఓడించుటలో ఘోరీకి సహాయపడి చందావార్ యుద్ధంలో విజయం సాధించాడు. దీనితో కనౌజ్, బెనారస్‌లు ఆక్రమించుకున్నాడు.

4. గ్వాలియర్‌పై దాడిచేసి శుక్తపాలుని ఓడించి కోటను స్వాధీనం చేసుకున్నాడు.

5. 1195లో అన్హిల్‌వాడ్ పాలకుడు రెండవ భీముడు ఏర్పాటు చేసిన సమాఖ్యను ధ్వంసం చేసి అన్హిల్‌వాడ్‌ను దోచుకున్నాడు.

6. 1197లో బీహార్, బెంగాల్‌ను జయించాడు. ఈ యుద్ధాలలో ఇతనికి మహమ్మద్ బిన్ భక్తియార్ ఖిల్జీ సహాయపడ్డాడు. ఈ సందర్భంలోనే విక్రమశిల, నలందా, ఉద్ధంత్‌పురిలలోని విశ్వవిద్యాలయాలను ధ్వంసం చేసాడు. తరువాత భక్తియార్ నాదియాపై దాడిచేసాడు. ఈ వార్త విన్న లక్ష్మణసేనుడు పారిపోగా వాటిని కూడా ఆక్రమించుకున్నాడు. తన యజమాని కొరకు కుతుబుద్దీన్ ఐబక్ ఢిల్లీ, అజ్మీర్, బెంగాల్, బీహార్‌లను జయించి సుస్థిరమైన అధికారమును స్థాపించాడు. దీనితో ఢిల్లీ సుల్తానుల సామ్రాజ్య స్థాపన ఇతనితో ప్రారంభమైందని చెప్పవచ్చు.

సుల్తానుగా కుతుబుద్దీన్ ఐబక్ : (సా.శ. 1206– 1210) ఘోరీ మరణానంతరం 1206లో ఐబక్ తననుతాను భారతదేశానికి సుల్తానుగా ప్రకటించుకున్నాడు. అమీర్‌లు, తరుష్క అధికారులు, సేనాధిపతుల మద్ధతు సంపాదించాడు. సుల్తానుగా ఐబక్ కొత్త దండయాత్రలేవీ చేపట్టలేదు. తన పరిస్థితిని స్థిరపరచుకోవడానికి వివాహ బంధాలను ఆక్రమించాడు. గజనీ పాలకుడైన తాజుద్దీన్ యాల్డజ్ కుమార్తెను వివాహం చేసుకున్నాడు. సింధు పాలకుడు కబాచా తన సోదరినిచ్చి వివాహం చేసాడు. తన కుమార్తెను తన వద్ద విధేయునిగానున్న ఇల్‌టుట్‌మిష్‌కిచ్చి వివాహం చేసాడు.

సుల్తాను పదవిని చేపట్టిన ఐబక్‌కు శాంతి లేకుండాపోయింది. రాజపుత్రులు కలంజర్‌ను ఆక్రమించుకున్నారు. గహద్వాలుల నాయకుడు హరిశ్చంద్రుడు లూథేన్, ఫరూకాబాద్‌లను ఆక్రమించుకున్నాడు. పార్థియన్లు గ్వాలియర్‌ను ఆక్రమించారు. బెంగాల్‌లో ఆలీవర్ధిఖాన్ స్వతంత్ర్యాన్ని ప్రకటించుకున్నాడు. చివరికి బంధువులైన యాల్డజ్, కుబాచాలు కూడా ఢిల్లీని ఆక్రమించే ప్రయత్నాలు చేశారు. ఐబక్ బెంగాల్‌పై దాడిచేసి అలీమర్ధిఖాన్ చేత తన సార్వభౌమాధికారాన్ని అంగీకరింపజేశాడు. తరువాత వాయువ్యంపై దాడిచేసాడు. యాల్డజ్‌ను ఓడించి గజనీని ఆక్రమించాడు. అయితే యాల్డజ్ తరువాత దానిని పునరాక్రమించాడు. ఐబక్ 1210లో లాహోర్‌లో పోలో ఆట ఆడుతూ గుర్రం మీద నుంచిపడి మరణించాడు. భారతదేశంలో ముస్లిం రాజ్యస్థాప చేసిన ఘనత కుతుబుద్దీన్ ఐబక్‌దేనని చెప్పాలి. ఇతడు కవులను పోషించాడు. ఇతనికి "లాక్‌బక్ష్' అను బిరుదు కలదు. భారతదేశంలో ముస్లిం పాలన స్థాపనకు గుర్తుగా కుతుబ్‌మినార్ నిర్మాణాన్ని ప్రారంభించాడు. ఇతని ఆస్థానంలో హసన్ నిజామి, ఫకృద్దీన్ అనే పండితులుండేవారు. ఢిల్లీలో కువ్వత్–ఉల్–ఇస్లాం అనే మసీదును, అజ్మీర్‌లో అర్హదిన్ కాంజోంప్రా మసీదును నిర్మించాడు. ఇతడు భారతదేశ విజేతల్లో గొప్పవాడు అని ఈశ్వరీప్రసాద్ వ్యాఖ్యానించాడు.

ఇల్‌టుట్‌మిష్ (సా.శ. 1211–1235) : ఇల్‌టుట్‌మిష్ టర్కీ జాతీయుడు. ఇల్బారి తెగకు చెందినవాడు. ఇతని సోదరులు ఇతని పట్ల అసూయతో ఇతనిని బానిసగా అమ్మివేసారు. ఇతనిని ఢిల్లీలో కుతుబుద్దీన్ బానిసగా కొన్నాడు. అయితే అనతికాలంలోనే ఇల్టుట్‌మిస్ తన యజమాని అభిమానాన్ని చూరగొని గ్వాలియర్, బులంద్ షహర్‌లకు గవర్నర్‌గా నియమించబడ్డాడు. 1210లో తన యజమాని మరణంతో ఢిల్లీ సర్దారుల ఆహ్వానం మేరకు అసమర్ధుడైన ఆరామ్‌షాను తొలగించి ఢిల్లీ సింహాసనాన్ని ఆక్రమించుకున్నాడు.

ఇల్టుట్‌మిస్ సింహాసనానికి వచ్చేనాటికి అతని బంధువర్గం అతనిపై కక్ష్యకట్టారు. అంతేకాక సరిహద్దుల్లో శత్రువులు దాడులు చేస్తున్నారు. ఆరాంషా అభిమానులు అడుగడుగునా ఇల్టుట్‌మిష్‌కు అడ్డుపడుతున్నారు. బెంగాల్ పాలకుడు అలీమర్ధిఖాన్ ఢిల్లీలో పరిణామాల దృష్ట్యా స్వతంత్ర్యం ప్రకటించుకున్నాడు. సింధు పాలకుడు కబాచా ముల్తాన్, ఉచ్‌లను ఆక్రమించాడు. తాజుద్దీన్ యాల్డజ్ గజనీ నుంచి ఢిల్లీ ఆక్రమణకు ప్రయత్నాలు చేస్తున్నాడు. చందేలులు, పార్థియన్లు, చౌహానులు వంటి రాజపుత్ర రాజ్యాలు స్వతంత్ర్యాన్ని ప్రకటించుకున్నాయి. మంగోలుల దాడులు భారత్‌పై ప్రారంభమయ్యాయి.

ఇల్టుట్‌మిష్ విజయాలు:-

1. మొదటిగా ఆరాంషా అనుచరులను అణచివేసి ఢిల్లీ, ఔద్, బదాయన్, బెనారస్‌లపై తన అధికారాన్ని స్థిరపరచుకున్నాడు.

2. ఢిల్లీని ఆక్రమించాలని వచ్చిన గజనీ పాలకుడు యాల్డేజ్‌ను తరిమికొట్టాడు.

6. Muhammad carried enormous wealth to Ghazini, and many temples are damaged. As a result, India's economic situation deteriorated.Indian architecture has suffered damage.

7. Muhmud never faced any defeats. According to Alberuni, "*Muhmud utterly ruined the prosperity of the country and performed those wonderful exploits by which the Hindus became like the atoms of dust scattered in all directions.*"

1.9 Estimate of Ghazni Mohammed:

"A great soldier, a man of infinite courage and indefatigable energy of mind and body, Muhammad was no constructive or fate-seeking statesman," writes Lane Poole. Sir Wolseley Haig said, "***Muhamad is one of the most prominent figures in the history of Islam.***" It must be said that Ghazni Mahmud was one of the world's greatest leaders in the history of the world, not only because of his great achievements as a leader of the army but also because of his role as a patron of literature and art. In India, he used his energy for destructive activities, but in his home country, he used it for constructive activities. He beautifully designed the town of Ghazni and built the great mosques. He built buildings and universities. He honoured and patronised court poets such as Alberuni, Utbi, Firdausi, and other writers. Thus Ghazni Muhammad remained in history as a great general, a dauntless warrior, and a lover of learning. Prof. R.S. Sharma expressed that "***Mahammad was a seasoned soldier." Fear did not find any place in his heart***. Dr. Iswari Prasad said that "***a champion of the faith who tried to extirpate infidelity in heathen lands***" He is regarded as one of the world's most ambitious individuals. Khusru Malik became the last king after Ghazni, but Mohammad-bin-Sam (Sihabuddin Muhammad Ghori) killed him and came to the kingdom.

1.10 Invasions of Muhammad Ghori (1173-1206 C.E.)

The real founder of the Muslim Empire in India was Muiz-ud-din Muhammad-bin-Sam, popularly known as Shihab-ud-Din, Muhammad Ghori, or Muhammad of Ghur. It is true that Muhammad bin Qasim was the first Muslim invader of India, but he failed to carve out a Muslim empire in India on account of his premature death. Mahammad of Ghazini also failed to set up a Muslim empire in India. Muhammad Ghori also failed to build up a Muslim empire in India.

After the fall of Ghazni Muhammad, Ala-ud-din Hussain was completely destroyed the city of Ghazni in 1155 A.D. He conquered Bemain, Turkistan, Jerun, Bast, Gharjistan, and Herat. He was succeeded by Saif-ud-din, who in turn was succeeded by Ghiyas-ud-din. He reclaimed Ghazni and entrusted it to his brother Muhammad Ghori.Ghori enjoyed complete independence in Ghazni until 1206 C.E . He carried out many

3. మంగోలులు క్వారజాన్ రాజైన అల్లావుద్దీన్ మహమ్మద్ రాజ్యాన్ని నాశనం చేసాడు. ఈ సమయంలో అల్లాఉద్దీన్ మహమ్మద్ కుమారుడు జలాలుద్దీన్ మంగబార్ని పారిపోయి ఇల్టుట్‌మిష్ శరణుకోరాడు. అయితే ఇల్టుట్‌మిష్ అతనికి ఆశ్రమివ్వలేదు. మంగోలులు భారత్‌పైకి రాకుండా ఇల్టుట్‌మిష్ తెలివిగా వ్యవహరించాడు. మంగబార్ని కబాచాను ఓడించిన సందర్భాన్ని అవకాశంగా తీసుకున్న ఇల్టుట్‌మిష్ సుల్తాన్, ఉబిల నుంచి కబాచాను తరిమివేసి ఢిల్లీలో వాటిని కలిపివేసాడు. బెంగాల్ పాలకుడు బల్కా ఖిల్జీ కూడా తిరుగుబాటు చేసాడు. ఇతనిని కూడా ఇల్టుట్‌మిస్ అణచివేసాడు. దానితో బెంగాల్, బీహారులు ఢిల్లీ సుల్తానుల పాలన కిందకు వచ్చాయి. రాజపుత్రులపై దాడిచేశాడు.

అతడు మరణించేనాటికి ఢిల్లీ రాజ్యాధికారాన్ని సుస్థిరపచడంలో దాదాపు విజయుడయ్యాడని చెప్పవచ్చు. కుతుబుద్దీన్ చేయవలసిన పనులన్నీ పూర్తి చేయగలిగాడు. మంగోలులల దండయాత్రల నుంచి బాల్యదశలో ఉన్న ఢిల్లీ రాజ్యాన్ని తన తెలివితేటలతో కాపాడాడు. ఇతని అధికారాన్ని ఖలీఫా గుర్తించడం జరిగింది. విశ్వాసపాత్రుడైన సైనికాధికారిగా ఖలీఫా నుంచి బిరుదు పొందాడు. అందుచేతనే ఇతనిని ఢిల్లీ సల్తనత్ నిజమైన స్థాపకుడని అంటారు. ఇతడు సంప్రదాయ ముస్లిం. కుతుబ్‌మీనార్‌ను పూర్తిచేసాడు. ఇతడు 'నసీర్ అమీర్ ఉల్ మొమ్మిన్' (విశ్వసనీయుని ఉపనాయకుడు) బిరుదు పొందాడు. రాజ్యాన్ని ' ఇక్తాలు'గా (సైనిక రాష్ట్రాలుగా) విభజించాడు. వాటికి 'ముక్తి'లు అనే పాలకులను నియమించాడు. టంకా (వెండినాణెం), జిటాల్ అనే రాగినాణెం ముద్రించాడు. తన నాణెలపై ఖలీఫా పేరునుఅరబ్బీ భాషలో ముద్రించాడు. ఇతడు ధర్మగంటను నెలకొల్పి పాలనచేశాడని 'ఇబన్ బటూట' పేర్కొన్నాడు. కుతుబ్‌మీనార్ నిర్మాణాన్ని బాగ్దాద్‌లోని 'క్వాజా కుతుబుద్దీన్' అనే మతగురువు పేరున నిర్మించి పూర్తిచేశాడు.

రజియా సుల్తానా : (సా.శ. 1236-1240) భారతదేశాన్ని పరిపాలించిన తొలి మహిళా పరిపాలకురాలు రజియా సుల్తానా. ఈమె ఇల్టుట్‌మిష్ కుమార్తె. ఆమెకున్న అర్హతలను బట్టి తన తరువాత ఢిల్లీ సింహాసనానికి వారసురాలిగా ప్రకటించాడు. అయితే ఢిల్లీ సర్దారులు స్త్రీగా ఈమె వారసత్వాన్ని ఆమోదించలేదు. వారు ఇల్టుట్‌మిష్ కుమారుడు రుక్నుద్దీన్ షా ఫిరోజ్‌షాను పాలకునిగా ప్రకటించారు. అయితే అతనికి పాలన మీద ఆసక్తి లేదు. అతని తల్లి షాతుర్కన్ మహాక్రూరురాలు. అధికారమంతా చేతిలో పెట్టుకొని ఇష్టానుసారం పాలించసాగింది. ఆమె పరిపాలనా లోపాల కారణంగా తిరుగుబాట్లు చెలరేగాయి. ఈ పరిస్థితులను ఆసరాగా తీసుకొని తిరుగుబాటుదారులతో చేతులు కలిపిన రజియా షాటర్కన్, ఫిరోజ్‌షాలను తొలగించి సింహాసనం ఆక్రమించింది. ఢిల్లీ సింహాసనం అధిష్టించిన మొట్టమొదటి స్త్రీ రజియా సుల్తానా.

రజియా తన అధికార సుస్థిరత కొరకు తీసుకున్న చర్యలు :

1. మొదటగా వజీర్ జునాయిడి కుట్రల నుండి విముక్తి పొందుటకు అతనిని పదవి నుంచి తొలగించింది.

2. రెండవ ప్రమాదకరమైన శత్రువు చిహల్‌గని. దీనిలో 40 మంది మతపెద్దలు ఉంటారు. సాధారణంగా వీరే మతవిధానాలు నిర్ణయిస్తారు. ఈ చిహల్‌గని ఈమెను రాణిగా గుర్తించలేదు. చిహల్‌గని ప్రాబల్యం తగ్గించడానికి ఆమె ఉన్నత పదవులలో తురుష్కేతరులను నియమించింది. గుర్రాలశాఖ యజమానియైన జమాలుద్దీన్ యాకూబ్‌ను అమీర్-ఇ-అఖార్' (అశ్వశాలాధిపతి)గా నియమించింది. దీనితో చిహల్‌గనికి యాకుబ్ అధికారాలపై తీవ్రస్పర్థ మొదలైంది. యాకుబ్ అబిసీనియాకు చెందిన నీగ్రో జాతీయుడు.

Razia Sultana

Source: https://learn.culturalindia.net/razia-sultana.html

అల్తూనియా, ఐతిజిన్ తిరుగుబాట్లు :- భటిండాలో మాలిక్ అల్తూనియా తిరుగుబాటు చేసాడు. ఈ తిరుగుబాటు అణచడానికి వెళ్లిన రజియా సైన్యం చావు దెబ్బతింది. యాకుబ్ యుద్ధంలో మరణించాడు. రజియా బందీగా చిక్కింది. అల్తూనియా ఇల్టుట్‌మిష్ మూడవ కుమారుడైన మెయినుద్దీన్ బెహ్రామ్‌ను ఢిల్లీపై కూర్చుండపెట్టాడు. అయితే అల్తూనియా కంటే ఐతిజిక్‌కు బెహ్రాం ఎక్కువ ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం జరిగింది. ఈలోపు రజియా అల్తూనియాను వివాహమాడి బెహ్రాంపై దండెత్తింది. అయితే బెహ్రాం సైన్యాలు అల్తూనియా, రజియాలను ఓడించాయి. రజియా, అల్తూనియాలు భటిండాకు తిరిగి వెళ్ళిపోయారు. కానీ చివరికి తియావాల్ వద్ద 1240లో వీరిరువురిని దొంగలు హతమార్చారు. రజియా మంచి ధైర్యసాహసాలు కలది. ఢిల్లీపై చాలా కొద్ది కాలమే పాలించినప్పటికీ ఢిల్లీ సుల్తానుల ప్రతిష్టను ఇనుమడింపజేసింది. చిహల్‌గనిని అణచివేసే ప్రయత్నం చేసింది. కేవలం స్త్రీ అనే కారణంగా ఈమెను పాలనలో కొనసాగనివ్వలేదు. రజియా సుల్తానా గొప్పరాణి, తెలివిగల స్త్రీ, విద్యావంతులరు పోషించి, న్యాయంగా పాలించింది. ధైర్యసాహసాలు, రాజుకు ఉండాల్సిన అర్హతలు రజియాకు ఉన్నాయని 'మిన్‌హజ్ ఉస్‌సిరాజ్' వంటి చరిత్రకారులు వ్యాఖ్యానించారు. ఈమె పురుషవేషం ధరించి యుద్ధాల్లో పాల్గనింది.

invasions of India only as his brother's associate and opened the way for the establishment of the Delhi Sultanate.

1.11 India's Political Situation during the Ghori Invasion:

The political situation in India on the eve of Muhmmud Ghori's invasion was that the country was divided into many small kingdoms that were engaged in mutual jealousy and conflict. We can divide the states of the time into the following three parts:

- ✓ Muslim Kingdom
- ✓ Rajput Kingdoms
- ✓ States of South India

Muslim Kingdom: The Gaznavids were ruling over Punjab, and their capital was Lahore. Multan was ruled by Ismailiya, and Sind was under the Sumras.

Rajput Kingdoms: Include the Chauhans of Delhi and Ajmer, as well as the Chalukyas of Gujarat and Kathiawad. Kanauj ruled by Gahadwalas or Rathors, Bundelkhand ruled by Chandelas, Pala Kingdom of North Bengal (Modern Bihar), and Bengal ruled by Senas., etc.

South India: Devagiri ruled the Yadavas, the Kakatiyas in Warangal, and the Hoyasalas in Dwarasamudra, the Cheras in Kerala, and the Pandyas in Madura during Muhammad Ghori's invasions. All the kingdoms of the south were mutually jealous of each other.

1.12 Muhammad Ghori's Invasion of India

Ghori Muhammad carried out many invasions of India only as his brother's associate and opened the way for the establishment of the Delhi Sultanate. His aim was to spread Islam in India and establish Muslim rule in that country.

Invasions of Ghori:

1. In 1175 C.E , the first invasion by Muhamamd Ghori was against Multan. He captured Multan, appointed an orthodox governor, and then he marched to Uch in Upper Sindh.
2. Multan and Uch were occupied. In 1182 C.E , he conquered the lower Sindh and forced its ruler to submit.

సుల్తానా రజియా తరువాత 1240-66 మధ్య బహరాంషా, మసూద్‌షా, నాసిర్ ఉద్దిన్ మహమ్మద్ ఢిల్లీని పాలించారు. బహరాంషా కాలంలో 'మంగూ' నాయకత్వంలో మంగోళులు దండెత్తారు. నాసిరుద్దీన్ 'మివాటీలు' అనే దారిదోపిడి దొంగలను అణచాడు.

బాల్బన్ : (సా.శ. 1266-1286) బాల్బన్ ఢిల్లీ సుల్తానుగా సింహాసనానికి రావడం ఢిల్లీ పాలనలో నూతన శకారంభమని చెప్పవచ్చు. బానిస వంశపాలకులలో ఇతడు గొప్పవాడు. ఢిల్లీ సుల్తానుగా మొత్తం 40 సం॥లు పనిచేసాడు. ఇతని పాలనలో ప్రజలకు శాంతిభద్రతలు లభించాయి.

బహుద్దీన్ అసలు పేరు. మంగోలులకు బందీగా చిక్కి బస్రాలో జమాలుద్దీన్‌కు బానిసగా అమ్మివేయబడ్డాడు. తరువాత ఇతనిని ఇల్టుట్‌మిష్ కొన్నాడు. ఇల్టుట్‌మిష్ ఇతని ప్రతిభను గమనించి వ్యక్తిగత కాపలాదారునిగా నియమించుకున్నాడు. తరువాత కుమార్తెనిచ్చి వివాహం కూడా చేసాడు. తరువాత బాల్బన్ చిహల్‌గని సభ్యుడయ్యాడు. తరువాత బహరాంషా నసీరుద్దీన్ మహమ్మద్‌ను ఢిల్లీ సంపాదకునిగా ఏర్పాటు చేయడంలో కీలకపాత్ర పోషించాడు. నసీరుద్దీన్‌ను వజీరుగా (ప్రధానిగా) నియమించబడ్డాడు. నసీరుద్దీన్ మరణానంతరం ఢిల్లీకి పాలకునిగా ప్రకటించుకున్నాడు. అంటే బాల్బన్ 20 సం॥లు వజీర్‌గాను, 20 సం॥లు పాలకునిగాను పనిచేసాడు. సింహాసనం అధిష్టించిన తరువాత 'ఘియాస్‌ఉద్దీన్' అనే బిరుదుపొందాడు.

బాల్బన్ సుల్తానుగా ఎదుర్కొన్న సమస్యలు :

1. చిహల్‌గని స్వార్థపూరితమై సుల్తానుగా బాల్బన్‌ను వ్యతిరేకించింది. సర్దారుల్లో సుల్తాన్‌పట్ల గౌరవం క్షీణించింది.

2. తిరిగి భారత్‌పై మంగోలుల దాడులు ప్రారంభమయ్యాయి. ధనాగారం ఖాళీ అయింది. రాష్ట్రపాలకులు స్వతంత్రులయ్యారు.

3. దేశమంతా చాలా తిరుగుబాట్లు చెలరేగాయి.

సుల్తానుగా బాల్బన్ చర్యలు :

మొదట చిహల్‌గనిని అణచివేసాడు. తురుష్క యువకులను ఉన్నత పదవులలో నియమించాడు. వీరిని చిహల్‌గనికి ప్రత్యామ్నాయంగా చేసాడు. చిహల్‌గని సభ్యులపై నేరారోపణలు చేసి అతిక్రూరంగా వారిని చంపించాడు. న్యాయవ్యవస్థలో నిష్పక్షపాతంగా వ్యవహరించాడు. బెంగాల్ తిరుగుబాటుకు కారణమైన టుగ్రిల్‌ఖాన్‌ను చంపించాడు.

పాలనాపరమైన చర్యలు :

పరిపాలనలో అవకతవకలను సహించలేదు. గూఢాచారులను నియమించి అవినీతిపరులను శిక్షించాడు. ఉద్యోగులు లంచగొండులు కాకుండుటకు అధిక మొత్తంలో జీతాలు ఏర్పాటుచేసాడు. విధులు సక్రమంగా నిర్వహించని ఉద్యోగులను, గూఢాచారులను కూడా కఠినంగా శిక్షించాడు. 'మియోలనే' దారిదోపిడీ దొంగలను అణచాడు.

సైనిక శక్తి :- బాల్బన్ సైన్యాన్ని పటిష్ట పరిచాడు. ప్రత్యేక సైనిక మంత్రిని నియమించాడు. కఠినమైన క్రమశిక్షణా చర్యలు తీసుకున్నాడు. వీటితో తన రాజ్యపరిపాలనను విజయవంతం చేసుకున్నాడు.

పెరిగిన రాజరికం ప్రతిష్ట :

బాల్బన్ రాజరికం యొక్క ప్రతిష్టను పెంచాడు. రాజరికం దైవదత్తాధికారమని నమ్మాడు. తనను తాను 'జిల్లి అల్లా'గా ప్రకటించుకున్నాడు. అనగా భగవంతుని నీడు. బాల్బన్ నిరంకుశ విధానాన్ని విశ్వసించాడు.

Ghiyasuddin Balban

Source: https://www.quora.com/Who-is-balban

తురుష్క ఇతిహాస నాయకుడు అఫ్రసియాబ్‌ను ఆదర్శంగా తీసుకొని రాజరిక ప్రతిష్టను ఇనుమడింపజేసాడు. రాజు పాదాలు ముద్దు పెట్టుకొనుట (పైబోస్), సాష్టాంగ దండప్రమాణం (సజ్దా) వంటి పర్షియన్ ఆచారాలను దర్బారులో ప్రవేశపెట్టాడు. నౌరజ్ పండుగ ఉత్సవాలు నిర్వహించాడు. దర్బారులో రాజదుస్తుల్లోనే కనిపించేవాడు. నవ్వడం, దు:ఖించడం మానివేసాడు. ఎవరిని తన దర్బారులో నవ్వనివ్వలేదు. తన అధికారులతో తప్ప ప్రైవేటు వ్యక్తులతో మాట్లాడలేదు. హీనవర్గాల వారిని అసహ్యించుకోవడమే కాక, వారిని ఉన్నత పదవులలో నియమించలేదు. మత్తు పానీయాలు, జూదాలు మానివేసాడు. అంతేకాక వీటిని దేశమంతా నిషేధించాడు. పారశీక సాంప్రదాయాలు పాటించాడు. ఇతని పాలన సగం సివిల్, సగం సైనికపాలన అని ఈశ్వరీప్రసాద్ వ్యాఖ్యానించాడు.

3. Anhilwada in Gujarat was attacked, but its ruler, Bhima II, brutally drove the Ghori away. Ghori did not expect Gujarat to give such a response. According to Prof. Habibullah, Muhammad Ghori was lucky to escape with his beaten army.

4. With this, Ghori felt that Gujarat was not the right way to enter India, and to conquer India through Sindh and Multan, he chose Punjab. He attacked and captured Punjab and Peshawar in 1179 AD.

5. In 1181 C.E , he proceeded against Khusru Malik, but Khusru sent costly gifts and his own son as a hostage.

6. In 1185 C.E Ghori attacked Punjab again and plundered; he also captured Sialkot fort and garrisoned it with his own troops. Khusrau entered into an alliance with the Khokhars. Khusrau besieged Sialkot but did not succeed. Ghori attacked Punjab again in 1186 C.E and besieged the Fort of Lahore, imprisoning its ruler Khusrau. With this, he established his authority over the Punjab and established the flexibility to penetrate into India.

1.13 First Battle of Tarain (1191):

Muhammad Ghori had become the master of the Punjab, Multan, and Sindh. The Bathinda defeat drew a response from the Delhi army. Prithviraj Chauhan gathered his allies and led his army against Mohammed Ghori. In the wake of a series of attacks by Ghori, Prithviraj Chauhan, the ruler of Ajmer, formed a confederation of Rajput kingdoms to counter Gori. However, due to the looming danger of Ghori, the ruler of Kanauj Jayachandra, Lakshmana Sena, the ruler of Bengal, and Bhima II, the ruler of Anhilvada, cooperated with Prithviraj. But Ghori first occupied the fort of Bhatinda in Punjab. Later in 1191, Ghori attacked Prithviraj Chauhan's armies. The battle took place in a village called Tarain, a village 14 miles away from Thaneswar. Therefore, it was called the first Tarain war, and another name for this war was the Thaneswar war in the history of India. Ghori was severely wounded, and he was about to fall off his horse. A Khilji soldier, however, assisted and carried him off the battlefield. Bhatinda was also reoccupied by the Chauhans. Ghori went back to Ghazni.

1.14 Second Battle of Tarain (1192)

Minhas-Us-Siraj has given the account of the second battle of Tarain: "Next year the sultan assembled another army and advanced to Hindustan, to avenge his defeat." The defeat in Ghori intensified the vengeance. In the meantime, the federation was broken up by fellow Rajput kings who were jealous of Prithviraj, who had won the Battle of Tarain-I. Knowing this, Ghori attacked Ajmer again in 1192.

తిరుగుబాట్ల అణచివేత : బాల్బన్ కొత్తగా యుద్ధాలు చేసి జయించిన భూభాగాలు లేవు గాని అంతర్గత తిరుగుబాట్లను క్రూరంగా అణచివేసాడు. శాంతిభద్రతల పరిరక్షణకు విశేష ప్రాధాన్యతనిచ్చాడు. ఢిల్లీతో పాటు ఔద్, దోబ్ ప్రాంతాలలోని దొంగల బెడదను, దోపిడీగాళ్ళను క్రూరంగా అణచివేసాడు. ఢిల్లీలోని దొంగలను అణిచేపనిలో బాల్బన్ ఉండగా రోహిల్‌కండ్‌లో తిరుబాటు జరిగింది. అక్కడి హిందూ తిరుగుబాటుదారులను క్రూరంగా అణచివేసాడు. బెంగాల్ గవర్నర్ టుగ్రిల్‌ఖాన్ తిరుగుబాటు చేసి స్వతంత్ర్యాన్ని ప్రకటించుకుని తన పేరు మీదుగా నాణాలు కూడా విడుదల చేసాడు. దీనిని అణచడానికి బాల్బన్ చేసిన ప్రయత్నాలు మొదల విఫలమయ్యాయి. రెండవ సారి తానే స్వయంగా తన రెండవ కుమారుడు బుగ్రాఖాన్ సహాయంతో 2 లక్షల సైన్యం తీసుకొని బెంగాల్‌పై దండెత్తాడు. టుగ్రిల్‌ఖాన్ భయపడి పారిపోగా వెంటాడి పట్టుకుని గంగానదిలోకి త్రోసి చంపాడు. బెంగాల్‌కు బుగ్రాఖాన్‌ను గవర్నర్ గా బాల్బన్ నియమించాడు. ఇమాద్ ఉల్ ముల్క్‌ను సైనిక పర్యవేక్షణాధికారిగా నియమించాడు.

మంగోలుల దండయాత్రలు : మంగోలుల దండయాత్రలను ఎదుర్కోవడానికి బాల్బన్ చాలా చర్యలు తీసుకున్నాడు. మంగోలుల దాడి నుంచి ఇల్టుట్‌మిష్ కాలం నాటి నుంచి ఆందోళన ఉంది. అందుకుగాను బాల్బన్ సమర్థులైన వారిని సైన్యంలోకి తీసుకుని వారిని సరిహద్దు ప్రాంతంలో గస్తీ ఏర్పాటు చేసాడు. సరిహద్దు కోటలను పటిష్టం చేసాడు. కొత్తకోటలను నిర్మించాడు. వాయువ్య రాష్ట్రాన్ని రెండుగా విభజించి ఇద్దరు గవర్నర్లను నియమించి పటిష్టమైన సైన్యం వారి వద్ద ఉంచాడు. ముల్తాన్, సుమన్‌లలో తన పెద్దకుమారుడు మహమ్మద్‌ను, రెండవ కుమారుడు బుగ్రాఖాన్‌లను నియమించాడు. చాలా వరకు మంగోలులకు అడ్డుపడి భారత్‌వైపు వారిని రాకుండా చేయగలిగాడు. కానీ 1286లో జరిగిన మంగోలుల దండయాత్రలో తన పెద్దకుమారుడు మహమ్మద్ మరణించాడు. ఇది బాల్బన్‌ను చాలా కలవరపరిచింది. ఈ దిగులుతోనే 1286లో బాల్బన్ మరణించాడు.

బాల్బన్ ఘనత : లేన్‌పూల్ చరిత్రకారుడు ' ఒక సామాన్య బానిస జీవితం నుంచి హిందుస్తాన్‌కు సుల్తాన్ అయ్యాడని' వ్యాఖ్యానించాడు. బాల్బన్ కవిపో షకుడు. ఇతని ఆస్థానంలో అమీర్ ఖుస్రూ, అమీర్ హసన్ లాంటి కవులున్నారు. ప్రతి రోజూ ఇటువంటి పండితుల సరసన కూర్చుని బాల్బన్ భోజనం చేసేవాడని ప్రతీతి.

బాల్బన్ 40 సంవత్సరాలు దేశాన్ని పాలించినప్పటికీ, జీవితమంతా పోరాటమేనని చెప్పాలి. అయితే రాజరిక ప్రతిష్టను పెంచాడు. చిహల్‌గనిని అణచివేసాడు. ఢిల్లీ సింహాసనాన్ని స్థిరపరిచాడు. భవిష్యత్తులో ఒక మహా సామ్రాజ్యాన్ని ఏర్పరచడానికి అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీకి సానుకూల పరిస్థితులు కల్పించాడని చెప్పవచ్చు. తన తరువాత ఢిల్లీ సింహాసనాన్ని మొదట బుగ్రాఖాన్‌ను బాల్బన్ ప్రకటించాడు. కానీ అతడు ఈ ప్రతిపాదన అంగీకరించలేదు. తరువాత పెద్ద కుమారుడు మహమ్మద్ కుమారుడైన కైకుస్రూను వారసునిగా ప్రకటించాడు. అయితే బాల్బన్ తరువాత కైకుస్రూ, కైకుబాద్, షామ్సుద్దీన్ కైమార్స్‌లు మూడు సంవత్సరాలు ఢిల్లీని పాలించారు. చివరికి కైకుబాద్‌ను 1290లో ఖిల్జీల నాయకుడైన జలాలుద్దీన్ ఫిరోజ్‌ఖిల్జి హత్య చేసి ఢిల్లీ సింహాసనాన్ని ఆక్రమించాడు.

ఖిల్జి వంశం (సా.శ. 1290 –1320) :

1. జలాలుద్దీన్ ఫిరోజ్‌షా ఖిల్జి : (సా.శ. 1290–96) బానిస వంశం అంతమైన తరువాత జలాలుద్దీన్ ఫిరోజ్‌షా ఖిల్జి సా.శ. 1290లో ఢిల్లీ సింహాసనం అధిష్టించుటతో ఖిల్జీల పాలన ప్రారంభమైంది. ఆఫ్ఘనిస్తాన్‌లోని హెూలోమండ్ ప్రాంతం ఖిల్జీ ప్రాంతమని నాటి రచయిత ఫకృద్దీన్ వ్రాసాడు. ఈ ప్రాంతానికి చెందిన వారగుట చేత వీరికి ఆ పేరు వచ్చిందని అభిప్రాయపడుతున్నారు. బ్రతుకుతెరువు కోసం ఆఫ్ఘనిస్తాన్ నుంచి వలస వచ్చిన ఖిల్జీ కుటుంబం బాల్బన్ కొలువులో చేరి అంచెలంచెలుగా ఎదిగి రాష్ట్ర గవర్నరుగా నియమించబడ్డాడు. అప్పటికీ ఫిరోజ్‌షా వృద్ధుడు. 70 సంవత్సరాల వయసులో 1290లో పట్టాభిషేకం కిలోకారి కోటలో చేసుకున్నాడు. ఇతడు ఉదారవాది. రాజ్య విస్తరణ జోలికి పోకుండా శాంతిభద్రతలు కాపాడాలనుకున్నాడు. ఇతని దగ్గర సమర్థులైన అధికారులు మాలిక్ ఫకృద్దీన్, సిరాజుద్దీన్ వంటి వారున్నారు. ఇతనికి బ్యాజాఖతీర్ వజీర్‌గా పనిచేసాడు. 1290లో జలాలుద్దీన్‌పై కారా రాష్ట్ర గవర్నరు తిరుగుబాటు చేసాడు. ఫిరోజ్‌షా అతనిని అణచివేసి కారా రాష్ట్రానికి అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీని గవర్నరుగా చేసాడు. 1292లో మంగోలులు దాడిచేయగా ఫిరోజ్ వారిని తరిమివేసాడు. మంగోలుల దండయాత్రలో ఫిరోజ్‌షాకు పట్టుబడినవారి చేత ఇస్లాం స్వీకరింపచేసాడు. వీరినే నయా ముస్లిమ్‌లుగా పిలుస్తారు. వీరి నాయకడుఉ ఉలుగ్‌కు తన కుమార్తెనిచ్చి వివాహం చేసాడు. 'థగ్గులు' అనే దారిదోపిడి దొంగలను బంధించి బెంగాల్‌లో విడచిపెట్టాడు. సిద్ధిమౌళా అనే అతన్ని సుల్తాన్‌కు వ్యతిరేకంగా కుట్రపన్నుతున్నాడని అతన్ని ఏనుగుల చేత త్రొక్కించి చంపాడు. ఫిరోజ్‌షా ఖిల్జీ కాలంలో ఢిల్లీ సైన్యాలు చారిత్రాత్మకమైన విజయాలు సాధించాయని చెప్పాలి. వాటిలో బిల్సా, దేవగిరి దాడులు ముఖ్యమైనవి. వీటిని నిర్వహించిన కారా రాష్ట్ర గవర్నరు అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ పేరు రాజ్యమంతా ప్రచారం పొందింది. దేవగిరిపై అల్లాఉద్దీన్ విజయాన్ని అభినందిస్తూ ఎదురు వెళ్లగా పథకం ప్రకారం ఫిరోజ్‌షా ఖిల్జీని అల్లాఉద్దీన్ హత్యచేసాడు. తనను ఢిల్లీకి సుల్తానుగా ప్రకటించుకున్నాడు. జలాలుద్దీన్‌ను 'దయాగుణాల' రాజుగా ఎస్.ఆర్. శర్మ వర్ణించాడు.

Prithvi Raj Chauhan

Source: https://www.amarujala.com/photo-gallery/bizarre-news/facts-of-prithviraj-chauhan-samrat-prithviraj-chauhan-know-his-history-death-love-story

The two armies again clashed at Tarain. This is known as the Second Battle of Tarain. In this battle, Prithviraj was defeated. Delhi and Ajmer were occupied by Ghori. Qutub-ud-din Aibak was appointed as his representative in Delhi. Ajmer was handed over to Prithviraj's son, Govindaraju, who collected the taxes. In 1195-96, Ghori occupied Bayana and Gwalior. In 1205, he attacked the "Khokhors" and enslaved them.

According to Minhas-us-Siraj, Prithvi Raj was captured and sent to hell. According to Hassan Nizami, Prithviraj was taken to Ajmer and later put to death as he was found guilty of treason. According to Chand Bardai, Prithvi Raj was taken to Ghazni and executed there. K.A. Nizami says "Tarain was a major disaster for Rajputs."

1.15 Battle of Chandwara: (1194)

Ghori marched against the largest territory of Kanauj in 1194 C.E the ruler of Kanauj was Jai Chandra. In this war, the slaughter of the Hindus was immense. Jai Chadra was struck in the eye by a fatal arrow, and he fell dead from the elephant. The Rajputs were demoralized, and they ran away from the battle field. Asni fort was captured and plundered, and then Ghori moved to Banaras, where a few temples were destroyed. Ghori rode 14,000 camels to Ghazni with treasure. According to R.S. Sharma, "***the fall of Jai Chnadra of Chandawar made Muhammad the master of the political as well as the religious capitals of Hindustan, Kanauj, and Banaras.***" After a few years, Gahadwaras reoccupied Kanauj.

1.16 Other Invasions:

- In 1195-96, Muhammad Ghori invaded India and defeated the Jadon Bhatti Rajputs. He also advanced to Bihar and occupied a portion of it. Over the next few years, Ghori was busy fighting the Turks in central Asia. In his absence, Qutub-ud-din Aibak his representative attacked Ajmer and Anhilwara. Raja Bhima Deva was defeated.
- In 1197-98 AD, Aibak conquered Badaun from a Rastrakuta Rajput. He also reoccupied Banaras, Chandwara, and Kanauj.
- In 1202-03 AD, Aibak invaded Kalinjar, which was the military capital of Paramardi deva, the Chandela Ruler of Bundelkhand. Finally, the water supply was cut off to the fort. Thus Kalinjar, Mahoba, and Khajuraho were occupied.

అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ : సా.శ. 1296-1316) మధ్యయుగ భారతదేశ చరిత్రలో గొప్పవానిగా అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీని చెప్పవచ్చు. గొప్ప యోధుడు, సమర్థుడైన పాలకుడు, తెలివిగలవాడు. ఢిల్లీ సుల్తానులకు మంచి పాలనా విధానమును అందించినవాడు. ఇతడు ఢిల్లీ చరిత్రలో నూతన అధ్యాయం ప్రారంభించాడు. ఢిల్లీ సార్వభౌమాధికారాన్ని ఉత్తరం నుంచి దక్షిణానికి విస్తరించాడు.

అలెగ్జాండరు వలె ప్రపంచ విజేత కావాలనే కోరిక గలవాడు. తనపై ఉలేమాల ఆధిపత్యం లేకుండా చేయాలని తలంచాడు. ఇతనికి ఖాజీ ఉల్‌ముల్క్ సహాయకారిగా ఉన్నాడు. అతని పర్యవేక్షణలో దేశీయ, విదేశాంగ విధానాలు నిర్వహించాడు. ఘనవిజయాలు సాధించాడు. ఉల్లుఖాన్, నస్రత్‌ఖాన్, అల్తాఫ్‌ఖాన్, జాఫర్‌ఖాన్, మాలిక్-ఉల్-ముల్క్, మాలిక్ ఫకృద్దీన్, మాలిక్ అల్‌గారి వంటి సమర్థులైన సైన్యాధికారులు అతని చేతిలో ఉన్నారు. అల్లాఉద్దీన్ మతాన్ని రాజకీయాల నుంచి వేరు చేయాలనుకున్నాడు. హిందువులను కఠినంగా శిక్షించాడు. పన్నుల భారాన్ని పెంచాడు. రాజు దైవంశ సంభూతుడని నమ్మాడు. సుల్తాన్ న్యాయమూర్తి అని, భగవంతుని ప్రతినిధియని విశ్వసించాడు. 'రెండ అలెగ్జాండర్' అని బిరుదు వహించాడు. ఇతడు నిరంకుశవాది. అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ జలాలుద్దీన్ కుటుంబాన్ని అంతమొందించాడు. జలాలుద్దీన్ భార్య మాలిక్ జహన్‌ని ఖైదుచేయగా, ఆమె కుమారులు ఇబ్రహీం, అర్కలీని గ్రుడ్డివారిగా చేశాడు. వ్యతిరేకులైనవారిని శిక్షించాడు. సర్దారులు, అమీరులను తొలగించాడు అని జియాఉద్దీన్ బరౌని పేర్కొన్నాడు.

ఒక నూతన మతాన్ని స్థాపించి ఖ్యాతి పొందాలని ఆశించాడు. తన పేరు శాశ్వతంగా నిలవడానికి ఏదైనా మహత్తర కార్యం చేయాలని కాంక్షించాడు. ఖాజీ ఉల్ ముల్క్ అతనికి భారతదేశాన్ని జయించమని సలహా ఇచ్చాడు. ఉలేమాలను అనుసరించాడు. ఇస్లాం రక్షకుడిగా పేరుపొందాడు. ఇతడు యామిన్ ఉల్ ఖిలాఫత్ నాసిర్, అమీర్ ఉల్ మూమ్నాని, సికిందర్ -ఇ- సని (రెండ అలెగ్జాండర్) అనే బిరుదులు పొందాడు.

అల్లాఉద్దీన్ సైనిక విజయాలు :- అల్లావుద్దీన్ తన సామ్రాజ్య కాంక్షను నెరవేర్చుకోవడానికి అనేక యుద్ధాలు చేశాడు. ఇతని దండయాత్రలను రెండు భాగాలుగా విడదీయవచ్చు.

1) ఉత్తర భారతదేశ దండయాత్రలు

గుజరాత్‌పై దండయాత్ర (సా.శ. 1297) : సా.శ. 1297లో అల్లావుద్దీన్ తన సేనానులైన ఉల్లుఖాన్, నస్రత్‌ఖాన్‌లను గుజరాత్‌పైకి పంపాడు. గుజరాత్ పాలకుడు వాఘేల కర్ణదేవుడు. ఈ యుద్ధంలో కర్ణదేవుడు ఓడిపోయాడు. కర్ణదేవుడి భార్య కమలాదేవిని, సంపదను అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీకి అప్పగించాయి. కమలాదేవిని అల్లాఉద్దీన్ భార్యగా చేసుకున్నాడు. కర్ణదేవుడు, అతని కుమార్తె దేవలదేవి పారిపోయి దేవగిరిలో ఆశ్రయం పొందారు. గుజరాత్ ఆక్రమణ తరువాత ఖిల్జీ సైన్యాలు సోమనాథ్ ఆలయాన్ని దోచుకొని ఢిల్లీకి తిరిగి వెళ్లాయి. ఈ దండయాత్రలో మాలిక్ కపూర్ అనే బానిసను కాంబే మార్కెట్టులో నస్రత్‌ఖాన్ కొనుగోలు చేసి తన యజమానికి బహుమానంగా ఇచ్చాడు. మాలిక్ కపూర్ గొప్ప యోధుడిగా ఎదిగి తరువాత కాలంలో అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ తరపున అనేక యుద్ధాలు చేసాడు.

రణతంబోర్‌పై దండయాత్ర : (సా.శ. 1299-1301) రణతంబోర్ పాలకుడు రాజపుత్రుడు హంవీరదేవుడు. సా.శ. 1298 అల్లాఉద్దీన్ సేనానులు ఉల్లూఖాన్, నస్రత్‌ఖాన్‌లు రణతంబోర్‌పై యుద్ధం చేశాడు. అయితే హంవీరదేవుడు వీరి సైన్యాలను బలంగానే ఎదిరించాడు. సంవత్సరం పాటు ఖిల్జీ సైన్యాలు రణతంబోర్ కోటను ఛేదించలేకపోయాయి. అయితే హంవీరదేవుని సేనాని రణమల్లుని ధనంతో లంగదీసుకొని ఈ యుద్ధంలో ఖిల్జీ సైన్యాలు విజయం పొందాయి. అయితే ఈ యద్ధంలో ఖిల్జీ సేనాని నస్రత్‌ఖాన్, రణతంబోర్ పాలకుడు హంవీరదేవుడు ఇరువురు మరణించారు. గుజరాత్‌లో జరిగిన పరాభవం చూచిన రణతంబోర్ రాజపుత్ర స్త్రీలు ఖిల్జీ సైన్యాలకు చిక్కకుండా జోహార్‌కు పాల్పడ్డారు.

చిత్తోడ్‌పై దండయాత్ర : (మేవార్, సా.శ. 1303) సా.శ. 1303లో అల్లాఉద్దీన్ సైన్యాలు రాజపుత్ర రాజ్యాలలో బలమైన చిత్తోడ్‌పై దాడులు నిర్వహించాయి. చిత్తోడ్ పాలకుడు రాణారతన్‌సింగ్ ఏడు నెలలపాటు కోటను శత్రువుల బారి నుండి కాపాడాడు. చివరికి ఖిల్జీ సైన్యాలు 1303 ఆగస్టులో చిత్తోడ్‌ను ఆక్రమించుకున్నాయి. రాణారతన్‌సింగ్ మరణించాడు. అతని భార్య రాణిపద్మిని అతిలోకసుందరిగా పేరుగాంచింది. ఆమెపై మోజు పెంచుకున్న ఖిల్జీ ఆమెను ఎత్తుకుపోతాడనే భయంతో అంత:పుర స్త్రీలతో కలిసి రాణి పద్మిని జోహార్ నిర్వహించి ప్రాణత్యాగం చేసింది. చిత్తోడ్‌ను ఖిల్జీ ఆక్రమించుకుని దానికి "ఖిజీరాబాద్"గా పేరు మార్చి తన కుమారుడు ఖజీర్‌ఖాన్‌ను గవర్నర్‌గా నియమించాడు. రాణి పద్మిని గురించి మాలిక్ మహమ్మద్ జైసీ తన గ్రంథమైన 'పద్మావత్'లో ఆమె అందచందాలను వర్ణించాడు. ఇది చదివిన ఖిల్జీ ఆమెను ఎత్తుకు రావడానికే ఈ దండయాత్ర నిర్వహించాడని అతడు వ్రాసాడు. కానీ ఇది కల్పితమని పెక్కుమంది అభిప్రాయం.

ఇతర దండయాత్రలు : అల్లావుద్దీన్ సైన్యాలు 1305లో మాల్వా రాజైన మహాలక్ష్మీదేవుని (మహలకదేవుడు) ఓడించిన ఉజ్జయినీ, ధార్,చందేరి ప్రాంతాలను ఆక్రమించుకున్నాయి. వీటికి గవర్నరుగా ఐన్‌ఉల్-ముల్క్‌ను ఖిల్జీ నియమించాడు. సా.శ. 1308లో పారమార రాజపుత్ర

- Another commander of Ghori, named Iktiyar-ud-Din-Muhammad-bin-Baktiyar-Khalji, occupied Bihar and Bengal. He attacked Bihar in 1197 C.E Odantapuri, the capital of Bihar, was looted and plundered. Raja Indruman was forced to flee without a fight. The Buddhist monasteries in Bihar were destroyed. Bakhtiyar razed down the University of Nalanda on the way from Bengal to Bihar and destroyed the Vikramashila University. According to Minhas-us-Siraj-Baktiyar, the Afghans suddenly attacked Bihar and captured the forts. He also conquered some parts of Bengal; the ruler, Lakshmana Sena, was defeated. During the Kamrup expedition, Baktiyar fell seriously ill, and finally he was killed with his Amir, Ali Mardan. Khokhars revolted against Ghori and damaged his army. Ghori and Aibak failed to handle this. Again in 1205, Ghori and Aibak attacked Khokhars. A large number of Khokhars were slaughtered and killed.
- In 1206 C.E , Mahammad Ghori reached Lahore to go back to Ghazni, but unfortunately, he was assassinated on the banks of the Indus by some Shia rebels and Khokhars. The body was carried to Ghazni and buried in his capital.

1.17 Impact of Ghori Invasions:

A historian such as Ishwari Prasad says that the Second Battle of Tarain was a milestone in the history of India.

1. After the Second Tarain War, Muslim imperialism was established in India.
2. The supremacy of the Rajputs came to an end, which led to the beginning of Muslim rule in India.
3. Muslim rule in India was initiated. It must be said that this war was the reason why Muslims ruled India for nearly six and a half centuries.
4. While Kanuaj has played a major role in the politics of the North till now, that has now shifted to Delhi. Ghori made expeditions to consolidate his position. The Rajputs continued to try to drive out the Muslims from India.

1.18 The Reasons for the defeat of the Indians:

It is indeed surprising that the Turks of Afghanistan, which is equal to the desert and has no resources, conquered India, which was rich in abundance and had many resources. This is a matter of mystery. The military strength of the Indian rulers was many times greater than the military strength of the enemy. They were not defeated, but they were unable to mount a strong resistance in the end.

రాజ్యమైన సివాణుపై ఖిల్జీ సైన్యాలు దండెత్తాయి. దాని పాలకుడైన శివదేవుణ్ని ఓడించి రాజ్యాన్ని ఆక్రమించుకున్నాయి.

2) దక్షిణదేశ దండయాత్రలు (సా.శ. 1306-1312) : ఉత్తర భారతదేశంలో సాధించిన ఘన విజయాలు ఖిల్జీని దక్షిణ భారతదేశంపై పురికొల్పాయి. ఇతనిలో రాజ్యకాంక్షను మరింత పెంచాయి. యావత్ భారతదేశంపై తన ఆధిపత్యాన్ని నెలకొల్పాలనే సంకల్పంతో దక్షిణాదిపై దండయాత్రలకు ఉపక్రమించాడు. దక్షిణాన యాదవ, హొయసల, కాకతీయ, పాండ్య వంటి రాజ్యాలున్నాయి. మాలిక్ కపూర్ నేతృత్వంలో ఈ రాజ్యాలపై దండయాత్రలు కొనసాగాయి. 4,75,000 వేల సైన్యంతో దక్షిణ భారతంపై దండెత్తాడు.

దేవగిరిపై దండయాత్ర (సా.శ. 1306) : అల్లాఉద్దీన్ సైన్యాలు మాలిక్ కపూర్ నాయకత్వాన దక్షిణాదిలో మొదట దేవగిరిపై పడ్డాయి. దేవగిరి పాలకుడు రామచంద్ర దేవుడ్ని ఓడించాయి. ఢిల్లీ సుల్తాన్ అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ సార్వభౌమాధికారాన్ని అంగీకరించి రామచంద్ర దేవుడు సామంతునిగా కప్పం కట్టసాగాడు. అపార ధనరాసులు సుల్తానుకు పంపాడు. అయితే రామచంద్ర దేవుని కుమారుడు శంకరదేవుడు కప్పం చెల్లించడానికి నిరాకరించగా మాలిక్ కపూర్ 1313లో దేవగిరిపై రెండవసారి దండెత్తి శంకర దేవుడ్ని యుద్ధంలో వధించాడు. దీనితో దేవగిరి రాజ్యం ఖిల్జీ రాజ్యంలో కలిపివేయబడింది. గుజరాత్ రాజు కర్ణదేవునికి రామచంద్రుడు ఆశ్రయం ఇవ్వడం కూడా దాడికి ప్రధాన కారణం. కర్ణదేవుని కుమార్తె దేవలదేవిని 'అల్లాఉద్దీన్' కుమారుడు ఖిజిర్‌ఖాన్ వివాహం చేసుకున్నాడు.

కాకతీయ రాజ్యంపై దండయాత్ర (సా.శ. 1310) : కాకతీయ రాజ్యాన్ని రెండవ ప్రతాపరుద్రు పరిపాలిస్తున్నాడు. మాలిక్ కపూర్ ప్రతాపరుద్రునిపై దాడి చేసాడు. ప్రతాపరుద్రుడు పోరాడినప్పటికీ ఓటమి తప్పలేదు. సామంతునిగా ఉండుటకు అంగీకరించి కప్పం కట్టడానికి సిద్ధపడ్డాడు. మాలిక్ కపూర్ ఇతనికి సామంతరాజు హోదా ఇచ్చాడు. అల్లాఉద్దీన్ పాలన ముగిసే వరకు విశ్వాసపాత్రునిగా పనిచేసాడు. 300 ఏనుగులు, 700 గుర్రాలు ఖిల్జీకి ఇవ్వడమేగాక, ప్రతి సంవత్సరం అపారధనరాసులు కానుకలుగా ఇచ్చేవాడు.

ద్వారసముద్రంపై దండయాత్ర (సా.శ. 1311) : ద్వారసముద్రం రాజ్యాన్ని హొయసాల రాజ్యమని కూడా అంటారు. దీనిని మూడవ బల్లాలుడు పరిపాలి స్తున్నాడు. మాలిక్ కపూర్ సైన్యాలు హొయసల రాజ్య రాజధాని దేవగిరిపై దండెత్తాయి. బల్లాలుడు యుద్ధంలో ఓడిపోయి మాలిక్ కపూర్‌తో సంధి చేసుకొన్నాడు. సుల్తాన్‌కు సామంతరాజుగా ఉండుటకు అంగీకరించాడు. క్రమం తప్పకుండా కప్పం చెల్లించాడు.

మధురపై దండయాత్ర : (సా.శ. 1311) హొయసల రాజ్యాన్ని జయించిన మాలిక్ కపూర్ సైన్యాలను మధురపైకి మళ్ళించాడు. రాజ్య రాజధాని మధుర అప్పటికే పాండ్య రాజ్యంలో వారసత్వ తగువులున్నాయి. సింహాసనం కొరకు ఆశపడుతున్న సుందరపాండ్యుడు, వీరపాండ్యుడు ఇరువురు మాలిక్ కపూర్‌ను మధురపై దండయాత్రకు ఆహ్వానించారు. చివరికి సుందరపాండ్యుడు ఖిల్జీతో జరిగిన ఒప్పందం మేరకు మధుర పాలకుడయ్యాడు. సుల్తాన్‌కు సామంతునిగా, కప్పం చెల్లించే షరతుకు అంగీకరించాడు. అటు తరువాత మాలిక్ కపూర్ మధుర, శ్రీరంగం రామేశ్వరం ఆలయాలను దోచుకొని అపార ధనరాసులతో ఢిల్లీ చేరుకున్నాడు. రామేశ్వరంలో ఒక మసీదును నిర్మించాడు. 2750 పౌండ్ల బంగారాన్ని, 312 ఏనుగులను, 20 వేల గుర్రాలతో ఢిల్లీకి చేరుకొన్నాడు.

3) మంగోళుల దండయాత్ర : **మంగోళుల దండయాత్రలను** సా.శ. 1296-1308లో సమర్థవంతంగా ఎదుర్కొన్నాడు. మంగోళుల దండయాత్రల ఫలితంగా అనేక గ్రామాలు, పట్టణాలు దోచుకోబడ్డాయి. అనేక మంది గాయపడగా చాలా మంది మరణించారు. కాని సుల్తాన్ ప్రజలను కాపాడడం వల్ల సుల్తాన్‌పై ప్రజలకు గౌరవం పెరిగింది. ఖిల్జీ పన్నులు పెంచి సామ్రాజ్య విస్తరణ గావించాడు.

4) అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ పరిపాలన సంస్కరణలు :

అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ నిరక్ష్యరాస్యుడైనప్పటికీ అనేక పరిపాలన సంస్కరణలు ప్రవేశపెట్టాడు. సర్దారులు, అమీరులు, ప్రభువర్గాలతో చర్చించి పాలనలోని లోపాలను తొలగించి సుస్థిరమైన ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటుచేశాడు. కఠినమైన నిర్ణయాలు తీసుకొని కఠిన చట్టాలను జారీచేశాడు. అనేక మంది ఉద్యోగులను నియమించి మంచి పరిపాలనా దక్షుడిగా పేరుపొందాడు.

పరిపాలనా విధానం :

1. సుల్తాన్ : పరిపాలనా విభాగానికి అధిపతి సుల్తాన్. అతడే సర్వసైన్యాధ్యక్షుడు, ఉన్నత న్యాయాధికారి, నిరంకుశ రాజరిక అధికారులను చెలాయించేవాడు. ముఖ్యమైన విషయాలలో తానే స్వయంగా నిర్ణయాలు తీసుకొనేవాడు. 'ఉలేమాలు' అనే ముస్లిం మతగురువుల యొక్క జోక్యాన్ని పాలనలో పూర్తిగా తగ్గించాడు. పరిపాలన సక్రమంగా జరగడానికి, సుల్తాన్‌కు సలహాలు ఇవ్వడానికి మంత్రిమండలి ఉండేది. ఇందులో సమర్థవంతులను, సుల్తాన్ క్షేమం కోరేవారిని, దగ్గరి బంధువులను నియమించేవాడు. మంత్రిమండలి సలహాలు పాటించడం, పాటించకపోవడం సుల్తాన్ ఇష్టాలపై ఆధారపడి ఉంటుంది. ఖలీఫాకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వలేదు. సుల్తాన్ దైవాంశ సంభూతుడు అని

1. The lack of unity among the Indian rulers is another reason. There is a lack of powerful, capable rulers, but they have failed to protect the country's borders. They do not even have the knowledge to put aside their quarrels and face the foreigners together at a time when north India is attacking itself as almost 15 smaller kingdoms. When Ghori defeated the King of Prithvi Raj, Jayachandra and Lakshmana Sena were happy, but they had forgotten that it would be a similar situation for them in the future. Ultimately, the two rulers became the victims of Ghori.

2. The military system was defective, and the new methods of warfare were not adopted. Discipline and a lack of leadership are the main drawbacks.

3. Many historians have stated that Muslims are physically strong and come from cold regions. At the same time, Indians are physically weak and have a tendency to get tired quickly.

4. According to C.V. Vaidya, a historian, the Indians, being vegetarians in their food habits, lacked the strength and courage required for war. Moreover, the Buddhist doctrine also instilled in the Indians a sense of peace and distanced them from war.

5. Another reason is that the kings of India are not in the habit of learning from their past experiences. After the Ghazni invasions, the local kings failed to understand the war strategies of Muslims and did not make proper arrangements, despite the duration of the period. According to Prof. Tarachand, the Battle of Tarain took place about 165 years after the attack on the Somnath temple by Ghazni, but in these wars, the Hindus did not show wisdom and did not learn any lessons from the Muslims in any way.

6. The Hindu kings could not comprehend the changes in the tactics of warfare. In the army of the Hindu kings, the elephants ran their own army rather than killing the enemy. Moreover, our soldiers had moral values, which the enemy did not have, and they were accustomed to deceiving them. This was well exploited by the Muslims against the Indians. On the other hand, the Turkish horses were active in the battle, and another reason was that they could not move the army fast.

7. The Hindus consider war a moral virtue and follow its rules and regulations. However, the Muslim soldiers practised many barbaric and vicious measures to exterminate the enemy. In this struggle, the Hindus were often divided.

విశ్వసించాడు.'ఏది ధర్మమో, ఏది అధర్మమో నాకు తెలియదు, పరిస్థితులకు అనుకూలంగా రాజ్యశ్రేయోభివృద్ధికి అవసరమైన శాసనాలను అమలు జరుపుతానని' ఖిల్జీ ప్రకటించాడు.

2. మంత్రిమండలి : సుల్తాన్ అన్ని శాఖలకు అధిపతి, అయితే కొన్ని అధికారాలను వికేంద్రీకరణ చేసి వివిధ మంత్రిత్వశాఖలకు మంత్రులను నియమించాడు. అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ కాలంలో ఈ క్రింది వారు పాలనలో ముఖ్యపాత్రను పోషించేవారు.

వజీర్ : ఇతడు ఆర్థికశాఖ మంత్రి. సుల్తాన్ తర్వాత సివిల్, సైనికాధికారి, ఇతర మంత్రులపై అజమాయిషీ చేస్తాడు. ప్రధానమంత్రి లాంటివాడు.

ఖాజి ఉల్‌కజత్ : ఇతడు న్యాయశాఖ మంత్రి.

మీర్ అరీజ్ : ఇతడు వినతిపత్రాల అధికారి

దివానీ అ(శ్రఫ్ : ఇతడు గణాంశాఖాధికారి

ముస్తాఫి : లెక్కలను తనిఖీ చేసే అధికారి

అరిజ్ మమాలిక్ : ఇతడు రక్షణమంత్రి

ఒషీఫౌజ్ : సైనికులకు వేతనాలు చెల్లించే అధికారి

అమీర్ కోహి : ఇతడు వ్యవసాయశాఖ మంత్రి

షహనాయి మండి : మార్కెటింగ్ శాఖాధిపతి. ఈ మార్కెటింగ్ శాఖకు దివాన్‌ఇషారియాసత్ అనే మరో అధికారి ఉండేవాడు.

కోత్వాల్ : ఇతడు శాంతిభద్రతలను కాపాడే పోలీస్ అధికారి.

వీరందరూ పాలనలో అల్లాఉద్దీన్ సహకరించేవారు. వీరే కాకుండా రాష్ట్రాల నుండి గ్రామాల వరకు అనేక మంది ఉద్యోగులు పాలనలో తోడ్పడేవారు. ప్రభువర్గంపై కఠిన ఆంక్షలు ఉండేవి.

3. రాష్ట్ర పాలన : పరిపాలనా సౌలభ్యం కోసం రాజ్యాన్ని 'రాష్ట్రాలు' (ఇక్తా)గా విభజించి వాటికి రాష్ట్ర పాలకున్ని నియమించేవాడు. ఇతడు సుల్తాన్ క్రింద పనిచేస్తాడు. అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ కాలంలో 11 రాష్ట్రాలుండేవని జియాఉద్దీన్ బరని తెలిపాడు.

4. న్యాయపాలన : సుల్తాన్ అత్యున్నత న్యాయమూర్తి అయినప్పటికీ న్యాయశాఖ 'ఖాజీ ఉల్‌కజత్' అనే అధికారి ముఖ్యన్యాయాధిపతిగా ఉండేవాడు. రాష్ట్రాలలో రాష్ట్రపాలకుడు, ఖాజీ న్యాయ సమస్యలు పరిష్కరించగా, గ్రామాలలో గ్రామాధికారులు న్యాయవిచారణ చేసేవారు. చెడు అలవాట్లకు ఖాజీ దూరంగా ఉండాలి. మత్తుపానీయం సేవించిన ఖాజీకి అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ మరణశిక్ష విధించాడు. న్యాయం ముందర అందరూ సమానులే. అంగవిచ్ఛేదన సాధారణ శిక్షగా ఉండేది. శిక్షణ కఠినంగా అమలు జరిపేవాడు.

5. పోలీస్ – గూఢాచారి విధానం : 'కోత్వాల్' అనే అధికారి ప్రధానంగా శాంతిభద్రతలను పరిరక్షించేవాడు, ఇతని ఆధీనంలో అనేక మంది పోలీసులు కేంద్రస్థాయి నుంచి గ్రామస్థాయి వరకు ఉండేవారు. ఇవేగాక 'మున్హీలు' అనే గూఢాచారరులను నియమించి రాజ్యంలో జరిగే విషయాలను ఎప్పటికప్పుడు తెలుసుకొనేవాడు. ఉన్నతవర్గాలు, అమీర్‌లు, సర్దారులపై ఎప్పటికప్పుడు సమాచారం సేకరించేవాడు. ఇది పాలనలో ఎంతగానో ఉపయోగపడింది.

6. రెవిన్యూ సంస్కరణలు : అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ కాలంలో దాదాపు 5 లక్షలకు పైగా సైన్యం ఉండేది. ఇది సైనిక రాజ్యంగా ఉండేది, కాబట్టి సైన్యాన్ని పోషించడానికి, ఉద్యోగులకు జీతాలు ఇవ్వడానికి అపారమైన ధనం అవసరమైంది. కావున అనేక రకాల పన్నులను ప్రజలపై వేశాడు. 'భూమిశిస్తు' ప్రధాన ఆదాయం కాబట్టి భూములను సర్వేచేయించి, పంట పొలాలపై ధనరూపంలో లేదా ధాన్యరూపంలో పన్నులు వసూలు చేశాడు. పంటదిగుబడిని బట్టి పన్ను నిర్ణయించడానికి. 'దివాని ముస్తాక్ రాజ్' అనే ఉన్నత ఉద్యోగిని నియమించాడు. పన్ను వసూలు అధికారులపై స్వయంగా పర్యవేక్షించేవాడు. అవినీతిపరులైన రెవిన్యూ అధికారులను కఠినంగా శిక్షించేవాడని బరౌని పేర్కొన్నాడు. ప్రభువర్గం అనుభవించే 'ఇనాము' భూములను రద్దుచేశాడు. 1/4 వంతు ముస్లింలు పన్ను చెల్లించేవారు. హిందువులు భూమిశిస్తుగా పంటలో సగభాగం చెల్లించేవాడు. పట్వారుల్లో అవినీతిని అంతమొందించడానికి కఠినమైన చర్యలు తీసుకొన్నాడు. భూమిశిస్తుతో పాటు ఇంటిపన్ను, పశువులపై పన్ను, జిజియాపన్ను (హిందువులపై), ఖామ్స్ (యుద్ధంలో దొరికిన దానిలో 4/5వ భాగం), జకాత్ (ముస్లింపై మతపరమైన పన్ను)లు విధించేవాడు. గర్హి (ఇంటిపన్ను), చరాయ్ (పచ్చిక జైళ్ల పైన పన్ను) విధించాడు.

8. Another drawback of the Hindus is that we make our faults known to the enemy. Where is the wealth? It is the habit of the maharajas and a few others to pass on information, such as where the enemy forts are weak, to the enemy with hatred.

9. The Hindu society was divided in the name of the caste system, and only the Kshatriyas should fight wars, and the rest of them were not involved in the wars.

10. The Turkish army worked with fanaticism to spread Islam. The Indian armies did not have such qualities; they were mercenary armies. According to Alberuni, Hindus practise divine worship and believe in the doctrine of karma.

11. According to K.A. Nizami and Habibullah, the lack of political unity and weak military organisation of the Rajputs

12. Another effect of the Turkish conquest of northern India was what is described by Prof. Mohd Habib as the "Urban Revolution." The old "caste cities" of the Rajput period were thrown open to all types of people.

13. The Hindu kings failed to understand the politics of the country, and on the whole, Muhammad Ghori realised his ambitions and established the Turkish Empire in India through his conquests. According to historians, Muhammad Ghori was a great conqueror and builder of a vast empire in the history of India. That is why he is regarded as the founder of the Muslim empire in India.

1.19 Essay Questions:

1. Describe the invasions of Muhammad Ghazini and their impact on Indian society?

2. Discuss the achievements and conquests of Muhammad Ghori.?

3. What are the reasons for the defeat of the Indian rulers? Discuss?

1.20 Short Questions:

1. Make a brief note about the Battle of Tarain's Wars?

2. Write a short note on the impact of the Ghazini and Ghori Muhammad invasions?

Multiple Choice Questions:

7. హిందువులపై కఠిన చర్యలు : అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ హిందువుల పట్ల కఠినంగా వ్యవహరించి ఎక్కువ పన్నులు వారి నుండి వసూలు చేసాడు. ఇతని కాలంలో హిందువులు అనేక కష్టాలు ఎదుర్కొన్నారు. పేదవారుగా చెలామణి అయ్యారు. 'చౌదరీలు, కూటులు, ముకద్దములు గుర్రపుస్వారి చేయరాదని, ఆయుధాలు చేపట్టరాదని, విలువైన దుస్తులు ధరించరాదని, తమలపాకులు నమలరాదని, హిందు భార్యలు పొరుగున గల ముస్లిం ఇండ్లలో పరిచారకులుగా పనిచేయాలని అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ ఆదేశించాడని 'జియా ఉద్దీన్ బరని' పేర్కొన్నాడు. కాని ఆర్.పి. త్రిపాఠి వంటి చరిత్రకారులు కేవలం హిందువులపై కొన్ని పన్నులు చేసి వారికిగల సదుపాయాలను మాత్రమే తొలగించాడని వ్యాఖ్యానించాడు.

8. ప్రభువర్గంపై కఠినమైన చర్యలు : రాజ్యంలో అశాంతి, అలజడికి, తిరుగుబాట్లకు ప్రధానకారణం ప్రభువర్గమే అని భావించి ప్రభువర్గం, సర్దారులు, ఉలేమాలు, అమీరులు మొదలైన వారిపై కఠినమైన ఆంక్షలు విధించాడు. జియాఉద్దీన్ బరని ప్రకారం అల్లాఉద్దీన్ నాలుగు కఠిన శాసనాలు జారీచేసాడు. 1. ప్రభువర్గం అనుభవించే భవనాలు, ఇనాము భూములు, వారసత్వ హక్కులను, ఒకరి ఒకరు కలుసుకోవడం, వారిలో వారే వివాహాలు చేసుకోవడం రద్దు చేశాడు.

2. ప్రభువర్గ ఆస్తులను జప్తుచేసి ప్రభుత్వపరం చేశాడు. గూఢాచారి విధానాన్ని పటిష్టం చేశాడు.

3. మత్తుపదార్థాలను నిషేధించాడు.

4. సుల్తాన్ అనుమతి లేకుండా సమావేశాలు నిర్వహించరాదని శాసించాడు. వీటిని ధిక్కరించిన వారిపై కఠిన చర్యలు తీసుకొన్నాడు. దీనివల్ల సుల్తాన్‌తో భక్తిగా వ్యవహరించేవారు.

Alla-ud-din-Khilji
Source: https://starsunfolded.com/alauddin-khilji-life-story-history/

9. సైనిక సంస్కరణలు : అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ సైనిక రాజ్యాన్ని స్థాపించాడు. అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ సైన్యంలో 4,75,000 సిద్ధసైన్యం (స్టాండింగ్ ఆర్మీ) ఉండేదని పెరిష్టా రాశాడు. విశాల సామ్రాజ్యం స్థాపించాలన్నా, శాంతిభద్రతలు రక్షించాలన్న, దండయాత్రలు చేయాలన్న బలమైన సైనిక వ్యవస్థ అవసరం అని గుర్తించి అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ సైన్యాన్ని పటిష్టం చేశాడు. కీలకస్థానాల్లో కోటలు నిర్మించి, అర్హతల ఆధారంగా సైన్యంలో ఉద్యోగాలిచ్చాడు. అల్లాఉద్దీన్ సైన్యంలో అశ్వక, గజ, పదాతిదళం అనే మూడు భాగాలుండేవి. జాగీరులు కూడా సైన్యాన్ని పోషించేవారు, వీరు అవసరమైనపుడు సైనిక సాయం సుల్తానుకు చేసేవారు. 'ముక్తీలు' అనేవారు కూడా సైన్యసరఫరా చేసేవారు, కాని దీన్ని రద్దుచేశాడు. ఉత్తర, దక్షిణ, మంగోళుల దండయాత్రలను ఎదుర్కోవడంలో సైన్యం కీలక పాత్ర పోషించింది. సమర్థవంతమైన సైన్యాధికారులు అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీకి ప్రధానబలం. యుద్ధవ్యూహాలు అమలుచేయడం, సైనిక నాయకత్వం, ధైర్యసాహసాలు ప్రదర్శించడంలో ఖిల్జీ దిట్ట. సైనికులకు జాగీరులిచ్చే పద్ధతిని రద్దుచేసి జీతాలిచ్చే పద్ధతిని ప్రవేశపెట్టాడు. సాధారణ అశ్విక సైనికులకు ఏడాదికి 234 టంకాల జీతం చెల్లించేవాడు. సైనికులకు వారి హోదా అనుసరించి జీతాలు చెల్లించేవారు.

సైనిక సంస్కరణల్లో ముఖ్యమైనవి 'డాగ్' అనగా గుర్రాలపై ముద్రలువేయడం మరియు 'చెహ్రా' అనగా సైనికుల వివరాలు, గుర్రాల వివరాలు పుస్తకంలో నమోదు చేయడం. దీనివల్ల సైనిక వ్యవస్థలోని మోసాలను అరికట్టగలిగాడు. ప్రతి సైనిక విభాగంలో గూఢాచారులను నియమించారు. సైన్యంలో క్రమశిక్షణలు తప్పనిసరి, ప్రతి రోజూ సైనిక వ్యవస్థపై నివేదికలు సుల్తాన్‌కు సమర్పించాలి. సైనికులకు తక్కువ జీతాలిచ్చినప్పటికీ ప్రజలు, సైనికులు సుఖశాంతులతో జీవించేవారు. ఎందుకనగా అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ ప్రవేశపెట్టిన మార్కెట్ సంస్కరణల వల్ల తక్కువ దరకే అన్ని వస్తువులు లభించేవి.

10. మార్కెట్ సంస్కరణలు లేదా ఆర్థిక సంస్కరణలు : అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ ప్రవేశపెట్టిన పరిపాలనా సంస్కరణల్లో అత్యంత ముఖ్యమైనది మార్కెటింగ్ సంస్కరణలు. మార్కెట్ ధరలను అదుపులో ఉంచడం ఈ సంస్కరణల ప్రధాన లక్ష్యం. ఒక సాధారణ సైనికుడికి కావలసిన నిత్యావసర సరుకులు అన్నీ నిర్ణయించిన ధరలకే అమ్మాలి. కూరగాయలు, పండ్లు, చక్కెర, నూనెలు, వస్త్రాలు, పశువులు, గుర్రాలు, బానిసలు, టోపీలు, చెప్పులు, దువ్వెనలు, సూదులు, అలంకార వస్తువులు, గృహానికి, వ్యక్తికి కావలసిన అన్ని వస్తువులు నిర్ణయించిన ధరకు లభించేవి. ప్రభుత్వ ధాన్యాగారాలలో ధాన్యం నిలువ ఉండేది. నిర్ణయించిన ధరలను అమలుపరచడానికి యాకుబ్‌ను దివాన్-ఇ- రియాసత్ అధికారిగా నియమించాడు. ఇతని క్రింద 'షహనా-ఇ- మండి' (అధ్యక్షుడు) అనే అధికారి ధరల స్థిరీకరణను పర్యవేక్షించేవాడు.

1. ప్రభుత్వ ఆదేశాల ప్రకారం ప్రతి వర్తకుడు ధరలను తెలియజేస్తూ ధరలపట్టిని వ్రేలాడదీయాలి.

2. ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన ధరకే వస్తువులను అమ్మాలి. ఉదా: బియ్యం 1 జిటాల్‌కు 10 కేజీలు వచ్చేవి.

1. In which year Muhammad Ghori raised to the throne of Gazini?

A) 1206

B) 1173

C) 1175

D) 1179

2. Who laid the foundation of an independent dynasty at Ghazni.?

A) Aloptagin

B) Abu Izhak

C) Biliktgin

D) Subuktgin

3. Who was the Successor after the death of Aloptagin?

A) Aloptagin

B) Abu Izhak

C) Biliktgin

D) Subuktgin

4. Who among the following attacked the Somanath Temple?

A) Muhammad Ghazni

B) Muhammad Ghori

C) Khaif-Ud-Din Muhamamd

D) Subuktgin

3. వర్తకులు తమ పేర్లను 'దఫ్తర్'లో నమోదుచేసుకొని, క్రమశిక్షణతో మెలుగుతామని హామీ ఇచ్చి సరుకులను బజారులో అమ్మాలి.

4. నిర్ణీత ధరలను అతిక్రమించినవారికి, మోసాలకు పాల్పడిన వారికి శిక్షలు కఠినంగా ఉండేవి.

5. తూకం తక్కువైతే సరిపడా వర్తకుని శరీరం నుంచి మాంసం కోసేవారని బరౌని పేర్కొన్నాడు.

6. మార్కెట్ అధ్యక్షుని ఆధ్వర్యంలో రైతులు పండించిన పొలంలోనే నిర్ణయించిన ధరకు అమ్మడం వల్ల సరుకు నేరుగా ఢిల్లీ మార్కెట్‌కు వచ్చేది.

7. కరువు కాటకాల సమయంలో ధాన్యం తక్కువైతే ప్రభుత్వ ధాన్యాగారాల నుండి తెచ్చి తక్కువ ధరకు అమ్మేవారు.

8. మార్కెట్ అధ్యక్షునికి అశ్వక, పదాతిదళం ఉండేది. ఇతని పోషణ నిమిత్తం జాగీరును సుల్తాన్ ఇచ్చేవాడు. ఇతని క్రింద బరీదు (గూఢాచారి), కార్కూన్ (ఏజెంట్) వంటి ఉద్యోగులు ఉండేవారు.

9. మార్కెట్ అధ్యక్షుడు, బరీద్ వేరువేరుగా ప్రతి రోజూ నివేదికలు సుల్తాన్‌కు పంపేవారు. ప్రతి రోజు మార్కెట్ ధరలను సుల్తాన్ పర్యవేక్షించేవాడు.

10. తూనికలు, కొలతలు ఖచ్చితంగా ఉండేవి. చీకటి వ్యాపారం, దళారులు లేరు. ఇతర రాష్ట్రాల వర్తకులు కూడా పేర్లను పట్టిలో నమోదు చేసుకోవాలి. దీని ద్వారా ఇతర ప్రాంతాల నుండి కూడా వస్తురవాణా జరిగేవి. దొంగల భయం లేదు.

11. అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ ఢిల్లీలో ' సరాయ్ ఆదిల్' అనే పేరుగల మార్కెట్లను స్థాపించాడు.

ఈ నిబంధనలను కఠినంగా అమలు జరపడం వల్ల ప్రజలు ఎటువంటి అంతరాయం, కష్టాలు లేకుండా సుఖజీవనం సాగించారు. అల్లాఉద్దీన్ మార్కెట్ సంస్కరణలు ప్రపంచ అద్భుతాల్లో ఒకటని 'జియాఉద్దీన్ బరౌని' అభినందింగా, కె.ఎస్.లాల్ వంటి చరిత్రకారుడు 'అల్లాఉద్దీన్' మార్కెట్ విధానాన్ని విమర్శించాడు. ఈ విధానం కేవలం సైనికులకు, ఢిల్లీ పరిసర ప్రాంతాల్లో నివసించే వారికే మేలు జరిగిందని, గంగా- యమునా అంతర్వేది రైతులు, ఇతర రాష్ట్రాల రైతులు, వర్తకులు నష్టపోయారని విమర్శించాడు. ఏది ఏమైనా అల్లాఉ ద్దీన్ మార్కెట్ సంస్కరణలు భారతదేశ ఆర్థిక సంస్కరణల్లో ముఖ్యమైనది అని చెప్పడంలో అతిశయోక్తి లేదు.

11. సాంఘిక సంస్కరణలు : అల్లాఉద్దీన్ ప్రజాసంక్షేమం కోసం అనేక సామాజిక సంస్కరణలు ప్రవేశపెట్టారు. మద్యం తయారీని, అమ్మటాన్ని నిషేధించాడు. జూదగృహాలను మూసివేసి, జూదరులను శిక్షించాడు. చేతబడి మాంత్రికులను రాళ్ళతో కొట్టి చంపించాడు. కల్తీని, వ్యభిచారాన్ని నిషేధించాడు. వ్యభిచార స్త్రీలకు మరణశిక్ష విధించాడు. పాలనలో మతాధికారుల జోక్యాన్ని నివారించాడు.

12. సాహిత్యరా కళాపోషణ : అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ నిరక్షరాస్యుడైనప్పటికి సారస్వతం, లలిత కళలను ప్రోత్సహించాడు. అనేక మంది కవులను, పండితులను ఆదరించాడు. ఇతని ఆస్థానంలో 'తారీఖీఇఅలై' రాసిన పారశీక కవి 'అమీర్ ఖుస్రూ' ఉండేవాడు. ఈ గ్రంథంలో అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ విజయాలున్నాయి. అమీర్ ఖుస్రూ 'తూతీఇహింద్' (భారతదేశ చిలుక) అనే బిరుదు పొందాడు. అల్లాఉద్దీన్ ఆస్థానంలో సుమారు 46 మంది పండితులుండేవారని జియాఉద్దీన్ బరౌని రాశాడు. అమీర్ అర్సలన్, అమీర్ హస్మన్, కోహి కబీరుద్దీన్, షేక్ నిజాముద్దీన్, షేక్ రుక్నుద్దీన్, ఖాజీ మొయినుద్దీన్ వంటి వారు ఇతని ఆస్థానంలో ఉన్నారు.

13. కట్టడాలూా నిర్మాణాలు : అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ భవన నిర్మాణాలకు అధిక ప్రాధాన్యత ఇచ్చాడు. అనేక దుర్గాలు, మసీదులు, సుందర భవనాలు,కోటలు నిర్మించాడు. ఇతడు భవన నిర్మాణాల కోసం 70 వేల మంది కార్మికులను నియమించాడని జియాఉద్దీన్ బరౌని పేర్కొన్నాడు. ఢిల్లీలో 'అలయ్ దర్వాజా' నిర్మించాడు. దీనికి 7 ద్వారాలున్నాయి. దీనిని 'కోశకొఇసిరి' అని కూడా అంటారు. శిథిలమైన మసీదులను పున:నిర్మించాడని అమీర్‌ఖుస్రూ పేర్కొన్నాడు. హజార్ సితూన్ (వేయిస్తంభాల భవనం) నిర్మించాడు. జమామసీదును కూడా ఇతడే నిర్మించాడు.

ఈ విధంగా భారతదేశంలో అనేక దండయాత్రలు చేసి, విశాల సామ్రాజ్యం స్థాపించి, గొప్ప యోధుడుగా, సైనికవేత్తగా, రెండవ అలెగ్జాండర్‌గా పేరుపొందాడు. ఎల్ఫిన్‌స్టోన్ అనే చరిత్రకారుడు మాలిక్ కఫూర్ ఇతనికి విషమిచ్చి చంపాడని పేర్కొన్నాడు. ఈ విధంగా చివరిదశలో ఒడిదుడుకులకు లోనైనాడు. అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ మరణం తర్వాత షహబుద్దీన్ ఉమర్, కుతుబుద్దీన్ ముబారక్‌షా, నసీరుద్దీన్ ఖుస్రూషా ఢిల్లీని పాలించారు. ఖిల్జీ వంశంలో చివరివాడు ఖుస్రూషా. ఖుస్రూ 'దేవలదేవిని' వివాహమాడాడు. ఇతడు మొదట హిందువు, తర్వాత ఇస్లాం మతాన్ని స్వీకరించాడు. చివరికి ఖుస్రూను 'ఘాజిమాలిక్' వధించి ఘియాజుద్దీన్ తుగ్లక్ పేరుతో తుగ్లక్ వంశాన్ని స్థాపించడంతో తుగ్లక్ వంశపాలన ప్రారంభమైంది.

5. When the First Tarain war was fought?

A) 1199

B) 1195

C) 1194

D) 1191

6. The Main object of the invasions of Muhammad of Ghazni to india was.?

A) Propagation of Islam

B) To build up a large empire

C) To capture india and rule

D) To acquire wealth of India

7. Which of the following came to India at the instance of Sultan Mahammad.?

A) Sulaiman

B) Alberuni

C) Al-Masudi

D) Ibn Battuta

8. Ghori Muhammad directed his first invasion against?

A) Sindh

B) Multan

C) Punjab

తుగ్లక్ వంశం (సా.శ. 1320-1414) :

తుగ్లక్ వంశస్థులు టర్కీలోని కరౌనా తెగకు చెందినవారు. వీరు భారతదేశాన్ని 84 సం॥లు పాలించారు. ఈ వంశస్థాపకుడు ఘియాజుద్దీన్ తుగ్లక్. సా.శ. 1320లో ఖిల్జీ వంశాన్ని తుదముట్టించి తుగ్లక్ పాలనను ఢిల్లీలో ప్రారంభించాడు. ఇతని తల్లి జాట్ తెగకు చెందిన హిందూ స్త్రీ. తండ్రి ఘాజిమాలిక్ బాల్బన్ కొలువులో పనిచేసాడు. ఘియాజుద్దీన్ అల్లాఉద్దీన్ కొలువులో పనిచేసాడు. దీపాల్‌పూర్ గవర్నరుగా నియమించబడ్డాడు.

ఖిల్జీ కాలంలో దీపాల్‌పూర్ గవర్నర్‌గా ఉన్నప్పుడు మంగోలుల దండయాత్రలను సమర్థవంతంగా తిప్పికొట్టగలిగాడు. ఢిల్లీకి మంగోలుల తాకిడి ఎక్కువగా ఉన్నందున తుగ్లకాబాద్ పేరుతో నూతన నగరాన్ని నిర్మించి, రాజధానిగా ప్రకటించాడు.

1. ఘియాజుద్దీన్ తుగ్లక్ (సా.శ. 1320-25) : అల్లాఉద్దీన్ వలెనే ఘియాజుద్దీన్ కూడా తన దండయాత్రల పరంపరను కొనసాగించాడు. 29 సార్లు మంగోళుల దండయాత్రలు ఎదుర్కొన్నాడు. తుగ్లకాబాద్ అనే పట్టణం నిర్మించి రాజధానిగా చేసుకొన్నాడు. ఘియాజుద్దీన్ తుగ్లక్ తపాలా విధానాన్ని పునరుద్ధరించాడు. అల్లాఉద్దీన్ కాలంలో రెండవ ప్రతాపరుద్రుడు ఓటమికి గురై కప్పం చెల్లించడం ఆపివేసాడు. దీంతో ఘియాజుద్దీన్ తన కుమారుడైన జునాఖాన్‌ను (మహమ్మద్‌బిన్ తుగ్లక్) కాకతీయ రాజ్యంపైకి పంపాడు. సా.శ. 1323లో జునాఖాన్ కాకతీయ రాజ్యంపై దండెత్తి, ప్రతాపరుద్రుని ఓడించి అతనిని అతని అనుచరగణాన్ని బందీలుగా ఢిల్లీకి తీసుకువస్తుండగా మార్గమధ్యంలో నర్మదానదిలోకి ప్రతాపరుద్రుడు దూకి ఆత్మహత్య చేసుకున్నాడు. జునాఖాన్ వరంగల్ పేరును 'సుల్తాన్‌పూర్'గా మార్చి తన ప్రతినిధిని అక్కడ నియమించి అపార ధనరాసులతో ఢిల్లీ చేరుకున్నాడు. మార్గమధ్యలో ఒరిస్సా, బెంగాల్ మొదలైన ప్రాంతాలను జునాఖాన్ దోచుకున్నాడు. అయితే సా.శ. 1325లో జునాఖాన్ తన తండ్రిని చంపించి సింహాసనం ఆక్రమించాడని సమకాలీన చరిత్రకారులు ఇసామి, బదౌనీలు వ్రాసారు.

2. మహమ్మద్‌బిన్ తుగ్లక్ సా.శ. 1325-1351): ఇతడు అసమాన ప్రజ్ఞావంతుడు. తుర్కీ, పారశీకంలో పండితుడు. గణిత, ఖగోళ, తర్క, వైద్య, జాతక శాస్త్రాలను అధ్యయనం చేశాడు. చర్చావేదికల్లో పాల్గనేవాడు. కాని తొందరపాటు, ఇతరుల సలహాలు పాటించకపోవడం, ఏది మంచిదో, ఏది ఆచరించదగ్గదో, సాధ్యాసాధ్య విచక్షణ లేకపోవడం వల్ల ఇతని పాలనా సంస్కరణలు అన్ని విఫలమయ్యాయి. అందువల్లనే బరౌని ఇతన్ని 'సృష్టివైపరిత్యం' **(Wonder of Creation)** అన్నాడు. ఇతన్ని 'పిచ్చి సుల్తాన్' **(Capricious Sultan)** పురుద్ధగుణాల స్వభావుడిగా కూడా చరిత్రకారులు వ్యాఖ్యానించారు. తుగ్లక్ మధ్యయుగ భారతదేశ చరిత్రలో వివాదాస్పదమైన రాజు. ఇతనిని గురించి నాటి చరిత్రకారులు ఇసామి, బదాయినీలు అనేకాంశాలు ప్రస్తావించారు. సుల్తాన్ వ్యక్తిత్వం, పాలనా సంస్కరణలు వాటి వైఫల్యాలు గురించి వివరించారు. ఇతని పాలనా సంస్కరణల్లో రాజధాని మార్పిడి, రాగినాణేల సంస్కరణలు, రెవిన్యూ విధానాలు ప్రధానమైనవి. అయితే ఇవి విఫలం కావడంవల్ల ఇతనిని అసమర్థునిగా, పిచ్చివానిగా విరుద్ధ గుణాలు మూర్తిభవించిన వ్యక్తిగా అభివర్ణించడం జరిగింది.

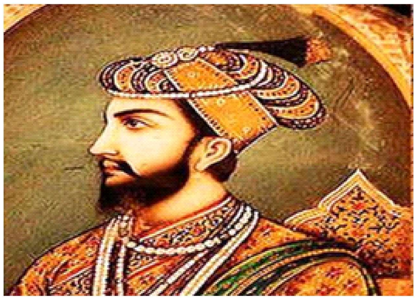

Muhammad-Bin-Tughlaq

Source: https://www.jagran.com/news/national-ncr-do-you-know-why-muhammad-bin-tughlaq-is-called-wise-fool-jagran-special-18622678.html

i) ఆశయాలు : 1. భూగోళంలో 4వ భాగాన్ని జయించాలని,

2. సొలమాన్ రాజులాగా పాలించాలని,

3. మొత్తం ప్రపంచం పన్నులు కట్టాలని,

4. తన ఆజ్ఞకు అందరూ బద్ధులుగా ఉండాలన్న ఆశయాలు తుగ్లక్‌కు ఉన్నాయని బరౌని పేర్కొన్నాడు.

మహమ్మద్‌బిన్ తుగ్లక్ పరిపాలనా సంస్కరణలు : తుగ్లక్‌ది విశాలమైన సామ్రాజ్యం. దీనిని సమర్థవంతంగా పాలించాలనేది అతని లక్ష్యం. తుగ్లక్ విద్యావంతుడు. పర్షియా, అరబ్బీ, సంస్కృత గ్రంథాలను అధ్యయనం చేశాడు. ప్రజాసంక్షేమమే లక్ష్యంగా పాలన సాగించాలని భావించాడు. ఢిల్లీ కోశాగారాన్ని పటిష్టం చేయడానికి మొదట చర్యలు తీసుకున్నాడు. భారతదేశంలోనే సారవంతమైన భూములుగా పేరొందిన గంగా, యమునా నదీపరివాహక ప్రాంతంపై దృష్టి పెట్టాడు.

ii) గంగా యమునా అంతర్వేదిలో పన్నులు పెంచడం : (సా.శ. 1326) సుల్తాన్ దిగ్విజయ యాత్రలకు, సైన్యసమీకరణకు, పాలనకు ధనం అవసరం అయింది. అందువల్ల గంగాయమునా అంతర్వేదిలో 10 నుంచి 20 రెట్లు శిస్తును పెంచాడని బరౌని పేర్కొనగా, కానీ

D) Chandawar

9. The Turkish Commandar who conquered Bihar and Bengal?

A) Ghazini Muhammad

B) Qutub-ud-din-Aibak

C) Bakhtiyar Khilji

D) Ikthiyar Muhammad

10. The Capital of Hindu Sagahiya Kingdom at the time of Muhammad's Invasions was?

A) Peshawar

B) Kabul

C) Punjab

D) Udabhandapuram or Und

Answers: 1) B

2) A

3) B

4) A

5) D

6) D

7) B

8) A

9) C

10) D

Suggested Readings:

1. A.B.M.Habibullah., Foundation of Muslim Rule in India

2. Ishwari Prasad., History of Medieval India from 647 to 1526 A.D

5-10% మాత్రమే పెంచాడని చరిత్రకారులు వ్యాఖ్యానించారు. అక్కడి రైతుల స్థితిగతులు అధ్యయనం చేసి వారికి కావాల్సిన వసతులు కల్పించాడు. కాలువలు పూడికలు తీయించాడు. నీటిపారుదల సౌకర్యాలు మెరుగుపరిచాడు. రైతులకు రుణసౌకర్యం కల్పించాడు. ఇక మంచి పంటలు పండుతాయని శిస్తు ఖచ్చితంగా వసూలు చేయమని అధికారులను ఆదేశించాడు.పన్ను వసూలులో కఠినంగా ఉండాలన్నాడు. అయితే నీటిపారుదల సౌకర్యాలు కల్పించినప్పటికీ వరదల తాకిడి ఎక్కువై పండిన పంటలు కొట్టుకుపోయి రైతులు నష్టపోయారు. ఈ పరిస్థితులు తుగ్లక్ దృష్టికి వెళ్లలేదు. అధికారులు తమకున్న ఆదేశాల మేరకు రైతులను పీడించి మరీ పన్నులు వసూలు చేసారు. తుగ్లక్ వ్యవసాయానికి చేసిన సహకారం, రైతుల పట్ల చూపిన ఉదారత ఎందుకూ కాకుండాపోయాయి. రైతులు సుల్తాన్‌ను తప్పు పట్టారు. ప్రభుత్వ వ్యతిరేకులుగా మారిపోయారు. రైతుల పరిస్థితి మెరుగుపర్చడానికి ఖర్చు అయితే అయ్యింది కానీ శిస్తు వసూలు ద్వారా పూడ్చుకుందామనుకున్నా లోటు పూడలేదు. ఈ పరిస్థితులు రాజ్యాన్ని ఆర్థికంగా దెబ్బతీసాయి. ఆ తరువాత వరుసగా అనావృష్టి పరిస్థితులు రాజ్యాన్ని కృంగదీసాయి. ఇవన్నీ తుగ్లక్ పాలన పట్ల వ్యతిరేకతను తీసుకువచ్చాయని చెప్పాలి. అయితే వ్యవసాయ రంగాన్ని అభివృద్ధి చేయడానికి 'దివాన్‌ాకోహి'ని (వ్యవసాయశాఖ) ఏర్పాటు చేశాడు. వేలాది బంజరు భూములను సాగులోకి తెచ్చాడు. ఫలితంగా దాదాపు 60 వేల చదరపు మైళ్ళ విస్తీర్ణం గల భూమి సాగులోకి వచ్చింది, ఆదాయం పెరిగింది. కానీ రెవిన్యూ ఉద్యోగుల అవినీతి, స్వార్థం రైతులను వేధింపులకు గురిచేసింది. ఈ వేధింపులన్నీ సుల్తానుకు శాపంగా వర్తించాయి. అందువలన సుల్తాన్‌పై ప్రజలలో గౌరవం తగ్గింది. కొన్ని కోట్లు ఖర్చు చేసినా ప్రజల్లో అభిమానం లేకపోయింది.

iii) రాజధాని మార్పిడి (1327-1335) : 1206 నుండి భారతదేశానికి ఢిల్లీ రాజధాని, అయితే పలుమార్లు ఢిల్లీ విదేశీ దండయాత్రలకు గురవుతున్నది. ముఖ్యంగా మంగోలులు ఢిల్లీని దోపిడీ చేయడం పనిగా పెట్టుకున్నట్లు పలుమార్లు దాడుల పరంపర సాగుతూ వచ్చింది. ఈ నేపథ్యంలో విదేశీయులకు అందుబాటులో లేని నగరం రాజధాని కావాలని తుగ్లక్ భావించి నూతన రాజధానిని దౌలతాబాద్‌కు (దేవగిరి) మార్చినట్లు ఫర్మానా విడుదల చేసాడు. ప్రభుత్వ కార్యాలయాలు, సిబ్బందితో పాటు ఢిల్లీ ప్రజలను కూడా దౌలతాబాద్ చేరుకోవాల్సి వచ్చింది. అయితే దారి పొడవునా వారికి ఆహారం, మంచినీళ్ళు, వసతి సౌకర్యాలు లేక ప్రజలు నానా ఇబ్బందులు పడ్డారు. అంతేగాక దౌలతాబాద్ రాజధానిగా అంత సౌకర్యంగా లేదు. నూతన భవనాలు లేవు. ముఖ్యంగా వసతి, వాతావరణం నచ్చలేదు. మంచినీటి సమస్య జటిలమైంది. వేలాది మందికి నీటిసదుపాయాలు కల్పించడం సాధ్యపడదని తెలిసిన తుగ్లక్ రాజధానిని మరలా ఢిల్లీకి మార్చినట్లు ప్రకటించారు. దీనితో ప్రజల్లో విసుగు, అసహనం కలిగాయి. ప్రజలలో అసంతృప్తి చెలరేగింది. ఖజానా దివాలా తీసింది. సుల్తాన్ చర్యలను ప్రజలు అనుమానించడం ప్రారంభించారు. దౌలతాబాద్ వృధా ప్రయాసకు చిహ్నంగా మిగిలిందని 'లేన్‌పూల్' అనే చరిత్రకారుడు వ్యాఖ్యానించాడు. రాజధాని మార్పిడి ప్రయోగం విఫలమయింది.

iv) రాగి నాణేల ముద్రణ (సా.శ. 1329-30): తుగ్లక్ సింహాసనం అధిష్టించే నాటికి బంగారం, వెండి లోహాల కొరత ఏర్పడింది. అప్పటికే ప్రపంచంలో కాగితపు కరెన్సీ అమలులోకి వచ్చింది. దానధర్మాలు, రాజధాని మార్పు, క్షామాలు, మంగోలుల దాడులు, సైనికఖర్చు పెరగడం వల్ల ఖజానాను నింపడానికి బంగారు, వెండి నాణేలకు బదులు 'రాగి నాణేలను' ముద్రించాడు. చైనాలో కుబ్లైఖాన్, పర్షియాలో కైటుఖాన్‌లు కాగితపు కరెన్సీని ప్రవేశపెట్టగా, దీని ప్రభావం తుగ్లక్‌పై పడింది. దీనార్ అనే కొత్త నాణేన్ని ప్రవేశపెట్టి బంగారు నాణేనికి గల విలువను ఇచ్చాడు. దీనివల్ల కోలుకోలేని దెబ్బతగిలింది. తుగ్లక్ స్వతహాగా విద్యావేత్త కావడం చేత ద్రవ్య విధానంలో నూతన పరిశోధనలకు అవకాశం కల్పించాడు. బంగారు, వెండి నాణాలకు బదులుగా రాగి నాణాలు ముద్రించి చలామణిలోకి తెస్తే బంగారం, వెండి కొరత తగ్గుతుందని భావించాడు. వెంటనే ఆచరణలో పెట్టాడు. అందుచేతనే ఆధునిక చరిత్రకరారులు ఇతనిని 'ప్రిన్స్ ఆఫ్ మనియర్స్' అని పొగిడారు. అయితే భారతదేశంలో ముద్రణ విధానం కుటీరపరిశ్రమగా ఉందని ప్రతి కంసాలి ఇల్లు టంకశాలగా మారుతుందని ఊహించలేకపోయాడు. దీనితో ద్రవ్యానికి చలామణి పోయింది. ధరలు పెరిగాయి. ప్రజల్లో అసంతృప్తి పెరిగింది. ప్రభుత్వం దివాలా తీసింది. పరిస్థితిని చక్కదిద్దే ఉద్దేశంతో సుల్తాన్ రాగి నాణాలకు బదులు బంగారు నాణేలు చెల్లించే పని చేసాడు. దీనిని ప్రజలు మరింత వినియోగించుకొని తుగ్లక్‌ను, ప్రభుత్వాన్ని దోపిడీ చేసారు. కోశాగారం దివాలా తీసింది. అయితే ఈ విధానం తప్పుకాదు కానీ, అమలులో తీసుకోవాల్సిన జాగ్రత్తలు తీసుకోలేకపోవడం వలన ఈ విధానం విఫలమైంది. అందుకనే చరిత్రకారులు తొందరపడి 500 సంవత్సరాలు ముందు పుట్టేసిన ఆర్థిక సంస్కర్త తుగ్లక్ అని చమత్కరిస్తారు. ప్రభుత్వం తప్ప ఎవ్వరూ నాణేలు ముద్రించరాదని ఫర్మానా (ఆజ్ఞ) జారీచేయలేదు. దొంగనాణేలు ముద్రించిన వారిపై చర్యలు తీసుకోలేదు. దీనివల్ల ప్రతి ఇల్లు టంకశాలగా మారి కుప్పలు తెప్పలుగా రాగి నాణేలు ముద్రించారు. దీనివల్ల విలువ పడిపోయింది. వర్తక, వాణిజ్యం, విదేశీ వ్యాపారం దెబ్బతిన్నది. సుల్తాన్‌కు ముందుచూపు లేకపోవడం వల్ల ఈ సంస్కరణ పూర్తిగా విఫలం అయింది.

Delhi Sultanate: Balban, Alla-ud-din-Khilji, Muhammad-bin-Tughlaq and Firuz Tughlaq

2.0 Objectives and Learning outcomes

2.1 Introduction

2.2 Qutb-ud-din-Aibak

2.2.1 As a Royal Representative

2.2.2 As a Sultan

2.3 Aram Shah

2.4 Iltutmish

2.4.1 Achievemnets of Iltutmish

2.5 Rukn-ud-din-Firuz Shah

2.6 Razia Sultana

2.6.1 Steps Taken by Razia Sultana

2.7 Baharam Shah

2.8 Alla-ud-din-Masud-Shah

2.9 Nasir-ud-din-Mohammad

2.10 Ghiyas-ud-din-Balban

2.10.1 Problems faced by Balban

2.10.2 Acts of Balban

2.10.3 Administrative Actions

V) సాంఘిక - న్యాయ సంస్కరణలు : పరమత సహనం పాటించాడు. 'హోళీ' పండుగలో పాల్గన్న మొదటి ఢిల్లీ సుల్తాన్. 'ఖలీఫా' పేరును నాణేలపై ముద్రించాడు. దివాన్‌ఇఖాజి వద్ద న్యాయవిచారణ చేశాడు. సదర్‌ఇజహాన్ అనే న్యాయమూర్తిని నియమించాడు. శిక్షలు కఠినంగా ఉండేవి. 'డాక్' చౌకీని (తపాల విధానం) కొనసాగించాడు.

vi) దండయాత్రలు : తుగ్లక్ ఖురసాన్, ఇరాక్ ఆక్రమణకు 3.75 లక్షల సైన్యానికి ముందుగా జీతం చెల్లించి తరువాత విరమించుకున్నాడు. సా.శ. 1337లో నాగర్‌కోట్‌ను ఆక్రమించి తిరిగి ఇచ్చివేశాడు. సా.శ. 1337-38లో 'కారాజల్' ప్రాంతంపై దాడిచేయగా విపరీత సైన్యనష్టం జరిగింది. చైనా, ఖోరసాన్‌పై దాడులు విఫలమయ్యాయి.

vii) తిరుగుబాట్లు : మహమ్మద్‌బీన్ తుగ్లక్ దక్షిణాదిలో తన సార్వభౌమాధికారాన్ని ఏర్పాటు చేసాడు. కానీ అతని పాలనాకాలంలోనే అనేక తిరుగుబాట్లు చోటు చేసుకున్నాయి. సుల్తాన్ మేనత్తకొడుకు బహాఉద్దీన్ గుర్షప్స్ (1326), కిష్లూఖాన్ (1327-28), జియాఉద్దీన్ హసన్‌షా (1335), ఫకృద్దీన్, ఐన్-ఉల్-ముల్క్ ముల్తానీ, కృష్ణనాయక (1343-44), కుతుబ్‌ఖాన్ మొదలగు వారు తిరుగుబాటు చేశారు. స్వతంత్ర్య రాజ్యాలు వెలిసాయి. సింద్, ముల్తాన్, మాచార్, ఓరుగల్లు, అయోధ్య, గుల్బర్గాలు స్వతంత్ర్య రాజ్యాలుగా ప్రకటించుకున్నాయి. గుజరాత్‌లో 1351లో ధాగి నాయకత్వంలో తిరుగుబాటు జరిగింది. దానిని అణచివేయడానికి సుల్తాన్ వెళ్లాడు. అక్కడే జబ్బుపడి క్రీ. 1351లో మరణించాడు. సుల్తాను మరణించాడని తెలిసి ఎవరూ చింతించలేదట. ప్రజల బాధలు అతనికి, అతని బాధలు ప్రజలకు తప్పాయని అతని మరణాన్ని గూర్చి లేన్‌పూల్ అనే చరిత్రకారుడు అభిప్రాయపడినాడు. తుగ్లక్ సద్గుణ సంపన్నుడు, ప్రతిభావంతుడు, బహుభాషా కోవిదుడు, జ్ఞానసంపన్నుడు. కాని విజ్ఞత, వివేకం ప్రదర్శించలేకపోవడంతో విఫలమయ్యాడు. బరౌని ఇతన్ని అరిస్టాటిల్‌తో పోల్చాడు.

3. ఫిరోజ్‌షా తుగ్లక్ (సా.శ. 1351-1388) : మహమ్మద్‌బీన్ తుగ్లక్ మరణించిన తరువాత అతని పినతండ్రి కుమారుడు ఫిరోజ్‌షా తుగ్లక్ పాలకుడిగా వచ్చాడు. ఇతడు మహమ్మద్‌బీన్ తుగ్లక్ కొలువులో పనిచేసాడు. ఇతడు సింహాసనానికి రావడానికి ఢిల్లీ సర్దారుల సహకారం లభించింది. ఫిరోజ్‌షాకు ఇస్లాం పట్ల విధేయత, శాంతియుత విధానాల పట్ల గౌరవం కలవాడు. షరియత్ ప్రకారం రాజ్యపాలన చేస్తానని ప్రకటించాడు. ప్రజాసంక్షేమ కార్యక్రమాలు అమలు చేసాడు. ఖలీఫాను గౌరవించాడు. ఖలీఫా ఇతనిని నాయబ్‌ఇఅమీర్‌ఉల్ ఫిరోజ్ అనే బిరుదునిచ్చి సత్కరించాడు. ఇతనికి ప్రధానిగా ఖాన్‌ఇజహన్‌మక్బూల్ పనిచేసాడు.

ఫిరోజ్‌షా అధికారానికి రాగానే బెంగాల్ పాలకుడు హాబీ ఇలియాస్ తిరుగుబాటు చేశాడు. దానితో ఫిరోజ్‌షా 1353లోను, 1360 లోను దాడులు చేసిననూ తిరుగుబాటును అణచలేకపోయాడు. హిందువులపై జిజియా పన్ను విధించాడు. జాగీర్దారీ విధానాన్ని పునరుద్ధరించాడు. సైనికులకు జీతాలిచ్చే పద్ధతిని రద్దు చేసాడు. నీటిపారుదల అభివృద్ధి కొరకు యమునా నది నుంచి ఫిరోజాబాద్‌కు, సట్లెజ్ నది నుంచి మాంఘీర్ వరకు, మండవ నుంచి హిస్సార్ వరకు కాలువలు తవ్వించాడు. వ్యాపారాన్ని ప్రోత్సహించాడు. ఆదా, బిఖ్ అను నాణేలు వెండి, రాగి మిశ్రమంతో విడుదల చేసాడు. దివాన్-ఇ-ఖైరాత్ (దానధర్మాల శాఖ) అను శాఖను స్థాపించాడు. 200 సరాయిలు కట్టించాడు. సుందరమైన తోటలను ఏర్పాటు చేయించాడు. ఇతని పాలనా కాలంలో ఫిరోజాబాద్, హిస్సార్, జాన్‌పూర్ లాంటి నూతన నగరాలు వెలిసాయి. ఇతని పోషణలో లక్ష ఎనభై వేల మంది బానిసలుండేవారని చరిత్రకారులు అభిప్రాయపడుతున్నారు. ఫిరోజ్‌షా కవి, పండితుడు. తన ఆత్మకథను 'ఫతూహాత్-ఇ-ఫిరోజ్‌షాహి' పేరుతో తానే వ్రాసుకున్నాడు. ఇతని ఆస్థానంలో బరౌని, సిరాజ్, ఆసీఫ్ వంటి ప్రసిద్ధ చరిత్రకారులు ఉన్నారు. ఇతడు 'దివాన్-ఇ-బందగాన్' అనే బానిసశాఖ స్థాపించాడు. అశోకుని రెండు స్తంభాలను మీరట్, తోప్రాల నుంచి ఢిల్లీకి తెచ్చాడు. సరాయిలు అనే ధర్మశాలలు నిర్మించాడు.

సా.శ. 1388లో ఫిరోజ్‌షా మరణించిన తరువాత అసమర్థ వారసులు సా.శ. 1414 వరకు ఢిల్లీని పరిపాలించారు. అయితే 1398లో జరిగిన తైమూర్ దండయాత్రలు ఢిల్లీ రాజ్యానికి తీవ్ర నష్టం కలిగించాయి. ఖజీర్‌ఖాన్ - చిట్టచివరి తుగ్లక్ వంశ పాలకుడైన దౌలత్‌ఖాన్‌ను ఓడించి సయ్యద్ వంశ పాలనను ఢిల్లీలో ప్రారంభించాడు.

సయ్యద్ వంశం (సా.శ. 1414-1451):

తుగ్లక్ వంశం అంతమైన తరువాత ఖజీర్‌ఖాన్‌తో సయ్యద్ వంశపాలన ప్రారంభమైంది. ఇతని అసమర్థత కారణంగా మాళ్వా, గుజరాత్, జాన్‌పూర్ పాలకులు స్వతంత్రత ప్రకటించుకున్నారు. సా.శ. 1421లో మేవార్‌పై దాడి చేసి తిరిగి వస్తుండగా మార్గమధ్యలో అనారోగ్యంతో ఖజీర్‌ఖాన్ మరణించాడు. ఖజీర్‌ఖాన్ వారసులు ముబారక్‌షా (సా.శ. 1421-1434) 'దయామయుడు'గా పేరుపొందాడు. 'ముబారకాబాద్' నిర్మించాడు. తరువాత మహమ్మద్‌బీన్ ఫరీద్ (సా.శ. 1434-1441), అల్లాఉద్దీన్-ఆలమ్‌షా (సా.శ. 1441-1451)లు పాలించారు. ఆలమ్‌షా సయ్యద్ వంశంలో చివరివాడు. వీరంతా అసమర్థులు. రాజకీయ అస్థిరతను అరికట్టలేకపోయారు. చివరికి సా.శ. 1451లో లాహోర్, సర్‌హింద్ రాష్ట్రాల గవర్నర్‌గా పనిచేసిన బహలాల్ లోడి అల్లాఉద్దీన్ ఆలంషాను ఓడించి ఢిల్లీ సింహాసనంపై లోడి వంశ అధికారాన్ని స్థాపించాడు.

2.10.4 Military Power

2.10.5 Royal Prestige

2.10.6 Rebellion Suppression

2.10.7 Mangol Invasions

2.10.8 Estmate of Balban

2.11 Kaikushrau

2.12 Kaiqubad

2.13 Khalji Dynasty: Jalal-ud-din-Khilji

2.14 Alla-ud-din-Khilji

2.14.1 Military Expedations

2.14.2 Invasions of North India

2.14.3 Conquest of Gujarath

2.14.4 Invasion of Ranthambor

2.14.5 Invasion of Mewar

2.14.6 Conquest of Malwa

2.14.7 Conquest of Jalor

2.14.8 Invasion of Sevana

2.14.9 Southern Invasions

2.14.10 Invasion of Devagiri

2.14.11 Invasion of the Kakatiya Kingdom

2.14.12 Invasion of Dwarasamudram

2.14.13 Conquest of Madura

2.14.14 Mongol Invasions

లోడి వంశం (సా.శ. 1451-1526): వీరు ఆఫ్ఘన్ తెగకు చెందినవారు. లోడి వంశస్తులు ఢిల్లీని దాదాపు 76 సం॥లు పరిపాలించారు. ఢిల్లీ సుల్తానులలో లోడి వంశం చివరిది.

1.బహలాల్ లోడి (సా.శ. 1451–1489): బహలాల్ లోడి, లోడి వంశంస్థాపకుడు. అప్పటికే వజీరుగా పనిచేస్తున్న హమీద్‌ఖాన్‌ను పదవి నుంచి తొలగించాడు. ఇతడు జాన్‌పూర్‌పై దాడిచేసి ఢిల్లీ సామ్రాజ్యంలో కలిపివేసాడు. దీని పాలకుడు హుస్సేన్‌షాను యుద్ధంలో ఓడించాడు. తరువాత గ్వాలియర్‌పై దండయాత్ర చేసి ఆక్రమించాడు. ఇతడు ప్రతిభావింతుడే అయినప్పటికీ తన పరిపాలనా కాలంలో ఢిల్లీ వైభవాన్ని తిరిగి తీసుకురాలేకపోయాడు.

2. సికిందర్ లోడి (సా.శ. 1489–1517): బహలాల్ లోడి తరువాత అతని కుమారడు నిజామ్‌ఖాన్ సికిందర్ లోడి అనే బిరుదులో సింహాసనానికి వచ్చాడు. ఇతడు 'షరియత్' ప్రకారం పరిపాలించాడు. అసలు పేరు 'నిజాం ఖాన్'. ఇతను మహమ్మదీయ మతదురభిమాని. అనేక హిందూ దేవాలయాలను పడగొట్టాడు. మధుర, నాగర్‌కోట, చందేరిలలోని దేవాలయాలు ధ్వంసం చేసాడు. యమునా నదిలో స్నానాలు చేయుట నిషేధించాడు. హిందువుల గడ్డాలు తొలగించవద్దని మంగళ్ళను ఆదేశించాడు. ఇతడే ఆగ్రా నగరాన్ని 1504లో నిర్మించాడు.

3. ఇబ్రహీం లోడి (సా.శ. 1517-1526) సికిందర్ లోడి కుమారుడు ఇబ్రహీం లోడి. తండ్రి తదనంతరం ఢిల్లీ సింహాసనమధిష్టించాడు. నిరంకుశంగా పాలించాడు. సుల్తానుకు ఇబ్బందులు కలిగించే ఢిల్లీ సర్దారుల పట్ల క్రూరంగా వ్యవహరించాడు. తన సోదరులు జాన్‌పూర్ గవర్నర్ జలాల్, గ్వాలియర్ గవర్నర్ ఆజమ్‌లను క్రూరంగా శిక్షించాడు. ఇతడు ముక్కోపి. ఇతని బంధువులు ఇతని ధోరణితో విసిగిపోయారు. మరో సోదరుడు దౌలత్‌ఖాన్ లోడి విదేశీయుడైన బాబరును భారతదేశంపైకి రావలసిందిగా ఆహ్వానించాడు. దీనితో బాబరు 1525లో ఢిల్లీవైపు తన సైన్యాలను నడిపించాడు. తరువాత 1526లో ఢిల్లీపై బాబరు దండెత్తి మొదటి పానిపట్టు యుద్ధంలో ఇబ్రహీం లోడిని ఓడించి చంపాడు. దీనితో ఢిల్లీపై లోడిల పాలన అంతం కావడమే కాకుండి ఢిల్లీ సుల్తానుల పాలన కూడా అంతమైపోయిందని చెప్పాలి. దీని స్థానంలో మొగల్ పాలన ప్రారంభమైంది.

ఢిల్లీని పాలించిన చివరి రెండు రాజవంశాలు సయ్యద్, లోడి వంశాల రాజులు బలహీనులు. ఢిల్లీ సామ్రాజ్యంలోని సామంతులు స్వతంత్ర్యాన్ని ప్రకటించుకుంటుంటే వాటిని వెనక్కి తెచ్చి సామ్రాజ్యంలో కలిపి పటిష్టం చేసే పనిచేయలేదు. వీరంతా వీలైనంత వరకు సమయమంతా తిరుగుబాట్లను అణచడానికి వెచ్చించారు. దీనితో ఢిల్లీ సామ్రాజ్యం పతనమైంది.

2.15 Administrative Reforms of Alla-ud-din-Khilji

2.15.1 Sultan

2.15.2 Council of Ministers

2.15.3 State Administration

2.15.4 Rule of Law

2.15.5 Police and Spy Network

2.15.6 Revenue Reforms

2.15.7 Strict on Hindus

2.15.8 The Aristocracy

2.15.9 Military Reforms

2.15.10 Market Reforms

2.15.11 Social Reforms

2.15.12 Literature Patronage

2.15.13 Patronage of Architecture

2.16 Qutb-ud-din-Mubarak-Shah

2.17 Nasir-ud-din-Kushrau-Shah

2.18 Tughlaq Dysnasty: Ghiyas-ud-din-Tughlaq

2.19 Mohammad-bin-Tughlaq

2.19.1 Sources of Mohammad-bin-Tuglaq

2.19.2 Mohammad-bin-Tughlaq Ambitions

2.19.3 Administrative Reforms of Mohammad-bin-Tughlaq

2.19.4 Domestic Policy

2.19.5 Taxes in Ganga-Yamuna Doab

ఢిల్లీ సుల్తానుల పాలన

సామాజిక, ఆర్థిక, మత, సాంస్కృతిక పరిస్థితులు

పరిచయం

సా.శ. 1206లో ప్రారంభమైన ఢిల్లీ సుల్తానుల యుగం సా.శ. 1526 వరకు కొనసాగింది. దాదాపు 320 సంగలు ఢిల్లీ రాజధానిగా బానిస, ఖిల్జీ, తుగ్లక్, సయ్యద్ మరియు లోడి రాజవంశాలు పాలించాయి. బానిస వంశంలోని మొదటి సుల్తాన్ కుతుబుద్దీన్ ఐబక్ నుంచి లోడి వంశంలోని చివరివాడు ఇబ్రహీం లోడి వరకు అనేక మంది సుల్తాన్‌లు ఢిల్లీని పాలించారు. వీరి పరిపాలన అంతా చాలా వరకు ఏకరూపకత కలిగి ఉంది. పరిపాలనా సంస్కరణల్లో మాత్రం అనేక వ్యత్యాసాలున్నాయి. బాల్బన్, అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ, ఫిరోజ్‌షా తుగ్లక్ లాంటి వారు పాలనలో తమదైన ముద్రను వేశారు. కేంద్ర, రాష్ట్ర, స్థానిక పాలన మొదలగు అంశాలలో అందరూ ఒకేవిధమైన పాలనా విధానాన్ని అనుసరించారు. ఢిల్లీ సుల్తానుల యుగంలో రాజకీయంగా, ఆర్థికంగా, సామాజికంగా, సాంస్కృతికంగా అనేక మార్పులు సంభవించాయి. ఢిల్లీని పాలించిన సుల్తానులందరు మతాధికార సామ్యంగా లేదా కేంద్రీకృత, నిరంకుశంగా పాలించారు. వీరి కాలంలో నిర్మించిన కట్టడాలు, నిర్మాణాలు ఆనాటి వాస్తు శిల్పకళాభివృద్ధిని తెలియజేస్తూ నేటికి భారతీయ వారసత్వ సంస్కృతికి ప్రతీకలుగా నిలిచాయి.

ఢిల్లీ సుల్తానుల పరిపాలన చరిత్ర తెలుసుకోవడానికి సాహిత్య, పురావస్తు ఆధారాలు తోడ్పడుతున్నాయి. చాచ్ నామ, అల్‌బేరూని 'తారిఖ్ – ఏ– హింద్, ఉద్బీ తారీఖ్–యామిని, బరని తారీక్–ఇ–ఫిరోజ్ షాహి, నిజామి తాజుల్ మాసీర్, అమీర్ ఖుస్రూ ఖాజా–యిన్–ఉల్–ఫుత్, తుగ్లక్ నామా, ఇంకా ఎంతో మంది రచయితలు రాసిన గ్రంథాలు ఢిల్లీ సుల్తానుల చరిత్రకు ప్రధాన ఆధారాలుగా పేర్కొనవచ్చు. ఇవి అన్ని పర్షియా, అరబిక్, ఉర్దూ, తుర్కీ భాషలలో ఉన్నాయి. పురావస్తు ఆధారాలలో ఢిల్లీ సుల్తానులు నిర్మించిన అన్ని రకాల కట్టడాలు నేటికి ఉన్నాయి. ఇవేగాక ఢిల్లీ సుల్తానులు విడుద**ల చేసిన ఫర్మాణాలు, నాణెలు ఢిల్లీ సుల్తానుల చరిత్రను తెలుసుకోవడానికి ప్రధాన ఆధారాలుగా పేర్కొనవచ్చు. విదేశీరచనలు కూడా** కొంత వరకు ఢిల్లీ చరిత్ర పున:నిర్మాణానికి తోడ్పడుతున్నాయి.

ఢిల్లీ సుల్తానుల పరిపాలనా విధానం :

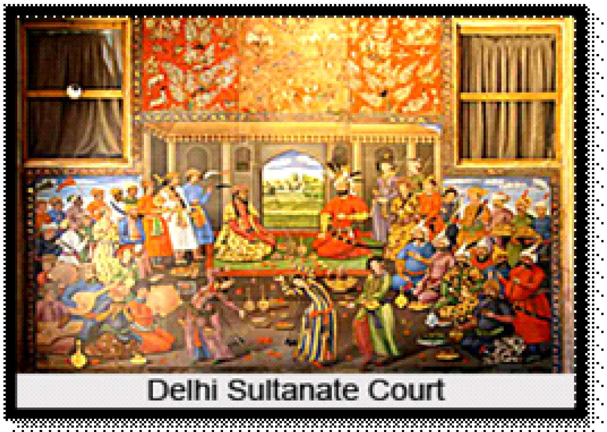
Delhi Sultanate Court

Source: https://www.indianetzone.com/46/society_delhi_sultanate.ht

ఢిల్లీ సుల్తానుల సామ్రాజ్య పాలన సుమారు మూడు శతాబ్దాల వరకు కొనసాగింది. ఇస్లాం మతరపరమైన చట్టాలపైన పాలన ఆధారపడి ఉండేది. రాజ్యాన్ని ఖలీఫాల ద్వారా కాని లేక సుల్తానులు స్వతంత్రంగా కాని పరిపాలించేవారు. ఖలీఫాలు లేక సుల్తానులు కేవలం భగవంతునికి ప్రతినిధులు మాత్రమే. వారికి స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి లేదు. ఇస్లాం చట్టంలో నిర్దేశించిన భగవంతుని కోరిక ప్రకారం వారు రాజ్యాన్ని పరిపాలించేవారు. ఢిల్లీ సుల్తానులు తురుష్క, పారశీక పరిపాలన విధానాన్ని, భారతీయ పరిపాలనలతో జోడించారు. హెచ్చు జీతాలు, అధికారంతో ఉన్నత ఉద్యోగాలు ముస్లింలకు కేటాయించేవారు. ఢిల్లీ సుల్తానులు తాము ఖలీఫాకు ప్రతినిధులమని, సహాయకులమని, ఉ ఫఖలీఫాలని చెప్పుకొనేవారు. కుతుబుద్దీన్ ఐబక్, అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ, ముబారక్‌లు తప్ప మిగిలిన

ఢిల్లీ సుల్తానులు ఖలీఫా నామమాత్రమైన అధికారాన్ని గుర్తించి

అతన్ని గౌరవించారు.

1. కేంద్రం : ఢిల్లీ సుల్తానులలో అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ, ఫిరోజ్‌షా తుగ్లక్, సికిందర్ లోడి లాంటి వారు సమర్ధవంతమైన పరిపాలనా విధానాన్ని నెలకొల్పారు.

2. సుల్తాన్ : ఢిల్లీ సామ్రాజ్యానికి అధినేత సుల్తాన్. సిద్ధాంతపరంగా సుల్తాన్ ఖురాన్ అనుసరించి పరిపాలించాడు. నిరంకుశుడుగా వ్యవహరించేవాడు. అన్ని అధికారాలు అతనిలో కేంద్రీకరించబడియుండేవి. అతడు రాజ్యాధినేత, సర్వసైన్యాధ్యక్షుడు. అతని ఇష్టమే చట్టం.

2.19.6 Transfer of Capital

2.19.7 Introduction of Token Currency

2.19.8 Liberal Administration

2.19.9 Social and Religious Reforms

2.19.10 Foreign Policy

2.19.11 Revolts

2.19.12 Conclusion

2.20 Feruz-Shah-Tughlaq

2.20.1 Enthronement

2.20.2 Invasions-Conquests

2.20.3 Administration of Firuz Shah Tughlaq

2.20.4 Economic Reforms

2.20.5 Agriculture Reforms

2.20.6 Judicial Reforms

2.20.7 Educational Reforms

2.20.8 Public Works

2.20.9 Patronage of Learning

2.20.10 Slave System

2.20.11 Coins

2.20.12 Religious and Welfare Measures

2.20.13 Estimate of Firuz-Tughlaq

2.21 Fall of Tughlaq Dysnasty

2.22 Timur Invasions

అతని ఆజ్ఞలను శిరసావహించటం ప్రతివారి కర్తవ్యం. దార్-ఉల్-హర్బను (ఇస్లామేతర ప్రాంతం) దార్-ఉల్-ఇస్లాం (ఇస్లాం ప్రాంతం)గా మార్చటం సుల్తాన్ లక్ష్యం. కొన్ని సందర్భాలలో ప్రభువర్గం వారు సుల్తాన్ అధికారంపై పరిమితి విధించేవారు. వీరిలో కొంత మంది కొన్ని శాఖలకు అధిపతులుగా ఉండేవారు. కాని కొందరు సుల్తాన్‌కు సమానులుగా భావించుకొని అధికారం కోసం ప్రాకులాడేవారు. సుల్తాన్ బలహీనుడైతే ప్రభువర్గం బలవంతులై అధికారం హస్తగతం చేసుకొనేవారు. సుల్తాన్ అధికారంపై ఉలేమాల, ప్రభువర్గం, సిద్ధసైన్యం యొక్క ప్రభావం కూడా ఉండేది. ఉలేమాలు నాడు రాజకీయ రంగంలో ముఖ్యమైన పాత్రను పోషించేవారు. ఆనాడు వారసత్వపు హక్కులేదు. బలవంతునిదే రాజ్యం అనే సూత్రంపై రాజ్యాధికారం ఆధారపడింది. దీనికి తోడు ప్రభువర్గం వారు సుల్తాన్ పదవీ నియామకంలో కీలకమైన పాత్ర వహించారు. సుల్తాన్ పరిపాలన అతని సైనిక శక్తిపైనే ఆధారపడియుండేది. ఢిల్లీ సుల్తానుల ఆస్థానం ఆడంబరంతో, వైభవోపేతంగా విలసిల్లి సుప్రసిద్ధమయ్యింది.

3. మంత్రులు – అధికారాలు : మంత్రులు సుల్తాన్‌కు సలహాలిచ్చి, పరిపాలనలో తోడ్పడేవారు. కాని వారి సలహాలను తప్పకుండా పాటించవలసిన అవసరం సుల్తాన్‌కు లేదు. ఆనాటి పరిపాలనలో ముఖ్య పాత్రవహించిన వారు ఈ క్రింద పేర్కొన్నవారు.

1. వజీర్ : ఇతడు ప్రధామంత్రి, ప్రజలకు సుల్తాన్‌కు మధ్య వారధి లాంటివాడు.

2. దివాన్-ఇ-రిసాలత్ : ఇతడు విదేశాంగ మంత్రి.

3. సదర్-ఉస్-సదర్ : సాధారణముగా సదర్-ఉస్-సదర్, దివాన్-ఇ-ఖాజా అనే రెండు ఉద్యోగాలను ఒకరికే ఇచ్చేవారు. సదర్-ఉస్-సదర్ ఇస్లాం నీతినియమాలను అమలుపరచాలి. దివాన్-ఇ-ఖాజాకు అధిపతి ఖాజీుఖామమాలిక్.

4. దివాన్-ఇ-ఇన్‌షా : ఇతడు రాచరిక ఉత్తరప్రత్యుత్తరాల మంత్రి. సుల్తాన్ ఉత్తర్వులను ఈ శాఖ తయారుచేసేది.

5. దివాన్-ఇ-ఆరిజ్: దీనిని యుద్ధమంత్రిత్వ శాఖ అని అంటారు. దీనికి అధిపతి ఆరిజ్-ఇ-మమాలిక్. ఇతడు సైనిక మంత్రి. యుద్ధనిర్వహణ, సైన్యసమీకరణ ఇతని విధులు.

6.నాయిబ్-ఉల్-మమాలిక్ : ప్రభువర్గంలోని వారిని ఈ ఉద్యోగంలో నియమించేవారు. సుల్తాన్ అనుసరించి ఈ ఉద్యోగి అధికారాలు మారేవి. సుల్తాన్ రాజధానిలో లేనప్పుడు ప్రతినిధిగా ఇతడు వ్యవహరించేవాడు.

7. బరీద్-ఇ-మమాలిక్ : ఇతడు వార్తా విభాగానికి అధిపతి. సామ్రాజ్యంలో జరిగే అన్ని విషయాలను సుల్తాన్‌కు నివేదించడం ఇతని విధి. ఇతనికి సహాయకంగా స్థానిక 'బరీదులు' ఆయా ప్రాంతాలలో ఉండేవారు.

8. వకీల్-ఇ-దర్ : అంత:పురంలో సుల్తాన్ పరిచారకుల వేతనాలను, అంత:పుర వ్యవహారాలను పర్యవేక్షించే అధికారి.

9. సర్-ఇ-జందర్: ఇతడు న్యాయస్థానానికి అనుబంధంగా ఉండేవాడు. సుల్తాన్ రక్షకభటులైన జందరులు ఇతని పర్యవేక్షణలో ఉండేవారు. సుల్తాన్‌ను కాపాడటం ఇతని విధి.

వీరు కాకుండా అమీర్‌ాఖాఅఖురా (అశ్వశాఖాధిపతి), శహనాహాఖాపిలాన్ (గజాధ్యక్షుడు), అమీర్‌ాఖాషికార్(వేట) అనే ఉద్యోగులుండేవారు.

4. రాష్ట్రపరిపాలన : రాష్ట్ర ప్రభుత్వాధిపతిని 'వలి' లేదా 'ముక్తి' అంటారు. రాష్ట్రానికి సైన్యాధిపతి, ఢిల్లీ సామ్రాజ్యం ప్రారంభంలో 'రాజ్యాన్ని' సైనిక విభాగాలుగా విభజించారు. కాని అల్లాఉద్దీన్ కాలంలో సామ్రాజ్యం పదకొండు రాష్ట్రాలుగా, మహమ్మద్‌బిన్ తుగ్లక్ కాలంలో ఇరువైమూడు రాష్ట్రాలుగా విభజించబడ్డాయి. ప్రతి రాష్ట్రానికి రాష్ట్ర పాలకుడు (గవర్నర్) అధిపతి. ఇతడు ఆ రాష్ట్రంలో శాంతిభద్రతలను నెలకొల్పి, రాచరిక ఆజ్ఞలను అమలుపరచేవాడు. సుల్తాన్‌కు సైనికంగా సహాయం చేసేవాడు. సుల్తాన్ గూఢాచారుల ద్వారా రాష్ట్రపాలకులను గురించి తెలుసుకొనేవాడు. అతడు సుల్తాన్‌కు మాత్రమే జవాబుదారీగా ఉండేవాడు.

5. స్థానిక ప్రభుత్వం : ఢిల్లీ సుల్తాన్‌ల కాలంలో స్థానిక ప్రభుత్వ వ్యవస్థ మొగల్ రాజులకాలంలో చెందినంత అభివృద్ధిని చెందలేదు. ప్రతి రాష్ట్రాన్ని కొన్ని 'షిక్'లుగా విభజించారు. 'షిక్' అనే విభాగానికి అధికారి 'షిక్‌దార్'. తన విభాగంలో శాంతిభద్రతలను పరిరక్షించడం 'షిక్‌దార్' ముఖ్యమైన బాధ్యత.

అనేక గ్రామాలను ఒక 'పరగణా'గా ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. 'పరగణా'కు 'కస్బా' అనే పేరు కూడా ఉంది. ఒక 'పరగణా'లో వంద గ్రామాలుండేవని ఇబన్‌బతూతా రాశాడు. 'అమీల్', 'ముస్రిఫ్', 'ఖజాన్‌దార్', 'ఖాజీ', 'పరగణా'లోని ముఖ్యమైన అధికారులు. 'అమీల్' రెవిన్యూ అధికారి. 'ముస్రిఫ్' ప్రభుత్వ జమాఖర్చు లెక్కలు వ్రాసే గణాంక అధికారి. 'ఖజాన్‌దార్', ప్రభుత్వ ఖజానా అధికారి. 'ఖాజీ' న్యాయాధిపతి. పరిపాలనా క్రమానుగత శ్రేణిలో చివరిది గ్రామం. గ్రామ వ్యవహారాలను చౌదరీ, పట్వారీలు నిర్వహించేవారు. గ్రామ

2.23 Sayyid Dynasty: Khizr Khan

2.24 Mubarak Shah

2.25 Muhammad Shah

2.26 Alam Shah

2.27 Lodi Dynasty

2.28 Bahalal Lodi

2.29 Sikinder Lodi

2.30 Ibrahim Lodi

2.31 Short Questions

2.32 Essay Questions

2.33 Multiple Choice Questions

2.34 Important Terms

2.35 Suggested Readings

2.0 Objectives: After completion of the chapter, the students will be able to:

- Explain the establishment of Delhis sultanate
- Analyse the role of different dysnasties and their administrative Reforms
- Understand the extent and fall of different dynasties in chronological order

Learning Outcomes:

After successful completion of this chapter, the student will be able to:

- ✓ Develop the better understanding of the foundation of Delhi sultanate
- ✓ Understand the Slave, Khalji, Tughlaq, Sayyid and Lodi Dysnasties and their rulers.
- ✓ Learn the Reformes of Balban, Alla-ud-din-Khilji, Mohammad-bin-Tughlaq and Firuz Shah Tughlaq.
- ✓ Evaluate the causes for downfall of dynasties and their consequences.

పంచాయితీలు పరిపాలన, న్యాయసంబంధమైన విషయాలను చూసేవి. సాధారణంగా రాజకీయ మార్పుల వలన గ్రామ పాలనలో ఎట్టి మార్పులేదు. ఆనాడు ప్రభుత్వ ఆదాయానికి మూలం గ్రామం. కాని దాని అభివృద్ధి నిర్లక్ష్యం చేయబడింది. స్థానిక ప్రభుత్వ యంత్రాంగంలో కొత్వాల్ కూడా ఒక ప్రముఖ అధికారి. అతడు పట్టణ పోలీస్ అధికారి. పట్టణంలో శాంతిభద్రతలను నెలకొల్పడం అతని ముఖ్యవిధి.

6. ఇక్తా వ్యవస్థ : ఢిల్లీ సుల్తానుల కాలంలో అభివృద్ధి చెందిన ఒక ప్రత్యేక వ్యవస్థ ఈ 'ఇక్తా' వ్యవస్థ. యుద్ధంలో సుల్తాన్‌లు జయించిన విశాలమైన ప్రాంతాలను, ఆ ప్రాంతాలను జయించడానికి తమకు సహాయపడిన సామంతులకు, సుల్తాన్‌లు దానం చేసేవారు. ఆ 'ఇక్తా'లను గ్రహించిన వారినే 'ఇక్తాదారులనేవారు'. జయించిన ఆ ప్రాంతాల్లో 'ఇక్తాదారులు' తమ యాజమాన్యంలో పరిపాలన కొనసాగించేవారు. 'ఇక్తాదారులు', 'ఇక్తాలను' తమ వారసులకు సంక్రమింపజేసేవారు. ఈ వ్యవస్థ వలన భూస్వాములైన 'ఇక్తాదారులు' సంపన్నులు కాగలిగారు.

7. న్యాయపాలన : న్యాయవ్యవస్థలో అత్యున్నత అధికారి సుల్తాన్. న్యాయాధికారాలన్నీ ఇతర అధికారులకు సుల్తాన్ నుండే సంక్రమించేవి. సుల్తాన్ దర్బార్, రాజ్యంలోని అత్యున్నత న్యాయస్థానం. అన్ని రకాల కేసులను దర్బార్‌లో విచారించేవారు.

సుల్తాన్ తర్వాత, ముఖ్య 'ఖాజీ'. రాజ్యంలోని అత్యున్నత న్యాయాధికారి. రాష్ట్రాల్లో గవర్నర్లకు, 'ఖాజీ'లకు న్యాయాధికారాలుండేవి. ప్రతి పట్టణంలో ఒక 'ఖాజీ' ఉండేవాడు. న్యాయస్థానాల్లో మహమ్మదీయుల చట్టమైన ' షరియత్'ను పాటించేవారు. ఆ రోజుల్లో శిక్షాస్మృతి చాలా కఠినంగా ఉండేది. ఉరిశిక్ష, శారీరక చిత్రవధ వంటి కఠినమైన శిక్షలను తరచుగా విధించేవారు.

8. సైనిక పాలన : ఢిల్లీ సుల్తాన్‌ల ప్రభుత్వం ఎక్కువగా సైన్యంపై ఆధారపడింది. తమ అధికార పరిరక్షణకు రాజ్యాన్ని రక్షించడానికి ఆ రోజుల్లో సుల్తాన్‌లకు శక్తివంతమైన సైన్యం అవసరమైంది. అందువలన సుల్తాన్‌లు సైనిక వ్యవస్థపట్ల చాలా శ్రద్ధ వహించారు. ఢిల్లీ సుల్తాన్‌ల సైనిక వ్యవస్థ చాలా వరకు టర్కీ సైనికవ్యవస్థను పోలి వుండింది. అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ ప్రవేశపెట్టిన సంస్కరణల వల్ల సైనిక వ్యవస్థ కేంద్రీకృతమైంది. సుల్తాన్‌ల సైన్యంలో ముఖ్యమైన భాగం అశ్వికదళం. అశ్విక దళం బలం వల్లనే సుల్తాన్‌లు భారతీయ రాజులపై విజయాన్ని సాధించగలిగారు. అశ్విక దళం తర్వాత కాల్బలం సైన్యంలో ముఖ్యమైన భాగం. సైనికులకు, సైనిక సామాగ్రిని రవాణా చేయడానికి ఈ దళాన్ని ఉపయోగించేవారు. సైన్యానికి సుల్తానే సేనాధిపతిగా వ్యవహరించేవాడు. కానీ, దండయాత్రలు జరిగినపుడు సైన్యానికి ప్రత్యేకంగా సేనాధిపతిని నియమించేవారు. ఉదాహరణకు అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ కాలంలోదక్షిణ భారతదేశ దండయాత్రలకు మాలిక్ కాఫూర్‌ను సేనాధిపతిగా నియమించడం జరిగింది.

ఢిల్లీ సుల్తాన్‌ల ప్రభుత్వ యంత్రాంగంలో లోపాలు ఉన్నప్పటికీ, ఆ వ్యవస్థ రాజులకు, ప్రజలకు చాలా వరకు సంతృప్తిని కలిగించింది. మొగల్ ప్రభుత్వ వ్యవస్థ కంటే తక్కువ సమర్థత కలిగినదైనప్పటికీ, ఢిల్లీ సుల్తాన్‌ల పరిపాలనా వ్యవస్థ ప్రభుత్వ నిర్వహణ సమర్ధవంతంగా జరగడానికి తోడ్పడింది. ఢిల్లీ సుల్తాన్‌ల పరిపాలన ఇంగ్లండ్‌ను పరిపాలించిన సాల్మన్ రాజుల పరిపాలనవలె న్యాయబద్ధంగాను, మానవతా దృక్పథంతోను జరిగిందనీ స్పెయిన్, నెదర్లాండ్స్‌ను పరిపాలించిన రెండో ఫిలిప్ పరిపాలన కంటే ఎంతో సహనంతో కూడినదని వూల్సీహేగ్ వ్యాఖ్యానించాడు.

9. శిస్తు విధానం: మహమ్మదీయ మత గ్రంథాల ఆదేశాల కనుగుణంగా సుల్తాన్‌లు 4 పన్నులను వసూలు చేసేవాళ్ళు. అవి 'జకాత్', 'కరజ్', 'ఖమ్స్', 'జిజియా'. మహమ్మదీయులు, తమ తోటి మహమ్మదీయుల సంక్షేమం కొరకు చెల్లించే మతపన్ను 'జకాత్'. ప్రతి మహమ్మదీయుడు తనకున్న ఆస్తి లేక ఆదాయంలో రెండున్న శాతాన్ని 'జకాత్'గా చెల్లించేవాడు.

భూమిశిస్తును 'ఖరజ్' అంటారు. ఉత్పత్తిలో 10 నుండి 50 శాతం వరకు భూమి శిస్తును వసూలు చేసేవాళ్ళు. ధనరూపంగా, ధాన్యరూపంగా కూడా భూమి శిస్తును చెల్లించేవారు. యుద్ధంలో స్వాధీనమైన సంపదలో ఐదో వంతు ప్రభుత్వవాటాగా వుండేది. దీనిని 'ఖామ్స్' అంటారు. కానీ అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ వంటి శక్తివంతులైన రాజులు, ఐదింట నాలుగో వంతు కూడా తమ వాటాగా స్వాధీనం చేసుకొనేవారు. 'జిజియా', హిందువులపైన విధించిన పన్ను.

ఢిల్లీ సుల్తానుల కాలం నాటి పరిస్థితులు

1.సాంఘిక పరిస్థితులు : ప్రజలు ఎక్కువ మంది గ్రామాలలో నివసించేవారు. వ్యవసాయాభివృద్ధికి కావలసిన భూములుండేవి.పంటలు బాగా పండేవి. ఆహారధాన్యాలు సమృద్ధిగా, చౌకగా దొరికేవి. సంప్రదాయమైన వ్యవసాయ విధానం ఉండేది. గ్రామాలలో ఇళ్ళు మట్టితో కట్టుకొనేవారు. ఇళ్ళ నిర్మాణం సులభంగా ఉండేది. ఆనాడు గ్రామాలు స్వయంసమృద్ధిగా నుండేవి. గ్రామీణుల అవసరాలు స్థానికంగానే తీర్చుకొనేవారు. ప్రతి గ్రామంలో మంగలి, చర్మకారుడు, వ్యాపారి నివసించేవారు. ఆనాడు గ్రామాలలో భద్రత, సామాజిక ఐక్యత ఎక్కువగా ఉండేది. ఉమ్మడి కుటుంబాలు ఉండేవి. గ్రామపంచాయితీలు వారి కలహాలను, సాధకబాధకాలను విచారించేవి. ప్రజలు హాయిగా, విశ్రాంతిగా కాలం గడిపేవారు. వినోదాలతో, మత, రుతుసంబంధమైన పండుగలతో సామూహిక నృత్యాలలో ప్రజలు కాలం వెళ్లబుచ్చేవారు. ఢిల్లీ,

- ✓ Visualise the Timur invasion and his impact on society.

2.1 Introduction:

After the death of Muhammad Ghori, his representative Qutb-ud-din-Aibak became a Sultan, He declared an independent Muslim state in 1206 C.E , with Delhi as its capital. Dr.A.L.Srivastava says that "***the real founder of Turkish domination in India* 'and "*First Defacto Sultan of the almost entire Hindustan***". The view of Habibullah is that "***Aibak was responsible for the detailed planning and initiation of the Delhi State***." This is a historical event. From 1206 AD, Muslim rule continued until the Sepoy Mutiny of 1857. Historians divide this long reign into two parts.

1. The Age of Delhi Sultans (1206-1526 C.E .)
2. The Mughal Era (1526-1857 C.E .).

During the Delhi Sultanate era, various dynasties ruled, made many invasions, and established a vast empire. Considering the welfare of the people as the highest priority, they achieved significant development in the fields of social, economic, religious, art, architecture, and literature. They did a lot of service for the spread of Islam. A diverse culture due to different Muslim ethnic groups ruling India formed this memory, which left an indelible mark on Indian culture. All the rulers who ruled Delhi were called "Delhi Sultans" because they ruled with the title "Sultan." From Delhi, India was ruled by five dynasties.

1. Slave (Ilbari) Dynasty (1206-1290 C.E .).-(Ruled 84 Years)
2. Khilji Dynasty (1290-1320 C.E)-(Ruled 30 Years)
3. Tughlaq Dynasty (1320-1414 C.E)-(Ruled 94 Years)
4. Sayyid Dynasty (1414-1451 C.E)-(Ruled 37 Years)
5. Lodi Dynasty (1451-1526 C.E)-(Ruled 75 Years)

These dynasties ruled for about 320 years. During the reign of the Arabs, Ghazni and Ghoris Muslim power was limited to some parts of North India, but during the era of the Delhi Sultans, their power spread to South India. The era of the Delhi Sultans, which started with the slave dynasty, came under the control of the Mughals after the fall of the Lodi dynasty. During this period, many selfish politics, conspiracies, and political changes took place. Arabs, Patans, Mongols, Iranis, Turanis, etc. settled in India and spread their culture and traditions. Due to this, many changes have taken place in Indian culture as well.

జాన్‌పూర్, లాహెూర్ తదితర నగరాలలో ప్రజా సాన్నశాలలు, మార్కెట్‌లు, దుకాణాలుండేవి. నగరంలో ఇళ్లను రాయి, ఇటుకలతో కట్టి, పైకప్పును కర్రతో వేసేవారు. అనేక అంతస్తులు గల భవనాలు చాలా కొద్దిగా ఉండేవి. కొన్ని సందర్భాలలో రాజఅంత:పుర భవనాలు ఒక అంతస్తు కంటె ఎక్కువగా ఉండేవి. సుల్తాన్, ప్రభువర్గం విలాసాలపై డబ్బు ఖర్చుచేసేవారు. మేధావి వర్గానికి చెందిన ప్రభువర్గం, న్యాయాధికారులు, సన్యాసులు, పండితులు, వేదాంతులు, ఉలేమాలు, షేకులు, సూఫీలు, యోగులు మొదలైనవారిని ప్రజలు ఆదరాభిమానాలతో చూసేవారు. హక్కులు అనుభవించే వర్గంలో రాజ అంత:పురవాసులు, ఆస్థాన సభ్యులు, ప్రభువులు, ఉలేమాలు, ఇస్లాంమత విద్వాంసులకు ఎక్కువ సదుపాయాలు కల్పించబడ్డాయి. ఇబన్‌బటూట, అబ్దుల్ రజాక్‌లు హక్కులుగల వర్గానికి, హక్కులులేని వర్గానికి మధ్య తీవ్ర ఆపరాధముండేదని తెలిపారు. ఆనాడు భారతదేశంలోని ముస్లింలలో ఎక్కువమంది హిందూమతం నుండి వచ్చినవారే. జిజియా పన్ను నుండి మినహాయింపు పొందటానికి ముస్లింలకున్న ప్రత్యేకసదుపాయాలను అనుభవించటానికి, ముస్లింల దగ్గర బానిసలుగా ఉండటానికి ఇష్టపడక, ఉద్యోగ ఆపేక్షతో, అధికారకాంక్షతో, ప్రాణభీతితో ఆనాడు హిందువులు ఇస్లాంను స్వీకరించారు. దేశీయ, విదేశీయ ముస్లింల మధ్య అధికారం కొరకు సంఘర్షణ ప్రారంభమయింది. నాటి హిందువులు అనేక తెగలుగా, ఉపతెగలుగా విభజింపబడ్డారు. బ్రాహ్మణులకు, క్షత్రియులకు సంఘంలో మంచి గౌరవం ఉండేది. వైశ్యులు, శూద్రులు వర్తక వాణిజ్యాలు, వ్యవసాయం చేసేవారు. వడ్రంగులు, కంసాలి, కమ్మరి, దర్జీ (మేర) వంటివారు తక్కువ కులాలకు చెందినవారు. హిందువులలో స్త్రీలకు హెూదా లేనప్పటికి, వారిని గౌరవంగా చేసేవారు. నాడు సతీ జౌహార్, పరదా, స్త్రీ శిశుహత్య (ఆడశిశువుల హత్య), బాల్య వివాహాలు హిందువులలో ఆచారాలుగా ఉండేవి. ఆనాడు స్త్రీలలో గొప్ప కవులు, కళాకారులు కూడా ఉండేవారు. దసరా, హెూళి, మొహర్రం, షబ్-ఇ-బరాత్ రోజుల్లో ముస్లింలు టపాకాయలు కాల్చేవారు. మొహర్రం నెలలో పీరులను (తజియాలు) మోయటం బహుశ హిందువులు దేవాలయ ఉత్సవాల ప్రభావమని తెలుస్తుంది.

ముస్లింల రాకతో భారతీయ సాంఘిక చరిత్రలో అనేక విప్లవాత్మకమైన మార్పులు జరిగాయి. ముస్లింలు తమ నాగరికతా సంస్కృతులను ప్రత్యేకంగా నిలుపుకొని, వాటిని భారతదేశంలో వ్యాప్తి చేయటానికి కృషి చేశాడు. వీరు మత విస్తరణకు పూనుకొని హిందువులను 'కాపరులు' అని నిందించారు. హిందువులు ముస్లింలను 'మ్లేచ్ఛు'లుగా వ్యవహరించేవారు. కొన్ని సందర్భాలలో హిందూ, ముస్లింల మధ్య సంఘర్షణ ఉండేది. భారతదేశంలోని ముస్లింలు సున్నీలని, షియాలని రెండు వర్గాలుగా చీలిపోయారు. ఢిల్లీ సుల్తానులు సున్నీ శాఖను అనుసరించటం వలన షియాలు సున్నీలకు బద్ధవిరోధులు అయ్యారు. సున్నీల ఆధిక్యతను సవాలు చేయటానికి సూఫీలు ప్రయత్నించారు. హిందూ, ముస్లిం సమాజాలలో మూఢాచారాలు బాగా కన్పిస్తాయి. పురుషుని ఆధిక్యత పెరిగింది. బహుభార్యత్వం రెండు మతాల్లో కనిపిస్తుంది. రసపుత్రుల జౌహార్ విధానం లాగానే, ముస్లిం సర్దారులు యుద్ధ సమయంలో వారి స్త్రీలను (జనానా) శత్రువుల అత్యాచారానికి గురికాకుండా విధించేవారు. ముస్లింలు సహగమనానికి ప్రభుత్వ అనుమతి పొందవలసి ఉండేది. ఉభయవర్గాలకు శకునాలు, జాతకాలు, తాయత్తులో విపరీతమైన విశ్వాసం ఉండేది. హిందువులలో వర్గ వ్యత్యాసాలు పెరిగాయి. ముస్లింలో కూడా సున్నీ, షియా, సూఫి, జోహరా, ఖోజా తదితర తెగలు ఏర్పడ్డాయి. రెండు వర్గాలలో యోగులకు, మత గురువులకు గౌరవస్థానం ఉండేది. సామాన్యంగా ఉన్నత పదవులను హిందువులకిచ్చేవారు కాదు. చిన్న పదవులకు మాత్రమే హిందువులను అర్హులుగా పరిగణించేవారు. అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ హిందువుల పట్ల కొంత కఠిన విధానాన్ని పాటించాడు. కాని ఢిల్లీ, సుల్తాన్‌లందరూ అటువంటి విధానాన్ని పాటించలేదు. మొత్తం మీద, ఢిల్లీ సుల్తాన్‌ల రాజ్యంలో అసమానతలు ఉండేవి.

i) స్త్రీల పరిస్థితి : హిందువుల్లో, మహమ్మదీయుల్లో పురుష సంతానానికే ప్రాముఖ్యత ఉండేది. దాన్ని బట్టి, ఆ రోజుల్లో స్త్రీలకు సమాజంలో పురుషులతో సమానమైన స్థానం లేదని చెప్పవచ్చు. స్వేచ్ఛ లేకుండా, స్త్రీలు గృహజీవితాలకు అంకితమైనారు. బురఖా వేసుకొనే ఆచారం మహమ్మదీయ స్త్రీలల్లోనే కాకుండా, హిందూ స్త్రీలల్లో కూడా ప్రారంభమైంది. 'జనానా' అనే ప్రత్యేకమైన గదుల్లో స్త్రీలను వుంచి, వాటి నుండి వారిని బయటికి రానిచ్చేవారుకారు. అమీర్‌ఖుస్రూ, తన కుమార్తెను ఎప్పుడూ రాట్నాన్ని విడవవద్దని, తనను ఎవరూ చూడటానికి వీలులేకుండా, ముఖం తలుపువైపు కాకుండా, గోడవైపు వుంచి కూర్చోమని సలహా ఇచ్చాడు. మహమ్మదీయ స్త్రీలను, తమ నివాస స్థలాలకు దూరంగా ఉన్న మత గురువుల మసీదులను సందర్శించటానికి అనుమతినిచ్చేవారుకాదు. సతీసహగమనాన్ని 'జౌహర్' అనే రాజపుత్ర స్త్రీలు సామూహికంగా జరిపే ఆత్మార్పణ ఆచారాన్ని, స్త్రీలు ఆ రోజుల్లో ఎక్కువగా పాటించారు. ఇబన్‌బతూతా, తను స్వయంగా చూసిన అనేక సతీసహగమన సంఘటనలను వర్ణించాడు. ఢిల్లీ సుల్తాన్‌ల కాలంలో హిందూ సమాజం క్షీణదశలో వుండిందని, ఈశ్వరీ ప్రసాద్, తదితర చరిత్రకారులు వ్యాఖ్యానించారు.

ii) ప్రజల జీవన విధానం:- గుజరాత్‌లోని ప్రజల సంపన్న జీవన విధానాన్ని బార్బోస అనే సమకాలిన విదేశీ యాత్రికుడు వర్ణించాడు. ప్రజల ఇండ్లలో చక్కని వసతులుండేవి. వారు పట్టువస్త్రాలను, విలువైన ఆభరణాలను ధరించేవారని బర్బోసా వర్ణించాడు. మాళ్వా కూడా సంపదలతో తుల తూగుతూ ఉండేదని అతను రాశాడు. ఒరిస్సాకు ఇతర దేశాల నుంచి వచ్చిన వ్యాపారస్తులు. 10 మందిలో 9 మంది

Slave Dynasty (1206-1290 AD):

2.2 Qutb-ud-din-Aibak: (1206-1210 AD)

The real founder of the slave dynasty was Qutb-ud-din-Aibak. He started life as a slave and eventually became a "Sultan" with powerful abilities. A total of 10 of these clans ruled. But among them, only Aibak, Aramsha, and Illtutmish started life as slaves and later became sultans. They are of Turkish descent. He was born of Turkish parents in Turkestan. When he was merely a boy, he was taken to Nishapur in Persia by a merchant, where he was purchased by the local Qazi as a slave. The Qazi provided for his religious and military training, along with that of his own sons. He learned archery and horseback riding, among other skills. When the Qazi died, he was sold by his sons to a merchant, who took him to Ghazni, where he was purchased by Muhammad Ghori. He became a slave of Muhammad Ghori.

Qutb-ud-din-Aibak

He proved himself to be so loyal to his master that he was given command of a section of his master's army. He attracted the attention of his master by his courage, manly bearing, and generosity. During the Khwarazmian-Ghurid wars, he was captured by the scouts of Sultan Shah; after the Ghurid victory, he was released and highly favoured by Muhammad Ghori. He was appointed "Amir-i-Akhur," which means master of the royal stables. He rendered such voluble services to his master during his Indian expeditions that he was placed in charge of his Indian conquests after the second battle of Tarain in 1192 C.E .

After the Ghurid victory in the Second Battle of Tarain, Muhammad Ghori put Aibak in charge of his Indian territories. Aibak expanded the Ghurid power in northern India by conquering and raiding several places in the Chahamana, Gahadavala, Chaulukya, Chandela, and other kingdoms. Aibak was appointed as the regent of the parts of India he had conquered. Aibak belonged to the "Ilbari" tribe in the slave clan. Aibak means "Lord of the Moon." Qutb-ud-din divides the reign of Aibak into two parts. One is known as the regent, and the other as the Sultan of Delhi.

2.2.1 As Royal Representative: (1192-1206 C.E.)

అక్కడే స్థిర నివాసాన్ని ఏర్పాటు చేసుకునేవారని, 14వ శతాబ్దంలో మన దేశాన్ని సందర్శించిన చైనా యాత్రికుడు వాంగ్‌తయువాన్ వ్యాఖ్యానించాడు.

15వ శతాబ్దపు ప్రారంభంలో బెంగాల్ ప్రాంతం సుసంపన్నంగా ఉందని, బెంగాల్‌లో ధరలు, తను సందర్శించిన ఇతర దేశాలన్నింటిలో కంటే తక్కువగా ఉన్నవని ఇబన్‌బతూతా రాశాడు. అయితే, దేశంలో సంపదతో పాటు పేదరికం కూడా ఉండింది. విదేశీ యాత్రికులు వర్ణించిన సంపద ఎక్కువగా, సమాజంలోని ఉన్నత వర్గాలకు చెందింది. తక్కువ వర్గాలకు చెందిన కార్మికులు, కూలీలు, ఆర్థికంగా చాలా ఇబ్బందులకు గురైనారు. వారికి, ధనిక వర్గాల వారికి ఆర్థికంగా చాలా వ్యత్యాసం వుండింది. సమాజంలో ధనవంతులు, బీదవారు అనే రెండు వర్గాలు ఉండినాయి. మధ్య తరగతి లేదనే చెప్పాలి. భోగభాగ్యాలతో తులతూగుతున్న ధనవంతుల జీవితానికి, ఆర్థిక అగచాట్లలో క్రుంగిపోతున్న బీదవారి జీవితానికి మధ్య ఉన్న తేడాను స్వదేశీ, విదేశీ రచయితలైన షమ్స్-ఇ-షిరాజ్, ఇబన్‌బతూతా, అథ్నానిసియస్ నికిటిన్ మొదలుగువారు వర్ణించారు.

సమాజంలో హిందువులు, మహమ్మదీయులు రెండు విభిన్న వర్గాలుగా ఏర్పడ్డారు. ప్రాచీన కాలంలో మన దేశంపై దండెత్తి వచ్చిన విదేశీయులందరూ భారతీయ సమాజంలో పూర్తిగా విలీనమైనవారు. మహమ్మదీయుల మత విశ్వాసాలు, ఆచారవ్యవహారాలు, హిందువుల సంస్కృతికి పూర్తిగా విభిన్నంగా వుండడంవల్ల హిందువులు, మహమ్మదీయులు విరివిగా వుండవలసొచ్చింది. హిందువులను మహమ్మదీయులుగా మార్చడానికి ప్రయత్నాలు జరిగినాయి కానీ, అధిక సంఖ్యాకులు హిందువులుగానే వుండినారు.

హిదువులు, మహమ్మదీయులు విభిన్న వర్గాలుగా ఉన్నప్పటికీ, పట్టణాల్లో, గ్రామాల్లో కలిసి జీవించడం వల్ల, ఇరువురి మధ్య సఖ్యత, సహనం ఏర్పడ్డాయి. మహమ్మదీయులు స్థానిక ఆచార వ్యవహారాలను పాటించడం వల్ల హిందువులు మహమ్మదీయుల పండగల్లో పాల్గనడం వల్ల హిందూ-మహమ్మదీయ సఖ్యత ఏర్పడింది.

2. ఆర్థిక పరిస్థితులు : ఢిల్లీ సుల్తానుల యుగంలో భారతదేశం ఆర్థికంగా పటిష్టంగా ఉండేది. పరిశ్రమలు నెలకొల్పి ఆర్థికాభివృద్ధికి తోడ్పడ్డారు. మార్కోపోలో (వెనీస్) అనే విదేశీ యాత్రికుడు పారిశ్రామికాభివృద్ధి బాగా జరిగిందని వ్యాఖ్యానించాడు. గుజరాత్, బెంగాల్ వస్త్రపరిశ్రమకు ప్రసిద్ధి. బెంగాల్ నుండి సిల్కుచేతి రుమాళ్ళు, నగిషీ పాత్రలు, బంగారు జరీతో తయారైన టోపీలు, తుపాకులు, కత్తులు, కత్తెరలు సిరియా, అరేబియా, పర్షియాకు ఎగుమతి అయ్యేవి. ఐరోపావాసులకు కావలసిన దుస్తులు బెంగాలులో తయారయేయ్యవి. శిరస్సును అలంకరించే వస్త్రాన్ని 'సరబంద్' అని అంటారు. దీనికి యూరప్‌లో చాలా గిరాకీ ఉండేది. వజ్రాలతో, విలువైన రాళ్ళలో అభరణాలు తయారుచేయటంలో భారతీయ చేతిపనివారు, వృత్తికళాకారులు సుప్రసిద్ధులు. ఈ కళ వారసత్వంగా రావడం వలన క్రమంగా అభివృద్ధి చెందింది. రహదారి సౌకర్యాలు, ఆనాటి పరిశ్రమలు వాణిజ్య అవసరాలకు సరిపోతుండేవి. ఉత్పత్తి కేంద్రాల నుండి వస్తువులను సుదూర ప్రాంతాలైన నగరాలకు, ఓడరేవులకు పంపబడుతుండేవి. జిటాల్ అనే రాగినాణెం, టంకా అనే వెండి నాణెం చలామణిలో ఉండేవి. దినార్ అనే బంగారు నాణెం కూడా ఉండేది. ఆనాటి వర్తకులలో హిందువులే ఎక్కువ సంఖ్యలో ఉండేవారు. సింధు ప్రాంతం వారు వ్యాపారదక్షతలో ప్రసిద్ధులు. షమ్స్-ఇ-సిరాజ్ వారి పరిస్థితి అభివృద్ధి దశలో ఉందని పేర్కొన్నాడు. భారతీయ విదేశీ వాణిజ్యం భూమి, సముద్రమార్గం ద్వారా జరుగుతుండేది. అరబ్బు వర్తకులు విదేశీ వాణిజ్యం చేసేవారు. భారతీయ వాణిజ్య రంగంలోకి ఇరాన్, ఈజిప్టులు కూడా ప్రవేశించాయి. తూర్పు, పశ్చిమ, దక్షిణ ఆసియా రాజ్యాలతో భారత వ్యాపారం జరిగేది. విదేశీయుల నుండి ఓడరేవుల వద్ద సుంకాలను భారతదేశం వసూలు చేసేది. సింధులోని దేబాల్, గుజరాత్‌లోని బ్రోచ్, కాంబే, మహారాష్ట్రలోని ఠాణా, మలబార్‌లోని కాలికట్, కేఫ్ కామెరిన్‌లు నాటి భారతీయ ఓడరేవులలో ముఖ్యమైనవి. నాటి ఎగుమతులలో వజ్రాలు, ముత్యాలు, ఏనుగుకోరలు, గంధపు చెక్కలు, ఊలు, లవణం, మిరియాలు, హారతి కర్పూరం, జరీచీరలు, పట్టుచీరలు, కొబ్బరికాయలు, పత్తి, జనుము ముఖ్యమైనవి. దిగుమతులలో యుద్ధ అశ్వాలు, విలాసవస్తువులు ప్రధానమైనవి. విదేశీ వాణిజ్యంలో భారతదేశానికే ఎక్కువ లాభం ఉండేది. ఎగుమతులు ఎక్కువ. దిగుమతులు తక్కువగా ఉండటం వలన బంగారం, వెండి భారతదేశానికి విదేశాల నుండి చెల్లింపుల కొరకై వచ్చేవి. నాటి భారతీయ వర్తకులు నీతినిజాయితీలకు పేరుపొందారు. వారిని అన్ని ప్రాంతాలకు ఆహ్వానించేవారు. భారతీయులు ఓడలను నిర్మించి, విదేశీ వాణిజ్యం చేశారు. ఈ వాణిజ్యం ద్వారా బాగా ధనం సంపాదించారు. ఢిల్లీ సుల్తానుల కాలంలో ఆర్థికంగా అభివృద్ధి చెందినా, దేశసంపద అల్ప సంఖ్యాకులైన ప్రభువర్గం చేతులలో ఉండేది. ధనికులకు, పేదవారికి మధ్య చాలా అంతరం ఉండేది. సామాన్యులు జీవితాన్ని భారంతో గడిపారు. కాని ఈ ధనరాశుల వలన ఢిల్లీ సుల్తానులు, ప్రభువులు కళలను, సారస్వతాన్ని పోషించారు. చక్కని భవన నిర్మాతలుగా ప్రసిద్ధి పొందారు.

3. వాస్తు, శిల్ప కళాభివృద్ధి : ఢిల్లీ సుల్తానుల యుగంలో వాస్తు శిల్పకళ బాగా అభివృద్ధి చెందాయి. ఈ యుగంలో నగరాలు, స్థల, గిరి, దుర్గ నిర్మాణాలు విరివిగా జరిగాయి. ఈ కాలంలోని నిర్మాణాలలో మీనారులు, ప్రసాదాలు, మసీదులు, సమాధులు ముఖ్యమైనవి. వృత్త ఖండాలతో కూడిన ద్వారాలు, కమానులు, గుమ్మాలు, ఖోడకశీర్షాలు ముస్లిం భవనాల్లో విశిష్ట లక్షణాలు. రంగు రంగుల పెంకులను, ఇటుకలను వాడటం ఈ కాలం నాటి వాస్తు శిల్పంలోని ముఖ్యలక్షణాలు. ఈ యుగం నాటి వాస్తు శిల్పం గురించి భిన్నమైన అభిప్రాయాలు ఉన్నాయి.

1. In 1192, he first suppressed a rebellion in Ajmer and Meerut. Hariraja was appointed as the ruler of Ajmer.

2. He conquered Meerut in 1193. Later, he defeated Rajput kingdoms in Aligarh and Delhi.

3. Ghori defeat Jayachandra in 1193 and win the battle of Chandwara. With this, he occupied Kanauj and Benares.

4. In 1194 AD, he crushed a second rebellion in Ajmer.

5. Attacked Gwalior, defeated Shaktipala, and captured the fort.

6. In 1197, he punished the Anhilvad ruler Bhima II of Gujarath. He destroyed the confederacy, looted Anhilvad, and came back to Delhi by way of Hansi.

7. In 1202 AD, he besieged the fortress of Kalinjar in Bundelkhand and captured it; he got a lot of booty, and thousands of people were made prisoners. He marched to the city of Mahoba and took possession of it. He captured Badaun, which was one of the richest cities.

8. One of his lieutenants, Iktiyar ud-din, conquered Bihar and a part of Bengal. He was assisted in these wars by Muhammad Bin Bakhtiar Khilji. In this context, the universities of Vikramsila, Nalanda, and Uddantapuri were destroyed. Later, Bakhtiar attacked Nadia. On hearing this news, Lakshmana Sena ran away and occupied them as well. Qutb-ud-din-Aibak conquered Delhi, Ajmer, Bengal, and Bihar for his master and established a stable power. With this, it can be said that the establishment of the Empire of the Sultans began with him. Thus, before his accession to the throne in 1206 AD, Qutb-ud-din-Aibak was already in possession of almost the whole of northern India as a representative of Ghori.

2.2.2 Qutb-ud-din-Aibak as Sultan: (1206-1210 C.E.)

After Ghori's death in 1206, Aibak declared himself Sultan of India. He got the support of Amirs, Turks, officers, and generals. As Sultan, Aibak did not undertake any new invasions. He resorted to matrimonial ties to stabilise his situation. To strengthen his position, Qutb ud-din-Aibak formed matrimonial alliances with prominent figures.He himself married the daughter of Taj-ud-Din-Yildoz, Governor of Kirman. He married his sister to Nasir ud-Din Qabacha. He married his daughter to Iltutmish. After the death of Ghori, the citizens of Lahore invited Qutb-ud-din-Aibak to assume sovereign powers. He travelled to Lahore and assumed control of the government. However, his formal accession took place on June 24, 1206.

ఫెర్గూసన్ ఈ వాస్తు శిల్పాన్ని పఠాన్‌శైలిగా పేర్కొన్నాడు. కాని హవేల్ భారతీయ శిల్పశైలి అని తెలిపాడు. కాని వాస్తవంగా ఇది భారతీయ ఇస్లాం రీతుల సమ్మేళనం ద్వారా రూపొందింది. దీనిని 'హిందూస్థానీ శైలి' అన్నారు. వాస్తు, శిల్పాల నిర్మాణంలో ముస్లింలు భారతీయ చేతిపనివారిని, శిల్పులను నియమించారు. ఈ కారణంగా భారతీయ వాస్తు శిల్ప సంప్రదాయాల ప్రభావం ముస్లిం భవన నిర్మాణాలపై పడింది. హిందూ, ముస్లిం భవన నిర్మాణాల్లో కొన్ని సారూప్యాలు ఉన్నాయి. అందుచేతనే ముస్లింలు హిందూ దేవాలయాలను మసీదులుగా మార్చగలిగారు. హిందూ దేవాలయంలోని విశాలమైన కప్పును తొలగించి ఖోడక శీర్షాలు, మీనారులు నిర్మించారు. దేవాలయానికి, మసీదుకు ఖాళీ స్థలముండేది. హిందూ, ఇస్లాం శిల్ప సంప్రదాయాలు సహజంగా అలంకరణకు ప్రాధాన్యం ఇస్తాయి. భవన నిర్మాణాలకై సుల్తానులు విదేశాల నుండి ఇంజనీరులను ఆహ్వానించి వారిని నియమించినప్పటికీ, దేశీయ చేతిపనివారు, శిల్పులు వారికి సహాయపడ్డారు. అందచేత హిందుస్థానీ శైలి రూపొందింది.

కువ్వత్-ఉల్-ఇస్లాం మసీదు : ఢిల్లీలోని ముస్లిం నిర్మాణాలలో ముఖ్యమైనది ఈ మసీదు. దీనిని సా.శ. 1195లో కుతుబుద్దీన్ ఐబక్ నిర్మించాడు. ఢిల్లీని ఆక్రమణకు గుర్తుగా ఐబక్ నిర్మించాడు. హిందూ దేవాలయ పునాదుల గోడలపైన ఈ మసీదును విస్తృత పరిచాడు. అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ కూడా ఈ మసీదును విస్తృతపరిచాడు.ఈ మసీదు చుట్టూ ఖురాన్ సూక్తులు లభించాయి.

కుతుబ్ మీనార్ : కుతుబ్‌మీనార్ ఎత్తు 225 అడుగులు. ఇది నాలుగు అంతస్తులతో కూడుకొన్నది. కాని కుతుబుద్దీన్ ఐబక్ దీనిని ప్రారంభించి, మొదటి అంతస్తులోని కొంతభాగాన్ని మాత్రమే పూర్తిచేశాడు. మిగతా భాగాలను, అంతస్తులను ఇల్‌టుట్‌మిష్ పూర్తిగావించాడు. ఫిరోజ్‌షా తుగ్లక్ కాలంలో పిడుగుపాటు వలన నాలుగవ అంతస్తులోని మీనార్ ధ్వంసమయింది. నాలుగవ అంతస్తు ధ్వంసం చేసి, దాని స్థానంలో రెండు చిన్న అంతస్తులు నిర్మించారు. దాని ఎత్తు కూడా 234 అడుగుల వరకు చేరింది. సా.శ. 1503లో మీనార్‌ను పునర్నిర్మించి, పై అంతస్తులు మరమ్మత్తు చేశారు. లోపలి సర్ జాన్‌మార్షల్ ఇస్లాం శైలిననుసరించి కట్టినదని పేర్కొన్నాడు.

ఇల్టుట్‌మిష్ : సమాధి చుట్టూ ఉన్న లోపలి గోడల భాగంలో ఖురాన్ సూక్తులు రాశారు.

అర్హదిన్‌కాజోంప్రా : కుతుబుద్దీన్ ఐబక్ దీనిని సా.శ. 1200లో అజ్మీరులో కట్టించాడు. తరువాత ఇల్‌టుట్‌మిస్ దీనిని సుందరంగా తీర్చిదిద్దాడు. ఇది ఢిల్లీలోని కువ్వత్-ఉల్-ఇస్లాం మసీదును పోలి ఉంది.

బాల్బన్ సమాధి : ఇది చతురస్రాకారంగా నిర్మించబడింది.

జమాత్‌ఖానా మసీదు : దీనిని అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ నిర్మించాడు. ముస్లిం అభిప్రాయాలకనుగుణంగా భారతదేశంలో కట్టిన మసీదు. ఇది పూర్తిగా ఇస్లాం శైలిని పోలి ఉంది.

అలాయ్ దర్వాజా : ఇది సా.శ. 1311లో అల్లాఉద్దీన్ నిర్మించాడు. ఇస్లాం వాస్తు శిల్పశైలి ప్రకారం కట్టబడింది. ఇది ఢిల్లీలో ఉంది. ఢిల్లీలో అల్లాఉద్దీన్ నిర్మించిన సిరినగరం, హౌజ్-ఇ-అలాయ్ అనే తటాకం ఢిల్లీ పరిసరాల ప్రజల ఆవాసానికై సా.శ. 1303లో నిర్మించాడు.

తుగ్లకాబాద్: తుగ్లక్‌ల కాలంలో వాస్తు శిల్పంలో మార్పు వచ్చింది. అలంకరణకు బదులుగా నిరాడంబరత చోటుచేసుకుంది. ఘియాజుద్దీన్ 'తుగ్లకాబాద్' అనే నగరాన్ని నిర్మించాడు.

ఫిరోజ్‌షా తుగ్లక్ జాన్‌పూర్, ఫతేబాద్, హిస్సార్, ఫిరోజ్‌బాద్ అనే నగరాలను నిర్మించాడు. ఢిల్లీలో ఫిరోజాబాద్ ప్రసాదం, కోటను నిర్మించాడు. ముస్లిం ప్రయాణికులకు 120 విశ్రాంతి గృహాలను (సరాయిలు) ఏర్పాటు చేశాడు. నగరాలకు నీటిసరఫరాకై కాలువలను త్రవ్వించాడు. ఫిరోజ్‌షా అనే పట్టణం ఏర్పరచి, అక్కడ ఎనిమిది మసీదులను, మూడు రాజభవనాలను (ప్రాసాదాలు) నిర్మించాడు. ఇతడు హౌజ్-ఇ-ఖాన్ వద్ద ఒక కళాశాలను కట్టించాడు.

లాల్‌గుంబజ్ : తుగ్లక్ వంశకాలానికి చెందినది. ఇది కబీర్-ఉద్-దిన్ ఔలియా సన్యాసి సమాధి. దీనిని స్థానికంగా 'లాల్‌గుంబజ్' అంటారు. ఇది తుగ్లక్ సమాధిని పోలివుంది. నాసిర్‌ఉద్దీన్ మహమూద్‌షా (సా.శ. 1389-92) కాలంలో నిర్మించినట్లు తెలుస్తుంది. సయ్యద్ లోడీల వంశాలకు చెందిన సుల్తానుల సమాధులలో ముబారక్‌షా సయ్యద్, మహమ్మద్‌సా, సికిందర్‌లోడీవి ప్రధానమైనవి.

ముల్తాన్ : మహమ్మదీయులు ఆక్రమించిన తొలినగరాలలో ఒకటి. ఇక్కడ మహమ్మద్‌బిన్ కాశీం ఒక మసీదును కట్టించాడు. ముల్తాన్‌లో ఇదే మొదటి మసీదు. రుక్నాఇఆలమ్ సమాధిని ఘియాజుద్దీన్ తుగ్లక్ సా.శ. 1320-1324 మధ్య నిర్మించాడు. పర్షియా వాస్తుశైలి ననుసరించి కట్టబడింది.

బెంగాల్ : బెంగాలు పాలకుల నిర్మాణాలు పాండువా, గౌర్ నగరాలలో ఉన్నాయి. వాటినన్నింటిలో పాండువాలోని సికిందర్‌సా నిర్మించిన అదీనా మసీదులో 400 గుమ్మాలు ఉన్నాయి. డమాస్కస్‌లో ఉన్న మసీదు వైశాల్యమంత దాదాపుగా ఉంది. పాండువాలోని జలాలుద్దీన్ మహమ్మద్‌షా సమాధి కూడా చాలా సుందరమైనది. శతగుంబద్ మసీదు సా.శ. 15వ శతాబ్దిలో నిర్మించబడింది. గౌర్‌లో కట్టబడిన

Aibak, who assumed the position of Sultan, was left without peace. Rajputs occupied Kalanjar. Harishchandra, the leader of the Gahadwals, occupied Luden and Farooqabad. The Parthians occupied Gwalior. Alivardi Khan declared independence in Bengal. Eventually, cousins Yaldoz and Kabacha also tried to occupy Delhi. Aibak invaded Bengal and had his sovereignty acknowledged by Alivardi Khan. Later, he attacked the northwest. He defeated Yaldoz and occupied Ghazni. But Yaldoz later recaptured it. But on the way back, Aibak died in 1210 when he fell from his horse while playing polo in Lahore. Qutbuddin Aibak is credited with establishing the Muslim state in India. He was a great patron of learning, and he patronised writers like Hasan Nizami and Fakhr-ud-Din. He has the title "Lakhbakhsh" (Giver of Lakhs). All contemporary chroniclers praise Aibak as a loyal, generous, courageous, and just man. According to Minhaj-us-Siraj, his generosity earned him the epithet *lakh-bakhsh*, literally "giver of lakhs of copper coins or *jitals*."

He started construction of the Qutub Minar at Delhi to mark the establishment of Muslim rule in India. He built the Quwwat-ul-Islam mosque in Delhi and the Adhai-Din-Ka-Jhonpra mosque in Ajmer. Aibak was also a patron of literature. Fakhri Mudabbir, who wrote *Adab al-Harb:* The Etiquette of War, dedicated his book of genealogies to Aibak. The composition of Hasan Nizami's *Tajul-Ma'asir*, which was completed during the reign of Iltutmish, probably began during Aibak's reign. According to Eswari Prasad, Aibak was the greatest of India's conquerors. K.A. Nizami says that Qutb-ud-din-Aibak was a military leader par excellence. Abul Fazal is all praise for him and sums up his estimate of Aibak in these words: "He achieved things, good and great."

2.3 Aram Shah (1210-1211C.E.):

Aibak, who died unexpectedly, had not appointed or declared any ruler in Delhi. After Aibak's death, the Turkic officers (*maliks* and *amirs*) stationed at Lahore appointed Aram Shah as his successor. No details about Aram Shah's life were available before his ascension to the throne. According to one theory, he was a son of Aibak, but this is unlikely. According to Minhaj-us-Siraj, Qutub-ud-din had only three daughters and no son. Abal Fazal says that Aram Shah was the brother of Qutb-ud-din-Aibak. Aram Shah ruled for no more than eight months, during which various provincial governors started asserting independence. Aram Shah was a weak and worthless young man. No wonder the people of Delhi refused to accept him as their ruler. The governors, like Qabacha of Multan and Ali Mardan of Bengal, refused to recognise the suzerainty of Aram

తంతిపర మసీదు బెంగాలు వాస్తు శిల్పశైలిలో సర్వోన్నతమైనదిగా కన్నింగ్‌హామ్ పేర్కొన్నాడు. ఐదు అంతస్తులతో సుమారు 84 అడుగుల ఎత్తుగల ఫిరోజ్‌మీనార్ గౌర్‌లో ఉంది.

గుజరాత్ : గుజరాత్ వాస్తు శిల్పం ఉన్నతమైనదిగా భావించవచ్చు. సా.శ. 15వ శతాబ్ది మొదటి అర్ధభాగంలో అహమద్‌షా నగరం కట్టించాడు. అక్కడ అతడు రాజప్రాసాదాలు, మసీదులను నిర్మించాడు. గుజరాత్‌లో కెల్ల సుప్రసిద్ధమైన జామామసీదును చంపానీర్‌లో మహమూద్ బెగర్‌హ నిర్మించాడు. రాణి సిపారి మసీదు సా.శ. 1514లో కట్టబడింది. దీనిని ఫెర్‌గూస్సన్ ప్రపంచంలో చాలా అందమైన నిర్మాణాలలో ఒకటిగా భావించాడు.

మాళ్వా : మాండునగరం మాళ్వాశైలికి కేంద్రం. మాండులోని జామి మసీదును హుశంగ ప్రారంభించాడు, కాని ఇది మహమూద్ ఖిల్జీచే పూర్తిచేయబడింది. మహమూద్ ఖిల్జీ హిందోల మహల్ (ఊయల మందిరం)ను నిర్మించాడు. ఈ మందిరం గోడలు అధికంగా ఉన్నందువలన మందిరం ఊగుతున్నట్లు కనిపిస్తుంది. హుశంగ సమాధి భారతదేశంలో తెల్లనిపాలరాతితో కట్టిన సమాధులలో కెల్ల మొదటిది. మహమూద్ ఖిల్జీ జహాజ్‌మహలును కూడా కట్టించాడు.

జౌన్‌పూర్: ఆటలదేవి దేవాలయం ధ్వంసమైన తరువాత, ఆ స్థలంలో 'ఆటల మసీదు' అనే పేరుతో సా.శ. 1377లో ఒక మసీదు నిర్మాణం ప్రారంభమయింది. ఇది సా.శ. 1340 ఇబ్రహీం షా షర్కీ కాలంలో పూర్తి అయింది. ఇబ్రహీం ఝాంజ్రీ మసీదును కూడా నిర్మించాడు. ఇది ఆటల మసీదును పోలి చిన్నగా ఉండేది. హుస్సేన్ కాలంలో జామీ మసీదు కట్టబడింది. ఇల్‌టుట్‌మిస్ బదయూన్‌లో హౌజ్-ఇ-షమ్సీ, షమ్సి ఈద్‌గా, జామి మసీదును కట్టించాడు. భారతదేశంలో విశాలమైన మసీదులలో జామీ మసీదు ఒకటి. ఉత్తరప్రదేశ్‌లో రాప్రి గ్రామంలో ఒక ఈద్గా సా.శ. 1311లో అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ కాలంలో కట్టబడింది.

కాశ్మీర్ : ముస్లిం పరిపాలకులు హిందూ దేవాలయాలను మసీదులుగా, సమాధులుగా మార్చివేశారు. మందాని సమాధి జైన్-ఉల్-అబిదిన్ (సా.శ. 1420-1470) సమాధిగా మార్చబడింది. కాశ్మీర్ వాస్తుకళకు ఇది ఒక మచ్చుతునక వంటిది. శ్రీనగర్‌లో సికిందర్ జామీ మసీదును నిర్మించాడు. కాని జైన్-ఉల్-ఆబిదీన్ దీనిని విస్తృత పరిచాడు. ఇదే నగరంలో షాహమాదన్ మసీదు పూర్తిగా కర్రలతో కట్టబడింది.

4. విద్య-సారస్వతం : ఢిల్లీ సుల్తానులు నిరంకుశంగా పరిపాలించినా కళలను, సారస్వతాన్ని ఆదరించి పోషించారు. వారి ఆస్థానానికి కవులు, పండితులు, వేదాంతులు, చరిత్రకారులు ఆఫ్ఘనిస్తాన్, పర్షియా, ఈజిప్టు, ఖోరసాన్, టర్కీ మొదలైన దూరదేశాల నుంచి వచ్చారు. ఢిల్లీ, లాహోర్ నగరాలు పారశీక విద్యాకేంద్రాలుగా రూపొందాయి. ఢిల్లీ సుల్తానులు ఇస్లాం మతవిద్యకు అధిక ప్రాధాన్యతనిచ్చి, దానిని బాగా పోషించారు.

అరబ్బులు సింధూ ప్రాంతం ఆక్రమించిన ఫలితంగా బ్రహ్మగుప్తుని బ్రహ్మసిద్ధాంతం, 'ఖండఖండ్యక్' అనే సంస్కృత కృతులను హిందూ పండితుల సహాయంతో అరబ్బీలోనికి అనువదించారు. మహమూద్ గజని ఎందరో కవులను, పండితులను పోషించాడు. సుప్రసిద్ధ పారశీక కవి ఫిరదౌసి ఇతని ఆస్థానంలోనివాడు. ఇతడు 'షహనామా' అనే గొప్ప గ్రంథాన్ని రాశాడు. ఇది పారశీక సాహిత్యంలో నేటికీ కూడా ఒక గొప్ప గ్రంథంగా పేరుపొందినది. అల్‌బెరూనీ కూడా మహమూద్ గజనీ ఆస్థానం అలంకరించినవాడే. ఇతడు మహమూద్ గజనీతో భారతదేశానికి వచ్చాడు. ఇతడు గణితశాస్త్రజ్ఞుడు, వేదాంతి, చరిత్రకారుడు, రచయిత, సంస్కృత పండితుడు. ఇతడు 'తహీక్-ఇ-హింద్' అనే పుస్తకాన్ని భారతదేశంలోని పరిస్థితులను తెలుపుతూ రాశాడు. కుతుబుద్దీన్ ఐబక్ కూడా పండితులను పోషించాడు. ఇతని ఆస్థానంలోనివారు ఫకృద్దీన్ హసన్, నిజామీ. వీరు తారీక్-ఇ-ముబారక్‌షాహీ, 'తాజ్-ఉల్-మస్సీర్' అనే గ్రంథాలను రాశారు. 'తబకత్-ఇ-నాసరి' రచయిత మిన్‌హాజ్ సిరాజ్, ప్రసిద్ధికవులు రోహానీ మాలిక్, తాజ్‌ఉద్దీన్ రెజాజ్ ఇల్‌టుట్‌మిస్ కాలంవారు.

ఢిల్లీ సుల్తానుల కాలంలోని కవులందరిలో అగ్రగణ్యుడు అమీర్‌ఖుస్రూ. ఇతడు గొప్పకవి. ఇతడు బాల్బన్ కాలం నుండి ఘియాజుద్దీన్ తుగ్లక్ కాలం వరకు జీవించి అనేక గ్రంథాలు రాశాడు. షేక్ నిజామ్ ఉద్దీన్ ఔలియాకు శిష్యుడయ్యాడు. ఇతడు నాలుగు లక్షలకు పైగా 'దోహా' (రెండు పద్యపంక్తు)లను రాశాడని ప్రతీతి. ఇతడు 'హిందీ' పదాలను వాడటంలో ముస్లిం రచయితలలో మొదటివాడు. ఉర్దూలో కూడా ఇతడే ప్రథమ కవియని చెప్పవచ్చు. ఇతడు గొప్ప గాయకుడు కూడా. అతని కృతులలో 'తారీఖ్-ఇ-అలామి', 'తుగ్లక్ నామా', 'ఖజియన్-ఉల్-ఫుతూహ', 'ఆషీకా' ముఖ్యమైనవి. ఇతడు 'తూతిహింద్' (ప్యారెట్ ఆఫ్ ఇండియా) గా ప్రసిద్ధి చెందాడు. భారతీయ భావనారీతిని, కొన్ని సంఘటనలను తన కృతులలో ఉపయోగించాడు. భారతదేశాభిమానాన్ని చాటి చెప్పిన మొదటి ముస్లిం కవి అమీర్ ఖుస్రూ. అల్లాఉద్దీన్ ఆస్థానంలో ప్రసిద్ధకవి 'అమార్ హసన్ దహ్లాని' ఉండేవాడు. ఇతడు **Sadi of India** గా ప్రసిద్ధి చెందాడు. ఇతడు గొప్ప పర్షియా కవి.

జియాఉద్దీన్ బరని మహమ్మద్‌బిన్ తుగ్లక్, ఫిరోజ్‌షా తుగ్లక్ ఆస్థానాలను అలంకరించాడు. ఇతడు 'తారీఖ్-ఇ-ఫిరోజ్‌షాహి', 'ఫత్‌వహ-ఇ-జహంద్రీ' అనే రెండు పుస్తకాలను రాశాడు. అతని మొదటి గ్రంథం బాల్బన్ నుండి ఫిరోజ్‌షా తుగ్లక్ వరకు గల చరిత్రను

Shah. Some Turkic officers then invited Aibak's former slave, Iltutmish, a distinguished general, to take over the kingdom. During that time, Iltutmish was the governor of Badaun. Most likely, Aram Shah was put to death.

2.4 Iltutmish: (1211-1236 C.E.):

Iltutmish was the third king of Ghurid territory in northern India. The full name of Iltutmish was Shams-ud-Din Iltutmish. He raised himself to be a great fighter. Ilutmish was a Turkish national; he was born into an Ilbari tribal family, and his father was a leader of the Turkic tribe. He was an intelligent and handsome boy who developed jealousy in his brothers, and they sold him to a slave dealer. Iltutmish was transported to Bukhara by Sadar-i Jahan.Qutub-ud-din bought him as a slave in Delhi. In 1190 C.E., Qutub-ud-din-Aibak purchased Iltutmish, and this is where Iltutmish rose as a warrior under Aibak's rule. When Aibak brought Iltutmish, he was appointed as the head of the bodyguard and quickly rose through the ranks under Aibak.He was granted the title of "most important person of the Delhi sultanate" due to his efficient governance. In a short span of time, Iltutmish gained the favour of his master and was appointed governor of the cities of Gwalior and Bulandshahar. On the death of his master in 1210 C.E., at the invitation of the Delhi Sardars, he ascended the Delhi throne. Aram Shah, who was incompetent, deposed him and usurped the throne of Delhi. Iltutmish was the first Muslim to rule from Delhi and was eventually considered the first founder of the Delhi sultanate.

By the time Iltutmish ascended the throne, his clan had circled him. Furthermore, enemies are infiltrating the borders. Aramsha's fans are blocking Iltutmish at every step. Ali Mardan Khan, the ruler of Bengal, declared independence, and Indus ruler Kabjacha occupied Multan and Uchh. Tajuddin Yaldoz is trying to conquer Delhi from Ghazni. Rajput kingdoms like the Chandelas, Parthians, and Chauhans declared independence. The attacks of the Mongols began in India.

2.4.1 Achievements of Iltutmish:

1. First, he suppressed the followers of Aram Sha and established his authority over Delhi, Oudh, Badayan, and Benaras.

2. The ruler of Ghazni, who came to occupy Delhi, drove out Yaldoz. Knowing that Yaldoz was hiding in Lahore, he resumed his attack. In the battle of Tarain in 1125, Iltutmish took Yaldoz as a hostage and killed him.

3. In 1226, he started a campaign against the Rajputs. After many deadly battles with the Rajputs, the regions of Bayana, Ajmer, and Sambhar were reclaimed. Chandelas in Kalanjar, Parthians in Gwalior

వివరిస్తుంది. షమ్స్-ఇ-జహంద్రీ' అనే రెండు పుస్తకాలను రాశాడు. అతని మొదటి గ్రంథం బాల్బన్ నుండి ఫిరోజ్‌షా తుగ్లక్ వరకు గల చరిత్రను వివరిస్తుంది. షమ్స్-ఇ-సిరాజ్ కూడా 'తారీఖ్-ఇ-ఫిరోజ్‌షాహి'ని రాశాడు. ఇది ఫిరోజ్‌షా తుగ్లక్ చరిత్రను తెలుపుతుంది. 'ఐన్-ఉల్-ముల్క్ ముల్తానీ' అను కవి అల్లాఉద్దీన్ ఖిల్జీ, హమమ్మద్ బిన్ తుగ్లక్, ఫిరోజ్‌షా తుగ్లక్ సుల్తానుల కాలంలో ముఖ్యమైన పదవులు అలంకరించాడు. ఇతడు గొప్ప చతురుడు, పండితుడు, ఇతడు ' ఐన్-ఉల్-ముల్క్', 'మున్‌షత్-ఇ- మహ్రూ' అనే రెండు ప్రసిద్ధి గ్రంథాలు రాశాడు. నాటి భారత రాజకీయ, సాంఘిక, మత పరిస్థితులెన్నింటినో ఆ గ్రంథాలు తెల్పుతున్నాయి.

మహమ్మద్ బిన్ తుగ్లక్ వేదాంత, ఖగోళ, వైద్య, గణిత శాస్త్రాలలో పండితుడు. ఇతడు తన ఆత్మకథను 'ఫతూహత్-ఇ- ఫిరోజ్‌షాహి' అను పేరుతో రాసుకొన్నాడు. ఇతడు నాగర్‌కోటలో దొరికిన సంస్కృత ఆముద్రిత పుస్తకాన్ని 'దలయాల్-ఇ-ఫిరోజ్‌షాహి' అను పేరుతో పారశీక భాషలో తర్జుమా చేయించాడు. సికిందర్ లోడి కాలంలో ఒక సంస్కృత వైద్య పుస్తకాన్ని పారశీక భాషలోనికి అనువదించారు. రాష్ట్ర పాలకుల పోషణలో కూడా సాహిత్యపోషణ జరిగింది. జాన్‌పూర్ ఆనాడు సుప్రసిద్ధమైన విద్యాకేంద్రం. ఇబ్రహీం ఆస్థానం అనేక మంది విజ్ఞులను ఆకర్షించింది. ఖాజీ షిహాబ్-ఉద్దీన్- 'హవస్-ఇ-కుఫియా ఇర్షద్', ' బద్-ఉల్-బియాన్' అనే రెండు గ్రంథాలను రాశాడు. అతని ఆస్థానంలోని మిగతా రచయితలలో ముషిన్‌హస్సనీ, జాహిర్‌దహల్వీ, మౌలానా హసన్ నక్షీ, మౌలానా అలీ మహమ్మద్ నిషానీ, నూరుల్‌మక్‌లు ముఖ్యులు.

ఢిల్లీ సుల్తానులు దేశీయ భాషలను కాని, హిందూమత విద్యలు కాని, సాహిత్యాన్ని కూడా పోషించలేదు. కానీ సుల్తానుల అధికార ప్రాబల్యానికి దూరంగా ఉన్న తూర్పు, దక్షిణ భారతదేశంలో సాహిత్య పోషణ జరిగింది. దేశీయ భాషలలో కూడా ఉత్తమ సాహిత్యం వచ్చింది. ఆనాడు నవద్వీపం (బెంగాల్), మిథిల (బీహార్) సంస్కృత విద్యాకేంద్రాలుగా విలసిల్లాయి. పృధ్వీరాజ్ చౌహాన్ ఆస్థానకవియైన 'చంద్‌బర్దాయ్' 'పృథ్వీరాజ్ రాసో' అనే గ్రంథాన్ని హిందీ భాషలో రాశాడు.

ముస్లిం పరిపాలకులు అనేక మక్తబులను, మదర్సాలను ఏర్పాటు చేశారు. ప్రతి మసీదులో ఒక ఉపాధ్యాయుడు ఉండేవాడు. అతడు ఖురాన్, పార్సీ, తదితర విద్యలను బోధించేవాడు. మదర్సాలలో భగవత తత్వశాస్త్రం, సాహిత్యం విజ్ఞాన శాస్త్రం, చరిత్ర, రాజనీతి, న్యాయశాస్త్రాలు బోధించేవారు. సూఫీలు కూడా ప్రభుత్వ ధనసహాయంతో పాఠశాలలను ఏర్పరచుకొన్నారు. వారు వేదాంతం, అధి భౌతికశాస్త్రానికి ప్రాధాన్యత నిచ్చారు. ముస్లిం విద్యార్థులకు ఉచితంగా విద్యాబోధన జరుగుతుండేది. కాని హిందూ విద్యాసంస్థలు సుల్తానుల పోషణను నోచుకోలేదు. అయితే హిందువులు ముస్లిం పాఠశాలలో చదువుకోవచ్చు. ప్రతి నగరంలో, పట్టణంలో సంస్కృత పాఠశాలలుండేవి. గ్రామాలలో ప్రాథమిక విద్యని అభ్యసించడానికి కొన్ని అవకాశాలుండేవి. పేదవారు, క్రింది తరగతుల వారికి విద్యావకాశాలు చాలా స్వల్పంగా ఉండేవని తెలుస్తుంది.

భాషా, మతం, సాంఘిక ఆచారాలు, విశ్వాసాలు హిందూ ముస్లింలను సన్నిహితులు చేసినందున, 16వ శతాబ్దం నాటికి భారతీయమైన నూతన జీవిత విధానం రూపొందింది. ఇదే భారతీయ సంస్కృతిలోని భిన్నత్వంలో ఏకత్వం అనే విశిష్ట లక్షణం.

ఢిల్లీ సుల్తాను సామ్రాజ్య పతనానికి గల కారణాలు

కుతుబుద్దీన్ ఐబక్‌చే 1206లో స్థాపించబడిన ఢిల్లీ సుల్తాన్ సామ్రాజ్యం ఖిల్జీ, తుగ్లక్‌ల కాలంలో అత్యున్నత స్థాయికి చేరింది. ఒరిస్సా, కాశ్మీర్, అస్సాం, నేపాల్, తమిళనాడులు మినహాయించి మిగిలిన భారతదేశమంతా ఢిల్లీ సుల్తానులు పాలించగలిగారు. మహమ్మద్ బీన్ తుగ్లక్ తరువాత క్రమంగా సుల్తాన్‌ల సామ్రాజ్యం క్షీణించింది. దీనికి అనేక కారణాలను దోహదం చేసాయని చరిత్రకారులు అభిప్రాయపడుతున్నారు. అవే మనగా :

1) లోపభూయిష్టమైన పథకాలు, (2) ఫిరోజ్‌షా తుగ్లక్ విధానాలు, (3) అసమర్థ పాలకులు, (4) హిందూ మత వ్యతిరేక విధానాలు, (5) సర్దారులు, ఉలే మాల వ్యతిరేకత, (6) సామంతుల తిరుగుబాట్లు, (7) సైన్యం బలహీనత, (8) విదేశీ దండయాత్రలు

(9) ఇతర కారణాలు : విశాలమైన ఢిల్లీ సామ్రాజ్యం సమర్థులైన వారు పాలకులుగా లేనప్పుడు విచ్ఛిన్నతకు దారి తీసింది. నాడు రవాణా, ప్రసార సాధనాలు పరిమితమై ఉండుట చేత రాజ్యాధికారాన్ని పటిష్టంగా ఉంచలేకపోయారు. భారతదేశ వాతావరణం విపరీతంగా ఉండడం – అతి చలి, అధిక ఉష్ణోగ్రత పరిస్థితులు రెండు ఉత్పాదకత, శక్తిసామర్థ్యాల మీద ప్రభావం చూపుతాయి. పాలకుల అధికారుల విలాసవంతమైన జీవనం దేశాన్ని దారిద్ర్యం వైపు మళ్ళించాయి. అంతేకాక వారసత్వ యుద్ధాల కాలంలో కూడా జరిగే యుద్ధ నష్టాలు రాజ్య ఆర్థిక వ్యవస్థపై బడతాయి. ఈ అంశాలన్నీ కలిసి, ఢిల్లీ సుల్తాన్‌ల సామ్రాజ్యం పతనానికి కారణమయ్యాయని చెప్పవచ్చు.

and Jhansi, and Chauhans in Jalor, Ajmer, and Bhimal rule independently after the Muslims are driven out.Focusing on the Rajputs, the Iltutmish first occupied Ranathambore and Mandwar. Later, he began his raids in Gwalior and continued to Malwa.But later, his efforts failed. He could not defeat the Chalukyas of Gujarat, the Chauhans of Bundi, and the Chandelas of Kalanjar.

4. By 1230, a large portion of Jodhpur state had been annexed. The Pratihar king of Gwalior was conquered in 1230–31. Iltutmish undertook an attack on Nagada, but he was defeated by Rana Kshetra Singh.

5. The Mongols were wild tribes from Central Asia. They are known for cruelty and destruction. Under the leadership of Genghis Khan, they conquered China, Central Asia, and Western Asia. They destroyed the kingdom of Khwarazmian King Alauddin Muhammad.At this time, Jalaluddin Mangabarni, son of Allauddin Muhammad, fled and surrendered to the Iltutmish. But Iltutmish did not shelter him. The Mongols attacked Sindu for Mangabarni but could not advance. The reason for that is that the country is already experiencing strong summer winds. After the Mongols retreated, Mangabarni attacked the Indus and defeated Kabacha. Iltutmish acted wisely to prevent the Mongols from coming to India.

6. The Chalukyas of Gujarat repelled Iltutmish's army with great losses. In 1234–35, he led an expedition into Malwa, plundering the towns of Bhilsa and Ujjain. He also destroyed the temple of mahankali at Ujjain. The contention of **Sir Wolseley Haig** is that Iltutmish conquered and annexed Malwa, but it appears that it was merely a raid and not a war of conquest.

7. Nasiruddin Mahmud, Iltutmish's eldest son, was put in charge of the campaign in the Gangetic Valley. The Hindu chieftains' lands of Badaun, Kanauj, and Benaras were conquered. Katehar (Rohilkhand), with its capital Ahichhatra, was also won after a hard battle; it is estimated that over one lakh Turkish men died in this fight.

8. In this state, Iltutmish occupied Multan from Kabacha and merged them in Delhi.

9. After Alimardan Khan's death, Husam ad-Din Iwaz bin Hasan Khan became the ruler of Bengal. Iltutmish sent an army to Bengal under the leadership of his son, Nasiruddin Muhammad. Iwaz died in the battle. However, later, Balka Khilji also rebelled. He was also suppressed by the Illuminati. Bengal and Bihar became part of the rule of the Sultans.

భారతీయ సంస్కృతిపై ఇస్లాం మతప్రభావం

భారతదేశానికి ప్రాచీన కాలం నుండి అనేక దేశాలతో వ్యాపార, వాణిజ్య, దౌత్య సంబంధాలు ఉండడం వల్ల భారతదేశ సంస్కృతి అనేక దేశాలలో వ్యాప్తి చెందింది. హరప్పా నాగరికత నుండి నేటి వరకు భారతీయ సంస్కృతి ఖండాలకు విస్తరించింది. సా.శ. 7వ శతాబ్ధంలో అరబ్బులు భారతదేశంలోని సింధూని ఆక్రమించుకోవడంతో భారతదేశంలో ఇస్లాం మతం ప్రవేశించింది. మహమ్మద్ ప్రవక్త అరబ్బు జాతిని సమైఖ్యంచేసి ఏకేశ్వరోపాసన, నిర్గుణోపాసన, నిరాడంబర జీవనం, సాంఘిక సమానత్వం మొదలైన ఆశయాలతో ఇస్లాం మతాన్ని స్థాపించాడు. ముస్లింల పవిత్ర గ్రంథం 'ఖురాన్'లో ఇస్లాం మతవ్యాప్తి గురించి ప్రస్తావన ఉంది. కావున ముస్లింలు మతవ్యాప్తికి పూనుకొన్నారు. అనాదిగా అరబ్బులు భారతదేశంలో వాణిజ్యం చేస్తూ పశ్చిమతీరంలో కొన్ని వర్తక కేంద్రాలను స్థాపించుకొన్నారు. ఇస్లాం వల్ల కలిగిన మతావేశంలో, నూతన ఉత్సాహంతో భారతదేశంలో విగ్రహారాధనను నిర్మూలించాలని, సిరిసంపదలు దోచుకోవాలని, తమ మతాన్ని వ్యాప్తి చేయాలని సంకల్పించారు. 'ఖలీఫాలు' వీరికి మద్ధతుగా నిలిచారు. మహమ్మద్–బిన్– ఖాసీం లాంటి యువ సుల్తాన్ 'సింధ్' రాజధానిని ఆక్రమించాడు (సా.శ.710). దీంతో సింధ్‌లో అరబ్బుల పాలన ప్రారంభమైంది. ఈవిధంగా క్రమంగా గజని, ఘోరి మహ్మద్, ఢిల్లీ సుల్తానులు, మొగలులు పరిపాలన చేయడంవల్ల మొదట్లో వేరువేరుగా ఉన్నప్పటికి కాలనుగుణంగా ముస్లిం రాజులు హిందువులను ఉన్నత ఉద్యోగాల్లో, పరిపాలనా వ్యవహారాల్లో, సైన్యంలో చేర్చుకొన్నారు. దీంతో హిందూ, ముస్లింల మధ్య ఐక్యతా భావాలు పొడచూపాయి. ఇటువంటి పరిస్థితుల్లో ఇస్లాం మత ప్రభావం హిందువుల సంస్కృతిపై, హిందూ సంస్కృతి ప్రభావం ఇస్లాంపై పడింది. ఇస్లాం మతం భారతదేశంలో స్థిరపడడం వల్ల వారి సంస్కృతి, సాంప్రదాయాలు భారతీయ సంస్కృతిలో భాగమైనాయి. దీనితో భారతదేశంలో మిశ్రమ సంస్కృతి ఆవిర్భవించింది. అంతేగాక గ్రీకులు, పర్షియన్లు, పహ్లావులు, శకులు, కుషాణులు వంటి విదేశీయులు కొంతకాలం భారతదేశంలోని కొన్ని ప్రాంతాలను పాలించడం వల్ల అప్పటికే కొత్త సంస్కృతి, సాంప్రదాయాలు సమాజంలో చోటు చేసుకొన్నాయి.

' ఒక నిర్ణీత ప్రదేశంలో నివసించే ప్రజల యొక్క ఆహార అలవాట్లు, వేష, భాషలు, పండుగలు, వివాహ వ్యవస్థ, వినోదాలు, జాతి,మత, కులవ్యవస్థలు, ఆచారాలు, సాంప్రదాయాలు, వస్తువులు అన్ని ఒకే రకమైన లక్షణాలను కలిగి ఉండడాన్నే ' సంస్కృతి'గా చెప్పవచ్చు. భారతీయ సమాజంలో సాంస్కృతిక, మతరంగాలలో అనేక మార్పులు సంభవించాయి.

రాజకీయంగా ముస్లింలు పాలకవర్గానికి చెందినవారు కావడం వల్ల హిందువులపై 'జిజియా' పన్నులాంటివి వేశారు. ఇటువంటి పన్నులు భరించలేక ఇస్లాం మతాన్ని స్వీకరించారు. కొంత మంది హిందూ దేవాలయాలను ధ్వంసం చేశారు. ముస్లింలు హిందువులను 'కాఫర్లు' అని పిలవగా, హిందువులు తమ మతాన్ని రక్షించడం కోసం ముస్లింలను 'మ్లేచ్ఛులు'గా పిలిచారు. విదేశాల నుంచి చాలా మంది కవులు, కళాకారులు, రచయితను భారతదేశంలో స్థిరపడి కొత్త ఆచార, సాంప్రదాయాలను ప్రవేశపెట్టారు. హిందువులు, ముస్లింల మధ్య సఖ్యత పెరగడం వల్ల వారి ఆచారాలను ఇరువురు పాటించడం ప్రారంభించారు. హిందువుల ఆచారాలను ముస్లింలు అనుకరించారు. ఇస్లాం మతాన్ని స్వీకరించిన కొంత మంది హిందువులు కొన్ని ఇస్లాం ఆచారాలను పాటించారు. స్థూలంగా చెప్పాలంటే భాష, భావ, మత, ఆచార, వస్తుసంస్కృతి ప్రభావానికి గురైంది.

భారతీయ సంస్కృతిపై హిందూ, ఇస్లాం మతాల ప్రభావం

1. భాషా, సంస్కృతిపై ప్రభావం : ప్రాచీనకాలం నుంచి అనేక మంది విదేశీయులు భారతదేశానికి రావడం వలన భారతీయ సాంఘిక, సాంస్కృతిక పరిస్థితుల్లో విప్లవాత్మకమైన మార్పులు సంభవించాయి. ముస్లింలకు ప్రత్యేక ఆచారాలు, నాగరికత, సంస్కృతలు ఉన్నందువల్ల వారు భారతీయ సమాజంలో కలసిపోక, తమ ప్రత్యేకతను నిలబెట్టుకొన్నారు, క్రమంగా వారు భారతదేశంలో స్థిరపడ్డారు. మరొకవంక ముస్లింలు పశ్చిమాసియా లాంటి దేశాలతో వ్యాపార సంబంధాలు పెట్టుకున్నారు. ఇవన్ని సక్రమంగా కొనసాగడానికి 'భాష' ఒక ముఖ్యమైన సాధనంగా ఉపయోగపడింది. అరబ్బీ, పారశీక భాషలను వాడుతూ వారి మతం, సాహిత్యం, వాస్తుశిల్పకళా సాంప్రదాయాలను, ఆచార వ్యవహారాలను భారతదేశంలో ప్రవేశపెట్టారు. పారశీకము రాజభాషగా ఉండేది. ఇస్లాం మతస్థుల పాలనలో గుర్తింపు, అధికారం, హోదా కోసం తప్పనిసరిగా ఈ భాషను నేర్చుకొన్నారు. జనజీవన స్రవంతిలో ముస్లీంలు కలిసిపోవడం, సైన్యంలో వివిధ మతాలు, జాతుల నుంచి 'ఉర్దూ' భాష పుట్టుకొచ్చింది. అది పర్షియన్, అరబిక్, హిందీ భాషా పదాల కలయికతో వచ్చింది. ఉర్దూ భాష భారతీయ సంస్కృతిపై

10. In 1235, Iltutmish attempted to subjugate the Khokhars. Iltutmish became ill, returned to Delhi, and died in April 1236.

It can be said that by the time of his death, he had almost succeeded in consolidating the power of Delhi. He was able to complete all the tasks that needed to be done. He protected the fledgling kingdom of Delhi from the Mongol invasions. He saved it with leaves. His authority was recognised by the Caliph. He received a title from the caliph as a loyal military officer. That is why he is called the "real founder" of the Delhi Sultanate. He is a traditional Muslim. He not only hated Hindus but also demolished many temples and completed Qutub Minar. The sultans' seat of governance was known as Dar-ul-Khalifa, which literally means "house of the Khalifa." Iltutmish systematically eliminated disgruntled and insubordinate Ghurid officials. In February 1229, Iltutmish received a letter of investiture from Baghdad's Abbasid Caliph, Al-Mustansir Billah. Iltutmish was given the titles of Sultan of Hindustan and Deputy of the Faithful Leader Nasir-Amir-ul-Momin.

He divided the kingdom into "Iqtas" (military states). He appointed rulers called *"muqti" or "wali."* They collected land revenue and looked after general administration. They were in charge of the iqtas, or areas, into which the kingdom was split, and they had a lot of power at court. He issued silver coins known as Tanka and copper coins known as Jital.He stamped the name of the caliph on his coins. He instituted a gold and silver currency that was solely Arabic. He was the first to introduce a purely Arabic coinage. The weight of his regular silver tanka was 175 grains. Nelson Wright says "*the reign of Iltutmish stands out as a landmark in the coinage of Delhi."*

Iltutmish formed a group of forty nobles who were loyal to the Sultan during his reign, and it was known as *Chahlgani or Chalisa*. This group used to assist and advise the Sultan regarding the administration of the Delhi Sultanate. Later, this group was also instrumental in opposing Sultana Razia for the throne. Mangols invaded Ujjain and demolished the "Mahakal" temple. The famous Mahankali temple in Ujjain was also demolished. The construction of Qutub Minar was completed by Swaja "Qutubuddin" of Baghdad. In commemoration of his son Nasiruddin Mahmud, he established Nasiriya College in Delhi. Razia Sultan afterwards appointed Qazi Minhaz ud Din Siraj as its principal. Iltutmish is credited with constructing the Hauz-i-Shamshi at Mahrauli, Delhi. Qutub-ud-din Aibak built the first level of Qutub Minar, while Iltutmish finished the rest of the work by adding three more storeys. He was laid to rest in the magnificent tomb he had built for himself in Delhi. In the literature of the sultanate period, Delhi is never referred to merely by its name; it is called either "Harat-i-Delhi" (The Majestic Delhi) or "The City" (Shahar). Thus, Iltutmish was an intelligent and brave leader of the Delhi Sultanate. According to Sir Wolseley Haig, "Iltutmish was the greatest of all the slave kings."

తిరుగులేని ప్రభావం చూపింది. ఉర్దూ భాషలోనే అమీర్ ఖుస్రూ మొదటి కవిగా గుర్తింపు పొంది, అనేక రచనలు చేశాడు. ఈ రచనల్లో హిందీ భాషా పదాలను ఉపయోగించాడు. హిందీ భాష పర్షియన్ భాషకు ఏ మాత్రం తీసిపోదని వ్యాఖ్యానించాడు. పర్షియన్ పదాలు వివిధ మాండలిక భాషల్లో కలిసి మరలా రూపాంతరం చెందాయి. ఉదాహరణకు : 'కబురు' అనే తెలుగుపదం ' ఖబర్' అనే పదం నుంచి, 'పురమాయింపు' అనే పదం 'ఫర్మాయియె' (పనిచేయుటకు ఆజ్ఞ ఇవ్వు) అనే పదం నుంచి వచ్చాయి. ఇలాంటివేగాక ఎన్నో సాహిత్య గ్రంథాలు వివిధ భాషలలోకి అనువదించబడ్డాయి.

2. భావ సంస్కృతిపై ప్రభావం : హిందూ, ముస్లింలు మతపరంగా వేరైనప్పటికీ భావాలు మాత్రం చాలా విషయాలలో పోలికలున్నాయి. భావం అనేది జీవన వ్యవస్థకు సంబంధించిన అంశం. అన్నింటిని సమానంగా చూడటం, రాజీధోరణి అలవరచుకోవడం, దయకలిగి ఉండడం, శ్రమపడడం వంటివి మతాలతో సంబంధం లేకుండా అందరూ పాటించేవి. బౌద్ధమతం నుంచి 'అహింస' అనే విధానాన్ని అందరూ పాటించారు, అనగా మానవుల భావాలలో మార్పులు వచ్చాయి. ఈ విధానాలు ఇస్లాం మతస్థులు చేర్చుకొన్నారు. సూఫీల మత బౌద్ధమత సిద్ధాంతాలను ఆమోదించింది. దేవుడు, భక్తి, పూజా విధానాలను మహమ్మదీయులు కూడా పాటించారు. అదేవిధంగా మహమ్మదీయుల నుండి హిందువులు అనేక విషయాలను నేర్చుకొన్నారు. ఉదా॥ సైనిక వ్యవస్థను ఆధునీకరించడం, యుద్ధ విధానాలు, వైద్య విధానాలు, ఇంకా ఎన్నో విషయాలు తెలుసుకొన్నారు. ముఖ్యంగా తమ మతాన్ని ఏవిధంగా పరిరక్షించుకోవాలో రాజపుత్రులు, విజయనగర రాజులు నేర్చుకొన్నారు. కాళిదాసు రచనలు ఇంకా ఎన్నో హిందు గ్రంథాలు పర్షియన్ భాషలోకి అనువాదం కాగా, ఇస్లాం మత గ్రంథాలు కూడా అనేక భారతీయ భాషల్లోకి తర్జుమా అయ్యాయి.

3. మత సంస్కృతికపై ప్రభావం : ఇస్లాం మతంలోని ఏకేశ్వరోపాసన, నిర్గుణోపాసన, నిరాడంబర పూజావిధానం, సాంఘిక సమానత్వం, సోదరభావం, దానం చేయడం, ఖురాన్ సూత్రాలు పాటించడం అనేవి హిందువులను ఆలోచింపజేశాయి. హిందూమతంలోని క్రతువులు, కర్మకాండలు, మహాదేవతారాధన, యజ్ఞయాగాలు, బలులు, విగ్రహారాధన, సంస్కారాలు, వర్ణవ్యవస్థ, అనుబంధ పండుగలు, సామాజిక అసమానతలు, కులవ్యవస్థ మొదలగునవి హిందూమతం బలహీనపడడానికి కారణమయ్యాయి. వీటిని సంస్కరించటానికి 'భక్తి' ఉద్యమం మొదలైంది. అనగా ఇస్లాం, సూఫీల మత ప్రభావం భక్తి ఉద్యమంపై ఉంది. హిందూ పండితులు, మేధావులు కూడా భక్తి, సూఫీ ఉద్యమాల అవసరాన్ని గుర్తించారు. ముస్లింలలోని మతఛాందస భావాలను చాలా మంది వ్యతిరేకించారు. హిందువులలాగా ఫకీర్ల సమాధులను, దర్గాలను పూజించడం ఇస్లాంలో ప్రారంభమైంది. ముస్లింలలో జ్యోతిష్యం ప్రారంభమైంది.

4. ఆచార వ్యవహారాలపై ప్రభావం: ప్రాచీర కాలం నుంచి భారతీయులకు అనేక ఆచారాలు, సాంప్రదాయాలు ఉన్నాయి. వర్ణాశ్రమ ధర్మాలు పాటించడం ఋగ్వేదకాలం నుంచి ఉన్నాయి. ఆహారం, పానియాలు స్వీకరించడం, విందులు వినోదాలలో పాల్గనడం, సామూహిక, వ్యక్తిగత విషయాల్లో పాల్గనడం, పండుగలు, ఉత్సవాలు నిర్వహించుకోవడం అన్ని ఆచారా సాంప్రదాయాలే. విదేశీయులు కూడా కొంత మంది ఇలాంటివి పాటించారు. కాని మహమ్మదీయులు భారతదేశంలోనికి రాగానే హిందూ దేవాలయాలను ధ్వంసంచేయడం, మతమార్పిడిలు ప్రోత్సహించడం, పన్నులు పెంచడం వంటి వాటివల్ల కొంత వరకు హిందూమత ఆచారాలు దెబ్బతిన్నాయి. బ్రాహ్మణుల ఆధిక్యం తగ్గింది. కాని కొంత మంది అధికారం, ధనం, హెూదా కోసం మతాచారాలను త్యాగంచేశారు. మహమ్మదీయులు మతమార్పిడిల ద్వారా ఇస్లాంలోకి కూడా ఉలేమాలు,సూఫీలు మంచి గౌరవం పొందారు. సమాజంలో షేక్‌లు, సయ్యద్‌లు, పఠాన్‌లు, ఖాన్‌లు ఆధిక్యతను ప్రదర్శించారు. అనేక హిందూ ఆచారాలను ఇస్లాం మతస్థులు పాటించారు. జాతకాలు, శుభలగ్నాలు, శకునాలలో నమ్మకం పెరిగింది. మరణించినవారిని పూడ్చడం, వారికి సంస్కారాలు నిర్వహించడం, మీసాలు, గడ్డాలు, వెంట్రుకలు తీయడం, భర్త మరణం తర్వాత కట్టుబట్టలో మార్పులు ఇస్లాం మతస్థులు పాటించారు. ముస్లింలలో 'బైరాగులు' బయలుదేరారు. ముస్లింల నుంచి దుస్తులు ధరించడం, భోజనం చేయడం, ఉపవాసాలు ఉండడం, ఉర్దూభాష మాట్లాడడం, ఇస్లాంలోని దానగుణం, సమానత్వం, నిరాడంబరత వంటివి హిందువులు గ్రహించారు. ముస్లింలు హిందువుల గ్రంథాలను, యోగ, వేదాంత, వైద్య, జ్యోతిష్య శాస్త్రాలను అభ్యసించారు. అదేవిధంగా హిందువులు ముస్లింల నుంచి భూగోళం, రసాయనశాస్త్రం, గణితం, వైద్యవిధానాలు నేర్చుకొన్నారు. సంగీతం, సాహిత్యం, వాస్తు, కట్టడాలలో మార్పులు సంభవించాయి. హిందువులు సుగంధ ద్రవ్యాలు వాడడం, తాంబూళ సేవనం, దర్బారులు నిర్వహించడం, బహుభార్యత్వం అనుసరించడం ఎక్కువయ్యాయి. అదేవిధంగా హిందూ పండుగలు హెూళి, దీపావళి ఉత్సవాలు ముస్లింలు కూడా జరుపుకొన్నారు. ఉదాహరణకు మహ్మద్ బీన్ తుగ్లక్ కాలంలో ఇలాంటి పండుగలు జరుపుకొన్నారు. అదేవిధంగా విజయనగరరాజులు ముస్లింలను సైన్యంలో చేర్చుకోవడం పరమతసహనానికి

According to Minhaj-us-Siraj, "a protector of the lands of God and the helper of the servants of God" Prof. K.A. Nizami says that he was one of the most outstanding rulers of mediaeval India.

2.5 Rukn-ud-din-Firuz Shah (1236):

The eldest son of Iltutmish, he ascended the throne with the help of nobles. He was an incompetent ruler and a worthless fellow. He spent the majority of his time satisfying his sexual thirst and completely ignored government work. His mother, Shah Turkan, enjoyed real power. When the governors of Multan, Hansi, Badaun, and Lahore refused to acknowledge the authority of Rukn-ud-din, they started revolting, and Ruknuddin Firuz Shah marched in to quell the revolt. Using this opportunity, Iltumish's daughter Razia seized the throne of the Delhi Sultanate with the help of the Delhi Amirs. A conspiracy was hatched to murder Razia, but the same thing leaked out. All the nobles were disgusted, and they put Shah Turkan to death. Rukn was also defeated and put to death. The reign of Rukn-ud-Din lasted for six months and seven days. Razia became the sultana of Delhi.

2.6 Razia Sultana: (1236-1240 C.E.)

Razia Sultana was the first female ruler to rule India. She is the daughter of Iltutmish. Based on her qualifications, she was declared the heir to the throne of Delhi, but the rulers of Delhi did not accept her succession as a woman. The rulers were declared to be Ruknuddin Shah Firuz Shah, son of Iltutmish. But he is not interested in governance. His mother, Shah Turkan, was a cruel woman who held all the power in her hands and ruled according to her will. Rebellions broke out due to her misrule. Taking advantage of these conditions, Razia joined hands with the rebel groups and occupied the throne. Razia Sultana was the first woman to ascend the throne of Delhi. According to Minhaj, Razia ruled for 3 years, 6 months, and 6 days.

2.6.1 Steps taken by Razia to maintain her power:

1. First, it removed Wazir Junaid from office to get rid of his intrigues.
2. The second dangerous enemy is Turkan-e-Chahalgani (the Corps of Forty) or Dal Chalisa, which consists of forty religious leaders. Generally, these are religious practices.

This Chahalgani was not recognised as a queen. To reduce the influence of the Chahalgani, she appointed non-Turks to high positions. Immediately after ascending the throne, Razia made several important appointments. She appointed Khwaja Muhazzabuddin as her new *wazir* (prime minister), and conferred the title *Nizamul Mulk* upon him. Razia appointed *Malik* Saifuddin Aibek Bahtu as the commander of her army and conferred the title *Qutlugh Khan* upon him. However, Saifuddin died soon after, and Razia appointed *Malik* Qutubuddin

నిదర్శనాలు. ఈ విధంగా ఆచార, మత సాంప్రదాయాలపై ఇస్లాం మతంపై హిందూమతం, హిందూమతంపై ఇస్లాం మతం చెరగని ముద్రను వేశాయి. ముస్లింలలో కూడా జ్యోతిష్యం, తర్కం, అద్భుతాలు, దెయ్యాల వంటి వాటిని విశ్వసించారు.

5. వస్తు సంస్కృతిపై ప్రభావం : ప్రాచీనం నుంచి హిందూ రాజులు అనేక కట్టడాలు, నిర్మాణాలు గావించారు. జైన, బౌద్ధమతంలోని వర్ధమాన మహావీర, బుద్ధుని లాంటి విగ్రహాలు హిందువులు తయారుచేశారు. అదేవిధంగా స్థూపాలు, చైత్యాలు, విహారాలను చూచి దేవాలయాలు నిర్మించడం, వైదికమతస్తులు నేర్చుకొన్నారు. అనేక శిల్పాలు, కుళలు వాటి నిర్మాణాలలో పొందుపరిచారు. ఒక పద్ధతి ప్రకారం అనగా వాస్తు శాస్త్రం ప్రకారం కట్టడాలు నిర్మించారు. అదేవిధంగా మహమ్మదీయుల పాలనలో ఇస్లాం శిల్పకళా సంప్రదాయాలలో కట్టడాలు, నిర్మాణాలు జరిగాయి. వీటి నిర్మాణంలో ఇండో- ఇస్లామిక్ శిల్పకళా లక్షణాలు మేళవించాయి. అనగా హిందూ, ఇస్లాం సాంప్రదాయాలు కొన్ని కట్టడాల్లో కనిపిస్తాయి. ఇవేగాక చైనా, మధ్యాసియా ద్వారా ఇస్లాం మతస్తులు తుపాకి మందు, కాగితం తయారి, యుద్ధవిద్యలు, వైద్యవిధానాలు భారతదేశంలో ప్రవేశపెట్టారు. గణిత, భూగోళ, యునాని వైద్యం ఇస్లాం సంస్కృతికి చెందినవే ఈ విధంగా హిందూ-ఇస్లాం సంస్కృతి కలయిక వల్ల మిశ్రమ సంస్కృతి ఏర్పడి భారతీయ సమాజంపై ప్రభావాన్ని చూపింది. ఇది ఇప్పటికీ భాష, భావ, మత, ఆచార, వస్తు సంస్కృతిలో స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది అనడంలో అతిశయోక్తి లేదు.

Hasan Ghuri to the newly created office of *Naib-i-Lashkar* (in charge of the army). Razia assigned the iqta of Lahore, formerly held by the slain rebel Alauddin Jani, to *Malik Izzuddin Kabir Khan Ayaz*, the rebel who had joined her. Razia appointed her loyalists to imperial household positions, including *Malik-i Kabir* Ikhtiyaruddin Aitigin as *Amir-i Hajib* and *Malik* Jamaluddin Yaqut as *Amir-i Akhur* (Master of the Stable).

During Razia's reign, the Shias revolted against the Sultanate, but the rebellion was suppressed. In a major incident, the Shia Qarmatians carried out an attack on the Jama Masjid in Delhi. In 1238-1239, *Malik* Izzuddin Kabir Khan Ayaz, the governor of Lahore, rebelled against Razia, and she marched against him. With this, Chiahalgani began a fierce competition for Yakut's powers. There was a rumour that Razia loved the Yakuts. Yakut was a Negro national of Abyssinia, Al-Tunia, and the Aithijin Rebellion.: Malik Altunia revolted in Batinda. Razia's army, which went to quell this rebellion, was mortally wounded. Yakub died in battle. Razia is trapped. Chroniclers such as Isami, Sirhindi, Badauni, Firishta, and Nizamuddin Ahmad attribute Razia's intimacy with Yaqut as a major cause of her downfall.

She was deposed by a group of nobles in April 1240. She married one of the rebels, Ikhtiyaruddin Altunia, and attempted to regain the throne, but was defeated by her half-brother and successor, Muizuddin Bahram, in October of that year and killed shortly after. Berham's armies defeated Altunia and Razia. They went back to Bhatinda. Altunia assembled an army, which, according to Abdul Malik Isami, included Khokhars, Jats, and Rajputs. In September-October 1240, Sultan Muizuddin Bahram led an army against the forces of Altunia and Razia and defeated them on October 14, 1240. Altunia and Razia were forced to retreat to Kaithal, where they were deserted by their soldiers and killed by a group of Hindus. Razia was killed on October 15, 1240. The grave of Razia is located at Mohalla Bulbuli Khana near Turkman Gate in Old Delhi. The 14th-century traveller Ibn Batuta mentions that Razia's tomb had become a pilgrimage centre. Coins of Razia are found in silver and billon; one gold coin of Bengal style is also known. Silver tankas were issued from both Bengal (Lakhnauti) and Delhi. Initially, she issued coins from Delhi in the name of her father, Iltumish, citing the title *Nasrat,* i.e., the female title of *Nasir*.

Razia has good courage. Although he ruled over Delhi for a short time, she ironed out the prestige of the Delhi Sultans. She tried to suppress Chahalgani. She was not allowed to continue in power just because she was a woman. Razia Sultana was a great queen, an intelligent woman who nurtured educated people and ruled justly. Historians like Minhaj and Siraj commented that Razia had the courage and qualifications of a king. She dressed as a man and participated in wars. According to R.P. Tripathi, "the time and general outlook of the Muslim people, chiefly of the military and religious classes, made the selection of Razia unique and most daring." Minhaj-us-Siraj says that Razia had all the qualities befitting a king, but she was "not born of the right sex." She was a great monarch.

2.7 Bahram Shah (1240-1242 CE)

He was a third son of Iltutmish. During the reign of Muiz-ud-din-Bahram Shah, the struggle for supremacy continued between the Sultan and the nobles. In his period, the new post of Naib-i-Mamlikat was created, and Ikthtiyar-ud-din Aeitigin was appointed to that post. Mongols attacked India under Tair in 1241, they occupied Lahore, and the city was plundered. During the Baharamsha period, the Mongols invaded under the rule of

భక్తి ఉద్యమం

పరిచయం

Bhakti Saints

భారతదేశ నాగరికతకు, సంస్కృతికి సుదీర్ఘమైన చరిత్ర ఉంది. భారతదేశ సంస్కృతికి ఒక విశిష్టమైన లక్షణం ఉంది, అదే ఏ దేశ సంస్కృతినైనా తనలో ఇముడ్చుకోవడం. ప్రాచీనకాలం నుండి భారతదేశానికి అనేక రకాల విదేశీయులు వచ్చి స్థిరపడ్డారు. గ్రీకులు, శకులు, హూణులు, పహ్లవులు, పర్షియన్లు లాంటి వారు స్థిరనివాసం ఏర్పరచుకొని భారతీయ సంస్కృతిలో భాగమైనారు. అరబ్బులు, పర్షియన్లు మొదట్లో వారికంటూ ప్రత్యేక మతం, ఆచారాలు, సంస్కృతి, వారసత్వం, వాస్తుశిల్పకళ ఉండడం వల్ల వారు ప్రత్యేక గుర్తింపు పొందారు. ఇస్లాం మతంలోకి హిందువులను మార్చాలని ప్రయత్నించి విఫలమైనారు. హిందువులు మతపరిరక్షణకు కృషి చేస్తుండగా, ముస్లింలు ఇస్లాం మతవ్యాప్తి కోసం ప్రయత్నించారు. దీనివల్ల వారి సంస్కృతుల ప్రభావం ఒకరిపై ఒకరికి పడింది. ఈ విదంగా ఆచారాలు, సాంప్రదాయాలు, భాష, వేషాలు, బట్టు, పండుగలు అన్ని కూడా సమాజంలో ప్రభావానికి గురైనాయి. ఈ మిశ్రమ సంస్కృతి ఆవిష్కరణలో భాగంగా సూఫీ, భక్తి ఉద్యమాలు ప్రారంభమై ఇరు మతాలలో సంస్కరణలకు పూనుకొన్నాయి.

సూఫీ ఉద్యమం

మహమ్మద్ ప్రవక్త సా.శ. 6వ శతాబ్దంలో ఇస్లాం మతాన్ని స్థాపించాడు. క్రమంగా ఈ మతం అరబ్ దేశాలలో బాగా ప్రాచుర్యం పొంది ప్రపంచ మతాలలో ఒకటిగా గుర్తింపు పొందింది. అరబ్బులు, టర్కివారు ఇస్లాం మత వ్యాప్తికి పూనుకున్నారు. సా.శ. 712లో అరబ్బులు భారతదేశంలోని సింధూ ప్రాంతాన్ని ఆక్రమించడంతో భారతదేశంలో ప్రప్రథమంగా ముస్లింల పరిపాలన ప్రారంభమైంది. ఆ తరువాత ఢిల్లీ సుల్తానులు, మొఘలాయిలు భారతదేశాన్ని పరిపాలించారు. ఈ కాలంలో భారతదేశ సాంఘిక, సాంస్కృతిక, ఆర్థిక, మత రంగాలలో అనేక మార్పులు సంభవించాయి. పరిపాలనలో, సైన్యంలో హిందువులకు కూడా సుల్తాన్‌లు ఉన్నత ఉద్యోగాలలో నియమించడంతో క్రమంగా హిందూ, ముస్లింల మధ్య సంబంధాలు మెరుగుపడ్డాయి. ఈ సమయంలో హిందూమత పునరుద్ధరణకోసం భక్తి ఉద్యమం ప్రారంభంకాగా, ముస్లింలలో మార్మికవాదులు అనే 'సూఫీ'లు మంతం, సమాజంలో మార్పుకు ప్రయత్నించారు.

సూఫీ సిద్ధాంతాలు :

సూఫీ ఉద్యమం సా.శ. 7వ శతాబ్దంలో అరేబియాలో ప్రారంభమైంది. ఇస్లాంలో ఈ ఉద్యమాన్ని తన్మయత్వ మతభావం (Mysticism) కలిగినవారు ప్రారంభించారు. ఇది హిందూ, జైన, బౌద్ధ, క్రైస్తవ, జరాస్ట్రియన్ మత సిద్ధాంతాల కలయిక వల్ల ఏర్పడింది. 'సూఫీ' అనే పదం 'సఫా' అనే పదం నుంచి వచ్చింది. 'సఫా' అనగా 'శుభ్రమైనది' అని అర్థం. మరొక అర్థంలో 'సూఫీ' అనే పదం 'సూఫ్' అనే పదం నుంచి వచ్చింది. 'సూఫ్' అనగా ఉన్ని అని అర్థం. అనగా ఉన్ని దుస్తులు ధరించి నిరాడంబరంగా జీవించే వారే ఈ సూఫీ ఉద్యమకారులు. సూఫీలు పవిత్ర జీవనం గడుపుతూ క్రమశిక్షణతో, పవిత్రతో దేవున్ని విశ్వసించారు. ప్రేమ మార్గాన్ని బోధించారు. అహాన్ని తొలగించి దేవునిలో లీనం కావాలని, భగవంతున్ని చేరుకోవడానికి ప్రేమ ఒక మార్గమని సూఫీలు బోధించారు. సంగీతం భగవంతునికి ప్రీతిపాత్రమైనదని సూఫీల నమ్మకం. సూఫీలు ప్రేమకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం వల్ల ఇతర మతస్తుల పట్ల సహనంతో వ్యవహరించారు. సూఫీ ప్రవక్తల్లో కొంత మంది హిందూమతం పట్ల ప్రభావితమైనారు. సూఫీలు సమాజానికి దూరంగా ప్రత్యేక స్థలాల్లో మాత్రమే నివసిస్తారు. సూఫీలు ఇస్లాం మతంలోని లోపాలను ఎత్తిచూపారు. ఇస్లాంలోని మూఢాచారాలు, సాంప్రదాయాలకు వ్యతిరేకంగా సూఫీలు ఉద్యమించారు. ముఖ్యంగా 'ఉలెమాలు' అనే ఇస్లాం మత గురువులు 'ఖురాన్'కు వక్రభాష్యం చెబుతున్నారని విమర్శించారు. ఉలేమాలు ఖురాన్‌లో లేని విషయాలు బోధించుచూ రాజకీయాల్లో జోక్యం చేసుకోవడాన్ని సూఫీలు విమర్శించారు. ఉలేమాలు మానవత్వ విలువలు పాటించకుండా, భౌతిక శాఖలకు, భోగభాగ్యాలకు అలవాటుపడి నిజమైన ఇస్లాంమత సూత్రాలు బోధించడం లేదని ఉలేమాలను సూఫీలు వ్యతిరేకించారు.

Mangu. The Turkish nobles initially supported Bahram Shah, but later became disorganized, and during this unrest, Bahram Shah was killed by his own army.

2.8 Ala-ud-din-Masud-Shah (1242-1246 CE):

Ruknuddin was the son of Rukn-ud-din-Firuz-Shah and Razia Sultan's nephew. After Bahram Shah's death, he was chosen as the ruler. Tughar Khan, the Governor of Bengal, declared independence and annexed Bihar. Multan and Uch also became independent. There was a conspiracy hatched in which Balban, Nasir-ud-din Mahamud, and his mother participated. However, he was unable to manage the affairs of the government and was replaced by Nasir-ud-din Mahamud.

2.9 Nasir-ud-din-Mahmud (1246-1265 C.E.):

He was the grandson of the young and inexperienced Iltutmish. Balban ascended the throne with the help of Ulugh Khan, a member of the Chahalgani (Forty), who himself assumed the position of regent. He married his daughter to Nasir ud-din. According to Dr. P. Saran, the young sultan began his reign with great enthusiasm, but that was not palatable to Balban, who wanted to keep all the powers in his own hands. Although Balban was powerful in administration, he had to face the intrigues of his rivals in the House. The Mongols created trouble during his period; they made several raids upon Multan and Lahore, and they captured and plundered the cities. Nasir ud-din suppressed the Mivaties (robbers). Nasiruddin Mahmud died in 1265 C.E., and according to some historians like Ibn Battuta and Isami, Balban poisoned him and ascended the throne.

2.10 Ghiyas-ud-din-Balban (1266-1286 C.E.):

Balban's coming to the throne as the Sultan of Delhi was a new beginning in the rule of Delhi. He was the greatest of the slave clan rulers. He served as the Sultan of Delhi for a total of 40 years. People enjoyed peace and security during his reign. Ghiyas-ud-din-Balban was the 9th Sultan of Delhi. He was born in the Central Asian Turkic tribe in 1216.Balban belongs to the Mamluk dynasty of Delhi. He acted as the regent of Nasiruddin Mahmud. Balban's original name was Baha-ud-Din. He belongs to the Ilbhari Turks. **Balban** was captured by the Mongols at a very young age and taken to Ghazni. He was enslaved and sold to different people before being purchased by Iltutmish.

Balban was hired as a simple water carrier at first, but Iltutmish noticed his talent and promoted him to the position of Khasdar (the king's personal attendant) by the Sultan.He became one of the most notable of the forty Turkic nobles of Delhi, or the Chalissa. During the reign of Razia Sultana, he was the *amir-i-shikar,* or lord of the hunt, a position of some importance at the time, having military and political responsibilities. Iltutmish

దీనితో ఉలేమాలు కూడా సూఫీలపై విమర్శలు చేశారు. ముఖ్యంగా ఇస్లాంలకు వ్యతిరేకులని, తిరుగుబాట్లు ప్రోత్సహిస్తున్నారని సూఫీలను విమర్శించారు. కాని సూఫీలు వీటికి దూరంగా ఉంటూ ఇస్లాం మత సేవకు, మానవసేవకు అంకితమై 'భక్తి' ద్వారా ఆనందం పొందవచ్చని బోధించారు. ఈవిధంగా సూఫీలు మధ్యయుగ భారతదేశంలో ప్రముఖస్థానం పొందారు. సూఫీల బోధనలు హిందూ, ముస్లింలు అనుసరించారు.

సూఫీలు 'పీర్' లేక 'షేక్'ల నాయకత్వంలో వివిధ వర్గాలుగా ఏర్పడి ఉపవాసాలు, ధ్యానం, భక్తి, ప్రేమ, నిరాడంబర జీవితం వంటి హిందూమత ఆచారాలను పాటించారు. ఈ సూఫీ వర్గాల్లోని వ్యక్తులను 'ఫకీర్లు లేక దర్వేష్' లని పిలిచేవారు. సూఫీలలో 14 శాఖలు (శిల్‌శిలా) ఉన్నట్లు అబుల్‌ఫజల్ రాశాడు.

సూఫీ శాఖలు :

భారతదేశంలో మూడు ప్రధాన సూఫీ శాఖలు బాగా అభివృద్ధి చెందాయి. అవి. 1. చిస్తీ శాఖ, 2. సుహ్రావర్దీ శాఖ, 3. ఫిరదౌసి శాఖ.

1. చిస్తీ శాఖ : దీనిని సా.శ. 13వ శతాబ్దంలో అజ్మీర్‌కు చెందిన 'ఖ్వాజా మెయినుద్దీన్ చిస్తీ' ఈ శాఖను భారతదేశంలో ప్రవేశపెట్టాడు. ఇతను సా.శ. 1143లో తూర్పు పర్షియాలో 'సెయిస్తాన్'లో జన్మించి, సమర్‌ఖండ్, బంకారా ప్రాంతాల్లో పర్యటించి సా.శ. 1200 సంవత్సరంలో భారతదేశానికి వచ్చాడు. భక్తి సంగీతంతో భగవంతున్ని చేరుకోవచ్చని బోధించాడు. దేవుడు ఒక్కడే అని, అద్వైతాన్ని బోధించాడు. ఈ శాఖ ఢిల్లీ, అజ్మీర్‌లలో బాగా ప్రాచుర్యం పొందింది. జియాఉద్దీన్ బరని, అమీర్ ఖుస్రూ ఈ శాఖకు చెందినవారు. నిజాముద్దీన్ ఔలియా, బాబాఫరీద్, షేక్ నాసిరుద్దీన్, షేక్ సలీమ్ చిస్తీ ముఖ్యులు. అక్బర్ షేక్ సలీం చిస్తీ సమాధిని దర్శించాడు.

2. సుహ్రావర్ది శాఖ : దీని స్థాపకుడు బాగ్దాద్ దేశానికి చెందిన 'షహబుద్దీన్ సుహ్రావర్ది'. ఈ శాఖ సింధూ ప్రాంతంలో బాగా ప్రాచుర్యం పొందింది. ఈ శాఖలో షేక్ అమీరుద్దీన్ మరియు షేక్ బహాఉద్దీన్ (జకారియా) ముఖ్యులు. ఈ శాఖను వీరు బాగా వ్యాప్తి చేశారు. ఈ శాఖ అన్ని శాఖల్లోకెల్లా ప్రాచీనమైనది.

3. ఫిరదౌసి శాఖ: దీనిని 'ఫిరదౌసి' స్థాపించాడు. ఇతని అనుచరులు ఎక్కువగా 'బీహార్' ప్రాంతంలో ఉండేవారు. భారతదేశంలో వీరు మఠాలు (ఖాన్కా) స్థాపించారు. ఇవి ఆధ్యాత్మిక సమావేశాలకు ఉపయోగపడేవి.

ఈ శాఖల సూఫీలు ఇస్లాం మతంలో సంస్కరణలు తీసుకురావడానికి భక్తి ఉద్యమం మాదిరి ప్రయత్నించారు. అజ్మీర్, పంజాబ్, ఉత్తరప్రదేశ్, బీహార్, బెంగాల్, ఒరిస్సా, ఔరంగాబాద్, గుల్బర్గా, బీజాపూర్, హైద్రాబాద్‌లలో ప్రాచుర్యం పొందింది. సూఫీలు హిందూమతం, వేదాంతం గురించి అధ్యయనం చేశారు. వారిలో మియాన్‌మీర్, దారాషికోర్, అబుల్‌ఫజల్, జలాలుద్దీన్ రూమి, మన్సూర్ అల్‌హల్లజ్, ఖాజాబందేనవాజ్ (గేసూదరాజ్) ముఖ్య సూఫీ సన్యాసులు. సూఫీలు మాంసాహారం మాని, కర్మ సిద్ధాంతాన్ని విశ్వసించారు. రాజకీయాలకు దూరంగా ఉన్నారు. మతసహనం పాటించారు. ఇవి భక్తి ఉద్యమాన్ని ప్రోత్సహించాయి. కాని సమాజానికి సూఫీలు దూరంగా ఉండడం వల్ల పూర్తి స్థాయిలో సంఘసంస్కరణలు చేయలేకపోయారు.

భక్తి ఉద్యమం :

మధ్యయుగం నాటి మతోద్యమాలన్నింటిలో ముఖ్యమైనది 'భక్తి ఉద్యమం'. జైన, బౌద్ధమతాల లాగా భక్తి ఉద్యమం కూడా ఒక మత సంస్కరణోద్యమం. ఆనాటి హిందూ మతంలోని మంత్రతంత్రాల ఆధిక్యత, మూఢాచారాలు, సమాజంలోని మత తారతమ్యాలను భక్తి ఉద్యమం వ్యతిరేకించింది. భక్తి ఉద్యమాన్ని ఒక సిద్ధాంతంగా ప్రబోధించడమైనది.

'భక్తి' అనే పదం ప్రప్రథమంగా శ్వేతాశ్వేతర ఉపనిషత్తులో మనకు కనిపిస్తుంది. 'భక్తి' అనే పదం ' బజ్' అనే పదం నుండి వచ్చింది. 'బజ్' అనగా పూజ, ప్రేమ, సేవ, ఉపాసన మొదలైన అర్థాలున్నాయి. 'భక్తి' అనగా 'భగవంతున్ని మనస్సులో ధ్యానించడం' లేదా భగవంతునిపై ఎడతెగని ఇష్టం, అంకుఠిత దీక్షతో దేవున్ని స్మరించుకోవడం లేదా భగవంతుని పట్ల తీవ్రమైన ప్రేమ కలిగి ఉండడం భక్తిగా వర్ణించవచ్చు. ఇది భక్తి అని ఖచ్చితంగా నిర్వచించలేము. భక్తి ఏ రూపంలోనైనా ఉండవచ్చు. 'దేవునిపై ఉండే ప్రేమయే భక్తి' అని నారదుడు నిర్వచించాడు. అన్ని మార్గాల్లో కంటే భక్తిమార్గం సర్వోన్నతమైనది. 'భక్తి' ద్వారా మోక్షాన్ని పొందవచ్చు. భారతదేశంలోని శైవ (నాయనార్లు), వైష్ణవ (ఆళ్వారులు) మత శాఖలు ఈ భక్తి భావాన్ని బాగా ప్రచారం చేశాయి. సా.శ. 8వ శతాబ్దం నాటికి ముస్లింల పాలన భారతదేశంలో ప్రారంభమవడంతో కొంత మంది హిందూమతస్థులు ఇస్లాం మత ప్రభావానికి గురికాకుండా ఉండడం కోసం 'భక్తి' అనే ఉద్యమాన్ని లేవదీశారని, కొంతమంది చరిత్రకారుల భావన. హిందూమతంలోని లోపాలను సవరించి హిందూ, ఇస్లాం మధ్య ఏర్పడిన అగాధాన్ని తొలగించి వారి మధ్య ఐక్యతకు

gave his daughter to Balban and got married. As a member of Chahalgani, Balban was instrumental in replacing Baharamsha with Nasir-ud-din Muhammad as the ruler of Delhi. Nasir ud-din was appointed as Wazir (Prime Minister). After Nasir-ud-din's death, he declared himself the ruler of Delhi. Balban worked as a wazier for 20 years and as a ruler for 20 years. After ascending the throne, he was given the title "**Ghiyas-ud-din**'."

2.10.1 Problems faced by Balban as Sultan:

1. Chihalgani selfishly opposed Balban as Sultan. The prestige of the Sultan among Sardars declined.
2. Back in India, the Mongols started invasions. The treasury was emptied, and the rulers became independent.
3. Many rebellions broke out all over the country.

2.10.2 Acts of Balban as Sultan:

He was one of the members of Chahalgani. Balban made several conquests as Wazir. He took care of the Mewats, reconquered Bengal, and successfully fought off the Mongol threat. This series of conquests made him one of the most famous rulers of Delhi. First, he suppressed Chahalgani. Young Turkish men are appointed to high positions. He made them a substitute for Chahalgani. He accused Chahalgani members of crimes and brutally killed them. He acted impartially in the courtroom.Tughral Khan, the cause of the Bengal rebellion, was killed, and his second son Bugara Khan took his place as the ruler of Bengal. He suppressed with an iron hand the hill men whose forays were a terror in the suburbs of Delhi. He cleared the forests around Delhi and, at the sacrifice of 100,000 men, turned a haunt of bug-rangers into a peaceable agricultural district. He freed the roads from brigands by killing and burning without mercy. Balban crushed the Mewatis and maintained discipline among the officers.

2.10.3 Administrative Actions:

There is no tolerance for malpractice in administration. He appointed spies and arrested the corrupt. He fixed high salaries so that the employees would not be bribed. Employees and spies were also severely punished for not performing their duties properly. One of the famous military campaigns of Balban was against Meo, or Mayo, the people of Mewat, who used to plunder the people of Delhi even in the daylight. The distress caused by the Meo is well described in Barani's words: "He has killed many Mayos in his military campaign." During his reign, Balban wanted to make sure everyone was loyal to the crown by establishing an efficient espionage system. Sultan Balban had a strong and well-organized intelligence system. Balban used spies, known as

కృషి చేయాలని భక్తి ఉద్యమకారులు భావించారు. భక్తి అనేది అంతర్లీనంగా ప్రారంభమై తరువాత అనేక మంది భక్తి ఉద్యమకారులు బయలుదేరి 'భక్త' మార్గం ద్వారా దేవున్ని చేరవచ్చని బోధించారు.

భక్తి ఉద్యమానికి దారితీసిన పరిస్థితులు :

భారతదేశంలోని సామాజిక, మతపరిస్థితులు భక్తి ఉద్యమానికి దారితీశాయి. హిందూమతంలోని లోపాలు, కర్మకాండలు, మూఢాచారాలు, సాంప్రదాయాలు, నమ్మకాలు, పూజావిధానాలు, విగ్రహారాధన కొంత వరకు హిందూమత ఔన్నత్యాన్ని దిగజార్చాయి. ఇస్లాం మతం యొక్క ప్రాధాన్యత పెరగడం, మతమార్పిడులు పెరగడం వంటివి భక్తి ఉద్యమానికి పునాదివేశాయి. ప్రజలు కర్మకాండలు లేని నిరాడంబర జీవితం, భక్తిమార్గాన్ని అన్వేషించారు. హిందూమతంలోని ఆడంబరమైన బహుదేవతారాధన, బలమైన వర్ణవ్యవస్థ, బ్రాహ్మణులలో అవినీతి, సాంఘిక దురాచారాలు, అంటరానితనం, జంతుబలులు మొదలైన వాటివల్ల హిందూమతం యొక్క ప్రాధాన్యత తగ్గింది. ఈ సమయంలోనే ఇస్లాం మతం పుంజుకోవడంతో కొంత మంది సంస్కర్తలు అంకుఠిత దీక్షతో భక్తి ఉద్యమానికి పూనుకొన్నారు. హిందూమత పున:రుద్ధరణకోసం, సామాన్య ప్రజలలో మతంపై విశ్వాసం పెంచడానికి 'భక్తి'ని ఒక సాధనంగా ఉపయోగించి, విజయం సాధించారు.

భక్తి ఉద్యమ లక్షణాలు:

మధ్యయుగంలో భక్తి ఉద్యమం ప్రధానంగా ఈ క్రింది లక్షణాలను కలిగి ఉంది.

1. బహుదేవతారాధనను ఖండించారు.
2. భగవంతుడొక్కడే అని, దేవున్ని వివిధ రూపాలలో, వివిధ పేర్లతో మాత్రమే పిలుస్తారు.
3. మోక్షం పొందానికి 'భక్తి' ఒక మార్గం అని, మోక్షానికి అందరూ అర్హులేనని బోధించారు.
4. వ్యక్తి దేవునికి అంకితమై భక్తి భావంతో పూజించాలి.
5. భక్తి మార్గాన్ని బోధించడానికి గురువులు అవసరం, గురువులపై విశ్వాసం ఉంచాలి. అప్పుడే గురువులు జ్ఞానాన్ని శిష్యులకు బోధిస్తారు.
6. భక్తి ఉద్యమాకారులు వర్ణ వ్యవస్థను ఖండించి, మానవులంతా సమానమని బోధించారు.
7. భవబంధాలను విడనాడి, సాధారణ జీవితం గడపాలని సూచించారు.
8. కర్మకాండలను, పుణ్యక్షేత్రాల దర్శనం, ఉపవాసాలు, విగ్రహారాధన, జంతుబలి, మంత్రతంత్రాలు మొదలైనవాటిని వ్యతిరేకించారు.
9. భక్తిమార్గాన్ని అర్థం చేసుకోవడానికి పవిత్రజీవనం గడుపుతూ నైతిక విలువలు పాటించాలని భక్తి ఉద్యమకారులు బోధించారు.
10. తోటిమానవుల పట్ల ప్రేమ, దయ కలిగి నైతిక విలువలతో కూడిన జీవితం గడపాలని బోదించారు.

ఈ విధమైన లక్ష్యాలతో ప్రారంభమైన భక్తి ఉద్యమం దక్షిణ, ఉత్తరభారతదేశంలో అనేక మంది భక్తి ఉద్యమకారులు బయలుదేరి ప్రజలను భక్తి మార్గంలో నడిపించడంలో సఫలమయ్యారు.

i) దక్షిణ భారతదేశంలో భక్తి ఉద్యమం : దక్షిణ బారతదేశంలో శంకరాచార్యులు, రామానుజాచార్యులు, నింబార్కుడు, మధ్వాచార్యులు, వల్లభాచార్యులు భక్తి ఉద్యమాన్ని వ్యాప్తి చేశారు.

1. శంకరాచార్యులు (సా.శ. 788-820):

ఈయన కేరళలో కాలడి అనే గ్రామంలో జన్మించాడు. ఇతని గురువు 'గోవిందు', ఇతని వద్ద వేదాంతం నేర్చుకొని 11వ ఏట కాశి వెళ్లి పండితులతో చర్చలు జరిపాడు. ఇతడు 'అద్వైత సిద్ధాంతాన్ని' ప్రతిపాదించాడు. అనగా జీవాత్మ, పరమాత్మ, జీవాత్మ చివరికి పరమాత్మలో ఐక్యం కావడమే మోక్షమన్నాడు. 'జ్ఞానమే' మోక్షానికి మార్గమని బోధించాడు. పదార్థం అవాస్తవమనీ, ప్రపంచమంతా బ్రహ్మమయము అని బోదించాడు. శంకరుని విధానాన్నే 'ఉత్తర మీమాంస' పద్ధతి అంటారు. తన సిద్ధాంతాలను ప్రచారం చేయడానికి శృంగేరి (మైసూర్), ద్వారకా (గుజరాత్), బదిరి (కాశ్మీర్), పూరీ (ఒరిస్సా), కాంచీ (చెన్నై) నగరాలలో మఠాలను స్థాపించాడు. ఇతడు బ్రహ్మసూత్రాలను, దశోపనిషత్తులకు, భాగవతానికి భాష్యాలు రాశాడు. స్మృతులు అనేవి శంకరాచార్యుని శిష్యులకు ప్రమాణ గ్రంథాలు. శంకరాచాచ్యులు 'జగద్గురువు'గా పేరు పొందాడు.

2. రామానుజాచార్యుడు (సా.శ. 1017-1137) :

barids, to spy on his officials.He placed secret reporters and news writers in every department. The spies were independent authorities who were only answerable to the Sultan.

2.10.4 **Military Power:**

Balban strengthened the army. A special military minister was appointed. He reorganised the army of the Delhi Sultanate to counter the Mongols' threatsorganised the army of the Delhi Sultanate to counter the Mongols' threats. For this, he created a new department of military affairs known as Diwan-i-arz, which was given the charge of Ariz-i-Mumalik. He barred Hindus from joining the army or other institutions of authority.Strict disciplinary action was taken. With these, he made his kingdom successful.

2.10.5 Increased Royal Prestige:

Certain fundamental elements comprise Balban's theory of kingship, according to K.A. Nizami.According to Blaban; kingship was the viceregency of God on earth (Niyabat-i-Khudai). Balban raised the prestige of the monarchy. It was second only to the prophethood in terms of dignity.The king was the Shadow of God (Zilullah). His heart was the repository of divine guidance and radiance. He believed that kingship was a divine power. He was calling him "Zilli illah." That is, Balban, the shadow of God, believed in autocracy.

He claimed ancestry from the mythical Turkish legendary hero Afrasiyab of Turan and maintained a distance from the people.He used the royal prestige. Balban introduced Persian customs into the court, such as kissing the feet of the monarch in the court as the normal form of salutation for the king called *"Paibos,"* and *Sijda*, which means prostrating. He introduced Nauroz Persian festival celebrations in his court. They were spotted in royal attire at the court.They stopped laughing and crying. He did not allow anyone to laugh in his court. Except for his officers, he did not communicate with the general public.Not only were the lower castes hated, they were not appointed to high positions. He stopped drinking and gambling. Moreover, these were mentioned all over the country. He strictly followed Persian traditions. According to Ishwari Prasad, his rule was half civil and half military.Balban believed in despotism.

2.10.6 Rebellion Suppression:

Balban did not conquer new territories but brutally suppressed internal rebellions. He gave special importance to the maintenance of law and order. Thieves and rebels used to roam around in Delhi. He brutally suppressed bandits and robbers in Awadh and Doab, as well as in Delhi.Balban took it upon himself to exterminate the turbulent tribes of Mewat and Awadh, destroying strongholds and villages. He also unsuccessfully laid siege to the fortress of Ranthambore, but did recapture Gwalior from the Rajputs. Balban put down a rebellion led by the Chandela Chief of Kalinjar in 1247.While Balban was on the job of questioning thieves in Delhi, a revolt was started at Rohil Khand. He suppressed the rebels and killed all the men there. So much fear that no one can revolt again. Tughril Khan, the Governor of Bengal, rebelled and declared independence. He released coins in his name. Balban's efforts to suppress it were initially unsuccessful. A second time, he himself invaded Bengal with the help of his second son, Bughra Khan, and an army of two lakhs. Tughril Khan ran away in fear,

ఇతడు తమిళనాడులో కంచి సమీపంలోని 'శ్రీపెరంబదూరు'లో అసూరికేశవాచార్యులు, కాంతిమతి అనే దంపతులకు సా.శ. 1017లో చైత్రమాసంలో జన్మించాడు. కులోత్తుంగ చోళునికి సమకాలికుడు. కాంచిపురంలో 'యాదవ ప్రకాశ' అనే గురువు వద్ద వేదాంతం నేర్చుకున్నాడు. కాని అతని అద్వైతం నచ్చక తిరుకుచ్చి నంబి కంచిపూర్ణుడనే బ్రాహ్మణేతరున్ని గురువుగా అంగీకరించాడు. 'తంజమాంబ'ను వివాహమాడాడు. 32వ ఏట సా.శ. 1049లో సన్యాసం స్వీకరించి కంచిపురంలో ఒక మఠం స్థాపించాడు. దాశరథ (ముదలి యాండన్) కూరేవుడు (ధనవంతుడు) మొదటి శిష్యులైనారు. తాను నేర్చుకొన్న అష్టాక్షర మంత్రం 'ఓం నారాయణాయమహ'ను దేవాలయ గోపురమెక్కి ప్రజలందరికి తెలియజేసాడు. అప్పటి నుండి ఇతన్ని 'ఎంబెరుమానార్' (మా ప్రభువు) అంటారు. వైష్ణవమతాన్ని స్వీకరించి ఆ మత వ్యాప్తికి పూనుకొన్నాడు. కులోత్తుంగ చోళుడు ఇతన్ని వధించడానికి ప్రయత్నించగా, రామానుజులు హొయసాల రాజు 'విష్ణువర్ధనుని' ఆశ్రయం పొంది అతన్ని వైష్ణవంలోకి మార్చాడు.

ఆదిశంకరాచార్యుని అద్వైతాన్ని విమర్శించి, 'విశిష్టాద్వైతాన్ని' బోధించాడు. దేవున్ని నిర్గుణ రూపంలో కాకుండా, సద్గుణరూపంలో పూజించాలని ప్రోత్సహించాడు. ఇతడు ' వేదాంతసంగ్రహం, శ్రీభాష్యం, గీతాభాష్యం, వేదాంతదీపం, వేదాంతసారం, శరణాగతిగద్య, శ్రీరంగగద్య, శ్రీవైకుంఠగద్య' అనే గ్రంథాలను రచించాడు. 'భక్తి' ద్వారా మోక్షం పొందవచ్చని, కుల,మత, వర్ణవ్యవస్థను ఖండించాడు. అంటరానివారిని 'తిరుకుత్తార్' **(People of Noble Descent)** అని సంబోధించాడు. నిమ్నకులాలవారిని ప్రోత్సహించాడు.

3. నింబార్కుడు : ఇతడు 12వ శతాబ్దాకి చెందిన తెలుగు బ్రాహ్మణుడు. ఉత్తరభారతదేశంలో వైష్ణవమతాన్ని ప్రచారం చేశాడు. కుల,మత, వర్ణ విచక్షణ లేకుండా అందరూ మోక్షానికి అర్హులు అన్నాడు. ఇతడు 'ద్వైతా ద్వైతం' ప్రతిపాదించాడు.

4. మధ్వాచార్యులు : (సా.శ. 1238-1317) ఇతడు కర్ణాటకలోని 'ఉడిపి' పట్టణంలోని 'వెళి' అనే గ్రామంలో వేదవతి, మధ్యగేహాభట్టు అనే బ్రాహ్మణ దంపతులకు సా.శ. 1238లో జన్మించాడు. ఇతని అసలు పేరు 'వాసుదేవుడు'. వేదాంతంలో దిట్ట అయిన తరువాత 'ఆనందతీర్థుడు' (మాధ్వా) అనే పేరుతో సన్యసించి ' పూర్ణప్రజ్ఞుడు'గా పేరుపొందాడు. 'అచ్యుత ప్రేక్షడనే' గురువు వద్ద తత్వశాస్త్రం నేర్చుకొన్నాడు. ఇతడు 'ద్వైత' సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదించాడు. మోక్షం పొందానికి జ్ఞానం, భక్తి రెండు సాధనాలు అవసరం అన్నాడు.

5. వల్లభాచార్యులు : (సా.శ. 1479-1531) 15వ శతాబ్దానికి చెందిన వల్లభాచార్యుడు తెలుగు బ్రాహ్మణుడైన లక్ష్మణభట్టు కుమారుడు. వల్లభాచార్యుడు 'బెనారస్'లో స్థిరపడి కృష్ణభక్తిని వ్యాప్తిచేశాడు. ఇతడు 'శుద్ధాద్వైతాన్ని' ప్రబోధించాడు. వల్లభశాఖ వారు గురువులను 'మహారాజా' అని సంబోధిస్తారు. వల్లభాచార్యుని తరువాత అతని అనుచరులు భోగభాగ్యాలకు అలవాటుపడి ప్రాముఖ్యతను కోల్పోయారు.

ii) ఉత్తర భారతదేశంలో భక్తి ఉద్యమం :

దక్షిణ భారతదేశంలో బాగా ప్రసిద్ధి చెందిన భక్తి ఉద్యమం ఉత్తరభారతదేశంలో హిందూమతాన్ని పునరుద్ధరించడానికి, సంస్కరించడానికి, మత మార్పిడులను అరికట్టడానికి భక్తి ఉద్యమకారులు నడుంబిగించారు.

1. జయదేవుడు : ఇతుడు 12వ శతాబ్దికి చెందిన 'బెంగాలీ' సంస్కృత కవి. రాధా-కృష్ణులను ఇతివృత్తంగా తీసుకొని ఇతడు గీతాగోవిందంను రచించాడు. బెంగాలులోని సేనవంశ ఆస్థానకవి. సిక్కుల పవిత్ర గ్రంథం 'ఆదిగ్రంథ్'లో ఇతనికి ప్రముఖస్థానం ఇచ్చారు. నిర్మలమైన భక్తితో దేవున్ని సేవించి మోక్షం పొందవచ్చని భావించాడు.

2. చైతన్యుడు : (సా.శ. 1485-1533) ఇతడు బెంగాల్‌లోని 'నవద్వీపంలో' ఒక బ్రాహ్మణ కుటుంబంలో జన్మించాడు. 'ఈశపూరి' అనే గురువు వద్ద కృష్ణమంత్రం నేర్చుకొన్నాడు. 25వ ఏట 'కేశవభారతి' అనే ఆచార్యుని దగ్గర సన్యాసం స్వీకరించాడు. కృష్ణభక్తిని వ్యాప్తిచేశాడు. ఇతడు కుల,మతాల భేదం లేకుండా మోక్షానికి అందరూ అర్హులు అని అన్నాడు. దేవుడు ఒక్కడే అని, వర్ణవ్యవస్థను ఖండించి మానవులంతా సమానమని బోధించాడు. సంగీతం, కీర్తనల ద్వారా కృష్ణభక్తిని వ్యాప్తిచేశాడు. ఇతడు 'పూరి'లో మరణించాడు. ఇతని శిష్యులలో 'హరిదాసు' అంటరానివాడు.

3. రామానందుడు : సా.శ. 14-15వ శతాబ్దానికి చెందిన సంస్కర్తలలో గొప్పవాడు. ఇతడు 'ప్రయాగ'లో జన్మించి 'భక్తి' భావాన్ని ఉత్తరభారతదేశంలో వ్యాప్తి చేశాడు. ఇతడు శ్రీరాముని భక్తుడు. ఇతడు రామానుజాచార్యుల శిష్యుడు. వర్ణ, వర్గ, మత, కుల వైషమ్యాలు లేకుండా అందరిని ఆదరించాడు. ఇతనికి 12 మంది శిష్యులు. వారిలో కబీర్, రవిదాసు ప్రముఖులు. వర్ణవ్యవస్థను ఖండించి, అన్ని వర్గాలతో కలిసి సహపంక్తి భోజనాలు చేశాడు.

chased him, and threw him into the Ganges. Bughra Khan was appointed as Governor of Bengal. He appointed Imad-ul-Mulk as military supervisor.

2.10.7 Mongol Invasions:

Balban took many measures to counter the Mongol invasions. The Mongols have been concerned since the Iltutmish period. For that, Balban took the able men into the army and made them patrol the border area. He fortified border forts, and new forts were built. He divided the north-western state into two and appointed two governors, placing a strong army in their charge. In Multan, he appointed his eldest son Muhmmad and his second son Bughra Khan. Most of them were able to stop the Mongols from coming to India. Balban repelled the Mongol army away from his territory. This was achieved because the cavalry horses of Balban were better suited to the Indian climate than the Mongolian horses. His eldest son, Muhammad, was killed in the Mongol invasion in June 1286. This greatly irritated the Balban. Balban died of grief in 1286.

2.10.8 Estimate of Balban:

According to **Lane-Poole,** "Balban, the slave, water-carrier, huntsman, general, statesman, and sultan, is one of the most striking figures among many notable men in the long line of the kings of Delhi." He commented that "from the life of a common slave came a Hindu Sultan." According to Dr. **Eswari Prasad, "**a great warrior, ruler, and statesman" saved the infant Muslim state from extinction at a critical time. Dr. **Habibullah** says that "enough has perhaps been said to evaluate his contributions to the making of the Delhi sultanate." **Prof. K.A. Nizami agrees with Barani that Balban established law and order in his empire's main provinces through his forts and military posts.**Without his preliminary work, the achievements of the Khalji era would have been impossible. According to **Barani**, "Sultan Balban was a man of experience in matters of government." He rose from Malik to Khan, and from Khan to King, assuming great state and making grand displays of pomp and dignity in his first and second years. Balban is a visionary. There were poets like Amir Khusru and Amir Hassan in his court. Every day, Balban is said to have sat opposite such scholars and eaten his meals. Although Balban ruled the country for 40 years, it must be said that his whole life was a struggle. But the prestige of the king increased. Balban occupies a very prominent place in the history of Muslim rule in India. He raised the prestige of the Delhi Sultanate and gave peace to the people.

2.11 Kaikhusaru (1286):

Balban succeeded Bughra Khan first to the throne of Delhi, but he did not accept this proposal. Later, Kaikhusaru, the son of Mahamad, was declared his successor. He was a weak ruler.

2.12 Kaiqubad (1287-1290 C.E.):

After Kaikusru, Kaiqubad (1287-1290 C.E.) became the Delhi sultan. He was a son of Bughra Khan. Kaiqubad was only 17 years old. He was a puppet in the hands of Nizam ud-din, the Kotwal of Delhi. Kaiqubad completely neglected administration and enjoyed spending time with young girls, according to Barani. Qaiqubad was very weak and incompetent, and he died of a stroke, leaving the rule to his three-year-old son,

4. మీరాబాయి : 15వ శతాబ్దానికి చెందిన భక్తి ఉద్యమకారిని. ఈమె మేవారు యువరాణి. రాజారతన్‌సింగ్ కుమార్తె. ఈమె బాల్యం నుండి శ్రీకృష్ణుని భక్తురాలు. ఆమె మొదట 'గిరిదలాలు'లను పూజించింది. రవిదాసు వద్ద ఏకేశ్వరోపాసనకై దీక్ష ఉత్సవాలను ఖండించింది.

5. కబీర్: (సా.శ. 1425-1518) ఇతడు రామానందుని శిష్యుడు. బ్రాహ్మణ కుటుంబంలో జన్మించగా ఇతన్ని ఒక తటాకం వద్ద వదిలివేయగా సంతానంలేని ముస్లిం నేతగాడు 'నీరు', అతన్ని పెంచాడు. కబీర్ బెనారస్‌లో నివసించాడు. హిందూముస్లింల ఐక్యతకు కృషి చేశాడు. హిందువులు, మహమ్మదీయులు ఒకే మట్టితో తయారైన కుండలు అని కబీర్ వ్యాఖ్యానించాడు. ఆనాటి సాంఘిక దురాచారాలను, మూఢాచారాలను ఖండించాడు. ఇతడు అల్లాకు, రామునికి శిష్యుడని చెప్పుకొన్నాడు. ప్రేమా భక్తి మార్గాన్ని అనుసరించాడు. ఇతని శిష్యులను 'కబీర్ పంథీ' అంటారు. 'హిందీ' భాషలో అనేక కీర్తనలు రాశాడు. ఇతని కీర్తనలను 'దోహా'లు అంటారు. ఇతని బోధనలు పంజాబ్, ఉత్తరభారతదేశంలో బాగా ప్రాచుర్యం పొందాయి.

6. గురునానక్ (సా.శ. 1469-1538) : ఇతడు సా.శ. 1469లో పంజాబ్‌లోని శేఖ్‌పుర జిల్లాలోని 'తల్వండి' అనే గ్రామంలో 'ఖాత్రి' కుటుంబంలో జన్మించాడు. చిన్నతనం నుండి తాత్వికచింతనతో సంసారజీవితం పట్ల విముఖత చూపాడు. 35వ ఏట సన్యాసం స్వీకరించాడు. నానక్‌కు దేవుడు ప్రత్యక్షమైనాడని ఒక అభిప్రాయం ఉంది. బామిబల, భామిమర్ధానా అనే ఇద్దరి శిష్యుతో దేశ, విదేశీ పర్యటనలు చేశాడు. సిలోన్, మక్కా, మదీనాలను దర్శించి అనేక మహిమలు ప్రదర్శించి ప్రజలకు చేరువయ్యాడు. 'ఆదిగ్రంథం' అనే సిక్కుల పవిత్ర గ్రంథాన్ని రచించాడు. సిక్కు మతాన్ని స్థాపించాడు. 'సిక్' అనగా పంజాబి భాషలో 'శిష్యుడ'ని అర్థం. భగవంతున్ని ప్రేమాభక్తితో పూజించాలన్నాడు. వర్ణవ్యవస్థ, కుల,మత భేదాలను ఖండించాడు. మానవులంతా సమానమని, దేవుడొక్కడె అని బోధించాడు. హిందూముస్లిం ఐక్యతకు కృషిచేశాడు. సిక్కుల్లో 'ఖల్సా' అనే సోదరభావం గల వ్యవస్థ ఈయన బోధనలవల్ల రూపొందింది. సా.శ. 1538లో పంజాబ్‌లోని 'కర్తార్‌పూర్'లో మరణించాడు. మరుసటి రోజు శవంపై కప్పిన వస్త్రం తీసివేయగా శవం లేదు, అదృశ్యమైందని ఒక నానుడి ఉంది. రావి నది ఒడ్డున అతని జ్ఞాపకార్థం ఒక మందిరం నిర్మించారు. ముస్లిం శిష్యులు అతని సమాధిని కట్టించారు.

మహారాష్ట్రలో భక్తి ఉద్యమం : భక్తి ఉద్యమకారులకు ఎటువంటి పరిమితులు లేవు. వారి దృష్టిలో మానవులంతా సమానులే. వారికి కుల,మత, వర్గ తారతమ్యాలు లేవు. కావున మహారాష్ట్రలో కూడా భక్తి ఉద్యమం వ్యాప్తిచెందింది. మహారాష్ట్రలో నివృత్తినాథుడు, జ్ఞానదేవుడు 'మార్మికశాఖ' **(Mystical School)** ను స్థాపించగా, తరువాత ఎంతో మంది దీనిని విస్తృతపరచారు.

1. జ్ఞానదేవుడు (జ్ఞానేశ్వర్) : ఇతడు మొదట రామానందుని శిష్యుడు, తరువాత ఇతని అన్ననివృత్తినాథుని దగ్గర దీక్ష స్వీకరించాడు. భక్తిగీతాలను 'మరాఠీ'లో రాశాడు. పండరీపూర్‌లోని విఠ్ఠలేశ్వరున్ని భక్తితో ఆరాధించమని ప్రజలను కోరాడు.

2. నామదేవుడు : ఇతడు 15వ శతాబ్దానికి చెందిన భక్తి ఉద్యమకారుడు. ఇతడు 'దర్జీ' కుటుంబానికి చెందినవాడు. ఇతడు విగ్రహారాధనను, కర్మకాండను, ఆడంబర పూజావిధానాన్ని వ్యతిరేకించాడు. దేవుడు ఒక్కడే అన్నాడు. దేవున్ని ప్రేమించడం ద్వారా మోక్షం పొందవచ్చని బోధించాడు.

3. ఏకనాథుడు : ఇతడు 'పైఠాన్'లో జన్మించాడు. ప్రతి రోజు భక్తి కీర్తనలు పాడేవాడు. కుల,మత, వర్గ భేదాలు పాటించకుండా భక్తితో దేవున్ని పూజించాలన్నాడు.

4. తుకారాం :ఇతడు రైతు కుటుంబంలో జన్మించి, జ్ఞానదేవున్ని అనుసరించాడు. ఛత్రపతి శివాజి కానుకలను నిరాకరించి, రామదాసుకు శిష్యునిగా ఉం డమని శివాజికి సలహా ఇచ్చాడు.

5. రామదాసు :(సా.శ. 14-15 శతాబ్దం) ఇతడు మహారాష్ట్రలో అనేక మఠాలు స్థాపించి, భగవంతున్ని నిజమైన ప్రేమతో, భక్తితో ఆరాధించాలని బోదించాడు. ఇతడు మార్మికవాది **(Mystic)**. ఛత్రపతి శివాజికి గురువు.

I) భక్తి ఉద్యమకాలంలో కవులు : మధ్యయుగంలో అనేక మంది కవులు భక్తి ఉద్యమాన్ని తమ రచనల ద్వారా ప్రచారం చేశారు. అటువంటి వారిలో ఈ క్రింద పేర్కొన్నవారు ముఖ్యులు.

1. తులసిదాసు : ఇతడు 16వ శతాబ్దంలో బ్రాహ్మణ కుటుంబంలో బెనారస్‌లో జన్మించాడు. ఇతడు గొప్ప కవి. 'రామచరిత మానస్' అనే గ్రంథం రచించాడు. శ్రీరాముని భక్తుడు. జ్ఞానమార్గం కంటే భక్తిమార్గం మిన్న అని బోధించాడు. ఇతన్ని 'అభినవ వాల్మీకి' అంటారు. అక్బర్ మంత్రి అబ్దుల్ రహీంఖాన్ రామచరిత మానస్‌పై పొగడ్తలు కురిపించాడు.

2. సూరదాస్: ఇతడు శ్రీకృష్ణ భక్తుడు. వల్లభాచార్యుని శిష్యుడు. ఇతడు గుడ్డివాడు. 'సూర్‌సాగర్' అనే గ్రంథాన్ని రచించి దానిలో శ్రీకృష్ణుని బాల్యం, రాధా- కృష్ణుల జీవితం వర్ణించాడు.

Shamsuddin Kayumars, who was eventually dethroned by his guardian, Jalal ud-din Firuz-Khalji, in 1290 C.E., bringing the Slave dynasty to an end.

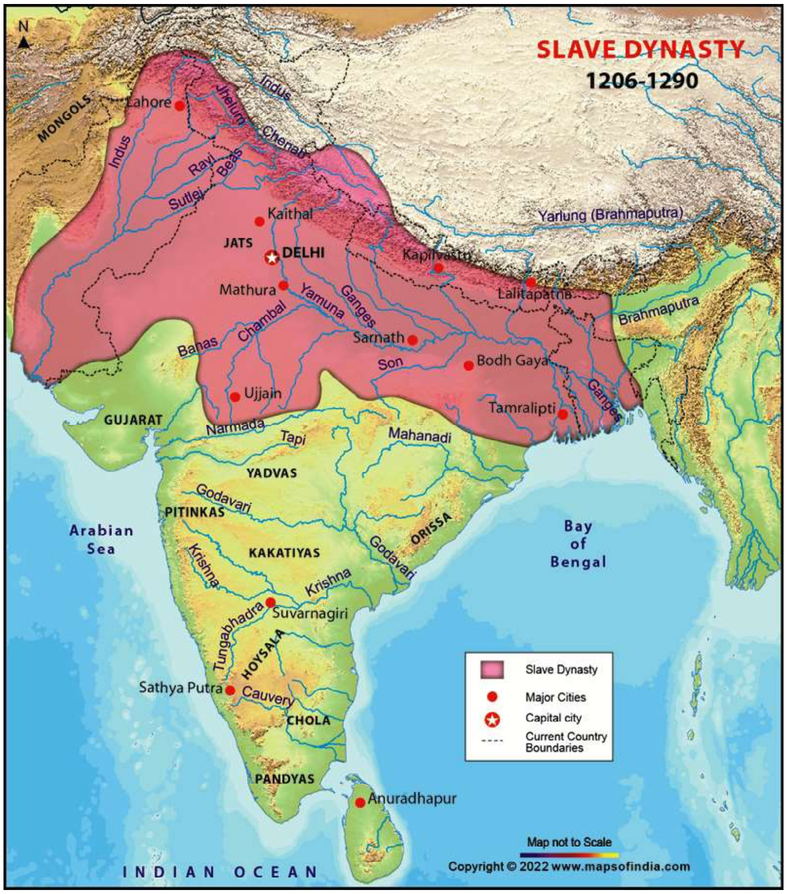

Source: https://www.mapsofindia.com/history/slave-dynasty.html

Khalji Dynasty (1290-1320 C.E.)

2.13 Jalal-ud-din-Firuz Shah Khalji: (1290-96 AD)

After the end of the slave dynasty, Jalaluddin Firuz Shah ascended the throne of Delhi in 1290 C.E.. This event has been described by Dr. R. P. Tripati as the "Khalji Revolution." He says that "one of the most significant consequences of the Khalji Revolution was that it dealt a heavy blow to the growing sentiment of loyalty that was gathering around the throne of Delhi and was likely to bear good results." He was the founder of the Khalji Dynasty. This is a historic event in Indian history; he established the rule of Delhi.The court poet of Jalaluddin, Fakhruddin, wrote that the Holomond region of Afghanistan was the Khilji region. It is believed that they got this name from the Khilji of this area. Khilji's family, who migrated from Afghanistan to make a living, joined the Balban Court as an employee and rose step by step, until finally he was appointed as the governor of the state. By then, Firuz Shah was an old man. At the age of 70, he was crowned in Kilokari Fort in 1290 C.E..

He was a liberal sultan. He wanted to maintain law and order and not invade any new states. On his first expedition against Ranathambore in 1290 C.E, the ruler offered stiff resistance. The result was that the sultan gave up the campaign and came back to Delhi. He stopped the expansion of the state. He had some strong officers, like Malik Fakhruddin and Sirajuddin. Byaza Kathir was the wazir of Jalaluddin Khilji. During the second year of his reign, Jalal had to face the revolt of Malik Chhajju, the Governor of Kara. The real name

3. చండిదాసు : సా.శ. 14వ శతాబ్దానికి చెందినవాడు. అతడు స్వయంగా తానే రాధనని భావించి శ్రీకృష్ణున్ని ప్రేమించాడు. ఇతడు పాటలు, కీర్తనలు 'బెంగాలి' భాషలో రచించాడు.

4. నరసింహ మెహతా: గుజరాత్‌కు చెందిన సన్యాసి. రాధా–కృష్ణుల ప్రేమను గురించి అనేక పాటలు 'గుజరాతి'లో రాశాడు.

ఈ విధంగా భక్తి ఉద్యమాన్ని ప్రబోధించిన సంఘ సంస్కర్తలందరూ తమతమ భావాలను ప్రజల భాషల్లో ప్రచారం చేశారు. ఫలితంగా వారి బోధనల పట్ల ప్రజలు ఆకర్షితులు అయ్యారు. ఇంకా నామదేవుడు, శంకరదేవుడు వంటి వారు సాంఘిక సమానత్వాన్ని ప్రోత్సహించారు.

iii) భక్తి ఉద్యమ ఫలితాలు :

1. భక్తి ఉద్యమం రావడం వల్ల ప్రజలు స్వయంగా తామే దేవున్ని పూజించుతూ, 'భక్తి' ద్వారా మోక్షం పొందవచ్చని భావించారు.

2. కర్మకాండలు, మూఢాచారాలు, ఉత్సవాలు, తీర్థయాత్రలు, మతగ్రంథాలపై అంధవిశ్వాసాలను ఖండించారు.

3. వర్ణవ్యవస్థను ఖండించి మానవులంతా సమానమని ప్రకటించారు.

4. భారతీయ సమాజంలో మూఢాచారాలు తొలగి ప్రజలు చైతన్యవంతులైనారు.

5. ప్రజల భాషలోనే రచనలు, బోధనలు చేయడం వల్ల ప్రాంతీయభాషాభివృద్ధి జరిగింది. అనేక గ్రంథాలు ప్రాంతీయభాషల్లోకి తర్జుమాచేశారు.

6. దేవుడు ఒక్కడే అనే భావంతో పాటు, ప్రజలందరూ సమానమే అన్న భావన కూడా ఏర్పడింది.

7. ఇస్లాం మతాన్ని స్వీకరించడానికి హిందువులు ముందుకురాలేదు. మతమార్పిడిలు అరికట్టారు.

8. ఇస్లాంరా హిందువుల ఐక్యత సాధ్యపడింది.

9. భవిష్యత్తు సామాజిక సంస్కరణలకు పునాది పడింది. నిమ్మకులాలకు ప్రాధాన్యం పెరిగింది.

10. దేవాలయాల నిర్మాణాలు జరిగి, వెనుకబడిన తరగతుల ప్రజలకు కూడా 'భక్తి' సూత్రాలను పాటించసాగారు. భక్తి ద్వారా మోక్షాన్ని పొందవచ్చుని ప్రజలు భావించారు.

of Chhajju was Kishlu Khan. Arkali Khan, son of Jalal-ud-din, was sent against Chhajju, Chhajju was defeated, and he and his followers were captured but not punished. Some historians argued that Jalal ud-din's policy was flawed. Jalal ud-din replaced him and made Alla ud-din Khilji the governor of Kara State. When the Mongols invaded in 1292 AD, Firuz drove them out. Abdullah, Halaku's grandson, launched an attack on India and

defeated them. Jalal ud-din converted many soldiers captured during the Mongol invasion to Islam. The sultan allowed some of the Mongols to settle in India; they are known as ***Naya Muslims or New Mussalmans***. Their leader Ulgu got married to Jalal ud-din Khilji's daughter. "Thugs" were arrested but not punished and released in Bengal. Siddimoula was trampled to death by elephants for conspiring against the Sultan. It must be said that during the period of Firuz Shah, the Delhi armies achieved historic victories. Bilsa and Devagiri raids are important among them. The name of Alla-ud-din-Khilli, the Governor of Kara, became known throughout the kingdom. Allauddin assassinated Jalal ud-din Firuz Shah while being congratulated on his victory over Devagiri. Prof. R.S. Sharma calls him "Clemency King Firuz." He said that Jalaluddin Khalji was too kind to be a king in an age when blood and iron alone could tell. His mild policy was resented by his followers, and the same was attributed to his age and cowardice. Dr. K.S. Lal says, "Jalal-ud-din was a successful general before becoming king but gave up the policy of aggression after becoming the Sultan. He described himself as a "king's failure, a perfect gentleman, and one of the most pious Muslims of his time."

2.14 Alla-ud-din-Khalji (1296-1316 C.E.):

Alla-ud-din Delhi can be said to be the greatest city in the history of mediaeval India. He was a great warrior, a troubled ruler, and intelligent. He provided good governance to the Delhi Sultans. He made a new beginning in the history of Delhi. The sovereignty of Delhi was extended from the north to the south. He was to be a world conqueror like Alexander. He thought to make him free from the influence of Ulema. He was assisted by Qazi-ul-Mulk. He managed domestic and foreign policies under his supervision. He achieved great success. He had capable military officers like Ulugh Khan, Nusrat Khan, Altaf Khan, Zafar Khan, Malik-ul-Mulk Malik Fakruddin, and Malik-Al-Gari at his disposal.Alauddin wanted to separate religion from politics. He punished the Hindus and increased the taxes. The king was believed to be divine. He believed that the Sultan was the judge and representative of God. He got the title "Second Alexander." He is a totalitarian. Allauddin exterminated the family of Jalaluddin. Jalaluddin's wife, Malik Jihann He blinded her sons Ibrahim and Ark Ali while

విజయనగర సామ్రాజ్యము

పరిచయం

విజయనగర సామ్రాజ్యానికి భారతదేశ చరిత్రలో విశేష స్థానమున్నది. భారతావని మొత్తం తురుష్కుల దండయాత్రలకు గురై సనాతన ధర్మము, సంస్కృతి, వేషభాషలు, ఆచారములు కనుమరుగైపోవు స్థితిలో హిందూమత సంరక్షణకు నడుముగట్టి నాలుగు శతాబ్దములు నిర్విరామముగా పోరాటములు జరిపి చాలా వరకు కృతకృత్యులయినవారు విజయనగరరాజులు. దక్షిణ భారతదేశ చరిత్రలోనేగాక భారతదేశ చరిత్రలోనే ఒక మహాసామ్రాజ్యంగా అవతరించి భారతదేశచరిత్ర, సంస్కృతికి ఎంతగానో సేవచేశారు. సా.శ. 14వ శతాబ్దం నుండి 17వ శతాబ్ది వరకు వీరు దక్షిణభారతదేశాన్ని పరిపాలించి తమకంటు ఒక ప్రత్యేక గుర్తింపు పొందారు. అందువల్లనే కె.ఎ. నీలకంఠశాస్త్రి దక్షిణభారతదేశ చరిత్రలో విజయనగ చరిత్ర ఉజ్వలమైన తుది

అధ్యాయమని పేర్కొన్నాడు.

విజయనగర సామ్రాజ్య స్థాపన

విజయనగర సామ్రాజ్యాన్ని హరిహరరాయలు మరియు బుక్కరాయలు అనే అన్నదమ్ములు 1336లో స్థాపించారు. వారి రాజధాని మొదట అనెగొంది. అనెగొంది ప్రస్తుతము తుంగభద్ర ఉత్తర తీరమున ఒక చిన్న పల్లె. సామ్రాజ్యము బుక్కరాయుని పరిపాలనలో అభివృద్ధి చెందిన తరువాత రాజధానిని తుంగభద్ర దక్షిణ తీరమునగల విజయనగరమునకు తరలించారు. విజయనగర సామ్రాజ్య స్థాపనకు శతాబ్దము మునుపు దక్షిణ భారతదేశములోని రాజ్యములను ముస్లింలు జయించారు. 1309లో మాలిక్ కాఫూర్ ఓరుగల్లును ఆక్రమించి మలబార్ రాజ్యములపై దాడి చేశాడు. ఆ సమయమున హరిహర మరియు బుక్క అను సోదరులు ప్రతాపరుద్రుని ఆస్థానములో కోశాధికారులుగా ఉన్నారు. సోదరులిద్దరినీ ఢిల్లీకి తరలించి ఇస్లాము మతములోకి మర్చారు. హొయసాల రాజు తిరుగుబాటు అణచివేయుటకు సుల్తాను వీరిద్దరినీ ద్వారసముద్రము పంపాడు. సోదరులు తమకిచ్చిన కార్యము నెరవేర్చారు గాని శ్రీ విద్యారణ్య స్వామి ప్రభావముతో తిరిగి హిందూ మతము స్వీకరించి విజయనగర రాజ్యము సా.శ. 1536లో స్థాపించారు. మహమ్మద్-బిన్- తుగ్లక్ పాలనలో స్వతంత్ర్య ప్రకటించుకొన్నారు.

హరిహరరాయలనే దేవరాయలు అని కూడా అంటారు. అతడే విజయనగర సామ్రాజ్యానికి తొలి చక్రవర్తి. హరిహరాయల తర్వాత అధికారంలోకి వచ్చిన బుక్కరాయలు 1377 వరకు పాలించాడు. అతడి పాలనా కాలం చివరికొచ్చేసరికి దక్షిణ భారతదేశంలో తుంగభద్రా నదికి దక్షిణాన ఉన్న ప్రాంతమంతా దాదాపుగా అతడి ఏలుబడిలోకి వచ్చింది. తరువాత రెండు శతాబ్దాలలో విజయనగర సామ్రాజ్యము యొక్క ఆధిపత్యము దక్షిణ భారతదేశమంతటా ప్రకాశించింది. యావద్భారత ఉపఖండములోనే విజయనగరము బలియమైన రాజ్యంగా వెలసింది. దక్కనులోని ఐదుగురు సుల్తానుల నుండి నిరంతరంగా ఘర్షణలను ఎదుర్కొని ఒక బలియమైన శక్తిగా నిలబడింది.

విజయనగర చరిత్రకు ఆధారాలు :

విజయనగర రాజుల చరిత్రను తెలుసుకోవడానికి దేశీయ, విదేశీ రచనలు తోడ్పడుతున్నాయి. విజయనగరరాజుల కాలం నాంటి సంస్కృతం, కన్నడం, తెలుగు, తమిల భాషల్లో రచించిన సాహిత్యగ్రంథాలు, శాసనాలు, నాణేలు ప్రధాన ఆధారాలు. ఇవేగాక విదేశీరాయబారులైన న్యూనిజ్, అబ్దుల్ రజాక్, నికోలోడికాంటి, బార్బోసా, అథినీసియన్ నికిటిన్, దోమింగోపేస్ మొదలైనవారి రచనలు విజయనగర సామ్రాజ్యకాలం నాటి రాజకీయ, ఆర్థిక, సామాజిక, మత, సాంస్కృతిక పరిస్థితులను తెలుసుకోవడానికి ఉపయోగపడుతున్నాయి. రాబర్ట్ సీవెల్ రచించిన 'విస్మృత సామ్రాజ్యం' గ్రంథం విజయనగర చరిత్రకు మరియొక ముఖ్య ఆధారం.

రాజకీయ చరిత్ర : విజయనగరాన్ని నాలుగు రాజవంశాలు పాలించాయి. అవి సంగమ, సాళువ, తుళువ మరియు అరవీటి వంశాలు.

I) **సంగమ వంశం :** (1336-1485) సంగమ వంశ రాజ్యము 1336 నుండి 1485 వరకు కొనసాగింది. ఈ కాలము విజయనగర సామ్రాజ్యానికి అంకురార్పణ జరిగిన సమయము.

1. మొదటి హరిహరరాయలు : (1336-1356) హరిహరరాయలు విజయనగర సామ్రాజ్య స్థాపకుడు. ఇతనికి 'హక్కరాయలు' మరియు 'వీర హరిహరుడు' అనే పేర్లున్నాయి. సంగముని కుమారులైన హరిహరరాయలు, బుక్కరాయలు ఓరుగల్లు ప్రతాపరుద్రుని కోశాగార ఉద్యోగులు. 1323లో ఓరుగల్లును ఢిల్లీ సుల్తానులు ఆక్రమించగా ఈ సోదరులు కర్ణాటక ప్రాంతపు ఆనెగొంది రాజు కొలువులో చేరిరి. 1334లో ఆనెగొందిని ఆక్రమించిన సుల్తాను మాలిక్ కాఫూర్‌ను తన ప్రతినిధిగా నియమించెను. కాని ప్రజలు తిరుగుబాటుచేయగా, మాలిక్ కాఫూర్ బదులు హరిహరబుక్క సోదరులను రాజు, మంత్రులుగా నియమించెను. వారు తరువాత స్వతంత్ర్యము ప్రకటించుకొన్నారు.

imprisoned.He punished his opponents. Ziauddin Barani stated that he removed the sardars and amirs in his court. He hoped to establish a new religion and gain fame. Qazi-ul-Mulk advised him to conquer India. He followed the ulemas and became known as the protector of Islam. He received the titles of Yamin-ul-Khilafat Nasir, Ameer-ul-Mumani, and Sikander-i-Sani (Second Alexander).

2.14.1 Alla-ud-din Khalji Military Expadations:

Allah-ud-din fought many wars to fulfil his imperial ambition. His expeditions can be divided into two parts. They are the invasions of North India, the invasions of South India. Alauddin conquered the kingdoms of Gujarat in 1299: Jaisalmer (1299), Ranthambore (1301), Chittor (1303), Malwa (1305), Siwana (1308), and Jalore (1311). These conquests put an end to several Hindu dynasties, including the Paramaras, the Vaghelas, the Chahamanas of Ranastambapura and Jalore, the Rawal branch of the Guhilas, and perhaps the Yajvapas. His slave-general Malik Kafur led several campaigns south of the Vindhyas, gaining considerable wealth from Devagiri (1308), Warangal (1310), and Dwarasamudra (1311).

2.14.2 Invasions of North India: Between 1297 and 1305 C.E., he carried out invasions of North India and won great victories.

2.14.3 Conquest of Gujarat (1299):

Alla-ud-din sent his troops, under the leadership of his able military generals, i.e., Ulugh Khan and Nusrat Khan, to conquer Gujarat in 1299. The ruler of Gujarat was Vaghela Karnadeva. Karnadev was defeated in this battle. Karnadev's wife, Kamaladevi, and wealth were handed over to Delhi by Alla-udd-in's armies. Kamaladevi was married to Alla-ud-din. Karnadeva's daughter, Devala Devi, fled and took refuge in Devgiri. Karnadeva's daughter, Deval Devi, was caught, and Alauddin got her married to his son, Khijr Khan. After the conquest of Gujarat, the Delhi armies looted the Somnath temple and returned to Delhi. During this invasion, a man named Malik Kapoor was bought by Nusrat Khan in the Cambay market and given as a gift to his master. Malik Kafur became a great warrior and later fought many battles on behalf of Alla-ud-din-Khalji.

2.14.4 Invasion of Ranthambor (1301):

Ranthambore's ruler, Rajput Hammira Deva, belonged to the Chauhan dynasty. Generals Ulghu Khan and Nusrat Khan of Allauddin's army fought on Ranthambore. But Lord Hammira Deva strongly resisted with his armies. For a year, the Delhi armies could not breach the fort of Ranthambore. But Hammiradeva's army subdued Ranmallu with money, and the Delhi armies won this battle. But in this battle, the Delhi Army General

వీరికి విధ్యారణ్య స్వామి వారు సహాయము, మార్గదర్శకత్వము అందించారు. వారి సలహాతో వీరు విజయనగరమును పటిష్టమైన నగరముగా నిర్మించారు. క్రమంగా కొంకణ తీరం, మలబారుతీరం, హొయసాల రాజ్యం వారి ఆధీనంలోకి వచ్చాయి. 1346 కాలానికి చెందిన శృంగేరి శాసనంలో 'హరిహరుడు రెండు సముద్రాల మధ్యభాగానికి రాజు' అని, అతని రాజధాని విద్యానగరమని చెప్పబడింది.

2. మొదటి బుక్కరాయలు : (1356–77) ఇతడు విజయనగ రాజ్యస్థాపన తరువాత బహుమనీ సుల్తానులతో జరిగిన యుద్ధములందు అన్నగారైన మొదటి హరిహర రాయలునకు చేదోడువాదోడుగా ఉన్నాడు. ఇతని కుమారుడు కంపరాయలు అనేక హిందూ క్షేత్రములను మహమ్మదీయుల నుంచి స్వాధీనం చేసుకున్నాడు. బహమనీ సైనికులను తుంగభద్రా నది దాటువరకూ తరిమివేసినారు. ఉత్తర హరివంశం కర్త అయిన నాచనసోమన వీరి ఆస్థానంలోనివాడే. అసాధారణ మేధాసంపత్తి కలవాడుగా పేరు గాంచిన మాధవులు బుక్కరాయలకు మంత్రి. వీరి గురువుగారు విధ్యారణ్యస్వామి. కంపరాయలు 'మధుర'ను ఆక్రమించగా అతని భార్య గంగాదేవి 'మధుర విజయం' రచించింది.

3. రెండవ హరిహరరాయలు : (1377–1404) మొదటి బుక్కరాయలు కుమారుడైన కంపరాయలే ఈ పేరుతో రాజ్యమునకు అధిపతి అయినాడని ఓ అభిప్రాయము. ఇతను ఉయగిరికి దేవరాయలును, మధుర ప్రాంతములకు విరూపాక్ష రాయలును అధికారులుగా నియమించాడు. ఇతని బిరుదులు 'రాజాధిరాజు, రాజపరమేశ్వర'. రెండవ హరిహరరాయలు కొండవీడు రాజ్యమందున్న శ్రీశైలం ప్రాంతమును ఆక్రమించాడు. కాని కాటయవేమారెడ్డి విజయనగర సేనలను ఎదుర్కొని ఓడించాడు. హరిహరరాయలు కాటమవేమునితో సంధిచేసుకొని అతని కొడుకు కాటయకు తన కూతురు లక్ష్మికి ఇచ్చి వివాహం జరిపించాడు. హరిహర రాయలు కుమారుడైన దేవరాయలు మోటుపల్లి రేవును ఆక్రమించాడు. పెదకోటి వేమారెడ్డి విజయనగర సైనికులను కొండవీడు భూభాగాల నుండి తరిమివేశాడు. పద్మనాయకులతో జరిగిన యుద్ధములో సాళువ రామదేవుడు ప్రాణాలకు తెగించి పోరాడి, తన ప్రాణాలు అర్పించాడు. రెండవ బుక్కరాయలు ఓటమి భారంతో విజయనగరం తిరిగి వచ్చాడు. రెండవ దండయాత్రలో 1397లో కృష్ణానది ఉత్తరభాగమున ఉన్న పానుగల్లుకోటను, చౌల్‌దారోల్ ప్రాంతమును విజయనగర సైనికులు సాధించారు. కొండవీడు విషయములోను, వారి అంత:కలహాలలోను విజయనగర రాజులు జోక్యము చేసుకొన్నారు.

4. విరూపాక్ష రాయలు : (1404–1405) రెండవ హరిహరరాయలు కుమారుడైన విరూపాక్ష రాయలు తన అన్నగారు అయిన రెండవ బుక్కరాయలుకు రావలసిన రాజ్య సింహాసనాన్ని ఆక్రమించాడు. విరూపాక్ష రాయలు గొప్ప నావికా సైన్యమును అభివృద్ధి చేసి సింహళ ద్వీపము పైకి దండయాత్ర చేసి విజయం సాధించి సింహళ రాజు నుండి కప్పమును తీసుకొనివచ్చాడు.

5. రెండవ బుక్కరాయలు : (1405–1406) రెండవ బుక్కరాయలు రెండవ హరిహర రాయులు పెద్దకొడుకు. సింహాసనానికి వారసుడు. కానీ తన తమ్ముడైన విరూపాక్ష రాయులు సింహాసనాన్ని ఆక్రమిస్తే, విదేశీయులు, సామంతులతో కలిసి స్వాధీనం చేసుకున్నాడు. కానీ కొంత కాలానికి మరొక తమ్ముడైన మొదటి దేవరాయలు అన్నగారిని తొలగించి సింహాసనాన్ని ఆక్రమించాడు.

6. మొదటి దేవరాయలు : (1406–1422) ఇతడు సింహాసనము ఆక్రమించిన తొలిరోజులలోనే, విజయనగర రాజ్య అంత:కలహాలను ఆసరాగా చేసుకొని ఫిరోజ్‌షా విజయనగరమును ముట్టడించి, ఓడించి 32 లక్షల రూపాయలను తీసుకొని పోయినాడని సయ్యద్‌అలీ రచనల వలన తెలియుచున్నది. కందకూరును పరిపాలిస్తున్న రెడ్డిరాజులు, ఉదయగిరి రాజ్యమందున్న పులుగునాడు, పొత్తపినాడలను జయించి తమ రాజ్యములో కలుపుకున్నారు. అయితే మొదటి దేవరాయలు బహమనీ సుల్తానులనూ, కొండవీడు రాజులనూ ఓడించి నల్గండ, పానుగల్లు, తీరాంధ్ర మొత్తం విజయనగర సామ్రాజ్యములో విలీనం చేశాడు. మొదటి దేవరాయలు ఈ స్ఫూర్తివంతమైన విజయములతో తన రాజధాని నగరాన్ని చక్కగా పటిష్ట పరిచాడు. కోటగోడలూ, బురుజులూ కట్టించాడు. తుంగభద్రా నదికి ఆనకట్ట కట్టించి, వ్యవసాయాన్ని అభివృద్ధి చేసాడు. ఇతను సాధించిన విజయాలు తరువాత కాలంలో విజయనగరాన్ని ఉన్నత స్థానంలో ఉంచడానికి చాలా తోడ్పడినాయి. జక్కన అను కవి విక్రమార్క చరిత్రను ఈ కాలముననే రచించాడు.

7. రామచంద్రరాయలు : (1422) రామచంద్రరాయలు మొదటి దేవరాయలు కుమారుడు. నాలుగ నెలలు మాత్రమే పరిపాలన చేసాడు. తరువాత ఇతని తమ్ముడు విజయరాయలు ఇతనిని తొలగించి సింహాసనం అధిష్టించాడు.

8. వీరవిజయ బుక్కరాయలు : (1422–26) ఇతను మొదటి దేవరాయలు రెండవ కుమారుడు. తన అన్న దగ్గరి నుండి రాజ్యమును ఆక్రమించాడు. కానీ అసమర్థుడుగా పేరుగాంచాడు. నామమాత్రంగా సింహాసనముపై ఉండి, అధికారం మొత్తం తన కుమారుడైన రెండవ దేవరాయలుకు అప్పగించాడు.

9. రెండవ దేవరాయలు : (1426–46) రెండవ దేవరాయలు వీర విజయబుక్కరాయలు కుమారుడు. ఇతను తండ్రి పాలనలోనే పగ్గాలు చేతపట్టినాడు. సమర్థుడు, అధికారదక్షుడు. ఏనుగులు వేటాడటంలో నేర్పరుడు. ఇతని కాలంలో విజయన నగర సామ్రాజ్యం చాలా ప్రసిద్ధి చెందినది. దేశము సుసంపన్నము అయినది. ప్రౌఢదేవరాయలుగా ప్రసిద్ధి చెందాడు. రెండవ దేవరాయలు తీరాంధ్రపైకి దిగ్విజయ యాత్రచేసి మైలారరెడ్డిని ఓడించి నరసరావుపేట, ఒంగోలులను స్వాధీనం చేసుకొన్నాడు. పొదిలిని ఏలుతున్న తెలుగు రాయలును ఓడించాడు. చివరికి

Nusrat Khan and the ruler of Ranthambore, Hammiradev, both died. Seeing the defeat in Gujarat, the Rajput women of Ranthambore went to Jauhar to avoid getting caught by Delhi's armies. ***Amir Khusro*** says, "One night the Rai lit a fire at the top of the hill and threw his women and family into flames. Rushing on the enemy with a few devoted adherents, they sacrificed their lives in despair." The author of "***Hammir-Mahakavya***" gives a different story of the death of Hammira Deva. It is stated that the defeat of Hammira was due to the defection of his two generals, Ratipal and Krishnapal. Hammira was severely wounded, and when he felt that his end was near, he cut off his head with his own sword.

2.14.5 Invasion of Chittor/Mewar (1303 C.E.):

Chittor was the capital of Mewar. Chittor wasthe trade route to Gujarat; this was the reason for the attack. The famous Sufi poet and scholar Amir Khusru also accompanied Alauddin in this battle. Alauddin's armies attacked Chittor, the strongest of the Rajput kingdoms and the land of the brave Guhila Rajputs. Another immediate cause of the expedition against Mewar was the desire of Alla-ud-din to marry Padmini, the wife of Rana Ratan Singh, the ruler of Chittor.

Rani Padmini

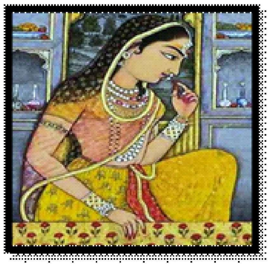

Source: https://www.filmibeat.com/bollywood/features/2018/original-pictures-of-the-kund-where-rani-padmavati-committed-jauhar-real-story-rani-padmini/articlecontent-pf238504-271306.html

Rana defended the fort from the enemy for five months. Finally, the armies of Delhi captured Chittor on August 26, 1303. Rana Ratan Singh died. His wife, Rani Padmini, was known as "the Symbol of Beauty." Fearing that Delhi would take her away, Jauhar organised the death of ***Rani Padmini*** along with the women of the harem.

According to **Colonel Tod,** "The Rajputs performed that horrible rite, the Jauhar, where the females are immolated to preserve them from pollution or captivity." After conquering Delhi, he renamed it Khizirabad and appointed his son Khizr Khan as governor, the son of Ala-ud-din Khalji. Malik Mohammad Jaisi described her charms in his book ***"Padmavat"*** about Rani Padmini. Khilji, who read it, wrote that he organised this expedition to elevate her. But many people think that this is fiction. Dr. K.S. Lal has come to the conclusion that Jaisi was writing an allegory and not narrating a true historical event.

2.14.6 Conquest of Malwa (1305):

Alla-ud-din sent an army to Malwa under Ain-ul-Mulk-Multani. Rai Mahalaka Deva was the ruler of Malwa. They defeated. The victory helped the Muslims to occupy the regions of Ujjain, Mandu, Dhar, and Chanderi. Khilji appointed Ain-ul-Mulk as the governor of Malwa.

వారిని తమ సామంతులుగా స్వీకరించాడు. 1428వ సంవత్సరమున కొండవీడు దుర్గమును జయించాడు. తరువాత సింహాచల ప్రాంతములను వానియందలి పర్వత ప్రాంత భూభాగములను విజయనగర రాజ్యమున విలీనం చేసాడు. గజపతుల దురాక్రమణను తిప్పికొట్టినాడు. ఈ కాలమునాటికి దక్షిణ భారతమంతయూ విజయనగరాధీనములోనికి వచ్చింది. లక్కన్న అను దండనాయకుని సారధ్యంలో దేవరాయ సైన్యం జాఫ్నాపై దండెత్తి కప్పమును స్వీకరించెను. రెండవ దేవరాయ రాజ్యము సింహళము నుండి గుల్బర్గ వరకూ, ఓఢ్రదేశము నుండి మలబారు తీరము వరకూ వ్యాపించింది. బహమనీ సుల్తాను అహమ్మద్‌షా గొప్ప సైన్యమును ఏర్పాటు చేసుకొని దండెత్తి తొలిసారి విజయం సాధించాడు. తరువాత దేవరాయలు 1443లో బహమనీ రాజ్యముపై దండెత్తి ముద్గల్లు, బంకాపూర్, రాయపూర్‌లను స్వాధీనం చేసుకొని బీజాపూర్, సాగర్‌లపైకి సైన్యమును నడిపినాడు. ఈ యుద్ధం అతి భయంకరముగా రెండు నెలలు జరిగినది. ఇరువైపులా చాలా నష్టాలు కలిగినాయి. చివరకు సంధి కుదిరినది. బహమనీ, విజయనగర రాజ్యాల మధ్య కృష్ణా నది సరిహద్దుగా గుర్తించబడింది.

ఇతను ముస్లిం సైనికాధికారులను పిలిపించి తన సైన్యానికి శిక్షణ ఇప్పించాడు. తన సైన్యంలో రెండు వేల మంది ముస్లింలను చేర్చుకున్నాడు. ఇది భవిష్యత్తులో చాలా ప్రమాదాలకు దారితీసింది. ఎందుకంటే అచ్యుతరాయల కాలం నాటికి సైన్యంలో ముస్లింల సంఖ్య చాలా పెరిగినది. కానీ వారు రాక్షస తంగడి యుద్ధమున అచ్యుత రాయలను వెన్నుపోటుపొడిచి యుద్ధంలో రాయల మరణానికీ, తద్వారా విజయనగర పతనానికి కారకులయ్యారు. ఇతని సైన్యంలో రెండు లక్షల కాల్బలము, 80 వేల అశ్వికదళం, 60 వేల విలుకాండ్రు ఉండేవారు. ఇతను శైవమతాభిమాని, పరమత సహనము కలవాడు. ఈ కాలములో అందరికీ ఆలయములు నిర్మించాడు. ముఖ్యంగా జైనులకూ, ముస్లింలకూ, వైష్ణవులకూ, శైవులకూ ఆలయములు నిర్మించాడు. ప్రసిద్ధ డిండిమ బట్టారకుడు ఈ కాలమునందలివాడే, ఇతనినే శ్రీనాథుడు ఓడించి కవిసార్వభౌమ బిరుదును పొందాడు. కంచు దక్కను పగలగొట్టినాడు. పర్షియా నుండి అబ్దుల్ రజాక్, ఇటలీ యాత్రికుడు కౌంటీ అతని కాలంలోనే రాయబారులుగా వచ్చారు.

విజయనగరము ఏడు ప్రాకారములు కలది. ప్రకారముల మధ్యలో పంట పొలాలు ఉన్నాయి. దీని చుట్టుకొలత సుమారుగా 100 కిలోమీటర్లు. ఆనాటి పండుగలు చాలా ఉత్సాహంతో జరుపుకునేవారు, ముఖ్యముగా దీపావళి, శివరాత్రి, వసంతోత్సవములు ఘనంగా జరుపుకునేవారు. ఇందు 300 ఓడరేవులు వున్నాయని అబ్దుల్ రజాక్ పేర్కొన్నాడు. సామ్రాజ్యము ధనవంతమైనది. విజయనగరము చాలా అద్భుతంగా ఉండేది. రాజప్రసాదము అత్యున్నతమైనది, మనోహరమైనది. నగర వీధులందు స్వర్ణరత్నాభరణములు, వజ్రవైఢూర్యములు రాసులుగా పోసి అమ్మేవారు. ప్రజలు విలాసమయ జీవితము గడిపేవారు. ఇటలీ యాత్రికుడు నికోలో కాంటి విజయనగర వైభవాన్ని వర్ణించాడు. రెండవ దేవరాయల ఆస్థానంలో కన్నడకవి చామరసు ఉన్నాడు. ఇతడి కాలంలో హంపిలో విఠలస్వామి ఆలయం నిర్మాణం జరిగింది.

10. మల్లికార్జున రాయలు: (1446-65) మల్లికార్జున రాయలు తన తండ్రి రెండవ దేవరాయలు తరువాత అధికారములోకి వచ్చాడు. ఇతడు అసమర్థుడు. తాత తండ్రుల రాజసంపదను కొంత బహమనీ సుల్తానులకు, మరికొంత గజపతులకు సమర్పించాడు. కపిలేశ్వర గజపతి పద్మనాయకుల సహాయముతో 1448లో తీరాంధ్రపైకి దండెత్తివచ్చి రాజమహేంద్రవరమును ఆక్రమించాడు. 1450లో కొండవీడును జయించాడు. అద్దంకి, శ్రీశైలము, వెలుగోడు, బెల్లంకొండలను జయించాడు. 1464వ సంవత్సరమున గజపతులు గొప్ప సైన్యాన్ని ఇచ్చి హంవీరగజపతి సైన్యాధిపతిగా విజయనగరంపైకి దండయాత్రకు వచ్చి కాంచీనగరము వరకు ఆక్రమించెను. చంద్రగిరి, ఉదయగిరి, కొండపల్లి, వినుకొండ, అద్దంకి, తిరుచానూరు, తిరుచినాపల్లి మొదలగు ప్రాంతములను గజపతుల ఆధీనములోనికి తెచ్చాడు.

11. రెండవ విరూపాక్ష రాయలు : (1465-85) ఇతను రెండవ దేవరాయలు సోదరుడగు విజయరాయలు కుమారుడు. ఇతను శత్రువులను జయించి రాజ్యమునకు వచ్చాడు. ఇతడు గజపతులను కళింగ వరకు తరిమివేశాడు. అయితే ఇతడు వ్యసనములకు అలవాటయి, దుష్టబుద్ధి కలిగి అవకతవక పనులు చేయుచు రాజ్యప్రతిష్ట మంట కలిపెను.

12. ప్రౌఢరాయలు : (1485) విరూపాక్షరాయల రెండవకుమారుడు. సోదరుడగు రాజశేఖర రాయలను సంహరించి 1485లో అధికారానికి వచ్చాడు. ఇతను క్రూరుడు, దుర్మార్గుడు, దుర్బలుడు, విలాసవంతమైన జీవితములకు అలవాటుపడినాడు. సామంతులు ఇతని కుపిత చర్యలకు ఆశ్చర్యచకితులై సాళువ నరసింహరాయ భూపతికు అండగా పిలిచి, ఇతనిని సింహసనము నుండి దించివేసినారు. ఈ తిరుగుబాటునకు తుళువ నరసనాయకుడు నాయకత్వం వహించాడు. ఇంతటితో సంగమ వంశపాలన అంతమైనది. ఈ వంశపాలన చివరకు అసమర్థులైన రాజులవల్ల, విలాస జీవితం వల్ల నాశనం అయిపోయింది. ఇక్కడ గమనించవలసింది ఏమిటంటే రాజు చెడ్డవాడైతే విజయనగర సామంతాది మంత్రులు వారిని పదవీచ్యుతులు చేయు ఆచారము ఏర్పడింది.

ii) సాళువ వంశము (1485-1505)

2.14.7 Conquest of Jalor:

Raja Kanera Deva of Jalore also submitted and acknowledged the suzerainty of Ala-ud-din. Finally, Kanera deva was defeated, he and his relatives were put to death, and Jalore was annexed.

2.14.8 Invasion of Sevana (1308):

In 1308, Ala-ud-Khilji himself, with a large army, attacked Sevana in Rajputana. Its ruler, Sital Deva, put up stiff resistance but was defeated, captured, and killed. His kingdom was placed under the charge of Malik Kamal-ud-din Gurg.

2.14.9 Southern Invasions (1306-1812 C.E.):

Great victories in North India pushed the Khilji up into South India. It fueled his desire to expand his kingdom even more.With the determination to establish his supremacy over the whole of India; he embarked on invasions of the south. In the south, there are kingdoms like the Yadava, Hoyasala, Kakatiya, and Pandyas. The invasions of these kingdoms continued under the leadership of Malik Kafur. He invaded South India with an army of 4,75,000.

2.14.10 Invasion of Devagiri (1307 C.E.):

Alla-ud-din armies led by Malik Kafur attacked Devagiri first in the south. They defeated Lord Ramachandra, the ruler of Devagiri. Ramachandra accepted Delhi Sultan Alla-ud-din's sovereignty over Delhi and made Lord Ramachandra a vassal. He sent huge sums of money to the Sultan. But Lord Ramachandra's son Sankara refused to pay the tribute, so Malik Kafur attacked Devagiri for the second time in 1313 and killed Sankara in battle. With this, the kingdom of Devagiri was merged into the kingdom of Delhi. Ramachandra's sheltering of Gujarat king Karnadev was also the main reason for the attack. Karnadev's daughter, Devaladevi, was married to Allahuddin's eldest son, Khizr Khan. Ramachandra accepted to become a lifelong vassal of Alla-ud-din Khalji.

2.14.11 Invasion of the Kakatiya Kingdom (1310 C.E.):

During this period, the Kakatiya Kingdom was ruled by Prataparudra II. Malik Kafar attacked Prataparudra. Although Prataparudra fought, defeat was inevitable. He agreed to be a vassal and was prepared to pay taxes. Malik Kafar gave him the vassalage of Alla-ud-din, and he served as his confidant until the end of Alla-ud-din's reign. Pratap Rudra gave 100 elephants, 7000 horses, and large quantities of jewels and coined money to

1. సాళువ నరసింహదేవరాయలు : (1485-90) కూలిపోతున్న విజయనగర సామ్రాజ్యాన్ని కాపాడి, దాని ప్రతిష్టను పెంపొందించడానికి ఇతడు తీవ్ర కృషి చేశాడు. బహమనీ సుల్తానులను ఓడించి గోవా, దేబల్ ప్రాంతాలను ఆక్రమించాడు. సామంతులను అణచి సామ్రాజ్యం ఐక్యతను కాపాడాడు.

2. తిమ్మ భూపాలుడు : (1490) తిమ్మ భూపాలుడు సాళువ నరసింహ రాయలుగారి పెద్ద కుమారుడు. తన ప్రభువునకు ఇచ్చిన మాటప్రకారం సేనాధిపతి తుళువ నరసనాయకుడు ఇతనిని సింహాసనాధిష్టున్ని చేసి రాజ్యభారం తానే వహించాడు. కానీ ఆరు నెలలోనే తిమ్మభూపాలుడు మరణించాడు.

3. రెండవ నరసింహ రాయలు : (1490-1505) ఇతడు సాళువ నరసింహదేవరాయలు రెండవ కుమారుడు. అన్నగారు అయిన తిమ్మభూపాలుడు మరణించిన పిదప ఇతను రాజ్యాధిపతి అయినాడు. కానీ తుళువ నరసనాయకుడు ఇతనిని పెనుగొండలో గృహనిర్బంధమున ఉంచి రాజ్యమునకు తానే అనధికార అధిపతి అయినాడు. తరువాత తుళువ నరసనాయకుని కుమారుడు అయిన వీరనరసింహ రాయలు1505లో ఇతనిని చంపి తానే రాజయినాడు. దీంతో సాళువ వంశం అంతరించింది.

iii) తుళువ వంశము : (1505-1570)

తుళువ వంశము విజయనగర సామ్రాజ్యాన్ని పాలించిన మూడవ రాజవంశము. కర్ణాటకలోని తుళు రాష్ట్రము వీరి జన్మస్థలమైనందున తుళువ వంశమనే పేరు వచ్చింది. హరిహరరాయలు 1342 ప్రాంతములో తుళునాడను జయించినప్పటి నుండి ఈ వంశస్థులు విజయనగరాస్థానములో రాజోద్యోగాలు నిర్వహిస్తూ ఉన్నారు. సాళువ వంశస్థులవలెనే వీరు తమది చంద్రవంశమని వర్ణించుకున్నారు. ఈ వంశానికి మూలపురుషుడు తిమ్మరాజు. ఇతని కొడుకు ఈశ్వరనాయకుడు సాళువ నరసింహుని సేనాధిపతిగా 1481లో మహమ్మద్‌షాను కందుకూరు వద్ద ఓడించి అతడి శిబిరాన్ని దోచుకున్నాడు. 'వరాహపురాణం' ఇతన్ని దేవకీపురాధీశుడని వర్ణిస్తున్నది.

తుళువ వంశస్తుల మాతృభాష కన్నడమైనా తెలుగు భాషను అభిమానించి ఆదరించారు. జంటకవులు నంది మల్లయ్య, ఘంట సింగయ్యలు రచించిన వరాహపురాణాన్ని నరసనాయకుడు అంకితం పొందినాడు. నరసనాయకుడి కుమారుడే శ్రీకృష్ణదేవరాయలు. ఈయన తెలుగు భాషాభిమాని. అయినా వీరికి తాము కన్నడిగులమన్న మాతృభాషా భావం లేకపోలేదు. కృష్ణరాయలు ఆంధ్ర మహావిష్ణువు తనను కన్నడయార అని సంభోధించాడని గర్వంగా చెప్పుకున్నాడు. సాళువ వంశపు చివరి రోజుల్లో నరసనాయకుడు రాజ్యపాలన నిర్వహించినా అధికారికంగా పట్టాభిషక్తుడై విజయనగర సామ్రాజ్యంలో తుళువ వంశ పాలనకు నాంది పలికింది నరసానాయకుని పెద్దకొడుకు వీరనరసింహరాయలు.

1. తుళువ నరసనాయకుడు : తుళవ నరస నాయకుడు సాళువ నరసింహదేవరాయలు వద్ద సేనాని, ఇతను బహమనీల నుండి ఎంతో ధనాన్ని నేర్పుగా కొల్లగొట్టినాడు. ఇతడు నరసింహదేవరాయలును రాజును చేయడంలో ప్రముఖపాత్ర వహించాడు. తుళువ నరసనాయకుడు 'బంట్' అనే నాగవంశపు క్షత్రియ కులానికి చెందినవాడు. సాళువ నరసింహరాయలు మరణ శయ్యపై ఉండి విజయనగర రాజ్యాన్నీ, తన కుమారులనూ తుళువ నరసనాయకునికి అప్పగించాడు. ఇచ్చిన మాట ప్రకారం ముందు పెద్ద కుమారుడైన తిమ్మభూపాలుడును తరువాత రెండు నరసింహరాయలును సింహాసనం అధిష్టింపజేసి తాను రాజ్యభారాన్ని వహించాడు. బహమని దాడుల నుండి సామ్రాజ్యాన్ని కాపాడినాడు.

2. వీరనరసింహ రాయలు : (1505-1509) నరసనాయకుడి మరణానంతరం అతని పెద్ద కుమారుడు వీరనరసింహరాయలు విజయనగర సామ్రాజ్య చక్రవర్తి అయ్యాడు. ఈయన అసలు పేరు కూడా తండ్రిలాగా నరసనాయకుడే. అయితే సింహాసనాన్ని మాత్రం వీరనరసింహరాయలు అనే పేరుతో అధిష్టించాడు. వీరనరసింహరాయలు సాళువ వంశాన్ని అంతమొందించి తనే రాజుగా మారడాన్ని సహించని సామంతులు తిరుగుబాట్లుచేసారు. ఆదోని పాలకుడు కాసెప్ప ఒడయరు, ఉమ్మత్తూరు పాలకుడు దేవరాజు, శ్రీరంగపట్నం పాలకుడు గుండరాజులు తిరుగుబాటు చేసారు. వీరనరసింగ రాయలు తిరుగుబాటు చేస్తున్న సామంతులను అణచివేయడానికి, తన సోదరుడైన శ్రీకృష్ణదేవరాయలును రాజ్యపాలనకు నియమించి స్వయంగా బయలుదేరి తిరుగుబాట్లను అణచివేశాడు. ఉమ్మత్తూరుపై యుద్ధంలో పోర్చుగీసు వారు గుర్రాలు, ఫిరంగులు సరఫరా చేసి రాయలకు సహాయం చేసారు. ప్రతిగా వీరు భట్కళ్ రేవుపై హక్కులు పొందారు. ఈ దండయాత్రలన్నీ ముగిసిన తరువాత వీరనరసింమరాయలు ఆధ్యాత్మిక మార్గంలో పయనించి కంచి, కుంభకోణం, శ్రీరంగము, చిదంబరము, శ్రీకాళహస్తి, గోకర్ణము, రామేశ్వరము, త్రిపురాంతకము, అహోబిలము, శ్రీశైలము, తిరుపతి, సంగమేశ్వరము మొదలగు పుణ్యక్షేత్రములను దర్శించి అనేక దానధర్మాలను చేసాడు. దక్షిణదేశ యాత్రల తరువాత వీరనరసింహరాయలు జబ్బుపడినాడు. దానితో తన వద్ద మహామంత్రిగా ఉన్న సాళువ తిమ్మరుసును పిలిపించి, తన తరువాత, తన ఎనిమిది సంవత్సరాల కొడుకు తిరుమలరాయలును రాజ్యానికి వారసునిగా చేయమనీ, అలాగే శ్రీకృష్ణదేవరాయలు కనుగుడ్లు పీకి చూపించమనీ ఆజ్ఞాపించాడు. కానీ తిమ్మరుసు శ్రీకృష్ణదేవరాయల శక్తి సామర్థ్యములు ఎరిగి ఉన్నందువల్ల ఆ పని చేయలేక విషయమంతా కృష్ణదేవరాయలుకు చెప్పి అతనిని ప్రవాసం పంపించి, ఓ మేక కనుగుడ్లు తెచ్చి చూపించి రాజును అవసాన కాలంలో

Khilji; he also agreed to send tribute to Delhi every year. Amir Kushru tells us that Malik Kafar came back to Delhi with "an immense booty carried on a thousand camels groaning under the weight of treasure."

2.14.12 Invasion of Dwarasamudram (1311 C.E.):

Hoyasala Kingdom is another name for Dwarasamudra Kingdom. It is ruled by Vira Ballala-III.Malik Kafur's armies invaded Dwarasamudra, the capital of the Hoyasala kingdom. Ballala was defeated in the battle and made peace with Malik Kafur. He agreed to be a vassal to the Sultan. Ballala paid taxes regularly.

2.14.13 Conquest of Madura (1311 C.E.):

The armies of Malik Kafar, who conquered the kingdom of the Pandyas, marched on Madura, the capital of the Pandyas. They already had heritage ties with the Pandya kingdom. Sundara Pandya and Veera Pandya, both aspiring for the throne, invited Malik Kafur to invade Madura. Finally, Sundarapandya became the ruler of Madura as per his agreement with Malik Kafar. Sundarapandya was a vassal of the Sultan, and he agreed to pay annual taxes to Alla-ud-din. After that, Malik Kafar looted Madura, Srirangam, and Rameswaram temples and reached Delhi with huge sums of money. He built a mosque in Rameswaram. He reached Delhi in 1311 with 2750 pounds of gold, 312 elephants, and 20,000 horses, equal in value to ten crores of tankas and chests of jewels. No such booty had ever before been brought to Delhi. It is known that the main reason for the success of Alla-ud-din's southern invasions was the lack of integrity among the southern Hindu kings.

2.14.14 Mongol Invasions (1296–1308 C.E.):

Alla-ud-din had faced more than twelve Mongol invasions. These invasions started at the end of 1296 and continued up to 1308 A.D. The Mongols threatened not only the Punjab, Multan, and Sindh but even Delhi and the Ganga-Yamuna Doab.

1. The first Mongol invasion took place at the end of 1296 C.E.. Zafar Khan defeated the Mongols near Jullundur, and a large number of them were killed.

2. The Second Mongol Invasion took place in 1297 C.E., under the leadership of Kadar. They occupied the Siri fort. However, Zafar Khan and Ulghu Khan recaptured the Siri fort. The Mongol leader, along with 17,000 followers, was captured and brought to Delhi.

3. The Third Mongol Invasion took place in 1299 C.E., when the Mongols attacked under the leadership of Qutlugh Khwaja. Alla-ud-din fought against the Mongols boldly, but 'Jafar Khan" died on the battle field.

సంతృప్తి పరచాడని ఒక కథనం ఉంది. వీర నరసింహరాయలు 1509లో మరణించాడు. ఆ తరువాత కృష్ణదేవరాయల పట్టాభిషేకం ఎలాంటి గొడవలు లేకుండా సునాయసంగా జరిగిపోయింది.

3. శ్రీకృష్ణదేవరాయలు : (1509-1529) శ్రీకృష్ణదేవరాయలు అత్యంత ప్రసిద్ధి పొందిన విజయనగర సామ్రాజ్య చక్రవర్తి. సాళువ నరసనాయకుడి వద్ద మహాదండనాయకుడుగా పనిచేసిన తుళువ నరసనాయకుని మూడవ కుమారుడు శ్రీకృష్ణదేవరాయలు. నరసనాయకుడు పెనుకొండలో ఉండగా, రెండవ భార్య నాగలాంబకు జన్మించాడు కృష్ణదేవరాయలు. ఈయన పాలనలో విజయనగర సామ్రాజ్యము అత్యున్నతస్థితికి చేరుకున్నది. ఆముక్తమాల్యదలోని 19వ పద్యము ప్రకారము శ్రీకృష్ణదేవరాయలు చంద్రవంశమునకు చెందినవాడని, 22ా2ా24 పద్యాల ప్రకారం శ్రీకృష్ణదేవరాయల ముత్తాత అయిన తిమ్మరాజు యయాతి వంశస్తుడు అని తెలుస్తున్నది. శ్రీకృష్ణదేవరాయలు, విజయనగర సామ్రాజ్యం నేపథ్యంగా తెలుగులో అనేక సినిమాలు విడుదలైనవి. అందులో కొన్ని మల్లీశ్వరీ, మహామంత్రి తిమ్మరుసు, తెనాలి రామకృష్ణ మరియు ఆదిత్య 369.

శ్రీకృష్ణదేవరాయలను తెలుగు మరియు కన్నడ ప్రజలు భారతదేశాన్ని పాలించిన గొప్ప చక్రవర్తులలో ఒకడిగా అభిమానిస్తారు. సాహిత్యములో ఈయన ఆంధ్రభోజుడుగా కీర్తించబడినాడు. రాయలు విజయనగరాధీశులందరిలో గొప్పవాడు, గొప్ప రాజనీతిజ్ఞుడు, సైనికాధికారి, భుజబలసంపన్నుడు, ఆర్థికవేత్త, మతసహనము కలవాడు, వ్యూహనిపుణుడు, పట్టినపట్టు విడువనివాడు, కవిపోషకుడు, సామ్రాజ్య నిర్మాత. ఇతను దక్షిణ భారతదేశం మొత్తం ఆక్రమించాడు. ఈయన పాలనను గురించిన సమాచారము పోర్చుగీసు సందర్శకులు డోమింగోపేస్ మరియు న్యూనిజ్‌ల రచనల వలన తెలియుచున్నది. రాయలకు ప్రధానమంత్రి తిమ్మరుసు. శ్రీకృష్ణదేవరాయలు సింహాసనం అధిష్టించడానికి తిమ్మరుసు చాలా దోహదపడినాడు.కృష్ణరాయలు తిమ్మరుసును పితృసమానులుగా గౌరవించి ‘ అప్పాజీ’ (తండ్రిగారు) అని పిలిచేవారు. ఇతను ఇరవై సంవత్సరాల వయస్సులో ఫిబ్రవరి 4, 1509న విజయనగర సింహాసనాన్ని అధిష్టించినాడు. ఇతని పట్టాభిషేకానికి అడ్డురానున్న అచ్యుత రాయలునూ, అతని అనుచరులనూ తిమ్మరుసు సుదూరంలో ఉన్న చంద్రగిరి దుర్గములలో బంధించాడు. రాయలు తల్లి నాగలాంబ గండికోటను పాలించిన పెమ్మసాని నాయకుల ఆడపడుచు.

Sri Krishna Devaraya

Source: https://indiathedestiny.com/indian-kings/sri-krishnadevaraya-famous-king

సైన్యాన్ని పటిష్టిం చేసుకొని అనేక దిగ్విజయాత్రలు చేశాడు. సా.శ. 1510-11లో బహమనీ రాజ్యంపై దండెత్తి రాయచూర్, ముద్గల్ ప్రాంతాలను ఆక్రమించాడు. సా.శ. 1510లో బీదర్‌పై దండెత్తి సుల్తాన్ మహమ్మద్‌షాను ఖైదు నుండి విడిపించి, సింహాసనాన్ని అధిష్టింపజేసి ‘యవనరాజ్య ప్రతిష్టాపనాచార్య’ అనే బిరుదు పొందాడు. కృష్ణా-తుంగభద్ర అంతర్వేదిని ఆక్రమించాడు. సా.శ. 1512-13లో పెనుగొండ, ఉమ్మత్తూరు, శివసముద్ర దుర్గాలను ఆక్రమించి శ్రీరంగపట్టణాన్ని పట్టుకొని కన్యాకుమారి వరకు జయించాడు. సింహళంపై దండెత్తి ‘దక్షిణ సముద్రాధీశ్వర’ అనే బిరుదును పొందాడు. తూర్పు దిగ్విజయయాత్ర 1513లో ఉదయగిరి ఆక్రమణతో ప్రారంభమై సా.శ. 1519లో ముగిసింది. ఈ దండయాత్రలో కొండవీడు, కొండపల్లి, రాజమహేంద్రవరం ప్రాంతాలను ఆక్రమించాడు. గజపతుల రాజధాని ‘కటకం’ ఆక్రమించగా ప్రతాపరుద్ర గజపతి తన కుమార్తె అన్నపూర్ణాదేవిని శ్రీకృష్ణదేవరాయలకిచ్చి వివాహం చేసాడు. తిరుగుప్రయాణంలో సింహాచలం, పోట్నూరు వద్ద విజయస్తంభాలు నాటించాడు. సా.శ.1520లో బీజాపూర్‌పై దండెత్తి బీజాపూర్, గుల్బర్గాలను ఆక్రమించి సాగర్ వరకు గల ప్రాంతాలను కొల్లగొట్టాడు.

సాహిత్య పోషణ : కృష్ణదేవరాయలు స్వయంగా కవిపండితుడు కూడా కావడంతో ఇతనికి ‘సంగీత, సాహిత్య, సమరాంగణ సార్వభౌముడు’ అను బిరుదు కలదు. ఈయన స్వయంగా సంస్కృతంలో జాంబవతీ కళ్యాణము, మదాలసచరితము,సత్యవధూపరిణయము, సకలకథా సారసంగ్రహము, జ్ఞానచింతామణి, రసమంజరి తదితర గ్రంథములు, తెలుగులో ఆముక్తమాల్యద లేక గంగాదేవి కథ అనే గ్రంథాన్ని రచించాడు. ‘తెలుగుదేలయన్న దేశంబు తెలుగేను తెలుగు రేడ నేను తెలుగొకొండ ఎల్ల జనులు వినగ ఎరుగవే బాసాడి దేశభాషలందు

4. The Fourth Mongol Invasion took place in 1303, when Alla-ud-din was busy with the siege of Chittoor. The Mongol army, led by Targhi, sent 12,000 forces to Delhi. Ali Beg and Tartaq invaded Punjab and Amroha. The Mongols plundered and burned the territories. Ghazi Malik and Malik Kafar were boldly facing Mongols. Finally, the Mongols were defeated, and their leaders were made prisoners. Elephants trampled the tops of the Mongols to death.

5. The Mongols appeared once again in 1306 C.E.under the leadership of Kubak. Ghazi Malik marched against the Mongols. A large number of Mongols, 50,000 were killed. They were put to death, and their children and wives were sold as slaves.

6. The last Mongol invasion took place in 1307–08 under the leadership of Iqbalmand. Malik Kafur and Ghazi Malik attacked the Mongols. The Mongols were defeated, and a large number were killed and made prisoners. After this, they did not dare to attack Delhi. This is the last Mongol invasion. According to Dr. K. S. Lal, "The Mongol policy of Alla-ud-din was very successful." He had kept a large standing army ready to meet the danger from the Mongols. Prof. Irfan Habib says that Alla-ud-din warfare saved Delhi. His military strategy is always good against the Mongols. In this way, Alla-ud-din Khilji effectively faced the Mongols' attacks. As a result of the Mongol invasions, many villages and towns were looted. Many were injured, and many died. But the people's respect for the Sultan increased due to the protection of the Sultan's people. If Alla-ud-din was not a sultan during this period, the Indians may have been under the control of Mongols, and Indian history may have been changed.

2.15 Administrative Reforms of Alla-ud-din-Khilji:

Alla-ud-din was a shrewd politician, a practical statesman, and a great administrator. He believed in the Balban theory of kingship. Though he was illiterate, he introduced many administrative reforms. Historians called him a strong, efficient ruler who set up a strong central government. He discussed administrative matters with the Sardars, Amirs, and nobles. He removed the defects in governance and established a stable government. He took tough decisions and issued tough laws. He appointed many employees and was known as a good administrator. According to Satish Chandra, "Alla-ud-din's reforms were based on his conception of fear and control as the basis of good government as well as his military ambitions: the bulk of the measures were designed to centralise power in his hands and to support a large military."

Administration of Alla-ud-din-Khilji:

తెలుగు లెస్స' అన్న పలుకులు రాయలు వ్రాసినవే. రాయల ఆస్థానానికి 'భువన విజయము' అని పేరు. భువన విజయములో అల్లసాని పెద్దన, నంది తిమ్మన, ధూర్జటి, మాదయ్యగారి మల్లన (కందుకూరి రుద్రకవి), అయ్యలరాజు రామభద్రుండు, పింగళిసూరన, రామరాజభూషణుడు (భట్టుమూర్తి), తెనాలి రామకృష్ణుడు అనే ఎనిమిది మంది కవులు ఉండేవారని ప్రతీతి. వీరు 'అష్టదిగ్గజములు'గా ప్రఖ్యాతి పొందారు.

కృష్ణదేవరాయలు తక్కిన విజయనగర రాజులలాగే వైష్ణవుడు. కానీ పరమతసహనశీలుడు. అనేక వైష్ణవాలయాలతో పాటు శివాలయాలను నిర్మించాడు. అంతేగాక ధూర్జటి, నంది తిమ్మన వంటి పరమశైవులకు కూడా తన సభలో స్థానం కల్పించాడు. ముఖ్యంగా తిరుమల శ్రీనివాసునికి పరమభక్తుడు. సుమారుగా ఆరు పర్యాయములు ఆ దేవదేవున్ని దర్శించి, అనేక దానధర్మాలు చేశాడు. ఇతను తన కుమారునికి తిరుమల దేవరాయలు అని, కుమార్తెకు తిరుమలాంబ అని పేర్లు పెట్టుకున్నాడు. ఈయన చెన్నకేశవస్వామివారి దేవాలయం కట్టించాడు. ఇతను విజయనగరంలో కృష్ణాలయం, హజారా రామాలయం నిర్మించాడు. తిరుపతి, కాళహస్తి, కంచి, సింహాచలం, అహోబిలం ఆలయాలకు గోపురాలు, మండపాలు నిర్మించాడు. వ్యాసరాయలు ఇతని గురువు. పోర్చుగీసు యాత్రికుడు డోమింగోపేస్ విజయనగరాన్ని రోమ్‌తో పోల్చి వర్ణించాడు.

కుటుంబము : కృష్ణదేవరాయలుకు తిరుమలదేవి, చిన్నాదేవి ఇద్దరు భార్యలు. కృష్ణదేవరాయలు విజయనగర సామంతుడైన శ్రీరంగపట్నం రాజు కుమారవీరయ్య కూతురు తిరుమలాదేవిని 1498లో వివాహం చేసుకున్నాడు. పట్టాభిషక్తుడైన తర్వాత రాజనర్తకి అయిన చిన్నాదేవిని వివాహమాడాడని న్యూనిజ్ వ్రాశాడు. ప్రతాపరుద్రుడు గజపతిని ఓడించి, ఆయన కూతురైన తుక్కాదేవిని మూడవ భార్యగా స్వీకరించాడనటానికి చారిత్రకాధారాలున్నాయి. ఈమెనే కొందరు లక్ష్మీదేవి అని, జగన్మోహిని అని కూడా వ్యవహరించారు. చాగంటి శేషయ్య, కృష్ణరాయలకు అన్నపూర్ణమ్మ అనే నాలుగవ భార్య ఉందని భావించాడు. కానీ, చిన్నాదేవే అన్నపూర్ణమ్మ అని కొందరి అభిప్రాయం డోమింగోపేస్ ప్రకారం కృష్ణదేవరాయలకు పన్నెండు మంది భార్యలు. కానీ అందులో తిరుమలాదేవి, చిన్నాదేవి, జగన్మోహిని ప్రధాన రాణులని చెప్పవచ్చు. అయితే శాసనాల్లో ఎక్కువగా ప్రస్తావించబడిన తిరుమలాదేవి పట్టపురాణి అయి ఉండవచ్చునని చరిత్రకారుల అభిప్రాయం. ఇతనికి ఇద్దరు కుమార్తెలు. వారిలో పెద్ద కూతురు తిరుమలాంబను ఆరవీడు రామరాయలకు, చిన్న కూతురును రామరాయలు సోదరుడైన తిరుమల రాయలుకు ఇచ్చి వివాహం చేసాడు. ఒక్కడే కొడుకు, తిరుమల దేవరాయలు. ఇతనికి చిన్నతనంలోనే పట్టాభిషేకం చేసి, తానే ప్రధానిగా ఉండి రాజ్యవ్యవహారాలు చూసుకునేవాడు. కాని దురదృష్టావశాత్తు తిరుమల దేవరాయలు చిన్నవయస్సులోనే మరణించాడు. ఈ విషయంపై కృష్ణదేవరాయలు తిమ్మరుసును అనుమానించి, అతనిని గ్రుడ్డివానిగా చేసాడు. తానూ అదే దిగులుతో మరణించాడని ఓ అభిప్రాయము. మరణానికి ముందు చంద్రగిరి దుర్గమునందున్న సోదరుడు అచ్యుత రాయలును వారసునిగా చేసి సా.శ. 1529లో మరణించాడు.

4. అచ్యుత దేవరాయలు : (1529–1542) అచ్యుత దేవరాయలు తుళువ నరసనాయకుని మూడవ భార్య అయిన ఓబాంబ కుమారుడు. శ్రీకృష్ణదేవరాయల సవతి సోదరుడు. శ్రీకృష్ణదేవరాయల మరణ శాసనాన్ని అనుసరించి చంద్రగిరి దుర్గములో గృహనిర్బంధములో ఉన్న అచ్యుతదేవరాయలు రాజయినాడు.

శ్రీకృష్ణదేవరాయల మరణంతో విజయనగరములో అంత:కలహాలు చెలరేగాయి. అచ్యుతరాయల్ని వారసునిగా ప్రకటించడం నచ్చని కృష్ణదేవరాయల అల్లుడు ఆళీయ రామరాయలు ప్రతిఘటించి అధికారం కైవసం చేసుకోవడానికి ప్రయత్నించాడు. కానీ విశ్వాసపాత్రులైన సాళువ నరసింగనాయకుడు వంటి సామంతులు ఆ ప్రయత్నాలు సాగనివ్వలేదు. ఇతడు మొదట తిరుమలలో, తరువాత శ్రీకాళహస్తిలో (1529 అక్టోబర్ 21న) రెండవ పర్యాయము, 1529 నవంబర్ 20న విజయనగరంలో ముచ్చటగా మూడవసారి పట్టాభిషేకం చేసుకున్నాడు. అచ్యుతరాయల పట్టాభిషేకాలను రాజనాథ డిండిమభట్టు వ్రాసిన అచ్యుతరాయాభ్యుదయములో వివరముగా వర్ణించాడు. అచ్యుతరాయలు, రామరాయలుతో సంధి చేసుకున్నాడు. కానీ సాళువ నరసింగనాయకునికి (సెల్లప్ప) అది నచ్చక ఉమ్మత్తూరు మొదలైన దుర్గాధిపతులతో కలిసి తిరుగుబాటు చేశాడు. అయితే అచ్యుతరాయల బావమరుదులైన సలకం పెదతిరుమలరాజు, సలకం చిన తిరుమలరాజు తిరుగుబాటును అణచివేసి శాంతిని నెలకొల్పారు.

రామరాయలతో ఒప్పందం అయిన తర్వాత అచ్యుతరాయలు రాజ్య వ్యవహారాలను బావమరిది సలకం పెదతిరుమలరాజు పరంచేసి సర్వదా అంత:పురములోనే గడిపినట్లు, దానితో ప్రభుత్వం నీరసించినట్లు తెలుస్తున్నది. తుదకు అచ్చుతరాయలు ప్రజాభిమానం కోల్పోయి 1542లో మరణించాడు. అచ్యుతరాయల మరణంతో రామరాయలు మరియు సలకం తిరుమలల మధ్య స్పర్ధలు తీవ్రమై రాజ్యాన్ని అంతర్యుద్ధంలో ముంచెత్తాయి. పరిస్థితిని గమనించి, రామరాయలు గుత్తి నుండి దండెత్తి వచ్చి తుంగభద్రా తీరములో తిరుమలను ఓడించి, సదాశివరాయలను రాజధానిలో పట్టాభిషక్తుని చేసాడు. అచ్యుతరాయల యొక్క జీవితము మరియు పాలనను రెండు సంస్కృత కావ్యాలు, రెండవ రాజనాథ డిండిమ రాసిన అచ్యుతరామాభ్యుదయం మరియు అచ్యుతరాయల భార్య తిరుమలాంబ రచించిన వరదాంబికా పరిణయం వివరముగా వర్ణిస్తాయి.

2.15.1 Sultan:

The head of the administrative department is the Sultan, who is the commander-in-chief, the supreme judge, and the exerciser of despotic royal powers. He takes decisions on important matters himself. He completely reduced the interference of ulemas (religious heads) and clerics in governance. There was a Council of Ministers to give advice to the Sultan on proper administration. In this, competent people, well-wishers of the Sultan, and close relatives were appointed. Council of Ministers Whether or not the advice is followed depends on the whims of the Sultan. No preference was given to the Caliph. The Sultan was believed to be divine or the shadow of God. "I do not know what dharma is and what adharma is." Khilji stated that he will implement the laws required for the development of the people's welfare in accordance with the circumstances.

2.15.2 Council of Ministers:

The Sultan is the head of all departments. But some powers are decentralised and were entrusted to various ministers. He appointed ministers for the ministry. During the reign of Alla-ud-din-Khilli, the following people played important roles in the administration:

Wazir	:	*the Finance Minister. He is next to the Sultan. He is dealing with civil and military Affairs and has supervision over the other ministers. He was prime minister.*
Qazi-ul-Qazzat	:	*Minister of Justice.*
Mir-Ariz	:	*Petition Officer*
Mustafi-i-Mamalik	:	*Auditor*
Ariz-i-Mumalik	:	*Army Minister in Charge*
Amir-i-Kohi	:	*Officer in-charge of Agriculture*
Amir-i-Tarab	:	*Officer in-charge of Royal amusements*
Amir-i-Shikar	:	*Officer in-charge of the Royal Hunt*
Barid-i-Mamalik	:	*Head in charge of the state Intelligence service*

కళాపోషణ : ఇతడు హంపిలోని తిరువేంగళనాథుని ఆలయమును నిర్మించాడు. ఈ ఆలయం అచ్యుతరాయ ఆలయము అన్న పేరుతోనే ప్రసిద్ధి చెందింది. ఇప్పుడు కపిల తీర్థముగా ప్రసిద్ధమైన తిరుపతిలోని ఆళ్వార్ తీర్థాన్ని అచ్యుతరాయలు నిర్మింపజేశాడు.తీర్థము చుట్టూ రాతి మెట్లు, మంటపము నిర్మించాడు. 1533లో స్వామివారి పుష్కరిణి మెట్లు బాగుచేయించి పాత పుష్కరిణి పక్కనే కొత్త పుష్కరిణిని కట్టించాడు. తిరుమలలో ఆలయానికి దక్షిణము వైపున అచ్యుతరాయలు మరియు ఆయన భార్య వరదాంబికల రాతి విగ్రహాలు చూడవచ్చు. కృష్ణదేవరాయల లాగానే అచ్యుతరాయలు స్వయంగా 'తాళమహోదది' అనే గ్రంథం సంస్కృతంలో రాశాడు. ఈయన ఆస్థానములో కన్నడకవి విఠలనాథుడు, ప్రముఖ సంగీతకారుడు పురందరదాసు మరియు సంస్కృత విద్వాంసుడు రెండవ రాజనాథ డిండిమభట్టు ఉండేవారు. డిండిమభట్టు అచ్యుతరామాభ్యుదయముతో పాటు సంస్కృతములో భాగవత చంపువ్రాసి అచ్యుతరాయలకు అంకితమిచ్చాడు. ఈయన ఆస్థానములోని తెలుగు కవులలో రాధామాధవ కవి ముఖ్యుడు. ఈయన రచించిన తారకబ్రహ్మరాజీయమును అచ్యుతరాయల మంత్రి తిమ్మనకు అంకితం చేశాడు. అచ్యుతరాయల సభను 'వెంకటవిలాస మండపము' అని పిలిచేవారు. అచ్యుతరాయల కాలములో స్త్రీలు కూడా చక్కని గ్రంథాలు రాశారు. తిరుమలాంబ 'వరదాంబిక పరిణయం', మోహనాంగి 'మారిచీపరిణయం' వ్రాసారు. అచ్యుతరాయలు స్వయంగా మంచి వీణా విద్వాంసుడు కూడా. ఈయన ఉపయోగించిన ప్రత్యేక వీణ అచ్యుతభూపాళీ వీణగా పేరొందినది.

5. సదాశివ రాయలు: (1542-1570) ఇతను కేవలం నామమాత్ర పరిపాలకుడు మాత్రమే. అధికారము మొత్తము పెదతిరుమలయ్య దేవమహారాయలు చేతిలో ఉండెడిది. కానీ తరువాత ఆళియ రామరాయలు కూడా అధికారం కోసం పోటీ పడినాడు. ఈ కాలమున విజయనగరం అంత:కలహములకు తీవ్రంగా లోనయ్యింది. పరిస్థితులు ఎంతవరకు వచ్చినాయంటే, పెద తిరుమలయ్య దేవమహారాయలు రాజధానిలోనికి ఆదిల్‌షాను సైన్యసమేతంగా ఆహ్వానించాడు. అయితే ఆళియ రామరాయలు పెద తిరుమలయ్యను ఒప్పించి సుల్తానుకు ధనం అప్పగించి తిరిగి పంపించాడు. అనంతరం అధికారం మాత్రం ఆళియ రామరాయలు సర్వాధికారాన్ని చెలాయించాడు.

6. తళ్లికోట యుద్ధం (1565) : విజయనగర సామ్రాజ్యం 1564లో జరిగిన తళ్లికోట లేదా రాక్షస తంగడి యుద్ధంలో ఘోరపరాజయం పాలైంది. ఈ యుద్ధంలో ఆళియ రామరాయలు మరణించాడు. రామరాయలు సైన్యాన్ని మూడు భాగాలుగా విభజించాడు. ఎడమవైపున తిరుమల రాయలు, ఆలీ ఆదిల్‌షాను, మధ్యన రామరాయలు హుసేన్ నిజాంషాను, కుడివైపున వెంకటాద్రి రాయలు ఇబ్రహీం కుతుబ్‌షా, ఆలీ బరీద్‌లను ఎదుర్కొనే విధంగా యుద్ధ వ్యూహరచన చేశాడు. దక్కన్ సుల్తానుల కూటమి సైన్యం ఫిరంగులను మోహరించింది. ఈ ఫిరంగులను కప్పిపుచ్చుతూ రెండువేల మంది సైనికులు విజయనగర సైన్యంపై బాణాల వర్షం కురిపించారు. విజయనగర సైన్యం వీరిపైకి దాడిచేసే సమయానికి వీరు లాఘవంగా తప్పుకుని ఫిరంగులకు దారినిచ్చారు.విజయనగర సైన్యం సరిగ్గా ఫిరంగులకు ఎదురుగా వచ్చింది. హఠాత్తుగా మొదలైన ఫిరంగి దాడులతో విజయనగర సైన్యం వెనకడుగు వేసింది. పల్లకీ ఎక్కి పర్యవేక్షిస్తున్న రామరాయలు పల్లకీ దిగి ఒక ఎత్తైన సింహాసనమెక్కి బంగారు నాణేలు విరజిమ్ముతూ సైన్యాన్ని ఉత్సాహపరిచాడు. విజయనగర సైన్యం కూడా కూటమి సైన్యంపై దాడులుచేసి బాగా నష్టం కలిగించడంతో కూటమి సైన్యం వెనక్కు కొంచెం తగ్గింది. మధ్యభాగంలోని కూటమి సైన్యం ఫిరంగులలో రాగి నాణేలను కూరి విజయనగర సైన్యంపై పేల్చింది. ఈ రాగి నాణేల దాడికి వేలాది సైనికులు బలయ్యారు. సైన్యం అంతా చెల్లాచెదురయింది. ఈ హడావుడిలో రామరాయలు గద్దె దిగి, మళ్లీ పల్లకి ఎక్కబోయాడు. సరిగ్గా అదే సమయానికి ఫిరంగుల మోతలకు బెదిరిని కూటమి సైన్యంలోని ఓ ఏనుగు పరిగెత్తుకుంటూ రామరాయల పల్లకీ వైపు వచ్చింది. అది చూసి భయపడిన బోయీలు పల్లకీని వదిలేసి పరుగెత్తారు. కిందపడిపోయిన రామరాయలు తేరుకొని లేచి గుర్రమెక్కేలోగా హుస్సేన్ నిజాంషా సైన్యం రామరాయలును పట్టుకుని బంధించి సుల్తాను ముందు హాజరు పరిచింది. హుసేన్‌షా స్వయంగా రామరాయల తలనరికి యుద్ధభూమిలో పైకెత్తి ప్రదర్శించాడు.

తమ రాజు మరణం చూసిన విజయనగర సైన్యం దిక్కుతోచని స్థితిలో పరుగులు తీసింది. కూటమి సైన్యం వారిని వెంటాడి హతమార్చింది. కనీసమాత్రపు ఆత్మరక్షణను కూడా ఆలోచించే పరిస్థితిలో లేని సైన్యం చెల్లాచెదురైంది. వెంకటాద్రిరాయలు మరణించాడు. తిరుమలరాయలు ఒక కన్ను కోల్పోయి వెనక్కితిరిగి నగరానికి పారిపోయాడు. రామరాయలు కుమారుడు తన బంధువులతో సహా ఆనెగొంది నుండి మూడు కోసుల దూరములో ఉన్న ఒక లోతైన గుహలో తలదాచుకున్నాడు. ఈ యుద్ధం జరిగిన ప్రదేశంపై అనేక వాదనలు ఉన్నాయి. ఈ యుద్ధం రాక్షసి, తంగడి అనే రెండు గ్రామాల మధ్య జరిగిందని కొందరు, కాదు తళ్ళికోట వద్ద జరిగిందని మరికొందరు వాదిస్తారు. వేలాది హిందూ సైనికులకు నాయకత్వము వహించుతున్న జిలాని సోదరుల వెన్నుపోటు (గతంలో ఆదిల్‌షా వద్ద నుండి పారిపోయి వచ్చి రామరాయలు ఆశ్రయము పొందిన ఈ సోదరులు కీలక సమయంలో యుద్ధరంగాన్ని వదలిపోవటం), విజయనగర సైన్యాధిపతులు ముగ్గురూ వయసుమీరిన వారు కావడం, శిక్షణలేని యూరోపియన్లు కూలి సిపాయిలు మొ॥ విజయనగర సైన్యం ఓటమికి కారణాలు.

ఈ యుద్ధానంతరం సుల్తానుల సైన్యం మొత్తంగా రాజధానియైన విజయనగరంపై విరుచుకుపడి మూలమట్టంగా నాశనం చేసింది. దీనితో ఆళియ రామరాయల తమ్ముడైన తిరుమల దేవరాయలు సదాశివరాయలను, విజయనగర సామ్రాజ్య ఖజానాను తీసుకొని పెనుకొండకు

Diwan-i-Arz	:	*Officer of the Ministry of War*
Diwan-i-insha	:	*Office of the Chief Secretary*
Diwan-i-Riyasat	:	*Minister of Trade and Commerce*
Diwan-i-Mustakhraj	:	*Office for collecting taxes*
Kotwal	:	*Police officer, maintained Law and order*
Suhna-i-Mandi	:	*Officer In-charge of the grain market*

There are many employees who work at different levels of administration. All of them cooperated with Alla ud-Din. Apart from these, there are many, from the states to the villages. The employees helped with the administration. There were strict restrictions on the aristocracy.

2.15.3 State Administration:

For administrative convenience, the state was divided into "states" (Iqta), and the state ruler was appointed to each. He served under the sultan. Zia-ud-din Barani said that there were 11 states during the reign of Alla-ud-din Khilji.

2.15.4 Rule of Law:

Though the Sultan was the highest judge, an officer named Qazi-ul-Qazzat was the chief judge of the judiciary. While the ruler of the states solved the legal problems, the village officials in the villages were judicial officers. The Qazi should abstain from bad habits. Alla-ud-din Khilji sentenced the Qazi to death for consuming intoxicants. Amputation was a simple punishment, and the punishments were strictly enforced.

2.15.5 Police and Spy Network:

Kotwal was a police officer who mainly maintained law and order, and under his command many police officers worked from the central level to the village level. They are not military officers. In addition, he appointed spies called "*Munhis*" to keep an eye on what was going on in the kingdom from time to time and collect information on the upper classes, like amirs and sardars, which was very useful in governance.

2.15.6 Revenue Reforms:

పారిపోయాడు. పెనుకొండలో కూడా సదాశివరాయలను సింహాసనంపై ఉంచి తిరుమల దేవరాయలే అనధికారికంగా పరిపాలించాడు. ఈ యుద్ధం భారత్‌లో హిందూ సామ్రాజ్యాలకు ప్రమాదఘంటికలు మోగించింది. దక్షిణభారతంలో చిట్టచివరి హిందూ మహాసామ్రాజ్యానికి తెరపడింది. అయితే గెలిచిన సుల్తానుల మధ్య కూడా శాశ్వత శాంతి నెలకొనలేదు. తమలోతాము కలహించుకోవడంతో వారు బలహీనపడి చివరికి మొగులలకు, ఆ తరువాత బ్రిటీష్ వారికి లంగిపోయారు.

iv) ఆరవీటి వంశం (1570-1675)

ఆరవీటి వంశము విజయనగర సామ్రాజ్యమును పరిపాలించిన నాలుగవ మరియు చివరి వంశము. ఆరవాటి వంశనామము ప్రస్తుత ప్రకాశం జిల్లా కంభం తాలూకాలోని ఆరవీడు గ్రామము పేరు మీదుగా వచ్చింది. తళ్లికోట యుద్ధం (1565) తరువాత పెనుకొండ పారిపోయిన తిరుమల దేవరాయలు 1570లో సదాశివరాయలను చంపి రాజుగా ప్రకటించుకొని పెనుకొండను రాజధానిగా చేసుకొని పాలించాడు. అతని పాలనతో ఆరవీటి వంశ పాలన ప్రారంభమయింది. ఈ వంశానికి మూలపురుషుడు ఆరవీటి సోమరాజు. వీరు ఒకప్పుడు విజయనగర పాలకులకు సామంతులు.

సాళువ నరసింహరాయల కాలంలో ఆరవీటి తిమ్మరాజు నరసింహరాయల వద్ద సేనాధిపతిగా పనిచేసారు. తిమ్మరాజుకు రామరాయలు, వెంకటాద్రి రాయలు, తిరుమలరాయలు అని ముగ్గురు కుమారులు. వారిలో రామరాయలు, వెంకటాద్రి రాయలు తళ్లికోట యుద్ధంలో మరణించారు. వారి మరణం తరువాత తిరుమలరాయలు సదాశివ రాయలను వెంటబెట్టుకొని పెనుకొండకు పారిపోయాడు. అయిదు నెలలపాటు జరిగిన విధ్వంసం తరువాత విజయనగరానికి తిరిగివచ్చి పునర్నిర్మించటానికి ప్రయత్నించాడు. కానీ సుల్తానుల దాడుల వల్ల బాగు చేయలేనంతగా ధ్వంసం అయిన విజయనగరాన్ని బాగుచేయలేమని గ్రహించి విజయనగరాన్ని వదలి పెనుకొండకు తిరిగి వెళ్లాడు.

1. తిరుమల రాయలు (1570-1572): ఇతను సామ్రాజ్యాన్ని మూడు భాగాలుగా విభజించి ఆ ప్రాంతాలకు తన కుమారులను ప్రతినిధులుగా ఉంచాడు. తిరుపతి, కంచి, శ్రీరంగంలలో ఉన్న దేవాలయాలకు మరమ్మత్తులు చేయించాడు. తిరుమల రాయలు గొప్ప సాహితీవేత్త. ఇతను స్వయంగా కవి, జయదేవుని గీతాగోవిందానికి వ్యాఖ్యానం వ్రాసాడు.

2. మొదటి శ్రీరంగదేవరాయలు (1572-1585) : ఇతను తిరుమలరాయుని పెద్దకుమారుడు. ఇరుగుపొరుగు సుల్తానుల నుంచి అనేక దాడులను ఎదుర్కొన్నాడు. తొలుత అహోబిలాన్ని పోగొట్టుకున్నప్పటికీ తిరిగి స్వాధీనం చేసుకున్నాడు. ఇతనికి సంతానం లేకపోవడం వల్ల చంద్రగిరి రాజప్రతినిధిగా ఉన్న ఇతని తమ్ముడు రెండో వెంకటరాయలు సింహాసనం అధిష్టించాడు.

3. రెండవ వెంకటపతిరాయలు (1585-1614) : విజయనగర సామ్రాజ్యానికి చెందిన గొప్ప, శక్తివంతులైన రాజుల్లో ఇతనే చివరివాడు. ఇతను కూడా దక్కన్ రాజుల దాడికి లోనయ్యాడు. వెంకటరాయలు తన సామంతులనూ, నాయకులనూ ఒకతాటిపైకి తెచ్చి గుత్తిని ఆక్రమించుకున్నాడు. రుస్తుమ్‌ఖాన్ నాయకత్వంలో వచ్చిన గోల్కండ సైన్యాన్ని ఓడించి, గండికోటను ఆక్రమించుకున్నాడు. ఉదయగిరితోపాటు, కృష్ణానది వరకూ ఉన్న ప్రాంతాలు వెంకటరాయల అధికారంలోకి వచ్చినాయి. రాజ్యంలోని తిరుగుబాట్లను కూడా అణచివేసాడు. మొగల్ చక్రవర్తి అక్బర్ సార్వభౌమాధికారాన్ని అంగీకరించమని రాయబారిని పంపినా ధైర్యంగా తిరస్కరించాడు. ఇతను చంద్రగిరిని రాజధానిగా చేసుకున్నాడు. ఇతను కవి పండిత పోషకుడు. ఇతని ఆస్థానంలో వేదపండితుడైన అప్పయ్యదీక్షితులు, చెన్నబసవపురాణం వ్రాసిన విరూపాక్ష పండితుడు, జైన వ్యాకరణాన్ని రచించిన బట్టలంకదేవుడు మొదలైన ప్రసిద్ధ కవులు ఉండేవారు. వారేకాక భోజరాజీయాన్ని రచించిన అనంతామాత్యుడు ఉండేవాడు. ఇతనికి కుమారులు లేకపోవడం వల్ల రెండవ శ్రీరంగరాయలను తన వారసుడుగా నియమించాడు. రెండో శ్రీరంగరాయల (1614-1616) తరువాత రామదేవరాయలు (1616-1630), మూడవ వెంకటపతి రాయలు (1630-1642)లు పాలించారు. వీరి తరువాత మూడో శ్రీరంగరాయలు పాలించాడు. ఆయన పరిపాలన కాలంలోనే బ్రిటీష్ ఈస్టిండియా కంపెనీ వారు వర్తక సంఘంగా దక్షిణ భారతదేశంలోకి మరీ ముఖ్యంగా తమిళ, ఆంధ్రదేశాల్లో ప్రారంభించారు. ఈస్టిండియా కంపెనీ వారు చెన్నపట్టణంలో కోట కట్టుకునేందుకు చంద్రగిరిలో చర్చిలు నిర్మించుకునేందుకు అనుమతులు పొందారు.

4. మూడో శ్రీరంగరాయలు (1642-1675): అనేకానేక అంతర్యుద్ధాలు, మోసాలు, కుట్రలతో విజయనగర సామ్రాజ్యం బలహీనపడింది. 1675లో ఇతని మరణంతో ఆరవీటి వంశమే కాకుండా విజయనగర సామ్రాజ్యం కూడా పతనమైపోయింది. విజయనగర సామ్రాజ్యంలో ఎక్కువభాగాన్ని బీజాపూర్, గోల్కొండ సుల్తానులు ఆక్రమించారు. దిగువన దక్షిణాత్యంలో విజయనగర సామంతులైన మధుర, తంజావూరు, మైసూరు, నాయకరాజులు తమ తమ ప్రాంతాలను స్వంతం చేసుకుని తమ స్వంత రాజ్యాలను ఏర్పాటు చేసుకున్నారు.

Alla-ud-din made several reforms in the field of the revenue system. During his reign, there was an army of more than 500,000 people, which was a military state, so it required enormous money to feed the army and pay salaries to the employees. Therefore, taxes were levied on the people. Since "land revenue" was the main income, he surveyed the lands and collected the goods in the form of money or grain on the fields. His first reform was the measurement of cultivable land as the principle for determining and collecting revenue. *Biswa* (1/20th of a Bigha) was declared to be the standard unit of measurement. Alla-ud-din was fixed as half of the produce per Biswa, and assessment was done on the basis of *Paimash* (measurement). *Bhaga* (land revenue), *Bhoga* (cesses), and *Kar* (taxes) became the basis for the assignment of land to the nobles. Hindu revenue collectors such as Khuts, Maqaddams, and Chaudhuris collect taxes. Besides the land revenue, *Ghari* (house tax) and *Chari* (pasture tax) were also imposed. In the *Khalisa* (crown lands), the land revenue was collected directly by the state. Alauddin's government imposed the *jizya* tax on non-Muslims, and his Muslim subjects were obligated to contribute *zakat.* Alla-ud-din established Diwan-i-mustakraj (the office for collecting taxes). They personally supervise the taxable officers and punish the corrupt revenue officials severely. The booty captured during the war was called *Ghanima.* He collected 4/5ths as *khums* (share), with 1/5th being distributed among the soldiers.

2.15.7 Strict action against the Hindus:

Alla-ud-din Khilji was harsh towards the Hindus and collected high taxes from them. During his time, the Hindus faced many hardships and became poor. Zia-ud-din Barani claimed that Alla-ud-din-Khilji had instructed that *Chaudhuris, Khuts,* and *Muqaddams* should not ride horses, not take up arms, not wear valuable clothes, not chew betel leaves, and that Hindu wives should work as ministers in Muslim houses in the neighborhood. But historians like R.P. Tripati have remarked that only certain taxes have been levied on the Hindus, and their facilities have been removed.

2.15.8 Strict measures against the Aristocracy:

Considering that the aristocracy was the main cause of unrest, disturbance, and revolt in the kingdom, strict restrictions were imposed on the aristocracy, sardars, ulemas, and nobles, etc. According to Zia-ud-din Barani, Alauddin issued four strict laws.

1. The buildings, the inam lands, and the inheritance rights enjoyed by the aristocracy this is banned, and the marriages among themselves are also abolished.

2. He confiscated the property of the aristocracy, and he strengthened the spy system.

విజయనగర కాలం నాటి పరిస్థితులు

1) విజయనగర రాజుల పాలన : బర్టన్ స్టీన్ ప్రకారం విజయనగర సామ్రాజ్యం ఖండిత రాజ్యమని వ్యాఖ్యానించాడు. అనగా రాజు సార్వభౌమాధికారి అయినప్పటికీ అధికారాలన్ని వికేంద్రీకరించారు. ఈ కాలంలో సాంప్రదాయ బద్ధమైన పాలన జరిగింది. విజయనగర రాజులు బహమని సుల్తానులు, రెడ్డిరాజులు, పాండ్య, చోళ, రాజ్యాలతో నిరంతర యుద్ధాలు చేశారు. అధికారం కోసం నిరంతర వారసత్వ పోరాటాలు, కుట్రలు, కుతంత్రాలు విజయనగర కాలంలో జరిగాయి. రాజు నిరంకుశుడైనప్పటికీ ధర్మబద్ధపాలన అందించారు. రాజుకు సలహాలు ఇవ్వడానికి మంత్రిమండలి ఉండేది. రాజ్యాన్ని, ప్రజలను కాపాడడం, ఆర్థికాభివృద్ధికి పాటుపడడం, న్యాయబద్ధపాలన, శక్తివంతమైన విదేశాంగ విధానం రూపొందించడం రాజు యొక్క ప్రధాన విధులు. ప్రధాని, ఉపప్రధాని, రణబాండాగారిక, దళాధికారి, మహాసామంతాధిపతి, మంత్రిమండలిలోని సభ్యులు. పరిపాలనా సౌలభ్యం కోసం రాజ్యాన్ని రాష్ట్రాలుగా విభజించారు. దీన్ని 'రాజ్యం' అంటారు. రాజ్యాన్ని తిరగి కొట్టం, నాడు, పర్రు, విషయ, సీమ, స్థల, గ్రామ అనే భాగాలుగా విభజించారు. రాష్ట్రాధిపతిని 'దుర్గదండ' అంటారు. సీమకు 'పారుపత్యగాడు' ప్రధాన అధికారిగా ఉండేవాడు. పన్నుల వసూలు, ప్రభుత్వానికి ఆదాయం సమకూర్చడం ఇతని విధి. గ్రామంలో గౌడ, కరణం అధికారులుగా ఉండగా, వీరికి 'చావడి' అనే కార్యాలయం ఉండేది. చావడి అనగా కరణాలు రికార్డులు భద్రపరచు స్థలం. పరిపాలనలో చివరిది గ్రామం. గ్రామాధికారులను 'ఆయ గాండ్రు' అని పిలిచేవారు. వీరిలో 12 మంది గ్రామాధికారులుండేవారు. వీరికి ధన, ధాన్యరూపంలో జీతాలు చెల్లించేవారు. ఆయగార్లకు ఇచ్చిన భూమిని 'మిరాశీ' భూములంటారు. రైతులు ఆయగార్లకు ఇచ్చిన భాగాన్నే 'మేరా' అంటారు.

భూమిని సర్వే చేయించి పండిన పంటలో 1/3 వంతు వసూలు చేసేవారు. దేవాలయ భూములపై 1/30 వంతు వసూలు చేసారు. వేశ్యలపై పన్ను 1200 మంది సైనికాధికారుల జీతానికి సరిపోయేది. ధన, ధాన్యరూపంలో పన్నులు చెల్లించవచ్చు. సువర్ణరూపంలో వచ్చిన ఆదాయాన్ని 'సిద్దాయం' అంటారు. శ్రీకృష్ణదేవరాయలు ప్రతి సంవత్సరం కోటి ఫణాలు భాండాగారంలో నిల్వచేసేవారని డోమింగో పేస్ రచనల వల్ల తెలుస్తోంది. గద్వానం, చిన్నం, ఫణం అనే బంగారు నాణేలు చెలామణిలో ఉండేవి. గద్వాణానికి మరోపేరు వరాహ. జిటలు, కాసులు అనే రాగి నాణేలు కూడా ఉండేవి. భూమిశిస్తు రాజ్యానికి ప్రధాన ఆదాయం కాగా, ఇల్లరి, పుల్లరి, కావలి కట్నం, వృత్తిపన్నులు, వేశ్యలపై పన్నులుండేవి. స్థల సుంకం, చర సుంకం అనే వాణిజ్య పన్నులుండేవి. వివాహ సుంకం ఉండేది.

2) సైనిక పాలన : రాజే సర్వసైన్యాధకుడు అయినప్పటికీ మహాసేనాని ఉండేవాడు. ప్రభుత్వ యంత్రాంగంలో, యుద్ధసమయాల్లో సైనికులు కీలకపాత్ర పోషించారు. విజయనగర సైన్యంలో చక్రవర్తి సొంతసైన్యం, అమరనాయకసైన్యం అనే రెండు శాఖలుండేవి. రాజు స్వయంగా జీతం ఇచ్చి పోషించే సైనికులను 'కైజీతగాల్లు' అంటారు. రాజు సైన్యంలో 500 ఏనుగులు, ఒక లక్షా 20 వేల గుర్రాలు, 1 లక్ష కాల్బలం ఉండేవి. కత్తిసాము, మల్లయుద్ధం నేర్చుకొనేవారు. తుళు, కబ్బరి, మొరస జాతుల సైన్యం ఎక్కువగా ఉండేది. చెంచు, కోయ, బోయవాళ్ళు కూడా సైన్యంలో ఉండేవారు. శాంతిభద్రతల కోసం కావలి, తలార్లు అనే సైనికులుండేవారు. అబ్దుల్ రజాక్, న్యూనిజ్ ప్రకారం 'పాళెగాల్లు' సరిహద్దుల్లో శాంతిభద్రతలు కాపాడేవారు. కత్తి, ఈటె, డాలు, విల్లు ప్రధాన ఆయుధాలు కాగా, తుపాకిదళం కూడా ఉండేది.

3) అమరనాయంకర విధానం: సైన్యాన్ని పోషించే షరతుపై భూములను పొందేవారు అమరనాయంకరులు. ఇది ఒకరకమైన జాగీర్దారి విధానమని 'న్యూనిజ్' పేర్కొనగా దక్షిణభారతదేశ చరిత్రలో మొట్టమొదటి సైనిక విధానం అమరనాయంకర విధానమని చరిత్రకారుల అభిప్రాయం. రాజుకు విశ్వాసపాత్రులు మాత్రమే అమరనాయంకరులుగా ఉండేవారు. వీరినే 'నాయక్' లేదా 'అమరనాయక్' అని పిలుస్తారు. బహుమని సుల్తానులతో నిరంతర యుద్ధాలు చేయడంవల్ల సైనిక వ్యవస్థను పటిష్టం చేయాల్సి వచ్చింది. శ్రీకృష్ణదేవరాయల కాలంలో అమరనాయక సైనికబలంలో 2 లక్షల కాల్బలం, 24 వేల గుర్రాలు, 12 ఘూటాలు ఏనుగులుండేవని రాయవాచకం పేర్కొంది. వీరికి జీతాలకు బదులు భూములనిచ్చేవారు. ఈ భూములలో వచ్చే ఆదాయం అమరనాయకులకు చెందుతుంది. గిరి, స్థల, జల, వన అనే దుర్గాలుండేవి. ఆముక్తమాల్యదలో గూఢాచారి విధానం ఉండేదని పేర్కొంది. గజ,తరగ, అశ్విక దళాలుండేవి. ప్రౌఢదేవరాయలు తురుష్క విలుగాండ్రను, రౌతులను నియమించి హిందూ సైనికులకు శిణ ఇప్పించాడని 'ఫెరిష్టా' వర్ణించాడు. గుర్రపుదళాల్లో పేరు మోసిన ముస్లిం సైనికులుండేవారు. ప్రభుత్వ ఆదాయంలో అధికభాగం సైన్యపోషణకు ఖర్చు అయ్యేది.

4) న్యాయపాలన : రాజే సర్వోన్నత న్యాయాధికారి, 'ప్రాడ్వివాకులు' అనే న్యాయాధికారులుండేవారు. రెండు లేదా మూడు గ్రామాలకు ఒక ధర్మాసనం ఉండేది. ధనోద్భవ, హింసోద్భవ అనే న్యాయస్థానాలుండేవి. అమర, దుర్గ నాయకులు వారి ప్రాంతాల్లో న్యాయవిచారణ చేసేవారు. దివ్యపరీక్షలుండేవి. శిక్షలు కఠినంగా ఉండేవని న్యూనిజ్ పేర్కొన్నాడు.

5) ఆర్థిక పరిస్థితులు : విజయనగర సామ్రాజ్యం సిరిసంపదలతో తులతూగేదని అబ్దుల్ రజాక్, పేస్, న్యూనిజ్, నికోలో కోంటిలు పేర్కొన్నారు. అడవులు నరికి వ్యవసాయ భూములుగా మార్చారు. నీటిపారుదల సౌకర్యాలు కల్పించారు. భాస్కరుడనే బుక్కరాయల ప్రతినిధి పోరుమామిళ్ళ వద్ద సా.శ. 1369లో అనంతసాగరం అనే చెరువును త్రవ్వించగా, రెండో బుక్కరాయలు తుంగభద్ర నది మీద ఆనకట్ట

3. Drugs were banned.

4. He declared that no meetings should be held without the permission of the Sultan. Strict action was taken against those who disobeyed him.

2.15.9 Military Reforms:

Alla-ud-din-Khilji established a military state. Perishta wrote that Alla-ud-din-Khilji's army consisted of 4,75,000 standing soldiers. Barani tells us that the annual salary of a trained armed soldier with one horse was 243 tankas and two horses' 321 tankas. The soldiers were paid in cash. He strengthened the army, recognising the need for a strong military system to establish a large empire, maintain law and order, carry out invasions, and build forts in key positions. They were given jobs in the army on the basis of their qualifications. Alla-ud-din's army consisted of three parts: cavalry, elephants, and infantry. The jagirs also maintained the army, and when necessary, they provided military assistance to the Sultan. The army played a key role in countering the invasions of the north, the south, and the Mongols. The main strength of Alla-ud-din Khilji was his capable and courageous generals. Their execution of tactics and military leadership was too good. Khilji abolished the system of giving jagirs to the soldiers and introduced the system of paying salaries. The salaries were paid according to their order. The most important of the military reforms were "Dagh," which means putting stamps on the horses (branding of horses), and "Chehra," which means maintaining the descriptive roll of each soldier. The details of the horses are recorded in the book so that fraud in the military system can be curbed.

2.15.10 Market Control and Economic Reforms:

The most important of the administrative reforms introduced by Alla ud-din Khilji were market reforms. The sultan's revolutionary reform is remarkable. According to Barani, the basic objective of the reform was to maintain a large and efficient army for keeping the Mongols in check. Therefore, he paid only the minimum salary to the soldiers. Whatever they received as a salary, it should be sufficient for their family, for which reason he had all commodity prices under control. All the essential commodities required by an ordinary soldier should be sold at fixed prices, i.e., vegetables, fruits, sugar, oils, textiles, cattle, horses, slaves, hats, sandals, combs, needles, and decorative goods, etc. All these items were available at a fixed price. Food grains were stored in government granaries.

According to *Amir Kushru*, the economic reforms were introduced for the welfare of the general public. They also collected food grains for the royal treasury at prescribed rates to combat famines. He '*Zawabit*," which means detailed regulations were made to control the prices of various commodities. The

కట్టించాడు. వ్యవసాయాభివృద్ధివల్ల 3.5 లక్షల పగోడాల ఆదాయం ప్రభుత్వానికి లభించేది. శ్రీకృష్ణదేవరాయలు కొరగల్లు దగ్గర ఒక ఆనకట్ట కట్టించాడు. రాజులు 'మిరాశీలిచ్చి' మొదటి మూడు సంవత్సరాలకు పన్నులు లేకుండా చేశారు. కూలీలు, బానిసలుండేవారు, కర్నూలు జిల్లాలోని తిమ్మనాయకుని పేటచెరువు, కంభం చెరువులు ప్రజలకు ఉపయోగపడేవి. అలవకొండలో 411 మగ్గాలుండగా, వాటిపై 2000 మందికి పైగా ఆధారపడేవారు. గుత్తి, రాయదుర్గాలు పత్తి పరిశ్రమకు, తాడిపత్రి, ఆదోని, గుత్తి, వినుకొండ నూలు పరిశ్రమకు ప్రధాన కేంద్రాలు. రాయలసీమలోని రామళ్ళకోట, వజ్రకరూరులో వజ్రాలు తవ్వేవారు. రత్నాలు, ముత్యాలు ఆభరణాలు, గుర్రాలు, ఏనుగులు, పట్టు, నూలు, సుగంధద్రవ్యాలు, ఔషధాలు, ఇనుము, వెండి, వ్యాపార వస్తువులుగా ఉండేవని ' బర్బోసా' పేర్కొన్నాడు. శ్రీకృష్ణదేవరాయలు అరేబియా, పోర్చుగల్ దేశాల నుండి గుర్రాలు దిగుమతి చేసుకొన్నాడు.

రోడ్డు, నౌకామార్గాలుండేవి. రహదారులు ప్రధాన వాణిజ్య కేంద్రాలగుండా నిర్మించారు. దొంగల భయం వల్ల వర్తకులు గుంపులుగా (బిడారులు) ప్రయాణించేవారు. రత్నాలు, ముత్యాలు రాశులుపోసి అమ్మేవారని చరిత్రకారులు పేర్కొన్నారు. విదేశీ వాణిజ్యం అరబ్బులు, పోర్చుగీసువారి చేతిలో ఉం డేది. విజయనగరంలో 300 ఓడరేవులున్నాయని అబ్దుల్‌రజాక్ పేర్కొన్నాడు. కాలికట్ ప్రధాన రేవుపట్టణం. పశ్చిమతీరంలో గోవా, హొనావర్, భట్‌కల్, బికనూరు, మంగళూరు, నాగపట్నం, మైలాపూర్, పులికాట్ ప్రధాన ఓడరేవులు. వస్త్రాలు, బియ్యం, ఇనుము, చెక్కెర, సుగంధద్రవ్యాలు, కంబళ్ళు, దంతసామాన్లు, వజ్రాలు ప్రధాన ఎగుమతులు కాగా, గుర్రాలు, ఏనుగులు, ముత్యాలు, రాగి, ముత్యపు చిప్పలు, కుంకుమ, చినాపట్టు, మణులు, పచ్చకర్పూరం ప్రధాన దిగుమతులు. గుర్రాలు, ఫిరంగులు, తుపాకులు పర్షియా నుంచి దిగుమతి చేసుకొనేవారు. ఆదోని, పెనుగొండ, ఉదయగిరి, మార్కాపురం, కంభం, పొదిలి, వినుకొండ, మంచెర్ల, మంగళగిరి, కొండపల్లి వర్తకకేంద్రాలుగా ప్రసిద్ధిచెందాయి. విదేశీ వ్యాపారంలో పోర్చుగీసు ప్రాబల్యం పెరిగింది. వృత్తుల వారు వర్తక శ్రేణులుగా ఏర్పడి వ్యాపారం చేశారు. శ్రేణి అధిపతిని సెట్టి లేదా పట్టణస్వామి అంటారు.. 'నికోలోకాంటి' అభిప్రాయంలో పట్టణాలలో ప్రభువులు ఆర్థికంగా బలంగా ఉండి విలాసాలతో తులతూగేవారు, కాని సామాన్య ప్రజలు దారిద్ర్యం అనుభవించేవారని పేర్కొన్నాడు. దీనిని బట్టి సమాజంలో ఆర్థిక అసమానతలుండేవని తెలుస్తోంది. వరాహ లేదా గద్యాణం అనే బంగారు నాణెం, తార్ అనే వెండి నాణెం, జీటాలు, కాసు అనే రాగి నాణేలు వాడుకలో ఉండేవి. 1/6 వంతు పంటలపై పన్నులు వసూలు చేశారు.

6) సాంఘిక పరిస్థితులు : విజయనగర రాజుల కాలంలో సమాజంలో బ్రాహ్మణులకు ఉన్నత గౌరవం ఉండేది. వీరికి అగ్రహారాలను దానంగా ఇచ్చేవారు. వీరికి పన్నులో మినహాయింపు ఉండేది. బ్రాహ్మణులు ఉన్నత ఉద్యోగాలేకాక అర్చకులు, లేఖకులు, కరణాల వంటివి కూడా నిర్వహించేవారు. బోర్బోసా ప్రకారం వైశ్యులు వ్యాపారం చేసి ధనవంతులుగా ఉండేవారని పేర్కొన్నాడు. శూద్రులు ప్రధాన ఉత్పత్తిదారులుగా ఉండేవారు. శూద్రుల్లో కులాలు, ఉపకులాలుండేవి. కైకోళులు (నేతపనివారు), విప్రవినోదులు (గారడి చేసేవారు) వంటి వారు కూడా సమాజంలో ఉన్నారు. కుల, ఉపకులాలకు కులపెద్ద ఉండేవాడు. ప్రస్తుత సమాజంలోని అన్ని కులాలు విజయనగర రాజుల కాలంలో ఉండేవి. మల్లయుద్ధాలు, గుర్రపుస్వారి, చదరంగం, కుస్తీపందాలు ప్రధాన ఆటలుకాగా, సంగీతం, నాట్యం ప్రధాన వినోదాలు. వేషభాషలు, ఆహార్యం ప్రదర్శించేవారు. స్త్రీ, పురుషులు అందమైన బట్టలు ధరించేవారు. అలంకరణకు ప్రాధాన్యం ఉండేది. శాఖాహారం, మాంసాహారం ఉండేవి. తాంబూళం ఇచ్చే సంప్రదాయం ఉంది. కన్యాశుల్కం, వరశుల్కం ఉండేవి. బ్రాహ్మణ కులంలో బాల్యవివాహాలు ఎక్కువగా జరిగేవని 'పెరిష్టా' పేర్కొన్నాడు. సతీసహగమనం ఉండేది. వితంతువులకు గౌరవం లేదు. వేశ్యవృత్తి ఉండేది. వేశ్యవృత్తి ద్వారా వచ్చిన ఆదాయం పోలీసు ఉద్యోగులకు వేతనాలిచ్చేవారని అబ్దుల్ రజాక్ పేర్కొన్నాడు. స్త్రీలు నాట్యకారులుగా, విద్యావంతులుగా ఉండేవారు. ఉదా॥ గంగాదేవి ' మధురావిజయం', తిరుమలాంబ 'వరదాంబికా పరిణయం' రచించారు. ప్రజల్లో అత్యధికులు నిరక్షరాస్యులు. నిరంతర యుద్ధాల వల్ల ఆర్థికంగా సమాజం నష్టపోవడమేకాక అశాంతి నెలకొంది.

7) మతపరిస్థితులు : హిందూ మతాన్ని, సంస్కృతిని పరిరక్షించడానికి విజయనగర సామ్రాజ్యం స్థాపితమైంది. జైన, వైష్ణవ, శైవమతాలకు ప్రాధాన్యం ఉండేది. విజయనగర రాజులు వైష్ణవమతాన్ని పోషించారు, కాని పరమతసహనాన్ని పాటించారు. రెండవ దేవరాయలు ముస్లింలను సైన్యంలో చేర్చుకొని వారికి జాగీరులిచ్చి, మసీదుల నిర్మాణానికి ఆర్థికసాయం అందించాడు. మొదటి రాజవంశాల వారికి విరూపాక్షుడు కులదైవం. విద్యారణ్యుడు శైమమతాభిమాని, కన్నడ ప్రాంతంలో శైవం అభివృద్ధి చెందింది. శైవ, వైష్ణవుల మధ్య ఘర్షణలు జరిగాయి. సిద్ధాంతపరంగా రెండు శాఖలు విభిన్నం. హరిదాసు కన్నడ ప్రాంతంలో మధ్వద్వైత సిద్ధాంతాన్ని ప్రచారం చేశాడు. సాళువ, తుళువ వంశాలు వైష్ణవాన్ని ఆదరించగా, తుళువ, ఆరవీటి వంశాలు శ్రీ తిరుమల వెంకటేశ్వరున్ని కులదైవంగా ఆరాధించి కానుకలు సమర్పించారు. దేవాలయాలకు, మఠాలకు భూములను దానం చసేవారు. శృంగేరి, పుష్పగిరి, వ్యాసరాయమఠం ఆనాటి ప్రముఖమఠాలు. శ్రీకృష్ణదేవరాయలు సింహాచలం, అహోబిలం, తిరుపతి ఆలయాలకు దానాలిచ్చాడు. 'మహార్నవమి' అనే తొమ్మిది రోజుల పండుగను ఘనంగా జరుపుకొనేవారు. ఇది ప్రభుత్వ పండుగ, నికోలోకాంటి 'వసంతోత్సవాన్ని' గూర్చి పేర్కొన్నాడు. రెండవ దేవరాయలు శైవుడుకాగా, ఇతని మంత్రి ఇరుగప్ప దండనాథుడు జైనుడు. రెండో దేవరాయలు పార్శ్వనాథునికి దేవాలయం నిర్మించాడు. శ్రీకృష్ణదేవరయాలు జనకంచిలోని త్రైలోక్యనాథ

sultan set the rates; merchants were not permitted to sell at high prices. No changes were permitted in the price of commodities without the state's permission. The *Karwanis or Banjaras* carried the grains from villages to Delhi. According to *Barani,* the cultivators could retain only 10 tonnes of grain; the rest was to be supplied to the market. There were four separate markets established for various commodities, such as the central grain market, the market for manufactured goods, the market for general merchandise, and the market for horses, cattle, and slaves. Each market was put under the control of a *Shuhna, or* controller of markets, and all merchants were to be registered with the state. The sultan received daily reports for the market from three independent sources such as *Suhana, Barids* (intelligent officers), and *Munshits* (secret spies).

Cheating and underweighing are strictly punished, according to Barani.He says that meat was cut from the merchant's body because the weight was sufficient. *Shehana-i-Mandi* was appointed to maintain strict supervision. Imported goods were sold with the permission of the *Parwana Rais* (permit officer). The state used to subsidise their costs. There was a provision for rationing during the famine. *Sarai-i-adl* was the market for clothes, which was set up near the royal palace at *Badayun* Gate. Horse trading was the monopoly of the Afghans and Multanis. There are no intermediaries, and merchants must sell the horses directly to the *Diwan-i-Arz.* It was a remarkable achievement. As per the orders of the government, every trader shall hang the price slab indicating the prices. Goods should be sold at a price fixed by the government. One rice manu (equivalent to 10 kg) was sold for one jital, four jitals for barley, 100 to 120 tankas for first-grade horses, and 20 to 40 tanks for women slaves.

The traders should register their names in "Dafter" and sell the goods in the market on the promise of being disciplined. Under the chairmanship of the market president, the farmers sold the cultivated land at a fixed price, so that the seedling came directly to the Delhi market. During droughts and famines, if there was less grain, it was brought from government granaries and sold at a lower price. The president of the market had a cavalry and an infantry, and the jagir was given by the Sultan for his maintenance, under whom there were

servants such as *Barid (a* spy) and *Karkoon (an* agent). The president of the market and *Barid* sent separate reports to the Sultan every day, and the Sultan monitored the market prices every day. The weights and measurements were accurate. There was no dark trade; there were no middlemen; and the traders of other provinces were also required to register their names in the table, so that goods were transported from other parts of the country as well, and there was no fear of thieves. After Alla ud-Din, the economic reforms changed.

దేవాలయానికి భూదానం చేశాడు. కంచి, నాగపట్నంలలో బౌద్ధమతం ఉండేది. పోర్చుగీసువారి రాకతో క్రైస్తవమత వ్యాప్తి ప్రారంభం అయింది. రెండో వెంకటపతి రాయలు చంద్రగిరి, వెల్లూరులలో చర్చిల నిర్మాణానికి అనుమతి ఇచ్చాడు. తిరుపతి, శ్రీశైలం, అహోబిలం, కాళహస్తి ప్రధాన దేవాలయాలు. చిదంబరం, విరూపాక్షం, కాళహస్తి, తిరుపతి, కంచి, శ్రీశైలం, తిరువణ్ణామలై, అహోబలం, సంగమేశ్వరం, శ్రీరంగం, కుంభకోణం, తీర్థ, గోకర్ణ, రామేశ్వరం ప్రధాన తీర్థాలు.

8) విద్య, సాహిత్యాభివృద్ధి: విజయనగర రాజుల కాలంలో విద్యాశాఖ లేదు. కావున ఎక్కువ మంది నిరక్ష్యరాస్యులుగా ఉండేవారు. బ్రాహ్మణులు సహితం విద్యపట్ల అంతగా ఆసక్తి చూపలేదు. అయితే విజయనగరం, కాంచీపురం, మధుర ప్రధాన విద్యాకేంద్రాలుగా ఉండేవి. వీటిలో వివిధ శాస్త్రాలు బోధించేవారు. బ్రాహ్మణులకు అగ్రహారాలు దానంగా ఇచ్చేవారు. తాటాకు, రాగి రేకులపై రాసేవారు. తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు తన కీర్తనలను రాగిరేకులపై రాసి భద్రపరిచారు.

విజయనగర కాలంలో సాహిత్యాభివృద్ధి జరిగినట్లు మరి ఏ యుగాల్లో , రాజవంశాల్లో జరగలేదని చరిత్రకారుల అభిప్రాయం. తెలుగు, తమిళం, కన్నడం, సంస్కృత భాషల్లో సాహిత్యం అభివృద్ధి చెందింది. రెండవ దేవరాయలు సంస్కృతంలో 'మహానాటిక సుధానిధి, వృత్తి' అనే గ్రంథాలు, శ్రీకృష్ణదేవరాయలు 'ఆముక్తమాల్యద' గ్రంథాన్ని తెలుగులో రచించాడు. శ్రీకృష్ణదేవరాయలకు 'సంగీత, సాహిత్య, సమరాంగణ సార్వభౌముడు' అనే బిరుదులతోపాటు 'ఆంధ్రభోజుడిగా' ప్రసిద్ధి పొందాడు. ఇతని కాలాన్ని సాహిత్యంలో 'స్వర్ణయుగంగా ' పేర్కొన్నారు.

సంస్కృతంలో వేదాంత మాధవాదేశికుడు మాధవాభ్యుదయం, హంససందేశం, విద్యారణ్యస్వామి అనుభూతి ప్రకాశిక, అపరోక్షానుభూతి దీపక అనే వేదాంత గ్రంథాలు, మాధవాచార్యులు పరాశర స్మృతి వ్యాఖ్య, కాలమాధవీయం, చాండ మాధవుడు తాత్పర్య దీపిక, శైవామ్నాయ సారం అనే సంస్కృత గ్రంథాలు రచించారు. కంపరాయల భార్య 'గంగాదేవి' 'మధురావిజయం' లో కంపరాయుల మధురరాజ్య విజయాన్ని వివరించింది. శ్రీకృష్ణదేవరాయల భార్య అన్నపూర్ణ తుక్కా పంచశతి, తిరుమలాంబ వరదాంబికా పరిణయం రచించారు. సాయణాచార్యుడు నాలుగు వేదాలకు భాష్యం రచించాడు. రెండో దేవరాయల ఆస్థానంలో ప్రముఖకవి శ్రీనాథుడు గౌడడిండిమభట్టుని ఓడించి కనకాభిషేకం చేసుకొని కవిసార్వభౌముడు అనే బిరుదు పొందాడు. సాళువ నరసింహరాయలు రామాభ్యుదయం, శ్రీకృష్ణదేవరాయలు జాంబవతీ పరిణయం, మదాలసచరిత్ర, సత్యవధూపరిణయం, సకలకథాసార సంగ్రహం సంస్కృతంలో రచించాడు.

తెలుగుభాషలో కూడా సాహిత్యాభివృద్ధి జరిగింది. శ్రీకృష్ణదేవరాయలు తెలుగుభాషకు, సంస్కృతికి ఎనలేని సేవచేసి 'అష్టదిగ్గజాలు' అనే కవులను పోషించాడు. 'దేశ భాషలందు తెలుగు లెస్స' అని పలికాడు. అతని సభను 'భువనవిజయం' అంటారు. తెలుగు సాహిత్య చరిత్ర బుక్కరాయల కాలం నాటి నాచనసోమునితో ప్రారంభమై రెండవ దేవరాయల కాలానికి ఉన్నత స్థితికి చేరుకొంది. శ్రీకృష్ణదేవరాయలు స్వయంగా తెలుగులో 'ఆముక్తమాల్యద' రచించాడు. ఇది పంచకావ్యాలలో ఒకటిగా ప్రసిద్ధి. ఆంధ్రకవితాపితామహుడిగా పేరుపొందిన పెద్దన 'మనుచరిత్ర' రచించాడు. వినుకొండ వల్లభరాయుడు ' క్రీడాభిరామం' పిల్లలమర్రి పినవీరభద్రుని 'జైమిని భారతం', 'నందతిమ్మన పారిజాతాపహరణం, భట్టుమూర్తి వసుచరిత్ర, పింగళిసూరన 'కళాపూర్ణోదయం', తెనాలి రామకృష్ణుడు పాండురంగమహత్యం, మొల్లరామాయణం, తాళ్ళపాలక తిక్కాంబ 'సుభద్రా కళ్యాణం' ఈ కాలం నాటి ప్రధాన రచనలు. వేమన, అన్నమయ్య, క్షేత్రయ్య ఈ యుగానికి చెందినవారే.

కన్నడ సాహిత్యంలో భీమకవి బసవపురాణాన్ని కన్నడలోకి అనువదించాడు. మధుర అనే కవి 17వ జైన తీర్థాంకరుడిపై 'ధర్మనాథపురాణం' అనే గ్రంథం రచించాడు. కన్నడ భారతంలోని 10 పర్వాలను కుమార వ్యాసుడు రాశాడు. తిమ్మన కన్నడ భారతాన్ని శ్రీకృష్ణదేవరాయలుకు అంకితం ఇచ్చాడు. సర్వజ్ఞానమూర్తి సర్వజ్ఞ పదగళం అనే 10 వేల పద్యాలను రాశాడు. కల్లరస 'మల్లికార్జున విజయం', విరూపాక్ష పండితుడు చిన్న బసవపురాణం, పురందరదాసు కీర్తనలు కన్నడంలోని ప్రముఖ రచనలు. వామనాచార్యుడు తమిళంలో భారతాన్ని రాశాడు. వెల్లిపుత్తూరార్, వేదాంత దేశికులు, కాలమేఘప్పులపార్, తిరుమళనాధి పరంజ్యోతియార్ ఆ కాలం నాటి ప్రముఖ తమిళకవులు.

9) సంగీతం – చిత్రలేఖనం : విజయనగర కాలంలో సంగీతం, చిత్రలేఖనం బాగా అభివృద్ధి చెందాయి. బండారు లక్ష్మీనారాయణ 'సంగీతసూర్యోదయం', 'విద్యారణ్యుడు సంగీతసాగరం, ప్రౌఢదేవరాయల మహానాటక సుధానిధి, రామయమంత్రి స్వరమేళకళానిధి, మొ॥వి సంగీతానికి సంబంధించిన గ్రంథాలు. సంగీతంతో పాటు నాటకాలు, యక్షగానాలు, కూచిపూడి, చిత్రలేఖనం బాగా వాడుకలో ఉండేవి. రామాయణ, మహాభారత, కృష్ణగాధలను దేవాలయాలపై చిత్రించేవారు. గోడలపై వివిధ నాట్య భంగిమలు చిత్రించేవారు. లేపాక్షి, తంజావూరులో చిత్రకళను చూడవచ్చు. రెండో వెంకటపతిరాయుల కాలంలో క్రైస్తవ చిత్రలేఖనం అభివృద్ధి చెందింది.

10) వాస్తు శిల్పకళ: విజయనగర రాజులకాలంలో అనేక కట్టడాలు నిర్మితంకాగా, వాటిలో అద్భుత శిల్పకళను చెక్కారు. ఎత్తైన గోపురాలు, ప్రకారాలు, మండపాలు, ద్వారాలు, దేవతల విగ్రహాలు, స్తంభాలు, కళ్యాణమండపాలు, శిలాస్తంభాలు, ధ్వజస్తంభాలు, బలిపీఠం, గర్భగుడి,

While *Zia ud-din-Barani* hailed Alla ud-din's market reforms as one of the wonders of the world, historians like K.S. Lal and Ram Sharma criticised the market system of "Alla ud-din," saying that the system had benefited only the soldiers and those living in and around Delhi, while farmers and traders in other states suffered losses. This system failed because it was not founded on anything but fear. It is no exaggeration to say that Alla-ud-Din's market reforms are important to India's economic reforms. Dr. B.P. Saxena expressed the view that the economic regulations of Alla-ud-din Khilji were the greatest administrative achievement of the sultanate period.

2.15.11 Social Reforms:

Alla-ud-din-Khilji introduced several social reforms for the welfare of the people. He banned the manufacture and sale of alcohol. Closed gambling houses and punished gamblers. They stoned sorcerers to death, forbade adulteration and adultery, sentenced adulterous women to death, and prevented the interference of the clergy in governance. Alla-ud-din-Khilji implemented many reforms during his administration. He abolished religious endowments, inams (gifted lands), and subsidies. He imposed taxes on all classes without any discrimination. He regulated the markets so that common people could get goods at reasonable prices.

2.15.12 Literature Patronage:

Although Alla-ud-din-Khilji was illiterate, he encouraged literature and the fine arts and patronised many poets and scholars. He was a great patron of learning. Amir Kushro was patronised by him. He is a Persian poet who wrote "*Tarikh-i-Alai" or "Khazain-ul-Futuh*." In this book, he mentioned the conquests of Alla ud-Din. Amir Kushro wrote another book called "Ashiqa," which contains the love story of Deval Devi and Khizr Khan. Barani tells us there were 46 scholars patronised by Alla-ud-din. Amir Hasan was one of them. He is known as the Sadi of India. Amir Arsalan Kohi and Kabir ud-din were great historians. Shaik-Nizamuddin, Shaik Rukn-ud-din, and Qazi Mughis-ud-din, all great masters of philosophy and theology, were all in the court of All-ud-din Khilji.

2.15.13 Patronage of Architecture:

Alla-ud-din-Khilji gave top priority to building construction. He built many forts, mosques, and beautiful buildings. Zia ud-din Barani claimed that he employed 70,000 labourers for the construction of the building. He was built at *Alai Fort or Koshak-i-Siri.* The walls of this fort were made of stones, bricks, and lime. There were seven gates in it. According to Amir Kushru, "All the mosques that lay in ruins were rebuilt by a profuse scattering of

అలంకరణలు, విమానకళశం ప్రధాన లక్షణాలు. అహోబిలం, కాళహస్తి, తిరుపతి, లేపాక్షి, కంచిలలో అనేక దేవాలయాలు నిర్మించారు. హంపిలోని విఠలస్వామి ఆలయంలో సప్తస్వరాలు పలికే స్తంభాలున్నాయి. గుత్తి, పెనుకొండ, హంపి, చంద్రగిరి, కొండవీడులలో దుర్గాలు నిర్మించారు. ప్రకృతి, జంతువుల బొమ్మలు కూడా అలంకరణ, కుడ్యాలలో చిత్రించి చెక్కారు. విఠలస్వామి దేవాలయం, కృష్ణస్వామి దేవాలయం, కదిరి లక్ష్మినరసింహస్వామి దేవాలయం, లేపాక్షి పాపనారేశ్వరాలయం, తిరుపతి శ్రీ వెంకటేశ్వరాలయంలో ఇలాంటి వాస్తు శిల్పకళను గమనించవచ్చు. అందువల్లనే పెర్సిబ్రౌన్, విజయనగర వాస్తుకళ ద్రావిడ సంప్రదాయ పరిపక్వత చెందిన స్థితి నాటిదని పేర్కొన్నాడు.

Hampi

Source: https://housing.com/news/top-places-to-visit-and-things-to-do-in-hampi/

silver." He built the "Palace of a Thousand Pillars" called *"Hazar Situn."* This city was built mainly with a view to protecting the overgrowing population of the suburbs. The James Masjid was also constructed by him. The construction of the Shamsi Tank was also due to him. He started the construction of a minaret near the Qutab Minar but was unable to complete this project due to his death. However, he completed Alai-Darwaza, which is one of the most treasured gems of Islamic architecture. According to Prof. Srivastava, Alai Darwaza was a splendid monument. Ala-ud-Din constructed the Hauz-i-Khas, also known as the Hauz i-lllahi. It had a stone and masonry wall around it and provided water to the city during the year. This tank covered an area of nearly 70 acres. Another important Ala-ud-Din structure was the famous Jamait Khanm mosque, which was built near Nizam-ud-Din Aulia's shrine.

Thus, Alla-ud-din made many invasions in India and established a vast empire. He became known as a great warrior, soldier, and ruler and got the title of *"Alexander II."* He died of illness in 1316 C.E..; Elphinstone, a historian, claimed that Manik Kafur poisoned him to death. Thus, after the death of Allauddin Khilji, he suffered a series of setbacks in the final stages. According to S.R. Sharma, during Alla-ud-din's reign, the Crescent dominated the whole country from the Himalayas to Cape Comorin and from the sea. He was also India's first Muslim ruler to undertake a risky administrative experiment. The view of Elphinstone was that the rule of Alla-ud-din was glorious and that he was a successful monarch; this argument was not accepted by V.A. Smith. S. Roy says that Alla-ud-din was a genius and a bold leader. According to Barani, "Alla-ud-din" was a great military leader and administrator.

After the death of Alla-ud-din-Khilji, Malik Kafar became the sultan, but he didn't have any support from the *amirs* and was killed within a few months. Shihab-ud-din-Umar became the sultan; he was only six years old. After about two months, Mubarak dethroned and blinded Shihab-ud-din Umar and put himself on the throne. This happened on April 1, 1316 C.E. Mubarak took up the title "Qutb ud-din Mubarak Shah."

2.16 Qutb-ud-din-Mubarak-Shah (1316-1320):

During his reign, everybody took advantage of the weakness of the ruler. There was a revolt in Gujarat, and the ruler of Devagiri became independent. Finally, the revolt was suppressed by Ain-ul-Mulk and Zafar Khan. Mubarak Shah himself went to Devagiri to conquer it. Harapala Deva, the ruler of Devagiri, ran away from his capital. Mubarak occupied Gulbarga, Sagar, and Dwarasamudra and put them under Muslim officials. Malik Yaklaki was appointed the governor of Devagairi. Later, he declared himself king. Mubarak Shah married Deval Devi, the widow of Khir Khan. The important states of Rajaputana and Marwar became independent. The head of Mubarak Shah was cut off and thrown into the courtyard.

2.17 Nasir-ud-din-Khusro-Shah (1320):

Khusro Shah was originally a Hindu and later became a Muslim. He was the last Khilji ruler. He was married to Deval Devi. Eventually, Khusru was killed by 'Ghaji Malik', who was the Governor of the Punjab. He established the Tughlaq dynasty under the name Ghiyaz-ud-din-Tughlaq.

Tughlaq Dynasty (1320-1414 C.E.):

2.18 Ghiyas-ud-din-Tughlaq: (1320-25 AD)

The Tughlaq dynasty belonged to the Corona tribe of Turkey. They ruled 94 years in India. Ghaji Malik assumed the throne under the title of Ghiyas-ud-din-Tughlaq. He was the founder of the Tughlaq dynasty. They began the rule in Delhi. His mother belonged to the Jat tribe, and his father worked in the Balban court. Ghiyas-ud-din worked in the court of Alla-ud-din. He was appointed Governor of Deepalpur during the reign of Khilji. Like Alla-ud-din, Ghiyas-ud-din also described a series of expeditions. He faced the invasions of the Mongols 29 times. He built a town called Tughlakabad and made it his capital. Ghiyas-ud-din-Tughlaq revived the postal system. Prataparudra, the Kakatiya ruler who had been defeated during the reign of Alla-ud-din and agreed to pay the tribute, was obliged to pay the tribute due to the political crisis in Delhi. Ghiyas-ud-din sent his son Juna Khan to the Kakatiya state. In 1323 C.E.., Juna Khan invaded the Kakatiya kingdom, defeated Prataparudra, and brought him and his followers to Delhi as hostages. Prataparudra committed suicide by jumping into the Narmada River. Juna Khan changed the name of Warangal into Sultanpur. He appointed his representative there and reached Delhi with enormous sums of money. On the way, Juna Khan plundered Orissa, Bengal, Arhuth, etc., but contemporary historians like Isami and Badauni wrote that in 1325 C.E., Juna Khan had killed his father and occupied the throne.

2.19 Muhammad-bin-Tughlaq (1325-1361C.E.):

After Ghiyas-ud-din, his son Juna Khan became the sultan of Delhi, and he took the title of Muhammad bin Tughlaq. He was the most remarkable personality among the sultans of Delhi. He was an unparalleled intelligence, a scholar of Turki and Persia, who studied mathematics, astronomy, logic, medicine, and horoscopes. He participated in the forums of discussion, but in his haste, he did not follow the advice of others. He doesn't know what is good and what could be practiced. All of his administrative reforms have failed due to a lack of feasibility. That is why Barani called him a wonder of creation. Historians have also regarded him as a "mad sultan" (a capricious sultan). Tughlaq was a controversial king in the history of mediaeval India, about whom historians Isami and Barani have mentioned many aspects. Administrative reforms and their failures were

explained. His administrative reforms included the transfer of capital, the reform of the copper coins, and the revenue policies, invasions, etc., all of which failed. He was described as inefficient, mad, and possessing contradictory qualities.

2.19.1 Sources for Muhammad bin Tuglaq:

There are some authentic literary sources available for understanding Muhammad bin Tughlaq and other Delhi sultanates. Moorish traveller Ibn Batuta wrote about his experiences in his book Tuhfat-un-Nuzzar-fi-Gharaib-il-Amsar, and Zia-ud-din-Barani wrote Tarikh-i-Firuz Shahi (Barani himself spent 17 years in Muhammad Tughlaq's court and some years in Firuz Tughlaq).In addition to that, Tarih-i-Firuz Shahi by Shams-i-Siraj Afif; Fatuhat-i-Firuz Shahi, an autobiographical memoir of Firuz Shah Tughlaq; Munshat-i-Mahru of Ain-ul-Mulk Multani; Tughlaqnama of Amir Khusro; and Tarik-i-Mubarak Shahi of Yahiya bin-Ahmad Sarhindi.

2.19.2 Muhammad-Bin-Tuglaq Ambitions:

1. Barani claimed that Tughlaq had ambitions to conquer 1/4th of the globe.
2. To rule like King Solomon
3. He dreamed that the whole world might pay the taxes to the sultan.
4. To abide by his command.

2.19.3 Administrative Reforms of Muhammad-bin-Tughlaq:

Muhammad bin Tughlaq had a vast empire. His aim was to govern it effectively. Tughlaq was an educated man who studied Persian, Arabic, and Sanskrit texts and wanted to rule for the welfare of the people. The first steps were taken to strengthen the Delhi Treasury, and he focused on the catchment area of the River Ganga and Yamuna, one of the most fertile lands in India.

Muhammad-bin-Tuglaq Reforms:

1. Domestic Policy
2. Taxation in the Doab
3. Transfer of Capital
4. The Currency Experiment
5. Liberal Administration

6. Foreign Policy

2.19.4 Domestic Policy:

Muhammad bin Tughlaq began to look into the details of administration from the very beginning of his rule. He first ordered the compilation of a register of revenue and expenditures for the provinces of his kingdom. The governors of the provinces were required to send to Delhi all relevant records and other materials required for that purpose. As a result, summaries of income and expenditure came to Delhi from the various parts of the empire. This helps the administration run smoothly.

2.19.5 Increasing Taxes in the Ganga-Yamuna Doab (1326 C.E.):

For sultanate invasions, for mobilisation of armies, and for smooth administration, he needs money. The sultan increased the land revenue in the Ganga-Yamuna Doab in 1328–29 AD. He not only increased the taxes but also revived and created some additional abwabs (cesses). There is some controversy about the exact amount of the assessment. Barani mentioned that he had increased the revenue by 10 to 20 times. Elliot has translated it as 10 percent or 5 percent. According to Tarikh-i-Mubarak Shahi, the increase was twenty-fold, with Ghari, or house tax, and Charahi, or pasture tax, added. Some historians said that the additional tax was not more than 50 percent. In this context, the backs of the Rayats were broken. Those rich became rebels, the lands were ruined, and cultivation was arrested.

According to Prof. Eswari Prasad, "Grain became dear, the rains were deficient, and famine was prevailing in the Doab, and the distress of the people was greatly aggravated by its disastrous effects during that period." "The officials continued to levy taxes at an enhanced rate with the utmost rigour and made no allowance for famine." During this period, the plague was also prevalent in the region. Some of the peasantry left their homes and shifted to other places. The sultan was very annoyed, and he adopted harsh measures to bring the peasants back to their original homes. Despite this, in some parts, the floods have increased, the crops have been washed away, and the farmers have suffered losses. The villagers fled or were killed, thus leaving the region from Kanauj to Dalmau a complete waste.

All of this, however, had a negative impact on the Tughlaq dynasty's future. Muhammad had taken some relief measures. He provided them with the facilities they needed to live. He started to dig the canals and improve irrigation facilities. He also provided credit facilities to the farmers. Tughlaq's contribution to agriculture and his generosity towards the peasants have not gone unnoticed. The peasants have blamed the Sultan and become anti-governmental. The sultan attempted to improve peasant conditions by collecting revenue, but he

was unsuccessful. These conditions will damage the state economically, and subsequently, a series of drought conditions will depress the state. All of this must be said to have brought about opposition to the rule of Tughlaq.

Muhammad bin Tughlaq created a new department of agriculture called Diwan-i-Kohi, which was set up for the development of land cultivation and giving direct help to the peasants. An agriculture loan *(Sondhar)* was given to the farmers. In two years, the government spent more than 70 lakhs on increasing farmer income.Thousands of barren lands were brought under cultivation, resulting in the cultivation of nearly 60,000 square miles of land and increased income, but the corruption and selfishness of the revenue officials made the peasants feel harassed. All these harassments were applied to the Sultan as a curse. Thus, the respect of the people towards the Sultan was reduced, and even after spending a few crores of rupees, there was no affection among the people.

2.19.6 Transfer of Capital (1327):

A very important experiment was made by the sultan in shifting his capital from Delhi to Daulatabad. Since 1206, Delhi has been the capital of India, but Delhi has been subjected to foreign invasions several times. Several attacks have occurred on several occasions, as if the Mongols were attempting to exploit Delhi. Another reason was that Daulatabad was a central location in close proximity to the south, which was a newly conquered region and required regular and close supervision. In this context, Tughlaq felt that a city that was not accessible to foreigners should be the capital. Farmana announced that the new capital had been shifted to Daulatabad (Devagiri). A broad road was constructed for their convenience. Shady trees were planted on both sides of the road. A regular postal service was established between Delhi and Daulatabad. Barani says that "not a cat or a dog was left." Families were forced to move brokenhearted; many died on the way to Daulatabad. Ibn Batuta says that "a blind man was dragged from Delhi to Daulatabad, and a bedridden cripple was projected there by the ballistae of India's capital, but Delhi has been subjected to foreign invasions several times." Several attacks have occurred on several occasions, as if the Mongols were attempting to exploit Delhi. Another reason was that Daulatabad was a central location in close proximity to the south, which was a newly conquered region and required regular and close supervision. In this context, Tughlaq felt that a city that was not accessible to foreigners should be the capital. Farmana announced that the new capital had been shifted to Daulatabad (Devagiri). A broad road was constructed for their convenience. Shady trees were planted on both sides of the road. A regular postal service was established between Delhi and Daulatabad. Barani says that "not a cat or a dog was left." Families were forced to move brokenhearted; many died on the

way to Daulatabad. Ibn Batuta says that "a blind man was dragged from Delhi to Daulatabad, and a bedridden cripple was projected there by a ballista." The city of Delhi was completely deserted.

When Tughlaq shifted along with government offices and staff, the people of Delhi also had to reach Daulatabad, but along the way they did not have food, drinking water, or accommodation facilities, and the people suffered a lot. Moreover, Daulatabad was not as comfortable as the capital; there were no new buildings, and especially with the accommodations and the weather, the problem of drinking water arose. Tughlaq, who knew that it was not possible to provide water facilities to thousands of people? He announced that the capital had been shifted back to Delhi. This created frustration and disgust among the people, discontent arose among the people, and the Treasury went bankrupt. The people began to doubt the actions of the Sultan. ***Lane Pool*** remarked that Daulatabad remained a symbol of wasted labour. The capital exchange experiment failed. Daulatabad was "a monument of misdirected energy." ***Prof. K. A. Nizami*** points out that the general impression that Muhammad bin Tughlaq transferred his capital to Daulatabad is not correct***. Prof. Sayed Moinul Haq concludes that the "Sultan Muhamamd-bin-Tughlaq project of the so-called transference of capital" was a novel experiment in Indian administrative history and a peculiar invention of his inventive mind.***

2.19.7 Introduction of Token Currency (1329-30):

The introduction of token currencies was another controversial project of the sultan. Edwar Thomas has described Muhammad bin Tughlaq as the "Prince of Moneyers." The token currency meant the introduction of bronze tankas in place of silver tankas. The value of the token coin was deemed to be equal to that of a silver coin. According to Barani, "the first cause was the need of money to maintain the great army of conquest, which numbered 3,70,000." The second cause was the deficiency in the Treasury caused by the lavish gifts made by the sultan. Another reason is that there was a shortage of silver in the market. Dr. Eswari Prasad pointed out that "the love of experimentation" was on the part of the sultan, who was a man of original caste and well-versed in the arts and sciences of the age.

There was a shortage of gold and silver metals for the Tughlaq thrones and also at the global level. The paper currency had already come into effect around the world. The Chinese printed token currency and they succeeded. The Mongol ruler, Kublai Khan, introduced paper currency called ***"Chai"*** in China. Gai Khatu, the ruler of Persia, made a similar experiment in 1294 AD. Therefore, Muhammad Tughlaq issued a decree proclaiming that in all transactions, copper tokens should be accepted as legal tender like gold and silver coins.

According to Ibn Batuta, Muhammad introduced the "***Dinar"*** coin, which is a gold coin weighing 200 grains. He revived the Adali coin, which contains 140 grains of silver in place of the old gold and silver coins weighing 175 grains. Tughlaq, being an academic himself, gave rise to new research in monetary policy. It was felt that the printing of copper coins instead of gold and silver coins would reduce the scarcity of gold and silver, which is why modern historians put it into practice. But he could not imagine that the printing system in India was a cottage industry and that every house would be turned into a slaughterhouse. According to Barani, "the edict turned the house of every Hindu into a mint, and the Indians of the provinces minted lakhs and crores of copper coins, with which they paid their tribute and brought horses and arms and fine things of all sorts." The monetary value was reduced. Trade was declined. With the intention of correcting the situation, the Sultan proclaimed that all the copper coins should be redeemed in gold or silver at the Treasury. Thousands of people brought them for exchange, and their heaps rose up in Tughlaqabad like mountains.

This opportunity was exploited by the people, and they took advantage of the government's Treasury. The government went bankrupt. However, this policy is not incorrect; it failed because it did not take the necessary precautions. That is why historians say that Tughlaq was born before 500 Years. The government has not issued any firmana (decree) prohibiting the minting of coins by anyone other than the government. No action has been taken against those who have minted stolen coins. Copper coins were minted in heaps, which resulted in a fall in the value of money and trade, and foreign trade suffered. This reform was a complete failure because of the sultan's lack of foresight. According to Elphinstone, "the failure of the token currency was due to the insolvency of the king and the instability of his government."

2.19.8 Liberal Administration:

Muhammad Tughlaq was a learned man, and he refused to accept the dictates of the Ulemas in all matters. He imposed four legal taxes, such as Kharaj, Zakat, Jiziya, and Khams, but Tughlaq levied many taxes in addition to them. He respected the Hindus' sentiments; he participated in the Holi festival. He tried to stop the Sati practice. Qazi deals with cases. Muhammad believed that he was the shadow of God. All royal orders were issued in the name of the Khalifa. In 1344, Muhammad received Haji Said Sarsari, the envoy sent by the Khalifa of Egypt. The envoy was received with the highest honors. *According to Barani, "Without the Calipha command, the king scarcely ventured to drink a draught of water."* In spite of this, Muhammad did not regain the loyalty and confidence of his people. He remained as unpopular as ever.

2.19.9 Social and Religious Reforms:

Muhammad bin Tughlaq was a patient man. The name of the first sultan of Delhi, who participated in the festival, was printed on coins. Punishments are there. The postal system continued (Dak Chauki). Historians express conflicting views on Muhammad's religious tolerance. Visitors Ibn Battuta, Nunez, and Firista state that Muhammad bin Tughlaq showed intolerance towards other religions, while Peter Jackson states that Muhammad was the only sultan who participated in Hindu festivals, in contrast. Ibn Battuta mentions that the Chinese king (Emperor Yuan) sent an embassy to Muhammad for the rebuilding of the sacked temple at Sambhal. Firuz Shah Tughlaq claims that before his reign, idol shrines were allowed to be rebuilt contrary to Sharia.

2.19.10 Foreign Policy-Invasions:

Muhammad bin Tughlaq decided to conquer Khurasan and Iraq and mobilised a huge army for the purpose. Barani claimed that 370,000 soldiers were ready to conquer and that he had paid the soldiers one year's salary in advance. However, he failed to identify the issues that drove him to invade foreign lands. The environment is not favourable to the sultan, and transport is another problem. The necessary food items cannot be provided to this huge army through the Himalayas. Finally, he decided to disperse and dissolve the soldiers in 1329. As a result, the sultan received vast sums of money.

In 1333, Muhammad bin Tughlaq led the Qarachil invasion of the Kullu-Kangra region in modern Himachal Pradesh, India. Historians like Badauni and Ferishta write that Tughlaq first wanted to cross the Himalayas and invade China. However, he faced local resistance in Himachal. Prithvi Chand-II of the Katoch clan of Kangra, a Hindu Rajput kingdom, defeated the army of Muhammad bin Tughlaq, who was unable to fight in the hills. About 100,000 of his soldiers were killed and forced to retreat.

2.19.11 Revolts:

Muhammad bin Tughlaq established his sovereign authority in the south, but it was during his reign that several rebellions took place. Bahaud-din-Gurshap (1326), Kitchlu Khan (1327-28), Zia-ud-din-Hasan-Shah (1335), and Fakhruddin, along with Ain-ul-Mulk Multani (1343, 1434), Krishnanayaka (1343-44), Qutlugh Khan, etc., revolted, and independent kingdoms emerged. Sindh, Multan, Orugallu, Ayodhya, and Gulbarga were declared independent states. In 1351, there was a revolt in Gujarat. Taghgi had taken refuse into Sindh. Tughlaq decided to proceed against him. However, on the way, the sultan fell ill at Gondal and was obliged to halt for some time. After a partial recovery, he processed towards Thatta in Sindh. When he was about 3 or 4

days' march from that place, his condition became grave, and he died on March 20, 1351. "And so the king liberated his people, and they liberated themselves from their king," Badauni observes.

2.19.12 Conclusion:

Tughlaq was virtuous and talented. He was a man of knowledge, but he failed because he was unable to display wisdom. According to Lane-Poole, "Muhammad-bin-Tughlaq was the most striking figure in mediaeval India. He was a man with ideas far beyond his age. Muhammad Tughlaq was a transcendent failure. According to Sir Wolseley Haig, "the delineation of a character as complex and contradictory as that of Muhammad Tughlaq is no easy task." "He was one of the most extraordinary monarchs who ever sat upon a throne." Prof. K. A. Nizami says that Muhammad bin Tughlaq was one of the most striking personalities of mediaeval India. He has been called a "mass of inconsistencies," "a wonder of creation," "a freak of nature," "a nightmare," and "a mad man."

2.20 Feroz-Shah-Tughlaq (1351-1388 C.E.):

Sultan Firoz Shah Tughlaq (1309-1388) was a Muslim ruler of the Tughlaq dynasty who ruled the Delhi Sultanate from 1351-1388. Firuz Tughlaq preserved the empire and worked to improve the infrastructure of canals, rest houses, and hospitals. He spent money on constructing, renovating, and digging wells in reservoirs. He founded several cities around Delhi, including Jaunpur, Firuzpur, Hissar, Firuzabad, and Fatehabad. He established Sharia in his kingdom. Firuz Tughlaq appointed Malik-i-Maqbul as his prime minister and gave him the title of Khan-i-Jahan. Malik Maqbul was a Brahmin from Warangal who converted to Islam. He is competent. During his long reign of 37 years, Firuz worked for the welfare and happiness of the people. Firuz was loved and respected by people. That is why he got the name "a good ruler."

2.20.1 Enthronement:

At an early age, Firuz was appointed deputy to the Lord Chamberlain with the title of Naib Barbak. His father's name was Rajab, the younger brother of Ghazi Malik. He has the title of 'Sipahasalar'. His mother, Bibi Naila, was the daughter of Rana Mal of Dipalpur, a Bhatti Rajput princess. Firuz Tughlaq was 42 when he became the Sultan of Delhi in 1351. For the first time in the history of the Delhi Sultanate, no one was ready to take over the reins of power. The death of Muhammad-bin-Tughlaq at Thatta made his leaderless army great. There was chaos in the kingdom. Mongol mercenaries plundered for two days. A revolt broke out in Sindh. During this critical period, nobles and ulemas urged Firuz to ascend the throne. Firuz was crowned in a camp

near Thatta on March 23, 1351. Ascend the throne and save the despondent army from destruction; beseech him to rule the kingdom. Firuz was declared by the nobles and ulemas to be a competent person who was not duly elected. He faced revolts in several other provinces, including Bengal, Gujarat, and Warangal.

2.20.2 Invasions-conquests:

After Firoz Shah Tughlaq did not ascend the throne of Delhi, he had to face the problem of preventing the disintegration of the Delhi Sultanate. He tried to pacify the nobles, the army, and the theologians. He asserted his authority only over areas that could be easily administered. He led two expeditions into Bengal in 1353-1354 and 1359-1360, but both failed. On his return journey to Bengal, he defeated the ruler of Jajnagar (Orissa). Firuz collected the wealth of the famous Jagannath temple, but did not attempt to annex Orissa. Firuz Shah Tughlaq led an invasion of Nagarkot in 1360. After a long siege of six months, the fort surrendered, and Apara presented the wealth to Raja Sultan. Sultan acquired more than 1,300 manuscripts and great books of Sanskrit. Some of them have been translated into Persian. His long invasions of Gujarat and Sind (1362-1363) were carried out.

2.20.3 Administration of Firuz Shah-Tughlaq:

Firuz Tughlaq's administration adopted a popular policy. Despite the military failures, Firuz's rule did its best to restore and promote the prosperity of the country for the welfare of the people. The reason for the 20-year peaceful rule was to adhere to Sharia, thus pleasing the ulema, and the nobles. He guaranteed their property through inheritance.

2.20.4 Economic Reforms:

Firuz Tughlaq restored rent-free lands to philosophers, scholars, and weaker sections. He cancelled all the loans granted during the reign of Muhammad-bin-Tughlaq. He abolished twenty-three taxes, including the unpopular grazing and house taxes. As permitted by Islamic law, only four taxes were kept, namely Kharaj, Zakat, Jizya, and Khams, etc. Firuz introduced a 10 percent tax on the crop grown through canals constructed by the state in irrigated lands. He prohibited demanding more than prescribed dues and making unjust collections, and penalised revenue officers who transgressed.

2.20.5 Agriculture Reforms:

Firuz not only protected the interests of farmers but also tried his best to improve agriculture. He dug canals and worked hard to establish new agricultural settlements on the banks of the canals. According to Shams-i-

Siraj-Afif, there are two canals, one from the Sutlej and another from the Yamuna. However, according to Yahiya-bin-Ahmad, there are four canals.

1. Sutlej to the Ghaggar: 96 miles
2. Jamuna to the City of Hissar-150 miles
3. Mandvi and Sirmour Hills to Hansi
4. Ghaghar to Hirani Khera

He also built many dams for irrigation. 150 wells were dug for irrigation purposes. He introduced superior crops and established more than 1200 orchards. These are managed by the state. Firuz encouraged internal trade. Merchants were relieved from the payment of oppressive duties. The movement of goods from one part of the country to another was regular. Another important feature was that the prices of common commodities were also low during his rule. Firuz Shah established state-owned factories for luxury goods for the use of various common people.

2.20.6 Judicial Reforms:

Firuz Shah Tughlaq tried to make the administration of justice more humane than before. When Firuz came to the throne, the penal law of the country was a savage one. He amended the criminal law and abolished the death penalty. He forbids the cutting off of hands, feet, noses, etc. for theft and other crimes against humanity. He gave dowries to the daughters of the poor. Qazis and Muqaddams (feudal chiefs) were responsible for justice. Diwan-I-Khairat was set up by Firuz to help the poor. He set up another department known as Diwan-I-Istihqaq. This department provided financial assistance to those who deserved it. 36 lkh of tankas were set aside annually for this purpose. Afif said that about 4200 men received help from this department. The sultan also set up an employment bureau.

2.20.7 Education Reforms:

Firuz Shah took great interest in promoting education. He patronised scholars, poets, and historians. Patronised scholars like Barani and Afif. He established many schools and colleges in important cities and towns. Primary schools were attached to mosques throughout his empire. He provided adequate financial assistance to schools and colleges. Madrassas in Firozabad have developed like some academically excellent universities. Firuz Shah translated some Sanskrit books into Persian.

2.20.8 Public Works:

Firuz Shah had a great passion for building new cities and renaming old ones. He founded many new cities and towns. (One of the many gifts that God had bestowed on me, his humble servant, was the desire to build public buildings.) So he built mosques and colleges. The important towns of Firuzabad, Fatehabad, Hissar, Jaunpur, and Firuzpur were founded by him. During his Bengal campaigns, he renamed Ikdala Azadpur and Pandua Firuzabad. The sultan built four mosques, 30 palaces, 200 caravansaras, five reservoirs, four hospitals, a hundred tombs, 10 baths, 10 monumental pillars, and a hundred bridges. He constructed 150 wells for the use of travelers. He dug five canals for irrigation. He laid out 1200 gardens in the neighbourhood of Delhi. He established in Delhi a hospital called Dar-ul-Shifa, Bhimaristan, and Shifakhana. The chief architect of the state was Malik Ghazi Shahana, who was assisted in his work by Abdul Haq. Diwan-i-Wizarat sanctioned the construction. According to V.A. Smith, Firuz Tughlaq brought the two pillars of Ashoka to Delhi from Meerut and Topra. He developed and beautified his new capital, Firozabad. Qutub Minar was repaired.

2.20.9 Patronage of Learning:

The sultan was interested in the promotion of learning. Barani and Afif wrote their works under his patronage. Tarikh-i-Firuz Shahi was also written during his reign. The autobiography of the sultan is known as Fatuhat-i-Firuz Shahi. When the sultan conquered Nagarkot, a large number of Sanskrit books fell into his hands. 300 books were translated into Persian by Aazz-ud-din Khalid Khani under the title "Dalail-i-Firuz Shahi." A large number of monasteries and colleges were established. Maulana Jalal-ud-din Rumi was one of the professors of theology during his reign.

2.20.10 Slave System:

Firuz's other reform was to safeguard the number of slaves, which were obtained by imprisoning defeated soldiers and youths. There were 1,80,000 slaves in his empire and 40,000 slaves in his palace. They are working at different positions in his court. They will get salaries ranging from 10 to 100 tankas. He established a new department called Diwan-i-Kairat to look after slaves, orphans, and widows.

2.20.11Coins:

Firuz Tughlaq introduced Adha (half Jital) and Bikh (quarter Jital). These coins were a mix of copper and silver and were intended to facilitate the transactions of the common people.

2.20.12 Religious and Welfare Measures:

He is obedient to Islam and has respect for endogenous practices. He placed a high value on the Ulemas in society. The sultan imposed Jizya on the Brahmans, who had never been taxed before. The sultan was intolerant towards the Shias and other non-Sunni Muslim groups, who were considered heretics by the orthodox Sunnis. The sultan has great regard for the Khalifa of Egypt. Khalifa granted him a patent of rulership and honour robes twice. Along with his name, he associated himself with the Khalifa on his coins. The name of the khalifa was read in the khutbah along with that of the sultan. During his period, there were no Mongol invasions. The Caliph honoured him with the title Nait-da-amir-ul-Firuz. He worked coolly as prime minister. The Jizya tax was imposed on Hindus. The Jagirdar system was reintroduced. The system of salaries for soldiers was abolished. Trade and commerce were encouraged. He started a branch called Diwan-i-Khairath (Department of Charity) and provided administrative support to widows and the poor. He founded a slave sect called "Diwan-i-Bandhagan'.

2.20.13 Estimate:

According to S.R. Sharma, "Firuz was neither an Ashoka nor an Akbar, both of whom have been noted for their religious toleration." According to Sir Wolsely Haig, "the reign of Firuz closes the most brilliant epoch of Muslim rule in India before the reign of Akbar." Firuz Tughlaq was a peaceful man. Although he was a military general, he did not have the courage to undertake extensive military expeditions. He inherited a crumbling empire, but was not eager to reconquer the lost territories. Most of the military campaigns undertaken by Sultan Feroz Tughlaq as a general were not successful. Poor organisational skills and a lack of direction exposed the Sultan's incompetence. Firuz completely revised the economic policy of his predecessors, reducing the burden of taxation. Firuz's unscientific economic measures, extravagant expenditure on civil works, maintenance of a large number of slaves, etc., bankrupted the Treasury. The effect of these measures was to make the Delhi Sultanate a weak state. The "sadness, hardship, and turmoil" of the Sultan's last years left him physically and mentally debilitated. In his last phase, the Sultan was more inclined towards Islam. During this time, the hereditary Prime Minister Khan-i-Jahan was striving for power, and for some years the royal powers were concentrated in the hands of ambitious and arrogant men. The process of disintegrating the Sultanate had begun during the reign of Muhammad-bin-Tughlaq, gained momentum under Firuz. Within two decades of Firuz's death, the Delhi Sultanate became a local kingdom. When Firuz died in 1388, the struggle for power between the Sultan and the nobility began again. His successors had to deal with a slave revolt created by Firuz.

2.21 Fall of the Tughlaq Dynasty:

Firuz Tughlaq was succeeded by his grandson, Tughlaq Shah, who assumed the title of Ghiyasuddin Tughlaq-II. Within a year, the ruler was a victim of intrigue. He was beheaded on February 19, 1389. In the next five years-four Sultans-Abu Bakar Shah (1389-90), Muhammad Shah (1390-94), and Alla-ud-din-Sikandar-Shah (1394) ascended the throne. The last Sultan was Nasir-ud-din Muhammad Tughlaq (1394-1414). Timur's invasion of northern India took place during his reign.

2.22 Timur's Invasion:

Timur, a Turk, began his career of conquest in 1370 and gradually ruled from Syria to Transoxiana and from southern Russia to the Indus. Timur was the second most barbaric, bloodthirsty, and fearsome warrior to sit on the throne of Samarkand after Genghis Khan. Weakness of the Delhi Sultanate The prestige of the Delhi Sultanate deteriorated further with the invasion of Timur. Amir Timur planned to invade India in 1397. Waging a holy war against heretics and India's incredible wealth, he was aided in his invasion and task by India's political anarchy.Timur reached Delhi in December 1398 and ordered a general massacre. Timur entered Delhi and sacked the city for three days, killing thousands. He looted a large amount of India's wealth, like gold, silver, jewels, etc. Timur's invasion brought more misery to India than anything else. Timur left India in early 1399. Timur's invasion shattered the strong rule of the Delhi Sultans. The Tughlaq dynasty disappeared unceremoniously in 1414 amid centrifugal forces. Khizr Khan Syed, the viceroy of Punjab, founded the Syyid dynasty in 1414 on the ruins of the Delhi Sultanate. After Firuz's death in 1388 C.E., inefficient descendants ruled Delhi till 1414. However, the Timur invasions of 1398 caused severe damage to the Kingdom of Delhi. Qazir Khan took the throne after defeating Daulat Khan, the last ruler of the Tughlaq dynasty.

Sayyid Dynasty (1414-1451):

2.23 Khizr Khan (1414-1421A.D)

After the end of the Tughlaq dynasty, Khizr Khan began the Sayyid dynasty. Yahya-bin-Ahmad-Sirhindi, a contemporary writer, mentions in his Takhrikh-i-Mubarak Shahi that Khizr Khan was a descendant of Prophet Muhammad. Under the rule of Firuz Shah Tughlaq, Khizr Khan was appointed as a governor of Multan, but when Timur invaded India, he was joined by Timur and helped him. Finally, Timur appointed Khizr Khan as governor of Multan and Lahore. He conquered Delhi and established the Sayyid rule after Nasir ud-din-Tuglaq.He ruled in the name of the Timurid ruler, Shah Rukh, the Timurid Empire's ruler, which was recited in

the khutbah alongside Khizr Khan's name. Khir Khan rearranged the various important officers. The office of wazir was given to Malik-us-Sharq MailkTuhfa, and he was given the title of Taj-ul-Mulk. He continued to be Wazir until 1421, when he died. In 1421, Khizr Khan died of illness while returning from an attack on Mewar. There are some revolts against him. Prof. K.A. Nizami says that Khizr Khan was a very capable and energetic ruler. Ferishta says "people were happy under his rule."

2.24 Mubarak Shah (1421-1434):

He was succeeded by his own son, Mubarak Shah. A detailed account of his reign is to be found in "Tarik-i-Mubarak Shahi," written by Yahya-bin-Ahmad. On his coins, he styled himself as Muizz-ud-din Mubarak Shah. Jaunpur and Paulad rulers revolted against him. He suppressed the revolts. He was known for his generosity, and he built Mubarakabad. Sidhu Pal murdered him on February 20, 1434.

2.25 Muhammad Shah (1434-1444):

Mubarak Shah does not have sons. Therefore, the nobles put on the throne Muhammad Shah, who was the son of his brother, Farid. During his period, Sarwar-ul-Mulk received the title of Khan Jahan, but he was dominated and eventually died. Kamal-ul-Mulk became the minister and received the title of Kamal Khan. During his reign, revolts were suppressed.

2.26 Alam Shah (1444-1451):

He was succeeded by his son, Ala-ud-din, who took up the title of Alam Shah. He was the Sayyid dynasty's final ruler. In 1447, he lived in Badaon, a beautiful city, instead of Delhi. But Bahlol marched to Delhi and ascended the throne on April 19, 1451. Bahalal Lodi, who served as the Governor of Lahore and Sarhind, defeated Ala-ud-din-Alam Shah and established the Lodi dynasty on the throne of Delhi. Alam Shah continued to live in Badaon until he died there in 1478 C.E.. Prof. K. A. Nizami says, "Thus ended the Sayyid dynasty after an inconspicuous rule of over 37 years."

2.27 The Lodi Dynasty (1451-1526 C.E.):

They belonged to the Afghan tribe. The Lodi dynasty ruled Delhi for about 75 years. The Lodi dynasty was the last of the Delhi Sultanates.

2.28 Bahalal Lodi (1451-1489):

He was the founder of the Lodi dynasty. He belonged to the Sahu Khail section of the Lodi Clan. He occupied Jaunpur and appointed his eldest son Barbak. He was always fighting with the Sharqi dynasty, and finally it was occupied. During his reign, Hamid Khan was instrumental in putting Bahalal Lodi on the throne of Delhi. Bahalal was not only the founder of the Lodi dynasty but also responsible for its strength and glory. Prof. K. A. Nizami says that Bahalal started his career as the Governor of Sirhind; he ended it at the ripe old age of 80 as the Sultan of Delhi. Dr. A.B. Panday "pointed out that his qualities of leadership were of a high order."

2.29 Sikindar Lodi (1489-1517):

After Bahalal Lodi, his son Nizam Khan came to the throne with the title of Sikandar. He ruled according to Shariah. The original name was 'Nizam Khan'. He took action against Alam Khan (Rapri and Chandwar), Barbak Shah (Jaunpur), Hussain Shah, and nobles. He was a Muslim fanatic and demolished many Hindu temples. He prohibited bathing in the Yamuna. He founded Agra city in 1504 and built mosques. He shifted the capital from Delhi to Agra. He ordered the barbers not to remove the beards of Hindus. According to Prof. K.A. Nizami, Sikindar Lodi was a striking figure of mediaeval India.According to Sir Wolsely Haig; he was "the greatest of the three kings of his houses."

2.30 Ibrahim Lodi (1517-1526 C.E.):

Ibrahim Lodi, the son of Sikandar Lodi, succeeded his father to the throne of Delhi and ruled autocratically. He was cruel to the Sardars of Delhi, who were causing trouble for the Sultan. He brutally punished his brothers, Jalal, the governor of Jaunpur, and Azam Humayun (Ibrahim Shah), the governor of Gwalior. There was a war between Ibrahim Lodi and Rana Sanga of Mewar. Sanga escaped from the war. Later in 1526, Babur invaded Delhi and killed Ibrahim Lodi in the First Battle of Panipat. Ibrahim commanded a million soldiers and 1,000 elephants, but he had no knowledge of gun powder. Babur won the battle with only 24,000 artillery pieces supplied by Daulat Khan and Alam Khan. Muhamamd Lodi declared as a sultan and continued to resist the Mughals. Thus the Lodi rule over Delhi came to an end, but the rule of the Delhi Sultans also came to an end. The Mughal Empire was established by Babur in 1526, and then Mughal Empire rule began. Rushbrook Williams ascribes the defeat of Ibrahim Lodi to the artillery of Babur.

The last two dynasties that ruled Delhi, the kings of the Sayyid and Lodi dynasties, were weak, and while the vassals of the Delhi Empire were seeking independence, none of them worked to bring them back

and consolidate them into the empire, and all of them spent as much time as possible suppressing the rebellions, leading to the collapse of the Delhi Empire.

2.31 Short Questions:

1. Discuss the role of Qutub-ud-din-Aibak in the establishment of the Delhi Sultanate?
2. Do you think Iltutmish was the real founder of the Delhi sultanate? Discuss?
3. Give an assessment of Razia Sultana as a Ruler?
4. Describe the career and achievements of Jalal-ud-din-Firuz Khilji.
5. Write short notes about Malik Kafar?
6. Describe the Timur invasion of India?
7. Write short notes on Ghiyas-ud-din-Tughlaq?
8. Explain the causes of the first Panipat War.?

2.32 Essay Questions:

1. Explain the greatness of Balban?
2. Discuss the Conquests of Alla-ud-din-Khilji?
3. Critically explain the Marketing Reforms of the Alla-ud-din-Khilji?
4. Describe the administrative system of Alla-ud-din-Khilji?
5. Describe the various reforms of Muhammad bin Tughlaq. Why was he a failure?
6. Evaluate the reforms of Firuz Tughlaq?

2.33 Multiple Choice Questions:

1) Who was the founder of Slave Dynasty?

A) Aram Shah B) Iltutmish C) Qutb-ud-din-Aibak D) Balban

2) Qutb-ud-din-Aibak died at?

A) Lahore B) Punjab C) Multan D) Delhi

3) Which Delhi Sultan has got the Title of "Lakbaksh"?

A) Iltutmish B) Balban C) Jalaluddin D) Qutb-ud-din-Aibak

4) Who formed a group of Forty Nobles called 'Chihalgani'?

A) Balban B) Iltutmish C) Aram Shah D) Rajiya Sultana

5) Who described the event of over through of Slave Dynasty as "the Khalji Revolution"?

A) Dr. K.S.Lal B) Dr.R.P.Tripathi C) Lane Pool D) ABM.Habibullah

6) Who is the Author of 'Ashiqa'?

A) Amir Hasan B) Al Beruni C) Amir Kushru D) K.A.Nizami

7) Who was the founder of Tughlaq Dysnasty?

A) Firuz Tughlaq B) Muhammad-Bin-Tughlaq C) Kushru Khan D) Ghiyas-ud-din-Tughlaq

8) Who was the Author of Tarikh-i-Firuz Shahi?

A) Ibn Batuta B) Amir Kushru C) Alberuni D) Zia-ud-Din-Barani

9. Who was the Last Sultan of Sayyid Dynasty?

A) Aram Shah B) Hasan Khan C) Alam Shah D) Islam Khan

10. Who founded the City of Agra?

A) Hamid Khan B) Sikandar Shah C) Ali Khan D) Ibrahim Lodi

Answers:

1) C
2) A
3) D
4) B
5) B
6) C
7) D
8) D
9) C
10) B

2.34 Important Terms:

Dagh	: Mark for the branding
Farman	: A Royal Order
Jital	: Copper coin
Karkuns	: Workers/Officers
Khalisa	: Crown Lands
Mundi	: Grain market
Muqqaddam	: Village Headman
Paiboas	: Kissing the Sultan feet
Qasbas	: Towns
Qazi	: A Muslim Judge
Rabi	: Winter Crop in India
Shariat	: Muslim Religious Law
Sultan	: King
Sultanat	: Kingdom or State
Tanka	: Silver Coin
Ulema	: Islamic theologians well versed in Islamic law

2.35 Suggested Readings:

1. Iswari Prasad., *A Short History of Muslim Rule in India*
2. Iswari Prasad., *History of Medieval India from 647 to 1526 AD.*
3. J.L.Mehta., *Advanced Study in the History of Medieval India, Vol.I*
4. A.L.Srivastava., *Sultanate of Delhi*
5. R.C.Majumdar., *H.C.Raychoudhari and K.K.Datta., An Advanced History of India*
6. R.P.Tripathi., *Some aspects of Muslim Rule in India*

Youtube Videos:

1.https://www.youtube.com/watch?v=3XfChboNUio&list=PLbD1jXjL6WVbZ8yXAYTtGufvRSZ2yGJWx&index=2

2.https://www.youtube.com/watch?v=NCVmUnjaTVQ&list=PLbD1jXjL6WVbZ8yXAYTtGufvRSZ2yGJWx&index=3

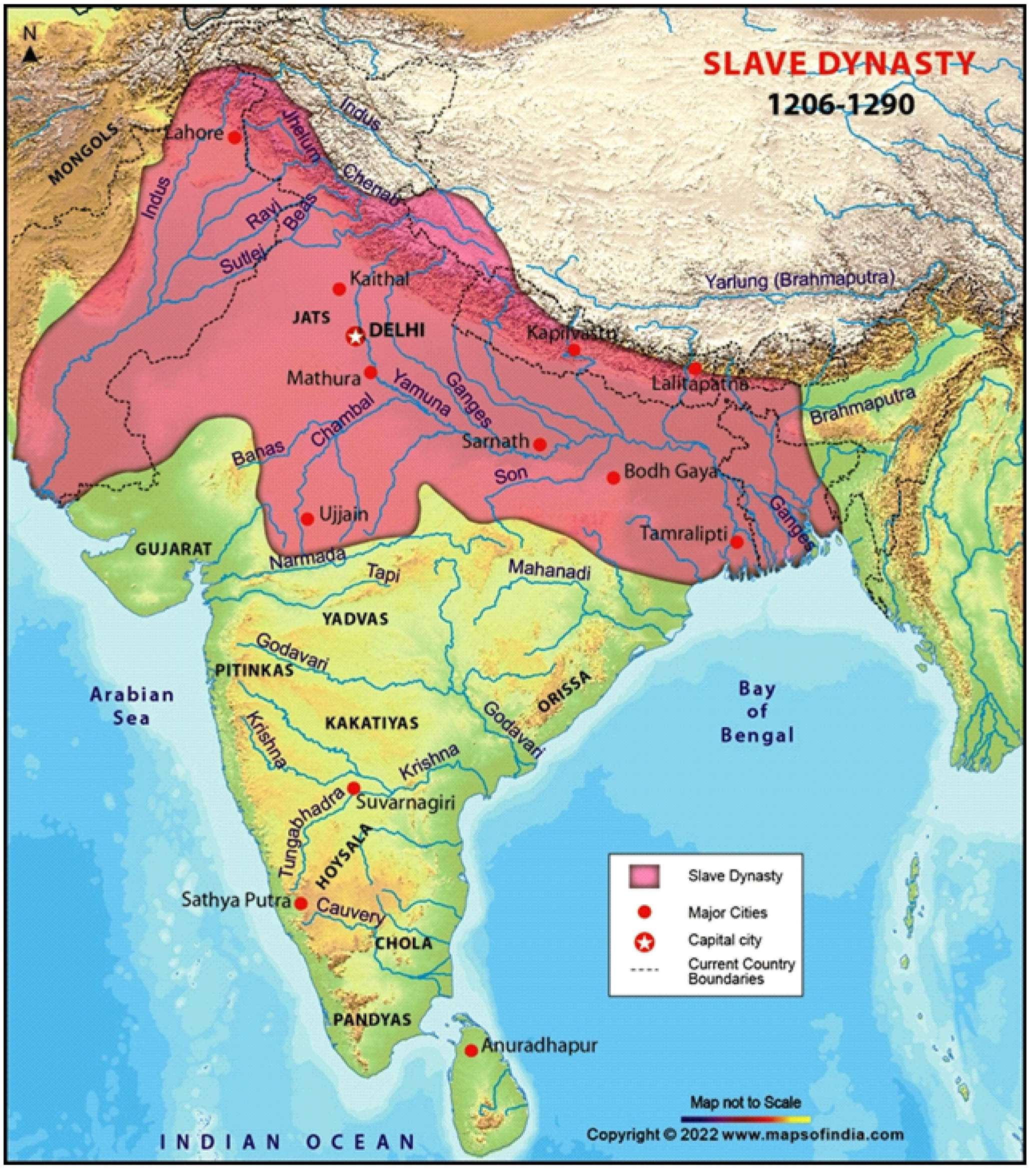

Source: https://www.mapsofindia.com/history/slave-dynasty.html

Source: https://www.mapsofindia.com/history/khilji-dynasty.html

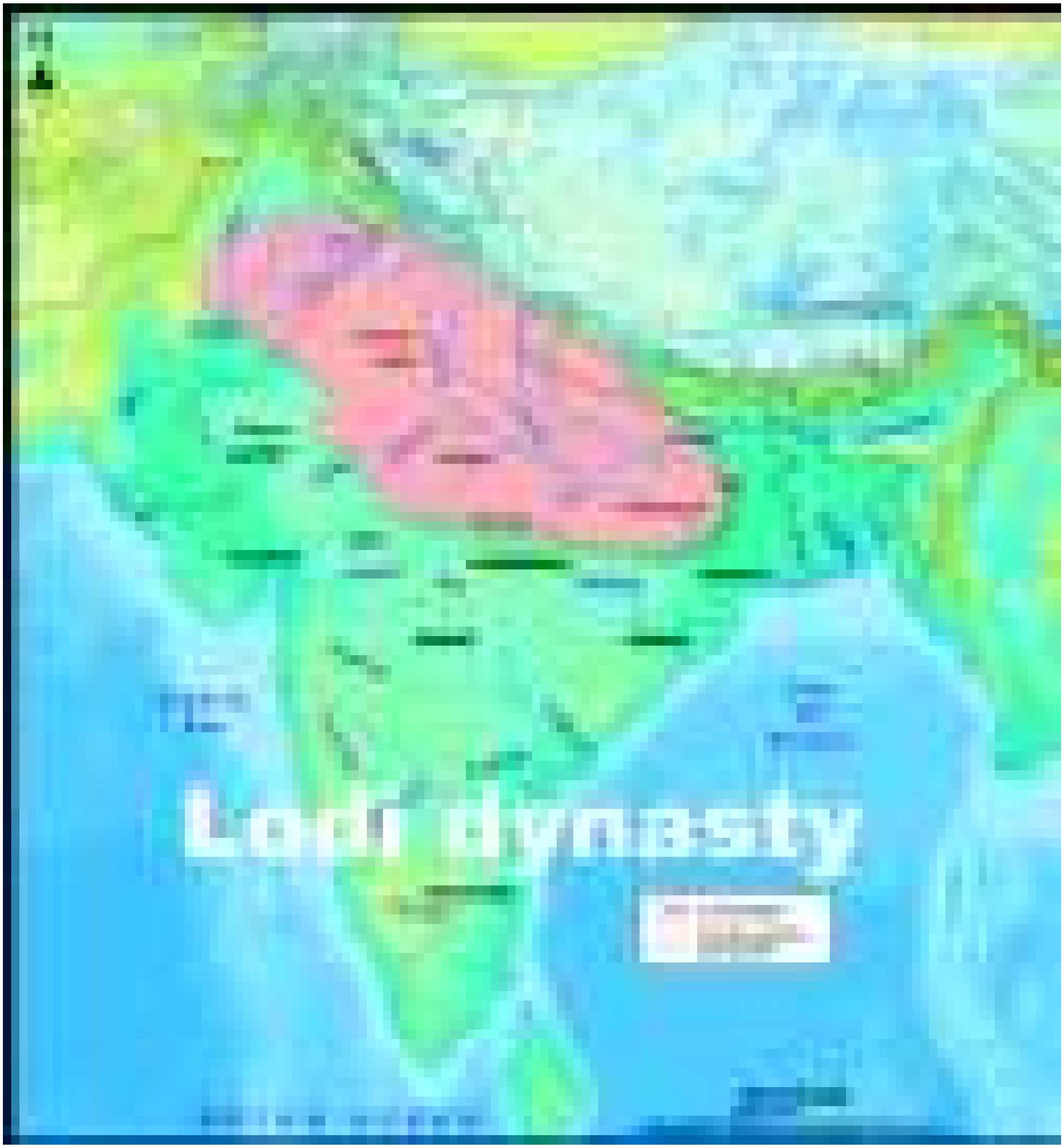

Source: https://www.mapsofindia.com/history/lodi-dynasty.html

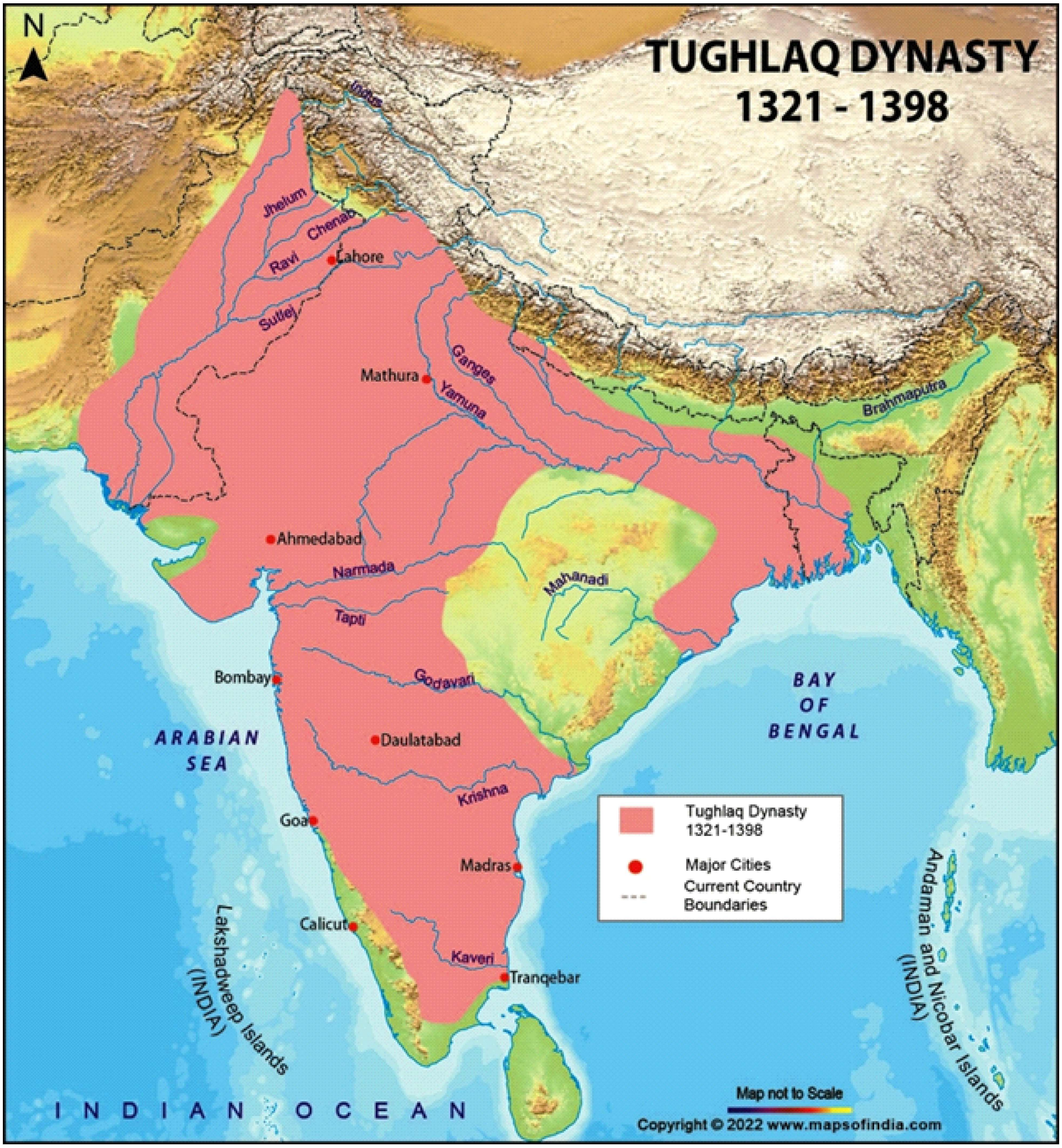

Source: https://www.mapsofindia.com/history/tughlaq-dynasty.html

Delhi Sultanate: Administration, Socio-Economic, Religious and Cultural Conditions and Decline

3.1 Objectives and Learning Outcomes

3.2 Introduction

3.3 Administrative System of Delhi Sultanate

3.3.1 Central Administration

3.3.2 Sultan

3.3.3 Ministers

3.3.4 Wazir

3.4 Administration of the State

3.5 Local Government

3.6 Iqta System

3.7 Rule of Law

3.8 Military Rule

3.9 Revenue System

3.10 Conditions of Delhi Sultanate

3.11 Social Conditions

3.12 Religious Conditions

3.13 Condition of Women

3.14 Life of the People

3.15 Economic Conditions

3.16 Development of Architecture and Sculpture

3.16.1 Quwwat-ul-islam

3.16.2 Qutb Minar

3.16.3 Iltutmish Tomb

3.16.4 Adhai-Din-Ka-Jhonpra

3.16.5 Balban Tomb

3.16.6 Jamatkhana Masque

3.16.7 Alai darwaja

3.16.8 Tughlakabad

3.16.9 Lalgumbaz

3.16.10 other Constructions

3.17 Cultural Developments: Education, Literature and Music

3.18 Music

3.19 Causes for Downfall of the Delhi Sultanate

3.19.1 Flowed Schemes

3.19.2 Policies of Firuz Tughlaq

3.19.3 Political Causes

3.19.4 Weak Rulers

3.19.5 Economic Causes

3.19.6 Social Causes

3.19.7 Religious Causes

3.19.8 Opposition of the Sardars and the Ulemas

3.19.9 Vessal Revolts

3.19.10 Weakness of the Army

3.19.11 Foreign Invasions

3.19.12 Other Causes

3.20 Short Questions

3.21 Essay Questions

3.22 Multiple Choice Questions

3.23 Suggested Readings

3.1 Objectives and Learning Outcomes:

- After successful completion of this course, the student will be able to:
- Explain the Administrative System of Delhi Sultanate
- Understand the Socio-Economic, Religious and Cultural Conditions of the Delhi Sultanate.
- Visualise the Development of Art and Architecture under various Sultans.
- Learn the Education, Literature and Music developments under Delhi Sultanate.
- Know the Causes for the Downfall of the Delhi Sultanate.

3.2 Introduction:

The Delhi Sultanate was founded in 1206 C.E. by Qutub-ud-din-Aibak. Ibrahim Lodi was the last ruler. There are five dynasties: the Slave (Mamluk), Khalji, Tughlaq, Sayyid, and Lodi dynasties. They ruled from 1206 C.E. to 1526 C.E.. They ruled Delhi for a total of 326 years. There were many sultans who introduced various reforms and administrative changes in the course of time.

Their rule was largely uniform; all Delhi Sultans followed the same governance system in terms of central, state, and local governance. Many changes took place politically, economically, socially, and culturally during the era of the Delhi Sultanate. All the sultans who ruled Delhi were either religious or centrally organised and autocratic. Balban, Alla-ud-din-Khilji, Muhammad bin Tughlaq, and Firuz Tughlaq left their marks on governance. the monuments and structures constructed during their periods. It represents the development of art, architecture, and sculpture. These are all today's symbols of Indian heritage culture. Sources such as archaeological evidence, genealogies, and literary sources help us understand the history of the Delhi Sultans' rule. Works are written in Persian, Arabic, and Urdu. Archaeological evidence shows that all kinds of structures

built by the Delhi Sultans are still there today. Apart from this, the firmanas and coins released by the Sultans of Delhi can be cited as the main sources for knowing the history of the Delhi Sultanates. Foreign writings are also contributing to the reconstruction of the history of the Delhi Sultanate.

3.3 Administrative System of Delhi Sultanate:

The Empire of the Sultans of Delhi lasted for about three centuries. Islam was based on religious laws. The kingdom was governed either by the caliphs or by the Sultans independently. The caliphs or sultans were merely representatives of God. They had no independent status. They ruled the kingdom according to the will of God laid down in the law of Islam (Shariat). The system of administration was combined with the Persian and Indian administrations. They paid high salaries, and power was assigned to Muslims. The sultans of Delhi except Qutub-ud-din Aibak, Alla-ud-din-Khilli, and Mubarak, who claimed to be helpers and recognised and respected him with the authority of the Caliph's name.

3.3.1 Central Administration:

Among the Sultans of Delhi, Alla-ud-din-Khilji, Firoz Shah Tughlaq, and Sikandar Lodi introduced an effective central administrative system.

3.3.2 Sultan:

The Sultan was the head of the Kingdom of Delhi. He was the source of all power and authority. He was the sovereign head and commander of the army. His will became law. They followed the Quran. He ruled as a tyrant, wielding absolute power. The Delhi Sultans could make civil and political regulations for public welfare. Khutba and sikka were recognised as important attributes of sovereignty. He was the head of state and commander-in-chief. It was the duty of everyone to obey his orders. Barani says that Balban stressed the special position of the Sultan as 'shadow of God' (zill a1 Allah) on earth. In some cases, the aristocracy imposed a limit on the authority of the sultan. Some ulemas consider the Sultan to be an equal. They were struggling for power. When the Sultan was weak, the aristocracy wielded power. The ulemas influenced power as well, and they played an important role in the political sphere at the time. There was no right of inheritance at that time. The power of the state was based on the principle of the strongman. In addition, the aristocracy played a crucial role in the appointment of the Sultan's office. The court of the Sultans became famous for its pomp and grandeur.

3.3.3 Ministerial Authority:

The ministers advised the Sultan and assisted him in the administration, but there was no need for the Sultan to strictly follow their advice. The following were the people who played an important role in the administration.

3.3.4 Wazir:

He is the Prime Minister, the bridge between the people and the Sultan. He was the head of the diwan-i wizarat (finance), the most important person in the central administration. He exercised general supervisory authority over others. He organised the collection of revenue, exercised control over expenditure, kept accounts, disbursed salaries, and allotted revenue assignments (Iqta) at the Sultan's order.

Diwan-i-Risalat: He is the Foreign Minister/Religious Affairs

Sadar-us-Sudr: Generally, Sadar-us-Sudr and diwan-i-Qaza are the two jobs given to each other. Sadar-us-Sudr was required to enforce Islamic rules and regulations.

Diwan-i-Insha: He was the Minister of Royal Correspondence. He was in charge of preparing the Sultan's orders.

Diwan-i-Arz: Head of the Ministry of War. Ariz-i-Mumalik was the Minister of the Army. His duties were the maintenance of war and the mobilisation of the army.

Naib-ul-Mulk: He was the head of the military organization. He was employed in this job by members of the aristocracy, and the powers of this servant were changed according to the Sultan, who acted as a representative when the Sultan was not in the capital.

Barid-i-Mumalik: He was the head of the news department. He was assisted by the local 'barids' in their respective areas.

Wakil-i-Dar: He was the Chief Dignity of the Royal Household.

Sar-i-Jandar: The Jandars were affiliated with the court. They were the guardians of the Sultan, whose duty it was to protect him. Apart from them, there were employees *Amir-i-Akhur* (commander of the horse), *Shahanaha-i-Pilan* (commander of elephants), and *Amir-i-Shikar* (hunting). They had a number of subordinates who were in charge of various hunting animals and birds. The *Qazi-ul-Mumalik* or (Qazi-ul-Quzzat), the chief judge of the Sultanate, and the chief *Qazi* headed the legal system and heard appeals from the lower courts.

3.4 Administration of the State:

The head of state government is known as a "*wali" or "mukti."* At the beginning of the Delhi Empire, the commander-in-chief of the state was divided into military divisions of the "kingdom." But in the time of Alla-ud-Din, the empire was divided into eleven provinces, and in the time of Muhammad bin Tughlaq, it was divided into twenty-three provinces. The governor of each state was the head of the state; they maintained law and order in the province and carried out royal orders. They also assisted the sultan militarily, and knew about the rulers of the state through the sultan's secret agents, who were accountable only to the sultan.

3.5 Local Government:

During the period of the Sultans of Delhi, the system of local government was not as developed as it was during the Mughal period. The provinces were called *Iqtas*. They were under the control of nobles, but the governors of the provinces were called the *muqtis* or *walis*. Each state was divided into a few Shiqqs. *Shiqqdar* is the officer of the department, and he maintains law and order. The provinces had a *sahib-i-diwan,* whose office kept books of account and submitted information to the center. It was assisted by officials like *Mutasarrifs. Karkun was the name given to the entire lower-income staff. Many villages have been established as "parganas," also known as "Kasba."* The pargana was consists a number of villages headed by *Amil.* According to *Ibn Battuta, Chaudhuri* was the head of a hundred villages. This was the nucleus of the administrative unit later called pargana. The village was the smallest unit of administration. The village is the basic unit of administration, the headman of the village was Muqaddam or Chaudari. The main village functionaries were *Khot, Muqaddam* (headman), and Patwari (Village Accountant). The judicial administration of the subdivision was modelled on that of the centre. The courts of the *Qazi and Sadr* functioned in the provinces. The *Kotwal* maintained law and order. At the village level, the panchayat hears civil cases.

3.6 Iqta System:

This "Iqta system' is a special system that developed during the period of the Delhi Sultans. The Turkish rulers made revenue assignments *(Iqta),* in lieu of cash payments to their nobles. The assignees, known as *Muqti and Walis,* collected revenue. They spent their own money, paid their own troops, and sent the surplus (fawozil) to the central government. Iqta is an Arabic word. The grant of Iqta did not imply a right to the land, nor was it hereditary, though the holders of Iqta tended to acquire hereditary rights during Feroz Tughluq's reign. These revenue assignments were transferable, with the Iqta-holder being transferred from one region to another every three or four year. The assignments could be large, such as a province, or small, such as a city. Even assignments to nobles carried administrative, military, and revenue collection responsibilities. Thus, provincial

administration was headed by the *muqti or wali*. He had to maintain an army composed of horsemen and foot soldiers.

3.7 Rule of Law:

The Sultan was the highest authority in the judiciary, and all judicial powers were vested in the Sultan. The Sultan Darbar, the highest court of the state, heard all kinds of cases in the Darbar. After the Sultan, the chief '*Qazi*'," the highest judicial authority of the state, had judicial powers for governors and Qazis in the provinces. Each town had its own "*Qazi." Shariat*, the law of the Muslims, was followed. In those days, the Penal Code was very strict. The death penalty was frequently met with harsh penalties such as physical torture.

3.8 Military Rule:

The Sultanate of Delhi was dependent on the army. In those days, the Sultans needed a powerful army to protect their power and the kingdom. So, the Sultans took great care of the military system. The military system of the Delhi Sultans was largely similar to that of Turkey. The reforms initiated by Alla ud-din Khilji concentrated the Sultans' military system. As a result, the Sultans were able to win over the Indian kings. After the cavalry, the infantry was an important part of the army. The special force was used to transport military supplies to the soldiers. The Sultan was the commander-in-chief of the army, but during the invasions, a special commander was appointed for the army. For example, during the reign of Alla-ud-din-Khilji, Malik Kafar was assigned as a special general and commander-in-chief for the Indian expeditions. Despite the shortcomings in the machinery of the Sultanate of Delhi, the system was largely to the satisfaction of the kings and the people. Although less efficient than the Mughal system of government, the administrative system of the Delhi Sultans helped in the efficient administration of the government. Historians said that the rule of the Delhi Sultan was as just and humane as that of the kings who ruled England. Wolseley Haig commented that it was far more tolerant than the rule of Philip II, who ruled the Netherlands.

3.9 Revenue System:

Agriculture was the main occupation. Taxes are the source of income for the government during the Delhi Sultanate period. There was no fixed share, the tax was determined by the different Sultans and ranged from 1/10 to 1/2. For instance, Ala-ud-Din Khilji collected 50 percent of the agricultural produce as the state share. *Khot, Muqaddam, and Chaudhuris* collected land revenue *(kharaj)* from the peasants on behalf of the state.

Besides land revenue, every cultivator had to pay house tax *(ghari)* and cattle or grazing tax *(charai)*. Under Feroz Shah, 'water tax' *(haqq-i-sharb)* was also there.

Generally, the Sultans collected four taxes, namely "*Zakat,*" "*Karaj,*" "*Khams,*" and "*Jiziya.*" Zakat is a 2.5% tax on savings imposed on Muslims that is donated to the Muslim poor. Kharaj taz was collected on the lands owned by the Hindus, and it varied from one-tenth to one-half. Khams were one-fifth of the booty taken during wars (the other four-fifth was kept for the soldiers). *Jiziya* is a non-Muslim tax (poll tax). They also imposed ushr (sand tax), which was collected on the lands held by the Muslims. It was usually one-tenth of the total production. When the Jagirdari system was in place, Jagirdars acted as middlemen between cultivators and the state. During the period of Alla-ud-din-Khilji, the *Patwaris* assessed land revenue and did not show favour to anyone. According to Dr. R. P. Tripathi, ***"Alla-ud-Din was apparently the first Muslim ruler whose hands reached as far as the Patwaris, who were the best source of information in all matters pertaining to the land and its revenue."*** The land revenue was paid in the form of money as well as in the form of grain.

3.10 Conditions of Delhi Sultanate:

3.11 Social Conditions:

According to K.M.Ashraf "the caste system was a contributory factor in the establishment of the Muslim Rule". During the Sultanate period there were two major communities in the society-Hindus and Muslim. Others like Buddhists, Jains, and Silkhs were limited. In Hindu society, there were four principal castes (Brahmans, Kshatriyas, Vaisyas and Sudras). Privileged classes enjoyed the power and got importance. Khans and Amir's are belonged to the highest grade. The highest posts and large revenue assignments were monopolized by the nobles. Ulemas got highest respect in the society. The Ulema were much superior in dignity and status to others. Middle, lower class and slaves are in society. Different professions are there. Agriculturists, traders, merchants, teachers, shopkeepers, watermen, barbers, blacksmiths, goldsmiths, carpenters, weavers, tailors etc are lived in society.

Most of the people lived in the villages. There were lands for agricultural development, crops were well grown, and food grains were abundant and cheap. There was a traditional system of agriculture in the villages. The construction of houses was easy; they were built of mud in the villages. The villages were self-sufficient, and the villagers were locally able to meet their needs. Every village was inhabited by a barber, a tanner, and a merchant. There was a lot of security and social unity in the villages at that time. There were joint

families; the gramme (village) panchayats investigated their quarrels and sufferings. The people spent their time with mass dances and entertainments during religious and seasonal festivals. There were shops, public baths, and markets in cities like Delhi, Jaunpur, Lahore, and other urban centres. The city houses were built of stone and brick. The roof was made of wood. There were very few buildings with many floors, and sometimes the palace buildings had more than one floor. The sultan and the aristocracy spent money on luxuries. Scholars, theologians, ulemas, shaiks, sufis, yogis, etc., were treated with affection by the people. The royal harem dwellers, court members, nobles, ulemas, and Islamic scholars were provided with more facilities in the category of enjoying their rights. Ibn Battuta and Abdul Razak said that there was a serious inequality between the ruling class and the non-privileged Varna.

3.12 Religious Conditions:

Shariat was followed by the sultans of Delhi. Among the Muslims, the Sunnis and the Shiahs were the majority. Sufism was influenced by the religious views prevalent among the Indians. Hinduism had to face the challenge of Islam, which gave birth to the Bhakti movement. During the period of the Delhi Sultanate, Islam was the state religion. The Sultans performed religious duties as well as administration. Hindus had to pay the religious tax, Jizya. The Muslims paid less in land revenue than the Hindus. There are many restrictions imposed on Hindu religious pilgrimages, Hindu educational institutions, and temples. Mosques and buildings were constructed. The Hindus were referred to as '*Zimmis and Kafirs*'. Hindus and Muslims fought bitterly against each other in both politics and religion.

The majority of the Muslims in India were Hindus, unwilling to enjoy the privileges of the Muslims in order to be exempt from the jiziya tax, to enjoy the special privileges of the Muslims, and to be slaves with the Muslims, but their power and the fear of life led them to convert to Islam. The conflict for power between domestic and foreign Muslims began. The Hindus were divided into several tribes and sub-tribes. The Brahmins and Shatriyas had great respect in the community, as did the Vaishyas (merchants) and the Shudras, such as the cultivators, the carpenters, the goldsmiths, the blacksmiths, the weavers, etc. They belonged to the lower castes. Hindu women were treated with respect. The Hindus practised Sati, Jauhar, Parda, female infanticide (the slaughter of female infants), and child marriages. There were also great poets and artists among the women. The sultans, like Muhammad-Bin-Tughlaq and Firuz Tughlaq, participated in the Dussehra and Holi festivals. They used to participate in Muharram, Shab-e-Baraat, and other festivals. The Hindus seem to have had a ritual influence on the Muslims. Muslims used to burst crackers on Shab-e-Baraat, and carrying names (Tazias) in the month of Muharram is probably the effect of temple festivals by the Hindus.

With the arrival of Muslims, many revolutionary changes took place in the history of Indian society. The Muslims maintained their civilizations and cultures separately and worked hard to spread them in India. They undertook the expansion of religion and accused the Hindus of being "*kafars*." The Hindus treated the Muslims as *'Mlechas."* In some cases, there was a conflict between Hindus and Muslims. The Sunnis and Shias were divided into two groups. Because the Sultans of Delhi followed the Sunni sect, the Shias became staunch opponents of the Sunnis. The Sufis tried to challenge the supremacy of the Sunnis. In Hindu and Muslim societies, rituals are more visible, male dominance has increased, and polygamy is found in both religions. Like the Rajputs' Jauhar system, Muslim sardars slaughtered their women (janana) during the war without being subjected to atrocities by their enemies. Muslims had to seek permission from the government for cohabitation, omens, and horoscopes for both communities. There was tremendous faith in the amulets. The class differences among the Hindus have increased. There were also sunni, shia, sufi, bohara, khoja, and other sects among Muslims in which yogis and religious leaders were revered and Hindus were generally denied high positions. They were considered eligible only for small positions. Alla-ud-din-Khilji practiced a completely religious hatred for Hindus, but not all the Sultans of Delhi followed such a policy. On the whole, in the Sultanate of Delhi, the Hindus did not enjoy the same status as the Muslims.

3.13 The Condition of Women:

The position of women in the sultanate period was not as high as it used to be on Ancient India. No women were allowed to enjoy an independent status. Female progeny of Hindus and Muslims were preferred. Male progeny was important. It can be said that, in those days, women had no equal place in society with men. Without freedom, women were devoted to domestic life. Apart from that, it also started among Hindu women. Women were kept in separate rooms called *"Janana"* and were not allowed to come out of them. Amir Khusru advised his daughter not to leave the house and to sit with her face toward the wall, not the door, so that no one could see her. Religious leaders who were away from their places of residence were not allowed to visit mosques. Sati association was widely practiced by women at the time, as was "*Jauhar,*" a self-sacrifice ritual performed by Rajput women. Ibn Battuta describes many incidents of sati that he himself had witnessed. Ishwari Prasad and other historians have remarked that Hindu society was in a state of decline during the reign of the Sultans of Delhi.

3.14 Life of the People:

The way of life of the people of Gujarat was described by a contemporary foreign traveller named Barbosa, who had fine amenities in their homes, who wore silk clothes and valuable ornaments. He wrote that Malwa was also rich in wealth. Nine out of ten people used to settle there. Ibn Battuta wrote that the prices in Bengal were lower than in all the other countries he visited. But there was poverty along with wealth in the country, and the wealth described by the foreign travellers largely belonged to the upper classes of society. The workers and labourers of the lower classes suffered economically. In the society, there was a significant economic divide between the rich and the poor. There is no middle class. Swadeshi and foreign writers such as Shams Shiraj Afif, Iban Battuta, Nikitin, etc. have noticed the difference between the lives of the rich and poor.

Hindus and Muslims were divided into two distinct classes in society. All the foreigners who invaded our country in ancient times were completely integrated into Indian society. Since the religious beliefs and customs of the Mahommadans were completely different from the culture of the Hindus, They had to live separately. Attempts were made to convert Hindus into Muslims, but the majority remained Hindu. Although Hindus and Muslims were different communities, living together in towns and villages created harmony and tolerance between the two. Following the events, there was Hindu-Mohammadan harmony with Hindus participating in Muslim festivals.

3.15 Economic Conditions:

During the Sultanate of Delhi, India was economically strong, and industries were established and contributed to economic development. Agriculture was the main source and occupation of people. According to W.H.Moreland, "there was fertile land to spare, waiting for men with the resources needed to bring it under the plough." Ibn Batuta refers to the fertility of the land and production of two crops per year.

A foreign traveller, Marco Polo of Venice, observed that industrial development had progressed well. Gujarat and Bengal are famous for the textile industry. Hats, guns, knives, and scissors made of zari were exported to Syria, Arabia, and Persia. The clothes required by the Europeans were made in Bengal. The cloth that adorned the head was called the "*sarabandh.*" It was in great demand in Europe. Indian artisans and craftsmen were well-known for making diamonds, precious stones, and ornaments. The art gradually developed due to its heritage. Road facilities and industries of the day were suitable for commercial purposes. Goods from the centers of production were transported to distant places, such as cities and ports. The '*Jital*' is a copper coin. A silver coin called '*Tanka*' was in circulation, and there was also a gold coin called dinar, and the majority of the traders at that time were Hindus. The Indus was famous for its commercial prowess. Shams-i-

Siraj mentioned that their condition was under development. Indian foreign trade was carried out by land and sea. India's trade with the kingdoms of West and South Asia was carried out. India collected duties at ports from foreigners. Daybal in Sind, Brooch and Cambay in Gujarat, Thane in Maharashtra, Malabar in Calicut, and Cafe Cameron were important among their Indian ports. Among the exports of that time were diamonds and pearls. Elephant tusks, sandalwood, wool, salt, pepper, aarti camphor, zari sarees, silk sarees, coconuts, cotton, and jute are important in imports. Luxury goods are important. India had the greatest profit in foreign trade. Gold and silver came to India for payments from abroad because of the low imports of the upper castes.

Food grains, cotton, and other textiles were important items of export to Southeast Asia, East Africa, and Europe. Agricultural products like wheat, rice, pulses, oilseeds, scents, sugars, etc. are the main items in trade. The Arabs carried those textiles to Damascus and Alexandria via the Red Sea, from where they were distributed to the Mediterranean countries. Varthema tells that "Cambay in Gujarath contributed about half the total textile exports of india". Barbosa says that 'Cambay had skilled craftsmen of many kinds'. Cambay had trade relations with East Asia. Textile, metalwork, indigo, and paper industries are also present. Bengal was the main trade centre. A variety of industries included the manufacture of swords, guns, and other household items. Sugar manufacturing was done in Bengal and exported. Delhi was the centre for paper manufacturing. In royal factories located in Delhi, more than four thousand weavers for silk alone were employed. As regards private industries, the sultans followed the policy of '*laissez faire*'.

The Indian merchants of that time were known for their righteousness and honesty, invited them to all parts of the country. The Indians built ships and traded abroad, making a lot of money through this trade. Though economically developed during the reign of the Delhi Sultans, the wealth of the country was in the hands of the minority aristocracy. Amir Khusrau write that "the stream of gold flows through the majestic city of Delhi". There was a huge gap between the rich and the poor. Amir Khusrau says that "every pearl in the royal crown is but the crystallized drop of blood fallen from the tearful eyes of the poor peasant". The common man lived in small huts, and their everyday life was burdensome. But because of this wealth, the Sultans and nobles of Delhi nurtured art and literature and became known as the builders of fine buildings.

3.16 Development of Architecture and Sculpture:

During the period of the Sultans of Delhi, art, architecture, and sculpture flourished. In this period, the construction of cities, forts, and fortifications took place extensively. Among the structures of this period were the minarets, open spaces, mosques, and tombs. The distinctive features of Muslim buildings are the use of colourful tiles

and bricks, which are the main features of the architecture of this period. There are different opinions about the architecture of this era. Ferguson referred to this architecture as "*Patan style,*" but Havell called it "Indian sculptural style," but in reality it was created by a combination of Indian and Islamic styles. It was called the "Hindustani style." Sculptors were appointed. Due to this, the influence of Indian architectural traditions on Muslim architecture was felt. There are some similarities between Hindu and Muslim buildings. That is why the Muslims were able to convert Hindu temples into mosques, removed the spacious roof of the Hindu temple and constructed them like minarets. There was free space for the temple and the mosque. Decorative elements were naturally preferred in Hindu and Islamic architectural traditions. Even though the Sultans invited engineers from abroad and appointed them for the construction of the building, they were assisted by indigenous artisans and sculptors. Therefore, the Hindustani style was created.

The Salient features of the Architecture during the Sultanate period are a mixture of Indian and Iranian styles, Pointed Arch; narrow and high towers are depicted. Domes are constructed. Stones and good quality lime was used. Scientific constructions, new style of decorating the buildings, Places of worship, new style of tombs, etc.

3.16.1 Quwwat-ul-Islam Mosque:

This mosque is one of the most important Muslim structures in Delhi. It was built by Qutb-ud-din Aibak in 1195 C.E. to mark the conquest of Delhi. Alla-ud-Din Khilji also enlarged the mosque. It was surrounded by Koran verses. It consists of a rectangular courtyard enclosed and it was the first monument of iconoclast in India. It is built of red sandstone, gray quartz, and white marble,

3. 16.2 Qutub Minar:

1. Qutub Minar **2.Alai Darwaza** **3 Quwwat-ul-Islam Mosque**

1. Source: https://www.tripadvisor.in/Attraction_Review-g304551-d311626-Reviews-Qutub_Minar-New_Delhi_National_Capital_Territory_of_Delhi.html

2. https://artsandculture.google.com/asset/quwwat-ul-islam-mosque-qutb-complex/YAGifZqse3RjVA

3. https://www.flickr.com/photos/archer10/2214305769

Qutub Minar, the tallest brick minaret in the world, is an incredible example of Indo-Islamic architecture. It is located in the Qutub Complex at Mehrauli, Delhi. Qutb- Minar, in red and buff sandstone, is the highest tower in India. It has a diameter of 14.32 m at the base and about 2.75 m on the top; with a height of 72.5 m. UNESCO has listed 'Qutub Minar' in the list of World Heritage Sites. The Qutub Minar is 225 feet tall and has four storeys, but Qutub-ud-din Aibak only started it and completed part of the first floor. The rest of the parts and floors were completed by Iltutmish. The minar on the fourth floor was destroyed by lightning during the reign of Firoz Shah Tughlaq. The fourth floor was destroyed. In its place, two small floors were built. Its height also reached up to 234 feet. In 1503 C.E., the Minar was rebuilt, and the upper floors were repaired. Sir John Marshall claimed that it was built in accordance with the style of Islam.

3.16.3 Iltutmish Tomb:

Koran verses were inscribed on the interior walls of the tomb. It is a plain square chamber of red sandstone, profusely carved with inscriptions and geometrical and arabesque patterns in Saracenic tradition on the entrances and the whole of the interior. Some of the motifs, viz., the wheel, tassel, etc., are reminiscent of Hindu designs.

3.16.4 Adhai-Din-Ka-Jhonpra:

Adhai-Din-Ka-Jompra is a historical mosque located in Ajmer, Rajasthan. It is one of the oldest mosques in India. This was built by Qutb-ud-din-Aibak in 1192 C.E.and designed by Abu Bakr of Herat. This mosque is an example of early Indo-Islamic architecture. The structure was completed in 1199 C.E and further improved by Iltutmish of Delhi in 1213 C.E.

3.16.5 Balban Tomb:

It is constructed in a square shape. The tomb was located in Mehrauli, New Delhi. It was built of rubble stone in 1287 C.E. This tomb is a building of historical significance in the development of Indo-Islamic architecture, as the first Islamic arch in India was found here.

3.16.6 Jamatkhana Masjid:

This built by Khizr Khan, son of Sultan Alla-ud-din Khilji, in 1315-1325 C.E.. This mosque was built in India according to Muslim opinions; it is completely similar to the style of Islam. It is the oldest mosque in Delhi that continues to be used for worship.

3.16.7 Alai Darwaza:

According to Sir John Marshal "Alai Darwaza is an invaluable treasure of islamic architecture". Alai Darwaza is the southern gate of Quwwat-ul-Islam Mosque in Delhi, built in 1311 C.E.by Sultan Alla-ud-din-Khalji. It is made of red sandstone. It is a square domed gatehouse with arched entrances and a single room. It was built according to the architectural style of Indo-Islam.

3.16.8 Tughlakabad:

During the Tughlaq period, there was a change in architecture, and instead of decoration, there was simplicity. Ghiyazuddin built a city called "Tughlakabad" and built the Amalakam Kalash in his tomb. Firoz Shah Tughlaq built cities like Jaunpur, Fatehbad, Hissar, and Firozabad. He built the Firozabad fort and palace in Delhi. He set up 120 rest houses (sarais) for Muslim travellers and dug canals to supply water to the cities. He created the town of Firoz and built eight mosques there. He built three palaces and a college at Houb-i-Khan.

3.16.9 Lalgumbaz:

It belongs to the Tughlaq dynasty. It is the tomb of Kabir-ud-din Auliya, a monk. It is locally known as "Lal Gumbaz." It resembles the tomb of Tughlaq. It is known to have been built during the time of Nasir-ud-din Mahmud Sha (1389-92 C.E..).

3.16.10 Other Constructions:

The Delhi sultans were constructed many tombs, Masques, Cities, forts and buildings. The tomb of Iltutmish, Balban, Ghiyas-ud-din-Tughlaq, Firuz Tughlaq, Kabiruddin Auliya, Mubarakshah, Mohammad Shah, and Sikander Lodi. The sultan Ghar, Siri village, Hauz Khas, the fort of Tughlaqabad, the city of Jahan Panah, City of Khizrabad and Mubarakabad. There are many constructions at provincial kingdoms like Multan, Bengal, Gujarath, Jaunpur, Malwa, and Kashmir etc. These are the best examples of the art and architecture of the Delhi Sultanate. Multan is one of the earliest cities occupied by the Muslims, where Mohammad-Ibn-al-Qasim built a mosque; this was the first mosque in Multan. The tomb of Rukn-i-Alam was built by Ghiyas-ud-din Tughlaq between 1302 and 1324 C.E.. It was built according to Persian architecture. Pandua structures in

Bengal have 400 gates of the Adina Mosque, built as Sikandar Sha. The mosque in Damascus is nearly the same size as the mosque in Jerusalem. The tomb of Jalaluddin Mohammad in Pandua is also very beautiful. The Satagumbad Mosque was built in the 15th century C.E.. Cunningham claimed that the Tantipara mosque at Gaur was the supreme example of Bengal's architectural style. The Firuz minar in Gaur is approximately 84 feet tall and has five storeys.

Gujarati architecture can be considered superior. In the first half of the 15th century, Ahmad Shah built the city, where he built palaces and mosques. The Jama Masjid in Gujarat is famous. Queen Sifari Mosque was built in 1514 C.E. It was considered one of the most beautiful structures in the world by Ferguson. The Malwa style of architecture found at Jami Masjid at Mandu, the Hindola Mahal, the Jahaz Mahal, and the "Atala Masque" are examples of Delhi sultanate architecture. The tomb of Zain-ul-Abidin (1420–1470 C.E.) was a landmark in the architecture of Kashmir. Sikandar built the Jami Masjid in Srinagar. But Jain-ul-Abidin enlarged it. The Shahmadan Mosque was completely bound by a stick.

3.17 Cultural Developments: Education, Literature and Music:

Though the Sultans of Delhi ruled autocratically, they patronised and nurtured art and literature. Their court included poets, scholars, theologians, and historians from Afghanistan, Persia, Egypt, Korasan, Turkey, and other distant lands. The cities of Delhi and Lahore became centres of Persian education. The Sultans of Delhi gave high priority to Islamic religious education and nurtured it well. During the Delhi sultanate period, the official in charge of religious grants was called Sadr-i-Jahan. He organised for the grant of tax-free lands to the various religious groups that provided education in Islamic subjects. Two big colleges, called Muizziya and Nasiriya, were built. Three main subjects were taught: tafsir (interpretation of the Quran), hadith (tradition), and fiqh (constitution). In the Deccan, science subjects were in focus. Firuz, a Bahmani king, encouraged subjects such as botany, geometry, and astronomy. Medical science also received attention.

As a result of the invasion of the Indus region by the Arabs, Brahmagupta's Brahma Siddhanta and Khandakhadyaka were translated into Arabic with the help of Hindu scholars. Mahmud Ghazni patronised many poets and scholars. Firdausi, the famous Persian poet, was at his court. He wrote Shahnama, which is known as a great book in Persian literature even today. Alberuni was also a decorator of the court of Mahmud Ghazni, who came to India with Mahmud Ghazni. He was a mathematician, theologian, historian, writer, and Sanskrit scholar who wrote a book called "Tarikh-i-Hind" describing the conditions in India. Qutub-ud-din Aibak also supported scholars whose courts were ruled by Fakhruddin Hasan and Nizami. Yahya-bin-Ahmad

Sirhindi wrote Tarikh-i-mubarak Shahi, and Taj-ul-masir was written by Nizami. Minhaj Siraj, the author of "Tabaqat-i-Nasari," was another poet during the sultanate period. The famous poets Rohani Malik and Taj Uddin Rejob were under the patronage of Iltutmish.

Amir Kushrau was the foremost of all the poets of the Delhi Sultanate period. He is a great poet. He lived from the time of Balban to the time of Ghiyasuddin Tughlaq and wrote many books. He was born in Patiala in 1253. The father was a Turkish refugee. He entered the job as a poet for the first time under Balban's son, Muhammad Khan. After the death of Muhammad Khan, Khusrau was patronised by the Sultans, from Balban to Ghiyasuddin Tughlaq. Towards the end of his life, he became a disciple of Shaik Nizam ud-din Auliya. He is believed to have written more than four lakh 'Doha' (two verses). He was the first of the Muslim writers to use the word "Hindi" and the first poet in Urdu as well. He was also a great singer, and his works include *Khaza'in ul-Futuh, Tughlaq Nama, and Ashiqa*. He was popularly known as the "Parrot of India" and used Indian sentiment and certain incidents in his writings. Amir Khusrau was the first Muslim poet to give way to the love of India. In the court of Alla-ud-din, there was a famous poet, "Mir Hasan," popularly known as the '*Sadi of India*'. He was a great Persian poet.

During the period of the Delhi Sultanate, a new language and literary style were introduced. Persian became the official language of the Delhi Sultanate. The court chronicles were a significant component of the literature. Ziauddin Barani wrote two important Persian works, the Tarikh-i Firoz-Shahi and the Fatwa-i-Jahandari. He criticises Muhammad bin Tughlaq. Barani was patronised by both Muhammad and Firuz Tughlaq. Shams-i-Siraj Afif continued the Tarikh-i-Firuz Shahi of Barani. Minhaj-us-Siraj wrote Tabaqat-i-Nasari, a general history of Muslim dynasties up to 1260. Abu Backer's Chachanamh, the first geographical treatise, deals with the conquest of Sindh. During this period, many works were translated into Persian. The Tuti Nama (Book of the Parrot) by Zia Nakshabi was the first Persian translation of Sanskrit stories.

Ain-ul-Mulk Multani was under Ala-ud-Din Khalji, Muhammad bin Tughlaq, and Firuz Tughlaq. He wrote Ain-ul-Mulki and Munshat-i-Mahru, which was also known as Inshai-i-Mahru.It deals with the political, social, and religious conditions of India. The Futuhus-Salatin of Isami contains the history of India for more than 300 years. Qazi Shihab-ud-Din Daulatabadi wrote Hawash-i-Kufiah Irshad and Bad-ul-Bayan. On the Hedaya, Maulana Shaikh Ilahdad wrote The other famous writers were Mughis Hasnavi, Zahir Dehlwi, Maulana Hasan Nashqi, Maulana Ali Ahmed Nishani, and Nurul Haq. Ramanuja wrote his commentaries on the Brahma Sutras. The Nyaya and Vaisesika systems of philosophy were written during this period. Deva Suri was a great Jain scholar. The Gita-Govinda of Jayadeva is an excellent specimen of typical poetry.

A large number of plays and books were written during this period. Harkeli Nataka and Lalitavigraharaja Nataka were written in the 12th century. During this period, Prasanna Raghava was written by Jayadeva and Hammir-mada-mardana by Jaya Singh Suri. Pradyumnabhydaya by Ravivarman, Pratap Rudra Kalyan by Vidyanath, Parvati Parinaya by Vamana Bhatta Bana, Gangadas Pratap Vilas by Gangadhara, and Lalita Madhava by Rupagoswami Jiva Goswami wrote as many as 25 books in Sanskrit. Vijnanesvara wrote the Mitakshara, which is a commentary on Yajnavalkya. Jimuta Vahan was the author of Dayabhaga. Kalhana wrote the famous Rajatarangini, which deals with the history of Kashmir. The other important writers were Padma Bhatta, Vidyapati Thakur, and Vachaspati Misra. Sayana wrote his famous commentaries on the Vedas. Madhava was responsible for the composition of the Siva-Gama Stotra. Naga Chandra, also known as Abhinava Pampa, was the author of the Pampa Ramayana. Chandbardai was the author of "Prithvi Raj Rasau." Jagnayak was the author of Alhakhand. Krittivasa prepared a Bengali translation of the Ramayana from Sanskrit. The Mahabharata was also translated into Bengali.

Mohammed bin Tughlaq was a scholar of Vedanta, astronomy, medicine, and mathematics. Firuz Tughlaq wrote "Futuhat-i-Firoz Shahi." He also translated the unprinted Sanskrit book found at Nagar Fort into Persian under the title "Dalayal-i-Firoz Shahi." During the reign of Sikander Lodi, a Sanskrit medical book was translated into Persian, and literary patronage was also carried out under the patronage of the rulers of the state. Jaunpur was a well-known educational center, and Ibrahim's court attracted many scholars.

The Delhi Sultanate favoured an Indo-Persian style of painting that was influenced by Iranian schools as well as Jain paintings. The Sultans of Delhi did not nurture any indigenous languages, religious education, or literature, but literary development continued in eastern and southern India, where the Sultans were not dominated by authority. The best literature also came from the native languages. At that time, Navadweep (Bengal) and Mithila (Bihar) flourished as centres of Sanskrit education. During this era, a number of books on yoga, nyaya, and the vaisheshika system were published. The Gita Govindam of Jayadeva, Nagachndra, wrote the Pampa Ramayana. The great Bhakti saint Ramanuja wrote commentaries on the Brahmasutra, and Parthasarathi wrote a number of books on the Karma-Mimansa. The Ramayana in Sanskrit was translated into Bengali by Krittivasa. One of the most famous works on Hindu law, the Mitakshara, was written by Vijnanesvara, and the great astronomer, Bhaskaracharya, also flourished during this period. Many regional languages were developed during the period of the Delhi Sultanate.

The Muslim rulers established many madarssas and taught philosophy, literature, science, history, politics, and law. The Sufis also set up schools with the help of government money. Emphasis was given to

physics. Muslim students were provided with free education. But the Hindu educational institutions did not receive the patronage of the Sultans. But Hindus can study in a Muslim school. There were Sanskrit schools in the cities, and there were some opportunities in the villages to practise basic literature. It appears that educational opportunities for the poor and the lower classes were very limited, and by the 16th century, when language, religion, social customs, and beliefs brought Hindus and Muslims closer together, a new Indian way of life had emerged, a distinctive feature of unity in the diversity of Indian culture.

3.18 Music: During the Delhi Sultanate period, new types of musical instruments like the *sarangi* and the *rabab* were introduced. Amir Khusrau introduced many new *ragas,* such as *ghora* and *sanam*. He started a new style of music known as "*qwalis*." *The sitar* was also introduced in his music. The ***sitar*** was a combination of the Indian vina and the Iranian tambura. The Indian classical work *Ragadarpan* was translated into Persian during the reign of Firoz Tughlaq. Pir Bhodan, a *Sufi* saint, was one of the great musicians of this period. Raja Man Singh of Gwalior was a great lover of music. He encouraged the composition of a great musical work called *Man Kautuhal*.

3.19 Causes for the Downfall of the Delhi Sultanates:

The Delhi Sultanate was established in 1206 by Qutub-ud-din-Aibak, and the Delhi Sultanate period in Indian history ran from 1206 C.E.to 1526 C.E.. The Sultanate reached its zenith during the reigns of Balban, Alla-ud-din- Khilji, and Firuz Tughlaq. The Delhi Sultanates were able to rule all of India except Orissa, Kashmir, Assam, Nepal, and Tamil Nadu. After Muhammad-bin-Tughlaq, the Sultan's Empire gradually started declining and was completed during the reigns of the Sayyids and Lodi dynasties due to the Sultans' weaknesses and the noncooperation of the nobles. Historians believe that political, social, religious, and economic causes led to the downfall of the Delhi sultanate.

3.19.1 Flawed Schemes:

The defective schemes introduced by Muhammad bin Tughlaq, such as the change of capital, the introduction of copper coins, and the revenue policy in the Gangetic Plains, have caused great dissatisfaction with the administration of the people. He spent a lot of money on Kurason expeditions, but they failed. This led to the state suffering financially. There have been revolts almost 22 times across the country. Where is the possibility of continuing the rule if it is enough to suppress the revolts throughout the period? Bengal, Sindh, Malwa, and Gujarat were fighting for independence. The foundation of the Bahmani and Vijayanagara kingdoms in the

south limited the authority of the Delhi Sultanates. Sayyids and Lodis did not introduce any major reforms for the welfare of the people.

3.19.2 Policies of Firoz Shah Tughlaq:

Firoz Tughlaq was a great reformer and warrior, but all his expectations were distorted. He was a religious fanatic, and his policies of demolishing Hindu temples had created resentment among the people and failed to create favourable conditions for future rulers. Measures such as the promotion of slavery, reintroduction of the Jagirdari system weakened the Delhi Empire. His policies were unable to consolidate the Delhi Empire.

3.19.3 Political Causes:

The Sultanate of Delhi was autocratic, and its rulers ruled as despots. Amirs and Ulemas played a crucial role in the administration. Sultans are also in their hands. During the Sayyid and Lodi dynasties, the weak rulers were unable to control the rebellions. The Jagirdars and Iqtadars are wealthy. They questioned the sultanate's survival. The weak rulers of the Sayyid and Lodi dynasties were unable to exert control over the country's political situation. Sikandar Lodi and his successor attempted to abolish the power of the nobles, but they revolted. Ibrahim Lodi also imposed several restrictions on them, and they refused to allow them to sit in court. This policy forced Alam Khan and Daulat Khan Lodi to invite Babur to invade the country.

3.19.4 Weak Rulers:

The rulers after Firoz Shah Tughlaq were inefficient; they could not effectively "prevent" the Timur invasions and could not control the revolts of the vassals, they were the rulers of the last Tughlaq dynasty. The Sayyid and Lodi dynasty rulers are weak, and they were unable to suppress the invasions of the Timurs and other revolts.

3.19.5 Economic Causes:

The economy is the backbone of the empire, but the Sultans did not have any proper financial planning. They spent a lot of money on their invasions and the army. A lot of money was spent on the Mongol invasion. Massive sums of money were spent on Muhammad-Bin-Tughlaq schemes. They spent a large amount of money on the maintenance of slaves. The Delhi sultanates did not try to improve their finances and did not levy taxes properly. Muslims were exempt from taxes. Trade and industry were underdeveloped. As a result, the Delhi Sultanate's economic weaknesses also contributed to its decline.

3.19.6 Social Causes:

The Delhi Sultans implemented a policy of religious intolerance, which resulted in social divisions. These policies harmed the interests of their Hindus, creating jealousy and hatred between the two communities. During this time, casteism, untouchability, and a sense of "class" emerged in society. The Muslims used to refer to Hindus as "Kafirs," while Hindus referred to Muslims as "Mlechhas." A sense of mutual suspicion prevailed between the two communities, which proved fatal to the sultanate's survival.

3.19.7 Religious Causes: Anti-Hindu Policies:

The Delhi Sultanate was a theocratic state with an administration based on Islamic principles. The few sultans were demolishing Hindu temples and idols of Hindu gods and goddesses. This affects their feelings and beliefs. The imposition of Jaziya and the pilgrimage tax hurt the Hindus' feelings. The religious conversions create discontent among the people. Almost all the clans of Delhi have shown no patience and have ruled against the Hindus. If the minority Muslims in this country wants to govern the majority communities, they must be able to provide favourable governance to the majority communities. Otherwise, inevitably, the majority communities will wait for time and favours to suppress the minority communities. Hindus opposed the Jizya tax, and whenever they got the opportunity, they tried to revolt and weaken the kingdom of Delhi.

3.19.8 Opposition of the Sardars and the Ulemas:

While the wealthy sections of Delhi wanted the Sultan to be in their hands from time to time, the Ulemas tried to control power in the name of religious doctrines, and generally the Sultans did not agree to work under anyone, which created a chasm between the Sultan and the upper classes, leading to weaknesses in the administration.

3.19.9 Vassal Revolts:

If the central government is weakened, it is natural for the vassals to revolt. With the weakening of the rulers of the Sayyid and Lodi dynasties, the vassal kingdoms declared their independence. Kingdoms such as the Bahmanis, the Vijayanagara rulers, and the Kapaya chieftains began to rule independently. Gujarat, Mewar, Malwa, Kandesh, Bengal, Jaunpur, and Sindh also revolted and went under independent rule.

3.19.10 Weakness of the Army:

There was no Sultan after Alla-ud-din-Khilji who took steps to strengthen Delhi's armies. There was a shortage of capable servants, honest officers, and patriotic soldiers in the Delhi army. Corruption is another problem for

employees. It became like a mercenary army, but it did not function as an army working for the country, especially during the period of Sayyid and Lodi.

3.19.11 Foreign Invasions:

The frequent attacks by the Mongols weakened the Empire. Military and economic conditions were also poor. They fell on the cities and caused economic damage by exploiting them. When the forts were destroyed, money was again spent on their reconstruction. The local rulers who took advantage of these conditions weakened the Center. The Center failed to take action against them. For instance, Timur invaded Delhi and looted many cities. In 1526, he defeated Ibrahim Lodi at Panipat and ended the Delhi Sultanate.

3.19.12 Other Causes:

The vast empire of Delhi led to the disintegration of the country when the capable were not the rulers. The limited means of transport and media at that time could not keep the power of the state strong. The climate of India, with its extreme cold and extreme conditions, affects both productivity and energy efficiency. The luxurious life of the rulers' officials turned the country towards poverty. It can be said that all these factors together led to the collapse of the Sultanate of Delhi. Finally, the invasion of Babur proved to be the final cause of the decline of the Delhi Sultanate. Ibrahim Lodi did not control Babur's army. They are well equipped and disciplined, but the Delhi Sultanate Army is not. Hence they were defeated.

3.20 Short Questions:

1. Iqta System
2. The Condition of Women during the Delhi Sultanate.
3. Literary Developments under Delhi Sultanate.

3.21 Essay Questions:

1. Discuss the Administrative System of the Delhi Sultanate?
2. Critically Explain the Socio-Economic, Religious and Cultural conditions of the Delhi Sultanate.?
3. Describe the Causes of the Downfall of the Delhi Sultanate?

3.22 Multiple Choice Questions:

1. Who is the Head of Delhi Sultanate?

A) Wazir B) Sultan C) The Nobles D) Khalifa

2. Who was the Sovereign head and commander of the army in Delhi Sultanate?

A) Sultan B)Diwan-I-Risalat C) Wazir D)Naib-ul-Mulk

3. Who constructed Quwwat-ul-Islam Mosque?

A) Qutb-ud-din-Aibak B) Balban C) Iltutmish D) Alla-ud-din-Khilji

4. Who completed the building of Qutb Minar?

A) Alla-ud-din-Khilji B) Balban C) Mohammad Bin Tughlqa D) Iltutmish

5. Whose army was composed of Turks, Ghurids, Khorasans and Khiljis?

A) Balban B) Alla-ud-din-Khilji C) Qutb-ud-din-Aibak D) Firuz Tughlaq

Answers: 1) B

2) A

3) A

4) D

5) C

3.23 Suggested Readings:

1. A.S.Tripati., *Some Aspects of Muslim Rule in India*

2. Habib and Nizami (Eds)., *Compressive History of India, Vol.V*

3. I.H.Qureshi., *Administration of the Sultanate of Delhi*

4. Iswari Prasad., *History of Medieval India*

5. J.L.Mehta., *Advanced Study in the History of India, Vol.I*

6. M.Habib., *Political Theory of the Delhi Sultanate*

7. W.H.Moreland., *Agrarian System of Muslim India*

8. Yusuf Hussain., *Glimpses of Medieval Indian Culture*

Unit-II

Impact of Islam on Indian Society and Culture

4.0. Learning Outcomes

4.1 Impact on Language and Culture

4.2 Impact on Ideas of Culture

4.3 Impact on Religious Culture

4.4 Impact on Hindu Traditions and Rituals

4.5 Impact on Art and Architecture

4.6 Impact on Music

4.7 Impact on Pictorial Art and Calligraphy

4.8 Impact on Coins

4.9 Essay Questions

4.10 Short Questions

4.11 Multiple Choice Questions

4.12 Suggested Readings

4.0 Learning Outcomes:

After reading this chapter, the students will be able to

- ✓ Know the Indian Culture and its impact on society

- ✓ Learn about the Hindu Traditions and rituals
- ✓ Study the Impact on Culture, Language, Art, Architecture, Music and Coins etc

Culture is a term that refers to the things prominent in the way of life of a human society, i.e., life, customs, affairs, norms, religion, relationships, governance, etc. The English word "culture" is derived from the Latin word "*cultura" or colere* "to cultivate," meaning to cultivate. The practices, structures, and systems important in a society represent the culture of that society. The symbols, structures, systems, rituals, and practices that represent culture are not bounded; they are constantly changing. They evolve by joining and separating from each other. The tools a society makes and uses, the structures it builds, its music, art, way of life, food, sculpture, film, drama, dance, and cinema-all these represent the culture of that society. The material consumption, wealth, and folk affairs of a society are also considered culture.

Because of trade and diplomatic relations with many countries since ancient times, India's culture has spread too many countries. From the Harappan civilization to the present day, Indian culture has spread across continents. After Harshavardhana's rule, India underwent political disintegration, and the country was divided into many small states. During this period, people have developed regional perspectives and identities. Religions and culture dominated life. Islam entered India in the 7th century C.E., when the Arabs conquered the Indus in India. Prophet Muhammad united the Arab nation and founded Islam with the ideals of monotheism, modest living, social equality, etc. The spread of Islam is mentioned in the "Quran," the holy book of Muslims. So Muslims resorted to spreading Islam's religion.

The Arabs traded in India and established some trading centres on the west coast. Eager to spread Islam, they decided to eradicate idolatry in India, loot the wealth, and spread their religion. They were supported by the Khalifs (the supreme religious and political leaders of the Islamic state). A young Sultan like Muhammad-bin-Qasim occupied the capital of Sindh in 710 CE. Thus began the rule of the Arabs in Sindh. Gradually, during the Ghazani and Ghori periods, Hindus were recruited into the army for administrative purposes. This led to feelings of friendship between Hindus and Muslims. As a result, Hindus became part of the ruling class. In such a situation, Islam influenced Hindu culture, and Hindu culture influenced Islamic culture. Their culture and traditions became part of Indian culture as Islam was established in India. This led to a mixed culture in India. Further, new culture and traditions emerged in society as natives such as the Greeks, Persians, Pahlavis, and Kushans ruled parts of India for a period of time.

Culture is generally defined as the characteristics of the people living in a particular place, such as food habits, languages, festivals, marriage systems, pastimes, ethnicity, religion, caste systems, traditions, and objects, etc. With the passage of time, there have been many changes in this Indian culture. Non-Muslims pay the Jizya tax. Unable to bear such taxes, some converted to Islam. Muslims called Hindus "Kaffirs" (a person who disbelieves in god as per Islam, denies his authority, or rejects the tenets of Islam) and Hindus called Muslims "Mlechchas" (people of foreign extraction in ancient India) to protect their religion. Many foreign poets, artists, and writers settled in India and introduced new ritual traditions. As harmony between Hindus and Muslims grew, they both began to follow their respective customs. Hindus and Muslims imitated each other. Some Hindus who converted to Islam followed certain Islamic customs, which influenced language, sentiment, religion, ritual, and physical culture.

Historian Tarachand, in his book, ***"Impact of Islam on Indian Culture,"*** describes the social and cultural revival in the South due to the influence of Islamic culture. Muslim Arabs had trade relations with South India for several centuries before the advent of Islam in India. However, these foreigners gradually adopted Hinduism and its culture. These invaders claimed to be descendants of Kshatriyas. It was the beginning of Rajput culture, art, literature, poetry, and drama. Malwa, Kanauj, Bengali, Kashmir, Ajmer, Gwalior, Chittor, Ranthambore, and Mandu emerged as sites not only of Rajput valour but also of new culture, architecture, and literature.

Indo-Iranian sea trade led to many people settling in the country. Some of these foreign traders settled in Sri Lanka and Malabar. Some Arab Muslims also went to Sindh and Gujarat. Gradually, from the 12th century A.D. on, the definite influence of Islamic culture on Indian society can be observed. Hindus and Muslims are two distinct cultures that have interacted and synthesised over time. Islamic traditions in India continued until India's independence and the partition of the country. The first stage was a conflict between Hindu and Islamic traditions, and the later stage saw religious warfare (Jihad) undertaken by Muslim rulers with the help of the Ulema. Because of this, the impact of Islam on Indian culture has been both negative and positive. Muslims also adopted many Hindu practices. On the other hand, Indian society and culture are largely influenced by Islamic tradition. The influence of Islam can be seen on Hindu language, religion, traditions, rituals, art, architecture, music, calligraphy, coins, etc.

4.1 Impact on Language and Culture:

Since ancient times, the arrival of many foreigners in India has revolutionised the social and cultural conditions of the country. As Muslims have distinct customs, languages, civilizations, and cultures, they have retained their uniqueness without being assimilated into Indian society. Muslims mainly had trade relations with countries in West Asia. "Language" served as an important tool to manage all this properly. Their religion, literature, architectural traditions, and customs were introduced into India through the Arabic and Persian languages. Persian was the official language of the Mughals. This language is essential for recognition, power, and status under Islamic rule. The "Urdu" language emerged out of integration into the mainstream of Muslim life and among different religions and races in the army. Urdu is a combination of Persian, Arabic, and Hindi language words. The Urdu language has had an indelible influence on Indian culture. Amir Khusrau was the first Urdu poet and wrote many works. Hindi-language words are used in these works. He commented that Hindi is not inferior to Persian. Persian words were incorporated into various dialects and transformed back into them.

For example, the Telugu word "kaburu" is derived from the word "khabar," and the word 'puramaimpu' is derived from the word 'formayei." Apart from these, many literary works have been translated into different languages. Hindu writers like Rai Bhanamal wrote in Persian about Muslim ideas and traditions. The Hindi language was also influenced by Muslim contact. It differs in terminology. There is Muslim influence in grammar, alliteration, and styles. The Turco-Afghans have greatly influenced literature in India. Books like Hasan Nizami's Taj-ul-Maa'sir, Qazi Minhaj-us-Siraj's Tabaqat-i-Nasiri, etc. affected the Hindus. Bengali gained status as a result of the efforts of Bengal's Muslim rulers. With its vocabulary in the Hindi language, Islam contributed to the growth of local languages in the country. The Bhakti movement gave impetus to the development of vernacular literature. Religious reformers and saints wrote, spoke, and preached in a language easily understood by the people. Hindi, Marathi, Bengali, Maithili, Punjabi, and other regional languages flourished.

4.2 Impact on Ideas of Culture:

Although Hindus and Muslims are religiously different, their ideas are very similar in many respects. An idea is a feeling; it is a matter of a living system. Treating everything equally, adopting a compromise attitude, and being kind and hardworking are practices practiced by all, irrespective of religion. Everyone followed the 'non-violence' approach of Buddhism, which meant changes in human feelings. Islam also followed these practices. Sufis accepted the principles of Buddhism. The Mohammedans also followed these methods of worship and devotion to God. Hindus learned many things from Muslims. For example, they learned about the modernization

of the army, methods of warfare, medical procedures, and much more. The Rajputs and Vijayanagara kings, in particular, learned how to protect their religion. Many of Kalidasa's works and many other Hindu texts have been translated into Persian and other languages. Islamic texts have also been translated into many Indian languages. These have brought about changes in the sentiments of the Hindu people. "Sati and child marriage were common in Hindu society. This is not the case in Islamic tradition.

4.3 Impact on Religious Culture:

In Islam, monotheism, modest worship, social equality, fraternity, charity, and the observance of Quranic precepts inspired Hindus. Rituals, idol worship, old traditions, the varna system, ostentatious festivals, animal sacrifices, yagnas, social inequalities, the caste system, etc. contributed to the weakening of Hinduism. To reform these, the "Bhakti" movement was started. That is, Islam and Sufism's religious influence on the Bhakti movement. Hindu scholars and intellectuals also recognised the need for Bhakti and Sufi movements. Most of the Muslims were opposed to religious fundamentalism. The cult of tombs and dargahs of fakirs, like Hindus, began in Islam. Astrology started among Muslims.

Islam influenced Hinduism. It broke the supremacy of the Brahmins and withheld the royal patronage given to Hinduism by earlier Hindu rulers. Islam brought human equality, pride in one religion, and a legal system to India. The egalitarian outlook of Islam and the deep faith Muslims have in their religion have influenced Hindu society. Charles Eliot, in his book "Hinduism and Buddhism," writes that Ramanuja and Shankaracharya were "greatly influenced by Islam." Tara Chand points out that "the concept of unity of God was Islam's gift to India, and Shankaracharya was so influenced by Islamic theology that he borrowed the concept of unity of God from his contact with Muslims."

4.4 Impact on Hindu Traditions and Rituals:

Indians have many traditions dating back to ancient times. The practice of Varnashrama dharma has existed since the Rig-Veda period. Rituals include receiving food and drink, feasting, participating in entertainments, taking part in communal and private functions, and organising festivals. Some foreigners also follow similar practices. But when the Mohammedans came to India, they destroyed some Hindu temples, encouraged religious conversions, and raised taxes, causing some damage to Hindu religious practices. The dominance of Brahmins decreased, but some sacrificed religious practices for power and money. Those who came to Islam through religious conversions were given good recognition and facilities. It means that religions were used for the selfish interests of individuals.

Ulema and Sufis are also highly respected in Islam. Sheikhs like the Syyads, Patans, and Khans exercised social dominance. Many Hindu customs were adopted in Islam. For example, belief in horoscopes, auspicious lagnas, and omens increased. Islam observes rites for the dead, such as the removal of moustaches, beards, and hair, and the changing of bandages following the death of the husband, among other things. There were "Bairags" among the Muslims. From Muslims, Hindus learned the importance of dressing, eating together, fasting, and speaking Urdu; they also learned about kindness, equality, and modesty in Islam. While Muslims studied Hindu scriptures, yoga, vedanta, medicine, and astrology. Hindus learned geography, chemistry, mathematics, and Unani medicine from Muslims. Changes occurred in music, literature, art, and architecture. Hindus practiced the use of perfumes and spices, drinking liquor, holding durbars, and practicing polygamy. Food was also affected as a result of Islamic contact; for example, Muslim dishes such as Biryani, Kabab, and Palan, etc., were adopted by Hindus. Muslims also believe in astrology, logic, miracles, and ghosts. Similarly, Muslims also celebrate the Hindu festivals of Holi, Sankranti, Dussehra, and Diwali. For example, during the time of Muhammad-bin-Tughlaq, similar festivals were celebrated. Similarly, Vijayanagara kings enlisting Muslims in the army is a proof of supreme tolerance. Among Muslims, there was the purdah system, child marriages (Hindu society), and slavery, but it became normal after the Muslim conquest of India. Muslims also influenced the dress, food, and social etiquette of the upper classes of Hindu society. Another result of the emergence of Islam in India was the restoration of India's relations with the outside world. Thus, Islam left an indelible mark on Hinduism, customs, and religious traditions.

4.5 Impact on Art and Architecture:

Since ancient times, Hindu kings have built many monuments and structures. Hindus also made many idols, like Jain and Buddhist gods like Mahavira and Buddha. Similarly, the Vedic community learned to build temples in the form of stupas, chaityas, and viharas. Many sculptures and artefacts are incorporated into their structures. Buildings are built according to one method, i.e., according to Vastu Shastra. Similarly, during the Muhammadan period, the structures combined into Indo-Islamic architectural features. That means Hindu and Islamic traditions are seen in some buildings.

The arrival of Islam in India had an impact on Indian architecture; the spirit of synthesis was also evident in the fine arts. Indo-Muslim architecture is an example of the spirit of synthesis and harmony. The salient features of Muslim architecture were massive and extensive buildings and mosques, aspiring domes, tall minarets, lofty portals, open courtyards, huge walls without sculptures, geometrical patterns, and calligraphic inscriptions. In Hindu art, there was vastness, stability, majesty, magnificence, sublimity, and infinite richness

and variety. The spiritual and aesthetic concepts of the Hindus were expressed in their art. With the advent of Islam, the Muslim and Hindu systems of architecture were synthesized. Both Hindu and Muslim art differed fundamentally in their ideals and techniques. Hindu art was decorative and gorgeous, and Muslim art was marked with puritanical simplicity. A new type of Indian architecture came into existence on account of the impact of Islam on India. Islam brought to India new architectural elements like the arch, the dome, mosques, tombs, and symmetry. Arabic and Persian languages are written in mosques and tombs. Muslims took their models from Arabia, Persia, and Farghana. The mausoleum of the Taj Mahal is a surprising beauty. The architecture in Bengal developed a mixed style that combined Muslim art with the outstanding elements of Hindu art. The Jaunpur style of architecture represents a happy blending of Hindu and Muslim ideas about architecture.

Fergusson describes it as an Indo-Sarcenic structure. Havel considers it to be purely Indian "soul and body." Sir John Marshall and R.C. Majumdar state that "Indo-Islamic art is neither a mere indigenous Islamic art nor a modified form of Hindu art." The assimilation and synthesis between Hindu and Islamic cultures led to the formation of new styles. According to Dr. Tarachand, "craftsmanship, rich ornamentation, simple design, arcaded form, plain domes, smooth walls, and spacious interiors were the domain of Muslim architecture." The Red Fort, Jama Masjid, Qutab Minar, Taj Mahal, etc. are good examples. Through China and Central Asia, Islamists introduced gunpowder, papermaking, martial arts, and medicine to India. As a result of the fusion of Hindu and Islamic cultures, a composite culture was created. It had an impact on Indian society. It is no exaggeration to say that it is still evident in language, religion, customs, and material culture.

4.6 Influence on Music:

Indian music and musical instruments were also influenced. New instruments were made. For instance, ***the tabla*** is a Hindu musical instrument similar to the ***mridanga.*** The Indian ***Veena*** was made with the Iranian ***Tambura*** and the ***Sitar***. This led to a fusion of Hindu and Iranian musical systems. The evolution of light songs like 'Qawwalis' with Muslim singers and the introduction of a different classical tone led to radical changes in Indian music. Sufi saints brought music to India. Hamid ud-din, a philosopher, Sufi leader, and Qazi of Delhi, was the first musician permitted to sing at Iltutmish's court. Sangita-Ratnakara, a great Sanskrit compilation, was composed in 1238 during the reign of Firoz Shah, son of Iltutmish. Sultan Ala-ud-Din-Khalji preferred and patronised music. Changi, Fatuha, Nasir Khan, Bahroz, and Amir Khusro were all masters of music and literature. Amir Khusro was the creator of Khari Boli poetry. He introduced Qawwali and Tarana. He composed many ragas like Jiluf, Saparda, and Sajgiri. Nayak Gopal was a great musician. The fusion of Hindus and

Muslims created a new life in the field of music. Akbar's court had a large number of musicians, among them ***Tansen***, a famous musician. Lal Khan was given the title of Guna-Samudra (Ocean of Talent). Dance is another aspect of Hindu and Muslim fine arts in general. The Kathak dance style is influenced by Muslim countries.

4.7 Influences on Pictorial Art and Calligraphy:

A new style of pictorial art in India was developed jointly by Hindus and Muslims. Painting is forbidden for orthodox Muslims. Mughal painting was a fusion of Indian and foreign influences. The art of calligraphy (writing letters beautifully) was popular in Muslim countries and was brought to India by the Muslims. The Mughal rulers gave prominence to the art of calligraphy in India. Syed Ali Khan was a master in the art of calligraphy.

4.8 Impact on Coins:

The coins of the Sultanate period show Hindu-Muslim fusion. Early Muslim coins have Nagari inscriptions. Mohammed Ghori struck coins for the Hindu kings of Kanauj with the figure of the Hindu goddess Lakshmi. Some Muslim coins have Nandi, horseman, and Nagari script. Muslim influence can be seen in the tanks, basins, and waterfalls they built.

According to K.N. Panikkar, Indian society was divided due to the introduction of Islam and Muslim rule. Neither Buddhism nor Jainism influenced this division, but Islam divided Indian society into two distinct sects: Hindus and Muslims. Over time, these two divisions evolved into two separate nations within the same country. To strengthen their position against the propagation and spread of Islam, Hindus introduced many social taboos and caste rules. Under the influence of Islam, continuous progress disappeared from the lives of Hindus. Influence of Islam on language, religion, customs, art and architecture, music, visual art, calligraphy, and coins, etc.

4.9 Essay Questions:

1. Write an Essay on Impact of Islam on Indian Culture?

4.10 Short Questions:

1. Definitions of Religion and Culture?
2. Islam impact on Hindu Traditions?

3. What is mean by Culture?

4.11 Multiple Choice Questions:

1. The Term 'Islam' Means

   A) Submission

   B) Peace

   C) Thankfulness

   D) Belief of God

2. With the fall of the Ottoman Empire, which of the following countries moved toward embracing secular Nationalism?

A) Pakistan

B) Turkey

C) Iran

D) India

E) Saudi Arabia

3. Which of the following is part of Muslim Belief?

A) Prophecy

B) The day of Judgment

C) The After Life

D) All of the above

4. The Chapters of the Quran are known as?

   A) Surahs

   B) Sunnahs

C) Sufis

D) Shariah

5. Who is Khalifa?

A) Head of Islamic World

B) Head of Justice

C) Head of Army

D) Head of Family

6. Find out the First Urdu Poet in the following?

A) Nizami

B) Barani

C) Tansen

D) Amir Kushru

7) Who is the Author of Tabaqat-i-Nasiri?

A) Barani

B) Amir Kushru

C) Minhas-us-Siraj

D) Hamid-ud-din

8) Urdu is a combination of?

A) Persia

B) Hindi

C) Arabic

D) All the Above

Answers: 1) A

2) B

3) D

4) A

5) A

6) D

7) C

8) D

4.12 Suggested Readings:

1. Tara Chand., Influence of Islam on Indian Culture
2. Asghar Ali Engineer (Ed)., Islam In India: The Impact of Civilisations
3. Mohammad Yasin., A Social History of Islamic India 1605-1748
4. Mohammad Mujeeb., Islamic Influence on Indian Society

You Tube Videos:

- https://www.youtube.com/watch?v=WtcnXtmozbo&list=PLbD1jXjL6WVaNj0aWx22hHkD5pUcdT2MT
- https://www.youtube.com/watch?v=mSRN0_3fb50&list=PLbD1jXjL6WVaNj0aWx22hHkD5pUcdT2MT&index=3
- https://www.youtube.com/watch?v=xnG8WB-RbKY&list=PLbD1jXjL6WVaNj0aWx22hHkD5pUcdT2MT&index=4
- https://www.youtube.com/watch?v=Ff_97COeiOU&list=PLbD1jXjL6WVaNj0aWx22hHkD5pUcdT2MT&index=8

Unit-II

Sufi and Bhakti Movements

5.0 Learning Outcomes

5.0.1 Origin of Sufism in India

5.1 Growth of Sufism

5.2 Sufis and Ulemas

5.3 Principles of Sufism

5.4 Ghazali

5.5 Sufi Orders

- 5.5.1 Chisti Order
- 5.5.2 Suharwardi Order
- 5.5.3 Firdausi Order
- 5.5.4 Qadiri Order
- 5.5.5 Nakshabandi Order
- 5.5.6 Sattari Order

5.6 Bhakti Movement

5.7 Bhakti Movement- Circumstances

5.8 Bahkti Movement Characteristics'

5.9 Schools of Thought

- 5.9.1 Nirguna Saint Traditions
- 5.9.2 Saguna Saint Traditions

5. 10 South Indian Bhakti Movement

5. 10.1 Sankaracharya

5.10.2 Ramanujacharya

5.10.3 Nimbarka

5.10.4 Madhvacharya

5.10.5 Vallabhacharya

5.11 Bhakti Movement in North India

5.11.1 Ramananda

5.11.2 Jayadeva

5.11.3 Chaitanya

5.11.4 Mirabai

5.11.5 Kabir

5.11.6 Guru Nanak

5. 12 Bhakti Movement in Maharashtra

5.12.1 Jnanadeva

5.12.2 Namadeva

5.12.3 Eknath

5.12.4 Tukaram

5.12.5 Samarth Ramdas

5.12.6 Bahina Bai

5.13 Other Bhakti Saints

5.13.1 Tulasi Das

5.13.2 Surdas

5.13.3 Chandi Das

5.13.4 Mauk Das

5.13.5 Dadu Dayal

5.13.6 Raidas

5.13.7 Sundar Das

5.13.8 Birbhan

5.13.9 Sankar Dev

5.13.10 Narasingh Mehta

5. 14 Results of the Bhakti Movement

5.15 Impact of the Bhakti Movement

5.15.1 Social Impact

5.15.2 Religious Impact

5.15.3 Cultural Impact

5.15.4 Economic Impact

5.15.5 Political Impact

5.16 Essay Questions

5.17 Short Questions

5.18 Multiple Choice Questions

5.19 Suggested Readings

5.0 Learning Outcomes:

After Reading this Chapter the Students will be able to

- ✓ Learn Origin of Sufism in India and its Growth
- ✓ Know the Principles of Sufism and its Orders

- ✓ Learn the Bhakti Movement Characteristics
- ✓ Different Schools of Thoughts
- ✓ South, North Indian and Maharastra Bhakti Saints
- ✓ Results and Impact of the Bhakti Movement

India's civilization and culture have a long history. India's culture has a unique feature. That's what it takes to imbibe any culture in itself. Many kinds of foreigners have come and settled in India since ancient times. In India, Greeks, Shakas, Huns, Pahlavis, Persians, etc., settled down and became part of Indian culture. The Arabs and Persians initially had their own unique religion, customs, culture, heritage, and architecture. There are several attempts were made to convert Hindus to Islam but not successes. While the Hindus worked for the protection of religion, the Muslims tried to spread Islam. In these efforts, Hindus and Muslims were divided into two classes, but over time, they became accustomed to living together. As a result, the influence of their cultures fell on each other. Thus, rituals, traditions, language, costumes, and festivals have all been influenced by society. As part of the emergence of this composite culture, the Sufi and Bhakti movements started and initiated reforms in the religions. The Sufi and Bhakti movements in mediaeval India saw the rise of a form of religious expression among the masses. These movements brought about changes in society. Sufis are spiritualists based on an egalitarian society in which universal love is central. The Bhakti saints changed Hinduism by introducing Bhakti as a means of attaining God. They considered that all human beings are equal, irrespective of caste, religion, or creed. The greatest merit of both of these parallel religious movements is that they freed Indian society from dogmatic beliefs, ritualism, caste, communal hatred, and so on. These movements were democratic and prospered without even the slightest ill-will or conflict. On the contrary, both contributed to each other's religious ideas and practices. Love and liberalism were the keynotes of the Sufi and Bhakti movements.

5.0.1 Origin of Sufism in India:

The name "*Sufism*" is associated with the *coarse wool garments* that Sufi saints wore as a mark of their rejection of worldly things. The method of their realizing God was the *renunciation of the World* and Worldly pleasures. According to one view, there are several debates on the origin of the word "sufi." According to this view, the Sufi saints wore garments of coarse wool (suf) as a badge of poverty. The term "Sufi" has been derived from the word "sufi." In general, scholars say that Sufi is a word

origin from the word 'safa', which means 'pure'. They say that those who were pious were called Sufis. Another view is that the word Sufi came out of the word "sooph," whose meaning is wool. According to Abu Nasral Sarraj, the author of an Arabic treatise on Sufism, "Sufi" is a word derived from suf (wool). Some scholars have traced its origin to the Greek word "Sophia," which means "knowledge." Jahiz of Basra was the first writer to use the word "Sufi" in 869 A.D. According to Jami, the word Sufi was first applied to Abu Hashim of Kufra before 800 A.D. According to Aul-Kusheri, this word was introduced in 811 A.D. Before India, Basra was their main residing place where Sufis from various countries came and settled and discussed about mysteries of the world. The majorities of the Sufis was great devotees and were unhappy at the moral decline in Islam after the establishment of the Islamic empire. The Khanqah was the centre of the activity of the Muslim Sufis.

Sufis engage in distinct forms of ritual prayer, *"dhikr,"* i.e., "***Zikr,"*** meaning "*remembrance*," as well as bodily rituals such as those practised by "*Whirling Dervishes*," a Turkish Sufi order that practises meditation and contemplation of God through spinning. A group of religious thinkers who awakened the people about God and religion did everything to establish brotherhood between Hindus and Muslims. They were called *"Sufi"* saints. They train disciples in the philosophical principles and practises of Sufism. They also wrote poetry and hymns. Some of the famous literature of the Islamic world has been written by Sufis.

5.1 Growth of Sufism:

Sufism was an important religious movement in India during the mediaeval period. According to K.A. Nizami, "the main sources of Sufism are the holy Quran and the life and history of the Prophet Mohammad. The Prophet Muhammad founded Islam in the 6th century A.D.; gradually, this religion became very popular in the Arab countries and was recognised as one of the world's religions. The Arabs and Turks began to spread Islam. The first Muslim rule in India began in 712 A.D., when the Arabs occupied the Indus region of India. The various Sufi saints had come to settle in India in the eleventh and twelfth centuries. There are many Sufi activists were lived during the period of the Sultans of Delhi and the Mughals, who lived in simplicity.

The Sufis were popular in Persia in the tenth century. They came to India from Persia and other Central Asian countries via Afghanistan on their own free will. Sufism emerged in India in the eleventh and twelfth centuries. One of the early Sufis of eminence was **Al-Hujwari**, popularly known as ***Data***

Ganj Baksh (Distributor of Unlimited Treasure). Sufi Rabia (a lady) in the eighth century and Mansur Bin Halaz in the tenth century were among the initial Sufis, who placed emphasis on the loving relationship between god and man. Mansur Bin Halaz was the first Sufi who proclaimed himself as the Anal Haqq. Bayazid Bustami, a Persian saint, who introduced the element of ecstasy and mystic doctrine of the immanence of god. Abdullah al-Muhasibi was the first Sufi writer who used the Christian gospel. Who died in 857 A.D. Among the Sufi saints, Ibnul Arabi was the first to establish the principle of Wahadat-ul-Wazud, which means "God is everywhere and is reflected in everyone." Simply, we can say "unity of being." By the twelfth century, Sufis were divided into twelve orders. Each order had a leader, or chief.

By the fourteenth century, Sufism had spread to Kashmir, Bihar, Bengal, and the Deccan. Their emphasis on a pure life, devotional love, and service to humanity made them popular and earned them a place of honour in Indian society. The philosophy of the Sufis is that union with God can be achieved through the love of God. They were tolerant of other religions and sects. They sincerely believed that there could be many paths to reach God. The Sufis generally lived in isolation. This was to be free from the attacks of the orthodox Muslims. Sufism was a revolt against orthodox Islam as Bhakti movement was to Hindus.

5.2 Sufis and Ulemas:

The Sufis believed that the ulema misinterpreted Islam to suit their material needs. The identification of state with religion made the ulemas deviate from their original democratic and egalitarian principle. The ulemas accused the Sufis of being liberal. The Sufis accused the Ulemas of materialist attitudes. The Sufis were organised into different religious orders under the leadership of the Pir or Shaik. The members of these orders were called fakirs or dervishes. The Sufis lived a holy life and believed in God as the Holy Disciplined God. The path of love was taught. The Sufis preached that love is a way to get rid of the ego, become absorbed in God, and reach God. The Sufis believed that music was dear to God, and the Sufis preferred love and treated other religions with patience. Some of the Sufi prophets were influenced by Hinduism. Sufis live in separate places away from society.

The Sufis pointed out the shortcomings of Islam. The Sufis agitated against the customs and traditions of Islam. The "ulemas" of Islam have been accused of distorting the "Quranted against the

customs and traditions of Islam. The "ulemas" of Islam have been accused of distorting the "Quran." The Sufis criticized the ulemas for interfering in politics by teaching things that were not in the Quran. The Sufis opposed the Ulemas for not following the values of humanity, getting accustomed to material sects and pleasures, and teaching the principles of true Islam. The Sufis were particularly criticised for being anti-Islam and encouraging rebellions. But the Sufis stayed away from them and preached that they could be devoted to the service of Islam and human service. Happiness could be attained through "bhakti." These Sufis occupied a prominent place in medieval India. The teachings of the Sufis were followed by Hindus and Muslims. The Sufis formed different classes under the legal command of the "Veer" or "Sheikhs" and followed Hindu religious rituals such as fasting, meditation, devotion, love, and a simple life. Individuals in these Sufi communities were called "fakirs or darvesh."

5.3 Principles of Sufism:

The main principles of Sufism were

1. **Oneness of God:** it believes in the oneness of God. They called him Allah or Rahim. They followed Prophet Mohammad Teachings and gave importance to the teachings of their own Guru or Pir. According to Sufi saints, God is above 'wishes', Sight, above 'extent 'and beyond 'diversities'.

2. **Atma:** Sufi saints consider the atma as God. The atma consists of five external and five internal elements. They welcome death, but they agree that without the mercy of the Lord, God, and Atma, they cannot unite.

3. **They** believed that God had created this world. It is not illusionary, it is mirror in which god reflected.

4. **Human Beings:** According to Sufi saints, man is supreme amongst all beings. All living beings try to imitate man.

5. **Quran and Mysticism: The** Sufis believed that the Quran was a great work. According to sufi mysticism, one should not fear the "Quhar" of Allah.

6. **Pir or Guru and His Importance: A** Sufi devotee considers him his pir or guru, who is a full being. They believed that nothing can be achieved without the grace of the Pir.

7. **Attainment of Goal:** The ultimate goal of Sufism is attaining identity with Allah.

8. **Stress on Devotion:** Sufis hope to attend God through love and devotion, which leads to the disclosure of the secret of the Lord and attaining nearness with him.

5.4 Ghazali:

Abu Hamid al-Ghazali: (1058-1111 A.D) a philosopher and a theologian provided a real metaphysical basis for Sufism. He tried to reconcile it with orthodox Islam. Abdul Karim al Jili, who wrote a treatise named "Insan al Kamal." He also wrote a commentary on "Futuhat al-Makhiyah." He believed that man attains spiritual perfection by passing through four stages. After the Ghaznavis' conquest of the Punjab, a large number of Sufi saints migrated to India. Shaik Ismail of Lahore was the first among them. He was followed by Shaik Ali bin Usman al Hujwairi, popularly known as "Data Ganj Baksh." His tomb in Lahore is a popular shrine in Punjab. He might be described as the founder of the Sufi cult in India. He wrote a manual on Sufism entitled Kashful Mahjub. Sayyid Ahmed-Sultan-Sakhi-Sarwar, popularly known as Lakhdata, He died at Shahkot, near Multan, in 1080.

5.5 Sufis orders:

Abul Fazl in his *Ain-i-Akbari* wrote that there were 14 silsilas among the Sufis. These *silsilahs* were divided into two types: *bashara* and *be-shara. Ba-shara* was those orders that followed the Islamic Law (Sharia) and its directives such as *namaz* and *roza.* The *be-Shara silsilahs* were not bound by the *Sharia.* The *Qalandars* belonged to this group. Chief amongst these were the *Chishti*, *Suhrawardi*, *Firdawsi, Qadiri, and Naqshbandi silsilahs.* Sufi orders emerged as major social organisations in the Islamic community. An order is also called a *tariqah,* which is the Arabic word for *"path" or "way*." Sufi orders include a broad spectrum of activities and are part of the religious life of the general population. They began to gather groups of followers around themselves. Mysticism is the main principle in Sufism. Sufi orders were characterised by centrally prescribed rituals that involved regular meetings for the recitation of prayers, poems, and selections from the Quran. These meetings were usually described as acts of "remembering God" or *dhikr (zikr)*. In addition, daily devotional exercises include special meditation, asceticism, and devotion. The founder was the spiritual guide, who would swear a special oath of obedience to him as their *shaykh, or teacher*. As orders continued, the record of the transmission of the ritual would be preserved in a formal chain of spiritual descent, called a ***silsilah.*** The main Sufi sects in India are very well developed. They are

5.5.1 Chishti Order:

This order was founded by Khwaja Adbul Chishtiin Herat. This branch was introduced in India in the 13th century by “Khwaja- Muin-uddin Chishti (1141-1236)” of Ajmer. He was the founder of the Chishti order in India. He believed that the greatest form of devotion to God was in the service of humanity. He taught that God can be reached through devotional music. He said only one God. Ajmer became a leading pilgrimage centre during the Mughal period because the emperors regularly visited the sheikh’s tomb. Even today, millions of devotees visit his *dargah*. *Sultan Iltutmish* dedicated the Qutub Minar to Saint Qutubuddin Bakhtiyar Kaki. This branch is very popular in Delhi, Bengal, Nagaur, and Ajmer. Ziauddin Barani and Amir Khudra belong to this sect. Sheikh Hamid-ud-din and sheikh Qutb-ud-din-Baktiyar Kaki, sheikh Farid-ud-din Masud Ganj-i-Shaker, sheikh Nizam-ud-din-Auliya (Delhi), sheikh Baba Farid, Amir Kushru, sheikh Hamid-ud-din-Nagauri, sheikh Nasir-ud-din-Mahmud (the Chiragh of Delhi or the lamp of Delhi), Baba Farid, and sheikh Salim Chisti were important. Akbar visited the tomb of Sheikh Salim Chishti. They depended on the charity of ordinary people. They lead lives of poverty and asceticism.

5.5.2 Suhrawardi Order:

Its founder was Shaikh-Sihab-uddin-Suhrawardi 91145-1234) of Baghdad. This branch is very popular in the Indus and Multan regions of India. His disciples settled in northwestern India. One of them was Shaikh Bahaud-din Zakaria Suharwardi (1182-1263), who was the founder of the Suharwardi order in India. This branch is the oldest of all the branches. He set up a leading *khanqah* in Multan, which was visited by rulers, high government officials, and rich merchants. Sheikh Bahauddin Zakariya openly took the Iltutmish side in his struggle against Qabacha and received from him the title *Shaikhul Islam* (Leader of Islam). The Suhrawardis maintained close contacts with the state. They accepted gifts, jagirs, and even government posts in the ecclesiastical department. Badruddin Arif (Multan Branch), Jalal-ud-din-Surkh Bukhari (Uchch Branch), and Shaikh Jalal-ud-din-Tabrez were the other prominent Sufi saints. The Punjab, Sindh, and Bengal became the prominent centres of Suharwardi activities.

5.5.3 Firdausi Order:

This was founded by Firdausi. His followers mostly lived in the “Bihar” region. It was popularised by Sheikh Harfuddin Yahya, who was a disciple of Khwaja Nizamuddin Firdausi. He tried to bring about modern Islamic law. In India, they established monasteries (called Khans). These are useful for spiritual gatherings. The Sufis of these sects tried, like the Bhakti movement, to bring about reforms in the

religion of Islam. It is popular in Ajmer, Punjab, Uttar Pradesh, Bihar, Bengal, Orissa, Aurangabad, Gulbarga, Bijapur, and Hyderabad. The Sufis studied Hinduism and Vedanta. The Sufis stopped eating non-vegetarian food and influenced Indian culture. Religious tolerance was followed. This encouraged the Bhakti movement. But because the Sufis were away from society, they could not carry out full-fledged social reforms.

5.5.4 Qadiri Order:

This was founded by Shaikh Abdul Qadir Jilani (1077–1166) of Bagdad. This order reached India in the 15th century A.D. It was popularised in India by Shah Niamatullah Makhdum Jilani. Shailk Abdul Haq Muhaddis of Delhi (1551–1642) had Qadiri preceptors. The followers of this order were opposed to music and singing. They wore green turbans. Dara Shikoh, the eldest son of Shah Jahan, was a follower of this order. Uchch (Sindh), Agra, and other places are the main centers.

5.5.5 Nakshabandi Order:

This order was founded in India by the followers of Khwaja Pir Muhammad. It was popularised in India by Khwaja Baqi Billah (1563–1603), who came to Delhi from Kabul in the last years of the reign of Abar. This order reached its climax under the leadership of Sheikh Ahmad Sirhindi (1564–1624). He was the most distinguished disciple of Baqi Billah. His first pamphlet, “Raddi-i-Rawafid,” was written against the Shia religion. He propagated his own theory of the “unity of phenomena” and criticised the pantheistic philosophy of the Sufis. Shah Walliullah (1702–1762), another Sufi saint, was very famous.

5.5.6 The Shattari Order:

Shah Abdullah brought the Sattari Order to India. Muhammad Ghauth 91485-1562) of Gwaliar was the most important. He was a disciple of Haji Hamid Husur. He was the author of “Jawahar-i-Khamsah” and “Khalid-i-Makhazin.” These books deal with Sufi doctrines and practices. His other book, “Bahr-al-Hayat,” or “Ocean of Life,” describes the practises of the yogis. Shaikh Qadiri, Wajih-al-Din (Gujarathi), and Shah Pir (Meerut) were the most prominent of this order. In this order, Pir was the only direct communicator with all the Sufi saints.

The other Sufi orders that existed in India included Madariya or Tabaqatiya, Gurzmar, Jalaliyamusa, Sohagiya, and the Wahabi, but those orders had little influence on the people. Apart

from these Sufis, there was a class of Muslim ascetics known as Qalandars who were allied with the Chisti and Suharwardi orders.

Many Sufi saints influenced society politically, religiously, socially, and culturally. They were responsible for the spread of Islam among the masses in various parts of India. The concepts of equality, simplicity, devotion to God, spirituality, morality, discipline, liberalism, and brotherhood attracted the lower classes in society. A.L. Srivastava, in his *"medieval Indian culture," mentioned that although the Sufi movement might have in the long run exerted some influence on the contemporary Hindu religious practices, the Hindus in general kept themselves aloof from the Muslim Sufi saints for a pretty long time. Some Hindus of the lower classes might have come into contact with the Sufis, but the bulk of them did not associate with them. "It was from the time of Akbar that the Hindus came into close contact with them, and with the passage of time, a large number of Hindu intellectuals not only associated themselves with Muslim Sufis but also adopted Sufi thought, behavior, and practices."*

Bhakti Movement

"The most important of all the religious movements of the Middle Ages was the Bhakti movement." Like Jainism and Buddhism, there is also the Bhakti movement, which is a religious reform movement. The Bhakti movement was opposed to the predominance of mantras, rituals, and religious differences in Hinduism at that time. The Bhakti movement was preached as a doctrine.

The word "bhakti" comes to us first in the Svetasvatara Upanishad. The word "bhakti" is derived from the word "bhaj." or one can describe it as "bhakti," remembering God with initiation or having intense love for God. Bhakti cannot be precisely defined. Narada defines it as "devotion of love towards God." Literally, Bhkati means "attachment to the god." Another definition is that the path of loving devotion to a particular god or deity is superior to all other paths. Moksha can be attained through "Bhakti." The Shaiva (Nayanars) and Vaishnava (Alwars) religious sects of India popularised this idea of bhakti. Some historians believe that with the beginning of Muslim rule in India in the 8th century, some Hindus started a movement called "Bhakti" without being influenced by religion. The Bhakti movement sought to correct the flaws in Hinduism, bridge the gap between Hinduism and Christianity, and strive for unity between them. Bhakti started as an internal process, and then many Bhakti activists went out and taught that God can be approached through "Bhakti."

5.7 The Circumstances that led to the Bhakti Movement are:

The social and religious conditions in India led to the Bhakti movement. The defects of Hinduism, its rituals, traditions, beliefs, and idolatry, have somewhat undermined the supremacy of Hinduism. The rise in the importance of Islam and the rise of conversions laid the foundation of the Bhakti movement. People explored the path of simplicity and devotion without rituals. This is due to the rampant polytheism of Hinduism, the strong varna system, corruption among the Brahmins, social evils, untouchability, animal sacrifices, etc. The other causes are Hindu-Muslim integration, Muslim sovereignty, the path of knowledge of Shankaracharya, the propagation of Sufi saints, the rise of saint devotees, etc. Its importance has decreased. It was during this time that some of the reformers took up the Bhakti movement along with the revival of Islam. For the revival of Hinduism, “Bhakti” was used as a tool to instil confidence in religion among the common people, and it succeeded.

5.8 The Bhakti Movement’s Characteristics:

The Bhakti movement in the Middle Ages mainly had the following characteristics:

1. Condemned polytheism.
2. God is called in various forms and by different names only. God is one.
3. They preached that “bhakti” is a way of attaining moksha and that all are worthy of moksha.
4. One should be devoted to God and worship with devotion.
5. Gurus are needed to teach the path of Bhakti, and trust must be placed in the gurus. Only then will the gurus teach knowledge to the disciples.
6. Bhakti movement activists condemned the varna system and preached that all human beings are equal. It is suggested that you give up attachments and lead a normal life.
7. They opposed rituals, shrines, darshan, fasting, idolatry, animal sacrifice, mantra tantras, etc.
8. Bhakti activists teach that moral values should be followed while living a holy life to understand the path of bhakti.
9. They preached that one should live a life of love and kindness towards fellow human beings and a life of moral values.

The Bhakti movement, which began with these objectives, was started by many bhakti activists in south and north India and succeeded in leading the people on the path of bhakti.

5.9 Schools of Thought: There are two different schools of thought in the Bhakti Movement.

1. Nirguna Saint Tradition
2. Saguna Saint Tradition

5.9.1 Nirguna Saint Tradition:

They believed in Lord having no particular form as such. The Nirguna saints emphasised individual penance. The famous Nirguna saints were Kabir and Guru Nanak.

5.9.2 Saguna Saint Tradition:

They believed in the worship of the Lord in the form of Rama and Krishna. The Saguna Saints emphasised idol worship, the theory of incarnations, singing devotional songs, etc. The famous saints were Vallabhacharya, Tulasidas, Surdas, Mirabai, Chaitanya, etc.

5.10 Southern India's Bhakti Movement:

In South India, Sankaracharya, Ramanujacharya, Nimbarka, Madhvacharya, and Vallabhacharya spread the bhakti movement. The Bhakti movement, which began with these objectives, was started by many bhakti activists in south and north India and succeeded in leading the people on the path of bhakti.

5.10.1 Sankaracharya: (788-820)

Adi Shankaracharya was an Indian philosopher and theologian who integrated the Advaita Vedanta doctrine. One estimate is that Shankara lived from 788–820 A.D., but there are other opinions on the matter. The first among the Trimatacharyas, they uplifted Hinduism. Shankara was born to Aryamamba and Sivaguru in Kaladi village, on the banks of the Purna River in Kerala. Shankara's father died during his childhood. Shankara was monogamous.

He studied the Vedas and Sanskrit in his childhood. He accepted his mother's asceticism. Sankara was the first to worship the feet of Govindapada. This tradition of worshipping the gurus continues even today. His guru was "Govindu." At the age of 11, he went to Kashi and held discussions with scholars. He proposed the Advaita theory (Non dualism). Shankara revealed to the whole world that knowledge

can be gained only through Guruseva. Salvation is the union of the soul in the end. “Knowledge” was the way to salvation. The Smritis are the standard books for the disciples of Shankaracharya. Shankaracharya was known as “Jagadguru.” He argues that there is no duality and teaches that matter is unreal and that the whole world is an illusion.

While in Varanasi, he wrote commentaries on the Upanishads, Bhagavad Gita, and Brahmasutras. This is called Prasthanatrayam. Hankaracharya also wrote commentaries on Sanat Sujatiyam, Nrisimhatapani, the Vishnusahasranama Stotra, and “Lalita Trisati.” Shankara had many disciples. Padmapada, Kumarila Bhattu, Bhattipadu, and Mandana Misru He learned Kamarupavidya. Shankara founded Sarada Peetha at Sringeri. Thotakacharya became a disciple of Shankara. In the last phase of his life, Shankara visited Kedarnath and Badrinath Kshetras and liberated his body. Behind the Kedaranadha shrine is a tomb in memory of Shankara. But “Keraliya Shankara Viyasa” says that Shankara died in Thrissur, Kerala. He argues that there is no duality. He taught that matter is unreal and that the whole world is brahman. To propagate his ideology, he established Puri (Odissa), Odiri (Kashmir), Sringeri (Mysore), Kanchi (Tamil Nadu), Dwarka (Gujarath), and Peethas in Badrinath.

5.10.2 Ramanujacharya: (1017-1137)

Ramanujacharya was born to Kantimathi (mother) and Kesava Somaji (father) in Sri Perambadur, near Kanchi in Tamil Nadu. He was born in the month of Chaitra, in 1017. A contemporary of Kulothunga Chola, he learned Vedanta from a guru named “Yadava Prakasha” at Kantipuram. But he did not like his Advaita and accepted a non-Brahmin named Kanchipurna as his guru.

He married Tanjamamba at the age of 32. In 1049, he took up sanyasa and established a monastery in Kanchipuram. Dasaratha (Mudali Yandan) became the first disciple of Kureva (the rich man). He informed all the people of the temple gopuram of the ashtaakshara mantra “Om Narayanayamaha,” which he had learned. Since then, he has been called “Emberumanar” (our Lord). He embraced Vaishnavism and started spreading the religion. When Kulothunga Chola tried to kill him, Ramanuja took refuge in the Hoysala king, “Vishnuvardhana,” and converted him to Vaishnavism. He criticised Adi Shankara’s Advaita and preached “Vishishtadvaita.” He encouraged the worship of God not in the form of nirguna but in the form of sadguna. According to Ramanuja, the way to moksha lies through Karma, Yoga, and Bhakti. He said salvation lies only in devotion to God. He propagated the cult of devotion to God. He wrote “Vedanta Sangraham,” “Sribhasyam,” “Gitabhashyam,” “Vedanta Deepam,” “Vedantasaram,”

“Sharanagatigadya,” “Sriranga Gadya,” and “SriVaikunta Gadya.” He condemned the caste, religious, and varna systems, saying that salvation can be attained through “bhakti.” He addressed the untouchables as “Thirukuttar” (people of noble descent). He encouraged the lower castes.

5.10.3 Nimbaraka:

He was a 12th-century Telugu Brahmin. Vaishnavism was propagated in north India. All, irrespective of caste, creed, or colour, are entitled to salvation. He proposed ‘Dvaitadvaita’ means dualistic monism. According to this philosophy, God transformed himself into the world and the soul. This world and its soul are different from those of God (Brahman). They could survive with the support of God alone. They are separate, but dependent. He was a contemporary of Ramanuja. He said the principle of self surrender and worship of Krishna and Radha.

5.10.4 Madhavacharya (1238-1317):

He was born to Vedavathi and Madhyagehabhattu, a Brahmin couple, in the village of Veli in Udupi, Karnataka, in 1238. His original name was “Vasudeva” in Vedanta. After that, he became known as “Poornapragnudu.” He learned philosophy from “Achuta prekshada.” He proposed the dualistic theory. He taught both knowledge and bhakti as the means of attaining moksha. He was the third of the Trimathacharyas who uplifted Hinduism. He was the third of the Trimathacharyas who uplifted Hinduism. Madhwacharya decided to travel all over South India. He visited the Kshetras of Anantasayana, Kanyakumari, Rameswaram, Srirangam, etc. Madhwacharya wrote commentaries on the Upanishads, Brahmasutras, and Bhagavad Gita to prove his theory of duality. He also wrote a commentary on the first 40 suttas of the Rigveda and the Bhagavata of India. He wrote a total of 37 texts, including logic. known for spreading Vaishnavism, especially Krishna Bhakti, in the country. The literal meaning *of dvaita* is dualism, which stands in opposition to the non-dualism and monism of Shankaracharya. He believed that the world is not an illusion *(maya)* but a reality full of differences.

5.10.5 Vallabhacharya: (1479-1531)

Vallabhacharya of the 15th century was the son of Lakshmanabhattu, a Telugu Brahmin. He settled in Benares and spread Krishna Bhakti. He preached Shuddhadvaita. The Vallabha sect addresses the gurus as “Maharaja.” After Vallabhacharya, his followers became accustomed to pleasures and lost importance. Vallabhacharya wrote commentaries on the Vedanta Sutra and Bhagavad Gita. The other

works are “Subodhni” and “Siddhant Rahasya.” According to him, Sri Krishna was God. God and soul are not distinct, but one. The stress was on pure non-dualism. His philosophy came to be known as Pushtimarga (the path of grace). His tradition was called “Rudrasampradaya.”

5.11 Bhakti Movement in North India:

The Bhakti movement, which is very popular in south India, has inspired Bhakti activists to revive and reform Hinduism in north India and to curb religious conversions.

5.11.1 Ramananda: (13th-14th Century)

He has been described as “the bridge between the Bhakti Movement of the South and the North.” He was born at Prayag and educated in Advaita philosophy at Banaras. He considered Rama to be the supreme god. He was an early social reformer, and he accepted disciples without discriminating against anyone by gender or class. His disciples included later Bhakti movement poet-saints such as Kabir, Ravidas, Bhagat Pipa, and others. His verse is mentioned in the Sikh Holy Scripture Guru Granth Sahib. Ramananda is credited as the author of many devotional poems. He has written Gyan-lila and Yog-cintamani in Hindi. The Sanskrit works Vaisnava Mata Bhajabhaskara and Ramarcana Paddhati were also written by Ramananda. He was a founder of Bairagi Sampradaya. Ramananda developed his philosophy and devotional themes inspired by the south Indian Vedanta philosopher Ramanuja. He offered the Varna system and made a pair of meals with all the rails.

5.11.2 Jayadeva: (1170-1245)

He was a 12th-century Bengali Sanskrit poet. He wrote “Gitagovindam,” with Radhakrishna as the theme. He was a court poet of the Sena dynasty of Bengal; he is given a prominent place in the Sikh holy book “Adi Granth.” He thought that he could attain salvation by serving God with pure devotion. It depicts Krishna’s love affair with the Gopika and Radha. According to Jayadeva, Radha is greater than Krishna. It is considered an important text in the Bhakti movement of Hinduism. Jaydev’s name is included in “Guru Granth Sahib.”

5.11.3 Chaitanya: (1485-1533)

He was born into a Brahmin family in Navadweep, Bengal. At the age of 25, Chaitanya learned the Krishna mantra from his guru, Isapuri. At the age of 25, he learned asceticism from a teacher named Kesava Bharati.

He said that everyone, irrespective of caste and religion, deserves moksha. God is alone, and he condemned all varna systems and preached that all human beings are equal. He spread Krishna bhakti through music and keerthanas (songs). Chaitanya had too much love for the poor and the weak. Whenever he saw their sorrows, his heart melted with pity. He died in Puri. Among his disciples, “Haridas” was an untouchable.

5.11.4 Mirabai: (1498-1546)

Mirabai was a great saint of the Bhakti movement. She was born in the village of Kudki in the Merta District of Rajastahan. She was the Princess of Mewar. She was married to Rana sangha eldest son and heir apparent Bhojraj in 1516. Bhojraj died, and Mira became a widow in her youth. After the death of her husband, she devoted her life to Lord Krishna, whom she had known since childhood. She first worshipped the “Giradharalas.” At Ravidas’s feet, she was initiated into ekeswaropasana. She loved Lord Krishna and spread Krishna bhakti through songs and hymns. It condemned rituals and celebrations.

MIRABAI

KABIR

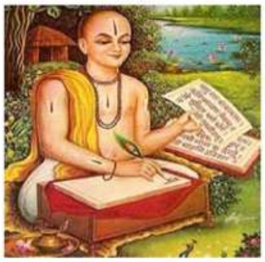

TULASIDAS

RAVI DAS

5.11.5 Kabir: (1425-1618)

He was a disciple of Ramananda, born into a Brahmin family, and was left at a tank and raised by the childless Muslim weaver, Neeru. Kabir lived in Benares. He worked for Hindu-Muslim unity. Kabir remarked that Hindus and Mahomedans were pots made of the same clay. He condemned the social evils and superstitions of the day. He claimed to be a disciple of Allah and Rama. He followed the path

of love and devotion. His disciples are called Kabir Pandhi. He wrote many kirtans in the "Hindi" language. His hymns are called "Dohas." His teachings are very popular in Punjab and North India.

5.11.6 Guru Nanak (1469-1588):

He was born into a "katri" family in a village called "Talwandi" in the Shethopura district of Punjab in 1469 A.D. Since childhood, he has been averse to social life because of his philosophical views. At the age of 35, he became an ascetic. He accepted that there is an opinion that God has appeared to me. He travelled to India and abroad with two disciples, Bhamibala and Bhamimarthana. He visited Ceylon, Mecca, and Madinah, showed many glories, and reached out to the people. He wrote the holy book of the Sikhs called "Adi Granth." He established Sikhism. "Sikh" means "disciple" in Punjabi.

God should be worshipped with love and devotion. He condemned the Varna system, caste, and religious distinctions. He taught that all human beings are equal and that there is only one God. Worldly pleasures should be renounced. He preached that "mukti" can be attained with a pure life. He worked for Hindu-Muslim unity. The fraternal system of "Khalsa" was created by his teachings. In 1638, he died in Kartarpur, Punjab. The next day, when the cloth covering the corpse was removed, a proverb said that the corpse was no longer there; it disappeared, and a temple was built in his memory on the banks of the river Ravi. His tomb was built by Muslim disciples.

5.12 Bhakti Movement in Maharashtra:

Bhakti movement spread in Maharashtra also. In their view, all human beings are equal, and they have no distinction of caste, creed, or colour. In Maharashtra, Jnanadeva, Eknath, Tukaram, Ramdas, etc. are the main bhakti saints. Nivrittinatha and Jnanadeva, the gods of knowledge, established the "mystical school," which was later expanded by the followers.

5.12.1 Jnanadeva (Dnyaneshwar): (1275–1296)

He was first a disciple of Ramananda and then took initiation from his elder brother, Nivrittinadha. He wrote devotional songs in "Marathi." He urged people to worship Virjaleshwar in Pandarpur with devotion. His legacy inspired saint-poets such as Eknath and Tukaram, and he is one of the founders of the Varkari (Vithoba-Krishna) Bhakti movement tradition of Hinduism in Maharashtra. Dnyaneshwar undertook samadhi at Alandi in 1296 by entombing himself in an underground chamber. Jnanesvara wrote his commentary on the "Bhagawat Gita" called "Bhavartha Dipika," which is commonly known

as Jnanesvari. M.G. Ranade writes, “Jnanesvara’s influence has been greater than that of any other Maratha saint, except Tukaram.”

5.12.2 Namadeva: (1270-1350)

He was a bhakti activist of the 14th century and belonged to the “tailor” family. He opposed idolatry, rituals, and the worship of Adambara. He said that God is one. He taught that salvation is attained through love. Namdev was influenced by Vaishnavism. He became widely known in India for his devotional songs set to music (bhajan-kirtans). His philosophy contains both nirguna and saguna Brahman elements. His legacy is continued in the Varkari tradition and also recognised in the North Indian traditions of the Dadu Panthis, Kabir Panthis, and Sikhs. Some hymns of Namdev are included in the Guru Granth Sahib. The literary works of Namdev were influenced by Vaishnava philosophy and a belief in Vithoba (God Vishnu residing in the Pandharpur temple). He was thus among those responsible for disseminating the monotheistic Varkari faith that had emerged first in Karnataka and then spread to Pandharpur in Maharashtra.

5.12.3 Eknath: (1533-1599)

Eknath was from a Brahmin family in Paitan. As a scholar, he published the first reliable edition of the “Jnaneswari” and gave the Marathi Gita back to his people. He wrote his famous commentary on the Bhagavad-Gita. He said that those who sing kirtans every day should worship God with devotion without following the distinction of caste, creed, or colour. He was a devotee of the Hindu deity Vitthal and is a major figure in the Warkari movement. He wrote Eknathi Bhagavata and Bhavarth Ramayan. He also composed Rukmini Swayamwar Hastamalak, a literary piece. His other literary works include Ananda-Lahari, Chiranjeewa-Pada, Geeta-Saar and Prahlad-Vijaya. He introduced a new form of devotional music called Bharood.

5.12.4 Tukaram: (1608-1650)

He was born into a farmer’s family and followed Jnanadeva. Sant Tukaram was a 17th-century Marathi poet in Maharashtra. Tukaram refused Shivaji’s gifts and was advised to be a disciple of Ramadasu. He was a Sant of Varkari sampradaya (Marathi-Vaishnav tradition) that venerates the god Vithoba in Maharashtra. He was part of the Varkari devotional tradition. Tukaram is best known for his devotional poetry, called “Abhanga,” and community-oriented worship with spiritual songs known as kirtans. His

songs describe the terrifying passage through the "Dark Night of the Soul." He rejected ceremonies, vedic sacrifices, visits to holy places, worship of stones, putting on saint's guise, fasts, and other types of austerities. He tried to reconcile the Hindu and Muslim brotherhoods and faiths.

5.12.5 Samarth Ramadasu: (1608–1681)

Samarth Ramdas (1608–1681) was an Indian Hindu saint, philosopher, poet, writer, and spiritual master. He was a devotee of the Hindu deities Rama and Hanuman. Ramdas became an orphan in his childhood. He left home, and after long years of spiritual training and wandering, he built a temple for Rama. Shivaji was greatly inspired by the teachings of Ramdas. He advised Shivaji ***"to adorn his body not with clothes and ornaments but with shrewdness and wisdom."*** He established many monasteries in Maharashtra and preached that God should be worshipped with true love and devotion. He was a mystic and the guru of Chhatrapati Shivaji. His mission was to redeem spirituality among the masses and unite the Hindu populations. Ramdas initiated the Samarth sect. He was a disciple of Chhatrapati Shivaji. Ramdas had extensive literature written during his lifetime. His main work is "Dasabodha." A major part of his Marathi literature is in the form of verse. Ramdas was an exponent of Bhakti Yoga. According to him, total devotion to Rama brings about spiritual evolution. He emphasised the importance of physical strength and knowledge for individual development.

5.12.6 Bahina Bai:

She was another great saint of Maharastra. She received her mantra in a vision from Tukaram and accepted him as her guru. She produced outstanding poetry in the style and metre of Tukaram.

5.13 Other Bhakti Saints:

Many poets propagated the Bhakti movement through their writings during the Bhakti movement in mediaeval India. The following are the important bhakti saints among such people:

5.13.1 Tulasidas: (1532-1623)

He was born in Benares into a Brahmin family in 1532. He is a great poet and devotee of Rama. He wrote a book called "Rama Charita Manas." In this book, he makes an exposition of religious devotion of the highest order. He laid stress on knowledge, devotion, worship, and meditation. He said, "There is one god, and that is Rama." Ramacharita Manas is considered the "Bible of the Hindus." He preached

that the path of bhakti is better than the path of knowledge. He is called Abhinava "Valmiki." Akbar's minister, Abdul Rahim Khan, praised Ramcharitmanas.

5.13.2 Surdas: (1479-1584)

He was a Bhakti saint and a blind poet. He is a devotee of Lord Krishna and a disciple of Vallabhacharya. His works include "Sur Sagar," "Sahitya Ratna," and "Sur Sarawali." In Sur Sagar, he dealt with the life of the childhood of Krishna. His works and poems had a tremendous influence on the people who were encouraged to follow the path of Bhakti. Surdas made use of "Brajbhasa." He said that life itself is poetry.

5.13.3 Chandidas: (1370-1430)

He belonged to Bengal. He himself thought that he was Radha and loved Sri Krishna. His poems testify to his being influenced by the "Gita Govinda" and the "Sahajiya Doctriness testify to his being influenced by the "Gita Govinda" and the "Sahajiya Doctrines." He said that the only way to salvation is through the love of God. That love must be based on an earthly passion for a particular person. His Krishna Kirtan is devoted to the love of Krishna and Radha.

5.13.4 Maukdas: (1574-1682)

He was born at Kara, in the district of Allahabad. He condemned the externals of religion like pilgrimages, idol worship, etc. According to him, true religion is an inward faith. Maya is the enemy of man. The name of the god is the only protection against it. He put great emphasis on the unity of the Hindus and Muslims.

5.13.5 Dadu Dayal (1554-1603)

He was a weaver from Ahmadabad. He made an important contribution to the Bhakti movement. He was a cobbler by caste, and he renounced the world at an early age. He was against idol worship, caste distinctions, and the "theory of Avtaras" (the reincarnation of God). He established a sect whose followers are known as Dadu-Panthis. The ideas of Dadu are contained in the book known as "Dadu Ram Ki Bani."

5.13.6 Raidas: (1450-1520)

He was popularly known as Ravidas. He lived in Benaras and earned his living by mending shoes. Instead of indulging in high philosophic speculation about God and nature in his hymns, he aimed at the unity of Hinduism and Islam. He rejected the theory of incarnation. His cardial doctrine was: "Hari is in all, and all are in Hari." He preached the removal of social divisions of caste and gender. Ravidas's devotional verses were included in Guru Granth Sahib. The Panch Vani text of the Dadu Panthi tradition within Hinduism also includes numerous poems by Ravidas. He is also the central figure within the Ravidassia religious movement.

5.13.7 Sunderdas: (1596-1689)

Sunderdas was a disciple of Dadu. He was born into a Bania family in Rajasthan. He gained great popularity as a poet and a saint. His reputation rests on his work entitled "Sundervilasa," which deals with the six philosophic systems of the Hindus and emphasises their inadequacy for the salvation of man.

5.13.8 Birbhan:

He was a contemporary of Dadu Dayal. He was born in Punjab in 1543. He founded the famous sect of Satnamism. He was a monotheist, did not believe in caste distinctions, and was opposed to idol worship. He asked his followers to abstain from intoxicants and animal foods. The religious book of the Satnamis is known as "Pothi."

5.13.9 Sankaradev: (1449-1568)

He was a great religious reformer of Assam who introduced the Bhakti Cult in the Brahmaputra Valley. After the death of his wife, he became a yogi. He visited many sacred places and was devoted to Vishnu. Its essence was monotheism, and it came to be known as "Eka-Sarana-Dharma" (the religion of seeking refuge in one). He insisted upon Niskama Bhakti and recognised the sanctity of the "Bhagwat Purana." He preached the rejection of ritualism and idol worship.

5.13.10 Narasinh Mehta (15th Century):

Narsinh Mehta is also known as Narsinh Bhagat. He was the first poet of the Gujarati language. He became a devotee of Krishna Bhakti. His bhajans have remained popular in Gujarat and Rajasthan. Narsinh's poetic work is typically viewed as bhajans towards Krishna but also Hindu bhakti. Mahatma Gandhi referenced Narsinh's work considerably in his speeches, writings, and public prayers. Narsinh's bhajans belong to the genre "deshi" in Gujarati, which is also known as "pad" as a close relative in

North Indian languages. Thus, all the social reformers who preached the bhakti movement propagated their ideas in the languages of the people. As a result, people became attracted to their teachings.

5.14 Results of the Bhakti Movement:

1. With the advent of the bhakti movement, people themselves worshipped God and felt that they could attain moksha through "bhakti."
2. Rituals, superstitions, festivals, pilgrimages, and blind beliefs in religious scriptures were restricted.
3. They condemned the varna system and declared that all human beings are equal.
4. The customs of Indian society have been removed, and the people have become conscious.
5. The development of the regional language took place by writing and teaching in the language of the people. Many books have been translated into regional languages.
6. Along with the idea that there is only one God, there is also the feeling that all people are equal.
7. Hindus did not come forward to embrace Islam. Religious conversions were stopped.
8. The unity of Islam and the Hindus was possible.
9. The foundation for future social reforms has been laid. The importance of the lower castes has increased.
10. As temples were constructed, people of the backward classes also followed the principles of "bhakti." People thought that salvation could be attained through bhakti.

5.15 Impact of the Bhakti Movement:

The doctrine of Bhakti helped the uplift of the contemporary society in-many ways. Bhakti doctrine has influenced socio-religious concepts. Bhakti worship was very important in medieval times, but it was greatly inspired by the presence of Muslims in it. It taught human equality. It openly condemned ritualism, old traditions, religious ideas, and casteism. The Bhakti movement sought to rebuild communal life-a society based on justice and equality-on a new basis.

5.15.1 Social Impact:

The Bhakti movement criticised the caste system and untouchability. They pointed out that, the social difference between upper and lower classes in the society. Criticizing the caste system, they declared

that Brahmins and Shudras were equal. Many saints took their disciples from different castes. Caste bonds were thus loosened, but the evils of the caste system could not be completely removed from Hindu society. Bhakti saints said that women should be independent and given a high status in society. Kabir and Nanak preached the spirit of social service, as saint poets taught people to serve the poor and orphans.

5.15.2 Religious Impact:

The Bhakti Movement influenced the religion, they created good atmosphere between Hindu and Muslims. Bhakti saints opposed ritualism, idol worship, and superstitions. The feeling of Hindu-Muslim unity and integration received encouragement. The bhakti movement was responsible for the birth of a new religion in the form of the Sikh religion. 'Guru Granth Sahib' is compiled the message of majority of bhakti saints. It encouraged religious toleration. Religious fanaticism decreased. This movement dealt a severe blow to priests and Brahmins.

5.15.3 Cultural Impact:

The Bhakti movement influenced Indian culture. This movement led to the popularity of plain languages. Bhakti poets wrote their works in many regional languages. For example, the language used by Kabir is a good example of an amalgamation of several languages and is actually called "Khichari." Malik Muhammad Jayasi and Tulsidas composed their works in "Avadhi." Suradas adopted the "brij" language. Guru Nanak taught in Hindi and Punjabi. Chaitanya used Bengali, and many saints used Urdu. Over time, these works became an important part of Indian literature.

5.15.4 Economic Impact:

The Bhakti movement has severely damaged the economic inequality in society; for example, Kabir criticised the economic inequality. Karl Marx recognised this point. Karl Marx said that the struggle in the state and society is mainly the result of economic inequality. The Bhakti movement opposed the accumulation of excessive wealth and emphasised earning a living through hard work.

5.15.5 Political Impact:

The Bhakti Movement influenced the country's politics as well. Many of the sultans and rulers, and later the Mughal emperors, also adopted a liberal policy towards the Hindus. They consider religion

and politics to be two separate realms. In the time of Emperor Akbar and Jahangir, the state followed a completely secular policy. Thus, the Bhakti movement emphasised the establishment of a spiritual relationship between God and man. Some historians say that the Bhakti movement is as old as the Vedas of the Aryans, but that the movement dates back to the seventeenth century. The Nayanars (Saivite saints) and Alwars (Vaishnavite saints) rejected the Buddhist and Jain concept of personal devotion to God as the only means of salvation or liberation. Bhakti saints do not belong to any particular caste. The devotees of the Bhakti movement had no desire to form separate religious sects. They also do not follow any special religion or perform any rituals or ceremonies. Most of them condemned idolatry. Believed in one God, and they realised the unity of God. Hindu saints and philosophers called Bhakti saints took up the task of reforming Hinduism; they tried to cleanse Hinduism of all evil practices. The movement received great encouragement as the people found solace in the worship of God. A.L.Srivastava states that 'Bhakti cult was a widespread movement that embraced the whole of India for many centuries'.

5.16 Essay Questions:

1. What is mean by Sufism? Discuss its origin and growth?

2. Discuss the main principles of Sufism?

3. Explain the different sects of Sufism. ?

4. What is meant by Bhakti Movement? Explain the salient features of the Bhakti Movement.?

5. What were the main teachings of the Bhakti saints?

6. What was the impact of the Bhakti Movement on society?

7. Discuss the results of the Bhakti Movement.?

5.17 Short Questions:

1. Sankaracharya
2. Ramanujacharya
3. Kabir
4. Guru Nanak
5. South Indian Bhakti Tradition

6. Chaitanya and Mira Bai

5.18 Multiple Choice Questions:

1. What was the name of women Sufi Saint?

   a) Noormahal

   b) Rabia

   c) Mumtaaj

   d) Rajia

2. Who was the first Sufi writer who used the Chrisian Gospel?

   a) Abu-Hamid-al-Ghazali

   b) Bayazid Bustami

   c) Abdullah-al-Muhasibi

   d) Data Ganj Baksh

3. Who said the "universe is the Veda, the creation is the Quran?

   a) Kabir

   b) Rajjab

   c) Guru Nanak

   d) Dadu

4. What was the language employed by Surdas for his devotional Songs?

   a) Hindi

   b) Maithili

   c) Avadhi

   d) Brijbhasha

5. Which of the following was translated into Bengali by Krittivasa?

   a) Mahabharata

   b) Ramayana

   c) Bhagavad Gita

   d) Bhagavata Purana

6. In which region of India was the Firdausi order Popular?

   a) Chisti

   b) Suharwardi

   c) Firdausi

d) Shuttari

7. Of the Bhakti saints, who was cobbler by profession?

   a) Dadu

   b) Raidas

   c) Both A & B

   d) Malukdas

8. After Kabirs death his tomb was built at?

   a) Varnasi

   b) Magahar

   c) Gorakpur

   d) Basti

9. Who was the profounder of Shuddha-Advaitha?

   a) Vallabhacharya

   b) Chaitanya

   c) Nimbarka

   d) Ramanuja

10. Who founded the Varaari sect in Maharastra?

   a) Tukaram

   b) Namdev

   c) Eknath

   d) Chaitanya

Answers:

1) B
2) C
3) B
4) D
5) B
6) D
7) C
8) B
9) A
10) A

5.19 Suggested Readings:

Aziz Ahmad	: An Intellectual History of Islam in India
Hamid Hussain	: Sufism and Bhakti Movement, Eternal Relevance
J.C Oman	: Mystics, Ascetics and Saints of India
Krishna Sharma	: Bhakti and the Bhakti Movement
K.Damodar Rao & M.Rajagopalachary	: Bhakti Movement and Literature
K.A. Nilakanta Sastri	: Development of Religion in South India
K.A. Nizami	: Some Aspects of Religion and Politics in India
T.M.P Mahadevan	: Ten Saints of India
Yusuf Hussain	: Glimpses of Medieval Indian Culture

You Tube Videos:

- https://www.youtube.com/watch?v=DMqs76uPkJw&list=PLbD1jXjL6WVbZ8yXAYTtGufvRSZ2yGJWx&index=6
- https://www.youtube.com/watch?v=DMqs76uPkJw&list=PLbD1jXjL6WVYDKE0CI_GwJ5W55TeE_UNs&index=67
- https://www.youtube.com/watch?v=7YDR9chVilQ&list=PLbD1jXjL6WVbZ8yXAYTtGufvRSZ2yGJWx&index=7
- https://www.youtube.com/watch?v=_42IokqH5nM&list=PLbD1jXjL6WVYDKE0CI_GwJ5W55TeE_UNs&index=54
- https://www.youtube.com/watch?v=_42IokqH5nM&list=PLbD1jXjL6WVbZ8yXAYTtGufvRSZ2yGJWx&index=4
- https://www.youtube.com/watch?v=Gdp4rATcQAs&list=PLbD1jXjL6WVbZ8yXAYTtGufvRSZ2yGJWx&index=5
- https://www.youtube.com/watch?v=LlrUrblPtEc&list=PLbD1jXjL6WVYDKE0CI_GwJ5W55TeE_UNs&index=48

Unit-3: Emergence of the Mughal Empire

మొగలుల చరిత్రకు గల ఆధారాలు

సా.శ.13వ శతాబ్దం నుంచి 15వ శతాబ్దం ప్రారంభం వరకు పరిపాలించిన టర్కి, ఆఫ్ఘన్ పాలకులు దేశంలో శాంతి భద్రతలు నెలకొల్పి సాంస్కృతిక వికాసానికి నాంది పలికారు. మత పరంగా కూడా లౌకిక పద్ధతులను ప్రవేశ పెట్టడంతో అవి అక్బర్ కాలం నాటికి ఉన్నత స్థాయిని అందుకున్నాయి. ఆ తర్వాత వచ్చిన మొగలులు మధ్య ఆసియాకు చెందిన మంగోలు జాతికి చెందిన వారు. ఢిల్లీ సుల్తాన్ ఇల్‌టుట్‌మిష్ కాలంలో మొదటిసారిగా మంగోలులు భారత్‌పై దండెత్తి వచ్చారు. అప్పటి నుంచి భారతదేశంపై తరచుగా మంగోలులు దండెత్తిరావడం పరిపాటి అయ్యింది. భారత దేశంలో ముస్లింల పరిపాలనను రెండు భాగాలుగా విభజింపవచ్చు. సా.శ. 1206–1526 వరకు పరిపాలించిన వారు ఢిల్లీ సుల్తానులు కాగా, సా.శ. 1526–1857 వరకు పరిపాలించిన వారిని మొగల్ చక్రవర్తులుగా పేర్కొనవచ్చు.

మొగలుల చరిత్ర తెలుసుకోడానికి అనేక ఆధారాలున్నాయి. మొగలు చక్రవర్తులు అనేక మంది చరిత్రకారులను ఆదరించడం వల్ల వారి చరిత్రను తెలుసుకోవడం చాలా సులభతరమైంది. మొగల్ చక్రవర్తులు సైతం తమ జీవిత చరిత్రలను రాసుకున్నారు. వారిలో బాబర్ తుజుకే–ఇ–బాబరి, జహంగీర్ రాసుకున్న తుజుకే–ఇ–జహంగీర్, అలాగే ఆనాటి చరిత్ర కారులు మహ్మద్ కాసిం, ఫెరిస్తా రాసిన 'తారిఖ్ ఫెరిస్తా' అబ్దుల్ హమీద్ లహరి వ్రాసిన 'పాదుషానామ' మరియు జగన్నాథ, జనార్ధనబట్టు, ఇనాయత్‌ఖాన్, కల్నల్ టాడ్, కృష్ణాజీ అనంత్ సదాసద్ మొదలైన వారి రచనలు మొగలుల కాలం నాటి విశేషాలను తెలియజేస్తున్నాయి.

పురావస్తు ఆధారాలు ముఖ్యంగా ఆనాటి నాణ్యాలు, కట్టడాలు నాటి విశేషాలను తెలుపుతున్నాయి. ఎర్రకోట, ఆగ్రాకోట, పతేపూర్ సిక్రీ, తాజ్‌మహల్ మొదలైన కట్టడాలు ఆనాటి వైభవాన్ని గుర్తుచేస్తున్నాయి. విదేశీయులు ముఖ్యంగా రాల్ఫ్‌ఫిష్, విలియం హాకిన్స్, ఎడ్వర్డ్ టెర్రి, బెర్నియర్, టావెర్నియర్ మొదలైనవారి రచనలు మొగలుల కాలం నాటి విశేషాలను తెలుపుతున్నాయి.

బాబర్ దండయాత్ర కాలం నాటి భారతదేశ పరిస్థితులు : బాబర్ దండెత్తే కాలం నాటికి భారత దేశం అనేక స్వతంత్ర రాజ్యాలుగా విభజితమై ఉంది. ఇవి కొన్ని హిందూ పాలకుల మరియు ముస్లిం పాలకుల పాలనలో ఉన్నాయి. ఆ కాలం నాటి రాజ్యాలను నాలుగు భాగాలుగా విభజింప వచ్చు. మొదటి మహ్మదీయ మండలం. దీనిలో ఉత్తర భారతదేశంలోని ఢిల్లీ ఆగ్రా, పంజాబ్, సింధూ, ముల్తాన్, జాన్‌పూర్, బెంగాల్,ఒరిస్సాలు ఉన్నాయి. ఢిల్లీ, ఆగ్రాలు ఇబ్రహీం లోడీ పాలనలో ఉన్నాయి. పంజాబ్‌లో అలంఖాన్ లోడీ గవర్నర్‌గా ఉన్నాడు. బెంగాల్‌ను నస్రత్‌షా పరిపాలిస్తున్నాడు.

రెండవ మహమ్మదీయ మండలంలో మాల్వా, గుజరాత్, ఖాందేశ్‌లను స్వతంత్రంగా మహ్మదీయ పాలకులు పరిపాలిస్తున్నారు. అలాగే బహమనీ రాజ్యంలో బీరార్, అహ్మద్‌నగర్, బీజాపూర్, గోల్కొండ మరియు బీదర్‌లను ముస్లిం పాలకులు పరిపాలిస్తున్నారు. గుజరాత్ పాలకుడు మహ్మద్ బేగ్రా గొప్ప పరిపాలకుడుగా పేరుగాంచాడు. ఇతని తర్వాత రెండవ ముజఫర్‌షా అధికారంలోకి వచ్చాడు. బహమనీ సామ్రాజ్యం సా.శ.1347లో ఏర్పడి మహ్మద్ గవాన్ ప్రధాని నాయకత్వంలో శక్తివంతమైన రాజ్యంగా అవతరించింది. అతని మరణం తర్వాత బహమనీ సామ్రాజ్యం ఐదు రాజ్యాలుగా విడిపోయింది. అవి, బీరార్, అహ్మద్ నగర్, బీజాపూర్, గొల్కొండ మరియు బీదర్‌లు. అయితే, ఈ రాజ్యాలు తమలో తాము కలహించుకోవడమే గాకుండా విజయనగర రాజులతో తరచుగా యుద్ధాలు చేసేవారు.

3.హిందూ మండలం : ఉత్తరభారత దేశంలో ఉన్న మేవాడ్ అత్యంత శక్తివంతమైనది. దీన్ని రాణాసంగ్రామ సింహుడు పరిపాలిస్తున్నాడు. ఇతడు భారతదేశంలో హిందూ పద్‌పాద్‌షాహి స్థాపించాలని కలలు కంటున్నాడు. రాణాసంగ్రామ సింహుడు శత సంగ్రామ వీరుడిగా పేరుగాంచాడు. అయితే, ఇతడు బాబర్ యొక్క రాజనీతిని తెలుసుకోలేక మోసపోయాడు. బాబర్ దండయాత్రను అంచనా వేయకపోవడం వల్ల భారతదేశంలో హిందూ పద్‌పద్‌షాహీ స్థాపించాలనే ఆశయం నెరవేర్చుకోలేకపోయాడు.

రెండో హిందూ మండలం విజయనగర సామ్రాజ్యం : దీనిని బాబర్ దండయాత్ర కాలంనాటికి శ్రీకృష్ణ దేవరాయలు పరిపాలిస్తునాడు. శ్రీకృష్ణ దేవరాయులు ఉత్తర భారతదేశ రాజకీయాలపై సరియైన దృష్టిని కేంద్రీకరించలేదు. ఇతడు బహమనీ సుల్తానులతో నిరంతర యుద్ధాల వల్ల ఇది సాధ్యం కాలేదు.

పై రాజ్యాలే కాకుండా అనేక చిన్నచిన్న రాజ్యాలు ఆవిర్భవించడం అవి స్వతంత్రంగా వ్యవహరించాయి. వీరు తమలో తాము కలహించుకుంటూ విదేశీ దండయాత్రను అంచనా వేయలేక బాబర్‌కు అవకాశం కల్పించారు. ప్రజల్లో కూడా ఎటువంటి జాతీయ భావాలుకానీ, విదేశీ దండయాత్ర ప్రమాదాన్ని కానీ అంచనా వేసే చైతన్యం లేకపోవడం కూడా బాబర్ దండయాత్రకు కారణమయ్యింది.

Unit-3: Emergence of the Mughal Empire

3.0 Objectives

3.1 Introduction

3.2 Sources of Mughal History

3.2.1 Literary Sources

3.2.2 Archeological Sources

3.2.3 Foreign Sources

3.3 Conditions on the Eve of Babur's Invasion

3.3.1 The Northern Belt of Mohammadan Powers

3.3.2 Southern Mohammadan Belt

3.3.3 Hindu Kingdoms

3.3.4 Miscellaneous

3.4 Babur 1526–1530 1526-1530 C.E

3.4.1 The Battle of Panipat, 21st April, 1526 C.E.

3.4.2 The battle of Khanua, 17 March, 1527

3.4.3 Chanderi War, 1528 C.E.

3.4.4 Gogra War, 6 May, 1529 C.E.

3.5 Estimate

3.6 Accession of Humayun

3.6.1 Humayun's Early Difficulties

3.6.2 Humayun's Military Weakness

బాబర్ (సా.శ.1526-1530)

బాబర్ సా.శ. 1483 లో మధ్య ఆసియా లోని అండిజాన్‌లో జన్మించాడు తండ్రి ఉమర్ షేక్ మిర్జా, తల్లి కుతులగ్ నిగర్ ఖాన్, అతడు తండ్రి వైపు నుండి తైమూర్ వంశానికి, తల్లి వైపు నుండి చంగిజ్‌ఖాన్ వంశానికి చెందిన వాడు. బాబర్ లో మంగోలుల క్రూరత్వం, తుర్కుల ధైర్య సాహసాలు మిలితమై ఉన్నాయి. పన్నెండేళ్ళ పసి ప్రాయంలోనే ఫర్గానా సింహాసనాన్ని అధిష్టించాడు.బాబర్ తైమూర్ రాజధాని అయిన సమర్ ఖండ్‌ను ఆక్రమించాలని ప్రయత్నించి విఫలం అయ్యాడు. చివరకు ఫర్గానా నుండి కూడా తరిమివేయ బడ్డాడు, చివరకు స్వదేశాన్ని విడిచి కాబుల్‌కు వెళ్ళి అక్కడ ఒక చిన్న రాజ్యాన్ని ఏర్పరచుకున్నాడు. ఇక్కడి నుంచి 1509 నుంచి 1525 వరకు భారత దేశంపై పలు మార్లు దాడి జరిపి మొగల్ సామ్రాజ్య స్థాపించాడు.

మొదటి పానిపట్టు యుద్ధం- ఏప్రిల్ 21,1526

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Ftrilliongyan.in%2Fpanipat-tourist-places%2F&psig=AOvVaw3xszJIx6oxFUM8b4OUQnmM&ust=1670649324405000&source=images&cd=vfe&ved=2ahUKEwj0w7zt4-v7AhU5xnMBHf31B7IQr4kDegQIARBt

భారతదేశ సిరిసంపదలను గురించి విన్న బాబర్,భారతదేశాన్ని జయించడానికి నిశ్చయించుకున్నాడు 1517-1526 మధ్య అనేక సార్లు భారత దేశంపై దండెత్తి వచ్చాడు. ఐదవ సారి పంజాబ్ రాష్ట్ర పాలకుడు దౌలత్‌ఖాన్ లోడి మరియు అలంఖాన్ లోడి ఆహ్వానమేరకు భారత దేశంపై దండెత్తి వచ్చాడు.కాని దౌలత్ ఖాన్ లోడి, ఆలంఖాన్ లు బాబర్ ను మోసగించి ఎదురు తిరిగారు.బాబర్ .ఢిల్లి మీదకి దండెత్తి వస్తున్నాడని తెలిసి ,ఢిల్లీ సుల్తాన్ ఇబ్రహీం లోడి ఒక లక్ష సైన్యంతో పానిపట్టు మైదానంలో ఎదుర్కొన్నాడు,1526 ఏప్రిల్ 1 న జరిగిన యుద్ధంలో బాబర్ కేవలం 18,000 సైన్యంతో, శ్రేష్ఠమైన ఫిరంగి దళముతో ఇబ్రహీమ్ లోడిని ఓడించాడు.యుద్ధ రంగంలోనే ఇబ్రహీం లోడి చనిపోయాడు. బాబర్ తిరుగులేని ఘన విజయాన్ని సాధించాడు,సర్వశక్తిమంతుడైనా దేవుని కృప వల్ల కష్టమైన ఈ కార్యం సులభం చేయబడి, అంత పెద్ద సైన్యం అర్ధ దినములో దుమ్ములా కలసిపోయిందని బాబర్ తన జీవిత చరిత్రలో రాసుకున్నాడు.బాబర్ కుమారుడు హుమాయున్ ఆగ్రాను ఆక్రమించి అక్కడ కోహినూర్ వజ్రాన్ని కూడా వశపరుచుకున్నాడు ఆగ్రా, ఢిల్లి బాబర్ అధికార పరిధిలోకి వచ్చాయి.

కాణ్వా యుద్ధం సా.శ. 1527

బాబర్ భారతదేశంలోనే ఉండిపోవాలని నిశ్చయించుకోవడంతో శక్తివంతుడైనన రాణా సంగ్రామ సింహుడు బాబర్‌తో యుద్ధం చేయవలసి వచ్చింది.రాజ్యపుత్ర రాజ్యాల్లో ప్రధానమైనది మేవాడ్ దీని రాజ్యాధిపతి రాణా సంగ్రామ సింహుడు. భారతదేశంలో **హిందు** పద్ పద్‌షాహి స్థాపించాలని కోరుకున్నాడు.బాబర్ మొదట్లో రాజపుత్రులతో యుద్ధానికి భయపడినప్పటికీ సైన్యంలో ధైర్యాన్ని కూడగట్టి యుద్ధానికి పురికొల్పాడు. "అపకీర్తితో బతకడం కన్నా కీర్తి ప్రతిష్టలతో మరణించడం మేలని వారికి ఉద్బోధించి,యుద్ధం నుంచి వెనుతిరగరాదని వారిచేత దైవం మీద ప్రతిజ్ఞ చేయించాడు".ఈ కాణ్వా యుద్ధంలో రాణా సంగ్రామ సింహుడు ఓడిపోయాడు.ఈ విజయం శక్తివంతమైన రాజపుత్ర కూటమిని బలహీన పరచి హిందుస్థాన్ కు తిరుగు లేని నాయకుడిని చేసింది. రాజపుత్రులను ఓడించలేరనే భావనను ఓడించి పటాపంచలు చేశాడు.బాబర్ తన కేంద్ర స్థానాన్ని కాబుల్ నుంచి హిందుస్థాన్ కు మార్చాడు.

చందేరి యుద్ధం సా.శ.1528

ఖాన్వా యుద్ధం తర్వాత బాబర్ చందేరి రాజ్యాన్ని పరిపాలించే మేదినిరాయ్‌ని ఓడించి చందేరి దుర్గాన్ని ఆక్రమించాడు.

గోగ్రా యుద్ధం సా.శ. 1529

చందేరిని ఆక్రమించిన తర్వాత బాబర్,ఆఫ్ఘన్ నాయకుడైన మహ్మద్ లోడిపై యుద్ధానికి వెళ్ళాడు.ఇతడు ఇబ్రహీమ్ లోడి యొక్క సోదరుడు,బెంగాల్ పాలకుడైన నస్రత్‌షా సహకారంతో బాబర్‌పై యుద్ధానికి సిద్ధమయ్యాడు.ఆఫ్ఘాన్ సైన్యాలకు బాబర్ సైన్యానికి మే 6,1526

3.7 Division of Empire

3.8 Humayun's conquests

3.8.1 Expedition of Kalinjar (1531 C.E.)

3.8.2 Against Bahadur Shah of Gujarat (1535–36 C.E.)

3.8.3 Wars and encounters with Sher Shah

3.9 Humayun in Exile (1540–1555 C.E.)

3.10 Death of Humayun

3.0 Objectives

1. Emergence of the Mughal Empire in India
2. Literary Sources for the Mughal Dynasty
3. The political conditions in India on the eve of Babur's invasion
4. Babur's Invasion and its Results
5. Role of Humayun in the Mughal Dynasty

3.1Introduction

The first quarter of the 16th century, unlike the 15th century, which politically "depicted no history of Hindustan, for Hindustan had become a mass of separate states," witnessed the emergence of the Mughals, a remarkable dynasty that, like the Tudors in England, heralded a new age in all spheres. The Moghals, like their Turko-Afghan predecessors, hailed from Central Asia. Fortunately, this is where their resemblance ended. The Turko-Afghan rulers had only sporadically bestowed peace upon the country. The Mughals, on the other hand, with their rule spanning over two centuries, not only successfully bestowed peace, law, and order on the country but also imparted a sense of continuity and unity to the people. Culturally, the period coincided with the attainment of unprecedented glory in various spheres of art and literature. In the religious sphere too, for the first time, Babur and later Akbar inaugurated a political rule devoid of all religious prejudice.

లో గోగ్రా దగ్గర యుద్ధం జరిగింది. ఆఫ్గాన్ సైన్యాలు ఓడిపోమాయి. ఈ యుద్ధంతో బాబర్ సామ్రాజ్యం పంజాబ్ నుండి బెంగాల్ సరిహద్దు వరకు ఉత్తరాన హిమాలయాల నుండి దక్షిణాన చందేరి వరకు విస్తరించింది.

బాబర్ ఘనత

బాబర్ తాను జయించిన రాజ్యాన్ని పాలించడానికి తగిన వ్యవధి లేకుండా పోయింది. ఇతడు 1530 లో చనిపోయాడు. ఇతడు దైవ దత్తాధికార సిద్ధాంతాన్ని విశ్వసించాడు. బాబర్ ఇస్లామ్ మతాన్ని విశ్వసించినప్పటికీ,మతమౌఢ్యం లేనివాడు. సామాన్యంగా అతడు దయా దాక్షిణ్యాలతో కూడిన వాడు. కొన్నిసార్లు బాబర్ క్రౌర్యాన్ని కనబరిచేవాడు. బాబర్ మొదటి సారిగా భారత దేశంలో ఒక రాజకీయ సామ్రాజ్యాన్ని స్థాపించాడు. ఖలీఫాతో సంబంధం లేకుండా మొఘల్ రాజ్యాన్ని సామ్రాజ్యంగా మార్చాడు. రాజపుత్రులతో వివాహ సంబంధాలను ఏర్పాటు చేసి భవిష్యత్తులో గొప్ప దౌత్య సంబంధాలకు నాందీ పలికాడు. బాబర్ స్వీయ చరిత్ర తుజేకే-ఇ- బాబరి అత్యంత గొప్ప గ్రంథంగా ప్రసిద్ధిగాంచింది. బాబర్‌కు భారత దేశ చరిత్రలో సామ్రాజ్య నిర్మాతగా పేరు ప్రఖ్యాతలు పేరు ప్రఖ్యాతలు సంపాదించాడు.

హుమాయున్ (సా.శ.1530-1556)

మధ్యయుగ భారతదేశ చరిత్రలో అదృష్టవంతుడు అని పేరు కలిగి ఉండి కూడా జీవితాంతం కష్టాలను ఎదుర్కొన్నవాడు హుమాయున్. హుమాయున్ సా.శ 1508 మార్చి 8న జన్మించాడు. ఇతని తండ్రి బాబర్. బాబర్ తన కుమారుడికి అన్ని విద్యలు నేర్పించాడు. బాబర్ మరణానంతరం డిసెంబర్ 29, 1530లో హుమాయున్ మొగల్ సింహాసనాన్ని అధిష్టించాడు. హుమాయూన్ అనగా అదృష్టవంతుడని అర్థం. హుమాయూన్ రాజ్యానికి వచ్చిన వెంటనే అనేక అంతర్గత సమస్యలు ఎదుర్కోవాల్సి వచ్చింది. తండ్రి కోరిక ప్రకారం రాజ్యాన్ని తన సోదరులకు పంచి ఇచ్చాడు. అయితే వారు హుమాయూన్‌కు ఎన్నో ఇబ్బందులు కలిగించారు. అలాగే అనేక మంది బంధువులకు జాగీర్లను పంచిపెట్టాడు. అయినప్పటికీ వీరంతా హుమాయూన్‌కు వ్యతిరేకంగా తిరుగుబాటు చేసి శాంతి భద్రతలకు విఘాతం కలిగించారు.

హుమాయూన్‌కు కొన్ని వ్యక్తిగత బలహీనతలు కూడా ఉన్నాయి. సమర్థుడైన యుద్ధ నేర్పరి కాదు. క్లిష్టసమస్యలను ఎదుక్కొనే శక్తి యుక్తులు గానీ, రాజకీయ చతురత గానీ అతనిలో లేవు.

రాజ్య విభజన : తండ్రి కోరిక మేరకు తన రాజ్యాన్ని సోదరులైన కమ్రాన్‌కు, అస్కరీ మరియు హిందాలుకు పంచి ఇచ్చాడు. డాక్టర్ ఏ శ్రీవాత్సవ్ పేర్కొన్నట్లు " ఈ రాజ్య విభిజన సామ్రాజ్యాన్ని బలహీన పర్చింది" డాక్టర్ ఈశ్వరీ ప్రసాద్ పేర్కొన్నట్లు " ఈ విధమైన రాజ్య విభజన చేయడం వల్ల హుమాయూన్ అనేక కష్టనష్టాలను ఎదుర్కోవడమేగాక వారు పంచుకున్న ప్రాంతాలకు మొగల్ సామ్రాజ్యానికి సంబంధాలు లేకుండా పోయాయి".

హుమాయూన్ దండయాత్రలు

1.కలింజర్‌పై దండయాత్ర సా.శ.1531 : హుమాయూన్ సింహాసనాన్ని అధిరోహించిన వెంటనే కలింజర్‌పై దండెత్తాడు. కలింజర్ కోటను పూర్తిగా ఆక్రమించలేక పోయినప్పటికి రాజుప్రతాపరుద్రుని దగ్గర నుంచి నష్టపరిహారాన్ని వసూలు చేశాడు.

2.చునార్‌పై దండయాత్ర సా.శ. 1532 : హుమాయూన్ కలింజర్ కోటను ముట్టడిస్తున్న సమయంలో బీహార్‌లోని ఆఫ్ఘన్లు తిరుగుబాటు చేశారు. వీరు షేర్షా నాయకత్వంలో మొగల్ సైన్యాలను ఎదుర్కొన్నారు. హుమాయూన్ షేర్‌షాను ఓడించినప్పటికీ చునార్ కోటను ఆక్రమించలేదు. షేర్‌ఖాన్ తెలివిగా హుమాయూన్‌తో సంధి చేసుకున్నాడు. ఈ విధంగా షేర్‌ఖాన్‌ను పూర్తిగా అంతం చేయకుండా సంధి చేసుకోవడం హుమాయూన్ చేసిన అతిపెద్ద తప్పిదం.

3. గుజరాత్‌పై దండయాత్ర సా.శ.1535-36 : గుజరాత్ ఆర్థికంగా చాలా ఐశ్వర్యవంతమైన ప్రాంతం దీనిని బహదూర్‌షా పరిపాలిస్తున్నాడు. ఇతడు తన రాజ్యాధికారాన్ని విస్తరించడానికి అనేక ప్రయత్నాలు చేశాడు. హుమాయూన్ శత్రువులైన ఆలంఖాన్, మహ్మద్ జామన్ మిర్జాలతో సంప్రదింపులు జరిపాడు. దీనితో హుమాయూన్ గుజరాత్‌పై దండెత్తి బహదూర్‌షాను ఓడించి గుజరాత్, మాల్వాలను ఆక్రమించాడు. అక్కడ తన సోదరుడైన అసఫ్‌ఖాన్‌కు గుజరాత్‌ను అప్పగించాడు. కానీ అక్కడ శాంతిభద్రతలు నెలకొల్పబడలేదు. హుమాయూన్ వెనుతిరిగి పోగానే బహదూర్‌షా తన రాజ్యాన్ని పున: ఆక్రమించాడు.

The Mughals or Mongols were originally natives of Mongolia in Central Asia. They were brave and warlike. They made their first incursion into India during the reign of the third Delhi sultanate king Iltutmish, a king of the Slave dynasty, under the leadership of their well-known chief, Chengiz Khan, the dreaded great khan of the Mongols. Subsequently, the Mongols made inroads into India from time to time during the period of the Delhi Sultanate.

The period of Muslim rule in India is divided into two parts, namely, the age of the Sultanate and the age of the Mughals. The Sultanate part began in 1206 C.E., when Qutub-ud-din Aibak began his rule in Delhi, which was continued until the end, when Babur defeated the last Sultan, Ibrahim Lodi, in the Panipat War held in 1523 C.E.

3.2Sources of Mughal History

Unlike the Ancient history, and even for Delhi Sultanate, we have abundant source material for the construction of Mughal history. The reason behind this abundance accounts were many. Many of poets, Scholors, historians were not only patronized, but also many of Mughal Emperors were themselves writers. In addition, for the first time Royal firmanas and decrees accounts maintained chronologically and also the collection of historical letters by the Munshis were maintained. Foreign travelers' accounts enriched the literature accounts, and archaeological sources, such as coins, buildings, forts, and other artifacts, were undoubtedly used by modern scholars to learn more about the Mughals.

"The most important change in the writing of Mughal history was its secular nature". The sources of Mughal history can be divided into three categories. They were literary sources, archaeological sources, and foreign accounts.

3.2.1 Literary Sources

The predominant and primary source for Mughal history was "Tuzuki-i-Babur," written by Babur himself in Turkish. The About biography was also known as *Babur Namah or Babur Memories.* Since it was written by Babur, who was the founder of the Mughal dynasty, he gave vivid information about his life, his efforts, and how he was impressed by the Indian conditions. "Tuzuki-i- Babari" was translated into Persian by Abdur Rahim, an officer in the court of Akbar. And it was also translated into English by Henry Bedford. Babur had been called by scholars "the prince among autobiographies." Another account was *Tarik-i-Rashidi*, written by Mirza Mohammad Haider, a relative of Babur. It gave a detailed account of the conquests of Babur and

4. షేర్‌ఖాన్‌పై యుద్ధాలు : హుమాయూన్ జీవితంలో షేర్‌ఖాన్‌తో చేసిన యుద్ధాలు అత్యంత ముఖ్యమైనవి. షేర్‌ఖాన్ గొప్పరాజనీతిజ్ఞుడు. యుద్ధ నిపుణత కలిగినవాడు. 1532లో చునార్ యుద్ధంలో ఓడిన తర్వాత మొగల్ సార్వభౌమాధికారాన్ని అంగీకరించి హుమాయూన్‌తో సంధి చేసుకున్నాడు. బెంగాల్‌పై షేర్‌ఖాన్ అధికారాన్ని గుర్తించడం జరిగింది. అయితే, షేర్‌ఖాన్ హుమాయూన్ శత్రువైన బహదూర్‌షాకు సహకారం అందించి మాల్వాపై దండయాత్రకు ప్రోత్సహించాడు. అందువల్ల హుమాయూన్ షేర్‌ఖాన్‌పై యుద్ధానికి బయలుదేరాడు. హుమాయూన్ రెండోసారి చునార్‌ను ముట్టడించాడు. దాదాపు ఆరు నెలలపాటు ముట్టడి తర్వాత షేర్‌ఖాన్ హుమాయూన్‌తో సంధి చేసుకున్నాడు. హుమాయూన్ మిలటరీ పరంగా చేసిన అతిపెద్ద తప్పుగా భావించవచ్చు. ఈ కాలంలోనే షేర్‌ఖాన్ తన సైన్యాన్ని పటిష్టపరచుకొని దక్షిణ బీహార్‌ను తన ఆధీనంలోకి తెచ్చుకున్నాడు. ఈ విషయం తెలుసుకున్న హుమాయూన్ 1539లో షేర్‌ఖాన్‌పై యుద్ధానికి వెళ్లి చౌసా యుద్ధంలో (1539) ఓడిపోయాడు. చౌసాయుద్ధం తర్వాత హుమాయూన్ ఆగ్రా చేరాడు. ఇక్కడ ఇతని సోదరులు హిందాల్, కమ్రాన్ హుమాయూన్‌కు ఎలాంటి సహాయం చేయలేకపోయారు. ఈ లోగా షేర్‌షా తూర్పు భారత దేశాన్ని ఆక్రమించి ఢిల్లీని ఆక్రమించేందుకు సిద్ధమయ్యాడు. కనోజ్‌లేదా బిల్‌గ్రామ్ (1540) యుద్ధంలో హుమాయూన్ సైన్యాలు చిత్తుగా ఓడిపోయాయి. షేర్షా సైన్యాలు ఆగ్రా, ఢిల్లీలను ఆక్రమించుకున్నాయి. హుమాయూన్ ఆగ్రా నుంచి తప్పించుకొని చివరకు సింధూ ప్రాంతానికి చేరుకున్నాడు. ఈ మధ్య కాలంలోనే అమర్‌కోటలో నవంబర్ 23, 1542లో అక్బర్ జన్మించాడు. బాలుడైన అక్బర్‌ను అమర్‌కోటలో వదిలి హుమాయూన్ సతీసమేతంగా పర్షియాకు పారిపోయాడు. పర్షియా రాజు షాతమస్ప హుమాయూన్‌కు ఆశ్రయం కల్పించాడు. పర్షియా రాజు సహాయంతో హుమాయూన్ 1545లో కాందహార్, కాబూల్‌ను ఆక్రమించాడు. 1555లో ఢిల్లీ, ఆగ్రాలను పున:ఆక్రమించాడు.

హుమాయూన్ మరణం : హుమాయూన్ ఢిల్లీని పున: ఆకమ్రించినప్పటికీ ఎక్కువ రోజులు పరిపాలన చేయలేకపోయాడు. అతని అకాల మరణం వల్ల మొగల్ సామ్రాజ్యం అనిశ్చిత పరిస్థితుల్లోకి నెట్టబడింది. హుమాయూన్ తన పుస్తక బాంధాగారం నుంచి మెట్లు దిగుతుండగా జారిపడి సా.శ.1556 జనవరి 26న మరణించాడు.

హుమాయూన్ పేరులో అదృష్ట వంతుడు అనే పేరు ఉన్నప్పటికీ దురదృష్టవంతుడైన మొగల్ చక్రవర్తిగా పేరుపొందాడు. హుమాయూన్ ఎన్నో కష్టాలను ఎదుర్కొని మొగల్ సామ్రాజ్యాన్ని పునప్రతిష్టించాడు.

షేర్షా జీవితం

షేర్‌షా (సా.శ.1540-1545) : హుమాయూన్ పలాయనం తర్వాత షేర్‌షా హిందూస్థాన్‌కు పాలకుడయ్యాడు. దేశంలో ఐదేళ్లపాటు పరిపాలన గావించి శాంతిభద్రతలు కాపాడి సుస్థిరమైన పాలన అందించాడు. అందుకే షేర్షాకు చరిత్రలో ప్రముఖ స్థానం ఉంది. షేర్షా అసలు పేరు ఫరీదు. ఇతని తండ్రి హసన్‌సూర్ ససారం జాగీర్దార్. ఫరీదును జాగీర్‌దారుగా నియమించాడు. ఫరీదు అత్యంత చాకచక్యంతో ససారాంను పరిపాలించాడు. అయితే, సోదరుల వ్యతిరేకత వల్ల ససారాంను వదిలి బీహార్ గవర్నర్ బహార్‌ఖాన్ లోహాని కొలువులో చేరాడు. బహార్‌ఖాన్ వేటకై అడవిలో తిరుగుతుండగా అతడిపై పులి దాడిచేసింది. అంతలో పక్కనే ఉన్న ఫరీదు తన ప్రాణాలను లెక్కచేయకుండా పులిని చంపి రాజు ప్రాణాలు రక్షించాడు. అందువల్ల ఫరీదుకు షేర్‌ఖాన్ అనే బిరుదు లభించింది. షేర్‌ఖాన్ కొంత కాలం బీహార్‌ను వదిలి బాబర్ కొలువులో చేరాడు. ఈ సమయంలోనే బాబర్ షేర్ఖాన్ తెలివితేటలను గ్రహించి షేర్‌ఖాన్‌పై దృష్టి పెట్టండి ఇతని ముఖంలో రాజవంశ ఛాయలు కనిపిస్తున్నాయని, అతను తెలివి కలవాడని పేర్కొన్నాడు. షేర్‌ఖాన్ మొగలుల కొలువును వదిలి బీహార్‌కు వచ్చి ఉప గవర్నర్ అయ్యాడు. ఇక్కడ పరిపాలనా భారాన్ని చక్కగా నిర్వహించి పేరుప్రఖ్యాతలను సంపాదించాడు.

హుమాయూన్‌తో యుద్ధాలు : మొగల్ చక్రవర్తి హుమాయూన్ బెంగాల్ పాలకుడు మహ్మద్‌షా కోరిక మేరకు చునార్‌ను ఆక్రమించడానికి బయలుదేరాడు. మొగల్ సైన్యాలు గౌరు చేరేలోపు షేర్‌ఖాన్ బెంగాల్ ధనరాసులతో రోహటస్ దుర్గానికి పారిపోయాడు. ఇక్కడి నుంచే హుమాయూన్‌తో యుద్ధానికి సిద్ధమయ్యాడు. హుమాయూన్ గౌరును ఆక్రమించిన సమయంలో షేర్‌ఖాన్ సైన్యాలు 1539 చౌసా యుద్ధంలో హుమాయూన్‌ను ఓడించాయి. 1539 మరియు 1540లో జరిగిన కనోజ్ లేదా బిలిగ్రాం యుద్ధంలో షేర్‌ఖాన్ హుమాయూన్‌ను ఓడించి రెండవ ఆఫ్ఘన్ సామ్రాజ్యాన్ని ఏర్పాటు చేశాడు.

Huamayun and also of the wars between Humayun and Shersha. Another important work that explained the nature and character of Humayun was *Humayun Namah,* written by Gulbadan Begum, daughter of Babur and sister of Humayun at the instance of Akbar.

The *Tarikh-i-Shersha* by Abba Sarvani, the *Tarikh-i-Daulat-i-Shersha* by Hasan Alikhan, and the *Tarikh-i-Salatin-i-Afghan* by Ahmed Yadgar also shed a lot of light on Shersha's career and administration.

The foremost work not only for Akbar rule but also for the entire Mughal administration was Abul Fazal's main accounts, *Ain-i-Akbari* and *AkabrNamah.* If the former contained a vast amount of material about the social and economic conditions of the time and Akbar's polity and character, the latter, which was Witten's work in three volumes, dealt with Akbar's regime. *Tabqat-i-Akbari,* written by Nizamuddin Bakshi in three volumes, dealt with the Delhi Sultanate and the regimes of Babur, Humayun, and Akbar. It also dealt in detail with the provincial history of Gujarat.

Tuzuk-i-Jahangir, the autobiography of Jahangir, gives us the salient features of his rule and his character. Tarakhi-Ferista, which was written by Mohammad QasimFerista, gives us conditions at the time of Jahngir's accession to the throne and the sultans of Deccan. The works of Jagannnath Pandita and Janardhanabhattu, who were the court poets of Shajahan, throw light on the conditions at the time of Shajahan's accession and also during his time. Abdul Hamid Lahair's*Padushanama and* the works of Inayat Khan are also very important for having information about the Shajahan period. Another important account that gives us a detailed account of the first ten years of Aurangazeb's rule is *AlamghirNamah*. The annals and antiquities of Rajstan by Colnal Tod and *Siva Chetrapati Chan Charitha* by Krishnaji Anant Sadhasad also give us enormous information about local history.

3.2.2 Archaeological Sources

Archaeological sources like inscriptions, a plenty of coins issued by the Mughal emperors, and vast constructions like the Red Fort, the Agra Fort, Fatepur Sikri, and Taj Mahal are being utilised for the construction of Mughal history.

3.2.3Foreign Sources

A large number of foreigners visited India during the Mughal period, which was of immense value for the general conditions of the Mughal era. They include Ralph Fish, William Hakins, Edward Terry, Thomas Roe, Nicholas Willington of England, travellers Bernier, Tavernier, Thevonot of France, Manucci of Venice,

షేర్షా మరణం : షేర్షా 1545లో కలింజర్ కోటను ముట్టడించే సమయంలో ప్రమాద వశాత్తు మందుగుండు సామాగ్రి పేలడంతో తీవ్రంగా గాయపడి మే 22న చనిపోయాడు. షేర్షా మరణం తర్వాత అతని కుమారుడు జలాల్ ఖాన్ కలింజర్ యుద్ధాన్ని కొనసాగించి కో టను ఆక్రమించాడు. షేర్షా సమాది బీహార్‌లోని ససారాంలో కలదు.

షేర్షాపరిపాలనా సంస్కరణలు

షేర్షా గొప్ప పరిపాలనా వేత్త. సర్వాధికారి తానే అయినప్పటికీ పరిపాలనా నిర్వహణలో మంత్రుల సహకారంతో రాజ్య యంత్రాంగాన్ని నడిపాడు. వారిలో 1. దివాన్-ఇ-వజీరత్. ఇతడు ఆర్థిక శాఖ అధిపతి. ఆదాయ వ్యయాలకు సంబంధించిన విషయాలను పర్యవేక్షిస్తాడు. ఇతర మంత్రుల పని విధానాన్ని సమీక్షిస్తాడు. 2. దివాన్-ఇ-అరీజ్ : ఇతను సైనిక శాఖాధిపతి. సైనికుల నియామకాలు, జీతాలు చెల్లించడం తదితర విషయాలన్ని ఇతనిఆదీనంలో కలవు. 3. దివాన్-ఇ-రిసాలత్ విదేశీ వ్యవహారాల మంత్రి. ఇతర దేశాల నుంచి వచ్చే రాయబారులతో సంప్రదింపులు జరపడం ఇతని ముఖ్య విధి. 4. దివాన్-ఇ-ఇన్‌షా అంతరింగిక వ్యవహారాల శాఖ మంత్రి. ఇతడు రాజు ఆజ్ఞలను భద్రపర్చడం ఇతర రాష్ట్రాధిపతులతో ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు జరపడం. వీరితోపాటు దివాని-ఇ-ఖాజా (న్యాయశాఖ), దివాని-ఇ-బరీద్ (గుఢాచారి శాఖ) మొదలైన శాఖలు ఉండేవి.

షేర్షా కాలంలో రాజ్యం ఇక్తాలనే రాష్ట్రాలుగా విభజింపబడింది. ఇక్తా అధికారిగా హకీం/ఫౌజ్‌దార్/మోమిన్‌లు. ఇక్తాలు సర్కార్‌లుగా విభజింపబడి అవి షిక్దార్-ఇ-షిక్దారన్ ఆధ్వర్యంలో ఉండేవి. సర్కార్‌లు పరగణాలుగా విభజితమై మున్సిఫ్ ఆధ్వర్యంలో ఉండేవి. ఫోతేదార్ (ఖజానా అధికారి) ఇద్దరు కారకూన్స్ (లేఖకులు) ఉండేవారు. గ్రామాలలో పట్వారి, చౌకీదార్, ముకద్దం మరియు కానుంగోలు ముఖ్య అధికారులు.

సుల్తాన్ అత్యున్నత న్యాయాధికారి. ఆ తర్వాత ముఖ్య ఖాజీ న్యాయాధికార విధులను నిర్వర్తించేవాడు. పరగణాలలో పౌరతగాదాలను అమీన్, క్రిమినల్ తగాదాలను ఖాజీ లేదా మీర్-ఇ-ఆదీల్, సర్కార్‌లలో మున్సిఫ్-ఇ-మున్సిఫన్ న్యాయ విధులను నిర్వర్తించేవాడు. షేర్షా అత్యంత పటిష్టమైన రెవెన్యూ విధానాన్ని ప్రవేశ పెట్టి చరిత్రకారుల మన్ననలు పొందాడు. రాజ్యంలో రైత్వారి విధానాన్ని ప్రవేశపెట్టి రైతులకు పట్టాలు ఇచ్చాడు. వారి దగ్గర నుంచి కబూలియత్ అనే అనుమతి పత్రాలు తీసుకున్నాడు. భూమిని సర్వే చేయించి భూ సారాన్ని బట్టి భూమిని ఉత్తమ, మధ్యమ, అదమ అనే భాగాలుగా విభజించాడు. పంటలో 1/3వ వంతు శిస్తును వసూలు చేశాడు. భూమి శిస్తును ముకద్దంలు వసూలు చేసి రాజ్యానికి జమ చేసేవారు. ఇవేగాక రాజ్యానికి జిజియా, జకాత్, వస్తువులపై వేసే పన్నుల ద్వారా కూడా ఆదాయం వచ్చేవి. షేర్షా ప్రవేశ పెట్టిన ఈ రెవెన్యూ విధానం అక్బర్‌కు మార్గదర్శకమైంది.

అక్బర్ (సా.శ 1556-1605)

జలాలుద్దీన్ మహ్మద్ అక్బర్ భారత దేశాన్ని పరిపాలించిన చక్రవర్తులలో అతిగొప్పవాడు. మధ్యయుగ భారతదేశ చరిత్రలో లౌకిక చక్రవర్తిగా పేరుగాంచి చరిత్రలో పేరు ప్రఖ్యాతలు పొందాడు. ఇతడు సా.శ.1562లో అమరకోటలో జన్మించాడు. తండ్రి హుమాయూన్ తల్లి అమిదాబాను బేగం. హుమాయూన్ మరణం తర్వాత మొగల్ సామ్రాజ్యాన్ని అధిష్టించాడు. చరిత్రకారుడు వి.ఏ.స్మిత్ పేర్కొన్నట్లు "అక్బర్‌కు ఎటువంటి సామ్రాజ్యం లేదు. కేవలం ఇతని అధికారం పంజాబ్‌లోని కొన్ని జిల్లాలకే పరిమితమయ్యింది." అక్బర్ సింహాసనం అధిష్టించే నాటికి శత్రువులు మొగల్ సామ్రాజ్యాన్ని పతనం చేయాలని ప్రణాళికలు రచించారు. అఫ్ఘన్ వంశానికి చెందిన మహ్మద్ అదిల్‌షా అతని సైన్యాధిపతి హేము అక్బర్‌కు బద్ధశత్రువులు. రాజపుత్రులు ముఖ్యంగా మేవాడ్, జోద్‌పూర్, రణతంబోర్, కలింజర్, మాల్వా, గోండ్వానా మరియు గుజరాత్‌లు తమ స్వాతంత్ర్యాన్ని ప్రకటించుకోవడమేగాక అక్బర్‌ను ఎదురించేందుకు సిద్ధమయ్యారు. దక్షిణ భారత దేశంలో అహ్మద్ నగర్, బీజాపూర్, గోల్కొండ, బీదర్ మరియు బీరార్‌లు స్వతంత్రంగా వ్యవహరిస్తున్నాయి. ఇటువంటి పరిస్థితుల్లో అక్బర్ 14 సంవత్సరాల వయస్సులో మొగల్ సింహాసనాన్ని అధిష్టించాడు.

Petro Della Valli, Peer Mundi of Italy, and Mandelso of Germany, etc. Though they were partisan in outlook with a religious bias, they were of great help for the reconstruction of Mughal history.

3.3 Conditions on the Eve of Babur's Invasion

Babur's task was made easy by the prevalent turbulence and anarchy in the country, which were the logical outcomes of the centrifugal forces that operated in the country. The mushroom growth of the competing kingdoms is equally confirmed on par with the considerate monarchy of the Afghan bodies, which has only heartened the process of the disintegration of the country. India was a picture of political disunity, characterized by big and small kingdoms ruled by both Hindu and Mohammedan political powers. Internecine strife, mutual jealousy over the expansion of political power, and civil wars weakened the power structure of all the contemporary rulers and made Babur's task very easy.The political division of the country could be classified into four groups:

3.3.1 Northern Belt of Mohammadan Powers

This zone stretching from the mouths of India to the Bay of Bengal is comprised of Sind, Kashmir, Punjab, Delhi, Jaunpur, and Bengal. Sindh, which was once focused as the principal state of the subcontinent before Arab invasions, passed on to the hands of Delhi Sultanate kings. Though it declared independence since Mohammed Bin Tughlaq's death, it once again became vulnerable on the eve of Babar's invasion at the hands of Shah Beg, the governor of Kandhar. Kashmir, which enjoyed a long immunity from Muslim rule but surrendered to Muslim suzerainty in 1339 under Sams-ud-din, Anyhow, it was not annexed to the Delhi empire, due to the efforts of Zain-ulAbdin, who practised religious toleration and gave due respect to the Brahmins.

Punjab, which had to be more stubborn and resistant to foreign rule, but unfortunately, its Governor Daulatkhan acted as the de facto monarch, overly colluded with Alam Khan Lodi, and invited Babur to invade India. Delhi, which was under the control of the so-called Indian ruler, Ibrahim Lodi, neither controlled India nor even Delhi. It was continued to the only regions of Delhi, Agra, Doab, Bayana, and Chanderi. So, it is sarcastically said that "the rule of the Lord of the World extends from Delghi to Palem." In addition, Ibrahim Lodi was haughty, proud, arrogant, and a self-catered monarch. His repressive policies cultivated a lot of

రెండవ పానిపట్టు యుద్ధం- 1556

మహ్మద్ ఆదిల్‌షా యొక్క ప్రధానమంత్రి హేము అక్బర్ యొక్క ప్రధాన శత్రువు. మధ్యయుగ భారత దేశ చరిత్రలో అతిస్వల్ప కాలం ఢిల్లీ సింహాసనాన్ని అధిష్టించి మొత్తం ఉత్తర భారత దేశాన్ని తన ఆధీనంలో ఉంచుకున్న హిందూ చక్రవర్తి. ఇతడు పెద్ద సైన్యంతో ఆగ్రా గవర్నర్ తార్దీబేగ్‌ను ఓడించి ఢిల్లీని కూడా ఆక్రమించుకున్నాడు. ఇటువంటి సమయంలో అక్బర్ సంరక్షకుడు బైరాన్‌ఖాన్ నాయకత్వంలో చారిత్రాత్మకమైన పానిపట్టు మైదానంలో హేము - మొగల్ సైన్యాలకు మధ్య బీకర యుద్ధం జరిగింది. హేము ఓడిపోయి పట్టుబడగా అతడిని వధించడం జరిగింది. భారతదేశ చరిత్రలో అనేక గొప్ప ఫలితాలను సాధించిన యుద్ధాలలో రెండవ పానిపట్టు యుద్ధం ఒకటిగా నిలిచింది. ఆఫ్ఘన్ వంశ పున:స్థాపన జరిగే అవకాశం లేకుండా పోయింది.

అక్బర్ దండయాత్రలు

1. గ్వాలియర్ మరియు జాన్‌పూర్‌ల ఆక్రమణ : పానిపట్టు యుద్ధం తర్వాత అక్బర్ గ్వాలియర్‌ను పాలిస్తున్న సుహేలుపై దండెత్తాడు. అక్బర్ సేనానులైన హబీబ్‌అలీ సుల్తాన్ మరియు కియాఖాన్‌లు గ్వాలియర్‌ను ఆక్రమించారు. ఖాన్‌జమున్ అనే మరో సేనాని 1559లో జాన్‌పూర్‌ను ఆక్రమించి మొగల్ సామ్రాజ్యంలో కలిపేశాడు.

2. మాల్వాపై దండయాత్ర : 1561-62 : అక్బర్ మొదట ఆదంఖాన్ అనే సేనానిని మాల్వా దండయాత్రకు పంపాడు. మాల్వా పాలకుడు బాజ్ బహదూర్ మొఘల్ సైన్యాలతో యుద్ధం చేసి ఓడిపోయాడు. కానీ, మాల్వాను పూర్తిగా ఆక్రమించలేకపోయాడు. ఆ తర్వాత అబ్దుల్లాఖాన్ మాల్వాపై దండెత్తగా బాజ్‌బహదూర్ మేవాడుకు పారిపోయాడు. కానీ, మేవాడు పాలకుడు ఆదరించకపోవడంతో అక్బర్‌కు లంగిపోయాడు.

3.గోండ్వానా ఆక్రమణ 1564 : మధ్యప్రదేశ్‌లో ఒక చిన్నరాజ్యం గోండ్వానా. దీని రాజు వీరనారాయణ బాలుడైనందు వల్ల అతడి తల్లి రాణి దుర్గావతి రాజ్యపాలన చేపట్టింది. ఆమె సాహసవంతురాలు. అసఫ్‌ఖాన్ గోండ్వానాపై దండెత్తాడు. రాణి దుర్గావతి శక్తివంతమైన సైన్యాన్ని ఏర్పరచి అనగా 20వేల అశ్విక దళం, 500 గజ బలంతో యుద్ధ రంగాన్ని చేరుకుంది. అయితే, యుద్ధంలో ఓడిపోయి శత్రువులకు చేజిక్కడం ఇష్టంలేక ఆత్మహత్య చేసుకుంది. ఆమె కుమారుడు వీరనారాయణ కూడా యుద్ధంలో చనిపోయాడు. గోండ్వానా మొఘలుల వశమైంది.

4.చిత్తోడ్ ఆక్రమణ : అక్బర్ అధికారంలోకి వచ్చేనాటికి అనేక మంది రాజపుత్రులు అక్బర్‌తో స్నేహ సంబంధాలను ఏర్పాటు చేసుకున్నాడు. అక్బర్ రాజపుత్ర కన్యలను వివాహం చేసుకోవడం ద్వారా రాజపుత్రులకు ఉద్యోగాలను కల్పించడం ద్వారా వారిని మొఘలులకు మిత్రులుగా మార్చాడు. అయితే, మేవాడ్ రాజు ఉదయ్‌సింగ్ మాత్రం అక్బర్‌తో యుద్ధానికి సిద్ధమయ్యాడు. ఉదయ్‌సింగ్ సేనాని జయమల్ మరియు పట్టా ఆధ్వర్యంలో మొఘలులతో బీకరంగా యుద్ధం చేశాడు. జయమల్ యుద్ధరంగంలోనే చనిపోయాడు. మొఘల్ సైన్యాలు చిత్తోడ్‌ను ఆక్రమించాయి. చిత్తోడ్ ఆక్రమణ తర్వాత అక్బర్ అజ్మీర్‌ను సందర్శించుకొని ఆగ్రాకు చేరుకున్నాడు.

5.రణతంబోర్ మరియు కలింజర్‌ల ఆక్రమణ : హిందూస్థాన్‌లో అత్యంత దుర్భేధ్యమైనది రణతంబోర్ కోట దీని రాజు సూర్జన్ హరపై మొఘల్ సైన్యాలు దాడిచేశాయి. మొఘల్‌ల చేతిలో ఓడిపోయి తన కుమారులైన దూద్ మరియు బోజ్‌లను అక్బర్ ఆస్థానానికి పంపాడు. అక్బర్ వారిని సాదరంగా ఆహ్వానించి మొఘల్ సామ్రాజ్య సేవలో ఉంచుకున్నాడు. అలాగే కలింజర్‌పై మొఘల్ సేనాని మంజునున్ ఖాన్ దండెత్తి వచ్చాడు. ఈ రాజ్య రాజు రాజారామచంద్ర యుద్ధం చేయకుండానే లంగిపోయాడు.

6.రాణా ప్రతాప సింహుడితో యుద్ధం 1572-1591 : మేవాడ్ పాలకుడు ఉదయ్ సింహుడి మరణం తర్వాత మహరాణా ప్రతాప సింహుడు అధికారంలోకి వచ్చాడు. ఇతడు ధైర్యసాహసాలు గల యువకుడు. మేవాడ్ సామ్రాజ్యాన్ని పు:నరాక్రమించి రాజపుత్రుల పరాక్రమాన్ని నిరూపించాలని భావించాడు. రాజపుత్రులు అక్బర్ కు లంగిపోవడాన్ని సహించలేకపోయాడు. మొఘల్ సైన్యాలు మాన్‌సింగ్ నాయకత్వంలో మేవాడ్‌పై యుద్ధానికి బయలుదేరాయి. 1576లో జరిగిన హాల్దీఘాట్ అనే బీకర యుద్ధంలో రాణాపత్రాప సింహుడు ఓడిపోయినప్పటికీ లంగిపోకుండా కొండల్లోకి పారిపోయాడు. కానీ, రాణాను ఓడించలేకపోయాడు. ఇతడు మొఘలుతో చివరి వరకు పోరాటం చేశాడు. రాణాప్రతాప సింహుని కుమారుడు అమర సింహుడు కూడా మొఘలులతో యుద్ధాన్ని కొనసాగించాడు.

7.గుజరాత్ ఆక్రమణ 1552-1573 : గుజరాత్ రాజ్యం పారిశ్రామికంగా అత్యంత ప్రసిద్ధి చెందిన రాజ్యం. దీనిని మూడవ ముజఫర్‌షా పరిపాలిస్తూ ఉన్నాడు. అయితే, ఇతడు అత్యంత బలహీనుడు. ఈ రాజ్యంలోని స్థానిక ప్రభువు ఇతిమద్ ఖాన్ ఆహ్వానం మేరకు అక్బర్ గుజరాత్‌పై దండెత్తి వెళ్లాడు. ముజఫర్‌షా అక్బర్‌కు లంగిపోయి మొఘలుల సామంతుడిగా ఉండేందుకు అంగీకరించాడు. అక్బర్ మరొక

distrust and discontent not only among the nobles of his court but also in his own relatives. As such, they revolted against him and did not hesitate to invite Babur. Jaunpur, founded by Feroz Shah Tuglaq, had risen to prominence with amazing alacrity and even eclipsed the Delhi Sultanate for a short while. It came to be known as “Shiraj-i-Hind” during the rule of Ibrahim Shah, who ruled for over 35 years. Anyhow, it came under the control of the Delhi Sultanate during the period of Ibrahim Lodi. Bengal, which became independent during the reign of Feroz Shah Tuglaq, was ruled by Nasrat Shah when India was attacked by Babur in 1526 C. E

3.3.2 Southern Mohammadan Belt

The second zone of Mohammadan states in South India is also almost a replica of the northern states, intriguing each other with personal jealousies and vested interests without having any commonality as they were all Indians. Though there were very important potential states, as each one could have withstand Babur, lack of unity and the fact that each struggled hard for its own existence ultimately paved the way for Babur’s invasion as well as the establishment of his dynasty in India.

The second zone consisted of the southern Mohammadan states of Gujarat, Malwa, Khandesh, and the Bahamani Kingdom. among these states, the prominent one is to be discussed here: Gujarat, which comprises Kathiawar, Baroda, Ahmedabad, Broach, Surat, and parts of Thana, and comprises one of the most extensive and richest areas in the country, always coveted by the Delhi Sultanate. It was strengthened by Mohamud Begarhe (1459–1511), who proved to be an outstanding ruler and responsible for its beauty and splendor. He was succeeded by Muzaffar Shah II, who was the ruler of Gujarat on the eve of Banur’s invasion.

Malwa, which was also described as Mandu, was another potent state on the eve of the Banur invasion. Though it was designated as the first-ranking state during the period of Mahmud Khan Khilji, whose reign was marked by great wars and who proved an equally efficient administrator and a benign ruler towards Hindus and Muslims, But his successors, however, proved debauched and feeble. Khandesh, which was situated in the south of Malwa in the Tapati Valley by Malik Raja Faruqui, exerted little influence on the politics of north India. The Bahamni Kingdom, which was established in the year 1347, reached its height during the period of Mohammad Ghavan. After his death in 1481, the Bahmani kingdom now divided into five kingdoms: Berar, Ahmednagar, Bijapur, Golkonda, and Bidar. They were involved in mutual wars and wars with Vijayangara rulers, and they never tried to interfere with or influence north Indian politics.

సైన్యాన్ని భగవాన్‌దాస్ మరియు మాన్‌సింగ్‌ల నాయకత్వంలో సూరత్ ఆక్రమణకు పంపాడు. సూరత్ పాలకుడు ఉసేన్ మీర్జా ఓడిపోయి పారిపోయిడు. ఈ విధంగా గుజరాత్ మొత్తాన్ని అక్బర్ ఆక్రమించుకున్నాడు. అయినప్పటికీ గుజరాత్‌లో అప్పుడప్పుడు తిరుగుబాట్లు జరుగుతుండేవి. చివరకు ఖాన్‌ఇ ఆజం మీర్జాకోకాను గవర్నర్‌గా నియమించి అక్కడ శాంతిభద్రతలను నెలకొల్పడం జరిగింది.

8.బెంగాల్ ఆకమ్రణ 1576-80 : బెంగాల్ పాలకుడు దావూద్‌ఖాన్ మొఘలులతో నాలుగేళ్లు దీర్ఘపోరాటం చేశాడు. మొఘల్ సేనానులు ఖాన్‌ఇ, ఖానూన్ మరియు రాజాతోడర్మల్‌లు బెంగాల్‌ను సుధీర్ఘపోరాటం తర్వాత ఆక్రమించుకోవడం జరిగింది.

9.కాబుల్ ఆక్రమణ : కాబుల్‌ను హాకిం మీర్జా పరిపాలిస్తూ ఉన్నాడు. ఇతడు పంజాబ్‌లో తిరుగుబాటు చేసి దానిని ఆక్రమించుకోవాలని ప్రణాళిక రచించాడు. ఇది తెలుసుకున్న అక్బర్ అతడిని ఓడించి కాబుల్‌ను మొఘల్ సామ్రాజ్యంలో కలిపేశాడు.

10.కాశ్మీర్, సింధూల ఆక్రమణ : కాశ్మీర్ పాలకుడు యూసుఫ్‌ఖాన్, మొఘల్ సేనాని రాజాభగవాన్ దాస్ చేతిలో ఓడిపోయాడు. యూసుఫ్ ఖాన్ కుమారుడు యాకుబ్ అక్బర్‌పై తిరుగుబాటు చేశాడు. చివరకు ఖాసిం ఖాన్ యాకూబ్‌ను అణచివేసి కాశ్మీర్‌ను పూర్తిగ ఆక్రమించారు. సింధూపాలకుడు జానీబేగ్ మొఘల్ అధికారాన్ని గుర్తించకపోవడం వల్ల అక్బర్ అబ్దుల్ రహీం నాయకత్వంలో సైన్యాన్ని పంపడం జరిగింది. ఇతక్కడ జరిగిన బీకర పోరటంలో తోడర్‌మల్ కుమారడు దారు కూడా యుద్ధరంగంలో చనిపోయాడు. చివరకు జానీ బేగ్ అక్బర్‌కు లంగిపోయాడు.

11.కాందహార్ ఆక్రమణ : పశ్చిమోత్తర ప్రాంతంలో కీలకమైనది కాందహార్. దీనిని మొగల్ సేనాని మీర్‌మాసూం ఆధ్వర్యంలో ఆఫ్ఘన్‌లోని సిరి ప్రాంతాన్ని, మర్కాన్ వరకు గెలుచుకున్నాడు. చివరకు కాందహార్ మొత్తం మొగులుల వశమైంది. పర్షియా పాలకుడు షా, ఉజ్బేగ్‌లతో యుద్ధాలలో నిమగ్నుడై ఉండడం వల్ల కాందహార్‌ను కాపాడుకోలేకపోయాడు.

12.దక్కన్ ప్రాంతాలపై దండయాత్ర : సా.శ 1595లో యువరాజు మురాద్ మరియు అబ్దుల్ రహీం సైన్యాలు అహ్మద్ నగర్ రాజ్యంపై దండెత్తాయి. కానీ, చాంద్‌బీబీ నాయకత్వంలో అహ్మద్ నగర్ సైన్యాలు వీరోచితంగా పో రాడాయి. అయినా ఫలితం లేకుండా పోయింది. ఓడిపోయిన చాంద్‌బీబీ మొగలులతో సంధీ చేసుకొని బీరార్‌ను ఇచ్చివేసింది. కానీ, కొద్ది కాలంలోనే అహ్మద్ నగర్ తిరిగి బీరార్‌ను పున:ఆక్రమించేందుకు ప్రయత్నాలు ఆరంభించారు. దీంతో అక్బర్ స్వయంగా దక్కన్ బయలుదేరి అహ్మద్ నగర్‌పై యుద్ధాన్ని ప్రకటించాడు. ఈ యుద్ధంలో చాంద్‌బీబీ వీరమరణం పొందింది. అహ్మద్‌నగర్ అక్బర్‌కు లంగిపోయింది.

13.అసీర్‌ఘర్ అక్రమణ 1599 : ఖాందేశ్ రాజు ముబారక్ అక్బర్ సార్వభౌమాధికారాన్ని అంగీకరించలేదు. అంతట మొగల్ సైన్యాలు ఖాందేశ్‌లోని ముఖ్యమైన కోట అసీర్‌ఘర్‌ను అతికష్టం మీద ఆక్రమించాయి. ఆ తర్వాత దక్కన్ రాజ్యాలపై దండయాత్రకు మొగలు సైన్యం సిద్ధమైనప్పటికీ అక్బర్ కుమారుడు సలీం తిరుగుబాటు వార్త విని అక్బర్ దక్కన్ నుంచి ఆగ్రాకు చేరుకున్నాడు. దీంతో దక్షిణ భారతదేశంలోని మిగతా రాజ్యాలను జయించలేకపోయాడు. ఈ విధంగా 1602 నాటికి ఉత్తర భారతదేశం మొత్తాన్ని, దక్షిణ భారతంలోని కొంత భాగాన్ని తన ఆధీనంలోకి తెచ్చుకున్నాడు. అక్బర్ సామ్రాజ్యం ఉత్తరాన హిమాలయాల నుంచి దక్షిణాన గోదావరి వరకు, తూర్పున బెంగాల్ పశ్చిమాన కాబూల్, కాందహార్ వరకు విస్తరించాయి.

అక్బర్ రాజపుత్ర విధానం

అక్బర్ గొప్ప రాజనీతి పరుడు. భారతదేశంపై సార్వభౌమాధికారాన్ని పటిష్టం చేయాలంటే రాజపుత్రుల సహకారం అవసరమని గ్రహించాడు. రాజపుత్రులతో తప్పనిసరైతేనే యుద్ధం చేయాలనుకున్నాడు. వారితో వివాహ సంబంధాలు లేదా వారికి ఉద్యోగాల కల్పన, మైత్రి ద్వారా వారిని లంగదీసుకోవాలని భావించాడు. సా.శ 1562లో అంబర్ రాజు బీహారి మల్ తన కుమార్తెను అక్బర్‌కు ఇచ్చి వివాహం చేశాడు. ఆ తర్వాత బికినీర్, జైసాల్‌మీర్ రాజులు కూడా తమ కుమార్తెలను అక్బర్‌కు ఇచ్చి వివాహం చేశాడు. ఈ విధమైన సంబంధ బాంధవ్యాల వల్ల అక్బర్‌కు ఎంతో మేలు జరిగింది. రాజపుత్రులు అక్బర్‌కు నమ్మిన బంట్లుగా పనిచేశారు. మొగల్ చక్రవర్తికి అన్ని విధాల సహకారం అందించారు. రాజాతోడర్‌మల్, రాజామాన్‌సింగ్, రాజా భగవాన్‌దాసులు అక్బర్‌కు సహకరించి ఆస్థానంలో ఉన్నత పదవులు అలంకరించారు. వందలాది మంది రాజపుత్రులు అక్బర్ సైన్యంలో చేరి మొగల్ సామ్రాజ్య విస్తరణకు సహకరించారు.

అక్బర్ రాజపుత్రులకు మత స్వేచ్ఛ కల్పించాడు. వారిపై ఉన్న జిజియా మరియు తీర్థయాత్రికుల పన్నును రద్దుచేశాడు. కొద్దిమంది రాజపుత్రులు మాత్రమే అక్బర్‌తో ప్రత్యక్ష యుద్ధానికి దిగారు. వారిలో మేవాడ్ రాజు రాణా ఉదయ్‌సింగ్ ఆతర్వాత రాణా ప్రతాప సింహుడు అక్బర్‌తో ఎడతెగని యుద్ధాలు కొనసాగించారు.

3.3.3 Hindu Kingdoms

It consisted of Hindu states in Rajaputana headed by Mewara and Vijyanagara rulers in the south. The noteworthy point to discuss here is the existence of Rajaputana states in North India. Wedged between the northern and southern belts of the Muslim states was Rajputana, the principal Hindu dominion and indomitable after centuries of warfare. Its most famous kingdom, comprised of Mewar, was being ruled by Ranasanga, a hero of hundred battles, who failed in estimating Babur's greediness of power, who first coveted the wealth of India and later changed his mind towards the establishment of an empire in India. He thought of establishing "Hind Pad Padushahi" after the departure of Babur and joined hands with Alam Khan Lodi and Daulat Khan Lodi, who were determined to dethrone Ibrahim Lodi with the support of Babur. But it did not happen; Babur decided to retain me here after the historical Panipat result. The other Hindu kingdom, which was established in 1336, was at the peak of its glory under the most powerful and capable ruler, Sri Krishna Devaraya of the Tuluva dynasty. But Raya could not concentrate on north Indian politics; it may be due to a lack of nationalism. Raya was also involved in the incessant wars with his archrival, the Bahamian sultan.

Besides these above-mentioned kingdoms, there are a number of petty Rise and Rajas settled on the borders and in hilly areas. Thus, the country was a conglomeration of states and a reminder of Rajput India during the 8th to 12th centuries. It was constantly embroiled in internecine warfare, and the rulers turned a deaf ear to the danger of a foreign invasion. The people, too, devoid of any nationalistic feeling toward the rulers, were equally indifferent to the fate of the country.

The immediate cause of Babar's invasion was the invitation extended to him by Daulat Khan, the Punjab ruler, Alam Khan, the uncle of Ibrahim Lodi, and Rana Sangram Singh, the ruler and head of the Rajput confederacy, who all mistook Babar for a raider and designed to secure the imperial throne of Delhi for themselves with Babur's assistance.

3.4 Babur1526-1530 C.E

Early Career: Babar was born in 1483 C.E. at Andizon to a Turko-Mongo wedlock between Umer Shaik Mirza and QutulgugNighr Khan. He was descended from Timur on his father's side and from Chengiz Khan on his mother's side. Thus, Babur combined in himself the ferocity of the Mongols and the courage and capacity of the Turks. To these, when the refinement of the Persian culture was added, a personality emerged that could wield the pen and the sword with equal dexterity.

అక్బర్ మత విధానం

భారతదేశాన్ని పరిపాలించిన ముస్లిం పాలకుల్లో అక్బర్ గొప్ప ఉదారవాది. మత సహనాన్ని ప్రదర్శించినవాడు. చిన్న తనం నుంచి అక్బర్‌కు మతం పట్ల ఉదారమైన భావాలున్నాయి. అక్బర్ సంరక్షకుడు భైరాన్‌ఖాన్ షియా ముస్లిం. అక్బర్ తల్లి ఇరాన్ దేశానికి చెందినది. విద్యా, బుద్ధులు నేర్పిన అబ్దుల్ లతీఫ్ విశ్వశాంతిని బోధించాడు. సూఫీ మత ప్రవక్తల బోధనలు కూడా అక్బర్‌ను ప్రభావితం చేశాయి. అక్బర్ హిందువులను వివాహం చేసుకోవడంతో వారి భావాలు కూడా అక్బర్‌పై ప్రభావాన్ని కనబర్చాయి. అక్బర్ జీవితంపై షేక్‌ముబారక్ కుమారులు ఫైజీ, అబుల్ ఫజల్‌ల ప్రభావం అత్యధికంగా ఉంది. అక్బర్ ఫతేపూర్ సిక్రీలో "ఇబాదత్ ఖానా" అనే ప్రార్థనా మందిరాన్ని నిర్మించాడు. ఇక్కడ మొదట్లో ఇస్లాం మతానికి చెందిన మత గురువులు చర్చలు జరిపేవారు. ఆ తర్వాత అక్బర్ ఇతర మతాల వారిని కూడా చర్చలకు ఆహ్వానించాడు. వారిలో పురుషోత్తమ లాంటి హిందూ తాత్వికులు, జైనమతానికి చెందిన హరివిజయ సూరి, భానుచంద్ర ఉపాధ్యాయ, జొరాస్టర్ మరియు క్రిస్టియన్ మతాల వారు చర్చల్లో పాలు పంచుకున్నారు. ఇబాదత్ ఖానాలో జరిగిన మత చర్చలు అక్బర్‌లో అనేకక మార్పులు తెచ్చాయి. అక్బర్ పతేపూర్ సిక్రీలోని జుమ్మా మసీదులోని ముఖ్య పూజారిని తొలగించాడు. తానే స్వయంగా మజీదులో కుద్బా చదివాడు. దీనిని ఫైజీ రచించాడు.

అమోఘుత్వ ప్రకటన సా.శ. 1579 : సెప్టెంబర్ 2న అమోఘుత్వ ప్రకటన చేశాడు. దీని ప్రకారం ముస్లిం మత గురువులు అక్బర్‌ను రాజ్యాధికారితోపాటు మతాధికారిగా కూడా గుర్తించాలి. ఇస్లాం మత విషయాలలో అక్బర్ ప్రధాన న్యాయమూర్తిగా వ్యవహరిస్తారు. మత విషయాలలో అక్బర్‌ను ఇంగ్లాండ్‌ను పాలించిన 8వ హెన్రీతో పోల్చారు.

దీన్-ఇ-ఇలాహి (సా.శ 1582) : అక్బర్ 1582లో దీన్‌ఇఇలాహి అనే నూతన మతాన్ని స్థాపించాడు. " అక్బర్ తన పాలనలో నాణ్యాల ముద్రణ నుంచి అన్ని విషయాలలో చివరకు మత విషయంలో కూడా ప్రయోగాలు చేశాడని" డాక్టర్ హెూల్డన్ అభిప్రాయపడ్డాడు. అబుల్ ఫజల్ రచించిన అయినే-ఇ- అక్బర్‌లో దీన్-ఇ-ఇలాహి సూత్రాలు, నియమ నిబంధనలు ఉన్నాయి. దీని ముఖ్య పూజారి అబుల్ ఫజల్. ఆర్.ఎస్. శర్మ పేర్కొన్నట్లు " దీన్-ఇ-ఇలాహి మతానికి ఒక పవిత్ర పుస్తకం, ఒక పూజారి, సాంప్రదాయాలు ఏమీ లేవని, ఇదో పద్ధతి మాత్రమేనని, మతం మాత్రం కాదని" అన్నాడు.

అక్బర్ గొప్పతనం

అక్బర్ గొప్ప సైనిక యోధుడు మరియు పరిపాలకుడు. జహంగీర్ రాసుకున్న తుజుకేయి జహంగీర్‌లో తన తండ్రిని గూర్చి చెబుతూ అక్బర్ దైవ కార్యాలు నెరవేర్చిన వ్యక్తిగా పొగిడాడు. యుద్ధ నిర్వహణలో పరిపాలనా యంత్ర నిర్మాణంలో తనకు తానే సాటి అని నిరూపించుకున్నాడు. అలెక్జాండర్ లాగా గొప్ప విజయాలను సాధించిన వ్యక్తిగా చరిత్రలో నిలిచిపోయాడు.

జహంగీర్ (సా.శ. 1605-1627)

అక్బర్ మరణం తర్వాత సలీం 36 సంవత్సరాల వయస్సులో మొగల్ సింహాసనాన్ని అధీష్టించాడు. సలీం, నూరుద్దీన్ మొహ్మద్ జహంగీర్ పాదుషాగాజీ అనే బిరుదు వహించాడు. తన జీవితకాల ఆశయం ట్రాన్స్‌క్షియాను జయించాలని కలలు గన్నాడు. అధికారంలోకి వచ్చిన వెంటనే ప్రజల హృదయాలు గెలుచుకోవడానికి అనేక కార్యక్రమాలు చేపట్టాడు. శత్రువులకు క్షమాభిక్ష ప్రసాదించాడు. ఖైదీలను జైలు నుంచి విడుదల చేశాడు. అంతేగాక సత్వర న్యాయం కోసం యమునా నది ఒడ్డున ఆగ్రాలో షా బురుజుపై ఒక పెద్ద బంగారు గంట కట్టించాడు. ప్రజాధరణను పొందడానికి 12 ప్రకరణాల సంస్కరణలు ప్రకటించాడు. వాటిలో కొన్ని 1. అధిక పన్నులు వసూలు చేయరాదు. 2. రహదారులపై భద్రతా చర్యలు ఏర్పాటు చేసి దోపిడీలను అరికట్టుట. 3. చనిపోయిన వారి ఆస్తులను జప్తు చేయక వారి సంతానానికి హక్కులు కల్పించుట. 4. మత్తుపదార్థాలు తయారు చేయడం, అమ్మడం నిషేధించడం. 5. బీద ప్రజల కోసం ఆసుపత్రులను ఏర్పాటు చేయడం. 6. చిత్ర హింసలు, అంగ ఛేదం లాంటి కఠిన శిక్షలు నిషేధించుట. 7. కొన్ని ప్రత్యేక రోజుల్లో జంతు వధలను నిషేధించడం మొదలైనవి. ఈ ప్రకరణలు ప్రజాజీవితంలో ఎటువంటి మార్పులు తీసుకురాలేదు. కానీ, తన అనుచర వర్గాన్ని తయారు చేసుకోవడానికి ఉపయోగపడ్డాయి. అబుల్‌ఫజల్‌ను చంపిన బీర్‌సింగ్ బుందేలాకు 3వేల మున్సబ్‌దారుగా నియమించబడ్డాడు. నూర్జహాన్ సోదరుడు అసఫ్‌ఖాన్‌కు 15వందల మున్సబ్‌దారు పదవి లభించింది. ఇతనికి ఇతిమత్-ఉద్-దౌలా అనే బిరుదును కూడా ఇచ్చాడు.

ఖుస్రూ తిరుగుబాటు : **జహంగీర్ కుమారుడు ఖుస్రూకు తండ్రితో మంచి సంబంధాలు లేవు. ఖుస్రూకు మొగలు ఆస్థానంలో మంచి** పలుకుబడి ఉండేది. ఖుస్రూ రాజా మాన్‌సింగ్ మేనల్లుడు. జహంగీర్ సింహాసనాన్ని అధీష్టించిన ఐదు నెలల తర్వాత ఖుస్రూ ఆగ్రా వదలి

He ascended the throne of the tiny principality of Farghana when he was barely twelve years old. After the consolidation of his empire, he tried to occupy Samarkand, the capital of Timur, as an heir but could not succeed. He was even driven out of Farghana as well. He left his native land for Kabul, where he carved out a small province for himself in 1504 C.E. Babar, however, refused to confine himself to Kabul. Having failed on the western front, he turned the ten years from 1519 to 1525 C. E. witnessed the diversion of all energies to India, which ultimately secured him "a permanent place in history."

3.4.1 The Battle of Panipat, 21st April, 1526 C.E.

As we know, Babur made up his mind to conquer India, whose wealth he had heard much about. He made several attempts between 1517 and 1526. Babar's supreme opportunity came when he made his fifth and last invasion of India on the invitation of Daulat Khan Lodi and Alam Khan Lodi and occupied Punjab and adjoining areas. But when both Daulat Khan Lodi and Alam Khan turned treacherous, Babar marched to Delhi. Meanwhile, Lodi also alerted himself and advanced from his capital to give a fitting reply to Babar. The two forces met near Delhi at historical Panipat on April 21, 1526. Apparently, Babar's army, estimated at 18000 soldiers, seemed hopelessly outnumbered by the Lodi troops of over one lakh. Nevertheless, of strength of the army, Babar attacked simultaneously employing artillery force. Once the wide front of the enemy collapsed in confusion, the Mughals surrounded the Indians on all sides. As corroborated by Babar, "by the grace and merry of Almighty God, this difficult affair was made easy to me, and that mighty army, in the course of half a day, was laid in the dust."

Sultan Ibrahim Lodi died on the battle field along with 1500 of his brave men. Delhi was occupied. Immediately, Humayun occupied Agra, where he got a vast treasure, including the "Koh-i-Noor diamond." Babur made Agra his headquarters. Thus, the battle of Panipat made Babar king of Delhi. It marked the end of the second state in Babur's conquest of Hindustan. It was decisive not only militarily but politically too; it sealed "The magnitude of Babur's task, therefore, began with panipat." The defeat of Ibrahim's army was but the beginning of Babur's task. The fate of the Lodis is sealed forever. Babar was master of Delhi and Agra, but of little more". -W. Heig.

పంజాబుకు వెళ్లి తండ్రిపై తిరుగుబాటు చేశాడు. జహంగీర్ వెంటనే ఒక పెద్ద సైన్యంతో పంజాబ్‌కు చేరుకొని ఖుస్రూను ఓడించి ఖైదీ చేశాడు. ఖుస్రూ అనుచరులైన ఉసేన్‌బేగ్, అబ్దుల్ అజీజ్‌లకు మరణ శిక్ష విధించాడు. చివరకు ఖుస్రూ చెరసాలలోనే 1622లో హత్య గావించబడ్డాడు.

అర్జున్‌సింగ్ ఉరితీత : సిక్కుల గురువు అర్జున్ సింగ్ ఖుస్రూకు సహకరించాడని భావించి అతని ఆస్తిని స్వాధీనం చేసుకొని మరణశిక్ష విధించాడు. ఇది కేవలం మతపరంగాకాక దీనిని రాజకీయ హత్యగా పరిగణించవచ్చు.

నూర్జహాన్‌తో వివాహం (సా.శ 1611) : జహంగీర్ చరిత్రలో నూర్జహాన్ పాత్ర చాలా ముఖ్యమైనది. ఈమె అసలు పేరు మెహరున్నీసా పర్షియాకు చెందిన ఘియాజ్‌బేగ్ కుమార్తె. జీవనోపాధి కోసం పర్షియా నుంచి భారత దేశానికి వస్తున్న సందర్భంలో కాందహార్ ప్రాంతంలో జన్మించింది. ఘియాజ్‌బేగ్ అక్బర్ కొలువులో చేరి ఉన్నత స్థానాలు అధిరోహించాడు. మెహరున్నీసా సౌందర్య రాశి. 17 సంవత్సరాల వయస్సులోనే మెహరున్నీసాను షేర్‌ఆఫ్ఘన్‌కు ఇచ్చి వివాహం చేశారు. వీరికి లాడ్లీబేగం అనే కుమార్తె కలదు. షేర్‌ఆఫ్ఘన్ బుర్ద్వాన్‌కు ఫౌజుదారుగా ఉండేవాడు. ఇతడు ద్రోహ చింతనతో ఉన్నాడని తెలుసుకొని జహంగీర్ బెంగాల్ గవర్నర్ కుతుబుద్దీన్‌ను విచారించమని పంపాడు. విచారించే సందర్భంలో షేర్‌ఆఫ్ఘన్ ఘర్షణ పడి కుతూబుద్దీన్‌ను హత్యచేశాడు. వెంటనే మొగల్ సైన్యాలు షేర్‌ఆఫ్ఘన్‌ను చంపి అతని భార్య మెహరున్నీసా, కుమార్తెను ఖైదీలుగా చేసుకొని ఆగ్రాకు తీసుకొచ్చాడు. నాలుగేళ్ల తర్వాత జహంగీర్ మెహరున్నీసాను వివాహం చేసుకున్నాడు. ఈమెకు నూర్‌మహల్ (అంత:పుర సుందరి), నూర్జహాన్ (ప్రపంచ సుందరి) అనే బిరుదులు ఇచ్చి తన పట్టపు రాణిగా చేసుకున్నాడు. జహంగీర్, నూర్జహాన్ వివాహ విషయంలో భిన్నాభిప్రాయాలున్నాయి. కొందరు జహంగీర్ యుక్త వయస్సులోనే నూర్జహాన్‌ను ప్రేమించాడని, తండ్రి అక్బర్ దానికి అంగీకరించకపోవడం వల్ల వివాహం చేసుకోలేదని, చక్రవర్తి అయిన తర్వాత జహంగీర్ నూర్జహాన్ భర్త షేర్‌ఆఫ్ఘన్‌ను హత్య చేయించి వివాహం చేసుకున్నాడని భావిస్తున్నారు. అయితే, ఈ ప్రేమ గాథను సమర్థించే ఆధారాలు ఏవీ లభ్యం కాలేదు.

నూర్జహాన్ అపురూప సౌందర్యవతియేగాక అసాధారణ మేధాశక్తి, చురుకుదనము కలిగిన వనిత. అయితే, అధికార కాంక్ష అధికంగాఉండం వల్ల, పరిపాలనాధికారం చేపట్టాలనే కోరికతో కుట్రలు, కుతంత్రాలు చేసింది. జహంగీర్‌తో వివాహం తర్వాత పరిపాలనలో విపరీతమైన జోక్యం చేసుకుంది. తండ్రి ఇతిమద్ ఉద్దౌల, సోదరు అసఫ్‌ఖాన్‌లకు మొగల్ ఆస్థానంలో గొప్ప పదవులను కట్టబెట్టింది. అలాగే తన కుమార్తె లాడ్లీ బేగంను జహంగీర్ కుమారుడు షహరియార్‌కు ఇచ్చి పెళ్లి చేసింది. ఈ విధంగా 1611-1627 మధ్య అసలైన అధికారాలన్నీ తానే చెలాయించింది. దీని వల్ల ఆస్థానంలో కుట్రలు, కుతంత్రాలు జరిగి మహబత్‌ఖాన్ తిరుగుబాటు చేయడం, కాందహార్‌ను కోల్పోవడం జరిగింది.

మేవాడ్ తిరుగుబాటు (సా.శ. 1614) : సిసోడియా వంశానికి చెందిన రాణా అమర్‌సింగ్‌పై జహంగీర్ దండయాత్ర చేశాడు. మొదట మహబత్‌ఖాన్, ఆ తర్వాత ఖుర్రం (షాజహాన్)ను పంపాడు. మొగలులు సాగిస్తున్న విధ్వంసక చర్యల నుంచి ప్రజలను రక్షించుకోవడానికి అమర్ సింగ్ మొగలులతో సంధీ చేసుకున్నాడు. ఈ సంధిలో జహంగీర్ మేవాడ్ రాజు అమర్‌సింగ్ పట్ల చాలా ఉదారతను కనబర్చాడు. అమర్‌సింగ్ మొగలుల సార్వభౌమత్వాన్ని అంగీకరించడమేగాక తన కుమారుడు రాణా కరణ్ ఐదువేల మున్సబ్‌దారునిగా ఉండడానికి అంగీకరించాడు. అమర్‌సింగ్ వ్యక్తిగతంగా దర్బార్‌కు హాజరుకాకుండా అనుమతివ్వడం, రాణా వంశం నుంచి విధిగా వివాహ సంబంధం ఏర్పాటు చేసుకోకుండా ఉండడానికి కూడా జహంగీర్ ఒప్పుకున్నాడు. మేవాడ్ పట్ల అత్యంత ఔదార్యంతో ప్రవర్తించిన జహంగీర్ రాజనీతిని చరిత్రకారులు ప్రశంసించారు.

దక్కన్‌పై దండయాత్ర (సా.శ 1608-17) : అక్బర్ కాలంలో అహ్మద్‌నగర్, అసీర్‌ఘర్ ప్రాంతాలను ఆక్రమించడం జరిగింది. జహంగీర్ కాలం నాటికి దక్కన్ స్వతంత్ర రాజ్యాలుగా ప్రకటించుకున్నాయి. అహ్మద్ నగర్‌లో మాలిక్ అంబర్ మంత్రిగా అన్ని అధికారాలు చే జిక్కించుకొని రాజ్యాన్ని బలోపేతం చేశాడు. శక్తివంతమైన సైన్యాన్ని ఏర్పాటు చేశాడు. జహంగీర్, అబ్దుల్ రహీం ఖాన్ ఆధ్వర్యంలో జరిపిన దండయాత్రను మాలిక్ అంబర్ తిప్పికొట్టాడు. చివరకు ఖుర్రం రాకుమారుడు అహ్మద్ నగర్‌ను ఓడించాడు. మాలిక్ అంబర్ సంధీకి అంగీకరించి నష్టపరిహారంగా 15 లక్షలు ఇవ్వడానికి అంగీకరించాడు. ఖుర్రంకు మొగల్ ఆస్థానంలో మంచిపేరు ప్రఖ్యాతలు వచ్చాయి. ఖుర్రంకు షాజహాన్ అనే బిరుదు ఇచ్చారు. అయితే, ఈ యుద్ధం వల్ల మొగలులకు ఎటువంటి లాభం చేకూరలేదు. 1620లో మాలిక్ అంబర్ తాను కోల్పోయిన ప్రాంతాలన్నింటినీ తిరిగి పునరాక్రమించాడు.

కాందాహార్‌ను కోల్పోవుట (సా.శ 1622) : పర్షియా పాలకుడు అకస్మాత్తుగా కాందాహార్‌ను ఆక్రమించాడు. కాందాహార్‌ను పునరాక్రమించాలని జహంగీర్ అనేక ప్రయత్నాలు చేశాడు. కానీ, ఆస్థానంలో ముఠా తగాదాల వల్ల ఇది సాధ్యపడలేదు. ఖుర్రం కాందాహార్‌పై దండయాత్ర చేయడానికి నిరాకరించాడు. నూర్జహాన్‌పై వ్యతిరేకత వల్ల ఖుర్రం కాందాహార్‌కు వెళ్లలేదు.

3.4.2 The battle of Khanua, 17 March, 1527 C.E.

Babur's decision to stay on in India provided a clash with the political interests of Rana Sanga of Mewar, who coveted the throne of Delhi for himself. He would have preferred the feeble Lodis to the ferocious and ambitious Mughals. Since the battle of Panipat, Rajputs under Rana started preparations for the final fight with Mughals for supremacy, which had been Rana Sanga's lone cherished ideal, "Hind pad Padshahi." On the other hand, Babar also made elaborate arrangements to meet the bravery and courage of the Rajputs, though they were disputed at the outset. Babar not only encouraged his men with a stirring and impressive speech but also impressed upon them that it is "much better to die with honour than to live with infamy" and made them swear on God that they would not turn their faces from the warfare. Consequently, conflict became inevitable between the Babar and the Raputs, leading to a battle at Kanua near Skiri in 1527, where Rana Sangram Singh was defeated and Babar scored another brilliant victory.

The battle of Khanua proved far more decisive than the battle of Panipat for the defeat of the Hindu confederacy, and the Muslim chiefs established Babar as the unquestionable victory of Hindustan. The defeat of the Rajputs broke the myth of Rajput supremacy, which in the past had posed a constant nightmare for the Muslim states of Northern India. The war made Babar shift his centre of gravity from Kabul to Hindustan.

3.4.3Chanderi War, 1528 C.E.

Another Rajput state that came under the control of Babar was Chanderi. Its ruler was Medini Rai, who prepared to check the advance of Babar. Apparently, Babar proceeded to Malwa, defeated Medini Rai in 1528, and occupied the fort of Chanderi.

3.4.4 Gogra War, 6 May, 1529 C.E.

After Chanderi's conquest, Babar concentrated his attention on the Afghan decedents of Ibrahim Lodi under the leadership of Mohammad Lodi, the brother of Ibrahim Lodi. Mohammad Lodi, with the support of Bengal's ruler, Nusrat Shah, who married Ibrahim Lodi's daughter and considered himself a logical claimant to the Delhi throne, threatened the Babar. An ultimate confrontation with the Afghan troops was a foregone conclusion. Consequently, on May 6, 1529 C.E., at Gogra, Babar met the combined Afghan forces of Bihar and Bengal at the banks of Gogra and inflicted a crushing defeat on them. This was the third and last in a series of brilliant victories that made Babar the master of northern India.

షాజాహాన్ తిరుగుబాటు (సా.శ 1622) : షాజాహాన్ ప్రాభాల్యాన్ని అదుపులో పెట్టడానికి నూర్జాహాన్ వేసిన ఎత్తుగడలు తిరుగుబాటుకు ప్రేరణ కలిగించాయి. జహంగీర్ తర్వాత తనకు సింహాసనం రాకుండా నూర్జాహాన్ ప్రయత్నిస్తున్నదని గ్రహించాడు. అందుచేత కాందాహార్ దండయాత్రకు వెళ్లకుండా తండ్రిపై తిరుగుబాటు చేశాడు. షాజాహాన్ తండ్రి జహంగీర్ చేతిలో ఓడిపోయి లొంగిపోయాడు. తన స్వాధీనంలో గల రోహిటాస్, అసిర్‌ఘర్ కోటలను చక్రవర్తికి దత్తం చేశాడు.

మహబత్ ఖాన్ తిరుగుబాటు (సా.శ 1626) : జహంగీర్ ఆస్థానంలో జరుగుతున్న కుట్రల ఫలితంగా మహబత్‌ఖాన్ తిరుగుబాటు జరిగిందని చెప్పవచ్చు. మహబత్‌ఖాన్‌కు నూర్జాహాన్‌పై ద్వేషం కలదు. అలాగే జహంగీర్ మూడవ కుమారుడు పర్వేజ్‌ను అభిమానించేవాడు. అందువల్ల నూర్జాహాన్ మహబత్‌ఖాన్‌ను కాబూల్‌కు బదిలీ చేసింది. అతనిపై అవినీతి ఆరోపణలు కూడా మోపారు. దీంతో కోపోద్రిక్తుడైన మహబత్‌ఖాన్ లాహోర్ నుంచి కాబుల్‌కు బయలుదేరుతున్న జహంగీర్‌ను జీలం నదీదాటే సమయంలో బంధించాడు. మహబత్‌ఖాన్ వంద రోజులు పరిపాలన చేశాడు. నూర్జాహాన్ కూడా చక్రవర్తితోపాటు బందీ అయింది. నూర్జాహాన్ తన రాజకీయ చతురతతో మహబత్‌ఖాన్ బందీఖానా నుంచి తన భర్త జహంగీర్‌తోపాటు బయటపడ్డారు. మహబత్‌ఖాన్ లొంగిపోయి క్షమాపణలు వేడుకున్నాడు. ఈ తిరుగుబాటు మొగల్ సామ్రాజ్య ప్రతిష్టను దిగజార్చింది.

జహంగీర్ మరణం (సా.శ 1627) : జహంగీర్ విశ్రాంతికై కాబూల్ నుంచి కాశ్మీర్‌కు బయలుదేరాడు. కానీ, అక్కడ జహంగీర్ తీవ్ర అనారోగ్యానికి గురయ్యాడు. అక్కడి నుంచి లాహోర్‌కు వెళ్లాలని బయలేదేరి మార్గ మధ్యలో భీంబర్ అనే చోట అక్టోబర్ 28, 1627లో చనిపోయాడు. జహంగీర్‌ను లాహోర్‌లోని షహ్‌ద్రాలో సమాధి చేశారు.

జహంగీర్ వ్యక్తిత్వం : జహంగీర్ వ్యక్తిత్వాన్ని గూర్చి తుజుకే-ఇ-జహంగీర్ ద్వారా తెలుసుకోవచ్చు. ఇతడు ప్రకృతి ప్రేమికుడు. సూక్ష్మ గ్రాహి, చిత్రకారుడు మరియు ఉదారవాది. మత విషయాల్లో లౌకిక దృష్టిని కనబర్చాడు. దేశ వ్యాప్తంగా వందలాది విశ్రాంతి గృహాలను, ఆసుపత్రులను నిర్మించాడు. కానీ, వ్యక్తిగతంగా మద్యపానానికి బానిసై అధికారాన్నంతా తన భార్య నూర్జాహాన్‌కు అప్పగించాడు. జహంగీర్ దయార్థ హృదయుడు. ఖుర్రం తిరుగుబాటు చేసినప్పుడు అతనిని శిక్షించక క్షమాభిక్ష ప్రసాదించాడు. అయితే, మరికొందరు జహంగీర్‌ను అక్బర్‌తో పోల్చలేమని, ఎందుకంటే జహంగీర్ కాంగ్రాను జయించినప్పుడు అక్కడి కోటలో ఎద్దును బలి ఇచ్చి మసీదు నిర్మించాడని, సిక్కుల గురువైన అర్జున్ సింగ్‌ను హతమార్చుట మొదలైనవి జహంగీర్‌లో గల మత విద్వేషాలను కనబరుస్తున్నాయని కొందరు చరిత్ర కారుల అభిప్రాయం. అయితే, జహహంగీర్ చర్యలు రాజకీయ ప్రేరణతో చేసినవేగానీ, మత దృష్టితో చూడకూడాదని మరికొందరు అభిప్రాయం.

జహంగీర్ గొప్ప యోధుడైనప్పటికీ అతనికిగల మద్యపాన వ్యసనం వల్ల తన ప్రతిష్టను కోల్పోయాడు. పరిపాలనా అధికారాన్నంతా నూర్జాహాన్‌కు అప్పగించడం వల్ల ఆస్థానంలోకుట్రలు కుతంత్రాలకు దారితీసి అనేక తీవ్ర పరిస్థితులను ఎదుర్కోవాల్సి వచ్చింది. ఏమైనప్పటికీ అక్బర్ స్థాపించిన సామ్రాజ్యాన్ని పరిపాలనా విధానాన్ని కొనసాగిస్తూ మత సహనాన్ని పాటించిన మొగల్ చక్రవర్తిగా చరిత్రలో నిలిచిపోయాడు.

షాజహాన్ (సా.శ.1627 - 1658)

మొగల్ వంశ చక్రవర్తులలో షాజహాన్ పాలనా కాలానికి ఓ ప్రత్యేకత ఉంది. ఇతని కాలంలో దేశ ఆర్థిక, సాంస్కృతిక రంగాలలో పురోభివృద్ధి సాధించి స్వర్ణయుగంగా పేరుగాంచింది. షాజాహాన్ 1592లో లాహోర్‌లో జహంగీర్- జగత్‌గోసాయిన్ లేదా జోద్‌బాయ్‌లకు జన్మించాడు. ఇతని అసలు పేరు ఖుర్రం. తల్లి మార్వార్ రాజపుత్ర రాజు ఉదయ్‌సింగ్ కుమార్తె. అక్బర్ భార్యల్లో ఒకరైన రుకియా బేగం ఖుర్రంను పెంచి పెద్ద చేసింది. షాజాహాన్ విద్యాభ్యసం పట్ల అక్బర్ ఎంతో శ్రద్ధ వహించాడు. షాజాహాన్ తుర్కి,పారశిక భాషలను నేర్పడంతోపాటు చరిత్ర, రాజనీతి శాస్త్రం, మత శాస్త్రం, భూగోళ శాస్త్రం మొదలైన శాస్త్రాలను అభ్యసించాడు. యుద్ధ నైపుణ్యంలో అసమాన ప్రతిభను కనబర్చాడు.

వారసత్వ యుద్ధం : జహంగీర్ సా.శ. 1627లో చనిపోగ అతని పట్టపురాణి నూర్జాహాన్ తన అల్లుడైన షహరియార్‌ను మొగల్ చక్రవర్తిగా చేయాలని సంకల్పించింది. అయితే, నూర్జాహాన్ సోదరుడు అసఫ్‌ఖాన్ తన అల్లుడైన షాజాహాన్‌ను చక్రవర్తిగా చేయాలని సంకల్పించాడు. షహరియార్ లాహోర్‌లో పట్టాభిషేకం చేసుకున్నాడు. ఇటువంటి పరిస్థితుల్లో దక్కన్‌లో ఉన్న షాజాహాన్ రాజధానికి చేరుకున్నాడు. అంతలోపే అసఫ్‌ఖాన్ షహరియార్‌పై దండెత్తి ఓడించి బందీ చేశాడు. ఆ తర్వాత షహరియార్, ఖుస్రు కుమారుడైన దావర్ బక్షులను వధించడం జరిగింది.

Babar's empire extended from Badakshan to Bengal, from Bihar in the west, from the Himalayas in the north, and from Chanderi in the south.

3.5 Estimate

It is clear, therefore, that he had no time to exercise his administrative skills. He was a firm believer in the Divine Right Theory; he wanted to elevate the monarchy above all other nobles. He was a staunch Sunni Muslim and had full faith in God, but he was not a bigot. He was rarely ferocious but generally kind and generous.

Babar's contribution to Indian history, therefore, is largely based on his conquests. For the first time, he inaugurated a political empire that did not apply for religious sanction to the Khalifa, and no Mughal king looked up to Turkey for spiritual guidance. Babar also set forth the guidelines of a future Rajput policy by marrying Humayun and Kamran to the daughters of Medini Raji based on diplomatic alliances. Babur's rule also had certain cultural repercussions. On the cultural front, Bar's literary achievements were truly momentous. His autobiography is described as "a most remarkable piece of statistics." Babur invented a style of verse called "Mutai-yan." and also penned a useful treatise on jurisprudence. He excelled equally in music and other arts.

To conclude, while Babar cannot be described as an "empire builder," nevertheless, none can deny him the guidelines of an enlightened despotism that were so vigorously carried out by his successors. And also, one has to accept that he was its founder and that only Mughal genealogy was developed.

3.6 Humayun 1530–1555 C.E.

"Of the less fortunate sultans with whom mediaeval history abounds, Humayun ranks the foremost." Dealt unkindly by fate as well as by posterity, he is the recipient of the maximum number of epigrams: an opium addict; a lotus eater, who dreamt away his most precious hours in the opium eater's paradise. "If there was a possibility of falling, Humayun was not the man to miss it." "He tumbled through life, and he tumbled out of it." —Lane Pool

షాజాహాన్ పట్టాభిషేకం : శత్రువులందరినీ వధించిన తర్వాత ఫిబ్రవరి 14న 1628లో కుర్రం, అబ్దుల్ ముజఫర్ షహాబుద్దీన్ మహ్మద్ సాహెబ్ కిర్మాని షాజాహాన్ పాదుషాఘాజీ అనే బిరుదుతో సింహాసనం అధిష్టించాడు. ఈ సందర్భంగా కోట్ల రూపాయలు ఖర్చు చేసి మహావైభవంగా పట్టాభిషేకం జరుపుకున్నాడు. అసఫ్‌ఖాన్‌ను 8వేల ఆశ్విక దళానికి మున్సబ్ దారునిగా నియమిస్తూ సామ్రాజ్యానికి వజీర్‌గా నియమించబడ్డాడు. మహబత్ ఖాన్ హోదాను పెంచి అతని మున్సబ్‌ను 7వేల జత్ 7వేల సవర్లకు పెంచాడు. అతనికి ఖాన్– ఇఖానా అనే బిరుదు ఇచ్చాడు. నూర్జాహాన్‌కు సాలుకు రెండు లక్షల రూపాయల మనోవర్తి కల్పించి ఆమెను మరణించే వరకు పోషించాడు. షాజాహాన్ మద్దతుదారులు విలువైన బహుమానాలను ఉన్నత పదవులను పొందారు.

జుజుర్‌సింగ్ తిరుగుబాటు : బీర్‌సింగ్ బుందేలా కుమారుడు జుజుసింగ్ షాజాహాన్‌కు వ్యతిరేకంగా తిరుగుబాటు ప్రారంభించాడు.కానీ, మహబత్‌ఖాన్ చేతిలో ఓడిపోయి ఐదేళ్లు మొగల్ సేవలో పనిచేసి ఆ తర్వాత మరోసారి తిరుగుబాటు చేశాడు. గోండ్వానాను ఆక్రమించి రాజా ప్రేమ్‌నారాయణ్‌ను హత్య చేశాడు. అంతట షాజాహాన్ కుమారుడు ఔరంగజేబు జుజూర్‌సింగ్ చేసిన తిరుగుబాటును అణచివేశాడు.

ఖాన్‌జహాన్‌లోడి తిరుగుబాటు : షాజాహాన్ కాలంలో దక్కన్ గవర్నర్ ఖాన్ జహాన్‌లోడి చేసిన తిరుగుబాటు ముఖ్యమైనది. ఇతడు షాజాహాన్‌ను గుర్తించక మల్వాలోని మాండును ఆక్రమించడానికి ప్రయత్నించాడు. ఈ తిరుగుబాటును అణచివేయడానికి మహ్మద్‌ఖాన్‌ను దక్కన్ గవర్నర్‌గా నియమించాడు. ఖాన్ జహాన్‌లోడీ ఆగ్రా నుంచి తప్పించుకొని గోండ్వానాకు చేరుకున్నాడు. అంతటా షాజాహాన్ ఆజంఖాన్ నాయకత్వంలో పెద్ద సైన్యాన్ని ఏర్పాటు చేసి ఖాన్‌జహాన్‌పైకి పంపాడు. శివాజీ తండ్రి షాజీ బోంస్లే కూడా మొగల్ సైన్యాలతో సహకరించాడు. చివరకు ఖాన్‌జహాన్‌లోడీ తిరుగుబాటును సమర్థవంతంగా అణచివేసి దక్కన్‌లో శాంతిభద్రతలను కాపాడాడు.

షాజాహాన్ కాలం నాటి విశేషాలు : మొగల్ సామ్రాజ్యాన్ని పరిపాలించిన వారిలో అక్బర్ మరియు షాజాహాన్‌లు గొప్ప పరిపాలకులు. వీరి పరిపాలనలో మొగల్ సామ్రాజ్యం శాంతిభద్రతలకు నిలయమై సిరిసంపదలతో తులతూగుతూ అత్యున్నత శిఖరాలను అందుకుంది. విదేశీ యాత్రికులైన బెర్నియర్, ట్రావెర్నియర్, మానుషిలు షాజాహాన్ కాలాన్ని గొప్పగా వర్ణించారు. షాజాహాన్‌ను గురించి చరిత్రకారుల్లో భిన్నమైన అభిప్రాయాలున్నాయి. వి.ఏ.స్మిత్ పేర్కొన్నట్లు "షాజాహాన్ పరిపాలకుడుగా పూర్తిగా విఫలం చెందాడని అందుకే ఇతని కాలం స్వర్ణయుగం కాదని" తెలిపాడు. కానీ సమకాలీన చరిత్రకారులైన కాఫిఖాన్ మరియు రాయ్‌వర్మలు షాజాహాన్ కాలం నాటి ఉన్నతిని ప్రశంసించారు. అలాగే ఐరోపా యాత్రికులైన లేనేపూల్, ఎల్ఫిన్‌స్టోన్‌లు షాజాహాన్ కాలాన్ని స్వర్ణయుగంగా పరిగణించారు. హంటర్ పేర్కొన్నట్లు "షాజాహాన్ కాలంలోనే మొగల్ సామ్రాజ్యం గొప్ప ఐక్యతను పొందడమేగాక అద్భుతమైన ప్రగతిని పొందిందని ప్రశంసించాడు."

పరిపాలనా విజయాలు

శాంతిభద్రతలు : మొగల్ సామ్రాజ్యంలో దొంగతనాలు, దారిదోపిడీలు అత్యధికంగా ఉండి ప్రజలు తీవ్ర ఇబ్బందులకు గురయ్యేవారు. కానీ, షాజాహాన్ కాలంలో సమర్థవంతమైన శాంతిభద్రతలను ఏర్పాటు చేశాడు. దీని వల్ల ప్రజజలు సుఖశాంతులతో జీవించి ఐశ్వర్య వంతంగా ఎటువంటి బాదలు లేకుండా జీవించారు. షాజాహాన్ తండ్రి నుంచి ఓ పెద్ద సామ్రాజ్యాన్ని వారసత్వంగా పొందడం వల్ల వారసత్వ యుద్ధాలు పరిపాలనా లోపాలు కొన్ని ఉన్నప్పటికీ నిరంతర శాంతిభద్రతలను కల్పించడంలో షాజాహాన్ శ్రద్ధ కనబర్చాడని తెలుస్తుంది. ట్రావెర్నియర్ పేర్కొన్నట్లు షాజాహాన్ తన సామ్రాజ్యంలోని ప్రజలను తన సంతానంగా భావించి పరిపాలించాడని ప్రశంసించాడు.

సైనిక విజయాలు : షాజాహాన్ గొప్ప సైనిక యోధుడు, యుద్ధ వీరుడు ఇతడు క్షత్రియులపై అనేక విజయాలు సాధించిన సైనిక యోధుడు తన సామ్రాజ్యంలో మొగల్ సైన్యాన్ని బలోపేతం చేసి గొప్ప సైనిక వ్యవస్థగా తీర్చిదిద్దాడు. తన కాలంలో జరిగిన జుజూర్‌సింగ్ మరియు ఖాన్ జహాన్‌లోడీ తిరుగుబాటును అణచివేశాడు. దక్కన్‌లో కూడా అహ్మద్ నగర్, బీజాపూర్, గోల్కండ సుల్తానులను మొగల్ సామ్రాజ్య పరిధిలోకి తీసుకొచ్చాడు.

రెవెన్యూ విధానం : షాజాహాన్ కాలంలో రెవెన్యూ విధానంలో మౌలిక మార్పులు గోచరిస్తాయి. షాజహాన్ తలపెట్టిన బృహత్ నిర్మాణాల కొరకు రెవెన్యూ విధానాన్ని అమలు పర్చాడు. పండిన పంటలో 1/2వ వంతు రెవెన్యూగా వసూలు చేశాడు. మోర్‌ల్యాండ్ పండితుడు పేర్కొన్నట్లు "షాజాహాజన్ రాజ్య ఆదాయాన్ని" వృద్ధి చేశాడు. వ్యాపార పారిశ్రామిక రంగం బాగా అభివృద్ధి చెందింది. కాఫీఖాన్ పేర్కొన్నట్లు "అక్బర్ గొప్పయోధుడు మరియు న్యాయాధ్యక్షుడు అయితే షాజాహాన్ కాలంలో ప్రతి రంగం సంస్కరించబడి గొప్ప పరిపాలనా విధానానికి నాందీ పలికింది. వెలకట్టలేనంత సంపద ఖజానాలో ఉండేదని" చరిత్ర కారుల అభిప్రాయం.

ప్రజా ఉపయోగ నిర్మాణాలు : షాజాహాన్ కాలంలో ప్రజా సంక్షేమం కోసం అనేక చర్యలు తీసుకున్నారు. వ్యవసాయానికి నీటి పారుదల సౌకర్యాలు కల్పించి కాలువలు తవ్వించాడు. అనేక విద్యాలయాలను, కళాశాలలను, మసీదులను, విశ్రాంతి గృహాలను, ఉద్యానవనాలను

Humayun was born on March 6, 1508, and as the eldest born son of Babar, was brought up amidst all the affection and pampering due to being an heir. He was equally well trained in letters and the art of kingship. He was fondly named Humayun, which means "fortunate," but it is an irony of fate that Humayun proved to be a very unlucky ruler. His full name was Nasir ud-din Humayun.

3.6.1 Accession of Humayun

Humayun was enthroned on December 29, 1530 C.E, three days after the death of his father. Thus, the reason for the three-day delay was the conspiracy that was concocted during the life of Babar but ended in failure due to the instability of Khalifa Nizamuddin Ali.

3.6.2 Humayun's Early Difficulties

As Babur had bequeathed to Humayun "a congeries of territories uncemented," his son Humayun had to face various difficulties just after his coronation. His brothers and relatives proved to be his great enemies, and the Afghans were his worst antagonists. They still cherished hopes to regain their lost empire and wanted to capture the throne that Babur had occupied with his efficient victories.

Babar's last words, "behave kindly with our brothers even if they do not deserve it," proved fatal for Humayun. He, being a true son, endeavoured to follow the verdict of his father in true spirit, but all three brothers of Humayun did not prove faithful and loyal to their elder brother. As the Mughal Empire was not properly consolidated at the time of the accession of Humayun, cooperation among the brothers was very much required for the stability of the empire, but the selfish and ambitious brothers, instead of establishing harmony, put hurdles in the way of their brother and weakened his position. Kamran Mirza was the most dangerous of Humayun's brothers, whereas Askari and Hindal were "dangerous only as tools for ambitious men to play upon," but they continued to create difficulties for Humayun from time to time.

Babur had lavishly distributed jagirs to his relatives. It added to their power and prestige, and they began to aspire for the throne. As soon as Babar breathed his last, they began to raise their heads in order to capture the throne. Mahdi Khwaja, the brother-in-law of Humayun, and Muhammad Sultan Mirza, a cousin of Humayun, also aspired for thethrone and revolted again and again to achieve their goal. Thus, the brothers and the relatives of Humayun also increased his miseries and added to his difficulties.

ఏర్పాటు చేసి ప్రజాభిమానాన్ని చూరగొన్నాడు. ఇతడు కొంత వరకు మత చాందసవాది అయినప్పటికీ ప్రజాపయోగకరమైన పనులు చేసి ప్రజాభిమానాన్ని సంపాధించాడు. సా.శ.1630–1646 మధ్య వచ్చిన కరువు కాటకాలను ఎదుర్కొని ప్రజలకు సుఖశాంతులు అందించాడు.

విద్యా, సాహిత్యాభివృద్ధి : ఇతర మొగల్ చక్రవర్తులలాగే షాజాహాన్ కూడా విద్యా, సాహిత్యాభివృద్ధి కోసం గణనీయమైన కృషి చేశాడు. అక్బర్ చక్రవర్తిలాగే ఇతడు కూడా అరబిక్, పర్షియన్, సంస్కృత భాషాభివృద్ధికి ఎనలేని సేవ చేశాడు. ఇతని కాలంలో అనేక విద్యాలయాలు స్థాపించబడ్డాయి. ఢిల్లీలో జామా మసీదు దగ్గర ఓ కళాశాలను స్థాపించాడు. షాజాహాన్ మరియు అతని కుమారుడు దారాషికో హిందీ భాషను మాట్లాడడమేగాక హిందీ పాటలను ఆస్వాధించేవాడు. నాటి గొప్ప హిందీ కవులైన సుందరదాసు, చింతామణి మరియు కవీంద్రాచార్యులు షాజాహాన్ ఆస్థానంలో గొప్ప స్థానాలు అలంకరించారు. జగన్నాథ పండితుడు గొప్ప సంగీత విధ్వాంసుడు. ఇతడు మహాకవిరాయ్ అనే బిరుదు పొందాడు. అనేక సంస్కృత పుస్తకాలు పరిషియా భాషలోకి అనువదించబడ్డాయి. అబ్దుల్ హమీద్ లహరి మరియు కాఫిఖాన్‌లాంటి చరిత్రకారులు షాజాహాన్ అభిమానాన్ని సంపాదించారు. సైన్స్, టెక్నాలజీ, ఖగోళ శాస్త్రాలు కూడా గననీయంగా అభివృద్ధి చెందాయి.

భవన నిర్మాణ, వాస్తు, శిల్ప కళారంగాలు : షాజహాన్ కాలం భవన నిర్మాణాలకు,వాస్తు, శిల్ప కళలకు స్వర్ణయుగమని చెప్పవచ్చు. ఇతడు గొప్ప యోధుడేగాక గొప్ప భవన నిర్మాత భవన నిర్మాణాలలో ఢిల్లీలోని ఎర్రకోట, ఆగ్రాలోని తాజ్‌మహాల్, మోతీమసీద్, దివానీ -ఇ-ఆమ్, దివానీ–ఇ–ఖాస్ మరియు ముసల్మాన్‌కోట చెప్పుకోదగినవి. షాజహాన్ నిర్మాణాలన్నింటిలో తలమానికమైనది తాజ్‌మహాల్. షాజహాన్ తన భార్య ముంతాజ్ మహాల్ జ్ఞాపకార్థం యమునా నది తీరంలో తాజ్‌మహాల్‌ను నిర్మించాడు. ముంతాజ్ బేగం క్రీ.శ 1631లో చనిపోయింది. తాజ్‌మహాల్ కట్టడాన్ని అద్భుతమైన కట్టడంగా చరిత్రకారులు పేర్కొన్నారు. ఎల్ఫిన్ స్టోన్ రాసినట్లు తాజ్‌మహల్‌లాంటి కట్టడం ఐరోపా లేదా ఆసియాలో లేదన్నారు. అలాగే డాక్టర్ బి.పి. సక్సేనా పేర్కొన్నట్లు “తాజ్‌మహల్‌లో సజీవ కళ ఉట్టిపడుతుందని, అద్భుతమైన ఇంజినీరింగ్ నైపుణ్యమని” పేర్కొన్నాడు. ఈ విధంగా షాజహాన్ కాలం సాంస్కృతిక కళారంగాలకు పేరుగాంచి స్వర్ణయుగంగా కీర్తించబడింది.

షాజహాన్ స్వభావం : షాజహాన్ పరిపాలనపై చరిత్రకారుల్లో భిన్నాభిప్రాయాలున్నాయి. షాజహాన్ పరిపాలనా రంగంలో అనేక మార్పులు చేర్పులు చేశాడు. దేశంలో శాంతిభద్రతలు నెలకొల్పాడు. అద్భుతమైన కట్టడాలను నిర్మింపజేశాడు. అయితే, అదే సమయంలో యువరాజుగా ఉన్నప్పుడే జహంగీర్‌కు వ్యతిరేకంగా తిరుగుబాటు చేసి తన వ్యతిరేకులందరినీ దయాదాక్షిణ్యాలు లేకుండా హతమార్చాడు. తన కుమారుల్లో ఎద్ద కుమారుడు దారాషికోపై ప్రేమను కనబర్చడంతో మూడవ కుమారుడు ఔరంగజేబు తండ్రికి వ్యతిరేకంగా తిరుగుబాటు చేశాడు. అలాగే కట్టడాల కోసం ప్రభుత్వ ఖజానాను విపరీతంగా ఖర్చు చేసి రైతుల, కార్మికుల, కళాకారుల ధనాన్ని కట్టడాల కో సం వృథా చేశాడు. ఈ విధంగా షాజహాన్ పాలనలో కొన్ని లోపాలు ఉన్నప్పటికీ ఇతని కాలంలో మొగల్ సామ్రాజ్యం అత్యున్నత శిఖరాలను అందుకుంది.

ఔరంగజేబు (సా.శ. 1658 – 1707)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/e6/Aurangzeb_in_old_age_2.jpg/255px-Aurangzeb_in_old_age_2.jpg

ఔరంగజేబు సా.శ. 1658లో మొగల్ సింహాసనాన్ని అధీష్టించి ఏకదాటిగా 50 సంవత్సరాలు (1707) వరకు భారతదేశాన్ని పరిపాలించాడు. తన పరిపాలనలో దేశంలోని ప్రతి విభాగాన్ని సంస్కరించడమో, మార్చడమో చేశాడు. ఇతడు గొప్ప విద్యావేత్త. పర్షియన్, అరబిక్ భాషల్లో దిట్ట. ఇస్లామిక్ తత్వాన్ని ఆకలింపు చేసుకున్నాడు. అంతేగాక గొప్ప యోధుడు. ఇతర మొగలాయి చక్రవర్తుల మాదిరి గాక మద్యానికి, వ్యభిచారానికి దూరంగా ఉన్నాడు. అయితే, దేశంలో కఠినమైన విధానాలు అనుసరించి సంగీత, సాహిత్యాలను సైతం నిషేధించి ప్రజాఆగ్రహానికి గురయ్యాడు. ఔరంగజేబు క్రీ.శ 1618 అక్టోబర్ 24న ఉజ్జయిని దగ్గర దౌడ్‌లో జన్మించాడు. తండ్రి షాజాహాన్ తల్లి ముంతాజ్‌మహల్. తండ్రి షాజహాన్ యువరాజుగా ఉన్నప్పుడు తన తండ్రి జహంగీర్‌కు వ్యతిరేకంగా తిరుగుబాటు చేయడంతో బాలుడైన ఔరంగజేబును, దారాషికోను బందీలుగా లాహోర్‌కు పంపబడ్డారు. ఆ తర్వాత షాజహాన్

లొంగిపోవడంతో ఇద్దరు సోదరులు మీర్‌మహ్మద్ అసీం దగ్గర విద్యాభ్యాసం చేశారు. పిన్న వయస్సులోనే ఖురాన్ వల్లె వేయడం, హదీస్‌లపై పట్టు సంపాదించాడు. యుద్ధ విద్యల్లో ఆరితేరాడు.

ఔరంగజేబు 15 ఏళ్ల వయస్సులో గతి తప్పిన ఏనుగును లంగదీసుకొని తన సాహసాన్ని

ప్రదర్శించి ప్రశంసలు పొందాడు.

3.6.3 Humayun's Military Weakness

In such a critical situation, the personal character of the ruler was a matter of vital significance, but Humayun, though he possessed all the Humayun virtues of his great father, lacked "the decision and spirit of command, without which no prince can secure the respect and confidence of his subjects." He was too gentle and good to be successful at such an age and under such circumstances. Humayun failed due to his "beautiful but unwise" clemency. He did not indulge in war against his enemies one by one, like a true statesman and shrewd politician, but rather he divided his forces and fought on all fronts simultaneously. It weakened the army and shattered the power of the Mughals. They were the same forces that had defeated the advance guards of Rana Sanga and won laurels for Babar. In fact, Humayun, owing to his own incapability, had weakened their valour and marred their confidence, which resulted in a series of failures against the enemy and brought a bad name to the army and its commander as well.

3.7 Division of Empire

Humayun treated his brothers very kindly and divided his empire among them. He granted Kabul and Kandhar to Mirza Kamran; Sambhal was given to Askari; and Mewar to Hindal. According to Akbarnama, Mirza Suleiman was confirmed in Badakshan, and every one of the Amirs also received an increment of his Jagisr. DR. A. Srivastava condemned this foolhardy policy of Humayun as it had weakened the strength of the kingdom. But Dr. R.P. Tripathi feels that Mongols and Turks It was the only way to save the country from civil war, but it was definitely wrong on the part of Humayun to grant Punjab to Kamran later on. It exalted the prince to the possession of dominion and power nearly equal to his own.

Kamran, being a great flatterer, also succeeded in getting the district of Hissar Firoza from Humayun. It further put hurdles in the recruitment of soldiers for the Mughal army. Dr. Ishwari Prasad has aptly remarked in this connection that "it was a mistake on Humayun's part to make these concessions, because they created a barrier between him and the lands beyond the Afghan hills."

3.8 Humayun's conquests

3.8.1 Expedition of Kalinjar, 1531 C.E.

The first expedition of Hujmayun as emperor of India was on Kalinjar. It became all the more imperative for the Mughals to secure the possession of the fort since Bahdur Shah had annexed Malwa. Taking advantage

ఔరంగజేబు తొలి జీవితం

1.యువరాజుగా బుందేల నాయకుడైన జుజుర్ సింగ్ తిరుగుబాటును అణచివేసి అక్కడ అనేక మంది హిందువులను ఇస్లాంలోకి మార్చాడు.

2. సా.శ. 1636-1644 మధ్య దక్కన్ గవర్నర్‌గా సామ్రాజ్య విస్తరణ గావించి పటిష్టమైన పరిపాలన ప్రవేశపెట్టాడు.

3.సా.శ. 1645-1647 మధ్య గుజరాత్ గవర్నర్‌గా పనిచేశాడు.

4.సా.శ. 1647-1648లలో బాల్క్ మరియు బుకారాలపై దండెత్తి గొప్ప ధైర్య సాహసాలను ప్రదర్శించాడు.

5.సా.శ.1648-1652 మధ్య ముల్తాన్, సింధూ ప్రాంతాలకు గవర్నర్‌గా పనిచేశాడు. ఈ కాలంలో కోల్పోయిన కాందాహార్‌ను పున: ఆక్రమించడానికి ప్రయత్నించి విఫలమయ్యాడు.

6.సా.శ. 1652-1657 మధ్య రెండోసారి దక్కన్ గవర్నర్‌గా పనిచేసి గోల్కొండ, బీజాపూర్‌లను లొంగదీసుకున్నాడు.

చక్రవర్తిగా ఔరంగజేబు

1658 జూలై 21న 'అలంఘీర్' అనే బిరుదుతో మొగల్ సింహాసనాన్ని అధిష్టించాడు. అలంఘీర్ అనగా ప్రపంచాన్ని జయించు వాడు అని అర్థం. అలాగే 'పాదుషా '(చక్రవర్తి) మరియు ఘాజీ (పవిత్ర యుద్ధ వీరుడు) అనే బిరుదులను ధరించాడు. సింహాసనం అధిష్టించిన తర్వాత అనేక దండయాత్రలు చేశాడు.

ఔరంగజేబు మత విధానం

ఔరంగజేబు గొప్ప విద్యావేత్త అయినప్పటికీ మత విషయంలో ప్రతివిషయాన్ని సున్నీ ముస్లిం దృష్టితోనే చూశాడు. మతం రాజనీతిని అధిగమించింది. భారత దేశాన్ని ఇస్లాం మత రాజ్యంగా రూపొందించాలని హిందువులపై జీహాద్ అనే పవిత్ర యుద్ధాన్ని కొనసాగించాడు. అందులో భాగంగా అనేక పవిత్ర శాసనాలు ప్రవేశపెట్టాడు.

1. దేశ వ్యాప్తంగా మద్య పానం, గంజాయి అమ్మకాన్ని సేవించడాన్ని నిషేదించాడు.

2. దేశంలో అనేక దేవాలయాలను నేల మట్టం చేశాడు. అందులో మధుర, బెనారస్ మరియు కథియవాడ్ ఆలయాలు ప్రముఖమైనవి. 3. హిందూవులపై అధిక పన్నులు విధించాడు.

4. రాజస్థానంలో సంగీత నాట్యాలను నిషేధించడమేగాక తాను కూడా వాటికి దూరంగా ఉన్నాడు.

5. సతీ సహగమనాన్ని రద్దు చేయడానికి ప్రయత్నించాడు.

6. ఇస్లామేతరులపై జిజియా పన్నును పున:రుద్ధరించాడు.

7. రాజపుత్రులు తప్ప ఇతరులు ఎవ్వరూ గుర్రాలపై కానీ, అంబారీ లపై కానీ, పల్లకీలపై వెళ్లరాదని శాసించాడు.

ఔరంగజేబు చేసిన ఈ చర్యల వల్ల అత్యధిక హిందువులలో అసహనం కలిగింది. ఈ వ్యతిరేకతలు తిరుగుబాట్లు రూపం దాల్చడంతో వాటిని అణచివేయడానికి తన పరిపాలనా కాలాన్ని వెచ్చించాల్సి వచ్చింది.

1 జాట్, బుందేలు మరియు సత్నామీలు తిరుగుబాటు : మధుర ప్రాంతంలో నివశించే జాట్లను అక్కడి ఫౌజ్‌దార్ అబ్దున్ నబీ హింసించడం వల్ల జాట్‌లు తిరుగుబాటు లేవదీశారు. గోక్లా, రాజారామ్, చుర్‌మన్ నాయకత్వంలో గొప్ప తిరుగుబాటును లేవదీశారు. రాజారామ్ సికంద్రాలోని అక్బర్ సమాధిని కూడా దోచుకున్నాడు. చివరకు జాట్‌ల తిరుగుబాటును అత్యంత కఠినంగా అణచివేయడం జరిగింది.

బుందేలుల నాయకుడు చత్రసాల్ తిరుగుబాటు చేసి తూర్పుమాల్వా ప్రాంతం పన్నాలో స్వాతంత్ర్యాన్ని ప్రకటించుకున్నాడు. సంతాలులు కూడా ఔరంగజేబుకు వ్యతిరేకంగా తిరుబుటు చేసి ఓడిపోయాడు. .

సిక్కుల తిరుగుబాటు : సిక్కుల తొమ్మిదో గురువు గురుతేజ్ బహదూర్‌ను ఉరితీయడంతో 'సిక్కులు' ఔరంగజేబుకు వ్యతిరేకంగా తిరుగుబాటు లేవదీశారు. సిక్కులు ఒక సైనిక వ్యవస్థగా ఏర్పడి మొగలులపై ప్రతీకారం తీర్చుకోవడానికి పెద్దఎత్తున ప్రయత్నాలు ప్రారంభించారు.

of the threat against Kalpi by Raja, Humayun was determined to seize Kalinjar fort and led the expedition in March 1531 C.E. The Raja barely signed a truce when Humayun received the news of Afghan turbulence in the east and their seizure of Jaunpur.

After the Kalinjar expedition, Humayun targeted the seizure of the fort of Chunar, "the gateway to eastern India," and a centre of enormous wealth that was held by Shersha, the rising star of the east. Humayun defeated Shersha and occupied Chunar in 1532, but Sherkhan cleverly delayed complying with the imperial order. Meanwhile, Humayun left Chunar in a hurry while accepting peace proposals instead of crushing his power completely. It was indeed the greatest blunder committed by Humayun, for which he was later deprived of his throne.

3.8.2Against Bahadur Shah of Gujarat, 1535–36 C.E.

Gujarat, as the largest production centre of textiles, metalwork, and semi-precious stones, not only serves as the pivot for all economic activity and wealth but also strategically and financially has always proved a "cynosure" for the Indian rulers. Humayun showed no inclination to conquer it due to his involvement in eastern India. But, the occupation of Rajput kingdoms by Bahadur Shah and the appeal of Rani Karnavati for help led to the change in Humayun's action against Bahadur Shah. Besides expanding territories, Bahadur Shah stressed Humayun's enemies like Alam Khan, Mohammed Zaman Mirza, and the Governor of Kalpi. Provoked by all these, Humayun declared war on Bahadru Shah on April 20, 1535 C.E., scored an easy victory, and appointed his brother Askari as its governor. Again, without consolidating these conquests, he indulged in pleasures. Meanwhile, Bahadur Shah expelled Askari from Gujarat and reoccupied. Thus, Humayun's conquest of Gujarat did not yield any outstanding benefits to him.

3.8.3 Wars and encounters with Sher Shah

Another important tragedy in the life of Humayun was that he had Sher Sha as the contemporary ruler. On the one hand, Sher Shah was a shrewd politician, cunning, and a man of commitment who had the tendency to rise to the occasion even in remote circumstances. On the other hand, he had the potential to defeat the opponent on a couple of occasions, but due to a lack of indecisiveness to discern the greater devil, lamentably lacked the shrewdness to take decisions and a spirit of command, was prone to introspection over the course of action, and had the tendency to procrastinate, which earned him the reputation of dreaming away his precious hours.

రాజపుత్ర విధానం

అక్బర్ రాజపుత్రులతో స్నేహ సంబంధాలు కొనసాగించగా ఔరంగజేబు రాజపుత్రులపట్ల వ్యతిరేకతను కనబర్చాడు. రాజుపుత్రులను లంగదీసుకోడానికి, ధనాన్ని కాలాన్ని వెచ్చించడం వల్ల మొగల్ సామ్రాజ్యంలో అస్థిరత చోటుచేసుకుంది. అందువల్లే దక్కన్ దండయాత్రలో పశ్చిమోత్తర దండయాత్రల్లో రాజపుత్రుల సహకారాన్ని ఔరంగజేబు పొందలేకపోయాడు.

మార్వార్ రాజు జశ్వంత్‌సింగ్ మరణం తర్వాత ఔరంగజేబు మార్వార్‌ను ఆక్రమించి అక్కడ అనేక దేవాలయాలను నేలమట్టం చేశాడుజశ్వంతసింగ్ కుమారుడు అజీత్ సింగ్‌ను మార్వార్ రాజుగా గుర్తించక మొగల్ రాజప్రసాదంలో ఉంచాడు. అంతట మార్వార్ చేరుకొని తిరుగుబాటు లేవదీశాడు. మేవాడ్ రాజు రాణా రాజ్‌సింగ్ మార్వార్‌కు సహాయంగా యుద్ధరంగంలోకి దిగాడు. మొదట్లో ఔరంగజేబు రాజపుత్రులను ఓడించినప్పటికీ వారు మొగల్ రాకుమారుడు రెండో అక్బర్‌ను ఓడించి తరిమివేశాడు. ఔరంగజేబు మేవాడ్‌ను ఓడించేందుకు ఆజం మరియు ముఅజ్జంలను పంపాడు. ఈ కాలంలోనే రెండో అక్బర్ రాజపుత్రుల సహకారంతో తండ్రి ఔరంగజేబుపై తిరుగుబాటు చేశాడు. ఔరంగజేబు చాలా తెలివిగా రెండో అక్బర్‌కు – రాజపుత్రులకు మధ్య విభేదాలు సృష్టించి రెండవ అక్బర్‌ను ఓడించాడు. అయితే మార్వార్ రాజు ఔరంగజేబు మరణం వరకు కూడా యుద్ధాలు కొనసాగించాడు. రాజపుత్రులతో చేసిన నిరంతర యుద్ధాల వల్ల మొగల్ సామ్రాజ్యంలో శాంతి భద్రతలు లోపించిడం ఆర్థిక వ్యవస్థ క్షీణించడం అలాగే మొగలులు గౌరవ మర్యాదలను కోల్పోవడమేగాక సామ్రాజ్య పతనానికి కారణమయ్యింది.

దక్కన్ విధానం

ఔరంగజేబు ఆశయం అఖిల భారత సామ్రాజ్య స్థాపన. కేవలం ఉత్తర భారత దేశ దిగ్విజయ యాత్రలతో సరిపెట్టుకోక దక్షిణ భారత దేశంపై కూడా తన దృష్టిని కేంద్రీకరించాడు.

బీజాపూర్ ఆక్రమణ : సా.శ. 1675లో ఔరంగజేబు ఓ పెద్ద సైన్యాన్ని జైసింగ్ ఆధ్వర్యంలో బీజాపూర్ సుల్తాన్ ఆదిల్షాపై పంపాడు. మొగల్ సైన్యాలు పెద్ద ఎత్తున నష్టపోయి బీజాపూర్‌ను ఆక్రమించలేకపోయాయి.. అంతట మహ్మద్ ఆజం యువరాజు నాయకత్వంలో బీజాపూర్‌పై తీవ్ర దాడిని కొనసాగించాడు. అయితే ఇతడు కూడా విఫలం చెందాడు. అంతటా ఔరంగజేబు స్వయంగా బీజాపూర్‌పై దండెత్తి సుల్తాన్ సికందర్ అలీషాను నిర్బంధించి బీజాపూర్‌ను ఆక్రమించి (1686) మొగల్ సామ్రాజ్యంలో కలిపివేశాడు.

గోల్కొండ ఆక్రమణ క్రీ.శ 1687 : బీజాపూర్‌పై మొగల్ సైన్యాలు దాడిచేస్తున్నప్పడే మొగల్ రాకుమారుడు మోఅజ్జం 1685లో గోల్కొండపై దాడిచేశాడు. హైదరాబాద్‌ను ఆక్రమించుకొని నగరాన్ని దోచుకోవడం జరిగింది. గోల్కొండ సుల్తాన్ అబ్దుల్ హసన్ తానీష ఓడిపోయి సందీచేసుకున్నాడు. కానీ, ఔరంగజేబు దీనికి సంతృప్తి చెందలేదు. అందుకై 1687లో ఎనిమిది నెలలపాటు గోల్కండపై ముట్టడిచేశాడు. మొగల్ సైన్యాలు విపరీతంగా నష్టపోయాయి. చివరకు ఔరంగజేబు కపటోపాయంతో తానీషా కొలువులోని అబ్దుల్ ఘని అనే విశ్వాస ఘాతకుడికి లంచం ఇచ్చి కోట తలుపులు తెరిపించాడు. ఈ యుద్ధంలో తానీషా కొలువులోని అబ్దుల్ రజాక్ లహరి అనే సేనాని అత్యంత ధైర్య సాహసాలతో శత్రువులను ఎదుర్కొన్నాడు. ఇతని ధైర్యసాహసాలు ఔరంగజేబును ఆశ్చర్యచకితుని చేశాయి. అబ్దుల్ హసన్‌ను బందించి దౌలతాబాద్ కోటలో ఖైదీగా ఉంచారు. ఈ విధంగా గోల్కండ మొగల్ సామ్రాజ్యంలో విలీనమయ్యింది.

మహారాష్ట్రులతో యుద్ధం బీజాపూర్ , గోల్కండ ఆక్రమణల తర్వాత ఔరంగజేబు తన దృష్టిని మహారాష్ట్ర రాజ్యంపై కేంద్రీకరించాడు. శివాజీ కుమారుడు శంభూజీ మహరాష్ట్ర రాజ్యానికి నాయకత్వం వహించాడు. కానీ, ఇతడు అత్యంత బలహీనుడు మరియు విషయలోలుడు. మొగలుల చేతిలో ఓడిపోయి హత్య గావించబడ్డాడు. అయితే మహారాష్ట్రులు రాజారాం మరియు తారాబాయి నాయకత్వంలో స్వాతంత్ర్య పోరాటాన్ని కొనసాగించాడు. చివరకు 1707 నాటికి కోల్పోయిన ప్రాంతాలన్ని పునరాక్రమించారు.

ఫలితాలు

1. ఔరంగజేబు దక్కన్ విధానం అత్యంత లోపభూయిష్టమైంది. మరియు అతిపెద్ద తప్పిదం. 2. దక్కన్ రాజ్యాలైన గోల్కొండ, బీజాపూర్‌లను మొగల్ సామ్రాజ్యంతో కలపడం వల్ల మహారాష్ట్రుల వల్ల ప్రమాదం కలిగింది. ఇంతకు ముందు ఆ రాజ్యాలు రక్షిత రాజ్యాలుగా పనిచేశాయి. 3. నిరంతర యుద్ధాల వల్ల రాజ్య ఆర్థిక పరిస్థితి దిగజారిపోయి మొగల్ సామ్రాజ్య పతనానికి కారణమైంది. జె.ఎన్.సర్కార్ పేర్కొన్నట్లు "దక్కన్ విధానం ద్వారా ఔరంగజేబు లాభం పొందకపోగా వాస్తవంగా అతడు అన్నింటినీ కోల్పోయాడు".

It was in the year 1532 that Sherkhan made a submission to him after Humayun defeated him. Ironically, Sherkhanutilised this occasionally to build a vast reservoir of resources for himself. Quietly and wisely, he built a large, powerful army and strengthened his position by occupying Bengal and Bihar. Misled by Hindu Beg, Humayun delayed focusing his attention on Sher Shah. But finally, when Mohammed Shah, the ruler of Bengal, came to his rescue, Humayun marched against Sherkhan in 1537. This time, both were involved in three wars. They were the Chunar War in 1537, the Chousa War in 1539, and the Battle of Kanauz in 1540.

In the first war of Chunar, in July 1537, Humayun easily defeated Sherkhan, but Sher Shah left for Ghor, the capital of Bengal. where he not only captured Ghor but also its immense treasure. Though Humayun got even the Ghor, meanwhile, Sher Sha collected all the Afghans and, with the help of his large army, captured Chunar, Banares, Jaunpur, Kanauz, and Patna. His extended territories naturally gave a fillip to the morale of his soldiers, and Afghan rallies rallied between Delhi and Bengal so that no provisions could reach Humayun. So Humayun had to retreat, but Sherkhan finally routed the Mughal forces in a surprise attack at Chousa, near Baxar, on the bank of the Ganga (1539). The Humyun army suffered heavy losses, and Humayun himself narrowly escaped to Agra. The battle of Chausa gave a tremendous morale gift to Sherkhan, and with this, he assumed the insignia of royalty as well as the title of "Sher Shah Alam Sultan-ul-Adil."

As soon as Humayun reached Agra via Kalpi, he tried to motivate his brothers but failed. Humayun, mistrustful of Kamran and Hindal, wanted to avenge his defeat at the hands of Sher Sha himself. Kamran left for Lahore, leaving only three hundred soldiers for Humayun's help. Thus, two armies met near Bilgram, where Humayun was once again defeated by Shersha, fled to Agra, and persisted until they reached Lahore. Nasir Khan established supremacy at Delhi and Sambhal. Gwalior was conquered after almost a year. Sher Sha entered Agra on June 18, 1540 C.E., to begin the Second Afghan Rule in India.

3.9 Humayun in Exile, 1540–1555 C.E.

So long as Shersha Suri reigned, the Mughals dared not stage a comeback. But his sudden death in 1545, followed by those of his seven successors, heartened the disintegration of the empire, which ultimately suited or much awaited Humayun. Humayun, who was pursued by Shersha till Lahore and also refused by his brothers to give him asylum, The homeless wonderer, first in Sindh, then in Marwar, and finally in Sindh again In the midst of his misery, Akbar was born at Amarkot on November 23, 1542. It was here that Bairam Khan, who later became famous as Akbar's guardian, re-joined him.

ఔరంగజేబు మరణం

ఔరంగజేబు గొప్ప యోధుడు, పరిపాలనా వేత్త అయినప్పటికీ లోపభూయిష్టమైన దక్కన్, రాజపుత్ర మత విధానం వల్ల మొగల్ సామ్రాజ్యానికి ప్రమాదాన్ని కొనితెచ్చాడు. ఔరంగజేబు తన జీవిత కాలంలో చాలా సంవత్సరాలు యుద్ధాలతోనే గడిపాడు. ఇతని చివరి రోజుల్లో మొగల్ సామ్రాజ్య విచ్ఛిన్నత చూడాల్సి వచ్చింది. ఔరంగజేబు తన కుమారుడు ఆజంకు ఉత్తరం రాస్తూ "నేను ఒక్కడినే వచ్చాను, ఒక్కడినే వెళ్తున్నాను. సరిగా పరిపాలించలేకపోయాను. భవిష్యత్‌పై కూడా నమ్మకం లేదు" ఈ విధమైన నిరాశ, నిస్పృహలతో సా.శ. 1707 మార్చి 3వ తేదీన అహ్మద్‌నగర్‌లో మరణించాడు. ఇతని సమాధి దౌలతాబాద్‌లో కలదు.

In 1544, Humayun finally settled in the court of Shah Tamshph and brought Qandhar and handed it over to the Sha. In 1545, with the help of Shahi's army, Humayun captured Qandhar and Kbul. Later he moved to India, and after defeating Sikinder Sur, the ruler of India, at Sirhind, he occupied Delhi and Agra in 1555.

3.10 Death of Humayun

Humayun, anyhow, succeeded in getting the throne of Delhi after prolonged ups and downs, but he could not rule over India for a long time. One day at the time of sunset, the Emperorascended the top of his library at Din Panah and stood there for a short while, but when he was descending, his foot slipped and he fell down from the stairs. He received a serious head injury that caused his death just a day after the accident on January 26, 1556 C.E. Akbar was immediately summoned to the capital as he was nominated as the emperor's successor.

Humayun, the fortunate, was the most unfortunate ruler who sat on the thrones of Delhi and Agra. in spite of doing well by others and being generous with his brothers. But it was his good luck that, towards the end of his life, he could establish his control over India again; otherwise, posterity would not have known him as a significant Mughal ruler, and historians would not have included his name in history. Dr. S. Roy has aptly remarked, "With all his weaknesses and failings, Humayun has a significant place in Indian history, which is perhaps not always duly appreciated." Really, he was immortalised in the deeds of his son Akbar the Great, who proved to be the most illustrious after the Mughals.

3.11 Sher Shah and the Surs

3.11.0 Objectives

3.11.1 Introduction

3.12 Sher Shah's Early Life and Career

3.12.1 Wars with Humayun and his Emergence as an Indian Ruler

3.12.2 Death and Succession

3.12.3 Reforms of Sher Sha Suri

3.11.0 Objectives

- ❖ The Rise of Shersha Suri
- ❖ His early life and wars with Humayun
- ❖ Administration of Shersha Suri

3.11.1 Introduction

After the flight of Humayun, Sher Shah was the master of Hindustan. The rule of this talented Afghan was generally welcomed by the Indian Muslims. He never oppressed his Hindu subjects, and his fiscal and other reforms became the basis of many of Akbar's most famous measures. A Muslim historian says that during Sher Shah's reign, travellers and wayfarers had no need to keep watch, nor had they feared halting in the middle of the desert. No man dared to breathe in opposition to him.

3.12 Sher Shah's Early Life and Career

Although Sherkhan had no royal blood in him, he still came from a respectable Afghan family in the Sur section of the Mati clan. His real name was Farid, and he was the son of a Hasan who held a jagir Sasaram for the maintenance of 500 horses. When his father died, Daulat Khan procured the imperial seal for the Jagir in Farid's name. Farid entered the service of Bihar Khan Lohani, who ruled the country from Jaunpur to Bihar in virtual independence. When Farid slew a tiger in a hunting excursion, Bihar Khan gave him the title of Sher Khan, or Tiger-lord. Through the intrigues of his half-brother Sulaiman, Sher Khan lost his Jagir and entered the service of the governor of Jaunpur under Babar (1527). Then he entered Babar's service and caught the attention of Babur, who told one of his ministers, "Keep an eye on Sher Khan; he is a clever man, and the marks of royalty are visible on his forehead." Though Sher Khan was suspected by the Afghan chiefs, he was able to conciliate his former enemies and organise a strong Sur power in the western half of South Bihar. When, in 1528, Mahmud Lodi came to the east, Sher Khan's position became delicate. He had to oppose Babur and submit to him with other Surs and Lohanis at the end of March 1529. Jalal Khan, the son of Muhammad Lohani, was restored to his possessions by Babur. As he was a mere boy, his mother called him Sher Khan and made him her deputy. Sher Khan, as governor of Bihar, followed the same policy of administrative centralization and revenue reforms as had marked his work on his father's Jagir. This made him popular with the peasants, though not with the nobles. Here he creates a strong bodyguard, which becomes the nucleus of an army in times of need. He took the fort of Chunar, 28 miles west of Varanasi, agreeing to submit himself to Babur. After

the death of Babur came the formidable Afghan rebellion headed by Mahmud Lodi and the campaign of Humayun against him, followed by the siege of Chunar and the peace that Humayun concluded with Sher Khan in order to be free to deal with Bhadur of Gujarat. Sher Khan's alliance with Humayun was short-lived. Kutb Khan, whom Sher Khan had sent with the Mughal ruler, deserted him with his followers and joined his father. In fact, Kutb Khan was in charge of the defence of Chunar when Humayun invested it in 1537–38.

3.12.1 Wars with Humayun and His Emergence as an Indian Ruler

In 1537 C.E., after having received a request from Mahmood Shah, the ruler of Bengal, Humayun marched towards the east, but he wasted a lot of time in occupying Chunagarh. In the meantime, Sher Khan succeeded in plundering Gaur and went back to Bihar. In the meantime, Mahmood Shah breathed his last in the royal camp of Humayun. due to the wounds that he had sustained in the previous battle. Sher Khan also captured the fortress of Rohtasargh in 1538. He puts his family and treasure in his fort and decides to measure swords with Humayun.

Humayun went to Bengal and settled in Gaur for a long time. In the meantime, Sher Khan cut off his communication and blocked his way back. He defeated Humayun in the Battle of Chausa in 1539 C.E. It made Sher Khan the emperor of northern India. In 1540 C.E., he finally defeated Humayun in the battle of Kannauj and forced him to go into exile from India. After the departure of Humayun, Sher Khan established his control over Agra and Delhi without any delay, and thus he established the second Afghan empire in India by ousting the Mughals from India.

3.12.2 Death and Succession

Sher Shah started the siege of Kalinjar in 1543and was killed on May 22, 1545, during the siege of Kalinjar fort. When all tactics to subdue this fort failed, Sher Shah ordered the walls of the fort to be blown up with gunpowder, but he was seriously wounded as a result of the explosion of a mine when the Rajput garrison of the fort attacked his encampment at night. He was succeeded by his son, Jalal Khan, who then continued the siege and slaughtered the whole Rajput garrison of Kalinjar fort and took the title of Islam Shah. His mausoleum, the Sher Sha Suri Tomb (122 feet high), stands in the middle of an artificial lake at Sasaram, a town on the Grand Trunk Road. K.R. Qanungo writes, "Thus passed away in the middle of the career of victory and beneficent activity the great soldier and statesman, with whom there appeared for the persecuted Hindus the dawn of that era of toleration, justice, and equality of political rights, which broadened into dazzling noon on the accession of Akbar."

3.13 Reforms of Sher Sha Suri

Sher Sha Suri was undoubtedly one of the ablest rulers of India. He consolidated his power practically over the whole of North India in a few years. The system of administration that he evolved combined the best elements of the Hindu and Muslim traditions of India. The noble mausoleum at Sasaram, which he prepared for himself, shows his taste for architecture. He built a new city at Delhi and a second city, Rohtas, in the Punjab.

His administrative reforms were based in some respects on Ala-ud-din's institutions. He had a powerful army of 150,000 horses, 25,000 foot, and 5000 elephants, besides artillery. At strategic points, there were garrisons under *faujdars.* Strict discipline was maintained in the army. He took measures to minimise the chances of corruption. Sher Shah personally supervised the recruitment of soldiers. He fixed their salaries and had descriptive rolls maintained. He revived the system of branding horses to prevent fraudulent musters.

In his time, land revenue was assessed on the basis of measurement. The assessment was liberal, but the collections were strict. People could pay the taxes in kind or in cash, but the latter was preferred.

The empire was divided into *sarkars,* which were again subdivided into *parganas*. There was a well-organised bureaucracy for efficient government. Officers were periodically transferred. The village community was responsible for crimes within its borders. Punishments for crimes were very severe. Sher Shah showed no consideration for rank or position in the matter of punishment for crimes. He did not tolerate any injury done to cultivation. He introduced a reformed system of currency, which lasted throughout the Mughal period and was maintained by the East India Company down to 1835. V.A. Smith rightly observes: "it is the basis of the existing British currency" (up to 1947). This silver rupee of 180 grains, containing 175 grains of pure silver, became the standard coin. The coins bore the king's name in *Nagari* characters in addition to Arabic inscriptions. Sher Shah followed the example of Hindu rulers in planting trees. Providing wells and *saris* for the accommodation of travelers to facilitate the movement of the troops and of goods in commerce, he improved the Grand Trunk Road, which ran from East Bengal to the Indus, and built several other routes. Considering the shortness of his reign and the turbulent nature of the period, it may be said that Sher Shah has shown an admirable record as a ruler.

3.14 Akbar the Great

3.14.0 Objectives

3.14.1 Introduction

3.15 Second Battle of Panipat (1556)

3.15.1 Occupation of Delhi and Agra

3.16 Akbar's Conquests

3.16.1 Occupation of Delhi and Agra

3.16.2 Conquest of Gwalior and Jaunpur (1558–60)

3.16.3 Conquest of Malwa (161-62)

3.16.4 Conquest of Gondwana (1564)

3.16.5 Conquest of Chittor (1567–68)

3.16.6 Conquest of Ranthambhor and Kalinjar (1569)

3.16.7 Submission of Jodhpur and Bikaner

3.16.8 War against Rana Pratap of Mewar (1572–1591)

3.16.9 Conquest of Gujarat (1552-1573)

3.16.10 Conquest of Bengal (1576-80)

3.16.11 Annexation of Kabul (1585)

3.16.12 Conquest of Kashmir (1586–87)

3.16.13 Conquest of Sindh(1581)

3.16.14 Conquest of Qnadhar (1595)

3.16.15 Conquest of Ahmednagar

3.16.16 Capture of Asisrgarh

3.17 Rajput Policy of Akbar

3.17.1 Matrimonial Alliances

3.17.2 Admission of Rajputs in Royal Service

3.17.3 Freedom of Worship to the Rajputs

3.17.4 Warfare Against some Rajputs

3.18 Religious Policy of Akbar

3.18.1 Reading of Khutuba (1579)

3.18.2 Infallibility Decree (1579)

3.18.3 Din-I-Ilahi (1581-82)

3.18.4 Principles and practices of Din—Ilahi

3.19 Personality of Akbar

3.14.0 Objectives

- The Life History of Akbar
- Conquest of Akbar
- Rajput policy under Akbar
- Religious policy of Akbar

3.14.1 Introduction

Jalal-ud-din Mohammad Akbar is decidedly the greatest of all the Mughal emperors and one of the most renowned sovereigns of the world. Born in 1542, this beloved son of Humayun ascended the throne of India in 1556 when he was hardly fourteen years old. Notwithstanding the early difficulties which this young chap was confronted with set himself to the task of crushing his rivals and conquering the whole of India. With the help of his nobles and generals he succeeded in acquiring almost the whole of northern India and certain portions of the Deccan. In this way he created a big empire and thereafter consolidate that by giving it an

excellent system of administration. As a shrewd statesman he won over the Rajputs to his side and made them shed their life blood in the service of the Muhgal Empire. He reconciled the Hindus to his rule by following a secular policy and that of matrimonial alliances. He did a lot for the development of art and literature. To cap it all, he brought about many social reforms and devoted himself day and night towards the welfare of his subjects. Due to all this he ranks with the most outstanding sovereigns of the world and is acclaimed as Akbar the Great.

After the death of Humayun in January, 1556, his son, Akbar ascended the throne of India. At the time, as Mr. V.A. Smith points out, he could not be said to possess any kingdom. He had a few districts of the Punjab and enemies all round. The Afghan Mohammed Shah Adil, was still alive and his general Hemu was a strong power to be reckoned with. The Afghans had not reconciled themselves to recovery of Humayun. The Rajputs were enjoying unchallenged possession of their territory and thus were as powerful as ever in their independent States like Mewr, Johpur, Ranathambor, Kalnjar, Jaisalmer, etc. Malwa, Gondwana and Gujarat had also asserted their independence. Towards the west, Multan and Sindh were ruled by independent kings. The Deccan States of Ahmednagar, Bijapur, Golkonda, Bidar and Berar were as independent as at the time of Babur's invasion. Obviously, the task was a formidable one for Akbar the more so as he was only a boy fourteen year at that time.

3.15Second Battle of Panipat (1556 C.E)

Hemu, Prime Minster of Mhammad Adil Shah, was most dangerous rival of Akbar. As an ambitious Hindu chief, he inspired to become the master of the whole of India. He gathered a big force, conquered Agra and marched towards Delhi. Tardi Beg, the Mughal governor of Delhi, could not dare tight against him with the result that Delhi also fell into the hands of Hemu, without any difficulty or bloodshed. Akbar was alarmed at such a desperate situation. But fortunately, Bairam Khan came to his rescue. The faithful regent of Akbar at once got Tardi Beg executed, gathered forces and sent an expedition against Hemu. At the Historic filed of Panipat a battle was fought in November, 1556 between the Mughals and the Afghans in which the Mughals came out victorious. Hemu was arrested and later on executed.

The second battle of Panipat proved to be an even of far-reaching significance in our history. As a result of this, the Afghan pretensions to the sovereignty of India were gone once for all and ground prepare for the restoration of Mughal Empire in India.

3.16 Akbar's Conquests

3.16.1Occupation of Delhi and Agra

After the conquest of Panipat, Akbar marched straight of Delhi to regain his lot possession. "All the inhabitants of the city of every degree come forth to give His Majesty a suitable reception and to conduct him with due hour into the city." Without any difficulty he also succeeded in occupying Agra. His victorious and occupations significantly changed Akabr's positions.

3.16.2Conquest of Gwalior and Jaunpur (1558-60 C.E.)

The celebrated fort of Gwalior was held by Suhail, one of the slaves of Sultan Muhammad Adil. Towards the close of 1558, Akbar sent Habib Ali Sultan and Kiya Khan to capture the fort, Suhail offered resistance for some time, but later, finding him helpless, he also surrendered.Thus,Gwalior was captured. In March 1559, Khan Zaman was sent with a big force towards Jaunpur and he succeeded in conquering that territory also which was annexed to the imperial dominions.

3.16.3Conquest of Malwa (1661-62 C.E.)

In 1561, Akbar sent a force under Adam Khan to affect the conquest of Malwa. When Baz Bahadur, the ruler of Malwa, learnt about the march of the Mughals, he gathered his forces, and prepared himself to give a battle to the enemies. Thus Adam Khan came victorious but the task had not yet been completed when he was dismissed because of the excesses committed by him in that country. He was replaced by Pir Mohammad. He was also unable to control Malwa, Akbar now sent another trusted lieutenant Abdulla Khan against Malwa. Baz Bahadur being unable to withstand him resorted to fight and took shelter with Rana of Mewar but eventually he threw himself at the mercy of the Emperor, Malwa was thus conquered.

3.16.4Conquest of Gondwana (1564 C.E)

Gondwana was virtually governed by the astute and powerful lady, Rani Durgawati, who acted a regent for her minor son, Bir Naryan. In 1564, without any cause and justification, Asaf Khan, the governor of Kara, marched against the Rani under the directions of the emperor. The Rani resisted the enemies gallantly with a force of 20,000 horsemen plus 500 elephants but ultimately, finding herself helpless she committed suicide thus preferring death to dishonors. Her minor son was killed. Gondwana was finally annexed to the Mughal Empire.

3.16.5Conquest of Chittor (1567-68 C.E)

Akbar now thought of conquering the strong fortress of Chittor. He had already won over certain Rajput chiefs by friendship and matrimonial alliances but Udai Singh of Mewar had not recognized his sovereignty. So, Akbar personally marched against him in 1567. The Rana left 7,000 or 8,000 men to hold chitter under the command of Jai Mal and himself retire to the hills. It is said that the emperor vowed that if he came out successful, he would make a pilgrimage to the tomb of Khwaja Salim Chisti at Ajmer. Th Rajputs fought very bravely but finding themselves helpless the women performed the Jouhar ceremony. Jai Mal died fighting gallantly in the battle field. Chittor was thus conquered. In accordance with his vow the emperor paid a visit to Ajmer and returned to Agra in March 1568.

3.16.6Conquest of Ranthambhor and Kalinjar (1569 C.E)

In December 1568 the Emperor marched with a big force towards Ranthmbhor "one of the strongest and highest fortresses of Hindustan". Towards February of next year, they reached the scene of action, Batteries were raised, and several breaches effected with the cannons. Rai Surjan Hara, the commander of the fort, feeling himself helpless in the teeth of opposition used for peace. He sent his two sons, Dudh and Bhoj, to the emperor. The latter very kindly received them. Then the Rai waited upon the emperor, submitted before him and joined the Royal Service.

In this year Manjnun Khan was sent to capture the fort of Kalinjar. Raja Ram Chandra of Kalinjar, who had heard the news of the capture of Chittor and Ranathambhor forts, himself submitted. Thus,Kalinjr was conquered in August 1569.

3.16.7Submission of Jodhpur and Bikaner

The Rajas of Jodhpur and Bikaner, Rai Maldo and Raja Kalyan Mal, also recognized the sovereignty of the Mughal Emperor. The former sent his son Chandra Sen to pay his allegiance and the latter offered his daughter in marriage to the emperor.

3.16.8 War against Rana Pratap of Mewar(1572-1591 C.E)

After the death of Udai Singh in 1572, Maharana Pratap ascended the throne of Mewar. A very brave and ambitious young man, a patriot through and through, Maharana Pratap wanted to reconquer Chittor and once again revive the glory of the Mewar kingdom.In stark contrast to other Rajput rulers who accommodated and formed alliances with the various Muslim dynasties in the subcontinent, the state of Mewar, led by Pratap Singh, gained distinction for its refusal to form any political alliance with the Mughal Empire and

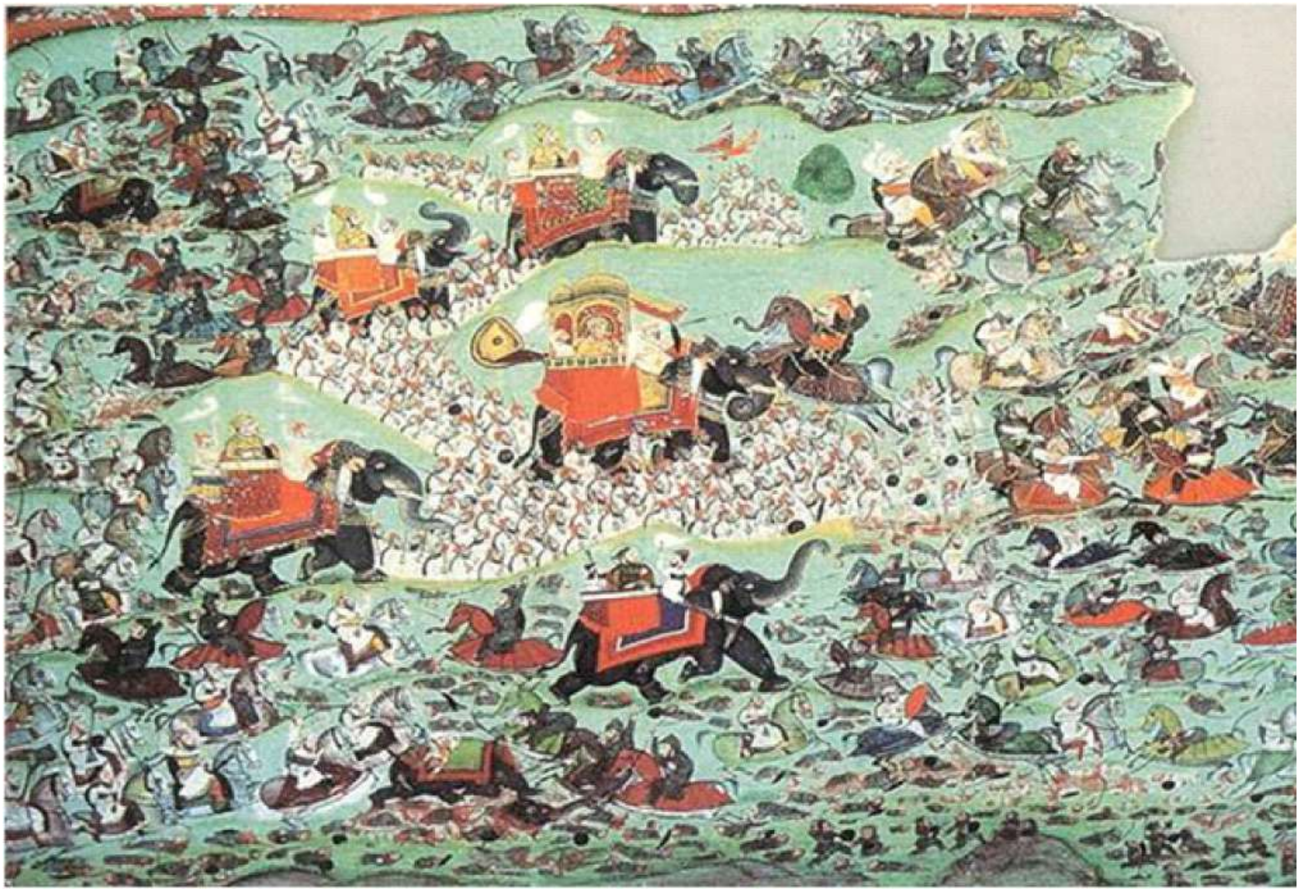

Haldighati War 1576

warhttps://www.google.com/
url?sa=i&url=https%3A%2F%2Findianexpress.com%2Farticle%2Fexplained%2Fhaldighati-elsewhere-battle-honours-wanted-unwanted-

its resistance to Muslim domination. The conflicts between Pratap Singh and Akbar led to the Battle of Haldighati.He thought it most disparaging and disgraceful to yield to Emperor Akbar. He even boldly condemned as weak and cowardly and those Rajput chiefs who had surrendered before Emperor Akbar and offered their sisters and daughters to him in marriage. Not unnaturally this could not be tolerated by Akbar and so he declared war against Rana Prathap.

The Mughal forces under the leadership of Man Singh marched Against the Rana the latter came out to resist them with 3,000 horsemen. At Haldighat a fierce battle was fought in 1576. The Mharana gave a wonderful proof of his bravery. He, however, received a serious wound and so was obliged to retire to the hills. The Mughals came out victorious but by now were too exhausted to pursue the Rana.

Though the Rana was defeated in the battle of Haldighat he did not lose heart. He continued fighting against the Mughals right up to his death and after him his son Amar Singh continued the warfare against the Rana.

3.16.9Conquest of Gujarat (1552-1573 C.E)

Akbar was very eager to conquer Gujarat which was a very important place form commercial point of view. Fortunately for him the country at that time was without any settled government. It was divided into seven warning principalities over which the nominal king. Muzaffar Shah III, a prince of doubtful legitimacy, exercised little authority. So favorable was the situation that one of the local chiefs Itimad Khan even sent him an invitation. Accordingly in July 1572 Akbar marched out of his capital. He went to Patan where he stayed for a few days and was joined by Man Singh and he marched towards Ahmedabad, the capital, reputed to be one of the finest cities in the world at that time. Sultan Muzaffar honored theEmperor and humbly submitted before him. Itimad Khan presented the keys of Ahmedabad and showed every sign of submission.

Akbar now sent a force under BhagwanDass and Man Singh towards Surat which was the home and stronghold of the Mirzas. After a brief resistance Hussian Mirza of Surat found himself helpless and ran away. Thus, the Mughals won a complete victory. Akbar retired to the capital victorious.

Hardly six months had passed when fresh troubles broke out in Gujarat. The emperor marched from Fatehpur to Ahmedabad covering a distance of 600 miles in nine days-the quickest campaign on record. However, he suppressed all the troubles and appointed Khan-i-Azam Mirza Koka as the Governor of Gujarat and returned to the capital in October 1573.

3.16.10Conquest of Bengal (1576-80 C.E)

Akbar engaged Khan-i-KhananMunim Khan and Raja Todar Mal for the conquest of Bengal. After ceaseless efforts of about 4 years, they succeeded in bringing about the complete conquest of Bengal. Daud Khan, the ruler, was expelled. Thus as Dr. Smith says that the "*independence of Bengal came to an end with Daud, the dissolutecamp who knew nothing of the business of governing*."

3.16.11Annexation of Kabul (1585 C.E)

Kabul was held by Hakim Mirza, the brother of Akbar. In 1579-80, he grew rebellious and tried to capture Punjab. Akbar sent a force against him and suppressed his mischievous designs but showed him great kindness and affection by allowing him to retain Kbaul. On his death in July, Kabul was annexed to the Empire.

3.16.12 Conquest of Kashmir (1586-87)

In 1586, Akbar sent a force under Raja BhagwanDass against Kashmir. Yusuf Khan, the ruler of Kashmir, offered a resistance for some time but at last surrendered. Yaqub, son of Yusuf, who asserted his authority in Kashmir, continued to be rebellious. Akbar sent Kasim Khan against him. The chiefs of Kashmir, who were distressed with the rule of Yaqub, deserted him and joined Kashim Khan. At last,Yqub was defeated. Kashmir was conquered and annexed in 1587.

3.16.13Conquest of Sindh(1581 C.E)

The territory around Thatta, the southern part of Sindh, was practically independent. Its ruler, Jani Beg had not substantially acknowledged the Mughal supremacy but nominally. Akbar sent a force under Khan-i-KhananAbdur Rahim. Jani Beg offered resistance for some time, inflicted heavy losses upon Mughals. Dharu, son of Todar Mal, also died on the battle field. But at last,Beg submitted. He also offered his daughter in marriage to the son of Khan-i-Khanan.

3.16.14Conquest of Qnadhar (1595 C.E)

The year 1595 saw the completion of the conquest and annexation of Qandhar and other territories of the north-west. In February, Mir Masum captured the fort of Siri form the Afghans as a resultof which all Baluchistan, as far as Qandhr including Mekran, fell into the hands of the Mughals. In April, Qandhar was also conquered. The Persian governor himself surrendered the city. The Shah of Persia at that time was busy in fighting against the Uzbegs and was not in a position to fight against the Mughals. Shah Beg took over the charge of Qandhar. The turbulent tribes of Yusuzais and Roshniyas were also defeated and crushed by the imperial forces.

Conquest of Deccan (1592-1602) having conquered the bulk of Northern India, Akbar turned his attention towards the South. He sent missions to the rulers of Ahmednagar, Bijapur, Golkonda, Bihar and Khandesh asking them to recognize his sovereignty. But all of them practically refused to do so. Hence Akbar decided to declare war against them.

3.16.15Conquest of Ahmednagar

In 1595, Akbar sent a force under Prince Murad and Khan-i-khananAbdur Rahim towards this powerful Nizamshahi kingdom. At this time the kingdom governed by Chand Bibi who fought with masculine courage and resolution. She offered a tough resistance. At last peace was concluded according to which the Mughals were given Berar while Ahmednagar and its orginal dependencies were too retained by the ruler of Ahmednagar. Soon afterwards the nobles of Nizamshahikundgom tried to turn the Mughals out of Berar. The Mughals could not tolerate this. They marched against the enemies. The Emperor came personally to direct the campaign. The rulers of Bijapur, Golconda, and Khandesh sent to help to Nixamsahi and thus made a united front against the Mughals. A battle was fought at Supa in which the Mughals came out triumphant. Ahamednagar was thus conquered in August 1600.

3.16.16Capture of Asisrgarh

Miran Bahadur of Khandesh had refused to acknowledge imperial sovereignty when asked to do so. Akbar, therefore, marched against him. Burhanpur, the capital, was easily taken over. Then the strong fortress of Asirgarh was attacked. The enemies offered a tough resistance. It is said that Akbar had to resort to treachery and that gates of the fort were opened by the golden keys. Thus, the fort was conquered. Akbar wanted to conquer the other states of the Deccan but due to the revolt of Prince Salim he had to go to the north. Soon afterwards he died and thus he could not cherish his desire of conquering whole of south.

Thus, by the year 1602 Akbar became the master of almost the whole of Northern India and certain portions of the Deccan. His empire extended up to the Himalayas in the north, Godavri in the South, Bengal in the east and Kabul and Qandhar in the west. It included as many as 18 provinces. It was, indeed, a big achievement of Akbar to have created such a big empire and also to have brought about the political unity of India under him.

3.17Rajput Policy of Akbar

Akbar was a great statesman. Soon after his accession to the throne he came to the conclusion that the friendship of the Raputs, a brave and fearless community, would be very valuable and that it would be disastrous to follow a policy of warfare and bloodshed against them. As the Rajputs were the military leaders of the Hindu community and also the best fighting men of India he fully realized that there could be no empire without the Rajputs. He also came to the conclusion that no social or political synthesis without their intelligent and effective co-operation was possible in India. So he adopted the policy of conciliation and set himself to the task of reconciling the Rajputs to the Mughal rule. But wherever the method of friendship failed to win them over Akbar did not hesitate to resort to warfare. But in the course of war, if any Rajput states at war offered

submission, Akbar would not prolong the war and would accept the terms of peace. Amber, Bikaner, Jodhpur and Jaisalmer were among those Rajput states that offered unsolicited submission and concluded friendly alliances with the Emperor. Ranthambor and Kalingaroffered some resistance but later on came to honorable settlement. Mewar was the only important Rajput state that offered gallant resistance and could not be subordinated by the emperor. The chief features of Akbar's Rajput policy may thus be studied as follows: -

3.17.1Matrimonial Alliances

In the first instance, the emperor, entered into a scheme of matrimonial alliances with the Rajput chiefs. The first Rajput who gave his daughter to marriage to the emperor was Bihari Mal, the Kachhwa Raja of Amber. In 1562, the Rajput chief along with his family waited upon the Emperor at Sangmir, while he was on his way to Ajmer. He expressed his desire to join the imperial service. He also offered his daughter in marriage to the emperor which was gladly accepted. Bihari Mal was given a command of 5,000 while his son, Bhagwan Das and grandson, Man Singh, were also enrolled as mansabdars. This marriage is a momentous event in the history of India. In the words of Dr. Beni Prasad, "It symbolized the dawn of a new era in Indian politics; it agave the country a line of remarkable sovereigns; it secured to the four generations of Mughal emperors the services of some of the greatest captains and diplomats that medieval India produced."

Realizing the advantage of the Mughal alliance, Bikaner's ruler, Kalyan Mal, also married off his daughter to the emperor. His son Rai Singh joined the imperial service. Bhim Singh of Jaisalmar did not lag behind. He too submitted to the Mughal Emperor by giving in marriage his daughter to him.

3.17.2Admission of Rajputs in Royal Service

Hitherto all high posts were denied to Hindus. Under Sher Shah some attempts were made to reconcile the Hindus, but under his successors the process was virtually discontinued. Akbar rising above the established Muslim traditions welcomed and appreciated the services of the Rajputs in the empire. He granted them high posts of power and responsibility both in civil and military departments. Raja todar Mal, Raja Bhagwan Das and Raja Man Singh were some of these Ruputs who enjoyed very high posts in the empire. Thousands of other Rajputs joined the imperial army and began to fight and win victories for the empire.

3.17.3Freedom of Worship to the Rajputs

Akbar granted freedom of worship and liberty of conscience to the Rajputs. He neither persecutes nor imposed any restriction upon them. He abolished such pernicious and discriminating taxes as Jaziya and Pilgrim Tax. He followed the policy of harmony instead of that of humiliation and could win their cooperation.

3.17.4Warfare Against some Rajputs

Whenever Akabr's policy of conciliation failed, he would at once resort to the policy of warfare in order to subdue them. As Mewar had refused to acknowledge the over lordship of the emperor, he decided to subordinate it by force. In 1567, he marched with a big force towards Meawr. When UdaiSkigh, Rana of Mewar, heard about the approach of to the care of Jai Mal and Phatta with 8,000 braveRajputs. The imperialists besieged the fort; though the Rajputs tried to defend it gallantly but they were in the long run defeated, Chittor was conquered by the imperialists.

After the death of Udai Singh in 1572, Maharana Pratap ascended the throne of Mewar. He thought it disgraceful and disparaging for the Rajputs who had degraded themselves by joining the imperial service and married off their daughters and sisters to the emperor. Akbar could not tolerate this. In 1576, he sent a force under Man Singh and Asaf Khan against him. A battle was fought at Haldighati. The Mughals came out victorious and the Rana having been defeated ran away to the hills. After some time, the Rana came out of the hills and re-conquered some of his lost territories. Thus Akbar, in spite of his best efforts, could not subdue the Rana ether by friendship or by force.

3.18 Religious Policy of Akbar

Among all the Muslim kings who ruled over India Akbar was the most liberal exponent of religious tolerant policy. There were certain factors that determine his policy. Akbar's mother, the daughter of a Persian scholar, sowed in his mind the seeds of toleration. Secondly, Akbar's early contact with Sufism, during his stay in the court of Kabul, where many Sufi had fled away from Persia under the pressure of Safavi persecution, and subsequently the influence of his tutor, 'Abdul Latif, impressed upon his mind the worth of liberal and sublime ideas and made him eager to "attain the ineffable bliss of direct contact with the Divine Reality". Lastly, his Rajput wives and his contact with the Hinduism, and the reformation movements of his time, made an impression on his imaginative mind. We are told even by the hostile critic Baduni that "he would sit many a morning alone in prayer and melancholy, on a large flat stone of an old building near the (Fathpur) place in a lonely spot with his head bent over his chest, and gathering the bliss off early hours." The conflicts of the different religious sects shocked his soul, and he devoted himself "to the evolution of a new religion, which he

hoped would prove to be a synthesis of all the warring creeds and capable of uniting the discordant elements of his vast empire into one harmonious whole."

Formation of Ibadat Akbar observed the external forms of the Sunni faith until 1575, when his association with Shaikh Mubarak and his two sons, Faizi and Abul Fazl, produced a change in his views. He then caused a building to be constructed at Fathpur Sikri, called the *Ibadat-Khana*or the House of Worship, with a view to discussing philosophical and theological questions. He first summoned there the learned divines of Islam, but their discussions soon took the shape of "vulgar rancor, morbid orthodoxy and personal attacks" and they could not reply to some of the queries of Akbar to his satisfaction. In fact, their petty wrangling, of which Badauni gives a graphic picture, failed to satisfy his inquisitive soul, and led him to seek truth elsewhere. He therefore called to the *Ibadat-Khana* the wise men of different religious and sects, notably Hindu philosophers like Purushottama,, Devi and some others; some Jain teachers, the most prominent of them being Hari Vijay Suri, Vijaya Sen Suri and BhanuchandraUpadhayya ; and Farsi priests and Christian missionaries from Goa. He patiently attended to the arguments of the exponents of each faith, and "went so far in relation to each religion that different people had reasonable grounds for affirming him to be a Zoroastraian, a Hindu, a Jain, or a Christian". But he was not converted to any o these faiths, and also came to the conclusion that all the relgion were alike in their fundamentals and differed only their faith.

3.18.1 Reading of Khutuba (1579 C.E)

On June 22, 1579, Akbar took still another very bold step. He displaced the chief Imam of Jama-i-Masjid of Fatehpur Sikri and himself read the Khutba which had been composed by Faizi. This caused a great stir among the orthodox Muslims who strongly denounce this step of the emperor. They began to think that the king was trying to play the role of the Prophet.

3.18.2 Infallibility Decree (1579)

A few months after the reading of Khutba Akbar took another measure. He got prepared a document known as Mehazar or Infallibility Degree. It ran as follows: "We the principal Ulema who are not only well-versed in the several departments of the law and principles of jurisprudence and well-acquainted with the edicts based on reason and testimony but are also known for our piety and honest intentions have duly considered the deep meaning of Quran and genuine traditions.

1. Obey God, obey the Prophet and obey those who are invested with authority among you.

2. Surely the man who is nearest to God on the Day of Judgment is the just leader; whosoever obeys the Amir obeys Thee: and whosoever rebel s against him rebels against Thee.

3. The of Sultan-i-Adil (Just King) is higher in the eyes of God than that of mujahid (religious leader)

4. Akbar is the most just, most wise and mot God-fearing king.

5. Should there be in future a religious question regarding which the opinions of the mujahids are at variance, the emperor's decision will be final and binding on all, provided the decision taken is in accordance with the Quron and for the benefit of the nation.

The infallibility Decree is considered to be a great landmark in the development of Akbar's religious policy. It is compared with Henry VIII's Act of Supremacy, but in fact that is not so. It should be remembered, as Sri Ram Sharma points out, that this decree did not make Akbar the Pope and the emperor in one. He could not thereafter issue orders which could not be challenged. Anybody could challenge them, if they were contrary to the injections of the Holy Quran. Only when the Muslim jurists differed among themselves as to the interpretation of any religious question, the decision of the emperor was final. But if anyone in the State challenged that is decision was contrary to the injunctions of the Holy Quran, his decision did not have the force of law.

3.18.3 Din-I-Ilahi (1581-82 C.E)

Towards the close of 1581, Akbar took another step in the field of religious toleration. He thought of establishing a synthesis of various creeds by putting together the fundamental principles of various religions. In the beginning of 1582, he actually translated his ideas into practice by establishing a new religion or brotherhood known as Din-i-Ilahi. Dr. Holden writes, "Akbar experimented in all departments from religion to metallurgy". Its basis was love, truth and religious tolerance.

3.18.4 Principles and practices of Din—Ilahi

AabulFazl in "" Ain-i-Akbari" has given detailed account of the principles and practices of Din-i-Ilhai all the persons who became members of Din-i-Ilhai had to observe the following practices: -

1. They were to follow a new mode of greeting each other. A member while meeting the other ofhis faith will salute by saying "Allah-u-Akbar" and will be responded by "Jalla-a-Jalalhu".

2. The members of Din-i-Ilhai were to abstain from meat-eating but not to hate the meat-eaters.

3. Every adherent should take an oath to good to everybody

4. They were neither to marry old women nor minor girls.

5. They were to respect all the religions.

6. They were to regard fire as very sacred.

7. They were supposed to avoid formalities.

Din-i-Ilhai could not attract a large number of followers. The Muslims thought it to be anti-Islamic and the Hindus considered it as just a modified form of Islam. There were only 18 important persons who became the followers of the new faith and out of these there was only one Hindu, Birbal. Even the close associates of Akbar like Man Singh and Bhagwan Das did not become its member. That was precisely because neither the Emperor propagated the new faith nor did he compel any one to become its member.

Dr. V.A. Smith has strongly denounced Din-i-Ilhai of Akbar. According to him, *"The whole Scheme was the outcome of ridiculous vanity, a monstrous growth of unrestrained autocracy. It ignominious failure illustrated the wisdom of the protest addressed by the Kotwal to the Sultan of Delhi some three centuries earlier, and folly of kings who seek to assume the role of Prophet."* Evidently, Din-i-Ilhai was not the monument of Akbar's folly. It was a monument of his wisdom. Being keenly disappointed in their expectation of converting the emperor, these European missionaries became too prone to give credence to statements discrediting Akbar. According to S.R. Sharma, "*it had no exaggeration to give the Din-i-Ilhai the rank of a religion. It had no book, no priest, no ceremonies, and practically no religious beliefs. It was an order rather than a religion and more akin to free masonry than any religious movement."* They hold that the emperor's object was not religious but political and that it was a monument of his wisdom and not of his folly. His ideal was grand synthesis of all that he considered to be the best in different religious an ideal essentially national, for which he is justly entitled to the gratitude of posterity.

3.19 Personality of Akbar

An intrepid soldier, a benevolent and wise ruler, a man of enlightened ideas, and a sound judge of character, Akbar occupies a unique position in the history of India. We know from Abul Fazal, and even from the hostile critic Badauni, that he had a commanding personality and looked every inch a king. Jahangir remarks in his *Memoirs* that his father *"in his actions and movements was not like the people of the world, and the glory of God manifested itself in him"*. Like other princes of the house of Timur, Akbar was endowed with

remarkable courage an uncommon physical strength. He was fearless in the chase as well as in the fields of battle, and, "like Alexander of Macedon, was always ready to risks his life, regardless of political consequences". Akbar tried to introduce humane social reforms. He was a patron of art and literature. From all the point of view his reign forms one of the most brilliant periods in the history of India. Akbar, remarks Smith, "was a born king of men, with a rightful claim to be on the mightiest sovereigns known to history. That claim rests securely on the basis of his extraordinary natural gifts, his original ideas, and his magnificent achievements".

3.20JAHANGIR 1605-1628 C.E

3.20.1 Objectives

3.20.2 Introduction

3.21 Revolt of Khusrav

3.22 Death Sentence to Sikh Guru Arjun

3.23 Marriage with Nur Jahan

3.24 Submission of Mewar (1614)

3.25 War against the Deccan (1608–17 C.E)

3.26 Loss of Qandhar (1622 C.E)

3.27 Khurram's Revolt (1622 C.E)

3.28 Revolt of MahabatKhant (1626 C.E)

3.29 Death of Jahangir

3.30 Character of Jahangir

3.30.1 As a Scholar

3.30.2 A portion of art and learning

3.30.3 A Tend-Hearted

3.30.4 His religious policy

3.31 The faults of Jahangir

3.20.1 Objectives

- Life history of Jahangir
- Revolts against Jahangir
- Marriage with Nur Jahan
- Characterof Jahangir

3.20.2 Introduction

A week after Akabr's death, Salim succeeded to the throne at Agra at the age of 36 and assumed the title of Nur-ud-din Muhammad Jahangir Padshah Ghazi. Though fond of pleasure, he was not absolutely devoid of military ambition and dreamt of conquering Transoxiana, the seat of government of the early Timurids. Soon after his accession, he tried, in the words of Asad, "to win the hearts of all the people" by various measures. He granted a general amnesty to his opponents, released prisoners, set up the famous chain of justice between the Shahburji in the fort of Agra and a stone pillar fixed on the banks of the Jumna, and promulgated twelve edicts, which were ordered to be observed as rules of conduct in his kingdom:

1. Prohibition of cesses (Zakat)
2. Regulations about highway robbery and theft
3. Free inheritance of property from deceased persons
4. Prohibition of the sale of wine and of all kinds of intoxicating liquor
5. The building of hospitals and the appointment of physicians to attend to the sick
6. Prohibition of seizure of houses and of cutting off the nose and ears of criminals
7. Prohibition of forcible seizure of property (*Ghasbi*)

8. prohibition of the slaughter of animals on certain days.

9. Respect is paid to Sunday.

10. general confirmation of *mansabs* and *jagirs*.

11. Confirmation of *Aima*

12. Amnesty to all prisoners in forts and prisons is very kind.

These edicts don't seem to have had very great practical effects. The few changes that Jahangir has now affected in the offices of the state were intended to secure him a band of supporters. He rewarded Bir Singh Bundela, the murderer of Abul Fazl, with the dignity of a commander of 3,000 horses, while Abdul Rahaman, the victim, and Maha Singh, the son of Man Singh, were elevated only to the rank of commander of 2,000. MrzaGhiya Beg, a Persian adventurer and father of Nur Jahan, who was destined to be famous under the title of "Itima-ud-Daula," was raised to the rank of commander of 1,500.

3.21Revolt of Khusrav

The "early pleasant dreams" of Jahangir were soon rudely disturbed by the rebellion of his eldest son, Khusrav, whose relations with his father had been far from friendly since the closing years of Akbar's reign. Enjoying the kindness and favour of his grandfather, Khusrav was the most popular prince in the Empire, having many influential supporters like his maternal uncle, Mansing, and his father-in-law, Khan-i-Azam 'Aziz Koka, the foster brother of Akbar. Five months after Jahingir's accession, he left Agra, fled to the Punjab, and rose in rebellion. Jahangir marched without delay against his son with a large army. He was so greatly perturbed that he even forgot to take his daily dose of opium on the first morning of his march. The prince's troops were easily defeated by the imperial forces near Jullundur, and he was captured with his principal followers, Husain Beg and Abdul Aziz, while attempting to cross the Chenab with a view to proceeding to Kabul. He was brought before his father with "his hands bound and a chain on his leg" in an open *darbar*, and after being severely reproached, he was ordered to be imprisoned. His supporters were subjected to cruel punishments. The captive prince was destined to suffer more until he met his doom in 1622.

3.22 Death Sentence to Sikh Guru Arjun

The fifth Sikh Guru, Arjun, was sentenced to death, and all his property was confiscated by the emperor. Apparently, the charge against him was that he had helped the rebel prince Khusrav with a sum of

money, and some writers believe that the Guru suffered the "penalty for high treason and contumacy." But Jahingir's own *memories* make it clear that the emperor was not guided by purely political considerations.

3.23Marriage with Nur Jahan

In May 1611, Jahnagir married Nur Jahan, originally known as Mihr-un-Nisa, who considerably influenced his career and reign. According to Mutamid Khan, the author of Iqabal-Nama-i-Jahangiri, Mihr-un-nisa was the daughter of a Persian immigrant, Mirza Ghiyas Beg, who came to India with his children and wife in the reign of Akbar. She was born on the way to India at Qandhahar. Her father rose to high positions during the reigns of Akbar and his son. She was married, at the age of seventeen, to Ali Quli Beg Istajlu, another Persian adventurer, who in the beginning of Jahangir's reign received the jagir of Burdwan in Bengal and the title of Sher Afghan. When Jahingir heard that Sher Afghan had grown "insubordinate and disposed to rebellions," he sent in In 1607, Qutbuddin Khan Koka was the foster-brother of Jahangir was instructed to send Sher Afgan Khan to the court as he was accused of negligence and siding with Afghan rebels and transferred. Sher Afgan Khan refused to obey. Seeing this, Qutbuddin started off for Bardhaman, while he sent Ghiasa, the son of his sister, in advance to pacify Sher Afgan and bring him to the court. So upon his arrival on 30 May 1607, Sher Afgan duly went to meet him, accompanied by two men. At that moment Qutb signalled his men to arrest Sher Afgan, who stepped forward in alarm and attacked Qutbuddin sensing treachery. Qutbuddin was fatally wounded, and seeing this, his men surrounded Sher Afgan and killed him instantly, and Mihr-un-Nisa was taken to court with her young daughter. After four years, Mihr-un-nissa's charming "appearance caught the king's farsighted eye and so captivated him" that he married her and made her his chief queen. The emperor, who styled himself Nur—ud-din conferred on his new consort the title of Nur Mahal (Light of the Palace), which was soon changed to Nur Jahan (Light of the World). It is sometimes said that Jahangir had been in love with Mihr-un-nissa "when she was still a maiden, during the life time of Akbar," and that his infatuation for her cost Sher Afghan his life. The truth of this opinion has recently been questioned on the grounds that contemporary Indian historians and some European travelers are silent about it and that it was invented by later writers.

Nur Jahan was indeed possessed of exquisite beauty, a fine taste for Persian literature, poetry, and the arts, a piercing intellect, a versatile temper, and sound common sense. But the most dominating trait of her character was her inordinate ambition, which led her to establish an unlimited ascendancy over her husband. Her father, Itimad-ud-Daulah, and brother, Asaf Khan, became prominent nobles of the court, and she further strengthened her position by marrying her daughter by her first husband to Jahangir's youngest son, Prince Shahryar. Very intelligent, brave, and shrewd, she began to control virtually the whole administration, and the period from 1611 to 1627 was truly the period of Nur Jahan rather than of Jahingir. Such unbridled control, though useful in some ways, led to some of the greatest disasters of Jahangir's reign: the revolt of Prince Khurram, Mahabat Khan's "coup," the loss of Qnadhar, etc.

3.24 Submission of Mewar (1614)

Jahangir resumed his father's policy regarding the Rajput principality of Mewar. Rana Amar Singh was the ruler of Mewar then and determined to hold up the high traditions of the house of Sisodias against submission to the Mughals.

Soon after his accession, Jahangir sent a force of 20,000, but he could not achieve any real victory and thus was recalled. In 1608, Mahabat Khan was sent at the head of a force consisting of 12,000 horses, 500 Ahadis, 200 musketeers, 60 elephants, and 80 pieces of artillery. Due to the frequent changes in the command, nothing substantial was accomplished. In 1614, Prince Khurram led the expedition against the valiant Rana. He was assisted by some of the best military officers. The Mughals began to devastate the Rajput country; villages and towns were set on fire, temples were ruthlessly demolished, and children and women of the Rajputs were captured. In order to cut off the supplies of the enemies, military posts were established at strategic points so that famine and pestilence broke out among the Rajputs, who began to suffer terribly. In spite of all this, Rana and his followers offered gallant resistance. Reduced to sore straits, the Rajputs implored the Rana to make peace with the Mughals. But, as Dr. P. Saran says, the Rana held his head high and demanded honourable terms, some of which were quite unprecedented and not given to any Rajput state. It was through the Rana's maternal uncle Shubhkaran and his trusted officer, Hari Das Jala, that these terms of peace were concluded.

- The Rana recognised the sovereignty of Jahangir.
- The Rana was not to attend the imperial court in person. He was to be represented at court by his son, Karan.

- All the territories of Mewar, including Chittor, which had been conquered by the Mughals since the days of Akbar, were to be restored to the Rana.
- The fort of Chittor was not to be repaired or rebuilt by the Rana.
- Karan was to be enrolled as the mansabdar of 5,000 Zat and Swar.
- The Rana was to supply a contingent of 1,000 horses to the imperialists.

The terms of peace were readily accepted and ratified by the emperor. Jahangir did not insist upon imposing tribute or any matrimonial alliance upon the Rana. He chose to treat the fallen foe with generosity. According to Dr. Ishwari Prasad, *"Jahangir's conduct in this affair is wholly worthy of praise." Mewar had given the Mughals no small amount of trouble, but the emperorforgot the past and adopted a conciliatory policy in dealing with the Rana.* The treatment given to the Rana was obviously special. Exemption from attending the Mughal court in person was a special privilege granted to the Rana. Again, when Prince Karan came to see the Emperor at Ajmer, he was given an unusually warm reception and a cordial welcome. Feasts and festivities were held in his honour. At the time of his departure after a four-month stay, presents worth Rs. 2,00,000 were offered to him by the Emperor, Prince Khurram, and Nur Jahan.

But with all these favours and grace shown by the Mughal emperor, the Rana could not reconcile himself to the loss of freedom, which he considered to be far more valuable than the terms of peace offered and the subsequent show of honour shown to him. His conscience pricked him. Consequently, he abdicated in favour of his son, Karan.

3.25War against the Deccan (1608–17 C.E)

Akbar had conquered Ahmednagar and Asirgarh, but by the time Jahangir ascended the throne, the entire Deccan had become independent. Ahmednagar, under the extraordinary genius of its Abyssinian Minister, Malik Amnher, had grown considerably in strength and speedily recovered the territories lost to the Mughals. Jahangir resumed his father's imperialistic policy regarding Deccan.

The first expedition against Ahmednagar was sent in 1608 under the leadership of Khan-i-KhananAbdur Rahim, but it came to nothing. In 1610, Prince Purvez was given the command, but he too came back unsuccessful. The emperor now dispatched Khan Jahan Lodhi, who was accompanied by distinguished generals like Bir Singh Deo, Shujaat Khan, Saif Khan, and others. On reaching Burhanpur, they learned that the imperialists under Khan-i-Khanan had suffered a serious defeat and had also concluded a disgraceful treaty with Malik

Amber; Khan-i-Khanan was, therefore, recalled by the emperor. With Khan Jahan Lodhi as their chief commander, the Mughals resumed the offensive in 1611 with full vigor, but they were repulsed toward Gujarat by the Maratha cavalry, which inflicted heavy losses upon them. The emperor now decided to march personally to the Deccan, but on the advice of his councillor, Khan-i-KhananAbdur Rahim was once more appointed to the command. Forgetting the past insults and injuries, he proceeded to Deccan and defeated the enemies in a hotly contested engagement. His success excited the jealousy of other Mughal generals who poisoned the ears of the emperor against Khan-i-Khanan, and the latter was recalled on a charge of corruption. Now Prince Khurram was given the supreme command of the expedition to the Deccan. The prince marched towards Ahmednagar with a big force and reached Burhanpur on March 6, 1617. Negotiations were opened with the king of Ahmednagar, who submitted to the Mughals and accepted the terms of peace directed by them.He met the prince with presents worth Rs. 15 lakhs and restored all the territories conquered by Malik Amber to the Mughals. The keys to the fort of Ahmednagar and also those of her strongholds were given to the imperialists. The treaty was ratified by Jahangir, who conferred the title of "Ferzand" upon Adil Khan and expressed much satisfaction at his submission.

Prince Khurram was greatly honoured and rewarded for his momentous achievement. He was given the title of Shah Jahan, and his mansab was raised to 30,000 zat and 20,000 sawar. A considerable amount of wealth was given to him. Nur Jahan held a feast in honour of the prince and gave him dresses of honour and jewels and pearls of great value. According to Jahangir himself, about Rs. 30, 000 was spent to celebrate the occasion. But, as Dr. Ishwari Prasad says, "Behind all these profuse gifts and rewards lay the fact that the Deccan was not conquered and that the spirit of Malik Amber was as unbroken as ever." The truth of his statement is substantiated when we find that by 1620, Malik Amber got back all that had been ceded to the Mughals.

3.26 Loss of Qandhar (1622 C.E)

In 1622, the Shah of Persia suddenly laid siege to Qandhar. Jahangir was alarmed to hear this, and he immediately ordered Prince Khurram to march to Qandhar and force the invader to raise seizure of the province, but the prince, who had turned against the empire because of the attitude of Nur Jahan towards him, refused to comply with the royals' order, and Qandhar, after forty-five days of siege, was occupied by the Persians. Jahngir made efforts to get back the lost territory, but all were in vain. This was a great loss to the empire.

3.27Khurram's Revolt (1622 C.E)

Nur Jahan's backstabbing intrigues Shah Jahan, driving him to revolt in 1622. As a matter of fact, ever since her daughter, Ladli, married Shehryar, Nur Jahan had been intrigued to exclude Shah Jahan from succession and to put forth the claims of her son-in-law. Under her mischievous influence, Jahangir confiscated some of the jagirs of Khurram and transferred them to Shehryar. All this became intolerable for the prince. In 1622, when Shah Jahan was ordered to march to Qandhar, he refused to comply with the royal order. He was sure that his absence would be fully utilised against him and that he might be excluded from the court. On the other hand, he raised the standard of revolt. Nur Jahan, with the help of Asaf Khan, Mahabat Khan, and others, was determined to suppress the revolt. The first decisive battle between the imperialists and Shah Jahan was fought at Balochpur in 1623, in which Prince Khurram's party was defeated. Raya Razan Raja Bikramjit, one of the great generals and deputy of Shah Jahan, was killed in the encounter. Mahabat Khan pursued Shah Jahan. The situation was so serious that the emperor himself proceeded to Ajmer to direct the campaign in person. The prince ran to Ahmednagar and thence to Golkonda, but could not get any help from any of these places. He was greatly disappointed when he went to Orissa and got possession of Bengal and Bihar. He attempted to seize Oudh and Allahabad but was ultimately defeated by the emperor.

The prince now retreated to Rohtas and then proceeded to the Deccan. This time he got help from Malik Amber, but when Prince Purvez and Mahabat Khan appeared in the Deccan, he could not face them. Most of the generals of Shah Jahan had joined the imperialists, and his great loyal follower, Abdullah, had renounced the world and taken to the life of a hermit. Of course, he still held Rohtas in the north and Asir in the Deccan, but he did not find himself strong enough to fight any longer against the imperialists. So, he wrote to Jahangir in March 1626 to forgive him. Nur Jahan, in view of the personal difficulties, agreed to the proposal. The prince surrendered the forts of Asir and Rohtas and sent his two sons, Dara and Aurangzeb, as a guarantee of his good behaviour in the future.

3.28 Revolt of MahabatKhant (1626 C.E)

Hardly had the revolt of Prince Khurram been suppressed when the empire was confronted with another very serious revolt. This revolt of Mahabat Khan was also due to the intrigues and imperious ways of the haughty queen. Nur Jahan did not like the rising influence of Mahabat Khan. She considered him her rival, for he espoused the cause of Prince Purvez. Nur Jahan wanted to weaken his power and also humiliate him. Therefore, she transferred him to Kabul and charged him with corruption and insubordination. Not only this, she insulted his son-in-law by treating him in the most outrageous manner. Greatly incensed at this, Mahabat Khan unfurled the banner of revolt. He even imprisoned the king when the latter was going to cross the Jhelum.

At this moment of crisis, Nur Jahan behaved with extraordinary courage and coolness. But the imperialists' power was too weak against Mahabat Khan and his Rajput followers. The queen had to surrender to Mahabat Khan to join her husband in prison. With great cleverness, Nur Jahan liberated herself and her husband from captivity. Mahabat Khan was laid powerless and driven to the Deccan. Thus, Mahabat Khan's revolt, which resulted in a "coup," failed. Nevertheless, it dealt a severe blow to the peace and security of the empire.

3.29 Death of Jahangir

Jahangir became sick after being released from the clutches of Mahabat Khan. He lived at Lahore during the winter of 1626–27 and proceeded to Kashmir in the month of March. During his stay in Kashmir, he was completely shattered physically. He grew so weak that he was unable to ride on horseback, so a palki was used as his conveyance. He lost his appetite for food and rejected opium. As he was losing his health rapidly in Kashmir, he returned to Lahore. During the journey, he desired to sip some wine, but he could not swallow it. His condition began to worsen rapidly, and he breathed his last near Bhimbhar on October 28, 1627 C.E. He was buried at Shahadara in Lahore.

3.30 Character of Jahangir

The Character of Jahangir is fully revealed in his *memoirs.* He loved nature and possessed a remarkable power of observation. His frequent visits to Kashmir bore ample fruit. In the field of art, he likes painting best, and his taste in art is vouched for by his coins. He appreciates architecture and music and was an art critic. His broad-mindedness was reflected in his religious policy. His sense of justice made no distinction between great and small men. In the study of Jahangir, we find that he was regular and efficient in the performance of his duties. He established inns and hospitals. He also made liberal grants to saints and scholars. He forbade the evil habit of drinking in the last days of his life. Jahangir's energy, ability, and statesmanship can be estimated as follows: -

3.30.1 As a Scholar

He was a great scholar of his time and highly proficient in Persian and Turkish. He was acquainted with Hindi, Arabic, and a few other languages. A famous book of his time, *Tuzk-i-Jahangiri*, was written by him and throws light on the social and political conditions of his reign and on objects of nature. He took care to

describe the flowers and fruits that he came across during his tours of Kashmir. The book reflects his scholarly tastes. He showered great favours on Persian poets and scholars, who often came to his court from different parts of Asia.

3.30.2 Patronof art and learning

Jahangir had a keen interest in painting and music. Mughal paintings and music reached high standards of development under his patronage. He took pride in being a connoisseur of the art of painting, and he often used to say that he was sure to find out who were the real artists in various autobiographies: *"My liking for painting and practice in judging it have arrived at such a point that when any work is brought before me, either of a deceased artist or of the present day, without the names being told me, I can say on the spur of the moment that it is the work of such and such an artist.* The artists of his own court acquired high proficiency in portrait painting and developed an exact likeness of the original. They were always patronized by the emperor.

3.30.3 A Tend-Hearted

Jahangir possessed an affectionate heart. After the death of his father, Akbar, he used to go barefooted to the tomb at Sikandra to pay his homage. According to Dr. Beni Prasad, "Jahangir was a sensible, kind-hearted man, with strong family affections and unstinted generosity to all, a burning hatred of oppression, and a passion for justice." Jahangir also often repented for his son's rebellion against his father. He forgave Shah Jahan for the great rebellion of 1623. His love and devotion for Nur Jahan proved the tenderness of his heart.

3.30.4 His religious policy

It is not easy to clearly define the religious beliefs of Jahangir. Some contemporary historians called him an eclectic, a devout Muslim, or even a Christian, but Sir Thomas Roe considered him an atheist. Some historians took him to be an intolerant ruler who prosecuted other religionists. They quote the persecution of Guru Arjun, the fifth Sikh Guru, and of the Swettambar Jain leader of Ahmedabad in support of their views. Jahangir slaughtered a bullock and built a mosque within the fort of Kangra during the celebration of Kangra's victory. But Dr. A. L. Srivastava observes, "*The persecution of Jains and Guru Arjun was due partly to political and partly to religious considerations."* Terry, a famous historian, says, *"All religions were tolerated by Jahangir and their priests held in high esteem."* The Christians were granted freedom of worship, and even they could convert people to their religion. From the different views discussed above, one cannot say with

confidence about his religious beliefs and policy, and these special cases do not militate against his substantial adherence to the policy of universal toleration. The view of Dr. Beni Prasad supports the religious toleration of Jahangir, saying, "With a few exceptions, his religious policy was one of toleration." It is in fact safe to say that he was neither as intolerant as his illustrious father, Akbar, nor as intolerant as his grandson, Aurangzeb.

3.31The faults of Jahangir

Jahangir possessed many of the aforesaid virtues, but even then, he was a firm drunkard. He used to drink at least 20 cups of wine a day and would like to spend his time drinking. With this habit, he could not perform his duties regularly, which undermined his constitution. But Dr. Beni Prasad considers his vice worse than drinking. He says, "The mastering weakness of Jahangir's life and career was a tendency to fall under the influence of those who aroused him, who loved him, and who won his love." His friends ruled over him in the last years of Akbar's reign and prompted him into revolt. Nur Jahan ruled him for ten years, and during the last five years of his reign, Nur Jahn alone controlled him.

Dr. A.C. Srivasva observes, *"Jahangir cannot be called a great king, nor can he be described as a statesman and administrator of outstanding calibre." He was by no means a first-rate general or diplomat. But it must be admitted that he was a successful and benevolent ruler who cherished the well-being of his subjects and was deservedly popular with them. "Like most rulers, he had his virtues and faults."*

Dr. Iswari Prasad also supports the above, saying, *"There is much in his character that deserves to be condemned, but there is a great deal that enables him to be placed among the fascinating personalities of Indian history."*

3.32Shahjahan (1627-1658C.E)

3.32.0Learning Objectives

- Life history of Shahjahan
- Rebellions against Shahjahan

- ❖ Golden age of Shahjahan
- ❖ Shahjahan's contribution to art and architecture
- ❖ Cultural conditions under Shahjahan

3.32.1INTRODUCTION

https://www.herzindagi.com/hindi/society-culture/know-about-wives-of-shah-jahan

Prince Khurram, the future Shahjahan, was born on January 5, 1592, in Lahore. His mother, Jagat Gosain or Johda Bai, was the daughter of Rajput ruler Udai Singh of Marwar. Jahangir married her in 1586 C.E. He was brought up by Rukaiya Begam, the wife of Akbar. Khurram was bestowed with various qualities of head and heart from his very childhood, so Akbar loved him the most. Both Akbar and Jahangir paid their best attention to the early education of Prince Khurram. Besides Persian and Turki languages and literature, he received education in history, political science,

theology, geography, etc. He did not show enough liking towards Turki language and literature, but he gained sufficient knowledge of Persian and Hindi and soon became an efficient rider, an able swordsman, and a confident shooter of arrows. He also achieved perfection in the art of warfare, the organisation of armies, and the handling of different weapons. All these were known as his "best generals" even during the times of his father's reign.

3.32.3Accession of Shahjahan

Although Jahangir had breathed his last in 1627 C.E., the ambitions of Nurjahan were not yet curbed. She was still trying to maintain her influence in politics and hold the reins of empire in her hands. Just after the death of Jahangir, Nurjahan advised her son-in-law Shaharyar to rush to Agra from Lahore in order to occupy the throne. On the other hand, Asaf Khan, brother of Nurjahan, was equally vigilant to get his son-in-law Khurram enthroned, who was at present in the Deccan, so he declared DabrBaksha, son of deceased Prince Khursaum, emperor, and he sent a fast messenger from Banarasto Deccan to bring Khurram to Agra. Nurjahan tried to imprison Asaf Khan so that she could do whatever she liked but did not succeed in her mission.

In the meanwhile, Shaharyar declared himself emperor at Lahore and occupied the royal treasury there. He lavishly spent and distributed money among the nobles in order to get their favour. Asaf Khan at once marched against Shaharyar along with a powerful royal army, and a fierce battle was fought between the army of Shaharyar and the royal forces in which the royalists stood victorious. Shaharyar was defeated, blinded, and later killed along with DabarBakhsha and other rivals for the throne on the command of Khurram.

Khurram entered Agra on February 24, 1628 C.E., ascended the throne by the name of Shahjahan, and assumed the title of Abdul Muzaffar Sahabuddin Muhammad Sahib Kiran-i-Sani. At this auspicious occasion, Shahjahan spent a lot of wealth to make it splendid. The mansab of Asaf Khan was raised to 8000 zat and 8000 sawar, and the post of Wazir was given to him as a reward for his faithful services. Mahabat Khan was also given a high mansab of 7000 zat and 7000 sawar along with the title "Khan-i-Khana." Nurjahan's pension was fixed at Rs. 2 lakh per annum, and other nobles and commanders who were in favour of Khurram were highly rewarded. Nurjahan breathed her last in 1645 C.E. During her widowhood, she did not take part in active politics.

3.23.4 The Rebellion of Jujhar Singh

Jujhar Singh, the son of Bir Singh Bundela, revolted in Bundelkhand, the difficult country to the south of the Jumna. Unable to stand against the imperial forces, he made his submission to Mahabat Khan. He was pardoned for giving up some of his assignment. Jujar Singh, together with his son Vikramjit Singh, served the Mughal army in the Deccan for five years. Then he returned to his fief (Orchha). He got back his old ambition to be an independent Raja and so extended his sway over Gondwana. He took the capital Chauragarh and put Gond Raja Prem Narayan to death. The Gond Raja's son appealed to Shahjahan, who sent Prince Aurangzeb to suppress the new revolt (1634). The Bundela strongholds were captured by Mughals. Jujhar Singh fled with his family but was murdered by the Gonds in the jungles where he sought to hide himself. The sons of Jujhar Sing were captured and forcibly converted to Islam. His women were enslaved. After this incident, no Bundela chief was recognised for several years by the Mughal emperor.

3.23.5 The Rebellion of Khan Jahan Lodi

Khan Jahan Lodi, governor of the Deccan, was a headstrong and fickle-minded Afghan. During the period of the succession dispute, he opposed Shahjahan and attempted to capture Mandu in Malwa. It was this opposition that forced Shahjahan to choose the more westerly route from Junnar to Agra. After a time, Khan Jahan Lodi made his submission to Shahjahan, who ordered him to recover the Balaghat, which had

been surrendered to the last Nizam Shahi ruler of Ahamadnagar. But Khan Jahan Lodi did nothing to recover the territory. He was, therefore, recalled to the Mughal court, and Mahabat Khan was made governor in his place. In 1629, Khan Jahan Lodi feared that he would be imprisoned. So, he managed to flee from Agra, somehow evading the imperial troops. Immediately, the Mughal troops went in pursuit of him. With the aid of VikramjitBundela, Khan Jahan Lodi reached Ahmadnagar and Daulatabad across Gondwana. Not wishing to lose the Deccan, Shahjahan laid out his plans with great care and forethought. After putting several armies in the field and giving the command of the main forces to Azam Khan, Shahjahan himself camped at Burhanpur to direct operations. At this time ShahjiBhonsle, father of Sivaji and in the employ of Ahmednagar, offered his services to Shahjahan because his father-in-law Jadu Raji had been treacherously murdered by the sultan of Ahmadnagar. In spite of the severe famine that raged in Gujarat and the Deccan at that time, Shahjahan managed to keep his troops well supplied from northern India. Khan Jahan Lodi fled from place to place; his followers deserted him, and he lost several battles. Though in Malwa, he attempted to move into the Punjab to see if he could find allies among the Afghans on the frontier. But Shahjahan anticipated his move and effectively checked it. Even Vikramjut gave up Khan Jahan Lodi, who was killed in the end at Sihonda (Banda District), and Shahjahan was rid of a dangerous rebel.

3.23.6 Achievements of the Reign of Shahjahan

Akbar and Shahjahan were the most prominent rulers who ruled over India from 1556–1657 C.E. It was an era of peace and prosperity that dazzled the eyes of people at home and abroad due to the grandeur of the Mughal emperors and their nobility. Foreign travellers like Bernier, Travernier, and Mannuci have lavished unstinted admiration on them. The reign of Akbar has been praised by all the scholars of history, but historians have divergent opinions regarding the reign of Shahjahan. Smith writes that Shahjahan failed both as a man and as a ruler; hence, his reign could not be regarded as a "golden age." But the contemporary scholars Khafi Khan and Rai Bharmal affirm that, seeing the peace and prosperity of the reign of Shahjahan, it can very well be established that his reign was certainly a golden age. European travellers and writers like Bernier, Mannuci, Lane-pool, and Elphinstone also agree with the view of contemporary writers because the Mughal Empire during the reign of Shah Jahan had touched the zenith of its power and glory. Hunter also writes, "The Mughal Empire attained its highest union of strength and magnificence under Shahjahan."

3.23.7 Administrative Achievements: Uninterrupted Peace

The events of thefts and dacoities, which were quite common earlier, were reduced to a minimum, and the general life of the people was quite safe. Travel was no longer a risky affair in his regime, and his coffers were full of wealth, which was a chief source of peace and prosperity in the empire.

Shahjahan received a vast empire as a legacy from his father. No doubt some events of mismanagement and a bloody war of succession occurred during his regime, but he maintained efficient control over the vast dominion land and maintained an uninterrupted peace in the internal and external spheres of the empire. Jean BaptisteTavernier writes, "Shahajahan reigned not so much as a king over his subjects but rather as a father over his family and children." His successes in the field of military expeditions and administration prove that his era was certainly the "golden period of the Medieval Age."

3.23.8 His military successes

Shahjahan, besides being an efficient commander, was a great warrior. He always took an active part in wars and achieved tremendous successes against his enemies. He took an active part in military campaigns even in his old age. He reorganised and re-strengthened the Mughal army with his ability and capability. He had to face several revolts at the outset of his career as an emperor. He crushed Jujhar Singh and Khan—Jahan Lodi, the two most popular among the rebels. He achieved splendid success against the rulers of Deccan and established his control over Ahmadnagar, Bijapur, and Golconda. In fact, his military achievements eclipsed the names of other brave generals even during the reign of his father.

3.23.9 Revenue System

Shahjahan introduced some significant changes in the revenue system in order to fill his coffers with wealth, which he needed for the construction of palatial buildings and for the welfare of the people. So far, $^{1}/3$ of the produce has been realised as revenue, but he raised it to $^{1}/2$ of the total produce. It added to the income of the empire. Moreland had praised Shahjahan for raising the income of the empire. Trade and industry also flourished during the regime of Shahjahan, as there was uninterrupted peace in his empire. Khafi Khan writes, "Although Akbar was a conqueror and a law giver, yet for order, arrangement of territory and finances, and good administration of every department of the state, no prince ever reigned in India that could be compared to Shahjahan." There was unlimited and incalculable wealth in the Mughal treasury during the reign of Shahjahan.

3.23.10 Works of Public Welfare

Though Shahjahan was an autocrat, he always looked out for the welfare of his people. He made proper arrangements for irrigation and had canals dug for the benefit of the peasants. He also built schools, colleges, mosques, sarais, and gardens for the good of his people. No doubt he was a bit reactionary and fanatical, but it did not affect his popularity at all. He was an industrious and dutiful ruler and devoted a great part of his life to administration. He did every possible act to redress the sufferings of the people at the time of the famines of 1630 and 1646 C.E.

3.12.11 Progress in Education and Literature

Shahjahan was a great patron of education and literature, like his predecessors. He continued the liberal educational policy of his great-grandfather. Akbar's reign contributed much to the development of Arabic, Persian, and Sanskrit literature. Jahangir and Shahjahan also followed in the footsteps of their predecessors and let the literary movement continue during their reigns. The educational institutions founded during the reign of Akbar flourished in the regime of his successors. Shahjahan also established a new college near the Jama Masjid in Delhi. Hindi language and literature also received impetus during this period. Both Shahjahan and his son Dara were fond of speaking Hindi and listening to Hindi songs. Hindi poets like Sundar Dass, Chintamani, and Kavindracharya were given royal patronage during the reign of Shahjahan. Jaganath, the musician, was also a great poet in Hindi. Shahjahan bestowed upon him the title of Mahakavi Rai. Several books of Sanskrit were translated into Persian during his reign, and historians like Abdul Hamid Lahori, Khafi Kahn, etc. also enjoyed the liberal patronage of the emperor. Science, technology, and the art of astrology also flourished during his regime.

3.23.12 Development of Various Arts

Shahjahan was not merely a commander or a warrior. He had a deep insight into various arts. Architecture reached its zenith during his regime. He was really a builder par excellence, and his age was certainly a golden one from the point of view of architecture. Dr. B.P. Saxena writes, "It was impossible to improve painting, so naturally he turned to architecture, which provided an extensive field for improvement." And the buildings of his reign must have satisfied both his vanity and his ambitions." The Red Fort and its allied buildings in Delhi are marvelous in beauty, and the buildings that Shahjahan constructed in the fort of Agra, such as Moti Masjid, Diwani-i-Aam, Diwan-i-Khas, and Musalmman Burj, are fine specimens of architecture.

The Taj Mahal is the best creation of the Mughal period. Its architectural beauty beggars all description. It was built by emperor Shahjahan as a mausoleum for his beloved wife Arjmand Banu Begam, also known as Mumtaj Mahal, who breathed her last in 1631 C.E. Almost all historians and scholars have praised its architectural beauty. Elphinstone writes, "The Mausoleum of white marble is not surpassed by any other edifice either in Europe or Asia in the richness of the material, the chasteness of the design, or the effect." Dr. B.P. Saxena also remarks about the beauty of the buildings erected during the reign of Shahjahan. "The buildings constructed during Shahjahan's reign stand as a living monument of unsurpassed engineering skill."

Seeing the achievements of Shahjahan in the field of architecture, Dr. A.L. Srivastava has rightly remarked, "Shahjahan's reign has been described as a golden period in the mediaeval history of India." This is true in one respect only, and that is in the domain of art, particularly architecture.

On the basis of the above description, it can very well be affirmed that, in spite of some shortcomings in the character of Emperor Shahjahan and the outburst of some early revolts in the empire, the era of Shahjahan was splendid. During this period, we witnessed all-round progress and development, and architecture reached its zenith; hence, it will not be out of place to accept this era as the "golden period" of mediaeval history.

3.24 Character of Shahjahan

It can truly be said of Shahjahan that the state was the emperor or that the emperor was the visible state. Every atom of imperial revenue passed through his hands for distribution. Shah Jahan's character has often been estimated more favourably than it deserves, perhaps because historians are dazzled by the magnificence of his court, the extent and wealth of this empire, the comparative peace that prevailed for the best part of his reign, and the glory of his monuments, particularly the Taj Mahal. As a son, Shahjahan revolted against his father and got the throne through the merciless slaughter of all possible rivals. As a result, he showed undue partiality to Dara and drove Aurangzeb into revolt. The best feature of Shahjahan's character is his intense love for Mumtaz Mahal. Indeed, she was a good check on his passion, but after her death, he disgraced himself by his gross licentiousness.

In state affairs, Shahjahan was cruel and untrustworthy. Although his military record during the earlier part of his reign was bright, it was not so in the later years. Undoubtedly, his reign of thirty years marks the zenith of the Mughal Empire. The loss of Kandahar had little effect on the rest of the empire, where the imperial system stood intact. His southern extensions under Auranzeb were elusive, for instead of adding to the strength and wealth of the Mughal Empire, they were the cause of its economic ruin and the destruction of its army. As

we have already noted, the glory of Shahjahan's reign was purchased at the expense of the great sufferings of the peasants and artisans of the country, and Bernier, a discerning and disinterested observer, testifies to the sufferings of the common people during his reign.

3.25. Aurangzeb1658-1707 C.E

3.25.1 Learning Objectives

- The Life History of Aurangzeb
- War of Succession for the Mughal Throne
- Religious policy of Aurangzeb
- Reactions against Aurangzeb's Policies
- Deccan Policy of Aurangzeb

3.25.2 Introduction

Aurangzeb(Ornament of the Throne) ascended the throne in July 1658 and ruled up to 1707 C.E. Thus, he was on the throne of India for about 50 years. During this period, he moulded the very character and basis of the empire and ultimately became responsible for its downfall. He was perhaps the ablest of all the Mughal kings. He was a great scholar of Arabic and Persian and a master in theology; he was a very brave and fearless soldier; he was free from the vices of wine, women, and song, and was a puritan of a high order. But as a sovereign, he was not a success. His extreme puritanism and austerity, his policy of religious intolerance, and his blindness to practical realities rendered him a failure and sapped the foundation of the empire built by the genius of Akbar.

3.25.3 Early life of Aurangzeb

Historians hold divergent opinions regarding the date of Aurangzeb's birth. According to KhafiKahm, he was born in the year 1619 C.E. at Dohud, but J.N. Sarkar writes that he saw the light of day on October 24, 1618 C.E. Dr. A.L. Srivastava mentions that Aurangzeb took birth on November 3, 1618 C.E. at Daud, near Ujjain. Aurangzeb was the sixth of the fourteen children of Shahjahan and Mumtaz Mahal. The childhood of Aurangzeb was not free from troubles. In his early days, his father Shahjahan raised the standard of revolt against his father, and as a result, he had to send his sons Dara and Aurangzeb to the Mughal court as a guarantee for their good conduct in the future. Aurangzeb was freed from this hostage in 1628 C.E. after the submission of his father.

Under the circumstances, the early education of Aurangzeb could be started before the age of eight. Aurangzeb's mind was very fertile, and he was very intelligent; hence, he soon became a master of the Quran and Hadis. He also soon became adept at the writing of the Naskha, but he had a dislike for poetry, music, and painting. Once he asked the mourners who were carrying the funeral of the goddess of music to bury her (the music) deep lest she rise again. Aurangzeb was well versed in Arabic, Persian, Turki, and Hindi, but he found much pleasure in the study of Arabic and Persian literature. He delighted in the study of religious books.

Besides academic education, he was provided military education, and soon he achieved skill in handling various weapons. His courage was very well tested until 1633 C.E. When he was watching an elephant flight, one of the infuriated animals rushed on him. Though he was a young lad of hardly fifteen, he did not budge an inch and, without losing his mental equilibrium, wounded the animal with his spear.

3.25.4 The Rise of Aurangzeb

Shahjahan, being confident in the ability and capability of Aurangzeb, made him the commander of ten thousand on December 13, 1634 C.E., and the next year he was sent to crush the revolt of Bundelkhand at the head of three armies. He successfully suppressed the rebels and converted two sons and one grandson of Juhar Singh into Islam. Aurangzeb destroyed the temple of Vir Singh Dev in Orchha and erected a mosque on its site. He also established his control over the fort of Jhansi and captured the treasury of Vir Singh Dev.

3.25.5 First Viceroyalty of the Deccan

The first post of viceroy was given to him in 1636 C.E., and he continued to be the Viceroy of Deccan up to 1644 C.E. He made Aurangazeb his capital in the Deccan and attained victory against the Deccan rulers. He was married to Dilrasbanu Begam of Persia in 1637 C.E. He went to Agra to see his ailing sister, Jahanara.

He was soon deprived of his post as Viceroy and his emoluments due to the hostility of his eldest brother, Dara. However, on the request of Jahanara, he was appointed Viceroy of Gujarat on February 16, 1645 C.E. From there, he was nominated to take command of the Balkh expedition in 1647 C.E., but he could not achieve much success against Balkh.

Although he remained Viceroy of Gujarat only for two years, he won laurels by showing sufficient administrative capacity and firmness. He also remained governor of Multan and Sindh from 1648 to 1652 C.E. During this period, he was also sent to besiege Kandhar twice, but he failed to achieve better results than Balkh in this expedition, too.

3.25.6 Early career of Aurangzeb

1. Aurangzeb, as a prince, successfully led an expedition against the Bundela chief, Jujbar Singh, and converted many Hindus to Islam.
2. From 1636 to 1644, Aurangzeb acted as governor of the Deccan. He extended the Mughal territories and set up a very good system of administration.
3. From 1645 to 1647, the prince acted as governor of Gujarat.
4. In 1647-48, the prince led an expedition to Balkh and Bokhara and gave a wonderful proof of his bravery and presence of mind to the enemies, who found their safety only in peace.
5. During 1648–1652, Aurangzeb acted as governor of Multan, and Sindh led two unsuccessful expeditions to Qandhar, with the result that he was transferred to the Deccan.
6. From 1652 to 1657, Aurangzeb worked for the second time as viceroy of Deccan. He created order and good government out of confusion and brought about the submission of Golkonda and Bijapur.
7. In 1657–58, Aurangzeb won the war of succession. He defeated Dara's forces in the battles of Dharmat and Samugarh and became the undisputed master of the empire.

3.25.7 Accession (5 June, 1659 C.E)

Aurangzeb ascended the throne on July 21^{st,} 1658 but his formal accession took place on June 5th, 1659. He assumed the title of "Abdul Muzaffar Mohuddin Mohammad Aurangzeb Bahadur Alamgir Padshah-

i-Ghazi." The Khutbah was read in his name, and he assumed the title of "Alamgir" (*conqueror of the world*) with the additions of "Padshah" (emperor) and "Ghazi" (holy warrior).

3.25.8 Aurangzeb's "Religious Attitude and Policy

Aurangzeb was a staunch follower of the Sunni sect of Islam. As one who secured the throne as the champion of Sunni orthodoxy against the liberal Dara, he tried to enforce strictly the Quranic law, according to which it behaves every pious Muslim to "exert himself in the path of God," or, in other words, to carry on holy wars (jihad) against non-Muslim lands till they are converted to the realms of Islam. This made him extremely puritanic in temperament, so that he took several steps to enforce "his own ideas of the morose seriousness of life and punctilious orthodoxy."

1. He passed an ordinance prohibiting the production, sale, and public use of wine and bhang.
2. He destroyed the sacred temples of the Hindus, the most famous being the temples of Mathura, Banaras, and Kathiawar.
3. He also enforced a higher tax burden on Hindu merchants at the rate of 5% (as against 2.5% on Muslim merchants).
4. The dancing girls and public women were ordered either to get themselves married or to leave the kingdom.
5. The emperor also passed strict orders against singing obscene songs and stopped the burning of faggota and processions during certain religious festivals.
6. Aurangazeb attempted to ban Sati, but the "evidence of contemporary European travellers in India shows that the royal prohibition was seldom observed."
7. Aurangzeb re-imposed the Jizya tax on "unbelievers."
8. In 1665, all Hindus except the Rajputs were forbidden to ride on well-bred horses, elephants, or palakis and to wear arms.

This policy generated feelings of discontent among certain sections of the population, which, by distracting his energies during the remainder of his reign, proved to be one of the most potent causes of the decline and fall of the Mughal Empire.

3.26 Reactions against the Policies of Aurangzeb- The Jats, the Bundelas, and the Satnamis

The first serious outbreak of anti-imperial reaction took place among the Jats of the Mathura district, where the imperial Faujdar, Abu Nabi, had oppressed them greatly. Under the leadership of Gokla, Raja Ram, and Churaman, they fought against the Mughal army. Gokla was fought ferociously to his death. Rajaram plundered Akbar's tomb at Sikandara in 1688. But he too was slain, and the principal stronghold of the Jats was reduced. Churaman also organised an armed resistance against the Mughals after Aurangzeb's death.

The second armed protest against Aurangzeb's policy was led by the Bundel prince, Chhatrasal. He gained several victories over the Mughals and succeeded in carving out an independent principality for himself in eastern Malwa, with its capital at Panna, before his death in 1731.

Santals also revolted against Aurangzeb. The immediate cause of the rise of the Satnamis was the murder of one of them by a Mughal foot soldier. They occupied Narnol, but royal forces crushed the revolt, and many Santals also lost their lives.

3.26.1Revolts of Sikhs

The religious policy of Aurangazeb forced the peace-loving Skihs to resort to revolt. Guru Tez Bahadur, the ninth Guru of the Sikhs, was a contemporary of Aurangzeb. He made Anandpur the centre of Sikhism and began to oppose the anti-Hind policy of Aurnagzeb. Khafi Khan writes that Aurnagzeb ordered to demolish the gurudwaras of the Sikhs. The order was opposed by Guru Tez Bahadhur, so he was ordered to appear in court. Guru was arrested by the Mughal army, which asked him to embrace Islam. On his refusal, he was tortured to death in 1676 C.E. It brought a revolutionary change in the thinking of Sikhs, and they constructed several fortresses to take revenge on the murder of Guru Tez Bahdur.

3.26.2 Rajput Policy

Akbar had established amicable and friendly relations with the Rajputs. He adopted a policy of friendliness and cooperation towards the Hindus. As a result of the liberal policies of Akbar, the Rajputs were befriended, but Aurangzeb was a contradiction to liberal Akbar. His religious fanaticism and narrow-mindedness once again annoyed the rajputs, and they turned out to be the enemies of the Mughal Empire.

The Rajput policy of Aurangazeb proved fatal for both the emperor and the empire. He failed to attain significant success against the Rajputs and wasted enormous wealth. Akbar couldnot extend the Mughal Empire without the active support and cooperation of the Rajputs. The Rajputs continued to be the foundation stone during his reign. But Aurangzeb's unfarsighted and illogical policy turned the brave Rajputs into the enemies of the empire. Their noncooperation and enmity shattered the Mughal Empire. Hence, Aurangazeb could not get the help and support of the Rajputs in his Deccan Campaign and northwestern expeditions.

1. After the death of Jaswant Singh in 1673, Aurangzeb sent an expedition to Marwr, occupied it, and destroyed temples there.

2. Aurangzeb refused to recognise Jaswant Singh's posthumous son, Ajit Singh, as the "Raja of Marwar" and confined him in his harem in order to bring him up like a Mughal prince.

3. Durgadass, Rathor chief, by a stratagem, took Ajit Singh and his mother to Marwar. In September 1679, Aurnangzeb sent forces to Marwar and ravaged it.

4. Rana Raj Singh of Mewar came to the help of Marwar. From November 1679 to November 1681, war was fought against the Rajputs of Mewar. Udaipur and Chittor were conquered and ravaged. Rajputs ran to the hills. Aurangzeb appointed Prince Akbar as in charge and himself went to Delhi. The Rajputs later defeated Prince Akbar.

5. Azam and Muazzam were sent to crush the Rajputs of Mewar, and Prince Akbar was transferred to Marwar. He entered into a conspiracy with the rajputs, declared himself Mughal Emperor, and revolted against the Emperor. Aurangzeb, by a clever trick, caused division in the Rajputs-Akbar clique and was successful in his mission. He could thus defeat the prince without war.

6. From 1681 until the death of Aurnagzeb in 1707, Marwar continued warfare against the Mughals till Ajit Singh was recognised as the Rana of Marwar by Bahadur Shah.

3.26.3 Effects of his policy

1. Rapputs, who were hitherto great friends of the empire, became enemies, and they began to work towards the weakening of the empire.

2. The Rajput wars have caused confusion and lawlessness in the empire.

3. Wars against the Rajputs caused a great loss of men, money, and prestige.

3.27 Deccan Policy of Aurangzeb

Aburangzeb was a highly ambitious king, and he was not satisfied with the territories of northern India alone. He wanted to extend his kingdom to the South as well.

3.27.1 Conquest of Bijapur1686 C.E.

As early as 1675, Aurangzeb had sent a big force under Jai Singh against Adil Shah II of Bijapur, but the Mughals suffered heavily and had to retreat. The Mughals, under the leadership of Muhammad Azam, besieged the city of Bijapur in April 1685. The Mughals were confronted with great difficulties because of the tough resistance of the enemies and due to severe famines. But Aurangzeb sent reinforcements and supplies. He himself came near Bijapur to direct the operations in person. The Bijapuris, after a gallant resistance of 15 months, had to yield as they had run out of supplies. Sultan Sikandar Ali Shah was arrested. Bijpur was annexed to the Mughal Empire in 1686 C.E.

3.27.2 Conquest of Golkonda, 1687 C.E

While the siege of Bijapur was going on, Aurangzeb dispatched a force under Prince Muazzam against Golkonda in July 1685. Hyderabad was captured and plundered by the Mughals. The Sultan of Golkonda, Abdul Hasan, entered into negotiations with Prince Muzzam, which resulted in a compromise.

But Aurangzeb was not satisfied with these terms. After the conquest of Bijapur, he proceeded to annex Golconda and besieged the fort in February 1687. The siege continued for eight months without any positive results. The Mughals suffered great difficulties and disasters. Aurangzeb has now resorted to treachery. Abdullah Pain, an Afghan in the service of Abudl Hasan, accepted a bribe from the Mughals and opened the eastern gate of the fort. The Mughals could not, however, take possession of the fort without a stubborn fight. One of the soldiers of Golconda, Abdul Razzaq, fought with exceptional heroism andcourage. Abdul Hasan was arrested andsent to Daulatabad as a prisoner to join Sikandar Adil Shah. Golkonda was annexed to the empire.

3.27.3 War against the Marathas

Having subjugated Bijapur and Golkonda, Aurangzeb turned against the Marathas. Sambhaji, son of Shivaji, was at this time the leader of the Maratha Empire. He was a weak and luxurious person. The Mughals marched against him, defeated him, and ultimately arrested him. By the order of the emperor, he was tortured

to death. Raigarh, the capital, and many strongholds, including Jinji, were captured by the Mughal army. But the Marathas did not lose heart. They continued their war of independence under Raja Ram and Tara Bai from 1684 to 1707 and recovered their lost territories. Thus, Aurangzeb, in spite of his best efforts, failed to crush the power of the Maratha Empire.

3.27.4 Effects of his policy

1. Aurangzeb's Deccan policy was baleful and blundering.
2. The annexation of Bijapur and Golkonda states, which served as useful buffers between the Mughals and the Marathas, was a great mistake.
3. His prolonged Deccan Wars caused huge financial losses. Even the salaries of soldiers could not be paid for months together, which created discontent.
4. Due to long warfare, the soldiers were demoralized, and the reverses suffered, which impaired the prestige of the empire.
5. Due to the presence of the emperor and the best officers in the Deccan, chaos and confusion became rampant in the north.
6. Agriculture and trade suffered terribly as a result of the prolonged Deccan wars.
7. The Jats, Sikhs, and Rajputs in the north revolted and created problems for the emperor.
8. Aurangzeb's Deccan policy led to the downfall of the Mughal Empire.

From any point of view, the Deccan policy of Aurangzeb was at once a blunder and a crime. It failed completely and led to the downfall of the Mughal Empire. In the words of J.N. Sarkar, "All seemed to have been gained by Aurangzeb now, but in reality, all was lost." It was the beginning of the end. Conclusion

3.28 Personal qualities of Aurangzeb

1. He was simple in habits and free from vice or passion. He had fewer than four wives.
2. He prohibited the use and promotion of general morality.
3. He prohibited the use and preparation of intoxicating liquors and "bhang."

4. In his private life, he was a pious Muslim and followed the Quran strictly.
5. His literacy tasted good, and he patronised people with literacy. His Fatawa-e-Alamgir is a digest of contemporary Muslim law.
6. He was a calligraphist and wrote Nastaliq and Shikast.
7. He had a remarkable memory and remembered everything he saw or heard.

3.28.1 His defects

1. He believed neither his sons nor his officers.
2. He interfered too much with administration. Officers lost their sense of responsibility and initiative. Administration degenerated.
3. He was not a political genius. He was a general but not a leader. He was a diplomat but not a statesman.
4. He identified the interests of the state with those of his faith.
5. He forgot that the greatness of the empire could only come from the progress of all sections of the people.

3.29 Death of Aurangzeb

Thus, as the years rolled on, Aurangzeb saw in his eyes failure piling upon failure and his empire exhausted. Fear for the future of the empire filled his mind with anguish and made him extremely unhappy. His advice to his rebellious sons to save the empire by partitioning went unheeded. Conscious of his failure and seriously apprehensive of the imminent disaster, he wrote to his son Azam: "I came alone and am going alone." "I have not done well by the country and the people, and of the future there is no hope." To Kam Bakhash he wrote, "I carry away the burden of my shortcomings... "Come what may, I am launching my boat." "The deep pathos of these letters is bound to move every human heart to its deathbed." Worn out in mind and body by heavy cares and hard toil, the emperor died at Ahmadanagar in the morning of the 3rd of March, 1707, "with the Muslim confession of faith on his lips." His body was carried to Daulatabad and interred in the compound of the tomb of the famous Muslim saint Burhan ud-din.

Multiple interpretations of Aurangzeb's life and reign over the years by critics have led to a very complicated legacy. Some argue that his policies abandoned his predecessors' legacy of pluralism and religious tolerance,

citing his introduction of the jizya tax and other policies based on Islamic laws; his demolition of Hindu temples; the executions of his elder brother Dara Shiko, King Sambhaji of Maratha Kingdom, and Sikh Guru Tez Bahdur; and the prohibition and supervision of behaviours and activities that are forbidden in Islam, such as gambling, fornication, and the consumption of alcohol and narcotics. At the same time, some historians question the historical authenticity of the claims of his critics, arguing that his destruction of temples has been exaggerated and noting that he built more temples than he destroyed, paid for their maintenance, employed significantly more Hindus in his imperial bureaucracy than his predecessors, and opposed bigotry against Hindus and Shia Muslims.

Learning Outcomes

- Conditions in India on the eve of Babur's invasion
- To know the difficulty faced by Babur in the establishment of the Mughal dynasty
- War of succession among the Mughal rulers
- Revolts and rebellions against the rulers of the Mughal Dynasty
- Religious and Rajput policies of the Mughals
- Identify the Great Rulers of the Mughal Dynasty
- Recognize the different rulers and their roles in the Mughal Dynasty.
- Discover the reasons for the fall of the Delhi Sultanate.

Examination Model Questions-Essay Questions

1. What were the political conditions of India on the eve of Babur's Invasions, and how did it help him in the conquest of India?
2. Give an account of the revenue and military reform of Sher Shah?
3. Write a short essay on Jahangir's character and personality.
4. Why is Shah Jahan's period considered to be the golden age of the Mughal rule in India?
5. Write an essay on Life and career of Aurangzeb.
6. Discuss the Deccan policy f Aurangzeb?

7. Discuss the Religious policy of Aurangzeb?

8. What was the rule played by Aurangzeb for the downfall of Mughal Dynasty?

Short notes

1. Life and career of Humayun
2. Akbar's Rajput Policy
3. Akbar's Religious Policy
4. Rebellions during the period of Shahjahan

Multiple Choice Questions

1. In which year Babur was died?

   (A) 1529 C.E (B) 1530 C.E (C) 1556 C.E (D) 1707 C.E

2. In which of the wars Humayun was defeated by Shersha Suri

   (A) Kanwa&Gogra (B) Haldighat& Panipat II (C) Chousa&Bhilgram (D) Dharmat& Panipat II

3. Name the Mughal queen whose name was written on all the Mughal Farmans and inscribed on the coins?

   (A) Bagamati (B) GulbadanBegum (C) Muntaj Begum (D) Nurjahan

4. During the Mughal rule, the chief of the city was;

   (A) Shiqdar (B) Kotwal (C) Munisif (D) Shiqdar

5. The Muhtasibs during the Mughal period acted as

(A) Censors of public morals (B) Chief recruiting officers of soldiers (C) Munsabdars of Mughal Dynasty (D) Head of the village

6. The Book 'Alamgir Nama' was written by

   (A) Abul Fazal (B) Babur (C) Mirza Muhammad Kazim (D) Jahingir

7. In whose reign Mahabat Khan was revolted?

   (A) Akbar (B) Babur (C) Jahingir (D) Shahjahan

8. Whose reign has been called the 'Golden age of Mughals'

   (A) Akbar (B) Babur (C) Humayun (D) Shahjahan

9. What is the meaning of Nurjahan

   A) Fortunate (B) Ornament of the Throne (C) Light of the World (D) Light of the Asia

10. Whose reign has been called the 'Golden age of Mughals'

   (A) Akbar (B) Babur (C) Humayun (D) Shahjahan

Matching

(1)	Akbarnama& Ain-i-Akbari	(A)	1707 C. E
(2	Din-i-Ilahi	(B)	1576 C. E
(3)	Baburnama	(C)	Shersha
(4)	Dam Silver Coin	(D)	Jahingir
(5)	Death of Aurangzeb	(E)	Babur
(6)	Haldighat War	(F)	Raja Birbal
(7)	Khusru Revolt	(G)	Ruler ofAhmebnagar
(8)	Ranasangramasimha	(H)	Ruler of Mewad
(9)	Chand Bibi	(I)	Akbar
(10)	Mubsabdari System	(J)	Abul Fazal

‘Alamgir Nama’

Alamgirnamah the court history of Emperor aurangzeb (1658-1707) written by **Mirza Muhammad Kazim**.

Glossary

Iqtas	**Administrative Divisions**
Shah‘	**King**
Khalifa	**Religious head of Islam**
Jagirs	**Ranks**
Shariat	**Islamic Laws**
Deccan	**India south of the Vindhya Mountains, but more particularly the interior plateau.**
Farman	**An order issued by a ruler**

MANSAB: A rank in the Mughal army based on the number of horsemen the officer was supposed to bring into the field. Mansabdars, the holders of the rank, were graded from those responsible for ten horses up to those who were responsible for ten thousand.

The Taj Mahal

The Taj Mahal not only forms one of the most iconic representations of India but is also considered the greatest architectural achievement in the world of Indo-Islamic architecture. The monument, which was declared a World Heritage Site by the United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization in 1983, was built by the Mughal Emperor Shah Jahan in the memory of his favourite wife, ArjumandBanguBeguam, better known as Mumtaz Mahal. On her death, she was buried in the garden of Zainabad at Burhanpur and then shifted, in December 1631, to Akbarabad (now Agra). She was finally enshrined in a crypt in the mausoleum that Shah Jahan built in her honor, the Taj Mahal. The Taj displays the largest inscriptional programme in the Islamic world. It has 25 Quaranic inscriptions, of which 14 are complete suras (chapters). In one way or

another, all inscriptions deal with the Day of Judgment, divine mercy, and paradise for the faithful. The tomb was built on the right bank of the Yamuna at a point where the river takes a sharp turn and flows eastward.

The Taj made its way onto the official list of the "New Seven Wonders of the World," elected by more than 100 million voters to represent global heritage throughout history.

Shah Jahan's reign represents a further shift in this trend, which privileges marble over the red sandstone structures so characteristic of Akbar's period. Several red sandstone buildings at the Agra and Lahore forts were dismantled and replaced with marble structures. The marble buildings erected inside the Agra fort included the Diwan-i-Am (1627), Diwan-i-Khas (1637), and the Moti Masjid (1634). Likewise, in the Lahore fort, the Diwan-i-Am, the KhwabGarh, the Sheesh Mahal, and the Musalmman Burj

---

Alamgir Nama: This work was written 1688 C.E. by Mira Muhammad Kakzim, son of Muhammad Amin Munshi, the author of the Padshanama. It contains a history of the first two years of the reign of Alamgir Aurangzeb. It was dedicated to Aurangzeb in the thiry-second year of his reign.

Books for further Reading

References

1. Satish Chandra, History of Medieval India 800-1700, Orient Blackswan, New Delhi, 2007.
2. HarbansMukhia, The Mughals of India, Blackwell Publishing, New Delhi, 2009.
3. Satish Chandra, Medieval India: From Sultanate to the Mughals, Part Two (Mughal Empire, 1526-1748), Har-Anand, New Delhi, 1999.
4. Harbans Mukhia, The Mughals of India, Blackwell, USA, 2004.
5. Farhat Nasreen, The Great Mughals, Rupa, New Delhi, 2021.
6. Salma Ahmed Farooqui, A Comprehensive History of Medieval India: From the Twelfth to the Mid-Eighteenth Century, Pearson, 2011.

Online Resources

1. Introduction https://www.youtube.com/watch?v=fEseQL9p8Ko

https://www.youtube.com/watch?v=rhHpBe4FjNY

2. Akbar https://www.youtube.com/watch?v=dTcwboZ0NB4

3. Mansabdars during the Mughal Empire

https://www.youtube.com/watch?v=DDmpXc9uR68

Tajmahal - Agra

https://akm-img-a-in.tosshub.com/indiatoday/images/story/202205/taj_1200x768.jpeg?agzI8YFJKFjJlhMRwbaY1EV_AStzf7Eb&size=770:433

UNIT-IV: Administration, Economy, Society and Cultural Developments under the Mughals – Disintegration of Mughal Empire - Rise of Marathas under Shivaji

UNIT-IV: Administration, Economy, Society and Cultural Developments under the Mughals – Disintegration of Mughal Empire - Rise of Marathas under Shivaji

4.0 Objectives

4.1 The concept of sovereignty

4.1.1 Central government:

4.1.2 Provincial government:

4.2 The Mughal military organization of the Mansabdari system:

4.3 Finance and revenue organization/land revenue administration:

4.4 Socio, Economic Conditions:

4.4.1 Social Conditions

4.5 Art and Literature

4.5.1 Architecture

4.5.2 Art (painting)

4.5.3 Music

4.6 Mughals' Religious Policy

4.7 The Mughal Empire's Decline and fall

4.8 How far the Mughal rule was national in character

4.9 Rise of Regional Powers – Marathas – Peshwas - Sikh

4.10 The Rise of Shivaji (1627 or 30 to 1680 C.E)

4.10.1 Military Career

4.10.2 War with Mughals

సాంఘీక పరిస్థితులు

సమాజం భూ స్వామ్య పద్ధతుల్లో నిర్మితమైంది. ఉన్నత, మధ్యతరగతి, పేద వర్గం వారుగా విభజితమై ఉంది. పేదవారి పరిస్థితి హీన స్థితిలో ఉండేది. తాగుడు, జూదం, వ్యభిచారం ఉన్నత వర్గాలలో ఎక్కువగా ఉండేది. ప్రజలు వరి, చిరుధాన్యాలను తమ ఆహారంలో తీసుకునేవారు. ఇళ్లలోని వస్తువులు ఎక్కువ శాతం మట్టితో తయ్యారు చేసినవే ఉండేవి. కుటుంబం పితృస్వామ్యం మగ పిల్లలు పుట్టడాన్ని ఆహ్వానించేవారు. అబ్బాయిలకు వివాహ వయస్సు 16 సంవత్సరాలు కాగా అమ్మాయిలకు 14 సంవత్సరాలు.

ప్రజలు అనేక విధాలైన ఆటలు, వినోదాలలో పాల్గొనేవారు. బసంతి, పంచమి, హెూలి, దీపావలి మరియు శివరాత్రి ఉత్సవాలను హిందువులు జరుపుకునేవారు. షబేబరాత్, మొహ్రం పండుగలను ముస్లిలు జరుపుకునేవారు. సతీసహగమనం, కన్యాశుల్కం, వరకట్నం వంటి సాంఘిక దురాచారాలుండేవి. రాజపుత్ర స్త్రీలు జౌహార్ ఆచారించేవారు.

మొగల్ చక్రవర్తులు విద్యా, విజ్ఞానాల వ్యాప్తికి శ్రద్ధ తీసుకున్నారు. అక్బర్ పతేపూర్ సిక్రీలో ఓ విద్యాలయాన్ని ఏర్పాటు చేశారు. సమాజంలో వృత్తిపనివారు, రైతులు అనేక బాధలు అనుభవించారు. కరువు కాటకాలలో వీరి పరిస్థితి అత్యంత దయనీయం.

కళా, సాంస్కృతిక రంగాలు

మొగల్ చక్రవర్తుల పోషణలో సాహిత్య వికాసం చక్కగా జరిగింది. వీరు పర్షియన్ భాషను రాజభాషగా స్వీకరించారు. బాబర్ స్వయంగా గొప్ప రచయిత. బాబర్ తుర్కీబాషలో 'తుజెకే-ఇ-బాబరీ', జహంగీర్ 'తుజెకే-ఇ-జహంగీర్' అనే స్వీయ చరిత్రను రాసుకున్నారు. గుల్‌బదన్ బేగం రాసిన 'హుమాయూన్ నామ', అబుల్ ఫజల్ రాసిన అక్బర్ నామ, 'ఐనే-ఇ-అక్బరీ' ఆనాటి ప్రసిద్ధిగాంచిన చరిత్రలు. అక్బర్ నిరక్షరాస్యుడైనప్పటికీ అనేక మంది కవులను, పండితులను పోషించాడు. మహాభారతం, రామాయణం, లీలావతి, అర్థశాస్త్రం మొదలైన చరిత్రలు పర్షియన్ భాషలోకి అనువదించబడ్డాయి. దారా షికో ఆధ్వర్యంలో ఉపనిషత్తులు, భగవద్గీత, యోగా పర్షియన్ భాషలోకి అనువదించడం జరిగింది. అలాగే బదౌని రాసిన ముంతకాబ్ ఉత్ తవారిక్, నిజామం అహ్మద్ రాసిన తబకతేఖా అక్బర్‌లు అక్బర్ కాలం నాటి చెప్పుకోదగిన రచనలు.

హిందీ సాహిత్యంలో పేరుగాంచిన తాన్‌సేన్, కేశవదాసులు అక్బర్ ఆస్తానంలో కలరు. అక్బర్ కాలంలో అనేక మంది అధికారులు ముఖ్యంగా అబ్దుల్ రహీం ఖాన్, రాజా మాన్‌సింగ్, భగవాన్‌దాసు, చింతామణి మరియు బీర్బల్‌లు హిందీలో ప్రసిద్ధి గాంచిన కవులు. బీర్బల్‌కు కవి రాయ్ అనే బిరుదు ఉంది. ఈ కాలం నాటి ప్రముఖ రచన తులసీదాసు రాసిన 'రామచరిత మానస్'. జగన్నాథ పండితుడు రాసిన రసగంగాధరము. ధారాషికో రాసిన మహాసముద్ర సంగమము మరియు గంగాలహరి. గంగాల హరి హిందూ ముస్లిం, సంస్కృతుల సమ్మేళనంగా చెప్పవచ్చు. ఔరంగజేబు సాహిత్యాన్ని నిషేదించినప్పటికీ ఇతడు అరబిక్ తుర్కీ హిందీ భాషల్లో ప్రావీణ్యుడు. ఇస్లామిక్ న్యాయశాస్త్రాన్ని 'ఫత్వా-ఇ-అలంగీర్' అనే పేరుతో క్రోడీకరించారు.

పర్షియన్, అరబక్, హిందీ మరియు ఉర్దూ భాషలు బాగా అభివృద్ధి చెందాయి. ఉర్దూ అనే పదం తుర్కీ భాష నుంచి వచ్చింది. దీని అర్థం సైనిక గుడారం అని అర్థం. మొగలుల కాలంలో స్థానిక భాషలు, మరాఠీ, బెంగాలి, మళయాలం కూడా అభివృద్ధి చెందాయి.

నిర్మాణ రంగాలు

మొగలుల కాలంలో అనేక నిర్మాణాలు గావించబడ్డాయి. బాబర్ కాలం నుంచే ఇండో-సరాసానిక్ నిర్మాణాలు ప్రారంభమయ్యాయి. బాబర్ మధ్య ఆసియా నుంచి కళాకారులను రప్పించి నిర్మాణాలు గావించాడు. ఈ కాలంలో మొగలులు భారతీయ పద్ధతులను తమ వాస్తు శైలిలో ప్రవేశపెట్టారు. ఢిల్లీలోని హుమాయూన్ సమాధి, ఆగ్రా కోటా, ఫతేపూర్ షిక్రి, జామా మసీద్, బులందా దర్వాజాలు హిందూ ముస్లిం వాస్తు శైలికి నిదర్శనంగా చెప్పుకోవచ్చు. బీర్‌బల్ గృహం, జోద్‌బాయ్ మహల్, దివానీ-ఇ-కాస్, షేక్ సలీం షిష్టి సమాది ఆనాటి గొప్ప కట్టడాలు. సా.శ.1572లో అక్బర్ ఫతేపూర్ సిక్రి అనే నూతన రాజధాని నగరాన్ని నిర్మించాడు. దీనిని వి.ఏ.స్మిత్ "రాతిలో మలచిన ప్రేమ గీతం"గా పేర్కొన్నాడు. పంచమహల్ బౌద్ధమత నిర్మాణాన్ని పో లి ఉంటుంది. జహంగీర్ కాలంలో షహదరాలోని జహంగీర్ సమాధి, నూర్జహాన్ తన తండ్రి పేరుపై నిర్మించిన సమాది పాల రాతితో నిర్మితమై ఉంది. ఇది తాజ్‌మహల్‌కు మాతృక వంటిదని చెబుతున్నారు.

షాజాహాన్ కాలంలో భవన నిర్మాణాలకు, వాస్తు శిల్ప కళలకు స్వర్ణ యుగమని చెప్పవచ్చు. ఢిల్లీ, ఆగ్రా, లాహెూర్‌లలో అనేక నిర్మాణాలు గావించారు. ఆగ్రా కోటలో దివానీ-ఇ-ఆమ్, దివానీ-ఇ-ఖాస్, జామా మసీదు, మోతీ మసీదు, తాజ్‌మహల్‌లు ఆగ్రాలో ఉ న్నాయి. దివానీ-ఇ-ఖాస్ అద్భుతమైన కట్టడం. దీనిపై పర్షియన్ భాషలో "భువిపై స్వర్గమంటూ ఉంటే అదే ఇది.. అదే ఇది.. అదే ఇది.."

4.10.3 Shivaji with Raja Jaisingh and the Treaty of Purandhar, June 1665.

4.10.4 Shivaji's Visit to Agra

4.10.5 Coronation, 1674

4.11 The Shivaji Kingdom's Area

4.12 Shivaji Administration:

4.13 Revenue Administration:

4.14 Organization Military:

4.15 The Legacy of Shivaji

4.16 The Maharashtrian Empire after Shivaji

4.17 Peshwas reign (1713-1761)

4.17.1 Balaji Vishwanath (1713-20)

4.17.2 Bhaji Rao-1 (1720–40)

4.17.3 Empire of the Pan-Indians

4.18 Balaji RAO (1740-1761)

4.19 The Ascension of Regional Powers—Sikhs

4.20 Examination-model questions

4.21 Short Answers

4.22 Multiple-choice Questions: Competitive Pattern

4.23 References

అని రాయబడి ఉంది. షాజాహాన్ నిర్మాణాలన్నింటిలో తలపానికమైనది ఆగ్రాలో యమునా నది ఒడ్డున నిర్మించిన తాజ్‌మహల్.తన భార్య ముంతాజ్ బేగం జ్ఞాపకార్థం నిర్మించాడు. అలాగే షాజాహాన్ జహంగీర్ సమాధిని, షాలిమార్ ఉద్యాన వనాలను తీర్చిదిద్దాడు. షాజాహాన్ కాలంలో తయారు చేయబడిన నెమలి సింహాసనం అంత్యంత అబ్బుతమైనది. ఇది మేలిమి బంగారంతో తయారు చేయబడి ప్రపంచ ప్రసిద్ధి గాంచిన కోహినూర్ వజ్రాన్ని పొదిగారు. ఢిల్లీలో నిర్మించిన ఎర్రకోట అద్భుత నిర్మాణాల్లో ఒకటి. ఔరంగజేబు కాలంలో కేవలం ఔరంగాబాద్‌లో తన భార్య కోసం ఓ సమాదిని నిర్మించాడు.

చిత్రలేఖనం

మొగలులు చిత్రలేఖనంపై ప్రత్యేక శ్రద్ధ కనబర్చారు. ఈ కాలంనాటి సుప్రసిద్ధ చిత్రలేఖకులు మీర్ సయ్యద్ అలీ, దశ్వంత్, బస్వాన్ మొదలైన వారు. అక్బర్ కాలంలో చెంగీజ్‌నామ, జఫర్ నామా, రామనామా, నల దమన, కలియ దమన లాంటి గొప్ప చిత్రాలను చిత్రించారు. జహంగీర్ కాలంలో అబ్దుల్ హసన్, ఉస్తాద్ మన్సూర్‌లు గొప్ప చిత్రకారులు.

సంగీతం

మొగల్ చక్రవర్తులు కళాపోషకులు. వీరి కాలంలో సంగీతం గొప్ప ఆధరణను పొందింది. బాబర్ నుంచి షాజాహాన్ వరకు సంగీతానికి అత్యంత ప్రాధాన్యత లభించింది. అక్బర్ కొలువులో ఫైజీ, అబ్దుల్ రహీం ఖాన్-ఇ-ఖానన్, రాజామాన్‌సింగ్, భగవాన్‌దాస్ మొదలైన వారు కలరు. గ్వాలియర్‌కు చెందిన తాన్‌సేన్ గొప్ప సంగీత విద్వాంసుడు. జగన్నాథ, జనార్ధన బట్టు, లాల్ ఖాన్‌లు షాజహాన్ ఆస్తానంలో కలరు. ఔరంగజేబు సంగీతాన్ని నిషేధించాడు.

మొగలుల కాలం నాటి మత విధానం

మొగల్ చక్రవర్తులతో ఒక్క ఔరంగజేబు తప్ప మిగతావారంతా లౌకిక విధానాన్ని అనుసరించారు. బాబర్, హుమాయూన్‌లు ప్రత్యేక మత విధానాన్ని పాటించలేదు. అక్బర్ కాలం నాటికి మత విధానంలో అనేక మార్పులు వచ్చాయి. అక్బర్ స్వభావ సిద్ధంగా లౌకిక వాది. హిందూ ఆచారాలను గౌరవించాడు. హిందువులపై విధించిన జిజియా పన్ను, తీర్థయాత్రికుల పన్నును రద్దు చేశాడు. కొత్త మతాన్ని దీన్-ఇ-ఇలాహి ప్రవేశపెట్టి సులే-ఇ-కుల్ (విశ్వశాంతి)కు బాటలు వేశాడు. అప్పటికే ఉన్న జరాస్టర్, జైన, హిందూ, క్రిష్టియన్ మతస్తులతో చర్చలు జరిపి ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానాన్ని సంపాదించుకున్నాడు. మత విషయాలలో అమోఘుత్వ ప్రకటన చేసి అన్ని విషయాలలో సర్వాధికారి చక్రవర్తి అని నిరూపించాడు. రాజ్యాన్ని మతం నుంచి వేరుచేశాడు. అయితే ఔరంగజేబు అక్బర్ లౌకిక విధానాన్ని విడనాడి సంకుచిత మత విధానాన్ని అనుసరించి మొగల్ సామ్రాజ్య పతనానికి కొంత వరకు కారకుడయ్యాడు.

మొగల్ సామ్రాజ్య పతనం

మొగల్ సామ్రాజ్య పతనానికి అనేక కారణాలున్నాయి. అవి..,

1.వారసత్వ యుద్ధాలు : మొగల్ సామ్రాజ్యంలో తరచుగా సింహాసనం కోసం వారసత్వ యుద్ధాలు జరిగాయి. బాబర్‌తో మొదలుకొని రెండో బహదూర్‌షా వరకు అనేక అంతరంగిక పోరాటాలు జరిగాయి. దీని వల్ల సామ్రాజ్యం బలహీనపడింది.

2. విశాలమైన సామ్రాజ్యం : మొగలులు విశాలమైన భారతదేశాన్ని పరిపాలించాడు. కాశ్మీర్ నుంచి కావేరి వరకు, కాబూల్ నుంచి చిట్టాగాంగ్ వరకు ఉన్న విశాల మైన భారతదేశంలో ఒకే పరిపాలన, శాంతిభద్రతలు కల్పించడం అసాధ్యం.

3.కేంద్రీకృత పరిపాలన : పరిపాలనా భారమంతా కేంద్రంపైనే కలదు. రాష్ట్ర అధికారులు (సుబేదారులు) ఎల్లప్పుడు చక్రవర్తుల ఆజ్ఞలను మాత్రమే శిరసా వహించ వలసిరావడం, ప్రతిదానికి కేంద్ర ఆదేశాల కోసం వేచి ఉండడం వల్ల పరిపాలనలో స్తబ్దత ఏర్పడింది. 4.

4.పరిపాలనా యంత్రాంగంలో లోపాలు : మొగల్ చక్రవర్తులు ప్రజాసంక్షేమం కంటే ప్రభుత్వ నిర్వహణ కంటే, సైనిక వ్యవస్థపై శ్రద్ధ చూపారు. అందువల్ల వారి ప్రభుత్వం సైనిక ప్రభుత్వంలాగా నడించింది. మున్సబ్‌దారులు నైతినకతను కోల్పోయారు. ఈ కారణంగా ప్రభుత్వ యంత్రాంగం అసమర్థులు, స్వార్థపరుల చేతుల్లోపడి బలహీనపడింది.

5. ఇతర కారణాలు : మొగల్ చక్రవర్తులు ప్రజాధనాన్ని ప్రజా సంక్షేమం కోసం కాక యుద్ధాల కోసం రాజ్య వైభవం కోసం గొగొప్ప కట్టడాల కోసం ఖర్చు చేశారు. ఔరంగజేబు జీవితాంతం యుద్ధాలు చేశాడు. షాజాహాన్ అనేక కట్టడాలను నిర్మించడానికి కోట్ల రూపాయలు ఖర్చు చేశాడు. దీని వల్ల దేశంలో ఆర్థిక దుస్థితి కలిగి బలహీనపడింది. అలాగే ఔరంగజేబు అనుసరించిన మత విధానం

4.0 Objectives

- To know the administration system of the Mughals
- To understand the social condition of medieval India,
- To know how cultural conditions shape Indian history
- The Marathas and Their Place in Indian History
- The Sikhs' Rise and Impact on Indian History

"The functioning of administration was, next to rainfall, the most important factor in the country's economic life." —Abul Fajal

Prior to the Mughals, there was no systematic enunciation of administrative principles at the national or provincial levels. Babur and Humayun, too, did not have the time or inclination to create a new administration system in India. It was Akbar who conceived of devising a system of administration for the Mughal Empire. It was "thoroughly organized, national, board-bottomed, popular, and modern." It was described as "the Persia-Arabic system in India setting" because it contained some foreign elements. It was a significant improvement over the dictatorial regency of Bairam Khan. Akbar was equally determined to "vest only limited authority in an individual" and thus delineated careful systems that were not confined to mere police and tax collecting functions. It was devised to suit the needs of a "culture state" evolved by Akbar and was concerned with trade, i.e.

4.1 The concept of sovereignty

Though once again Islamic sultans ruled India from 1526 C.E to 1857 C.E, they, like the Delhi sultanate sultans, refused to pay any tribute to the Caliphate and, firmly believing in royalty as a light emanating from God, proclaimed absolute sovereignty as vested in the emperor. They proclaimed themselves to be representatives of God on earth, vested with the divine right to rule. Thus, unlike the Turko-Afghan monarchy, which was considered by the nobility as the right of all, the Mughal concept of sovereignty once and for all emphatically stated that their family right to rule was indisputable to "any nobility, howsoever highly placed." Except on one or two occasions, all speculation would be restricted to the royal family. Akbar squandered certain special prerogatives in Hindi only on rare occasions to dejure defect position in the eyes of the people.

అతనిని రాజపుత్ర, దక్కన విధానాలు మొగల్ సామ్రాజ్య పతనానికి కారణమయ్యాయి. చివరగా ఔరంగజేబు తర్వాత వచ్చిన మొగల్ చక్రవర్తులు అసమర్థులు మరియు బలహీనులు వీరు మొగల్ సామ్రాజ్యాన్ని సమర్థవంతంగా పరిపాలించలేక సామ్రాజ్య పతనానికి కారకులయ్యారు.

మహారాష్ట్ర రాజ్య స్థాపన – పీష్వాలు

సా.శ. 17వ శతాబ్దపు భారతదేశ చరిత్రలో మహారాష్ట్రులు ప్రధాన పాత్ర పోషించారు. శివాజీ నాయకత్వంలో మహారాష్ట్ర రాజ్యస్థాపనకు పునాది వేయడం జరిగింది. మొగలులతో సుధీర్ఘ పోరాటం సల్పి భారతదేశంలో "హిందూ పద్ పాద్‌షాహీ" పునాది వేశాడు.

మహారాష్ట్ర ప్రాంతం యొక్క భౌగోళిక పరిస్థితులు రాజ్య అవతరణకు తోడ్పడ్డాయి. ఇక్కడ వర్షపాతం తక్కువ. నేల సారవంతమైనది కాదు. అందువల్ల ప్రజలు కష్టపడి పనిచేస్తేగానీ జీవనోపాధి జరిగేది కాదు. వీరికి కార్యదీక్ష, ఆత్మస్థైర్యం, ధైర్యం ఎక్కువ. గెరిల్లా యుద్ధ పద్ధతులను అవలంభించారు. శివాజీ నాయకత్వంలో మహారాష్ట్రులు సంఘటితమయ్యారు. దక్షిణ భారతదేశంలో వచ్చిన భక్తి ఉద్యమం మహాష్ట్రులలో సాంస్కృతిక వికాశాన్ని కల్గించింది. తుకారాం, ఏక్‌నాథ్, రామదాస్ మరియు వామన పండిట్‌లు సమాజంలోని దురాచారాలను ఖండిస్తూ వర్ణ విభేదాలను నిరసించారు. సర్వమానవ సమానత్వాన్ని ప్రచారం చేశారు.

శివాజీ విజృంభణ (సా.శ. 1627–1680)

భారత దేశ చరిత్రలో శివాజీకి అత్యంత ప్రముఖ స్థానం కలదు. శివాజీ ఏప్రిల్ 6 1627 లేదా 1630లో మహారాష్ట్రలోని జునార్ సమీపంలో శివనేర్ దుర్గంలో జన్మించాడు. తండ్రి షాజీబోంస్లే, తల్లి జిజియా బాయి. తండ్రి షాజీ భార్యను, కుమారుడు శివాజీని వదలి బీజాపూర్ కొలువుకు వెళ్లిపోయాడు. అంతట శివాజీ తల్లి సంరక్షణలో పెరిగి సుశిక్షితుడయ్యాడు. దాదాజీ కొండదేవ్ శివాజీకి సంరక్షకుడిగా యుద్ధ విద్యలు నేర్పించాడు. గురురాందాస్, తుకారాం బోధనలు శివాజీని మాతృభూమి పట్ల గౌరవ భావాన్ని, భక్తి భావాన్ని నింపాయి. రామదాసు రాసిన దాస్‌బోధ్ శివాజీని ప్రభావితం చేసింది. " మరాఠాలను ఐక్యపరచి హిందూ మతాన్ని పునరుజ్జీవింప జేయమని, లేనట్లయితే మన పూర్వీకులు స్వర్గం నుంచి మనలలను అవహేళన చేస్తారని" పేర్కొన్నాడు. ఈ బోధనలు శివాజీని మహారాష్ట్ర సామ్రాజ్య నిర్మాణానికి పురిగొల్పాయి.

సైనిక విజయాలు : శివాజీ మావలీలతో సైన్యాన్ని ఏర్పాటు చేసి సా.శ.1646లో మొదటిసారిగా బీజాపూర్ రాజ్యంలోని తోరణ దుర్గాన్ని ఆక్రమించాడు. ఆ తర్వాత వరుసగా రాయఘడ్, చకన్, కొండన్, పురంధర్ మొదలైన వాటిని ఆక్రమించాడు. రాయ్‌గడ్‌లో కోటను నిర్మించి తన సైనిక కార్యకలాపాలకు కేంద్రంగా చేసుకున్నాడు. అంతట బీజాపూర్ సుల్తాన్, శివాజీ తండ్రి షాజీని ఖైదు చేశాడు. దీంతో శివాజీ దండయాత్రలను విరమించుకొని మొగల్ చక్రవర్తి షాజాహాన్ సహకారంతో తండ్రిని విడిపించుకున్నాడు. క్రీ.శ 1656లో శివాజీ చంద్రరావు మోరేను వధించి జావళిని ఆక్రమించాడు. ఇది శివాజీ సైనిక చర్యలకు బాగా ఉపయోగపడింది. కొంకన్, కళ్యాణ్ ప్రాంతాలను కూడా ఆక్రమించుకొని పోర్చుగీసు స్థావరమైన డామన్‌ను దోచుకున్నాడు. బీజాపూర్ సుల్తాన్ శివాజీని అణచివేయడానికి అఫ్జల్ ఖాన్ అనే సేనానిని పంపాడు. ఇతడు శివాజీని కుట్రపూరితంగా చంపాలని భావించాడని కృష్ణాజీ భాస్కర్ అనే బ్రాహ్మణుడు శివాజీకి తెలిపాడు. చర్చల సందర్భంలో అఫ్జల్‌ఖాన్ శివాజీని చంపడానికి ప్రయత్నిస్తాడని చెప్పాడు. అయితే, శివాజీ రహస్యంగా పులిగోర్లు ధరించి వచ్చి సమావేశ స్థలంలో అఫ్జల్‌ఖాన్‌పై పడి చంపివేశాడు. రహస్య స్థలాలలో దాగి ఉన్న శివాజీ సైన్యం అఫ్జల్‌ఖాన్ సైన్యాన్ని వెంటాడి అనేకమందిని చంపి విశేషమైన ధనాన్ని ఆయుధాలను దోచుకున్నారు. అఫ్జల్‌ఖాన్ వధ మోసపూరితమైనదని చరిత్రకారుడు గ్రాండ్‌డఫ్ పేర్కొన్నాడు.

మొగలులతో యుద్ధం : శివాజీ సైనిక చర్యలను గమనించిన ఔరంగజేబు తన మామ మరియు దక్కన్ గవర్నర్ అయిన షయస్థఖాన్‌ను శివాజీపైకి పంపాడు. షయస్థఖాన్ పూనాలో విడిది చేయఉండగా శివాజీ రహస్యంగా పెళ్లివారి వేశంలో సైనికులతో ప్రవేశించి మొగలుల శిబిరంపై దాడి జరిపాడు. ఈ దాడిలో షయస్థఖాన్ తన మూడు చేతివేళ్లను పోగొట్టుకొని పారిపోయాడు. మొగల్ సైన్యాలు వధించబడ్డాయి. ఇది శివాజీ విజయంలో మరో కిలుకితరాయిగా నిలిచిపోయింది.

పురంధర సంధి సా.శ.1665 : ఔరంగజేబు శివాజీని ఓడించేందుకు మరోమారు రాజాజైసింగ్ ఆధ్వర్యంలో పెద్ద సైన్యాన్ని పంపాడు. జైసింగ్ శివాజీని ఓడించి పురంధర సంధికి అంగీకరింపజేశాడు. ఈ సంధి ప్రకారం 1.శివాజీ తన ఆదీనంలోని 23 కోటలను మొగలులకు అప్పజెప్పాలి. 2. మొగలుల సార్వభౌమాధికారాన్ని అంగీకరించాలి. 3. శివాజీ తన కుమారుడు శంబూజీతో సహా ఆగ్రాను సందర్శించాలి. 4. శివాజీ కుమారుడు శంబూజీని మున్సబ్‌దారునిగా గుర్తించాలి.

శివాజీ ఆగ్రాను సందర్శించడం సా.శ. 1666 : పురంధర సంధి ప్రకారం శివాజీ తన కుమారుడు శంబూజీతో సహా ఔరంగజేబు ఆస్థానం ఆగ్రాను సందర్శించాడు. కానీ, అక్కడ ఔరంగజేబు శివాజీని సరిగా గౌరవించలేదు. శివాజీ ఔరంగజేబును దూషించాడు. దీంతో

Jharokha-i-Darshan, where people could see the monarch in full splendor, was established, and Akbar instituted the practice of "Gusulkhana," in which the emperor had private meetings with his close associates. The grant of jagirs and the issue of Muhar and Panje were initiated, and the emperor also adopted the Hindu practice of weighing the empire on his birthday in gold and precious metals, which was later dispensed in charity. These practices undoubtedly contributed to the monarchy's "regal aura" in the eyes of the nobility and people. Any of the Mughals, including Akbar, failed to invoke the law of primogeniture. But they raised the concept of divine monarchy from the shackle of "communal divine polity" to "universal divine polity."

4.1.1 Central government:

Because ancient Hindu policy advocated a council of ministers to advise the king, Mughal sultans believed in it. The Sultan believed that a core group of ministers from various branches of the administration was required to assist him in running the state's machinery. Akbar, however, was the first Muslim sovereign in India, who clearly defined the powers and responsibilities of various ministers and demarcated the boundaries of their departments.

Wazir or Vakil:

The office of the wizarat was the most important branch of the central government in Islamic politics. He had been described as the kingpin of mediaeval government. He was in charge of the general supervision of the administration. He was also known as the Prime Minister, and he was in charge of the Empire's finances. All central government ministers were subject to his authority.

Mir Bakshi

He was in charge of military affairs, including holding periodic muster reviews and maintaining discipline.

Sadar-us-Sadr

He was the state's religious affairs director. He also took care of charities and the environment.

Khan-i-Saman

He was in charge of the imperial household department, which included all personal expenditures of the emperor's household and the kitchen. He also looked after the stores and supplies for the army.

మొగలు సైనికులు శివాజీ, శంబూజీని గృహ నిర్భంధంలో ఉంచారు. కొంత కాలానికి తండ్రీకుమారులిద్దరూ రహస్యంగా పండ్ల గంపల్లో దాక్కొని మొగల్ నిర్బంధం నుంచి తప్పించుకున్నారు. ఆ తర్వాత శివాజీ మహారాష్ట్ర ప్రాంతానికి చేరుకున్నాడు.

శివాజీ పట్టాభిషేకం : సా.శ. 1667 వరకు శివాజీ మొగలులతో ఘర్షణ పడలేదు. ఆ తర్వాత తాను పోగొట్టుకున్న ప్రాంతాలన్నింటినీ పునరాక్రమించాడు. మరోసారి ఐశ్వర్యవంతమైన సూరత్ పట్టణాన్ని దోచుకున్నాడు. ఈ విజయ పరంపరలు సాధించిన తర్వాత జూన్ 16, 1674 రాయ్‌గడ్ దుర్గంలో శివాజీ పట్టాభిషేకం మహోత్సవాన్ని ఎంతో వైభవంగా జరుపుకున్నాడు. చత్రపతి అనే బిరుదుని స్వీకరించి తన రాజ్యానికి స్వరాజ్యం అని పేరుపెట్టాడు. సా.శ.1674-80 మధ్య బీజాపూర్, మొగల్ రాజ్యాలపై దాడులు కొనసాగించాడు. శివాజీ విజయాలలో ముఖ్యమైనది కర్ణాటకపై విజయం. ఈ దండయాత్రకు గోల్కొండ సుల్తాన్ కూడా సహకరించాడు. ఈ దండయాత్రలతో శివాజీ రాజ్యం ఉత్తరాన రాం నగర్ నుంచి దక్షిణాన కార్వార్ వరకు, పడమర కర్ణాటక ప్రాంతంలో బెంగళూరు, వెల్లూరు, తంజావూర్, జింజి మరియు బళ్లారి వరకు గల తుంగభద్రానది నుంచి కావేరి నది వరకు స్వరాజ్యం విస్తరించింది.

శివాజీ పరిపాలనా విధానం : శివాజీ గొప్ప యోధుడేగాక పరిపాలనా దక్షుడు. సామ్రాజ్య సుస్థిరత, ప్రజా సంక్షేమం, పరిపాలనా పటిష్టతపై ఆధారపడి ఉన్నాయని గ్రహించాడు. శివాజీ నిరంకుశ రాజరికాన్ని ప్రవేశపెట్టాడు. అయినప్పటికీ 'ప్రాజ్ఞ నిరంకుశత్వమని చెప్పవచ్చు' పరిపాలనలో సహకరించడానికి అష్టప్రధానులనే 8 మంది మంత్రులు కలరు. 1. పీష్వా- ప్రధానమంత్రి, 2.అమాత్యుడు- ఆర్థిక శాఖా మంత్రి, 3 మంత్రి - స్వదేశీ వ్యవహారాలు, 4. సచివుడు - అంతరంగిక శాఖమంత్రి, 5. సుమంత- విదేశీ వ్యవహారాల మంత్రి, 6. సేనాపతి- సైనిక వ్యవహారాల మంత్రి, 7. పండితరావ్- ధానధర్మ దేవాలయాల శాఖామంత్రి, 8. న్యాయాదీష్- న్యాయశాఖ మంత్రి.

మంత్రులందరూ చక్రవర్తి చేత ప్రత్యక్షంగా నియమింపడుతారు. వీరి పదవులు వంశపారంపర్యం కాదు. న్యాయాదీశ్, పండితరావ్ తప్ప మంత్రులందరూ సైనిక కార్యకలాపాలలో పాలుపంచుకునేవారు. శివాజీ రాజ్యం నాలుగు రాష్ట్రాలుగా విభజితమైంది. రాష్ట్ర గవర్నర్‌ను వైశ్రాయి లేదా మామల్‌దార్ అనే వారు. ఇతనికి కూడా ఎనిమిది మంది అధికారులు సహకరించేవారు. రాష్ట్రాలు ప్రాంతాలుగాను, ప్రాంతాలు పరగణాలుగా విభజింప బడ్డాయి. గ్రామం పరిపాలనలో చివరిది. పటేల్, కులకర్ణి గ్రామ విధులు నిర్వర్తించేవారు.

రెవెన్యూ విధానం : శివాజీ రెవెన్యూ విధానంలో ప్రత్యేక శ్రద్ధ కనబర్చాడు. రాజ్య ఆధాయాన్ని పెంచేందుకు, రైతుల పరిస్థితులు మెరుగు పర్చేందుకు చర్యలు తీసుకున్నాడు. భూములను సర్వే చేయించాడు. పండిన పంలో 33 శాతం శిస్తుగా వసూలు చేశాడు. శిస్తును ధాన్య లేదా ధన రూపంలో చెల్లించవచ్చు. రైతులకు తక్కావి రుణాలను అందజేశాడు. కరువు కాటకాలలో శిస్తులు మాఫీ చేశాడు. శివాజీ రాజ్యం పేద రాజ్యం గనుక ఇతర ప్రాంతాల నుంచి 'చౌత్' మరియు 'సర్దేశ్‌ముఖి' అనే పన్నును వసూలు చేశాడు. శివాజీ దండయాత్రల నుంచి గురికకుండా ఉండేందుకు స్వరాజ్యం వెలుపలి ప్రజలు చెల్లించే పన్నులే చౌత్, సర్దేశ్‌ముఖి. అయితే, ఇది వసూలు చేయడంలో శివాజీకి ఎటువంటి అధికారం లేనప్పటికీ బలవంతంగా వసూలు చేయడాన్ని చరిత్రకారులు శివాజీని విమర్శించారు.

సైనిక వ్యవస్థ : శివాజీ సైనిక వ్యవస్థ అత్యంత బలోపేతమైనది. మొగల్ సైనిక వ్యవస్థతో పోటీ పడేలా సైనిక వ్యవస్థాను ఏర్పాటు చేసుకున్నాడు. శివాజీ సైన్యంలో కాల్బలం, అశ్విక దళ ప్రధానంగా ఉండేవ. సైన్యం అనేక విధాలుగా వ్యవస్థీకరించబడింది. పది మంది కలిగిన దళానికి అదిపతి నాయక్. వెయ్యి మందితో కూడిన దళానికి హజారి. అశ్విక దళాలలో కూడా అనేక తరగతులు ఉండేవి. 25 అశ్వకులకు ఒక హవల్దార్, ఐదుగురు హవల్దార్‌లకు ఒక జుమ్లా, పది జుమ్లాదారులకు ఒక హజారా, ఐదు హజారీలకు ఒక సర్ నౌబత్ కలరు. శివాజీ సైన్యంలో హిందూ ముస్లింలు ఉండేవారు. సైనిక క్రమశిక్షణ అత్యుత్తమంగా ఉండేది. యుద్ధ సమయాలలో సైన్యాలు ప్రజలపై ఎటువంటి దాడులు, దోపిడీలు జరగడానికి వీలు లేదని శివాజీ శాసించాడు. విశిష్ట సేవలకు గాను సైనికులకు విశేష గౌరవాలను, పారితోషకాలను ఇవ్వడాన్ని శివాజీ ప్రోత్సహించాడు.

చరిత్రలో శివాజీ స్థానం : శివాజ జన్మత గొప్ప నాయకుడు, సైనిక యోధుడు. మహారాష్ట్రులలో చైతన్యాన్ని, జాతీయ ఐక్యతను పెంపొందించాడు. ఒక జాగీర్దార్ కుమారుడిగా జీవితాన్ని ప్రారంభించి చత్రపతి స్థాయికి చేరుకోవడం అపూర్వమైనది. బీజాపూర్, మొగల్ సైన్యాలను ఓడించడం, ఆగ్రా నుంచి తప్పించుకోవడం శివాజీ జీవితంలో మరుపురాని ఘట్టాలు. శివాజీని విమర్శించిన చరిత్రకారుడు కాఫీఖాన్ సైతం శివాజీ వ్యక్తిత్వాన్ని ఆదర్శాలను, ధైర్య సాహసాలను ప్రశంసించాడు. శివాజీ హిందూ మతాభిమాని అయినప్పటికీ ఇతర మతాలను ద్వేషించలేదు. ఇస్లాం మతంలో ఉండే పీర్లను, సన్యాసులను గౌరవించేవాడు. యుద్ధ సమయాలలో ముస్లిం స్త్రీలకు, పిల్లలకు హానీ కలిగించేవాడు కాదు. ఈ విధంగా శివాజీ భారతదేశంలో అనేకమందికి ఆదర్శప్రాయుడయ్యాడు. ముఖ్యంగా రాజపుత్రులు, సిక్కులు, బుందేలులు, జాట్‌లు శివాజీ నుంచి ప్రేరణ పొందారు.

Mir-Atish

It was also known as Darogha-i-Thopkana, and this office assumed gradual importance during Akbar's reign. In practice, he functioned independently and had direct access to the emperor.

Muhatsib

It was also known as the "public morals sensor." It was his responsibility to raise and maintain public morals, which meant abstaining from wine and encouraging the reading of the namaz.

Chief qazi

He was in charge of the rule of law and justice.

Daroga-i-Dak chowki

The Turkish-Afghan administration took control of it.He not only headed the Imperial Intelligence Department, but various waqianaqvis and harkaras posted in the provinces and districts came under his and his team's surveillance.

Mir-i-mal

In charge of the treasury who oversees the state's income and expenditures

Mir-Bahr

Lord of the sea, it would be calling him the commander of the Mughal flotilla,which was primarily deployed for transporting the emperor and the imperial army.

4.1.2 Provincial government

While Shersha channeled his energies and was credited as the originator of provincial administration in India, it was Akbar who was the first Emperor who seriously attempted to reorganize his empire into subhas, sarkars, parganas, and villages after politically seizing the hold of India.

Subhah

It was headed by subedar or Sipah Salar.It was a carbon copy of the government, and its administrative machinery, including the court system, was a carbon copy of the central machinery. He had the highest executive, legislative, and judicial powers in the province. Other officers, such as the diwan, who had almost equal power

శివాజీ తర్వాత మహారాష్ట్ర రాజ్యం : శివాజీ తర్వాత అతని కుమారుడు శంబూజీ అధికారంలోకి వచ్చాడు. ఇతడు అసమర్థుడుమరియు బలహీనుడు. అంతేగాక కవికలాష్ అనే వానితో స్నేహం చేసి చెడు అలవాట్లకు బానిసయ్యాడు. ఔరంగజేబు కుమారుడు రెండవ అక్బర్ తండ్రికి వ్యతిరేకంగా తిరుగుబాటు చేసినపుడు అతనికి సహకరించి మొగలులతో విరోధాన్ని తెచ్చుకున్నాడు. ఇది ఘోర తప్పిదం. ఔరంగజేబు మహారాష్ట్రపై దండెత్తి వచ్చి సంగమేశ్వర యుద్ధంలో శంబూజీని ఓడించి హతమార్చి శంబూజీ కుమారుడు సాహూను బందీగా చేసి తీసుకొని వెళ్లిపోయాడు

శంబూజీ మరణం తర్వాత సోదరుడు రాజారాం మహారాష్ట్ర పాలకుడయ్యాడు. ఇతడు గెరిల్లా యుద్ధంలో నేర్పరి. శత్రువుల దాడులను సమర్థవంతంగా ఎదుర్కొన్నాడు. దురదృష్ట వశాత్తు అనారోగ్య పీడితుడై చనిపోయాడు. ఇతని తర్వాత రాజారాం భార్య తారాబాయి మహారాష్ట్ర సామ్రాజ్యాన్ని రక్షించింది. ఔరంగజేబు మరణం తర్వాత (1707) రెండో బహదూర్ షా మొగల్ చక్రవర్తి అయ్యాడు. మహారాష్ట్రులలో అనైక్యత కలిగించేందుకు తమ దగ్గర బందీగా ఉన్న సాహూను విడుదల చేశారు. మహారాష్ట్ర సర్దారులు సాహూ పక్షాన చేరి తారాబాయిపై యుద్ధాన్ని ప్రకటించారు. తారాబాయి ఓడిపోయి కొల్హాపూర్‌కు పారిపోయి అక్కడే చనిపోయింది. సాహూ మహారాష్ట్ర చక్రవర్తిగా ప్రకటించబడ్డాడు. అయితే, అధికారాన్నంతా పీష్వాకు అప్పగించాడు. అప్పటి నుంచి మహారాష్ట్ర రాజకీయాలను పీష్వాలే నడిపించారు.

పీష్వాల యుగం (సా.శ. 1713-1761)

1. బాలాజీ విశ్వనాథ్ (1713-1720) : బాలాజీ విశ్వనాథ్ పీష్వా వంశ స్థాపకుడు. ఇతడు చిత్‌పావన్ బ్రాహ్మణ వంశానికి చెందినవాడు. మొగల్ రాజకీయాల్లో తలదూర్చి సయ్యద్ సోదరులకు సహాయం చేసి ఫరూక్‌షియార్‌ను పదవీ భ్రష్టుడిని చేశారు. ఈ సహాయానికి బదులుగా మహారాష్ట్రులు దక్కన్‌లోని ఆరు రాష్ట్రాల నుంచి “చౌత్, సర్దేశ్‌ముఖి”లను వసూలు చేసుకోవడానికి అనుమతి పొందారు.

2. బాజీరావు (1720-40) : బాలాజీ విశ్వనాథ్ తర్వాత అతని కుమారుడు బాజీరావు అధికారంలోకి వచ్చాడు. ఇతడు తెలివైన పాలకుడేగాక గొప్ప సైనిక యోధుడు. హిందూ పద్ పాద్‌షాహి లేదా అఖిల భారత సామ్రాజ్య స్థాపనకు కలలు కన్నాడు. బాజీరావు పరిపాలనా కాలంలో మహారాష్ట్రులు గుజరాత్, బుందేల్‌ఖండ్, మాల్వా ప్రాంతాలను ఆక్రమించారు. పోర్చుగీసు వారి నుంచి సాలిసెట్టి బేసిన్లను ఆక్రమించాడు. హైద్రాబాద్ నిజాంతో సంధీ చేసుకొని మహారాష్ట్ర గౌరవాన్ని పెంపొందించాడు. ఇతని కాలంలో గావించబడిన “మహారాష్ట్ర సమ్మేళనం” అత్యంత ప్రాధాన్యమైనది. దీనిలో భోంస్లే, గైక్వాడ్, హోల్కర్, సిందియాలు చేరారు. మొదటి బాజీరావు కాలంలో మహారాష్ట్రుల అధికారం శిఖర స్థాయికి చేరుకుంది.

2. రెండవ బాలాజీ బాజీరావు (1740-61) : మొదటి బాజీరావు కుమారుడు రెండవ బాలాజీ బాజీరావు. తండ్రి అంతటి సమర్థవంతుడు కాదు. తన బంధువైన సదాశివరావు బావోపైన ఆధారపడి ఉన్నాడు. ఇతని కాలంలో మహారాష్ట్ర సామ్రాజ్య పతనానికి కారణమైన మూడవ పానిపట్టు యుద్ధం (1761) జరిగింది. ఆఫ్ఘనిస్తాన్‌కు చెందిన అహ్మద్‌షా అబ్దాలి భారతదేశంపై దండెత్తి వచ్చాడు. మహారాష్ట్రులు అబ్దాలిని పానిపట్టు మైదానంలో ఎదుర్కొన్నాడు. ఈ యుద్ధంలో సదాశివరావు బావో గెరిల్లా యుద్ధం చేయక ప్రత్యక్ష యుద్ధానికి దిగాడు. ఇది ఘోరతప్పిదం. ఈ యుద్ధంలో మహారాష్ట్ర సైన్యం హారతి కర్పూరం వలే తుడిచిపెట్టుకుపోయింది. ఈ యుద్ధం మహారాష్ట్రుల పతనానికికే కాక మొగలులు బలహీనం చెందడానికి ఆంగ్లేయులు బలోపేతం కావడానికి దోహదపడిందని వి.ఏ.స్మిత్ పేర్కొన్నాడు.

ప్రాంతీయ రాజ్యాల విజృంభన (సిక్కులు)

మొగల్ సామ్రాజ్య కాలంలో సిక్కుల ఆధ్వర్యంలో సిక్కులు సైనిక వ్యవస్థగా ఏర్పడి ప్రత్యేక రాజ్యస్థాపనను చేపట్టారు. సిక్కు మత స్థాపకుడు గురునానక్. నానక్ పంజాబ్‌లోని లాహోర్ జిల్లాలో తాల్వండీ గ్రామంలో జన్మించాడు. ఇతడు హిందూ ముస్లింల సామరస్యాన్ని, సర్వమత సమ్మేళనాన్ని బోధించాడు. అనేక మూఢాచారాలను ఖండించాడు. విగ్రహారాధనను వ్యతిరేకించాడు. నీతిబద్ధమైన వ్యక్తిగత జీవితానికి ప్రాధాన్యత ఇచ్చాడు. గురునానక్ బోధనలు హిందూవులను, ముస్లింలను ఆకట్టుకున్నాయి. గురునానక్ తర్వాత గురు అంగద్ సిక్కు గురువు అయ్యాడు. ఇతడు సామూహిక వంటశాలలను ఏర్పాటు చేశాడు. ఈ విధంగా గురునానక్ నుంచి గురు గోవింద్ సింగ్ వరకు పది మంది సిక్కు గురువులు సిక్కులను రాజకీయంగా, మతపరంగా బలోపేతం చేశారు. గురురాందాసు కాలంలో మొగల్ చక్రవర్తి అక్బర్ అమృత్‌సర్‌లో సిక్కుల స్వర్ణ దేవాలయం కోసం ఒక స్థలాన్ని కేటాయించాడు. గురు అర్జున్ సింగ్ కాలంలో సిక్కుల పవిత్ర గ్రంథం గురుగ్రంథ సాహెబ్ లేదా ఆదిగ్రంథ్ తయ్యారయ్యింది. మొగల్ చక్రవర్తి జహంగీర్ గురు అర్జున్ సింగ్‌ను 1606లో ఉరి తీయించాడు. సిక్కుల తొమ్మిదో గురువు గురుతేజ్‌బహదూర్ కూడా ఔరంగజేబు చేత ఉరితీయించబడ్డాడు. గురుతేజ్ బహదూర్‌ను ‘సచ్చాపాదుషాగా’ సా.శ.13వ శతాబ్దం నుంచి

in social hierarchy.Sardar, and Mir saman, who was in charge of Karkhana, were present to assist the provincial head. Faujdar (chief executive head of a Sarkar) was responsible for maintaining law and order in his jurisdiction and the executed the royal decrees and regulations. He also kept the powerful Zamindars under check.Amalguzar or the revenue collector was the next important officer. Shiqdar maintained the general administration and law and order of Pargana assisted by Amil (revenue collector), Amin (assessor of revenue), Patadar (treasurer), Qanungo (keeper of land record) and Bitikchis (clerks).Village head or the Muqaddam (sarpanch) dealt with functions locally. The Patwari assisted him by taking care of village revenue records.

4.2 The Mughal military organization of the Mansabdari system

The Mughal army, composed of the cavalry, infantry, artillery, elephants, and some naval boats, was recruited according to an elaborate system of well-defined rules. One of these important branches was the cavalry. Mughal rulers maintained two types of armies: a standing army and a mansabdari army. A standing army was only kept by a few kings. Mughal sultans appoint military officers known as mansabdari.The Mansabdari system, which was introduced by Akbar, served as the backbone of the Mughal army and reflected the efficiency of its civil administration. Abdul Fazl has mentioned 66 grades of Mansabdari's, but he has only described 33 grades that varied from 10 to 10,000. Because ability, rather than inheritance, was the sole criterion for appointment, while zat indicated the Mansabdar's personal rank, the actual number of sawars held by him indicated his position in the official hierarchy.Mansabdari were, as a rule, paid in cash through some temporarily held jagirs. Mansabdars were responsible for the maintenance of peace and the collection of revenue in their respective territories. To guard against the evil of false musters, Akbar followed the practice of Sher Shah of branding the horses and entering the identification marks of soldiers in a register. Despite all serious measures, it appeared that things like not maintaining the required number of troops, proxy numbering, and incorrectly numbering cavalry had occurred.There were four branches of the Mughal army: the cavalry (Aswaran), the infantry (Paidgan), the artillery (Topkhana) and the navy. These were not divisions with their own commanders, instead they were branches or classes that were distributed individually amongst the Mansabdars, each of whom had some of each of these divisions. Artillery was a vital corps in the Mughalarmy. But there was no certain department to organize. The war elephants formed another important flank of the Mughal army, and they were used in peace for the display of royal splendour and in war for siege warfare and transportation. At its best, the Mughal navy was a flotilla of boats primarily responsible for transporting loyalties and troops.

15వ శతాబ్దం ప్రారంభం వరకు పరిపాలించిన టర్కి, ఆఫ్ఘన్ పాలకులు దేశంలో శాంతి భద్రతలు నెలకొల్పి సాంస్కృతిక వికాసానికి నాందీ పలికారు. మత పరంగా కూడా లౌకిక పద్ధతులను ప్రవేశ పెట్టడంతో అవి అక్బర్ కాలం నాటికి ఉన్నత స్థాయిని అందుకున్నాయి. ఆ తర్వాత వచ్చిన మొగలులు మధ్య ఆసియాకు చెందిన మంగోలు జాతికి చెందిన వారు. ఢిల్లీ సుల్తాన్ ఇల్‌టుట్‌మిష్ కాలంలో మొదటిసారిగా మంగోలులు భారత్‌పై దండెత్తి వచ్చారు. అప్పటి నుంచి భారతదేశంపై తరచుగా మంగోలులు దండెత్తిరావడం పరిపాటి అయ్యింది. భారత దేశంలో ముస్లింల పరిపాలనను రెండు భాగాలుగా విభజింపవచ్చు. 1206-1526 వరకు పరిపాలించిన వారు ఢిల్లీ సుల్తానులు కాగా, సా.శ. 1526-1857 వరకు పరిపాలించిన వారిని మొగల్ చక్రవర్తులుగా పేర్కొనవచ్చు. కీర్తించబడ్డాడు. తేజ్‌బహదూర్ తర్వాత అతని కుమారుడు గురుగోవింద్ సింగ్ చివరివాడు. ఇతడు గొప్ప యోధుడు, కవి మరియు తాత్వికుడు. ఖాల్సా అనే సైనిక వ్యవస్థను ఏర్పాటు చేసి సిక్కులను ఒక సైనిక వ్యవస్థగా రూపొందించాడు. సిక్కులకు ఐదు 'కే' గల వస్తువులు (కేశ్, కంఘి, కడా, కృపాన్ మరియు కచ్ఛ) ధరించాలని కోరాడు. ఆనందపూర్‌లో సైనిక స్థానాన్ని ఏర్పాటు చేశాడు. మరాఠాలతో, స్థానిక రాజులతో ఘర్షణ పడ్డాడు. మొగలులతో యుద్ధాన్ని చేసి తన ఇద్దరు కుమారులను కోల్పోయాడు. ఔరంగజేబు మరణం తర్వాత గురుగోవింద్ సింగ్ మొగల్ చక్రవర్తి బహదూర్‌షాతో స్నేహం చేశాడు. కానీ, 1708లో హత్యకు గురికాబడ్డాడు.

గురుగోవింద్ తర్వాత అతని కుమారుడు బందా అధికారంలోకి వచ్చి మొగల్ సామ్రాజ్యంలోని ప్రాంతాలను ఆక్రమించాడు. ఇతడు కూడా 'సచ్ఛాపాదుషాగా' కీర్తించబడ్డాడు. ఇతడు కాల్సాను గొప్ప రాజకీయ వ్యవస్థగా తీర్చిదిద్ది భారతదేశంలో ఖాల్సా రాజ్యపాలన చేస్తుందని ప్రచారం చేశాడు. అహ్మద్‌షా అబ్దాలి దండయాత్రలు సిక్కులకు తమ రాజ్య ఏర్పాటుకు అవకాశాన్ని కలిగించాయి. సిక్కులు 12 మిజిలీలుగా ఏర్పడ్డాయి. ఈ మిజిలీలలో శక్తివంతమైనది సుకర్‌చెకియా. దీని పాలకుడు అమర్‌సింగ్. ఈయన తర్వాత రంజిత్‌సింగ్ అధికారంలోకి వచ్చి మొగలులను, ఆఫ్ఘన్లను ఓడించి సిక్కు రాజ్య స్థాపకుడిగా కీర్తించబడ్డాడు.

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/9c/
Silver_Rupee_of_Aurangazeb_AH1096.jpg/180px-Silver_Rupee_of_Aurangazeb_AH1096.jpg

The Mughals did not pay attention to the development of naval force before Akbar established his control over Gujarat. In the meantime the Portuguese established their supremacy over the Indian seas and they did not see eye to eye with those who devoted themselves to the progress of navy. Akbar and his successors had strong land forces. The y maintained only some small fleets of boats which in no way could be said to be a powerful navy. The officer in charge of these boats was known as Mir Bahr. His chief function was to prepare ferries and bridges for the passage of the troops and local inhabitants. No doubt Akbar and his officers were capable of maintaining powerful navy on the European style but they did not suspect any danger from the sea-route, hence they remained negligent towards the formation of a powerful navy. The task of the safety of the western coast was handed over to the sides of Janjira by the Mughals only because they did not maintain an efficient navy.

4.3 Finance and revenue organization/land revenue administration

The administration of land revenue was Akbar's crowning achievement. Following the precedent set by Sher Shah and carried out in many parts of the empire, an improved system of settlement (Bandobast), or assessment of revenue based on fairly accurate measurement and classification of the type of soil, fell on Akbar. This was referred to as the " Ryotwari system ".

Akbar abolished the jagiridari system, which had all cultivable land measured with jarit, replaced by hamperropes, and classified into four fertility grades. These grades were polaj (which was never allowed to be followed), parauti (occasionally left fallow for a year or two), chacher (allowed to be followed for three or four years), and banjar (remaining fallow for five years or more). The steady demand was fixed at one third of the average production, which could be paid in cash or kind. They took the average of actual prices during the previous ten years in order to fix the cash rates.

Farmers were given teccavi (loans for seed and cattle purchases).In addition to the land tax, the Mughal government imposesrelied on other taxes, which include the customs duty and mint, inheritance, and present-day royalties.

4.4 Socio, EconomicConditions

"Every political system is ultimately judged by its effect upon the material prosperity and moral advancement of its people."

When this axiom is applied to the Mughal administration, Mughal successfully bequeathed political homogeneity and stability to the country and thereby fulfilled the major pre-requisite for any economic advancement and development of trade and commerce.

The improved system of land revenue settlement introduced by Akbar gave an impetus to agriculture; the chief crops that were grown during his period were barely, wheat, sugarcane, millets, pulses, cotton, oil seeds, indigo, etc. Tobacco was also introduced by British merchants. Except for fruits and other delectable items for the upper classes and royalty, the country imported very little food, primarily from Badakshan and Samarkand.Although there were periodic famines, the country produced enough for local consumption and there was never a chronic shortage of food grains. However, the same conditions did not persist after the Akbar region. In any case, while on the one hand, the growth of the money economy, the expansion of towns, the migrations of village self-sufficiency, and the expansion of cash crops like oil seeds, indigo, and cotton to meet national and even international market demand worsened peasantry conditions.

In terms of industries in India, Mughal rule saw the flourishing of industries, with textile manufacturing ranking first among the industries. Many textile production centers existed in Agra, Benaras, Patna, Berhampur, Bidar, etc. There was a silk industry in Sonargaon and Decca, and production of shawls was in Lahore. Multan, FathepurSikri, and Jaunpur were famous for carpet manufacture; paper was produced at Seolkot. Bihar was known for its production of saltpetre. In addition, the royal karkanas were more systematically organized on larger scales, which produced goods for the consumption of the royal family and nobility.

Cotton weaving was India's most extensive industry, and the scale and diversity of its output awed all visitors. Indigo was another major industry, and Indian dyes excelled in quality.

Indians were also skilled with iron, brass, silver, and zinc; mixed metals and Indian swords were well-known throughout Asia. Various domestic utensils, knives, and scissors with extensive inlay work in silver and gold materials were also made. As for mines, there was reference to gold mines near Agra, but there is no mention of Kolar gold fields near Mysore. Copper was mined in the Himalaya, Rajaputana, Chota Nagpur, and Bundalkhand. Diamond mines in Deccan and Chota Nagpur have been registered.

4.4.1 Social Conditions

Society looked like a feudal organization with the kins at its apex. Nobility; below them, there existed a small and struggling middle class. The conditions of the lower classes were miserable compared to the rest of the higher social classes, like the nobles and the middle class. Excessive addiction to wine and womanizing was

a common practice among the nobility. Generally, single-room dwellings made of mud with thatched roofs were used by the villagers for their houses. The majority of utensils were made of earth. The Common diet was primarily composed of rice, millets, pulses, vegetables, and beans. Many people considered meat to be a luxury. There was a joint family system. The family system was patriarchal, and the birth of a son was favoured. Every marriage was approved. Akbar set the marriage age for males and females at 16 and 14, respectively.

In rural areas, Hindus observed festivals such as Basanta Panchami, Holi, Deepavali, and Sivaratri, while Muslims observed Eid, Shabe barat, and Muharram.Shabebarat was the result of Hindu-Muslim cultural fusions; sati, or self-immolation, was common among upper caste Hindu women, and the Rajputs practiced jauhar.Although Akbar established schools for female education in Fakepur Sikri, education was generally out of reach for common women, and there is a visible divide in the standard of living of the rural and urban poor and rich, as well as in people's economic and social status. Superstition and faith in astrology are common among both Hindus and Muslims.

Another interesting feature of Mughalsociety was the prevalence of slaves and servants. The enormous number of servants and slaves that were employed in the personal services of the Mughal imperial family and nobility at large scales As for their contributions to the economic productivity of the country, The service class's dominant note was consumption rather than wealth production; their meagre salaries hardly resulted in any savings, which if they were all hoarded in gold and silver metal.

The artisans and peasantry formed the masses, and despite the Mughal rulers' best efforts, the peasantry and labourers on the land lived at the lowest subsistence level. They were completely reliant on the seasons for survival, and a lack of rains resulted in their immediate economic collapse. They lived in mudhuts with thatched roofs and ate khichri.Their salaries were frequently late, inciting them to engage in bribery and corruption. However, skilled artisans were better paid than their unskilled counterparts.

4.5 Art and Literature

Unlike the Delhi sultanates, the Mughal emperors did not restrict their activities to the bare minimum of police and tax collecting functions, which were characteristic of a "culture state," one of which was the promotion and patronage of arts and letters.

Persian became the court language, and its literacy output included a wide range of writings, including biblical literacy and historical texts. In fact, the literature of the Mughals can be divided into three categories. They are historical and autobiographical books, translations, and Sanskrit literature.

The first of the Mughal rulers, Babur, was an eminent poet in Turki and Persian and wrote the lyrical Tuzuk-i-babari. He was also a great writer of Turkish prose, as is evidenced by his autobiography, the Tuzuk-i-babari or Babur Nama. The other memories, for example, Humayun nama by Gul Badan Begum, Tuzuk-i-Jahangir by Jahanjir, Abdul Fazal Monumental work, Ain-i-akbari and Akbarnama, letters of Aurangzeb, and various writings of the nobility, comprise precious gems of uncountable value in the evolution of the history of the period. Humayun was a cultured man, a lover of poetry, and a student of mathematics, astronomy, and astrology.

Despite his lack of formal education and inability to read or write, Akbar amassed a magnificent library of over 24,000 manuscripts. Akbar, for the first time, regularized a translation department, which was entrusted with the basis of translating select Sanskrit, Arabic, and even European treatises into Persian. Thus, Mahabaratha, Ramayana, Lilavathi, Arthasastra, the autobiography of Babur, and a copy of the Bible were all translated. During Shah Jahan's reign, Dara Shukho revitalized the department by completing the translation of the 50 Upanishads, the Bhagavat Gita, and the Yoga Vaishishta, thereby introducing Muslims to a new world of Hindu philosophy. In addition to the outstanding works of Abdul Fazil, Badauni's (Muntakhab-ut-Tawarik) are important sources of information about the Akbari reign.

Hindi poets like Ganga Kavi, Tansen, and Kesevadas also flourished in Akibar's court. Many of the officers and generals of Akbar, viz. Abdul Rehman Rahim Sat Sai, Raja Mansigh, Chinthamani, Bhagawan Das, and Birbal were themselves good poets in Hindi. Birbal was known as Kviraj.But the greatest Hindi poet of the age was Tulsidas, the author of the Ramayana, called Ramacharitit Manas in Hindi. Surdas, author of Sur Sagr, and Jayasi, author of Padmavathi, were both great poets of their generation.Tulasidas is the greatest man of the age, greater than Akbar himself (Smith), and it was undoubtedly a great poem worthy of inclusion among the world's great classical master pieces._ Keay. Padma Sannkara's Akbar shahi shringaradarpanam, Dara shuko, son of Shah Jahan, the author of great religious and philosophical works in Persian, the "migration of two oceans," a comparative study of Islam and India, and panditari jagannatha, the author of rasagangadhara, a great work on rhetoric and Gangalahiri, a poem in praise of range, were all engaged in shajahan court.

Aurangazeb, despite his greatness, was a great scholar in Arabic as well as a person who knew Turkish and Hindi.He knew the Koran by heart and was specialised in theology and jurisprudence. He patronised the codification of Muslim law. Under the name "fatwa-i-alamgiri," Wali of Aurangabad established himself as the greatest poet of his generation. He banned the writing of histories.

Urdu, in addition to Persian, Arabic, and Hindi, developed during this time period. The word "urdu" is derived from the Turkish word which means "a military camp." Besides the Mughal kings, the Deccan kings of Gujarat (Bijapur, Bidar, and Golkond) patronised urdu literature. Mohammed Quli Qutub Shah, the ruler of Golkonda (1580–1612), was himself a great poet. Marathi, Bengali, and Malayalam, all regional languages, were also developed.

4.5.1 Architecture

The Mughals were skilled builders. Their buildings reflect a love for perfection, magnificence, adornment, grandeur, and splendor.Babar's arrival in India was marked by Indo-Saracenic architecture, a distinct style of its own that could be dubbed "primarily Indian." Humayun had the inclination but no time to include them in his artistic endeavors, but his wife Hamida Banu Begum built his tomb the replica of Timuris's tomb heritage centre at Delhi, which was the first important monument.

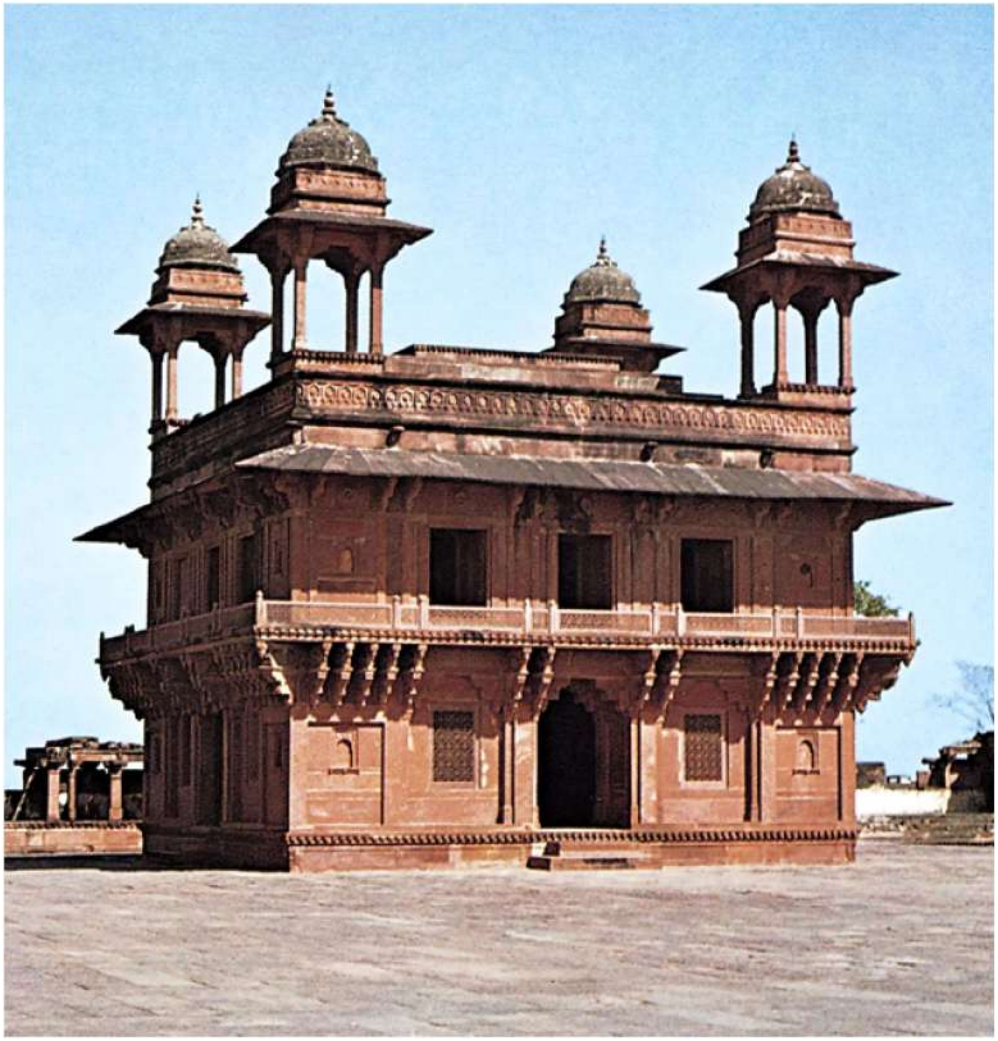

Fatehpur Sikri, Uttar Pradesh, India: Dîwân-e Khass

The Dîwân-e Khass at Fatehpur Sikri, Uttar Pradesh state, India, built c. 1585.

Akbar's architecture is distinguished by a hedonistic fusion of Hindu and Muslim (Persian) styles. His architecture had the salient features of extensive use of red sandstone, the construction of better domes,

arches, and portals, greater ornamentation, massive forts, and the synthesis of Hinduism. Persian architectural styles are distinct but also opt when compared to the country's earlier architecture. His love for universal tolerance was reflected in his buildings.

Humayun's tomb in Delhi and Agra fort, popularly known as "Jahingar Mahal," were built during his reign.Fatchpuri Sikri, Jam-i-mazjid, and Bulanda Darwaza (described as one of India's most perfect architectural achievements) were the best examples of Hindu-Persian style buildings.Akbar's other magnificent structures included Birbals House, Jodhbai Palace, the Sultan Palace, the Khwabgah, Diwan-i-khas, and Shaik Salim Chishtis Tomb. The new capital city in 1572, Fatehpur Sikri (the city of victory) and Agra fort, popularly called "Jahingar Mahal." The group of buildings at Fatehpuri Sikri, Jam-i-mazjid, and Buland Darwaza (described as one of the most perfect architectural achievements of India) were best examples of hindu-Persian style buildings. Birbals house, Jodhhai Palace, the Sultan Palace, the Khwabgah, Diwan-i-khas, and Shaik Salim Chishti's Tomb were the other beautiful buildings of Akbar. The new capital city in 1572, Fatehpur Sikri (the city of victory), has been described by V. Smith as "romance in stone." The pancha mahal (five-star structure) resembles a Buddhist vihara.

Two significant monuments were built during Jahangir's reign: Jahangir's tomb at Shahdara (near Lahore) and Noorjahan's tomb also at Shahdara. For the first time in the country, marble and "pietra dura" (the inlaying of precious stones of different colours in delicate designs) were used to construct the first Mughal tomb.

The reign of Shah Jahan is without a doubt the pinnacle of Mughalarchitecture. He constructed magnificent buildings at Agra, Delhi, Lahore, and several other places, on which he spent crores of rupees. At Akbar's monuments, men enjoyed virility, and Shah Jahan for the first time brought grace, delicacy, and rhythm that classified them in a unique category of their own. Its best examples are Diwan-i-Am and Diwan-i-khas, in the Red fort; the Jami-i-masjid; the Moti masjid; and the Taj Mahal at Agra. Diwan-i-khas is a very fine building, and the following inscription was caused to be written by the emperor on one of its walls:

If there is a paradise on Earth, it is this, it is this, and it is this. The mausoleum, built on the banks of the Jamuna in the memory of his beloved consort, Muntaz Mahal, stands out as the best replica of a perfect blending of simplicity, exquisite grace, and rich ornamentation. The pearls are built inside the Agra fort at a cost of three lakh rupees. Nur Jahan also built a magnificent mausoleum for Jahangiri's tomb. Under the supervision of Alimamardan Khan, he also laid the beautiful Shalimar gardens. The peacock throne and Koh-i-noor diamonds further added to the splendour of the empire. The peacock throne took seven years to be completed and cost about a crore of rupees. Lalkhila (Red Fort) was another milestone in his architectural genius. Aurangzeb's

narrow religious viewpoint encompassed all arts, including architecture. His first wife's tomb (Rabia-ud-Daurani) near Aurangabad.It bears a striking resemblance to the Taj Mahal, the mausoleum of Aurangzeb's mother, Mumtaz Mahal.

4.5.2 Art (painting)

Red Fort - New Delhi
https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.thrillophilia.com

The Mughal painting soon became popular among rulers as they found the idea of portraying themselves interesting and royal in many way. Numerous exquisite creations of the time, housed in various museums, bear witness to their superior technique and harmonious colour blending, and are priceless legacies. From Akbar's time forward, the ancient art of Indian painting took on a new direction. Anyhow, Babur's court was adorned with the famous bihzad. He was the leading artist, and he bore the Shirin Kalam, or Sweet Pen. Daswanth and Basawan were another important pair of painters. During Akbar's reign, some of the most famous paintings were the Chenghiznama, Jafarnama, Ramnama, Naldanama, Khaliyadanama, and others. They freely painted flora and fauna, birds and beasts, scenes, royal court scenes, etc.

During the reign of Jahangir, the art reached its pinnacle and became truly Indian.The two eminent painters were Abdul Hasan and Ustad Mansur, both of whom bore the title "Nadir-uz-zaman" (Wonder of the Age). The paintings, however, do not depict the common people and were primarily confined to the royals and nobility, who were the chief patrons of the arts.

4.5.3 Music

Music was an important part of Mughalculture. Babur, who discovered music and is said to have written songs,Humayun, too, spent his free time with the musicians. He appointed Bacchu as the musician in his court. Akbar was proficient in the theory and art of music, and he patronised many musicians, including Faizi, Abdul Rahim, Khani-Khanan, Raja Mansingh, Bhagewandas, etc. Mian Tansen, a Gwalior native, was named his poet laureate and is regarded as the "preeminent singer of his generation. "Jagannatha and Janardana Bhattu, and Lalkhan (the son-in-law of Tansen) were the court musicians of Shah Jahan. Aurangzeb hated music; however, a famous treatise on music found written during his reign casts general doubt on the legendary tale of his banishing the art from his reign.

4.6 Mughals' Religious Policy

As previously stated, due to the short reigns of both Babur and Humayun, they did not prioritize religious policy toward Hindus. Just like other initiators, Akbar also initiated the religious policy. It is important to remember that he lived during a period when religious fanaticism, dogmatism, and bigotry characterized the characters of the most measurable successful monarchs. Akbar distinguished himself among the Mughal legacies rulers by his largeness and breadth of mind, liberality of attitude, and rationalistic approach; his birth under Hindu protection, the influence of Rajput queens, the influence of contemporary religious thinkers, his personal convictions, and so on all influenced his religious policy.

Akbar put his liberalism into practice; in other words, he gave a new turn to traditional administrations. Following his marriage to Rajput ladies in 1562 and his belief in Sulh-i-kul (universal toleration), In 1563, he boldly abolished the tax on Hindu pilgrims, as well as Jizya, the despised religious orientation tax, in 1564 C. E. Hindus despised their Muslim kings as foreigners because of his tax.It was a unique step, and while it pleased the Hindus everywhere, it also strengthened the foundation of the Mughal Empire. Consequently, Akbar built the Ibadat Khana or the house of worship in 1575 C.E. at Fatepur Skri, where the wise men of several religions presented their spiritual views. The doctrines of Hinduism, Islam, Jainism, Zoroastrianism, and Christianity were discussed at length in the presence of the emperor. These debates greatly influenced the religious views of Akbar. At last he arrived at a great decision: the inner meaning of all religions was the same, and therefore there could be a common meeting ground for all. Every religion contained something good. Every religion also has a moral code. Akbar thought of an assimilation of all those values in order to find a common path for all men.

In 1579, Akbar preached in the mosque at Sikri and recited the versus written by Abdul Faizi, concluding with the phrase " Allaho Akbar," which means either God is great or Akbar is God.He also issued in September

1575 the infallibility decree, which not only gave the Ulemas religious powers but also made the emperor supreme in religious matters, which made him pope as well as king. He had discussions with Jesuit friars and Jain monks. The result of all these was that in 1582 C.E., after his victorious return from Kabul, Akbar started his own religion called "Din-i-ilahi" (the "divine faith"), in which God is one and Akbar is his Khalifa (vice regent). A man should use his intellect; blind faith is not religion.

When dogmatism, fanaticism, and religious clashes ruled elsewhere in India and abroad, Akbar demonstrated in India a remarkable sense of tolerance towards other people and religions, seeing Hindus and Muslims as sons of the same soil and children of the same god. They were given equal status before the law, equal rights in administration, and equal freedom in matters of religion. Akbar even proceeded beyond the narrow circles of his time. He thought of the spiritual unity of different communities through his Din-i-ilahi. It might not have succeeded in practice, but it remained an example of cosmopolitanism in theory.

4.7 The Mughal Empire's Decline and fall

No empire has ever survived in history. TheMughal Empire of India was not an exception. Empires are not built in a day, nor do they fall overnight. However, much faster than the difficult uphill task of constructing an empire. The primary causes of the Mughal empire's very foundations, as a result of which the Mughal empire, despite its mighty grandeur and splendor, proved to be a giant with clay feet. Some of their intrinsic weaknesses may be highlighted below.

The absence of a definite law of succession and primogeniture, which had proved fatal, spelled disaster for the Mughal empire. Starting with Babur, succession rule witnessed civil wars among the contenders and caused an enormous wastage of human and other resources, which could have otherwise been utilised for the consolidation of the empire.

The vastness of the empire, which had to be governed from one centre at the command of one man, resulted in failures of administration. The empire from Kashmir to the Kaveri River and from Kabul to Chittagong was not easy to rule when there were no proper communications. Thus, the empire began to sink under its own weight.

Overly centralised administration obviously required the shrewdness and alertness of the emperor. The provincial government always looked to the emperor orders. The burden of the administration grew with the growth of the empire. Its success solely depended on the ability of the emperor.If the emperor declined or his policy turned wrong, the empire was bound to suffer.

Another factor in Mughal decline was the Mughal administration's degeneration and decay into laxity and apparent corruption over time. Its principal constitutions, like the Manasabdari system, had outlived their utility.An accurate shortage of jagirs, a general price rise, and unemployment not only caused corruption and discontent among the nobles, but also contributed to the troops' growing inefficiency. The absence of a strong standing army deprived the empire of the traditional loyalty of the soldiers and made them more loyal to their immediate leaders.

A heterogenous non-hereditary nobility that hailed from different races of Turks, Persians, Mongols, Afghans, Indian Muslims, Rajputs, and Marathas was an asset, as long as it was selected on merit and the monarchy remained powerful enough to impact political stability and economic prosperity. But once a week, success came to the throne after Aurangzeb. Mughal nobility divided themselves for their own survival and continuously participated in incessant intrigues and counter intrigues which automatically disintegrated the Mughalstrength.

Aurangzeb's weak successors were also a genuine factor in Mughaldisintegration. All the emperors who succeeded were neither powerful, strong enough, worthy, nor young and energetic. All of them were, indeed, full of vices. Beginning with Bahadur Shah. who succeeded Aurangzeb as Mughal Emperor in 1707. Bahadur Shah, who was apprehended and imprisoned in Burma in 1857 AD, stated that all were either involved in succession or civil wars and intrigues, and that majority rulers earned the moniker "neither patricide nor fratricide."So, as you have demonstrated, you shall reap; the kingdom was also disintegrating.

The Mughal kingdom's weakness had given many kingdoms ample reason to revolt and declare independence from the MughalEmpire. Taking advantage of the situation, Nizam-ul-Mulk in the south, Oudh ruler in the north, and Jats, Rohillas, and Sikh leaders established independent territories, resulting in the disintegration of the once-mighty MughalEmpire.

When those were the general political conditions, a terrible storm of foreign invasion swept over the Mughal capital of Delhi. It was the invasion of Nadir Shah in 1769, the king of Persia. which disclosed the shallowness of the Mughal army to the public. It had no effect on the Mughals' military strength and demonstrated that the Mughals' glory had been extinguished, as house fires resulted in ashes. Among the enormous amount of jewels, diamonds, pearls, gold, silver, and other valuable goods in Nadir Shah's loot were the world-famous Koh-i-Noor, the peacock thrown by Shah Jahan, and fifteen crores of money in cash. He depleted the Mughal treasury and reduced Delhi's wealthy citizens to paupers. The memory of Nadir Shah's invasion, attack, and capture of the capital worked as a nightmare for days to come.

The failure of Aurangzeb's policy toward Rajputs, Sikhs, and Deccan Sultans, as well as his failure to avert disruptive forces, undoubtedly drained Mughal resources and left a political and financial vacuum that only a brilliant successor could fill. However, describing the Mughals as foreign to Indian soil and blaming their downfall on the factor of aliens does not hold water because, with the exception of Aurangzeb's fanaticism in the latter half of his reign, the Mughals were not foreign to Indian soil. Thus, the Mughals undoubtedly left their permanent imprint on every sphere of administration and culture. As a result, referring to their rule as a "red failure" would be misleading. It was national to a limited extent.

4.8 How far the Mughal rule was national in character

It was noted that Mughal Emperors consolidated the Indian political system for nearly all of their rule — not from 1526 to 1857, but at least from 1526 to 1707 — by controlling all rebellious states that initially resisted Mughalunity. Historians differed on this issue. Some modern historians have referred to the Mughal rule as "national rule," arguing that it was more conciliatory than the military sultanate, which had failed to formulate any report with the Hindu subjects. This was especially true of Akbar, whose concern for the security of the empire was equaled by his concern for the welfare of his subjects, which compelled him to strive.

For impartiality towards both the Hindus and Muslims, the Mughal rule could be interpreted literally in the sense that it was

The first foreign rule successfully imparted unbroken political unity, legalistic harmony, social equality, homogeneity, and stability to the country. The territories under Akbar's rule, with their huge population, fertile plains, numerous manufactures, and extensive commerce, probably made them the richest empires in the world. They also defended the fact that the revenue reforms enacted with such a long-term perspective could be perfectly adapted to today's computer age.Indians' universal brotherhood and oneness were, without a doubt, an excellent platform for setting the national tone.

While critics agree with the Mughal claim of leaving the country with political unity, they question the authenticity of the Mughal affiliation with India. They defended the fact that Moghals protect their interests for the sake of the empire's security.Babur and Humayun were distinct in their tastes and habits; Jahangir, Shahjahan, and especially Aurangzeb saw the unity of the state and love for their subjects as two distinct facets and focused on the former. Relative to religious policy, except for Akbar, who strove for universal tolerance, his successors gave into the section until Aurangzeb openly propagated fanaticism towards Hindus. Their argument is that Akbar's rule based on universal tolerance lasted only 90 years out of a total period of two and a half

centuries. They also mentioned that "given the ratio of foreigners to Indian Muslims and Rajput, a government with predominantly foreign personnel could not be considered a national government."

The Mughal government was essentially a military state devoted to the maintenance of political security and the collection of imperial revenues. A part of Akbar's enlightened despotism, it felt no state obligation towards the welfare of the subjects or the enhancement of their economic, intellectual, and social welfare. There was hardly any growth in public works despite enormous landmarks in the fields of art and architecture.

In addition, Akbar's religious policy towards Hindus, especially the Rajput's, who were a great military race, became devolved servants of the Mughal Empire and even fought against their own people on the side of the Moghuls. They became the sword and shield of the Mughal empire. When Aurangzeb reversed this policy, the Hindus were estranged, and the Rajput's became his deadly enemies, and the empire began to decline.

The steps taken by Akbar and other few sultans to establish social order — the prohibition on and child marriages, female infanticide, remarriage of Hindu women, and the abolition of the sati — all no doubt elevated the Mughal government, which strained every nerve to provide social equilibrium in the society.

As a result, the Mughals undoubtedly left their imprint on every aspect of administration and culture. It would be a distaste to their rule as either a tragic failure or a thoroughly benevolent one; every government had its advantages and disadvantages. It brought political unity to the country and established a uniform system of administration, which was to a very large extent implemented by the British. Had they devoted more time and attention, like Akbar, to the socio-economic ills, perhaps the MughalEmpire would not have succumbed so easily to the powers of the empire.

4.9 RISE OF REGIONAL POWERS – MARATHAS – PESHWAS - SIKH

The Marathas played a predominant role in the politics of the late mediaeval period. The meteoric rise of the Marathas under the inspiring leadership of Shivaji in the 17th century was nothing short of a sensation. Initially viewed by the Mughals as recriminating wars, the Maratha-Mughal contest lasted for nearly a quarter of a century and ended only in disaster and humiliating defeat for the Mughals.

The Marathas are the third and perhaps, the last empire which strived hard for the establishment of "Hindpad Padshahi". Though they were at their pinnacle of power, the third Panipat war reversed their fortunes, and the Hindpad Padshshahi remained a dream for Indians. It was not only an offspring of Shivaji Genius who brought the hitherto scattered and disunited people together into one political whole, but it was also the result

of topography, social, and religious renaissances that enlightened the hitherto ignorant people and filled them with new enthusiasm for life.

The geography of the land made its people active and hardy. Maharashtra's soil was neither sandy nor wet, and people had to work hard to survive. They had neither the leisure to be lazy nor the wealth for pleasure. Simple lives and hard habits made them fearless of pain. For the rise of the race, their hard life was a stepping stone. The hardship, however made the people brave, hardworking nature, resolute and determined energies which could be effectively utilized. In addition, the uneven hilly terrain, where every hill was a natural fort, was an ideal ground for the development of guerrilla warfare tactics. As a matter of fact, the best of the Mughal warfare merely paled into significance before the tactics of hit and run, when effectively deployed by shivaji. Marathas had gained adequate experience of their war and peace strategies from the Bijapur and Golkonda courts, where a large number of Marathas were employed.

Another important factor that really awakened and motivated the Marataha region was the cultural and religious renaissance in the 15th and 16th centuries. A galaxy of reformers like Tukaram, Ekanath, Ramdas, and Vaman Pandit vehemently condemned the evils of caste hood and worthless rituals. They taught the people the values of human equality, and their attempts to prevent paralysis and impart unity and a distinct entity to the Hindu community prepared the ground for Shivaji to mold them into a political whole.

4.10 The Rise of Shivaji (1627 to 1680 C.E)

A born soldier and commander of men, and Jijiya Bai, a woman of outstanding personality. Shivaji was born in Shivner Fort in April 1627 (or 1630) to ambitious Maratha leader Shahji Bhonsle.Jijiya Bai had to pay attention to building up the character of her son since Shshji went away to serve under the sultan of Bijapur. While the number of mythological tales of bravery and intrepidity thrilled Shiva's imaginative mind, which provided him with the resoluteness to achieve the same, according to "historian Ranade, "If ever great men owed their success to the inspiration of their mothers, Jijiya bhai's influence was crucial in the development of Shivaji's career. His tutor, Dadaji Kondadev, and the spiritual teachings of his Guru Ram Dev, Tukaram, further prepared him for his future role with boundaries so strong for the Hindu religion and love for motherland.Guru Ram Dev Shivaji, a chosen guide, friend, and philosopher, wrote "Dasa Bodha," which exhorts. "Gather the Marathas together make religion live again our fathers laugh at us from Heaven _____ " . The result of all this was that Shivaji made up his mind to wield the Marathas into one nation and to free his country from the Muslim yoke.

4.10.1 Military Career

Shivaji believed that from his father's side he was a descendant of the brave Sisodoa Rajputs of Mewar and that from his mother's side he was a descendant of the Yadava kings of Devajiri. As he grew up, he came into close association with the tribe of Mavalees, whose attributes of bravery, loyalty, and hard work were trained by Shivaji in warfare and turned them into excellent fighters. Shivaji began his military career at the age of nineteen. He started his career of conquest taking the advantage of the growing lawlessness in Bijapur and captured the facts of Torna in 1646 and Rajgarh.

This was followed by Chakan, Kondan, Purandhar, and so on. He rebuilt Fort Raighar and made it the focal point of his activities. The Bijapur sultan, who was watching Shivaji's expansionist activities with apprehension, lost his patience when Shivaji occupied Kalyan, Konkan and retaliated by imprisoning Shahji and confiscating his jagir. This immediately moderated Shivaji, who, at least for the time being, reluctantly promised to give up the raids. Anyhow, Shahji was released from jail through the intervention of Shahjahan. Consequently, Shivaji devoted the next six years to the gradual conservation of these resources.

Following his father's release, Shivaji resumed raiding, and in 1656, under controversial circumstances, killed Chandrarao More, a fellow Maratha feudatory of Bijapur, and seized the valley of Javali, near the present-day hill station of Mahabaleshwar, from him.He also occupied the north Konkan (the Thana and Kolaba districts) and the Kalyan fort.He plundered Daman, the post town of the Portuguese. Meanwhile, the Bijapur rulers sent an army led by Afzal khan to capture Shivaji alive or dead. Afzal Khan was somewhat successful. In the fall of optimism, he sent a letter of cordiality to Shivaji, suggesting a friendly meeting in seclusion. The messenger, Krishnaji Bhaskar, a Brahmin, however, divulged the real aim of Afzal khan. Thus, Shivaji met Afzal khan, apparently unguarded, in full knowledge. When Khan, in a bid to embrace Shivaji, attempted to wring Shivaji's neck, the latter slew Afzal khan with a deadly weapon called bagh-nakh (tiger claw) and injured Afzal khan. His troops, too, rushed out from hiding and killed Afzal khan and acquired a large booty. Shivaji's killing of Afzal khan had been characterized by historians led by Grant Duff as treachery and murder, but it was preventive murder. Thus, the Afzal khan's failure increased Shivaji's prestige in this region, as well as in the eyes of "friends" and "foes," particularly in the Aurangzeb's mind.

4.10.2 War with Mughals

Shivaji's confrontations with the Mughals began in March 1657, when two of Shivaji's officers raided the Mughal territory near Ahmednagar. Aurungzeb, who had worked here in Deccan and regarded the Maratha

under Shivaji as a mere pest, now appointed his uncle Shayista Khan as governor of Deccan to deal firmly with Shivaji. Shayista Khan, overconfident, occupied Pune, and after some words, he engaged in desultory warfare for a while. Shivaji took advantage of the respite by entering Poona disguised as a wedding party and attacking the Mughals. Many Mughal soldiers were killed. Shaistakhan narrowly escaped with his life, but his son was slain due to the foresight of his maid servant and the loss of three fingers. The rest of the Mughal troops were massacred. The success, without a doubt, tarnished the imperial glory while also boosting Shivaji's confidence and aura, resulting in the transfer of Muazzam as the Deccan ruler in place of Shaistakhan.

4.10.3 Shivaji with Raja Jaisingh and the Treaty of Purandhar, June 1665

Shivaji led a large army with high morale towards the prosperous trading centre of Surat. He ruthlessly raided Surat in 1664. The war booty, besides a crore of rupees, was comprised of an enormous quantity of precious metals and stones.

Aurangzeb, who was deeply furious after Shaistakhan's failure and determined to crush Shivaji, appointed Raja Jai Singh of Ambar, who was assisted by Dilerkhan. An astute diplomat, Jaisingh, realized the necessity of winning Shivaji's friendship to defeat Bijapur, their archrival. After acquiring Puranadhar, Jaisingh chose to make peace with Shivaji. Consequently, the Puranadhar Treaty of 1665C.E was concluded between Shivaji and the Mughals.

According to it,

- Shivaji handed over 23 forts to the Mughals.
- He accepted the suzerainty of the Mughals.
- Mughals accepted to confer a "panja hazari" (Manasab) on Shambhuji.
- If Shivaji wanted to claim the Konkan area under Bijapur's control, he would have to pay 4 million (40 lakh) hons to the Mughals
- Shivaji was also invited to the Mughal court.

4.10.4 Shivaji's Visit to Agra

In 1666, Aurangzeb summoned Shivaji to Agra (though some sources instead state Delhi), along with his nine-year-old son Sambhaji, but he was treated with discourtesy, resulting in deep humiliation, and was

promptly placed under house arrest.Shivaji then pretended to be ill and began sending out large baskets packed with sweets to be given to the Brahmins and poor as penance. On August 17, 1666, by putting himself in one of the large baskets and his son Sambhaji in another, Shivaji escaped and left Agra.

4.10.5 Coronation, 1674

Though Shivaji remained silent from 1667 to 1669, he achieved unprecedented political success from 1670 to 1674 C. E. Henceforth, he became an implacable enemy of the Mughal Empire. In 1670, he reclaimed all forts lost in the Puranadar Treaty, plundering Surat, Berar, and Khandesh.On June 16, 1674, he made Rajgarh his capital and had his coronation performed with great pomp and celebration. He was also given the title "Chatrapathi," and his kingdom was given the name "Swarajyam."

He continued his raids on the Mughals and Bijapur from 1674 to 1680. His most important victory was the Carnatic, which, along with the victory over Qutub Shah in 1677 C.E, increased Shivaji's prestige. He made him his suzerainty and forced him to hand over half of the Tanjore principality. In any case, Shivaji's untimely death on April 4, 1680, provided some relief to the Mughals.

4.11 The Shivaji Kingdom's Area

Shivaji's Swarajya included the Western Ghats and the Konkan, which lie between modern Dharmapur (Ramnagar) in the north and Karwar near Goa in the south. It included parts of western Karnataka in the south, including Bangalore, Vellore, Tanjore, Jinji, and Bellaris, extending from Tungabadra to Kaveri.

4.12 Shivaji Administration:

Shivaji was not only a conqueror and military leader who established an independent empire but also a successful administrator who gave his newly founded kingdom a sound government. Shivaji's administration, based on a modification of the old system of government, did impart peace, stability, and order to his people. He successfully allowed the old institution of feudalism to exist. He effectively clipped their powers, which were now concentrated in one place.Shivaji's administration was a form of enlightened despotism. The king was an autocrat. All powers are vested in him. In practice, he did not behave like an autocrat. He was advised and assisted by a council of eight ministers, known as the "Ashta Pradhan." They are:

1. Peshwa, or Prime Minister, General Administration

2. The Amatya, or Finance Minister, is in charge of state accounts.

3. Mantri, a chronicler who kept a diary of the king's daily activities.

4. Sachiva, or the Minister of the Interior in charge of the king's correspondence and accounts

5. Samantha, or the Foreign Minister, is in charge of external relations.

6. The Senapathi, or commander-in-chief, is in charge of the army.

7. Pandita Rao and Danadhyakisha, or the Minister in Charge of Affairs and Charitable Distributions,

8. Nyayadhisa, or the chief judge, is in charge of the administration of justice.

All the ministers were appointed by Shivaji on the basis of merit and were not hereditary, though later, peshwas became the ministers, except for the last two, who discharged military duties along with civil duties. Shivaji Swarajyam was divided into four provinces for administrative convenience under the governor known as Viceroy or Mamlatdar, who was assisted by eight chief officers, just like the king.Again, provinces were divided into prants, prants into parganas or tarafs, and Mauzas into villages; each was led by subedar Mukya desadhikani, havaldar Karkun, Patel, Patwari and Kulkarni.

4.13 Revenue Administration:

Shivaji focused more on revenue reforms, and whatever reforms he initiated—not new ones, but innovative ones—undoubtedly brought relief and prosperity to farmers. They also increased the state's revenue while attempting to ensure the welfare of the peasants. He substituted a measuring rod for the rope, and Kathi

20 rods = bigha

1 chawar = 120 bighas

Shivaji made an accurate survey of land and land revenue was fixed at 33 percent of the grass produced. It can be paid in cash or in kind. But no other taxes were levied. There were no middlemen or landlords. The officers were under strict orders not to oppress the cultivators. In addition, peasants were given regular loans to buy crops and cattle, which were recovered in installments. Liberal grants and aid were given during the emergency period.

Since the Maratha Empire was in a hilly region and it was hard to obtain income to meet the needs of the wars, Shivaji adopted a new system besides the income from the mint, customs, and land revenue. They are "Chouth" and "Sardeshmukhi."

CHOUTH (1/4): -

It accounted for 14 percent of the empire's revenue. Shivaji collected it first from Chotia, the ruler of Ramanar. The name comes from the fact that it was collected from Choutia. It has been differently interpreted by various historians.

SARDESHMUKHI (1/10): -

It amounted to one-tenth of the state's total income. Sardeshmuki was the head of the three lower-ranking officers, Desai, Desaswami, and Deshmuki. Sardeshmuki stated that all of these officers were required to pay a tax. Thus, it became Sardeshmukh. Whatever historians think, after collecting the above-mentioned taxes, Shivaji relieved the states of their executive responsibility.

4.14 Organization Military:

Shivaji's military system was of a superior standard. He did, after all, build an empire on conquests, which required not only finance and a source of revenue but also well-organized and well-equipped armies capable of facing opponents, particularly a strong Mugal army. Nevertheless, Shivaji established a strong, disciplined, and nationalistic army.

Shivaji's army was made up of both infantry and cavalry. It was organized in a sensible fashion, with a due gradation of ascending order in units of ten, from Naik to Hazari. The cavalry was composed of bargis (who were supplied with arms and houses by the state) and shiledars (who had to tend for themselves).

Havildar = 25 cavalryJumla = 5 Havildars 10 jumladars = Hazar 5 Hajaris = Sarnobat.

Hindus and Muslims made up the army. No distinction of caste or creed followed. They were all kept under a strict code of conduct. Severe punishment was given for immoral acts. They were strictly ordered not to oppress innocent people and take the rich booty from competitors. Special attention was paid to the defense of forts under able officers. They were efficiently garrisoned and were always kept in a state of readiness. Shivaji rewarded those who excelled at service with titles, privileges, and rewards.

4.15 The Legacy of Shivaji

Shivaji, who was a born leader of men and a military genius, instilled a strong spirit of unity and nationality among the Hindus in general and the Marathas in particular. He was behind the Marathas, who became the most powerful political force in India in the eighteenth century. The career of Shivaji sounds like a tale of heroic deeds. The son of a small jagirdari, who was neglected by his father during childhood and rose to the highest position of chatrapathi, was ideal to many people. His attack on Shaistakhan in his own camp, his visit to the court of the powerful and religious bigot, Aurangzeb, in Agra, or his escape through Mughal guards and spies all show his personal valour and courage. This is also supported by Khafikhan, who opposed Shivaji politically yet supported him.

Shivaji possessed exceptional organisational skills. He gave unity to the scalded Marathas; he utilized their hidden military ability both for constructive and destructive purposes. He was a man of vision who realized the need for newer directions in Indian politics. His management abilities in dealing with the most talented but unorganized people were difficult to explain. In front of his contemporaries, he had to demonstrate his bravery as well as his astute political acumen. By skillfully adapting the ancient institutions to his existing environment, Shivaji united the Marathas and bequeathed to them a sense of pride, patriotism, and confidence in the Marathas.

Though a champion of Hinduism, Shivaji showed full respect for Islam and other religions. Shivaji was a great character who stood in contrast to Aurangzeb. He respected the Muslim pirs and saints. He never did any harm to Muslim women and children. Shivaji left two legacies. First, his heroic struggle became an inspiring example to Rajputs, Sikhs, Buudelas, Jats, and other freedom-loving people. Secondly, the Marathas' power of creation carried out their mission with determination. They were strictly ordered not to oppress innocent people and take the rich booty from competitors. Special attention was paid to the defence of forts under able officers. They were efficiently garrisoned and were always kept in a state of readiness. Shivaji rewarded those who excelled at service with titles, privileges, and rewards.

4.16 The Maharashtrian Empire after Shivaji

After his death in 1680 C.E., Shivaji was succeeded by his elder son Shambuji.He was neither capable nor clever. He not only associated with the wrongdoer Kavikalash but also gave shelter to Prince Akbar, who revolted against Aurangajeb, which ultimately resulted in Aurangajeb's turning on him. It was a blunt by Shambuji. Mughal Emperor, enraged, invaded the Maratha empire in 1689, defeating Shambuji at the battle of

"Sangameswar" and killing him by Aurangajeb, demonstrating that the ineffective Shambuji had failed to prove himself as the "worthy son of a worthy father."His son Sahu (aged 8 years) was captured and imprisoned in Delhi until 1713 C.E.

Raja ram took over the Maratha Empire after Shambuji was assassinated, who was an expert in guerilla warfare. He married Tarabai, who was a talented woman. With the help of capable generals, Raja Ram could stand up to the Mugal people. Rajaram frequently changed his capital from Rayaghad to Jingi and then to Satara, but he died suddenly in 1700 due to lung disease. Later, Tarabai, Rajaram's wife, ruled in the names of Sivaji, Tarabai, and Rajaram's son.The major political incidents happened in Indian politics in 1707; therefore, after the death of Aurangzeb, Bahadur Shah, who was a successor to Aurangzeb, decided to create a civil war in Maratha politics and released Shahu after 17 years in the custody of the Mughals. As Bahadur Shah expected, civil war started between Tarabai and various groups. In fact, the majority of Maharastra's sardars supported Shahu during the civil war and the battles of Khedin 1708, where Shahu defeated Tarabai and occupied Satara. Tarabai fled to Kolhapur from the Empire, where she died in 1742. As a result, Shahu became Maratha emperor in 1707 and reigned until 1749 C. E. Since he spent his childhood in the Muslim court and lacked administrative knowledge, he had to depend on others for many suggestions in lieu of the government, especially on Peswas. In this way, Shahu not only granted full powers to Peswas but also to Viswanath's successors in perpetuity. As a result, the Peshwa's period began in 1713 AD.

4.17 Peshwas reign (1713-1761)

4.17.1 Balaji Vishwanath(1713-20)

Balaji Viswanath of the Chitpavan Brahmins is regarded as the second founder of the Maharastra Empire, having aided Sahu in the civil war and being promoted to the position of Peswa. He was the man who was responsible for introducing many reforms in the name of the Shah. He acted as kingmaker while helping the Sayyed brothers become Delhi sultans by deposing Farrukhsiyar. The Mughal rulers also granted him the right to collect chouth and sardeshmukhi in the Deccan. He also gathered all Marathas together as a union to strengthen Maratha power. Thus, he did yeoman service to the Marathas to rejuvenate Maratha power as it was in the Shivaji period. Hence, he had been called a "peerless servant."

4.17.2BHAJI RAO-1 (1720–40):

Balaji Vishwanath was succeeded by his son Baji Rao after his death in 1720 C.E. He was not only a clever ruler but also a military genius. He has been known as the "fighter of peswas" and "an incarnation of Hindu energy" for his bravery, statesmanship, and chivalry. He was an imperialist determined to bring Hindus' long-cherished dream to fruition, thus Hindu pad padashahi.

4.17.3 Empire of the Pan-Indians:

He decided to defeat the Mughal empire rather than the Mughal-dominated areas. Under Baji Rao's leadership, the Marathas conquered Gujarat, Malwa, and Bundelkhnd and advanced as far as Delhi under Baji rao leadership.They were also able to wrest control of Salem and Bassen from the Portuguese and reach an agreement with the Nizam of Hyderabad.Another important landmark during the period of Baji Rao was the formation of the "Maratha Confederacy" with the union of the Bhonsles, Gaekwad, Holkars, Scindhias, etc. under the leadership of Peswa. Thus, Maratha power reached its pinnacle during this period. But, at the age of forty-two, Baji Rao died, leaving the Maratha Empire without a legitimate successor.

4.18 Balaji Rao(1740-1761)

He was eighteen at the time. When he succeeded his father in 1740, He was not as able as his father, and his lack of experience made him depend on his cousin, Sadashiv Rao Bhao, who was able but not of good character. He was haughty and imperious. As a matter of fact, if the Maratha Empire extended from one end of India to the other, and they collected chouth and Saradeshmukhi during this period, it was under his direction and his intellect. But, due to his haughty character and overconfidence, he preferred to fight a pitched battle rather than the Marathas' natural and expert guerrilla warfare. It was this simple mistake, committed by Sadhasivarao Bhao and the Marathas, that made them suffer a terrible, inflicted, and crushing defeat at the hands of Ahmad Shah Abdali, King of Afghanistan, in the Third Battle of Panipat. This was a severe blow to the Maratha Empire.

Of course, the Rohillas (Jats), the nawab of Oudh's cooperation with Abdali, Surajmal's non-cooperation, and the unconventional warfare method of pitching were all to blame for the Marathas' failure. The loss of the Marathas was terrible. There was hardly a home in Maharashtra that did not lose some members. The Peswa received the news of this defeat in these words: "two pearls" (Sadashiv Rao and Viswas Rao), "twenty-seven gold mohurs" have been lost, and of the silver and copper, the total cannot be added up. The Peswa died of shock as well.

It was a huge setback for the Marathas. It was not only a defeat but a catastrophe for the Maratha cause (V.A. Smith). It paved the way for increasing British power since their rivals, the Marathas and the Muslims, had been weakened.

4.19 The Accessionof Regional Powers—Sikhs

Sikhism was another regional power that grew in power and shook the mighty Mughals.They rose to become the most volatile power in north India and ruled for the rest of the age.Though the Sikhs were transformed into a militant and fighting community under Guru Gobind, their history traces back to Guru Nanak.

Guru Nanak was yet another great saint of medieval India. He was born in a Talwandi in 1469 C.E.situated in the present Lahore district of Punjab, which is known as Nankana today, Nanak developed an aesthetic mentality and a charitable nature since childhood, and gradually he devoted himself to deeper spiritual thoughts. He preached that nobody was a Hindu and nobody was a Muslim. Everyone was a man, belonging to the human race. He believed that universal toleration was the aim of religions. He preached against religious difference by pointing to the unity of God and beings; as a true reformer, he criticized many superstitions, denounced the worship of idols, and laid great stress on the personal purity of man. He suggested men rise above selfishness, worldliness, and falsehood. These teachings of Nanak attracted a large following from both Hinduism and Islam. Angad, who had been nominated by Nanak as his successor, organized the followers of Nanak into a distinct community. As a result, a new religion known as Sikhism arose.The followers of this faith are known as the Sikhs. His concept was GurukaLanger, or community kitchen. The Sikh religion had Gurus to popularize its principles. There are 10 of them. 1. Guru Nanak; 2. Guru Angad; 3. Guru Amardas; 4. Guru Ramdas; 5. Guru Arjun Dev; 6. Haragovind; 7. Hara Roy; 8. Hara Kishan; 9. Guru Tezbahadur; 10. Guru Govind Singh.

Akbar gave the site of the Golden Temple in Amritsar to Guru Ramdas during his reign.The sacred text of the Sikhs was compiled during the times of Guru Arjun Dev, Guru Grandha Sahib, and Adi Grandh. He also built "Har Mandir Shahiba," which was named after the Golden Temple, in the 19th century. Guru Arjan Dev was captured by Mughal Emperor Jahangir in 1606 and imprisoned in Lahore Fort because of his increasing influence among people and also the spread of Sikhism.

The execution of Guru Arjun Dev forced the Sikhs to fight against the Mughals, and they were transformed into a militant and fighting community under his successor, Guru Hara Govind (c. 1606–1645), who at the age of eleven became guru. He was also in prison under Jahangir. Guru Hara Rao was the eighth

guru of the Sikh religion. He became a Sikh leader at the age of 14, on March 18, 1644, after the death of his grandfather. He guided the Sikhs for about seventeen years, till his death at the age of 31. Guru Har Kishan was the eighth guru of the Sikhs. He became guru at the age of 5 (the youngest guru of Sikhs), but died due to a small fox in 1664 before reaching his 8th birthday. Guru Teghbahadur was the ninth of the ten gurus of the Sikh religion. He was known as "Sachcha Padusha." He'd become yet another victim of the Mughal Emperors. Aurangzeb executed Guru Teghbahadur in 1675 C.E. The Guru Granth Sahib contains 116 poetic hymns composed by him. "Hukam Namas" is the title of his book. Anyway, Guru Tegh Bahadur's martyrdom forced the Sikhs to fight against the Mughals.

The successor of Guru Tegh Bahadur and the last Guru of the Sikhs, Guru Govind Singh, was a spiritual master, warrior, poet, and philosopher. The beheading of his father for refusing to convert to Islam made him show considerable organizational ability, and he founded the military brotherhood of Sikhs called "Khalsa" in 1699. It was also known as "Khalsapanth." Its five key principles became known as the "5 K's." Kesh, Kanga, Kada, Kripan, and Kachacha

He not only strengthened the Sikh religion by strictly implementing Sikh principles, but as a warrior, he was determined to fight against the Marathas, and he had set up his headquarters at Makhowal or Anandpur Shahib in the foothills of the Punjab, where he was able to defeat the Hill Rajas. After that, he turned his attention toward the Mughals. Aurangzeb issued an order to exterminate Guru Gobind Singh and his family. Thus, war began between the Mughals and Sikhs at Anandapur, where the Sikhs behaved bravely, but two of the sons of Guru Gobind Singh were captured and beheaded for their refusal to embrace Islam at the direction of Aurangzeb. Later, even Guru Gobind, who joined Bahadur Shah's camp after the death of Aurangzeb, was also treacherously murdered in 1708 by one of lies Pathan's employees.

After the death of Guru Gobind Singh, the Sikhs under the leadership of Banda not only became more powerful than the Sikh Gurus but also took revenge by killing Wazirkhan and occupying the area between the Sutlej and the Jamuna. He also became "Sachcha Padshah" and assumed the position of king. Banda converted the kalsa into a political instrument for overthrowing the Mughal Empire. During his time, the slogan "Raj karega khalsa, aaki Rahe na koye" (The kalsa shall rule) became the battle cry of the Sikhs. Thus, he made a bid for the establishment of Sikh rule in the Punjab. A new will was created among the Sikhs to resist the Mughals and set up a state of their own in the Punjab. It was this new spirit that enabled the Sikhs to create a state of their own in the Punjab after many ups and downs. Abdali's invitations were, in fact, a golden opportunity.

Furthermore, their method of warfare, the use of hit-and-run tactics, their unparalleled capacity for endurance, moral courage, and the spirit instilled in the Sikhs by Guru Gobind Singh enabled them to establish a sovereign state in the Punjab. The victory was not won by the genius of a single great leader. It was the reward for the sacrifices made by all the Sikhs.

The Abdali invasions were a curse for India in general and the Marathas in particular, but they were a blessing in disguise for the Sikhs. It created an opportunity to obtain the formal cession of the Punjab from the Mughal emperor. The withdrawal of Ahmadshah Durrani to his native kingdom of Afghanistan gave Afghanistan ample opportunity to declare independence. Thus, they organized themselves into twelve misls, or confederacies. Each misl had full strength. Cavalry was the backbone of the Misls' armies.Among the twelve misls, the Sukerchakiya misl became the more important one under the leadership of Amarsingh. It was under the capable leadership of Ranjith Singh, who succeeded Amar Singh, a nineteen-year-old teenage leader, that he defeated the Mughals and Afghans and established the sovereign state in Punjab; his army is said to be Asia's second-best.

4.9 Examination-model questions

1. Akbar is the real founder of the Mughal Empire; discuss.
2. Shah Jahan's reign is considered the "golden age" of art and architecture.
3. Explain the salient features of the Mughal administrative system.
4. How far was the Mughal administration based on the administration of Sher Shah?
5. Outline the causes for the decline and disintegration of the Mughal Empire after Aurangzeb.
6. Distinguish between the religious policies of Akbar and Aurangzeb.
7. How did the Mughals contribute to the growth of art and architecture?

4.10 Short Answers

1. Write about "Baburnama."
2. Explain the characteristics of the "Mansabdari" system
3. Explain about 'Bandobust system.
4. Critically examine the salient features of Aurangzeb's internal and external policies.

5. What were the economic conditions of the Mughal Empire?

6. Art and architecture during the reign of the Mughals

7. Noorjahan

8. Mahabatkhan

4.11 Multiple-choice Questions: Competitive Pattern

1. Which of the following is correct regarding Babur's invasion of India?

A) Babur lost both Parghana and Samarkhand.

B) The political vacuum in North India inspired Babur.

C) Babur was inspired by India's enormous wealth.

D) The Babur was invited by Alam Khan Lodi and Daulat Khan Lodi.

ANS: All Correct

2. Arrange the following in chronological order:

A) Panipat war.

B) Kanua battle

C) . Gogra battle

D) Chanderi capture

ANS: A.B, D, C

3. Which of the following are correct about Humayun life.

A) He took part in the first Panipat war as well as the Kanhua war.

B) Humayun distributed his empire among his brothers.

C) He had fought against the mighty general Shershah.

D) He had fight against khanjahan Lodi

ANS: A.B, C,

4. What is the significance of Shershah's life?

A) His original name Farid.

B) He was the ruler of Fargana.

C) He was defeated by Humayun in 1531 and 1537 A.D.

D) He was defeated Humayun in 1539 and 1540 A.D.

ANS: A.B, C, D

5. Which of the following is true about Shersha?

A) No government, not even the British, has shown as much wisdom to rule the country

B) He divided the kingdom into sarkars, paraganas, and villages.

C) He employed the chaukidar and patwari officials.

D) His revenue policy was founded on the twin principles of peasant welfare and regular government revenue.

ANS: A.B, C, D

6. Shersha constructed the following:

A) He built new roads that connected Benglal to the Punjab grant-truck road.

B) Shersha built the Purana Qila, his own mausoleum in Sasaram, and the famous Rohtasgarh fort.

C) Panchamahal, Jahangir tomb.

D) Taj Mahal at Aurangabad

ANS: A.B

7. Which of the following were correct about Akbar?

A) Born to Humayun and Hamida Bhanu Begum in 1542 A.D.

B) Bairam Khan acted as a guardian and caretaker.

C) The accession was not a bed of roses but a bed of thrones.

D) Muhammad Adil Shah's premier, Hemu, became his worst enemy.

ANS: A.B, C, D

8. Arrange the following, in chronological order during the reign of Akbar

A) Bairam Khan murder

B) The petticoat government's rule

C) Haldighat war with Rajputs

D) The conquest of Ahmed Nagar

ANS: A.B, C, D

9. The secret concept behind Rajput policies under Akbar?

A) To attract the majority of Hindus and involve them in government

B) To have matrimonial relations with Rajputs

C) To counter his own Muslim rivals

D) To establish a united nation by removing all divisions between Hindus and Muslims

ANS: A.B, C, D

10. What is wrong in the following statements?

A) Akbar abolished jizia and removed the tax on pilgrims in 1563.

B) Akbar married the daughter of Jaipur, Maryam-i-Zamani.

C) He prohibited slaughter of animals, on specified days.

D) Akbar abhorred female infanticide and child marriage.

ANS: A.B, C, D

11. Arrange the following in order about Jahingir

A) Jahangir married Nurjahan in 1611 AD.

B) Jahangir hung a bell with a golden chain in the palace in order to dispense justice.

C) He ordered Guru Arjun Singh to execute

D) He put an end to Khusro's revolt.

ANS: A.B, C, D

12. The reign of Jahangir was witnessed by

A) The Moghals lost Qandhar in 1622.

B) English merchants William Hawkins and Thomas Roe

C) His son Khuram revolted against him.

D) Mahhabat Khan's hundred-day rule existed.

ANS: A.B, C, D

13. Regarding Shah Jahan, which one is correct?

A) His original name was Khuram, which means "happiness."

B) In Mughal history, his reign was known as the "golden period."

C) He was constructed wonderful buildings all over country

D) He was put in the jail by his son Aurnagzeb

ANS: A.B, C, D

14. Which is more significant in terms of Aurangzeb's reign?

A) It was described as the bigot's dilemma.

B) The Moghal Empire reached its pinnacle.

C) The disintegration of the Mughal Empire occurred during his reign.

D) Aurangzeb's Deccan policies became integral to both his personal reign and the empire as a whole.

ANS: A.B, C, D

15. Arrange the following in ascending order during the Aurangzeb rule.

A) Puranadhar treaty

B)Martyrdom of Teghbahadur

C) Execution of Sambhaji

D) Golconda and Bijapur occupation

ANS: A.B, C, D

Try these Match the following

1.Subha	A. Revnue Divisons
2 Sarkar	B. Patvwari
3 Paragana	C. Shiqdar
4 Village	D. Faujdari
5 Iqtas	E. Sipahsar

1. Baburnama	A. Abdul Fazal
2. Ain-i-Akbar	B. History of Akbar
3. Akbarnama	C. Rama Charitha Manas
4. Tulasidas	D.Dara shukoh
5. Mingling of two oceans	E.Babur

1. Akbar	A. BulandDarwaza
2. Shalimar gardens in Kashmir,	B. Jahangir
3. Engineer, King	C. Shahjahan
4. Gulbadan begum	D. Humayun
1. Abdus Samad	A. Shah Jahan
2. Basawan	B. Akbar
3. Abdul hasan / ustad Mansur	C. Nadir-uz-zaman: Wonder of the Age
4. Tansen	D. Great painters in the Akbar court
5. Jagannatha	E. Shirin khalam, or sweet pen
1. Babur	A. Mihir-un-isa
2. Humayan	B. World king
3. Jahangir	C. Tiger
4. Shah jahan	D. Lucky man
5. Nur Jahan	E. World conqueror
1. 1506-30	A.Babur
2. 1530–56	B. Humayan
3. 1556-1605	C.Akbar
4. 1605-1627	D.Jahangir
5. 1628-1656	E.Shah Jahan
1. Babur	A. Pinnacle of Mughal empire
2. Akbar’s	B. Golden period

3. Jahangir C. The consort

4. Shah Jahan D. Consolidation of Mughal empire

5. Aurangzeb E. Founder of the Mughal dynasty

4.12 References

1. Satish Chandra, Medieval India: From Sultanate to the Mughals (Delhi Sultanat 1206-1526), Har-Anand, New Delhi, 1997.

2. Satish Chandra, Medieval India: From Sultanate to the Mughals, Part Two (Mughal Empire, 1526-1748), Har-Anand, New Delhi, 1999.

3. Satish Chandra, Social Change and Development in Medieval Indian History, Har-Anand, New Delhi, 2008.

4. Harbans Mukhia, theMughals of India, Blackwell, USA, 2004.

5. Habibullah,A.B.M... The Foundation of Muslim Rule in India

6. Smith, V.A., Akbar the Great

7. Sinha, H. N., The Rise of the Peshwas

8. Sinha, H. N., The Rise of the Sikh Power

9. Majumdar, R.C., Rayachoudari, H.C., Kalikartta, A., An advanced history of India

10. https://en.wikipedia.org/wiki/Mughal_painting

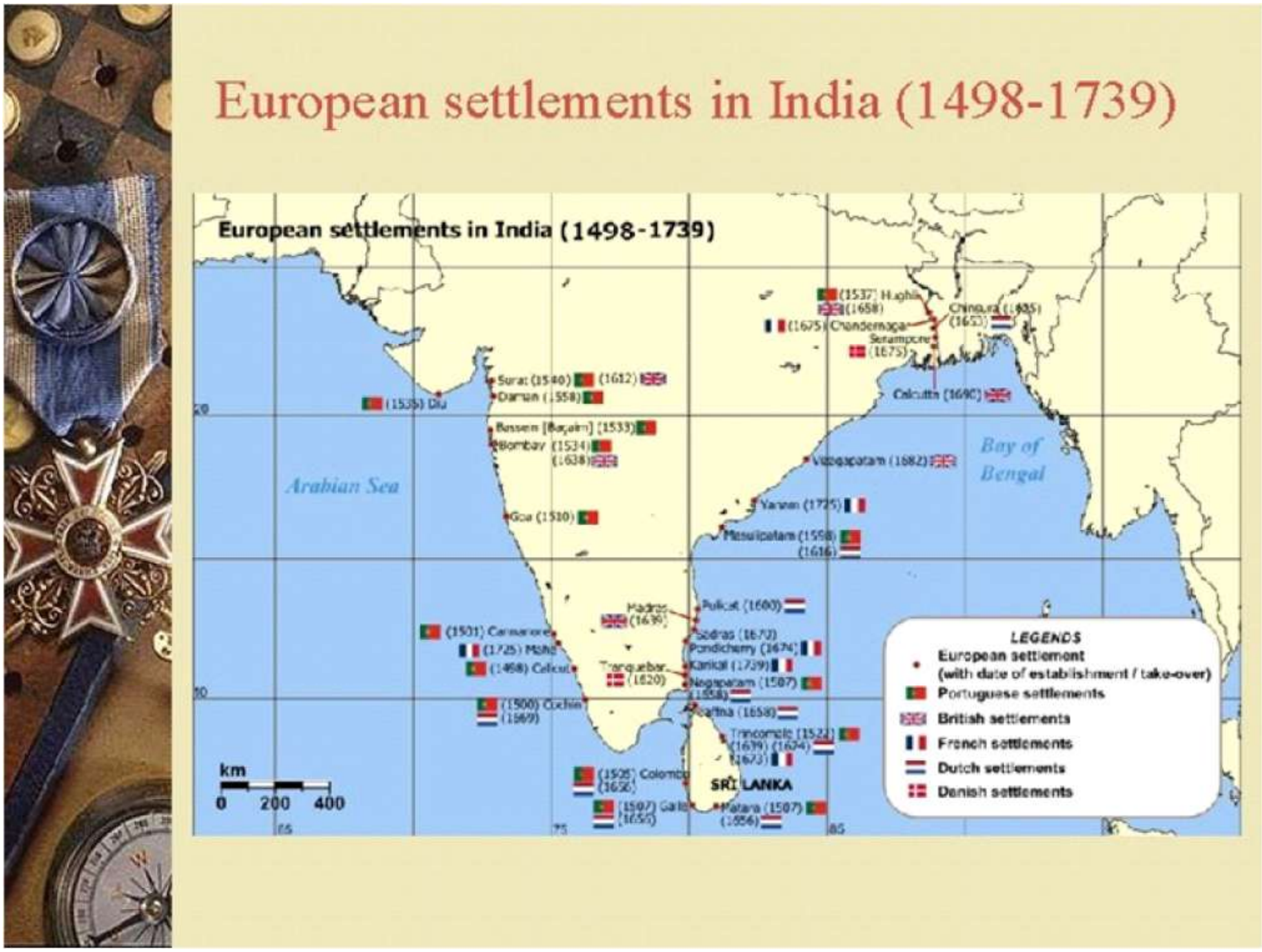
European settlements in India (1498-1739)
European settlements in India (1498-1739)
Surat (1540) (1612)
Daman (1558)
(1535) Diu
Bassein [Baçaim] (1533)
Bombay (1534)
(1638)
Arabian Sea
Goa (1510)
(1501) Cannanore
(1725) Mahé
(1498) Calicut
(1500) Cochin
(1663)
(1505) Colombo
(1656)
(1507) Galle
(1655)
Madras
(1639)
Tranquebar
(1620)
(1537) Hughli
(1658)
(1675) Chandernagar
Chinsura (1635)
(1653)
Serampore
(1675)
Calcutta (1690)
Bay of
Bengal
Vizagapatam (1682)
Yanam (1725)
Masulipatam (1598)
(1616)
Pulicat (1680)
Sadras (1672)
Pondicherry (1674)
Karikal (1739)
Negapatam (1507)
(1658)
Jaffna (1658)
Trincomalee (1522)
(1639) (1674)
(1673)
SRI LANKA
Matara (1507)
(1656)
LEGENDS
European settlement
(with date of establishment / take-over)
Portuguese settlements
British settlements
French settlements
Dutch settlements
Danish settlements
km
0 200 400

Unit - V
India under Colonial Hegemony : Beginning of European Settlements - Anglo- French Struggle – Conquest of Bengal by EIC

ఐరోపా వర్తక స్థావరాల స్థాపన- వలస పాలనలో భారతదేశం

ప్రాచీన కాలం నుంచి భారతదేశం ఐరోపా దేశాలతో వ్యాపార సంబంధాలు కలిగి ఉంది. భారత దేశం ఐరోపా వారికి వస్త్రాలు, సుగంధ ద్రవ్యాలు మరియు ఇతర సాంప్రదాయక వస్తువులు సరఫరా చేసేది. దాదాపు ఆసియా వ్యాపారమంతా అరబ్బుల చేతుల్లో ఉండేది. మధ్యధరా సముద్ర ప్రాంతం మరియు ఐరోపాలో వ్యాపారం ఇటలీవారి ఆధీనంలో ఉండేది. 1453లో తురుష్కులు కాన్‌స్టాంట్ నోపిల్‌ను ఆక్రమించడంతో ప్రాచీన కాలం నాటి వ్యాపార మార్గాలు అనగా తూర్పు మరియు పశ్చిమ మార్గాలు తురుష్కుల ఆధీనంలోకి వచ్చాయి. ఇంతకు ముందు వెనీస్, జినోవా వ్యాపారులు ఏకచత్రాధిపత్యంతో వ్యాపారాన్ని కొనసాగిస్తూ పాశ్చాత్య దేశాలకు అవకాశం ఇచ్చేవారు కాదు. ముఖ్యంగా పోర్చుగల్, స్పెయిన్ దేశాలకు ఎటువంటి వాటా ఉండేది కాదు. పశ్చిమ దేశాలు నూతన సముద్రమార్గాలు అన్వేషించడం ప్రారంభించారు. ఈ క్రమంలోనే పోర్చుగల్, స్పెయిన్ దేశాలు భౌగోళిక ఆవిష్కరణలకు నాందీ పలికారు.

భారతదేశానికి చేరుకోవడానికి ప్రధానంగా రెండు మార్గాలుండేవి. అవి పశ్చిమోత్తర భూభాగం మరియు సముద్రమార్గం. భారత దేశాన్ని పాలిస్తున్న మొగలులు పటిష్టమైన నావికా దళాన్ని అభివృద్ధి పర్చుకపోవడం వల్ల భారతదేశానికి యథేచ్ఛగా రావడానికి అవకాశం కలిగింది. పోర్చుగీసు నావికుడు వాస్కోడిగామా సా.శ.1498 మే 17న భారతదేశానికి సముద్ర మార్గాన్ని కనుగొన్నాడు.

పోర్చుగల్ : వాస్కోడీగామా భారత్‌లో కేరళలోని కాలికట్‌కు చేరుకున్నాడు. అక్కడ పాలకుడు జామోరిన్‌తో స్నేహసంబంధాలు కొనసాగించాడు. పోర్చుగీసు గవర్నర్ అల్ఫాన్సోడీ అల్బూకర్క్ భారతదేశంలో పోర్చుగీసు వారి అధికారినికి పునాదులు వేశాడు. సా.శ1503లో మొదటి సారిగా భారత్‌కు వచ్చి 1509లో గవర్నర్‌గా నియమించబడ్డాడు. సా.శ. 1510లో గోవాను ఆక్రమించుకున్నాడు. తర్వాత కాలంలో గోవా పోర్చుగీసు వారి ప్రధాన కేంద్రమైంది. ఆల్బూకర్క్ క్రమంగా డయ్యూ,డామన్, సాల్సెట్టి, బేసిన్, చౌల్, బొంబాయి అలాగే మద్రాసుకు సమీపంలో సాంథోమ్, బెంగాల్‌లో హుగ్లీలో స్థావరాలను ఏర్పాటు చేశారు. అయితే, కొంత కాలానికి వీరు చాలా వాటిని పోగొట్టుకొని చివరకు డయ్యూడామన్, గోవాలో మాత్రమే వీరి అధికారంలో ఉండిపోయాయి. 1961లో వాటిని కూడా భారత ప్రభుత్వానికి అప్పగించి వెళ్లిపోయారు.

పోర్చుగీసు వారి పతనానికి అనక కారణాలున్నాయి. వీరు అనుసరించిన మత విధానం, అవినీతి పద్ధతుల్లో వ్యాపార నిర్వహణ మరియు దక్షిణ అమెరికాలోని బ్రెజిల్‌పైన ప్రత్యేక శ్రద్ధ కనబర్చడం కారణాలుగా చెప్పవచ్చు. ఇతర ఐరోపా దేశాలతో వలసల పోటీలో పోటీ పడలేక తప్పు కోవాల్సి వచ్చింది.

డచ్ : సా.శ. 1602లో డచ్ ఈస్టిండియా కంపెనీ ఏర్పడింది. వీరు సుగంధద్రవ్యాల ద్వీపంపై తమ దృష్టిని కేంద్రీకరించారు. పోర్చుగీసు వారి నుంచి మలక్కా, సిలోన్‌ను కూడా ఆక్రమించారు. డచ్ వ్యాపారాన్ని వృద్ధి చేసిన ముఖ్య అధికారి కోయిన్ ఇతడు బటేవియాను ఆక్రమించి తూర్పు దీవుల నుంచి బ్రిటీష్ వారిని తరిమివేశారు. బ్రిటీష్ వారు మలయ ద్వీపకల్పాన్ని వదిలి హిందూ దేశంపై దృష్టి కేంద్రీకరించారు. డచ్ అధికారి వాన్‌గోయిన్స్ మలబార్ నుంచి పోర్చుగీసు వారిని తరిమివేసి క్విలోన్, క్రాగనూర్, కొచ్చిన్ ప్రాంతాలపై తమ అధికారిన్ని నెలకొల్పారు. నాగపట్నం డచ్ వారి ప్రధాన కేంద్రమైంది. కానీ, 18వ శతాబ్దం మధ్యార్థం నాటికి డచ్‌వారి అధికారం క్షీణించసాగింది. బెంగాల్‌లో ఇంగ్లీష్ ఈస్టిండియా కంపెనీ క్లైవ్ ఆధ్వర్యంలో బలపడిన తర్వాత డచ్‌వారి అధికారం ఇంకా క్షీణించింది. చివరకు 1781 నాటికి డచ్‌వారు నాగపట్నంను శాశ్వతంగా కోల్పోయి భారత్ నుంచి వెళ్లిపోయారు.

డేన్స్ (డెన్మార్క్) : సా.శ.1616లో డేనిస్ ఈస్టిండియా కంపెనీ ఏర్పడింది. ట్రాంకోబార్, సేరంపూర్‌లో వీరి వర్తక స్థావరాలు ఏర్పాటుచేశారు. అయితే, భారతదేశ వ్యాపార రంగంలో ఎలాంటి కీలకపాత్ర పోషించలేక చివరకు తమ ప్రాంతాలను బ్రిటీష్ వారికి అమ్మివేశారు.

ఇంగ్లీష్ ఈస్టిండియా కంపెనీ : ఇంగ్లాండ్ రాణి ఎలిజబెత్ పరిపాలనా కాలంలో డిసెంబర్ 31, 1600 సంవత్సరంలో తూర్పు ఐరోపా వర్తక సంఘం ఏర్పాటైంది. ఇది పూర్తిగా ప్రయివేటు సంస్థ. సభ్యుల వాటా ధనంతో ఈ కంపెనీ పనిచేయడం మొదలైంది. మొదట బ్రిటీష్ వారు భారత దేశ వ్యాపారంపై ఎక్కువగా శ్రద్ధ కనబర్చలేదు. స్పెయిన్, పోర్చుగల్‌తో యుద్ధాలు ముగిసిన తర్వాత ఆసియా ప్రాంతాలపై తమ దృష్టిని కేంద్రీకరించారు.

ఇంగ్లాండ్ రాజు మొదటి జేమ్స్ రాయబారిగా విలియం హాకిన్స్ మొగల్ చక్రవర్తి జహంగీర్ ఆస్థానాన్ని సందర్శించాడు. అప్పటికే ఢిల్లీలో పోర్చుగీసు వారు పలుకుబడి కలిగి ఉన్నారు. అందువల్ల హాకిన్స్ రాయబారం ఎలాంటి ఫలితాన్ని ఇవ్వలేదు. క్రీ.శ 1612లో మిడిల్ టన్ సూరత్‌లో ఓ శాశ్వతమైన ఫ్యాక్టరీని ఏర్పాటు చేశాడు. అయినప్పటికీ పోర్చుగీసువారు అనేక ఇబ్బందులు కలుగజేశారు. మొగల్

Unit V: India under Colonial Hegemony: The Beginning of European Settlements, the Anglo-French Struggle, and the Conquest of Bengal by the EIC

5.0 Objectives

5.1 Beginning of European Settlements

5.1.1 The Portuguese

5.1.2 The Dutch

5.1.3 The Danes

5.1.4 The English East India Company

5.1.5 The French

5.2 Conquest of Bengal by the English East India Company

5.2.1 Black Hole Tragedy

5.2.2 The importance of the Battle of Plassey

5.3 Battle of Buxar

5.4 Anglo-French Wars or Carnatic Wars

5.4.1 The immediate cause of the First Carnatic War

5.5 The Second Carnatic War (1748–54)

5.6 The Third Carnatic War (1758-1763)

5.7 Causes for the Success of the English or Defeat of the French

5.7.1 Commercial superiority and better financial position of the English

5.7.2 Private Character of the English Company

యువరాజు ఖుర్రం సహకారంతో సూరత్, ఆగ్రా, అహ్మదాబాద్ మరియు బ్రోచ్‌లలో ఫ్యాక్టరీలు ఏర్పాటు చేశారు. భారతదేశంలో బ్రిటీష్‌వారు ఏర్పాటు చేసిన మొదటి స్థావరం సూరత్. ఇది కంపెనీ కార్యకలాపాలకు కేంద్రమైంది. ఇంగ్లీష్ వ్యతిరేకులు డచ్, పోర్చుగీసువారు అనేక కుట్రలు పన్నారు. అయినప్పటికీ ఇంగ్లీష్ కంపెనీ డచ్‌తో స్నేహం చేసి పోర్చుగీసు వారిని ఓడించారు. చివరకు పోర్చుగీసు యువరాణి క్యాతరిన్ బ్రగాంజను ఇంగ్లాండ్ యువరాజు రెండో చార్లెస్ వివాహం చేసుకున్నాడు. పోర్చుగీసు కానుకల కింద బొంబాయిని చార్లెసుకు ఇవ్వడం జరిగింది.

దక్షిణ ప్రాంతంలో ఇంగ్లీష్‌వారు డచ్ వ్యతిరేకతను ఎదుర్కొన్నారు. గోల్కొండ సుల్తాన్ "బంగారు ఫర్మానాలు" జారీ చేసి ఇంగ్లాండ్ వారికి మచిలీపట్నంలో వ్యాపారం చేసుకోవడానికి అనుమతులిచ్చారు. ఇంగ్లీష్ వారు మచిలీపట్నం నుంచి వస్తువులను పర్షియా ఎగుమతి చేసేవారు. మచిలీపట్నం కోరమాండల్ తీరప్రాంతానికి కేంద్రమైంది. సా.శ. 1633–1663లో బెంగాల్‌లో మొగల్ సంరక్షణలో వ్యాపార వ్యవహారాలు నడిచేవి. 1633లో ఒరిస్సా గవర్నర్ హరిహరపూర్, బాలసోర్‌లలో ఫ్యాక్టరీలు ఏర్పాటు చేసుకోడానికి అనుమతి ఇచ్చాడు. ఆతర్వాత హుబ్లీ, ఢాకా, రాజమహల్, మాల్టా ప్రాంతాల్లో ఫ్యాక్టరీలను ఏర్పాటు చేసుకున్నారు. కలకత్తాలో ఫోర్టు విలియంను నిర్మించుకున్నారు. ఆ తర్వాత ఇది బెంగాల్ ప్రెసిడెన్సీకి ముఖ్య కేంద్రమయ్యింది.

ఫ్రెంచ్ : సా.శ. 17వ శతాబ్దంలో మధ్యార్థంలో ఫ్రాన్స్ చక్రవర్తి 14వ లూయి పరిపాలనా కాలంలో క్రీ.శ 1664లో ఫ్రెంచ్ ఈస్టిండియా కంపెనీ ఏర్పడింది. సా.శ. 1666 నాటికి సూరత్, మచిలీపట్నాలలో వర్తక స్థావరాలు ఏర్పాటు చేసుకున్నారు. ఫ్రాన్సీస్ మార్టిన్ ఆధ్వర్యంలో పాండిచ్చేరి ఫ్రెంచి వారి ప్రధాన కేంద్రమయ్యింది. మార్టిన్ భారతదేశంలో ఫ్రెంచి వారి వర్తక వ్యాపారాలకు డైరెక్టర్ జనరల్‌గా నియమించబడ్డాడు. చంద్రానగర్‌లో కూడా ఓ వర్తక స్థావరాన్ని ఏర్పాటు చేసుకున్నారు. అయితే, వ్యాపార పోటీలో ఇంగ్లీష్‌వారిపై విజయం సాధించలేకపోయారు. ఇంగ్లాండ్‌కు ఉన్న శక్తివంతమైన నౌకా బలం ముందు ఫ్రెంచి వారు నిలువ లేకపోయారు.

ఆంగ్లేయుల బెంగాల్ ఆక్రమణ : భారతదేశంలో బ్రిటీష్ వారి రాజకీయ అధికారం ప్లాసీ యుద్ధంతో మొదలవుతుంది. భారత దేశంలో బెంగాల్ ఒక ఐశ్వర్యవంతమైన రాష్ట్రం ఇక్కడ పరిశ్రమలు, వాణిజ్యం బాగా అభివృద్ధి చెందాయి. ఇంగ్లీష్ ఈస్టిండియా కంపెనీకి వ్యాపారం చాలా లాభదాయకంగా ఉంది. సా.శ. 1717లో మొగల్ చక్రవర్తి 'ఫర్మానా' జారీ చేసి ఆంగ్లేయులకు స్వేచ్ఛగా ఎగుమతి, దిగుమతుల వ్యాపారాన్ని నిర్వహించుకోడానికి మరియు 'దస్తక్ ' అనే వ్యాపార పత్రాలను అమ్ముకోడానికి అధికారం ఇచ్చాడు. 1756లో బెంగాల్ నవాబు అలావర్దిఖాన్ మరణించగా అతని మనుమడు సిరాజ్ ఉద్దౌలా బెంగాల్ నవాబు అయ్యాడు. ఇతడు ఇంగ్లీష్ వారి ఉనికిని సహించలేకపోయాడు. ఈ సమయంలోనే ఐరోపాలో సప్తవర్ష సంగ్రామం ప్రారంభంకావడంతో ఇంగ్లీష్, ఫ్రెంచి సైన్యాలు తమ సేనలను కోటలను బలోపేతం చేసుకోవడం ప్రారంభించాయి. ఇంగ్లీష్ వారు సిరాజ్‌ఉద్దౌలా శత్రువులకు ఆశ్రమం ఇవ్వడమేగాక దస్తక్‌లను దుర్వినియోగ పర్చారు.

చీకటి గది ఉదంతం

బెంగాల్‌లో ఇంగ్లీష్‌వారు నవాబ్ సిరాజ్‌దౌలా అధికారాన్ని దిక్కరించారు. అందువల్ల బెంగాల్ నవాబు ఆంగ్లేయులపై దాడి జరిపి కాశీం బజార్‌ను ముట్టడించారు. సా.శ.1756 జూన్‌లో నవాబు సైన్యాలు కలకత్తాలో ప్రవేశించి విలియం కోటలో దొరికిన 146 మందిని ఓ చిన్న గదిలో బందించారు. గదిలోపల గాలీ, వెలుతురు లేకపోవడం వల్ల రాత్రి వేడిని భరించలేక123 మంది చనిపోయారు. కేవలం 23 మంది మాత్రమే బతికి బయటపడ్డారు. వారిలో హాల్‌వెల్ ఒకడు. ఇదే చరిత్రలో "చీకటి గది ఉదంతం"గా పేరుగాంచింది. నవాబు కలకత్తాలో తన అనుచరుడైన మాణిక్‌చంద్‌కు అధికారాలు అప్పగించి ముర్షిదాబాద్‌కు చేరుకున్నాడు. కలకత్తా ముట్టడి వార్త తెలిసిన వెంటనే రాబర్ట్‌క్లైవ్ మరియు అడ్మిరల్ వాట్సన్ ఆధ్వర్యంలో కలకత్తాను పునరాక్రమించి హుగ్లీని కూడా దోచుకున్నారు. బెంగాల్ నవాబు బలవంతంగా అలినగీర్ సందికి ఒప్పుకోవాల్సి వచ్చింది. కోల్పోయిన అధికారాలన్నీ కంపెనీ వారు తిరిగి పొందారు. అప్పటికీ సంతృప్తి చెందిక సిరాజ్ ఉద్దౌలాను గద్దె దించేందుకు కుట్రలు పన్నసాగారు. మాణిక్‌చంద్, అమీన్‌చంద్, జగత్‌సేఠ్ మరియు సైన్యాధిపతి మీర్‌జాఫర్‌తో ఆంగ్లేయులు కుట్రలు పన్నారు. ఆంగ్లేయులకు, సిరాజ్‌ఉద్దౌలా సైన్యాలకు జూన్ 22 1757న ప్లాసీ వద్ద యుద్ధం ప్రారంభమయ్యింది. యుద్ధం ప్రారంభంకాగానే కుట్రదారుడు మీర్జాఫర్ యుద్ధం చేయకుండానే ఆంగ్లేయుల పక్షానికి వెళ్లిపోయాడు. దీంతో మిగిన కొంత సైన్యంతో ధైర్యసాహసాలతో పోరాడి సిరాజ్‌ఉద్దౌలా ప్రాణాలు కోల్పోయాడు. కంపెనీ వారు మీర్జాఫర్‌ను బెంగాల్ నవాబుగా ప్రకటించారు. దీనికి ప్రతిఫలంగా మీర్జాఫర్ కంపెనీకి బెంగాల్, బీహార్, ఒరిస్సాలో వ్యాపార హక్కులకు అధికారం ఇచ్చాడు. 24 పరగణాలను కూడా ఆంగ్లేయుల పరం చేశాడు. రాబర్ట్ క్లైవ్‌కు రెండు మిలియన్ల రూపాయల ధనం ముట్టింది.

5.7.3 Governmental support for the English East India Company

5.7.4 Unity among English ranks

5.7.5 Superiority of English settlements

5.7.6 Recall of Dupleix

5.7.7 Mistakes of Count de Lally

5.7.8 The English conquest of Bengal

5.8 Self-Assessment

5.9 Multiple Choice Questions

5.10 Matching

5.11 Essay Questions

5.12 Short Essays

5.13 Books for Study

5.0 Objectives

1. To know why Europeans came to India
2. Europeans' settlement in India and their Importance
3. Wars between Europeans Powers
4. How Indian rulers failed to control European companies and its result
5. Causes for the downfall of French East India Company

ప్లాసీ యుద్ధ ప్రాముఖ్యత : భారతదేశ చరిత్రలో ప్లాసీ యుద్ధానికి అత్యంత ప్రాధాన్యత ఉంది. ఈ యుద్ధం బ్రిటీష్ అధికారాన్ని, హోదాను పెంచింది. బెంగాల్‌లో లభించిన ఆదాయ వనరులతో శక్తివంతమైన సైన్యాన్ని ఏర్పాటు చేసుకోడానికి అవకాశం కల్గింది. కంపెనీ వారు పేదలను పీల్చిపిప్పి చేసి వెలకట్టలేనంత ధనాన్ని పోగుచేసుకున్నారు.

బక్సార్ యుద్ధం సా.శ. 1764 : బెంగాల్ నవాబుగా మీర్జాఫర్ ఉన్నప్పటికీ వాస్తవ అధికారాలన్నీ రాబర్ట్ క్లైవ్ చేతిలోనే ఉండేవి. అందువల్ల మీర్జాఫర్ క్లైవ్‌కు పెద్ద ఎత్తున సౌకర్యాలు కల్పించాల్సి వచ్చింది. 1760లో క్లైవ్ ఇంగ్లాండ్‌కు వెళ్లిపోయాడు. క్లైవ్ స్థానంలో వాన్సీ టార్ట్ అధికారంలోకి వచ్చాడు. అప్పటికే కంపెనీ ఆర్థిక స్థితి సరిగా లేదు. మీర్జాఫర్ కంపెనీకి చెల్లించాల్సిన బకాయిలను చెల్లించలేకపోయాడు. దీనితో కంపెనీ అతని స్థానంలో అల్లుడు మీర్‌ఖాసింను బెంగాల్ నవాబుగా చేశారు. మీర్ ఖాసిం ఆంగ్లేయులకు బుర్ద్వాన్, మిడ్నాపూర్, చిట్టాగాంగ్ జిల్లాలను ఆంగ్లేయులకు ఇచ్చాడు. మొగల్ చక్రవర్తి రెండవ షాఅలం, మీర్ ఖాసింను బెంగాల్ నవాబుగా ధృవీకరించాడు. మీర్‌ఖాశీం తెలివైన పరిపాలకుడు. రాజ్యాధాయాన్ని పెంచడానికి చర్యలు తీసుకున్నాడు. కంపెనీకు గల వ్యాపార సదుపాయాలను రద్దు చేశాడు. సా.శ.1717 నుంచి ఆంగ్ల వర్తకులు అనుభవిస్తున్న వ్యాపార హక్కులను రద్దు చేయడమేగాక దొంగ వ్యాపారాన్ని నిరోధించాడు. ఇది ఆంగ్ల వర్తకులకు కంటగింపుగా మారింది. అందువల్ల మీర్‌ఖాసింను తొలగించాలని భావించారు. బెంగాల్ నవాబు తన రాజధానిని ముర్షిదాబాద్ నుంచి మాంఘీర్‌కు మార్చాడు. దీంతో కంపెనీ వారు నవాబు సంధిని ఉల్లంఘించాడనే నెపంతో మీర్‌ఖాశీంపై సైనిక ర్యకు పూనుకుంది. దీంతో మీర్‌ఖాసీం 200 మంది ఆంగ్ల ఖైదీలను హతమార్చాడు. అంతట కంపెనీ మీర్‌ఖాసింను బర్తరఫ్ చేసి మీర్జాఫర్‌ను తిరిగి బెంగాల్ నవాబుగా చేశారు.

మీర్‌ఖాసిం ఇది సహించలేక అయోధ్య నవాబు షూజా ఉద్దౌలా మొగల్ చక్రవర్తి రెండవ షా అలంతో చేతులు కలిపి ఆంగ్లేయులపై యుద్ధాన్ని ప్రకటించాడు. సా.శ.1764 అక్టోబర్ 22న జరిగిన బక్సార్ యుద్ధంలో ఆంగ్ల కంపెనీ విజయాన్ని సాధించాయి. ఈ యుద్ధం ప్లాసీ యుద్ధం కంటే గొప్ప ఫలితాలను కలిగించింది. మొగల్ చక్రవర్తి సైతం ఓడిపోవడంతో ఆంగ్లేయులను ఎదురించే శక్తి భారతదేశంలో లేకుండా పోయింది.

ఆంగ్లో- ఫ్రెంచ్ యుద్ధాలు లేదా కర్ణాటక యుద్ధాలు (సా.శ. 1740-1763) భారతదేశంలో ఫ్రెంచివారికి - ఆంగ్లేయులకు జరిగిన యుద్ధాలను కర్నాటక యుద్ధాలుగా పేర్కొంటారు. ఫ్రెంచివారికి చంద్రనాగూర్, పాండిచ్చేరి మరియు మహే, కరైకల్ అనే వ్యాపార స్థావరాలుండగా, ఇంగ్లీష్‌వారికి బొంబాయి, మద్రాసు, కలకత్తా మరియు హుగ్లీ కలవు. ఆర్థికంగా ఇంగ్లీష్ ఈస్టిండియా కంపెనీ ఫ్రెంచివారికంటే శక్తివంతమైనది. అలాగే ఈస్టిండియా కంపెనీ ప్రయివేటు వ్యక్తుల చేత నడపబడుతూ మాతృదేశంలో ప్రభుత్వ విధానాలను కూడా ప్రభావితం చేసేది. కానీ, ఫ్రెంచి కంపెనీ ప్రభుత్వ ఆధ్వర్యంలో నడపబడుతూ క్లిష్ట పరిస్థితుల్లో దీనికి రాజకీయ తోడ్పాటు ఉండేదికాదు.

మొదటి కర్ణాటక యుద్ధం (సా.శ. 1740-48)

18వ శతాబ్దం మధ్యార్థం నాటికి ఆంగ్ల, ఫ్రెంచి కంపెనీలు భారతదేశ వ్యాప్తంగా తమ వర్తక స్థావరాలను ఏర్పాటు చేసుకున్నాయి. ఫ్రెంచి కంపెనీ గవర్నర్ డూప్లే భారతదేశంలో ఫ్రెంచి సామ్రాజ్య స్థాపన కోసం కలలు కన్నాడు. అయితే ఫ్రెంచి ప్రభుత్వం నుంచి అనుకున్నంత మద్దతు లభించలేదు. మొదటి కర్ణాటక యుద్ధానికి తక్షణ కారణం ఐరోపాలో బయలు దేరిన ఆస్ట్రియా వారసత్వ యుద్ధం. ఈ యుద్ధంలో రెండవ ఫెడరిక్‌కు ఫ్రెంచి వారు మద్దతు ఇవ్వగా, మేరియా థెరిస్సాకు ఆంగ్లేయులు మద్దతు తెలిపారు. దీనితో భారతదేశంలో కూడా యుద్ధ మేఘాలు కమ్ముకున్నాయి. బ్రిటీష్ నౌకాదళ కమాండర్ బెర్నెట్ నాయకత్వంలో కోరమాండల్ తీరానికి చేరుకున్నాయి. ఇది ఫ్రెంచివారిని బయపెట్టింది. అంతట ఫ్రెంచి గవర్నర్ డూప్లే కర్ణాటక నవాబయిన అన్వర్ ఉద్దీన్‌కు ఆంగ్లేయులను గురించి ఫిర్యాదు చేశాడు. నవాబు ఆంగ్ల, ఫ్రెంచి వారిని శాంతియుతంగా ఉండాలని, ఎటువంటి యుద్ధ చర్యలు చేపట్టరాదని కోరాడు. అయితే, డూప్లే రహస్యంగా మారిషస్‌లో ఉన్న గవర్నర్ లాబోర్డు నోయిస్‌ను నౌకాదళంతో కోరమాండల్ ప్రాంతానికి చేరుకోవాలని కోరాడు.

ఫ్రెంచి వారు మద్రాసును ఆక్రమించి ఆంగ్లేయులను తరిమివేశారు. ఆంగ్ల కంపెనీ ఈ విషయమై అన్వర్ ఉద్దీన్‌కు ఫిర్యాదు చేశారు. కానీ, డూప్లే మాద్రాసును వెనక్కు ఇవ్వడానికి అంగీకరించలేదు. ఈ లోపు లాబోర్డునోయిస్ డూప్లేతో విభేదించి ఆంగ్లేయుల నుంచి లక్ష రూపాయలు లంచంగా తీసుకొని మద్రాసును వారికి అప్పజెప్పారు. అయితే, డూప్లే మద్రాసును మరోసారి పునరాక్రమించాడు. కర్ణాటక నవాబు డూప్లే చర్యలను నిరసిస్తూ ఫ్రెంచి వారిపై యుద్ధాన్ని ప్రకటించాడు. అడయార్ దగ్గర జరిగిన యుద్ధంలో అన్వర్ ఉద్దీన్ చిత్తుగా ఓడిపోయాడు.ఈ విజయం తర్వాత డూప్లే సెయింట్ డేవిడ్ కోటను ఆక్రమించడానికి ప్రయత్నించి విఫలుడయ్యాడు. ఈ విధంగా ఫ్రెంచి వారి ఆధిక్యత నిరూపించబడ్డ సమయంలో ఐరోపాలో ఆస్ట్రియా వారసత్వ యుద్ధంలో ఫ్రెంచి వారు ఓడిపోయారు. ఈ యుద్ధం

5.1 Beginning of European Settlements

India's trade relations with Europe go back to the ancient days of the Greeks. India had much to give Europe in the practical form of spices, textiles, and other oriental products. The Asian part of the trade was carried on mostly by Arab merchants and sailors, while the Mediterranean and European part was the virtual monopoly of the Italians. The old trading routes between the East and the West came under Turkish control after the Ottoman conquest of Asia Minor and the capture of Constantinople in 1453 C.E. Moreover, the merchants of Venice and Genoa monopolized the trade between Europe and Asia and refused to let the new nation states of Western Europe, particularly Spain and Portugal, have any share in the trade through these old routes.

West European states and merchants therefore began to search for new and safe sea routes to India and the Spice Islands in Indonesia, then known as the East Indies. They wanted to break the Arab and Venetian trade monopolies, bypass Turkish hostility, and open direct trade relations with the East. The first step was taken by Portugal and Spain, whose seamen, sponsored and controlled by their governments, began a great era of geographic discoveries.

Foreigners could enter India mainly through two routes: the well-known land route across the north-west frontier and the sea route. The Muslims from Ghazni and Ghur, Samarqand, and Kabul invaded this country through the land route. The Mughul Empire took care to maintain a large army to buttress its authority, but it failed to realize the importance of guarding the seacoast by building a strong navy, which, among the Indian powers of modern times, the Marathas alone tried to do. Evidently the Mughuls did not aspire to rule the sea, across which came to India the European trading nations, who ultimately gave a new turn to the history of this land.

In the 15th century, Turks occupied Constantinople and overthrew Christian rule. This is the beginning of a new era in world history. Before 1453 C.E., European merchants used the land route to trade with East Asian countries. But it was blocked by the Muslims, so the Europeans tried new routes to connect the east European countries. The geographical discoveries of the last quarter of the 17th century deeply affected the commercial relations of the different countries of the world and produced far-reaching consequences in their histories. Portuguese sailor Vasco da Gama discovered a sea route to India and landed at the famous port of Calicut on May 17, 1498. "Perhaps no event during the Middle Ages had such far-reaching repercussions on the civilized world as the opening of the sea-route to India."

1748లో ఆక్స్-లా-చాపెల్ సంధితో ముగిసింది. ఈ సంధి ప్రకారం మద్రాసును తిరిగి ఆంగ్లేయులకు ఇవ్వడానికి ఒప్పించబడింది. ఈ యుద్ధం ద్వారా ఫ్రెంచి వారి ఆధిక్యత నిరూపించబడి భారతీయ సైన్యాల బలహీనత తెలిసిపోయింది.

రెండవ కర్ణాటక యుద్ధం (సా.శ. 1748-1754)

ఆక్స్‌లాచాపెల్ సంధితో మొదటి కర్ణాటక యుద్ధం ముగిసినప్పటికీ ఇండియాలో ఫ్రెంచి ఆంగ్లేయుల మధ్య విభేధాలు సమసిపోలేదు. ఈ సమయంలోనే హైద్రాబాద్ పాలకుడు నిజాం ఉల్‌ముల్క్ చనిపోగా (1748) అధికారం కోసం వారసత్వ యుద్ధం మొదలైంది. నిజాం రెండో కుమారుడు నాసర్ జంగ్ అధికారాన్ని కైవసం చేసుకున్నాడు. దీన్ని వ్యతిరేకిస్తూ నిజాం మనువడు ముజఫర్ జంగ్ ఫ్రెంచి వారి సహాయాన్ని కోరాడు. అలాగే కర్ణాటకలో నవాబు అన్వర్ ఉద్దీన్‌కు వ్యతిరేకంగా చాందా సాహెబ్ ఫ్రెంచి వారి సహాయాన్ని కోరాడు. ఆంగ్లేయులు హైద్రాబాద్‌లో నాజర్ జంగ్ కర్ణాటకలో అన్వర్ ఉద్దీన్‌కు మద్దతు తెలిపారు. నిజాం నాజర్‌జంగ్ ఫ్రెంచి వారిని మచిలీపట్నం నుంచి బహిష్కరించాడు. దీనితో డూప్లే కుట్రచేసి నాజర్ జంగ్‌ను హత్య చేయించాడు. ముజఫర్ జంగ్‌ను హైద్రాబాద్ నిజాంగా ప్రకటించాడు. ముజఫర్ జంగ్ ఫ్రెంచి వారికి 50వేల రూపాయలు బహుమతిగా ఇచ్చాడు. అలాగే మచిలీపట్నం, యానాం, కరైకాల్‌లో వర్తక వ్యాపారాలకు అనుమతిచ్చాడు. డూప్లేను కృష్ణ తీర ప్రాంతానికి డిప్యూటీగా నియమించాడు. చాందాసాహెబ్‌ను ఆర్కాట్ నవాబుగా గుర్తించాడు.

ముజఫర్ జంగ్ పాండిచ్చేరి నుంచి బుస్సి సంరక్షణలో హైదరాబాద్‌కు బయలు దేరాడు. మార్గమధ్యలో కర్నూలు, కడప, సవనూరు నవాబులు కుట్రచేసి రాయచోటి దగ్గర లక్కిరెడ్డి పల్లె వద్ద ముజఫర్ జంగ్‌ను హత్య చేశారు. అంతట ఫ్రెంచివారు నాజర్ జంగ్ సోదరుడైన సలబత్ జంగ్‌ను హైద్రాబాద్ నిజాంగా చేశారు. ఈ పరిస్థితుల్లో ఆంగ్లేయులు రాబర్ట్‌క్లైవ్ నాయకత్వంలో కర్ణాటక రాజధాని ఆర్కాట్‌ను ముట్టడించారు. ఇక్కడ జరిగిన యుద్ధంలో చాందాసాహెబ్ ఓడిపోయి హత్యకు గురయ్యాడు. మహ్మద్ అలీ కర్ణాటక నవాబు అయ్యాడు. యుద్ధంతో విసిగి పోయిన ఇంగ్లీష్, ఫ్రెంచి వారు మద్రాసు సంధికి అంగీకరించారు. ఈ సంధితో ఫ్రెంచి, ఆంగ్లేయులు భారతదేశ రాజకీయాల్లో తలదూర్చమని ప్రకటించుకున్నారు. మద్రాసు మరియు సెయింట్ దేవిడ్ కోటలను ఆంగ్లేయులకు అప్పగించారు. ఫ్రెంచి వారికి పాండిచ్చేరి మరియు దివిద్వీపంలో సమాన హక్కులను కల్పించారు. డూప్లే తర్వాత అధికారంలోకి వచ్చిన గాడేహ్యూ దూరదృష్టి కనబర్చగా ఆంగ్లేయులు సంధికి అంగీకరించడం వల్ల ఫ్రెంచి వారు కర్ణాటకలో తమ ప్రభావాన్ని కోల్పోయారు. హైద్రాబాద్‌లో మాత్రం ఫ్రెంచి వారి ఆధిక్యత నిరూపించబడింది.

మూడో కర్ణాటక యుద్ధం (సా.శ. 1758-1763)

మూడో కర్ణాటక యుద్ధానికి తక్షణ కారణం ఐరోపాలో వచ్చిన సప్తవర్ష సంగ్రామం. ఫ్రెంచి, ఆంగ్లేయులు ఇండియాలో తమ సేనలను బలోపేతం చేసుకున్నాయి. ఫ్రెంచి ప్రభుత్వం కౌంట్‌డీలాలిను గవర్నర్‌గా నియమించి సైనిక బాధ్యతలు అప్పగిస్తూ ఓ నావికా దళాన్ని పంపింది. లాలి 1758లో పాండిచ్చేరి చేరుకొని సెయింట్ దేవిడ్ కోటను పట్టుకున్నాడు. మద్రాసును ఆక్రమించి హైద్రాబాద్‌లో ఉన్న బుస్సీని రమ్మని కబురు పంపాడు. ఇది లాలీ చేసిన తీవ్ర తప్పిదం. బుస్సీ విజయవాడ, ఒంగోలు మీదుగా పాండిచ్చేరికి చేరుకున్నాడు. ఈ లోపు ఆంగ్ల సేనాని రాబర్ట్‌క్లైవ్ ఆంధ్రకోస్తా తీర ప్రాంతానికి కల్నల్ ఫోర్డ్ సేనానిని పంపాడు. ఇతడు ఫ్రెంచివారిపై యుద్ధం ప్రకటించి చందుర్తి యుద్ధంలో అక్టోబర్ 7, 1758లో ఫ్రెంచివారిని చిత్తుగా ఓడించాడు. ఇంకొక సేనాని నాక్స్ రాజమండ్రిని పట్టుకున్నాడు. చివరకు మచిటీ పట్నం కూడా ఆక్రమించుకున్నాడు. ఈ విజయాలను గాంచిన హైదరాబాద్ నిజాం ఆంగ్లేయులతో సంధి చేసుకుని వారికి మచిలీపట్నం, నిజాంపట్నం, కొండవీడు ప్రాంతాలను ఇచ్చివేశాడు. ఫ్రెంచి వారు తక్షణమే హైద్రాబాద్‌ను వదిలి వెళ్లాలని ఆదేశించాడు. ఇక కర్ణాటక ప్రాంతంలో ఫ్రెంచి గవర్నర్ కౌంట్‌డీలాలీ వందవాసి యుద్ధంలో (1760) సర్ ఐర్‌కూట్ సేనాని చేతిలో ఓడిపోయి లొంగిపోయాడు. ఆంగ్లేయులు పాండిచ్చేరి, జింజీలను ఆక్రమించారు.

1763 సప్తవర్ష సంగ్రామం పారిస్ సంధితో ముగిసింది. ఈ సంధి షరతుల ప్రకారం మూడో కర్ణాటక యుద్ధం కూడా ముగిసింది. దీని ప్రకారం పాండిచ్చేరిని ఫ్రెంచి వారికి అప్పజెప్పడం జరిగింది. ఫ్రెంచి సైన్యాల సంఖ్యను తగ్గించడమే కాక వారిని కేవలం వర్తక వ్యాపారాలకు పరిమితం చేశారు. బ్రిటీష్‌వారు భారతదేశంలో అధికారాన్ని స్థాపించడానికి కర్ణాటక యుద్ధాలు దోహం చేశాయి.

ఫ్రెంచి వారి ఓటమికి కారణాలు..,

1. వాణిజ్య వ్యాపార రంగాల్లో ఆంగ్లేయులు ఫ్రెంచివారికంటే ముందంజలో ఉన్నారు. యుద్ధ సమయంలో కూడా ఆంగ్లేయులు వ్యాపారాన్ని విడనాడలేదు. ఈ అవకాశం ఫ్రెంచి కంపెనీకి లేదు.

5.1.1 The Portuguese

The discoveries of Vasco da Gama, who received friendly treatment from the Hindu ruler of Calicut, bearing the hereditary title of Zamora, brought the merchants of Portugal, who had always coveted the advantages of eastern trade, into direct maritime touch with India and opened the way for their commercial relations with her. It was Alfonso de Albuquerque who laid the real foundation of Portuguese power in India. He first came to India in 1503 as the commander of a squadron, and he was appointed governor of Portuguese affairs in 1509. In 1510, he captures the rich port of Goa, and it becomes a commercial center for the Portuguese Company. A number of important Portuguese settlements were gradually established near the sea by the successors of Albuquerque. These were Diu, Daman, Salsette, Basesein, Chaul, and Bomaby; Santhome was near Madras; and Hugli was in Bengal. Their authority also extended over the major parts of Ceylon. But in the course of time, they lost most of these places, with the exception of Diu, Daman, and Goa, which they retained until 1961. Several causes led to their decline. Firstly, their religious intolerance provoked the hostility of the Indian powers, which became too strong for them to overcome. Secondly, their clandestine trade practices ultimately went against them. Thirdly, the discovery of Brazil drew the colonizing activities of Portugal to the west. Lastly, they failed to compete successfully with the other European companies that had come in their wake. These were jealous of the prosperity of Portugal due to the eastern trade and would not accept her policy of exclusion and extravagant claims, though these were based on the priority of occupation and a papal bull.

5.1.2 The Dutch

The Dutch East India Company of the Netherlands was formed in 1602. They turned their attention to the Spice Islands. Moluccas was taken from the Portuguese first. Malacca was taken in 1641. Thus, the Dutch seized the trade with the Far East. Between 1638 and 1658, Ceylon passed into their hands. Holland sent out an admiral named Coen, one of the most distinguished men to take charge of Dutch affairs in the East. He founded the town of Batavia and succeeded in ousting the British from the East Indies, thus compelling them to concentrate their attention on India. Pepper and spices, the produce of Sumatra, Java, and the Moluccas, were in great demand, and trade in these articles was the most lucrative. Early in their career in the East, the Dutch made a mistake: they very well described it as “a seductive bypath leading astray from world dominion.” The Dutch found very soon that it was inconvenient to pay in money for pepper and spices and noticed that cotton goods from Gujarat and the Coromandel coast were very much in demand in the Malay Archipelago.

2. ఆంగ్ల కంపెనీ ప్రయివేటు కంపెనీ, ఫ్రెంచి కంపెనీ ప్రభుత్వ కంపెనీ అందువల్ల ఆంగ్ల కంపెనీ వ్యాపారంపై ప్రత్యేక దృష్టిని కేంద్రీకరించి కంపెనీను సమర్థవంతంగా నడిపింది. కానీ, ఫ్రెంచి కంపెనీ ప్రభుత్వ సంస్థ కావడం వల్ల అక్కడ ప్రభుత్వాలు మారినప్పుడల్లా విధానాలుమారేవి. అందువల్ల ఫ్రెంచి కంపెనీ సమర్థవంతంగా పనిచేయలేకపోయింది.

3. ఇంగ్లీష్ అధికారులు, సేనానుల మధ్య తగిన సహకారం ఉండేది. కానీ, ఫ్రెంచివారిలో అది కొరవడింది. ఉదాహరణకు ఫ్రెంచి గవర్నర్ డూప్లే నౌకాదళాధిపతి లాబోర్డ్ నోయిలకు అభిప్రాయ భేదాలు కలవు. సమర్థులైన ఆంగ్ల సేనానులు రాబర్ట్ క్లైవ్. సర్ ఐర్‌కూట్, లారెన్స్‌ల ముందు ఫ్రెంచి సేనానులు పోటీపడలేకపోయారు.

4. రెండో కర్ణాటక యుద్ధం చివరలో డూప్లేను వెనక్కు పిలిపించడం (ఫ్రాన్స్) తీవ్ర తప్పిదం. ఇతడు సమర్థుడైన సేనాని. ఇతని స్థానాన్ని ఏ ఫ్రెంచి అధికారి భర్తీ చేయలేకపోయాడు. అలాగే బుస్సీను హైద్రాబాద్ నుంచి కర్ణాటకకు రప్పించడం ఇంకో తప్పిద్దం. బుస్సీ మరలిన వెంటనే హైదరాబాద్ నిజాం ఆంగ్లేయులతో చేతులు గలిపి ఫ్రెంచి వారిని సర్కార్ జిల్లాల నుంచి హైద్రాబాద్ నుంచి శాశ్వతంగా వెలివేశాడు. ఇది ఫ్రెంచి వారి పతనానికి దారి తీసింది.

5. సా.శ.1757లో జరిగిన ప్లాసీ యుద్ధంలో ఆంగ్ల కంపెనీ గెలుపొంది బెంగాల్‌ను ఆక్రమించి అక్కడి వనరులను మూడవ కర్ణాటక యుద్ధంలో వినియోగించారు. బెంగాల్‌లో ఉన్న ఆంగ్ల సైన్యం, సర్కార్ జిల్లాలను ఆక్రమించడమేగాక వందవాసి యుద్ధంలో గెలుపొందారు.

Portuguese explorer Vasco de Gama becomes the first European to reach India via the Atlantic Ocean when he arrives at Calicut on the Malabar Coast

.ttps://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.alamy.com%2Fstock-photo

They decided to seize this trade from Arab and Indian merchants and pay for pepper and spices with imported cotton goods. Secure in the Malay Archipelago, the Dutch succeeded in ousting the Portuguese from Malabar, seized Quilon, Cranganore, and Cochin, and established Portuguese influence in this region. Nagapatnam became the Dutch headquarters in India under Van Goens, who broke Portuguese power throughout southern India.

The expenses of the Dutch Company increased throughout the eighteenth century. The English began to copy from "the wise Dutch" their policy of the strong arm. At first, they failed. But by the middle of the eighteenth century, we find the Dutch navy neglected and the British and French powers growing. After Clive's successes in Bengal, the Dutch attempted to retrieve their position. They failed at Bidera in 1759, when their fleet sailing up the Hughli was destroyed. In 1781, the Dutch again provoked British hostility and lost Nagapatnam and Trincomali in Ceylon. They later regained Trincomali through the efforts of their allies, the French. When the war ended, Nagapatnam was permanently lost. The Dutch could never be serious rivals of the English in India.

5.1.3 The Danes and others

The Danish East India Company was founded in 1616. They established a factory at Tranquebar in 1620 and another in Serampore in 1755. The Danes, however, played no prominent part in Indian affairs, and their factories were sold to the British in 1845.

The Emperor of Austria granted a charter in 1723 to an association of merchants in Flanders. This was known as the Ostend Company. It was suppressed in 1731. In 1755, another Austrian East India Company attempted to be chartered. All these projects, after some vicissitudes, collapsed.

5.1.4 The English East India Company

It was on December 31st, 1600, that the first important step towards establishing England's commercial property was taken. On that memorable day, the East India Company received a charter from Queen Elizabeth granting it the monopoly of eastern trade for fifteen years. At first, the company dispatched "separate voyages," with each fleet being sent by a group of subscribers who divided the profits among themselves for the profit of their trade, and it had to encounter various difficulties. It had to explore and map those Indian seas and coasts; it had to painstakingly devise a commerce system; it had to experiment with commodities and merchandise; and it had to train and discipline a staff of servants.It had to brave or appease England's hereditary Catholic foe

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.jagranjosh.com

and her new protestant rival. Furthermore, it had to establish a position even at home... England's first missions in the east received no active state support. The East India Company was cradled in the chilly but invigorating atmosphere of individualism. "It had to do with the lingering medieval prejudice against the exports of billions and a fallacious theory of foreign trade."

The immediate aim of the company was the acquisition of the spices and pepper of the eastern archipelago. Moreover, England was at war with Spain and Portugal. So, the first (1601–1603) and second (1604–1606) voyages were made, not to India, but to Achin (in Sumatra), Bantam (in Java), and the Moluccas. After the conclusion of peace with Spain and Portugal, it was decided that the third expedition should, on its way to Bantam, attempt to open up trade at Aden and Surat. The second in command, William Hawkins, who had experience in such ventures and could speak Turkish, was provided with a letter from King James I to Akbar.

Hawkins was favourably received by Jahangir, who even gave him an official appointment with a salary. But the Portuguese, afraid of the commercial competition of the English, resented his presence in the imperial court and created troubles. The chief merchants of Surat declare that trade with the English would ruin their trade with the Portuguese. Jahangir ordered the exclusion of the newcomers. Hawkins, disappointed, left Agra in November 1611. In 1612, Middleton retaliated against the Portuguese and established a permanent factory at Surat. Despite his diligent efforts to carry out the object of his mission, he failed to get a treaty, but through an arrangement with Prince Khurram, he secured important privileges for the company. By the time he sailed for England (in February 1619), there were English factories at Surat, Agra, Ahmedabad, and Broach.

All these were controlled by the chief factor in Surat, who is now the president. Surat was the company's first "presidency" in India.

For the English and the Dutch, the Portuguese were a common enemy. In 1619, an agreement was concluded between the English and Dutch companies. It provided for united naval action against the Portuguese in western India, the Red Sea, and Persia. This agreement led to Anglo-Dutch hostilities against the Portuguese in 1622–1623. As early as in 1628, the English and the Dutch advanced from Surat and seized Bombay from the Portuguese, but they could not retain possession of the place for long. Bombay was included in the dower of the Portuguese princes, Catherine of Braganza, who was married to King Charles II of England, in 1661.

In 1620, the English began to trade at Pulicat, but the hostility of the Dutch compelled them to abandon the place three years later. For the same reason, they had to abandon Masulipatnam (where they had been permitted to trade in 1613) in 1628. But they returned to Masulipatnam in 1630 and secured the "Golden Farman" from the Sultan of Golconda (1632), which ensured safety and prosperity for their trade. At Masulipatnam, the English purchased goods for export to Persia. In September 1641, Fort St. George superseded Masulipatnam as the company's headquarters on the Coromandal coast.

During the period 1633–1663, the English factories in Bengal had the modest aim of carrying on trade peacefully under the protection of the Mughals. In 1633, the Mughal Governor of Orissa gave permission to establish factories at Hariharpur (near the mouth of the Mahanadi) and Balasore, further north. There were troubles with the Portuguese and the Dutch. Due to the silting up of the river, the factory at Hariharpur soon fell into decay. In the middle years of the century, the English, following the example of the Dutch, carried their trade into Bengal proper. In the sixties and early seventies, factories were open at Hughly, Dhaka, Rajamahal, and Malda. The English began in 1697 to build walls and bastions around their factory in Calcutta. This was the origin of Fort William, named after King William III. In 1700, this fortified factory was made the seat of a new presidency, officially called the "Presidency of Fort William" in Bengal.

Under Elizabeth's charter, the company had the exclusive right to trade with the east, i.e., no other subject of the English crown was involved in that trade. All unauthorized English traders were "interlopers" and were subject to forfeiture of their goods and ships as well as imprisonment. But the prosperity of the Indian trade attracted many interlopers, and they caused many troubles for the company.

5.1.5 The French

By the middle of the 17th century, the merchants and mariners of France had become eager to share with the Dutch and the English the lucrative business of bringing to Europe the precious goods of India. Colbert, minister of King Louis XIV of France, proposed the creation of the French Company for the trade of the East Indies. The French East India Company was formed in 1664 under a royal edict and with the king's active support.

In 1666, an agent of the company sent to Agra obtained permission from the Maharaja of Aurangzeb to grant the French a site and factory at Swally Roads, as well as permission to trade in Surat on the same terms as the Dutch and English. He established a factory at Masuplipatnam and secured from the Sultan of Golconda exemption from import and export duties for French goods. He then set out to establish a factory at Bantam, in Java. In 1701, Pondicherry was made the headquarters of all the possessions of France in the east, and Martin was appointed director general of French affairs in India. Martin was the founder of Pondicherry. He was fair and just to the Indian merchants. The factory at Chandranagar was built in 1690–92 on the site received from Shaistakhan. But France could not compete with the English, and in the early 18th century, they were left far behind by the English. The navel supremacy of the English, the lack of support of the French home government, the poor organization of the French Company, the Anglo-French rivalry in Europe and elsewhere, etc. led to the decline of the French commercial venture in India. The Portuguese and the Dutch had already been relegated to the background, showcasing the supremacy of the English.

5.2 Conquest of Bengal by the English East India Company

The beginning of British political sway over India may be traced to the battle of Plassey in 1757, when the English East India Company's forces defeated Sirajud-Daulah, the Nawab of Bengal. The earlier struggle with the French in South India had been but a dress rehearsal. The lessons learned there were profitably applied in Bengal.

Bengal was the most fertile and richest of India's provinces. Its industries and commerce were well developed. As has been noted earlier, the East India Company and its servants had highly profitable trading interests in the province. The company had secured valuable privileges in 1717 under the royal *farman* of the Mughal Emperor, which had granted the company the freedom to export and import their goods in Bengal without paying taxes and the right to issue passes or *dastaks* for the movement of such goods. In 1740, NawabSarfaraz Khan, the subedhar of Bengal, was killed, and the throne of Bengal was usurped by AlivardiKhan,

the Deputy Governor of Bihar. The English East India Company's archenemy was AlivardiKhan. He died in 1756, and his grandsonSira-ud-daula came to the Bengal throne. This new ruler made no attempt to disguise his unfriendliness toward the English. As the seven-year war approached, both the French and the English began fortifying their settlements. When the Nawab ordered the English to demolish their fortifications at Calcutta, the English refused to do so. Moreover, the English took up the cause of Shaukat Jang, who was a rival of Sirajud-Duala. The English also gave shelter to a rich merchant of Bengal and refused to hand him over to the Nawab even when the latter made a demand to that effect. It was also found that the Englishmen were abusing the trade privileges that were given to them by the government.

5.2.1 Black Hole Tragedy

The English East India Company was now determined to remain in Bengal against the wishes of the Nawab and to trade there on its own terms. Nevertheless, the English Company demanded the absolute right to trade freely in Bengal, irrespective of the Bengal on the Nawab's orders, Sirajud-Daula could not tolerate this defiance. The result of all this was that he captured the English factory at Qasim Bazar and also took possession of the city of Calcutta on June 20, 1756. It was during this occupation of Calcutta that the so-called "Black Hole" incident occurred. One hundred forty-six people, including one woman, are said to have been captured and imprisoned in a small room at Fort Williams on a hot summer night. The heat was so great, and all the space was so small, that 123 of them were suffocated to death. Only twenty-three survived, and one of them was Holwell. This is remembered as a "black hole tragedy." The Nawab placed Calcutta under the charge of Manik Chand and returned to Murshidabad.

The news of the disaster at Calcutta reached Madras in August 1756. In October 1756, an expedition was sent from Madras under the command of Robert Clive and Admiral Watson. Clive marched up the eastern bank of the river. Budge Budge was occupied; Calcutta was recovered on January 2, 1757; and Hugli was plundered. The Nawab was forced to sign the Treaty of Alingar on February 9, 1757, wherein all the demands of the English were conceded. Sirajud-duala recognized their privileges, granted them permission to fortify Calcutta and mint coins, and promised compensation for what had been plundered at Culcatta by his troops.

The English, however, were not satisfied; they were aiming high. They had decided to install a more pliant tool in Sirajud-Daulah's place. They joined a conspiracy organized by the enemies of the Nawab, such as Manikchand, the official in charge of Calcutta. Aminchand, a rich merchant; Jagat Seth, a well-known banker; Mir Jafar, the Mir Bakshi; and RaiDurlab, the Nawab's general. Having joined a conspiracy organised

by the enemies of the young Nawab to place Mir Jafar on the throne of Bengal, they presented the youthful Nawab with an impossible set of demands. Both sides realised that a war to the finish would have to be fought between them. They met for battle on the field of Plassey, 20 miles from Murshidabad, on June 23, 1757. Plassey's fateful battle was only a battle in name. In all, the English lost 29 men while the Nawab lost nearly 500. The major part of the Nawab's army, led by the traitors Mir Jafar and RaiDurlabh, took no part in the fighting. Only a small group of the Nawab's soldiers, led by Mir Madan and Mohan Lal, fought bravely and well. The Nawab was forced to flee and was captured and put to death by Mir Jafar's son, Miran.

According to Bengali poet Nabin Chandra Sen, the battle of Plassey was followed by "a night of eternal gloom for India".The English proclaimed Mir Jafar the Nawab of Bengal and set out to gather the reward. The company was granted undisputed rights to free trade in Bengal, Bihar, and Orissa. It also received the Zamaindari of the 24 Paraganas near Calcutta. Mir Jafar paid a sum of Rs. 17,700,000 as compensation for the attack on Calcutta to the company and the traders of the city. In addition, he paid large sums as gifts or bribed the high officials of the company. Clive, for example, received over two million rupees, and Watts over one million. Clive later estimated that the company and its servants had collected more than 30 million rupees from the puppet Nawab. Moreover, it was understood that British merchants and officials would no longer be asked to pay any taxes on their private trade.

5.2.3 The importance of the Battle of Plassey

The battle of Plassey was of immense historical importance. It paved the way for the British to conquer Bengal and, eventually, India as a whole. It boosted British prestige and, at a single stroke, raised them to the status of a major contender for the Indian Empire. The rich revenues of Bengal enabled them to organize a strong army. Control over Bengal played a decisive role in the Anglo-French

struggle. Finally, the Plassey Victory allowed the company and its servants to amass untold wealth at the expense of the helpless people of Bengal.

5.3 Battle of Buxar, October 22, 1764

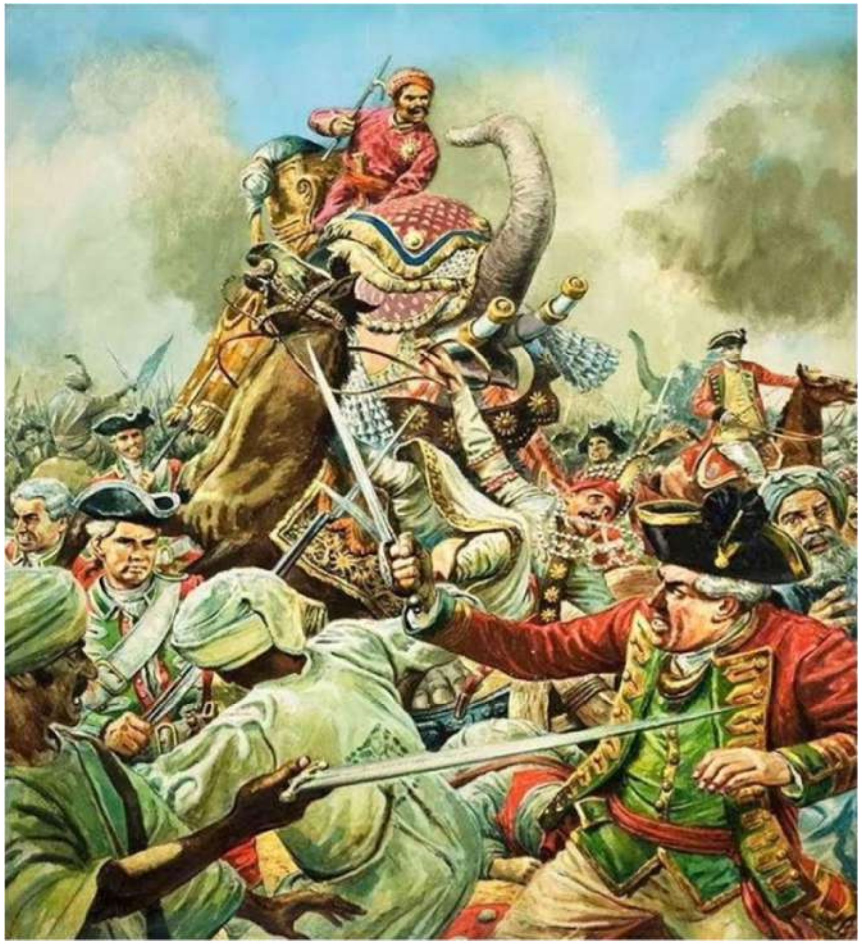

Mir Jafar became the Nawab of Bengal, but Clive was the real power behind the throne. The company appointed Clive as governor. Clive defended Mir Jafar's authority against internal rebellions and external assaults. Mir Jafar, out of gratitude to Clive, gave him the gift of Jagir, which was confirmed by the emperor. In February 1760, Clive sailed for England. Mir Jafar's resources were crippled. He could not pay the company and private individuals as he had promised, and the result was misgovernment. Vannsittart, from Madras, became the governor of Bengal. He found that his council had a difficult time. The company's treasury was empty, and the Nawab was too poor to meet their needs. On the suggestion of Holwell, he was deposed and his son-in-law, Mir Kasim, was made the Nawab of Bengal. Shah Alam II, the Mughal emperor, confirmed the nawabship of Mir Kasim. Mir Kasim gave the British the districts of Burdwan, Midnapore, and Chittagong for the payment of troops that were to assist him.

Mir Kasim was an able administrator who sought to improve the revenue of his government and the condition of his people. His policy led to a conflict with the British servants of the company. Since 1717, the English Company had been exporting goods from Bengal free of duty. After 1756, its servants illegally extended the exemption to their private trade within the province. The Indian merchants were at a terrible disadvantage because they had to pay duty and sell their wares at comparatively high prices. He found that his revenue had

diminished greatly through the illicit practices of the English merchants, who unscrupulously sold their permits to Indians also. In his desperation, the Nawab moved his seat to Monghyr and declared all trade duties free, which really helped the Indian merchants, though it lessened the revenue of the state. Now the Council at Calcutta charged him with having broken the treaty. In anger, Mir Kasim butchered about 200 English prisoners, and this was sufficient cause for the English to depose Mir Kasim and reinstate Mir Jafar. Mir Jafar restored the privilege of free trade to the company's men and made good on the losses of the company, besides distributing presents to its servants.

Mir Kasim was supported by Shuja-ud-Daula and Shah Alam, and he carried on the war against the English. The decisive battle of Buxar took place on October 22, 1764, after several inconclusive engagements. Munro, a King's officer who had brought reinforcements from Bombay, led the British force against Mir Kasim. It was a well-contested battle. The British were victorious, despite losing nearly 850 men killed and approximately 7000 men wounded. This battle at Buxar more than Plassey assured the position of the British, and they accepted British protection. Soon, the British had Oudh at their mercy. Now the last remnants of resistance to the English in northern India have disappeared.

5.4 Anglo-French Wars or Carnatic Wars (Anglo-French Struggle)

Dupleix had been the governor of Chandranagore before he took the governorship of Pondicherry. LaBourdonnais was Dupleix's rival and future collaborator. He was the governor of Mauritius and did very good work in strengthening its defense and providing amenities. About the time when Dupleix became part of Pondicherry, La Bourdonnais returned to the islands triumphantly after vindicating himself against unfounded charges brought against him in France.

The French had four political establishments: Chandernagore, Ponicherry, Mahé, and Karaikal, along with a number of counting houses. The English had Bombay, Madras with Fort St. David, Calcutta, and counting houses wherever the French had them and also at Hugli. The English Company was stronger in its financial power, commercial wealth, and material resources. It was a voluntary association and was in no way subordinate to the government of England. Because of its wealth and political clout, it was capable of lending large sums to the government and even influencing its policy on occasion, whereas the French government enhanced the French company's political clout.

5.4.1 The First Carnatic War (1745–48)

The First Carnatic War in India was a struggle between the English and the French companies in their cutthroat competition for supremacy. By this time, the French company had established its factories in several parts of India. For many decades, it had no political designs on India. But political motives began to overshadow the commercial after 1742, and Duplex, the newly appointed Governor-General of the French establishment in India, began to dream of a French empire in India. On the other hand, the French were inducing weavers employed by the English company to make cloth for them. The English were therefore forced to seek the assistance of the native rulers to prevent such disaffection. As early as 1721, the French suspected that the English merchants were jealous of their trade with Manila in the Philippines.

Before dealing with the struggle for supremacy between the English and the French companies, it would be appropriate to discuss their respective positions on the eve of the Anglo-French struggles, popularly known as the Carnatic Wars. To put it briefly, the English East India Company was a private enterprise. Therefore, it possessed much initiative and vigor. It was a prosperous company. It carried on a large volume of trade. Its officers were investing in their good prospects for the future. They had good settlements at Bombay, Madras, etc.

The French company, on the other hand, was more an "offspring of state patronage than the outcome of spontaneous mercantile activity." There was too much control by the government. It destroyed all initiative on the part of the officials of the French company. The volume of trade carried on by them was not much, and consequently, the French Company became poor. Moreover, the only important French settlement was at Pondicherry. Chandranogore was no good. There was nothing to compare with Bombay.

The English Company had a brilliant record of progress and growth, and consequently, the people of England looked upon the English Company with a feeling of pride. However, that was not the case with the French Company, which failed to fire the imagination of the Frenchmen.

It is obvious that the French were handicapped in their race for supremacy with the English Company. All the resourcefulness of Dupleix could not change the state of affairs. The French triumph was short-lived; it lasted from 1746 to 1754, and seven years after that date, their defeat was complete.

5.4.2 The immediate cause of the First Carnatic War

The War of Austrian Succession, which broke out in Europe in 1740 in connection with the succession of Maria Theresa to the throne of Austria, The French fought for Frederick II, Great of Prussia, and the English for Maria Theresa of Austria. The Austrian succession was known in Indian history as the First Carnatic War. Tie the winds in favour of the French in India.In 1744, news of the War of Austrian Succession reached India. However, rumours of the war had been persisting since 1740, and both parties were making preparations to oust each other.

At this point, Dupleix, the French Governor of Pondicherry, seeing his position as vulnerable, advised the English Madras Government to remain neutral. But this was rejected by the English governor. The latter was expecting reinforcements from England. He hoped to drive the French from India with their help.

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.unoreads.com%2Farticle%2Fthe-carnatic-wars&psig

Meanwhile, as expected, the British royal fleet under Commodore Barnet appeared on the Coromandel Coast in 1745 and threatened Pondicherry. But Dupleix pleaded with Anwar ud-din, the Nawab of Carnatic, to intervene and keep the peace in the region. TheNawab thereupon ordered both the English and the French companies not to quarrel and thereby not to break the peace of the country. The English, who did not like the idea of challenging the authority of the Nawab, submitted to the orders of the Nawab. Meanwhile, Barnet also died.

Having thus secured himself from attack, Dupleix sent word to La Bourdonnais, the French governor of Mauritius, asking him for help. As a result, Bourdonnais hastened to India with a fleet and landed on the Coromandel Coast in July 1746. Thus began the struggle between the French and English forces. But the English squadron left for Ceylon after some time.

Finding his position strong, Dupleix asked Bourdonnais to besiege Madras. When this happened, the English approached the Nawab Anwar-u-din to direct the French to leave Madras and maintain peace. Since Dupleix had promised the Nawab that he could hand over Madras to him soon after its conquest, the Nawab agreed to the same. As a result, the British possession of Madras was surrendered to the French in September 1746. But differences arose between Dupleix and Bourdonnais. Therefore, the latter received a bribe of 1,00,000 pagodas and restored Madras to the English. Dupleix repudiated his action and recaptured Madras. When Anwar ud-din asked for its restoration, Dupleix refused to do so. Consequently, the Nawab sent his forces against the French. But the Nawab’s army was defeated in the battle of Adayar, a place now part of

Madras city. This decisive battle demonstrated the superiority of disciplined infantry supported by artillery over cavalry.

Following this battle, Dupleix attempted to take Fort St. David. But he failed at it. The English also tried to capture Pondicherry, but the French defended it successfully. But before the contest was decided in India, the war in Europe ended. As a result, the First Carnatic War came to an end.

Under the terms of the treaty of Aix-la-Chapelle of 1748 concluded in Europe between France and England, Madras was restored to the English Company, and the French got back Louisbourg in North America. As a result, neither side gained any territory during the first stage of the conflict.

The war revealed the decisive importance of naval supremacy, the inefficiency and decadence of Indian military forces, and the superiority of European warfare techniques as well as their artillery.

5.5 The Second Carnatic War (1748–54)

The Treaty of Aix-L-Chapelle of 1748 ended the French and English wars but only resulted in a truce in the Carnatic because both sides were soon found engaged in intrigues against each other all along the Coromandel Coast.

On June 2, 1748, Nizam-ul-MulkAsafJah, the Mughal Subadar of the Deccan or Hyderabad, died. His second son seized the throne of Hyderabad. The Nizam's grandson (his daughter's son), Muzzafar Jung, also put forward his claim to the throne. He gathered an army of 25,000 men for the ensuing contest. A similar dispute arose between Anwar-ud-din, the then Nawab of Arcot or Carnatic, and Chandashaib for the throne of the Carnatic. Muzzafar Jung joined hands with Chanda Sahib, who had just returned from captivity at Satara, and marched to the south with 12,000 horses. The latter had already been in negotiations with Dupleix, the French governor at Pondicherry.

Dupleix, who recognized the importance of future prospects if both Chanda Sahib and Muzzafar Jung were helped, agreed to help both of them. Thereupon, Muzzafar Jung and Chanda Sahib, supported by the French troops, attacked Arcot, defeated him, and killed the NawabAnwr-ud-din at Ambur on August 3, 1749. Anwar's son, Mohammad Ali, fled to the fortress of Tiruchinopoly. Chanda Sahib entered Arcot triumphantly on August 7, 1749. Dupleix appointed Chanda Sahib as Nawab of Carnatic.Muzzar Jung granted to the

French Machilipatnam and Divi Island shortly after the Chanda Sahib became Nawab of Arcot, yielding an annual revenue of RS 8,00,000 for the assistance rendered to his ally Chanda Sahib.

Meanwhile, Nasirjung, helped by the English, who wanted to prevent the native powers from falling completely under the influence of the French, arrived in the Carnatic with a three lakh-strong army equipped with 800 pieces of cannon. A small reinforcement was also sent to protect the fugitive Mohamad Ali at Tiruchinopoly. Nasir Jung also defeated, captured, and imprisoned Muzzafar Jung. Chand Sahib was obliged to fall back upon Pondicherry. Nasir's forces also occupied Gingi on March 18, 1750. On orders from Nasir, the French were expelled from Machilipatnam and Yanam in July 1750. However, there was a change in fortune. Nasir Jung was deserted by his own troops as a result of Dupleix's intrigues, and he was assassinated in 1750.

Soon, Muzzafar was released from prison and proclaimed the Nizam of the Deccan by Dupleix. After this, Muzzafar Jung distributed a sum of Rs. 50,000 to the French army. A similar amount was paid to the French Company towards the expenses of the war. He had also granted MachilipatnamYanam (Divi) and Karaikal, yielding a revenue of 36, 000 starlings. Pondicherry currency was made legal tender throughout the Nizam's dominions. Dupleix was also appointed as the Nizam's deputy for the territories south of the river Krishna. Chanda Sahib was recognized as the Nawab of Arcot. Thus, an insignificant body of foreign merchants became the king-makers in the Carnatic and the Deccan.

Then, Muzzafar Jung, accompanied by Bussy, along with 300 Europeans, 2000 Sepoys, and 10 field pieces, set out from Pondicherry to Hyderabad. On January 7, 1751, as they entered the territory of the Nawab of Cuddapah, the disgruntled PathanNawabs of Cuddapah, Kurnool, and Savanoor conspired to bring about the assassination of the new Nizam. When Muzzar and Bussy reached Lakkireddipalli in Rayachotitaluk of Cuddapah district, the Mughal officers set fire to a village and created an opportunity for the Nawabs to rebel. In the struggle that followed, the Nawab of Savanoor was killed. Muzzafar Jung, who was pursuing the Nawab of Cuddaph, was struck down from his elephant with a javelin by the Nawab of Kurnool, who was himself fatally wounded.

Soon after Muzzafar's death, Bussy, who was in full control of the situation, proclaimed Salabat Jung (a brother of Nasir Jung), who was in the camp, as the new Nizam. Bussy escorted the new ruler to Hyderabad and installed him in power. Though they had to face the hostility of the Marathas on their way to Hyderabad, they were bought off by paying two lakhs of rupees.

The English, however, refused to accept the new situation of native states falling under the influence of the French. As a first step, they decided to see that Mohammad Ali was not captured in Tiruchiopoly. They also felt that the important strategic position of Tiruchinopoly should not fall into the hands of the French.

Tiruchinopoly appeared to be in the hands of Chanda Sahib, the new Nawab of Carnatic, in 1751.But Rober Clive, the future Governor of Bengal and founder of the British Empire in India, appeared on the scene, occupied Arcot, the capital of Carnatic, and marched to Tiruchinopoly. As Chanda Sahib had already sent half of his army under his son to Arcot, the seizure of Tiruchiopoly had to be given up. Chanda Sahib himself was defeated and killed by the English forces. The whole of the Carnatic now fell into the hands of the English, and Mohammad Ali was made Nawab of the Carnatic.

The French and English companies came to an agreement, a truce called the Convention of Madras, which lasted until January 11, 1755. According to this, they agreed not to interfere in the affairs of the native states. They also agreed to give up all the territories not mentioned in the treaty. Madras and Fort St. David should have been given to the English. The French should keep Pondicherry on the Coromandel Coast. The Divi Island and the surrounding areas should be divided equally between them. While they should have factories at Rajamudry and Chicacole, they should not claim the revenues of the country. The convention signed by Godehue, who succeeded Dupleix, was a clear victory for English diplomacy. The English became supreme in the Carnatic as a result of this convention, foreshadowing the shape of things to come. Thus, the French lost almost everything that Dupleix had gained for them. In the Deccan alone, Dupleix's policy bore some fruit.

5.6 The Third Carnatic War (1758-1763)

The peace between the English and the French continued undisturbed till the outbreak of the Seven Years' War in Europe, news of which reached India towards the end of 1756. By this time, Sirajud-Daula, the Nawab of Bengal, had captured the English settlement at Calcutta. As a result, the English, who were engaged in this act of the Nawab, sent Robert Clive, the hero of Arcot, from Madras to Bengal so as to restore the English authority.

Meanwhile, the French Government, finding the situation favourable due to the absence of Clive in South India, sent Copunt-de-Laly as the new Governor and Commander-in-Chief to attack the English settlements in South India. He landed at Pondicherry in April 1758, by which time Clive had captured Calcutta. Soon after his landing, Lally captured Fort St. David, an English settlement, but he was stopped at this stage.

Then he summoned Bussy, who had been firmly maintaining French influence at the Court of Hyderabad, to his aid. This was a mistake on his part because as soon as Bussy left Hyderabad on July 18, 1758, he handed over the charge of the sarkars on August 3, 1758, at Vijayawada, and then went to Pondicherry via Ongole.

Robert Clive was able to foresee the advantages of opening hostilities against the French in Andhra and Karnataka. He sent Col. Forde with 520 Europeans, 2000 Sepoys, and 100 shipmen with instructions to contact AnandaGajapati at Visakhapatnam. Forde reached Vishakhapatnam on October 20, 1758. He was joined later by Andrews and Captain Calliaud.

On December 7, 1758, the French were defeated in the battle of Chandurti in East Godavari district. Col. Forde won a decisive victory. It established the military supremacy of the English. The December 7, 1758, day on which this battle was fought was a day of reckoning for the French and an auspicious beginning for the English. It led to the expulsion of the French from the Sarkars, or Andhra.

After the battle of Chandurti, the English forces under Captain Knox proceeded to occupy the fortress of Rajamundry. The victory at Rajamundry was a stepping stone to the greater achievement at Machilipatnam. Colonel Forde captured Machilipatnam on April 8, 1759.

Meanwhile, Slabat Jung, the Nizam of Hyderabad, who was overawed by the English victory, concluded a treaty on May 14, 1759. According to this treaty, the Nizam agreed to cede the sarkas of Mchilipatam, Nizampatnam, Kondavid, and Akulammanadu to the English. The French were asked to leave the Nizam's dominions within a fortnight. They were also expelled from the Nizam's service.

With regard to the French position in the Carnatic, the French commander-in-chief, Count de Lally tried to occupy Madras but failed. He was forced to retire to Pondicherry and was defeated by Sir Eyre Coote in the battle of Wandiwash in January 1760, which sealed the fate of the French. Bussy was taken prisoner. Kraikal fell in April 1760. Lally surrendered at Pondicherry in January 1761, and Jingi was captured. Thus, the French had lost practically everything.

It has rightly been pointed out that the military and financial resources of Bengal gave the English a decisive advantage over the French. The English got men and money from Bengal. The difficulties facing the French were insurmountable. The French had no chance of success against the English, even under the best of leaders. It has rightly been said that "neither Alexander the Great nor Napoleon could have won the empire of

India by starting from Pondicherry as a base and contending with the power that held Bengal and command of the sea."

Though the Treaty of Paris was signed in Europe in 1763, restoring the French settlement, they were not allowed to fortify their settlements, and the number of armed men was also reduced. It is true that in the time of Lord Wellesley, the French gave some trouble to the English, but it cannot be denied that the three Anglo-French wars or the three Carnatic wars completely destroyed their chances of founding the French empire in India. Although its privileges were suspended in 1769, it reestablished the company in 1785, but only as "a simple commercial house."

Thus, the French lost in the race for supremacy in India. It was due to a lack of adequate help from the French government, a lack of naval superiority, a lack of adequate financial and military resources, a lack of tact and statesmanship in its leaders, and also a lack of a proper base in India.

5.7 Causes for the Success of the English or Defeat of the French

During the seventeenth and first half of the eighteenth centuries, the English and French established settlements in India and had become serious rivals by 1740.They fought three wars in peninsular India, known as the Carnatic Wars

By 1763, the English had completely crushed French military and political power in the Anglo-French Wars, also known as the Carnatic Wars. The following factors contributed to the ultimate success of the English and the defeat of the French in India.

5.7.1 Commercial superiority and better financial position of the English

The English East India Company carried on much more trade than the French Company. The receipts of the English Company from the sale of India goods were about $3_{1/2}$ times higher than the receipts of the French Company. The English Company carried out trade on a large scale even during wartime, so its financial position continued to be good. The company was in a position to finance its wars effectively. On the other hand, the French neglected their trade during the war period, and so their financial position became bad. They were not able to pay their troops regularly during the closing years of the Third Anglo-French War or the Third Carnatic War.

5.7.2 Private Character of the English Company

The English Company was a private concern, and its employees possessed great initiative and enterprise. Their fortunes were linked with the prosperity of the company, and so they took great interest in its affairs. The French Company was a government concern, and its shareholders had been granted a fixed dividend. Its employees did not have as much zest and initiative as those possessed by the employees of the English East India Company.

The private nature of the English company was helpful in another way. The changes in government at home did not affect the fortunes of the company in India. The French Company, on the other hand, was greatly affected by political changes at home. The decadence of the French political system had an adverse effect on the French Company.

5.7.3 Governmental support for the English East India Company

The English Company, though a private organization, had the support of the British Government. The company had advanced loans to the government, which thus placed it under obligation. Moreover, some of the directors of the company were members of parliament and could, thereby, exercise some influence on the government. They could make the government take an active interest in the affairs of the company.

5.7.4 Unity among English ranks

There was full cooperation among the officers of the English Company, and it greatly contributed to its success. There was a lack of cooperation among the French officers. They often quarreled even in times of crisis, and it adversely affected the interests of the company. For example, Dupleix and La Bourdonnaisquarreled with each other after capturing Madras during the First Carnatic War, and the latter left for Mauritius. Moreover, the generals of the English company were also superior to the French generals in India. Dupleix was no match for Clive and Laurence. Even Bussy was not their equal. Count Lally was inferior to Sir Eyre Coote in generalship.

5.7.5 Superiority of English settlements

The settlements of the English in India were superior to the French settlements. On the western coast, Bombay was superior to the French Mahé. On the eastern coast, Madras was better than French Pondicherry. Calcutta was more prosperous than the French Chandranagr. If the English were to lose one of their settlements, they would be able to hold out in others. If the French lost Pondicherry, they lost everything since other French settlements could be easily captured. This situation placed the English in an advantageous position.

5.7.6 Recall of Dupleix

The French government recalled Dupleix in 1754. This was a mistake. In fact, Dupleix was not to blame for France's defeats in the Second Anglo-French War or the Second Carnatic War. He was a competent person and had done much to further French interests. He could still have done something to reclaim the French position. His unjust recall created a vacuum that could not be filled. There was no competent person to take the place of Dupleix. Moreover, his policy was given up by his successors.

5.7.7 Mistakes of Count de Lally

Count Lally was sent as the French Governor-General and Commander-in-Chief during the Third Anglo-French War and the Third Carnatic War. He was a daring and honest man, but at the same time he was hot-headed and obstinate. After capturing Fort St. David, he decided to attack Madras, and for his help, he called Bussy from Hyderabad. This was a major political and military blunder. The English captured the Northern Sarkars and the NizamSalabat Jung as soon as Buss left Hyderabad. Thus, the French influence in Hyderabad came to an end. Moreover, Lally could not realise the objective of capturing Madras. It is thus clear that the mistakes committed by Lally greatly contributed to the French failure in India.

5.7.8 The English conquest of Bengal

The English conquered the rich and populous province of Bengal in 1757. This conquest greatly increased their resources in men and money, which were used against the French in the Third Anglo-French War or Third Carnatic War. Bengali troops were instrumental in defeating the French at Visakapatnam, Chandurti, Rajamundry, Machilipatnam, and Wandhiwash, as well as in capturing Pondicherry. Thus, the conquest of Bengal helped the English indirectly win victories in Andhra and the Carnatic.

5.8Self-Assessment

What is Dastak?

In 1717 CE Faruukhsiyar, the Emperor of Bengal gave a firman exempting the company goods in Bengal from custom duty in exchange of an annual amount of 3000 rupees and allowing to issue Dastak – a special letter for exemption from toll tax. Please log in or register to add a comment.

5.9Multiple Choice Questions

1. In which year was Constantinople occupied by Turks?

    A) 1453 C.E. B) 1498 C.E. C) 1757 C.E. D) 1857 C.E.

2. In what year was the Dutch East India Company founded in the Netherlands?

    A) 1498 C.E. B) 1600 C.E. C) 1602C.E. D) 1666 C.E.

3. The battle of Plassey (1757) was fought between

    A) Robert Clive vs. Dupleix

    B) Dupleix vs. Siraj-ud-Daula

    C) Mir Kasim vs. Robert Clive

    D) Robert Clive vs. Sirajud-Daula

4. The Capital and Center of French Activities in India

    A) Calcutta; B) Madras; C) Pondicherry D) Machilipatnam

5. Who is connected with the Blue Water Policy?

    A) Dupleix; B) Vasco da Gama; C) Albquerque D) De Almeida

6. Under whose governorship did the French start dreaming of establishing an empire in India?

    A) Robert Clive C) Francois Martin C) De Almeida D) Dupleix

7. Who laid the real foundation of Portuguese power in India?

    A) Vasco da Gama B)Robert Clive C) Alfonso de AlbuquerqueD) Dupleix

8. Which war sealed the fate of the French in India?

    A) Battle of Buxar (B) Battle of Plassey (C) Battle of Santhom (D) Battle of Wandiwash

9. Find the incorrect match

A) Mir Kasim, Nawab of Bengal B) Mohammad Ali, Nawab of Carnatic; C) Salabat Jung, Nizam of Hyderabad D) Mirjaffar-Nawab of Oudh

10. What was the immediate cause of the First Carnatic War?

A) The War of Austrian Succession B) The Death of Nizam-ul-MulkC) The Death of Siraj-ud-Daula D) None of the Above

5.10MATHCHING

1	Countt-de-Lally	A) The man who established the British Empire in India.
2	Anwaruddin	B) The Wandiwash War was fought in 1760.
3	Third Carnatic War	C) The East India Company's first "presidencies" in India
4	Sir Thomas Roe	D) Aix-La-Chapelle
5	Fort St. George is located	E) Ambassador of England
6	First Carnatic War	F) Madras
7	Sir Eyre Coote	G) Carnatic Nawab
8	Surat	H) Paris Treaty
9	Robert Clive	I) French Commander-in-Chief
10	Col Forde	J) The Chandurti War victor

5.11Essay Questions

1. Trace the events leading to the Anglo-French rivalry in the Carnatic.
2. How was the Battle of Plassey fought? What were its consequences?
3. Write about the Anglo-French or Carnatic Wars and their impact on India.
4. What were the reasons for the French failure in the Karnataka Wars?

5.12Short Questions

1. Arrival of Europeans
2. Vasco da Gama
3. European Settlements in India
4. Black Hole Tragedy
5. Battle of Plassey
6. Battle of Buxar

5.13Books for Study

1. Bipin Chandra, Modern India
2. Grover, B.L., A New Look at Modern Indian History
3. Philips, C.H., The East India Company, 1784-1834
4. R.C., Rayachowdari, R.H., &KalikinarDatta, An Advanced History of India

APSCHE

A Accessible and affordable Higher Education ensuring Accountability

P Perspective plan for effective governance in Higher Education

S Strengthening institutional networking and global linkges

C Curricular restructing and Technology Enabled Learning

H Human Resource potential enrichment

E Enhancing quality and accelerating research

Significance of the Emblem

The Emblem Symbolizes Three Components:

Flames — DISSOLVING IGNORANCE

Blossoms — GERMINATION OF IDEAS

Books — KNOWLEDGE

First Year B.A

HISTORY

MEDIEVAL INDIAN HOSTORY & CULTURE (1206 C.E to 1764 C.E)

9 789391 693503

Published by

ANDHRA PRADESH STATE COUNCIL OF HIGHER EDUCATION

(A Statutory Body of the Government of A.P)

3rd, 4th and 5th floors, Neeladri Towers, Sri Ram Nagar, 6th Battalion Road, Atmakur (V), Mangalagiri (M), Guntur, Andhra Pradesh, Pin - 522 503
secretaryapsche@gmail.com
www.apsche.org